00050103

BOMBAY BRANCH
OF THE
ROYAL ASIATIC SOCIETY.
TOWN HALL, BOMBAY.

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 02 January, 2016

A DICTIONARY

OF THE

BURMAN LANGUAGE.

A DICTIONARY

OF THE

BURMAN LANGUAGE,

WITH EXPLANATIONS IN ENGLISH.

COMPILED FROM THE MANUSCRIPTS

OF

A. JUDSON, D. D.

AND OF

OTHER MISSIONARIES IN BURMAH.

50103

PROFITS DEVOTED TO THE SUPPORT OF THE BURMAN MISSION.

Calcutta:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS, CIRCULAR ROAD;

AND SOLD BY

MESSRS. W. THACKER AND CO. ST. ANDREW'S LIBRARY, CALCUTTA;

AND BY THE AMERICAN MISSIONARIES IN BURMAH.

1826.

R 495.83
Jud/Die
50103

PREFACE.

THE principal materials of the following work were originally furnished in MS. by the Rev. Dr. Judson, and designed for the use of the American Missionaries in Burmah.

The late war, however, having brought a number of gentlemen into that country who are desirous of acquiring a knowledge of the Burman language, the demand for a work of this kind has now become very extensive; and the Supreme Government of Bengal having promised most liberal patronage, it has been deemed advisable by the friends of the Burman mission, and of Dr. Judson, that the work should be immediately published, although he was not in circumstances to superintend the publication of it himself*.

It is allowed, that it would have been highly improper to follow this advice, had it not been fully known, that the only object which Dr. Judson had, in preparing his manuscript, was to promote the interests and designs of the Burman mission. To assure himself of the correctness of this assertion, the inquirer has only to refer to certain articles, already before the public, which were some time since drawn up by Dr. Judson and the Rev. Mr. Hough, (then his

* Dr. Judson was one of those unhappy individuals at Ava who were put into confinement by the Burmans at the opening of the present war, and of whose fate, after 18 months anxious inquiry, nothing satisfactory has yet been learned.

only associate,) wherein they bind themselves, that they will engage in no business or employment whatever, for the purpose of pecuniary benefit to themselves; and, that all monies arising from personal labour, shall be devoted to the funds of the Burman mission. Such being the fact, it would seem very unfriendly, in the present colleagues of Dr. Judson, not to second his views, by embracing the most favourable opportunity, that in all probability will ever be presented, for attaining the end for which he employed so much time and labour.

These materials are highly recommended by the Rev. Mr. Hough, in the Preface to an English and Burman Vocabulary which he has lately published. He says:—"A Burman and English Dictionary, both copious and correct, will hereafter, it is expected, be a *desideratum*. The American mission, having been established several years in Burmah, is provided with adequate means, in regard to materials and printing in that country, for producing it. One of the missionaries, the Rev. Mr. Judson, now in Ava, who has made the Burman language his study more than ten years, has had the opportunity of collecting materials for such a work, and has already arranged the greater proportion of them according to the most approved orthography and etymology of the language." But lest any errors should have been committed in transcribing the original, the present compiler has carefully collated two different copies; and, with the assistance of a learned Burman, critically examined every word in regard both to its meaning and orthography. When any word seemed doubtful, reference has been made to

the Burman sacred books. By the assistance of the synonymous words also, which, as will be seen, accompany almost every definition, the different parts of the work have been diligently compared with each other.

After all, some errors have doubtless escaped notice; but it is confidently believed they are as few as could reasonably be expected in the first edition ever attempted of a work of this kind. Whatever errors there may be, none of them can with propriety be charged on Dr. Judson.

For that part of this volume which was not supplied by Dr. Judson, we are principally indebted to the late Mr. F. Carey, and the late Rev. J. Colman, who were both well acquainted with the Burman language.

It must be remarked, that, even in the best Burman writings, the orthography is far from being uniform. Some of the most common variations are as follows:—ဝ္ and ဝ်, *(before another syllable in the same word,)* are very frequently contracted to ဝ; as ကဝ်သ for ကဝ္သ, &c. ဂ္ and ဓ, ဂ္ and ဝ, ဒ and ဝ, ဗ and ဝ, *(when formatives,)* ဝ် and ော်, ော and ဝ, ဂ္ and ဏ, ဝ and ဝ, ံ and ဝ, ် and ဝ်, ဝ and ဂ္, ္ and ဂ, ်, ဝ်, and ဗ္ဗ, ံ, း and ့, ဂ and ဗ, are occasionally used interchangeably: း, *(the heavy accent,)* is used or omitted at pleasure after ်; ဂ္ and its symbol ဂ, are also sometimes used interchangeably, as ဝဂ္ဂ or ဗ္ဗ; the same may be said of ဝ and its symbol ္. By keeping these variations in view, many words will be found in the work, which would otherwise seem to have been omitted.

In the arrangement of words, the compounds generally succeed their simple roots, even in those cases

where the same root again occurs with a different signification. The definition of words in English is generally followed by synonymous words in Burman, which, both in writing and conversation, are very frequently combined with the primary word, and also with one another: but as in those cases they mostly retain the same signification as when used separately, every advantage which could be derived from writing them in all their compounded forms, and repeating their definitions, has been secured by the present arrangement; at the same time, the size and expense of the volume have been greatly lessened, without any diminution of its real value.

Pali words, and those derived from Pali, are generally noticed as such; but to this point, it being comparatively of little importance, particular attention has not been paid.

N. B.—1st. Words beginning with ဣ or ဥ, not found in their expected places, are to be sought under the roots which remain after these initials are dropped.

2d. ဤ, when pronounced *een*, is distinguished by the mark (ံ); thus, ဤ *ee*; ဤံ *een*.

The alphabet, symbols, combinations, final consonants, abbreviations, &c. are prefixed to the work for the use of those who may not be in possession of a grammar.

The grammatical construction of the language consists chiefly in the use of certain prefixes and affixes, most of which are noticed and defined in the body of this work.

CALCUTTA,
Dec. 15, 1825. } J. WADE.

Alphabet, Symbols, Combinations, final Consonants, &c. taken from Dr. Judson's Burman Grammar.

The alphabet consists of ten vowels, and thirty-two consonants.

Vowels.

Characters.	*Power of the Vowels.*
အ	*a* short, as in *an*.
အာ	*a*, as in *father*.
အိ	*i* short, as in *pin*.
အီ	*e* long, or double *ee*, as in *feet*.
အု or အိ	*oo* short, as in *good*.
အူ	*oo* long, as in *food*.
အေ	*a* long, as in *fate*.
အဲ	*ay*, as in *mayor*.
အော် or အ	*o*, as in *on*.
အော်ဒ်	*au*, as in *audience*.

Consonants.

	Characters.	*Name.*	*Power of the characters.*
Gutt.	က	ကကြိုး	*k*, as in *king*.
	ခ	ခေါင်	*hk*, or *k* aspirated.
	ဂ	ဂဃဏဲ	*g*, as in *good*.
	ဃ	ဃကြိုး	*g*, the same.
	င	င	*ng*, as in *rang*.
Pal.	စ	စလုံး	*ts*.
	ဆ	ဆလိမ်	*hts*, or *ts* aspirated.
	ဇ	ဇဝဲ, formerly written ဇ	*dz*.
	ဈ or ဓ	ဈဖြင်းဆွဲ,	*dz*, the same.
	ဥ or ဉ ဉာ		*ny*.
Lin.	ဋ	ဋသော့ငင်းချိတ်	*t*, as in *time*.
	ဌ	ဌဝမဲပဲ	*ht*, or *t* aspirated.
	ဍ	ဍရင်ကောက်	*d*, as in *done*.
	ဎ	ဎရေရွှဲ	*d*, the same.
	ဏ	ဏကြိုး	*n*, as in *not*.

	Characters.	*Name.*	*Power of the Characters.*
Den.	ထ	ထဝဒိဠ	*t*, as in *time.*
	ဌ	ဌဃဋဍဎ	*ht*, or *t* aspirated.
	ဒ	ဒဍဎ	*d*, as in *done.*
	ဓ	ဓဆောက်ခြင်း, formerly written ဝ	*d*, the same.
	န	နဝဏ	*n*, as in *not.*
Lab.	ပ	ပစောက်	*p*, as in *part.*
	ဖ	ဖဥဋဌဝ်	*hp*, or *p* aspirated.
	ဗ	ဗထက်ခြိုက်	*b*, as in *book.*
	ဘ	ဘကုန်း	*b*, the same.
	မ	မ	*m*, as in *make.*
	ယ	ယပက်ထက်	*y*, as in *young.*
	ရ	ရကောက်	*r*, as in *run*, or *y*, as in *young.*
	လ	လ	*l*, as in *love.*
	ဝ	ဝ	*w*, as in *was.*
	သ	သ	*th* hard, or soft, as in *thin, them.*
	ဟ	ဟ	*h*, as in *home.*
	ဠ	ဠကြီး	*l*, as in *love.*

N. B. The character ˚, called သေးသေးတင်, is reckoned among the consonants by the Burmans. It is placed over the letter with which it is combined. It is used only at the end of a syllable, and has the power of ဓ; thus သံ, (pronounced *than.*)

Remarks upon the Consonants.

1st. The first twenty-five consonants are distributed into five classes. The first, or ဏ class, are gutturals; the second, or ဓ class, are palatals; the third, or ဠ class, are linguals; the fourth, or ဝ class, are dentals; the fifth, or ဝ class, are labials.

2nd. The first letter of each class is a simple articulation, smooth and soft; the third is the same, rough and hard; the second is the aspirate of the first; the fourth, according to the Burman

pronunciation, is the same as the third; the fifth is the corresponding nasal.

3rd. The pronunciation of the linguals and the dentals is the same in the Burman, though different in the Sungskrit, whence the alphabet is derived.

4th. The seven remaining consonants are unclassed.

Compound Consonants.

These are formed by combining one or more of the letters ဃ, ရ, ဝ, and ဟ, (under symbolic forms,) with simple consonants, according to the following table.

Table of Compounds.

Consonants.	Symbols.	Names of do.	Junc. with ဓ.	Powers.
ဃ	◌ျ	ဃပင်	◌ျ	*mya.*
ရ	◌်	ရရစ်	◌်	*mra*, or *mya.*
ဝ	◌ွ	ဝဆွဲ	◌ွ	*mwa.*
ဃ and ဝ	◌ျွ	ဃပင်ဝဆွဲ	◌ျွ	*mywa.*
ရ and ဝ	◌်ွ	ရရစ်ဝဆွဲ	◌်ွ	*mrwa*, or *mywa.*
ဟ	◌ှ	ဟထိုး	◌ှ	*hma.*
ဃ and ဟ	◌ှျ	ဟထိုးဃပင်	◌ှျ	*hmya.*
ရ and ဟ	◌ှ်	ဟထိုးရရစ်	◌ှ်	*hmra*, or *hmya.*
ဝ and ဟ	◌ှွ	ဟထိုးဝဆွဲ	◌ှွ	*hmwa.*

N. B. 1st. The symbol of ဟ in the capacity of an aspirate, is combined with the nasals, and the letter ဝ only.

2nd. When the symbol of ဟ is combined with ဃ or ရ, the compound has the power of *sh*, as in *ship*; for instance, ◌ှိ is pronounced *she.*

3rd. ◌ျှ has the same power; and sometimes ◌ြှ also.

4th. ◌ြ is equivalent to ဥ.

5th. ◌ျ is equivalent to ဃ.

Vowels combined with Consonants.

Vowels combined with consonants, whether simple or compound, are represented by symbols, according to the following table.

Vowels.	Symbols.	Names of do.	Junc. with က.	Power.
အ	——	——	——	——
အာ	ာ or ါ	ချ	ကာ, ဂါ	*kah, gah.*
အိ	ိ	ထိုးကြိုးတစ်	ကိ	*ki,* short *i.*
အီ	ီ	ထိုးကြိုးတစ်ဆိတ်	ကီ	*kee.*
အု	ု	တချောင်းငင်	ကု	*koo,* short *oo.*
အူ	ူ	နှစ်ချောင်းငင်	ကူ	*koo.*
အေ	ေ	သဝေထိုး	ကေ	*ka,* long *a.*
အဲ	ဲ	နောက်သို့ဖြစ်	ကဲ	*kay.*
အော	ော	သဝေထိုးချ	ကော	*kau,* short.
အော်	ော်	သဝေထိုးချကွေ့ထိုး	ကော်	*kau.*

N. B. The vowel အ has no symbol, but is understood after every consonant, unless superseded by the symbol of another vowel; or made quiescent by the mark (်) placed over the consonant, thus က်; or by a consonant subjoined, thus ကျ.

2nd. ါ, the second symbol of the vowel အာ, is used when the use of the first would convert the consonant into another letter; also with ဝ.

3rd. The symbols of the vowels အု and အူ, when united and combined with a consonant, have the power of long *o*, as in *note*, (thus ကို, *ko*;) unless they are followed by another consonant in the same syllable, in which case they take the sound of *ai.*

4th. In case these two symbols close a syllable, ဒ် may optionally follow, without occasioning any alteration in the sense or pronunciation: thus ကို and ကိုဒ် are perfectly equivalent.

5th. The symbol of any vowel may be combined with အ, in which case the *compound* has the power of the *vowel* which the *symbol represents*; thus အိ is equivalent to အု; အီ is equivalent to အူ; &c.

Final Consonants.

When a consonant ends a syllable, or is final, it is distinguished by the mark (်) placed over it, thus ကိ်; or by another consonant subjoined, thus က္ခ.

N. B. It sometimes happens that two consonants, one placed under the other, are both initials, and therefore an exception to the preceding rule; thus ဆ္ဆ is equivalent to ဆဟ: this is to be regarded as a mere abbreviation.

A double ဥ is written ဩ, the same as one form of the single. ဥ, with ဋ subjoined, is written ဩ္ဋ, or simply ဋ. A double ဿ is written ဿ or ဿ.

Final consonants generally assume a new and peculiar power, and also modify the preceding vowel.

These permutations are exhibited in the following table.

Table of Finals.

အ		ာ		ဥ		ဧ		ြော		ို	
အက်	*et.*	ကိက်	*ik.*	ကုက်	*oke.*	ဂက်	*eet.*	ကောက်	*ouk.*	ကိုက်	*aik.*
အင်	*eng.*	ကိင်	*ing.*	ကုင်	*ong.*	—		ကောင်	*oung.*	ကိုင်	*aing.*
အစ်	*eet.*	ကိစ်	*ik.*	ကုစ်	*oke.*	ဂစ်	*eet.*	ကောစ်	*oot.*	—	
အည်	*een,*	ကိည်	*ing.*	ကုည်	*ong.*	ဂည်	*een,*	ကောည်	*oon.*	—	
	ee.	—		—		—	*ee.*	—		—	
အတ်	*at.*	ကိတ်	*ik.*	ကုတ်	*oke.*	ဂတ်	*eet.*	ကောတ်	*oot.*	ကိုတ်	*aik.*
အန်	*an.*	ကိန်	*ing.*	ကုန်	*ong.*	ဂန်	*een.*	ကောန်	*oon.*	ကိုန်	*aing.*
အပ်	*at.*	ကိပ်	*ik.*	ကုပ်	*oke.*	ဂပ်	*eet.*	ကောပ်	*oot.*	ကိုပ်	*aik.*
အမ်	*an.*	ကိမ်	*ing.*	ကုမ်	*ong.*	ဂမ်	*een.*	ကောမ်	*oon.*	ကိုမ်	*aing.*
အယ်	*ay.*	—		—		—		—		ကိုယ်	*o.*
—		—		—		ဂရ်	*ee.*	—		ကိုရ်	*o.*
အလ်	*an.*	ကိလ်	*ing.*	ကုလ်	*ong.*	ဂလ်	*een.*	ကောလ်	*oon.*	ကိုလ်	*o.*
အသ်	*at.*	ကိသ်	*ik.*	ကုသ်	*oke.*	ဂသ်	*eet.*	ကောသ်	*oot.*	—	
အံ	*an.*	ကိံ	*ing.*	ကုံ	*ong.*	—		—		—	

As an appendix to the foregoing table, note:—

1st. Linguals, when final, are the same as dentals.

2nd. The third letter of each class is the same as the first.

3rd. The 2nd and 4th letters of each class never occur as finals, except in some words derived from the Magadha, where they are mute; as မိဿဒေး (from မေဃ, a cloud,) is pronounced as မိဒေး.

4th. ဠ is the same as ဍ throughout.

5th. ံ and ် are mute.

6th. ာ before a final, gives the syllable the same sound as ာ; thus ာန် is pronounced *an*.

7th. The final syllables, as exhibited above, are combined with any consonant simple or compound, as ကက် *ket*; ကျင် *kyen*, &c. without any change in their pronunciation, except in two cases, viz. ဝ, before ဦ, တ်, ဝ်, and သ်, is pronounced *woot*, not *wat*; and before က်, ဒ်, ဝ်, ဟ်, or ်, is pronounced *woon* and *won*, not *wan*; also, consonants compounded with ဝ, as ကွ, ဒွ, &c. before ဦ, တ်, ဝ်, or သ်, are pronounced *kooat*, *tsooat*, &c. and before က်, ဒ်, ဝ်, ဟ်, and ်, are pronounced *kooan*, *tsooan*, &c.; but the latter exception is not sanctioned by court usage.

8th. The sound of a final consonant is frequently lost or absorbed, in the initial consonant of the following syllable or word, as အကွရာ is pronounced *ekara*, not *etkara*; and sometimes it is modified thereby, as သင်္ဘော is pronounced *thembau*, not *thengbau*; but these permutations, being dictates of nature, will be naturally acquired without rule.

Accents.

There are two accents, namely, the short and the heavy.

The short accent, (့) called အောက်ဖြစ်, is placed under the letter thus, ကန့်. It is used with the vowels ု, ူ, ြော, and ိုဲ, and the nasal consonants.

The heavy accent (း) called ရှေ့ပေါက်, is placed after the letter thus, ကန်း. It is used with the vowels ာ, ီ, ဲ, ေ, and ိုဲ, and the nasal consonants.

The heavy accent is considered as inherent in the vowel ာ, (unless superseded by the short accent;) also in the final consonant ဒ, when combined with the vowel ာ. It is therefore omitted in these cases, as superfluous, by correct writers.

Numerical Figures.

၁, ၂, ၃, ၄, ၅, ၆, ၇, ၈, ၉, ၁၀.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Punctuation.

The mark (၊) is used to separate sentences, and sometimes the clauses of a sentence.

(။) Is used to divide paragraphs.

Abbreviations.

ဿ is used	.. ..	for	.. ..	မည်	
တ္	.. .. ..	for	.. ..	ထည်	
သ္	.. .. ..	for	.. ..	သည်	
ဏ္	.. .. ..	for	.. ..	ဏည်	
ဒ္	.. .. ..	for	.. ..	ဒ္ဓိကံ	
ဤ	.. .. ..	for	.. ..	ဒီဃ	
ဥဒး	.. .. ..	for	.. ..	ကောဒး	
ဥဒ္	.. .. ..	for	.. ..	ကြောဒ်	
၎ or ဉ်	.. ..	for	.. ..	လည်းကောဒး	
၍ or ဍ	.. ..	for	.. ..	သော	
◌ (over a letter)		for	.. ..	က	
ကျွန်ုပ်	.. ..	for	.. ..	ကျွန်ုပ်	
လွှတ်	.. .. ..	for	.. ..	လက်နှက်	
လူဒ်	.. .. ..	for	.. ..	လူထဒ်	
သွေံ	.. .. ..	for	.. ..	သွေးသောက်	

ယ is sometimes represented by its symbol ျ, after က, as ကျောက်ျား for ကောက်ယား; ထက်ျာ for ထက်ယာ, &c.

ဒ is frequently removed from its natural situation in the line, and placed over the following letter, as သတ္တိ, for သဒ္ဓေ.

BURMAN DICTIONARY.

အ

အ, the first vowel in the Burman alphabet.

အ, *v.* to be dumb, speechless; to stammer, stutter, be imperfect in speech.

အအိမ်, (from အိမ်, a house,) *n.* a sheath.

အအုပ်, *n.* see အကြီး.

အအူ, (see အူ,) the intestines.

အားအာဝ်, *n.* a fee; see အာဝ်.

အဥ, *n.* an egg.

အဦး, *num. affix*; chief, first.

အဦး, *n.* a beginning.

အကလေး, *adj.* small, little; *n.* a child, an infant.

အက်, *v.* to widen, gape, crack open—less than ကွဲ;—အား. Hence အအက်, *n.* an opening, gap, fissure.

အကင်း, *n.* fruit in its first stage after the blossom.

အကန့်, *n.* a line drawn across another line; the spokes of a wheel.

အကယ်အားဖြင့်ဆောင်ချင်, *n.* see ဥဒါဟရဏ်.

အကယ်, *adj.* right, certain, true; ထကယ်၊ အမှန်; အကယ်ထိတ်, do.

အကယ်၍, *adv.* certainly, verily.

အကယ်ဖြဲ, *v.* to assume an appearance of truth or right, make false pretences.

အကာ, *n.* the soft, unsubstantial part of a thing, opposed to အနှစ်, the solid substance; as the soft part of a tree, either the inner rind, or, in some trees, the pithy part, as distinguished from the solid wood; the white of an egg, &c.

အကာသ, *n.* an improper, inconvenient time, unseasonable; အခွင့်မဟုတ်သောအခါ.

အကုန်, *adv.* completely, fully.

အကူဒွေ့, see ကူဒွေ့.

အကူသိုက်, *n.* demerit, the punishment of demerit, မကောင်းခွေ့ မးကောင်း သောအကျိုး.

အကဲ, *n.* see အကြိုး.

အကဲ့, *adv.* by degrees.

အကောက်, *n.* duties, custom.

အကောက်, *n.* see အခွန်.

အကောင်, *numeral affix, (see Grammar.)*

အကောင်, a term affixed to the names of brute animals, as နှံကောင်, a grasshopper.

အကောင်, *n.* a dead body, corpse ; အလောင်းကောင်.

အကောင်းအကန်, *adj.* poor, worthless, of no use.

အကိုင်အလုပ်, *n.* work, business.

အကိုင်း, *n.* a handle.

အကိုင်း, *n.* see အခက်.

အက္ခရာ, *n.* a character or letter of the alphabet, vowel or consonant.

အကျင့်, *n.* custom, habit, &c.

အကျင်း, *n.* a pin, bolt, that which is used to fasten any thing.

အကျင့်, *n.* a deed, action, custom.

အကျင့်ပါ, *v.* to be natural, habitual.

အကျင့်အထုပါ, *v.* do.

အကျန်, *n.* a remainder.

အကျည်, *n.* an aperture, an opening, hole, the aperture of a door or window ; a door, stopper, cover ; *(figuratively,)* property, abilities.

အကျည်းအခဲ, *n.* an induration, hardness ; အကျိုက်အခဲ.

အကျည်း, *n.* an abridgment, compilation.

အကျပ်, *n.* a kyat or tickal, weight equal to four mats, (မတ်.)

အကျယ်, *n.* an open part ; more extensive than အကျည်—which see.

အကျိုတ်အခဲ, *n.* see အကျည်းအခဲ.

အကျိုတ်, *n.* in a finished, complete, unalterable manner ; difficulty.

အကျိုးရဲ့, *v.* to dare to.

အကျေး, *n.* scales (of fish or other animals); ငါးကျေး၊ အချဉ်.

အကျောင်း, *n.* a keeper, a herdsman; see ကျောင်း.

အကျော, *n.* a kind of tree.

အကျော်, *n.* an odoriferous substance.

အကျိုး, *n.* a consequence, result; an effect, opposed to အကြောင်း, a cause; a good result, profit, advantage.

အကျိုးနည်း, or နဲ, *v.* to be of little profit; to be ruined, totally lost.

အကျိုးမနှင်, *ad.* fruitlessly, i. e. without profit.

အကြင်, *pron. adj.* whatever; အကြင်သူ, whoever.

အကြင်ကို, အကြင်သို့, to-which.

အကြင်က, အကြင်မှ, အကြင်ကြောင့်, from which, because of which.

အကြင်မှာ, အကြင်မူကား, among which.

အကြင်သို့, of whatever sort.

အကြင်သို့က, အကြင်သို့မှ, from which sort.

အကြင်သို့ကြောင့်, အသို့သောကြောင့်, because of which sort.

အကြည်း, *n.* appearance; အဆင်း၊ အရုပ်.

အကြည်းထန်, *v.* to be homely, ugly, odious, အရုပ်ဆိုး.

အကြည်တော်, *n.* a royal friend, (used by kings in speaking to, or of one another.)

အကြပ်, *n.* a subordinate officer.

အကြား, *adj.* between, betwixt.

အကြား, *n.* a crack, opening, intermediate space; a lane, pathway.

အကြားအသိအဖြင်အမြော်, *v.* to know, receive instruction.

အကြိမ်, *n.* time, turn, as တကြိမ် once, နှစ်ကြိမ်, twice; အဖန်၊ အလှည့်.

အကြိမ်ကြိမ် *adj.* again, repeatedly; အဖန်ဖန်.

အကြီး, *n.* a cover, a chief, a head-man; အကဲ၊ အမိုး၊ အချုပ်၊ အဆုပ်၊ အခေါင်း.

အကြေ, *n.* a lower part (of a river, country, &c.) opposed to အထက်.

အကြေး, *n.* filth, dirt, rust; (2) *n.* the scales of fish; အချဉ်.

အကြေးအထွန်, *n.* do.

အကြေးအည်, *n.* do.

အကြော, *n.* a tubular vessel of the body; a sinew, nerve, tendon; a vein, artery.

အကြေမ, *n.* a large principal do.

အကြောင်း, *n.* an antecedent or cause, opposed to အကျိုး, an effect, an occasion; materials of which a thing is made; a circumstance, business, affair. အရင်းအချုပ်အရာ do. အခင်းအရာ အခွင့် အခြေ အခွေ.

အကြောင်းအချာ, do. အကြောင်းအရာ, do. အကြောင်းအထစ်, do. အကြောင်းအလျော, do.

အကြောင်းထရားငေးဝါး, the four prime causes, viz. ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ.

အကြောင်းကြောင်း, *adv.* variously, in sundry ways, affairs, &c.

အကြောင်း, *num. affix,* (see Gram.)

အကြောင်းမတန်, *adv.* unreasonably, unaccountably.

အကြောင်း, *n.* a line, mark; any thing drawn out, a line, a furrow, road, &c.

အကြိုအကြား, *n.* an interstice, intermediate space; အကြား.

အကြိုနေ့, or ရက်, *n.* the day before worship day.

အကွင်, *n.* the act of encompassing, &c. see ကွင်း.

အကွ, with, or together with; see နှင့်အကွ.

အကွင်း, *num. affix,* (see Gram.) (2) *n.* a remainder.

အကွက်, *n.* a spot, place; see ကွက်.

အကွေ့, *n.* a ring put round the end of a handle, to keep it from splitting.

အကွေ့, *n.* a curve, bend, corner, bay. အနွေး; *n.* do.

အကွပ်, *n.* a hoop.

အကျွတ်, see under ဒိဋ္ဌဝါဒ, *n.* annihilation.

အကျွန်, *pers. n. I;* ကျွန်မ, *fem.*

အကျွန်ုပ်, see ကျွန်ုပ်.

အကျွန်, *n.* a feigned appearance; see ကျွန်.

အကျွမ်း, *n.* an acquaintance.

အကျေး, (from ကျေး, a debt,) *adv.* on credit.

အကျေးအငဲ့, (from ငဲ့, to wait,) *adv.* in expectance of the payment of a debt.

အကြွင်းမဲ့, *adv.* wholly, without leaving any part.

အခ, *n.* wages; အခစား, *n.* one who lives on wages.

အခက်, *n.* a branch of a tree; အကိုင်း, အခက်မ, *n.* a main branch.

အခင်, *num. affix,* (see Gram.)

အခင်, *n.* thread wound on a weaver's quill, a skein or hank of thread; ချည်ခင်. (2) *n.* the uvula, လျှာခင်. (3) *n.* the mouth-piece of a musical instrument, as ဝိုခင်၊ တရုခင်.

အခင်း, (1) *n.* a portion, division of the day, as ညခင်း, the evening; (2) business, affair, subject, matter, circumstance; အခွင့်၊ အရွာ၊ အရာ၊ အရေး။ အခကိုး. See ခကိုး.

အခင်း, *n.* any thing spread out, or laid out in order; see ခင်း.

အခန့်, *n.* an estimate, measurement, limit, extent.

အခန့်အတာ, *n.* do.

အခန့်အရွယ်, *n.* do.

အခန့်သင့်, *v.* to be convenient.

အခစား, *n.* a hired servant; ခေါင်တွင်.

အခန်း, *n.* an apartment, room; အခန်းမ, *n.* the principal room.

အခန်းအနား, *n.* equipage, what is carried about a person, utensils, furniture; အဆောင်အရောင်. the business of keeping a festival, performing ceremonies, rites, &c.

အခရာ, *n.* a kara, a certain measure of time.

အငယ်, *adj.* small, little; *n.* a little thing, a child, infant.

အင်းအခဲ့, *n.* see အုတ်အခဲ.

အခါ, *n.* time; ကာလ. အခါခါ, *adv.* repeatedly; အခါခါဖန်ဖန်, do. သွားသည်အခါ, the time of going.

အခါလည်, *v.* to turn a year, be above a year; နှစ်ထည်.

အခါလေးဖြင့်, *v.* to delay, be distant in time, be a long time.

အခါမဲ့, *v.* to be out of season, unseasonable.

အခဲ့, *n.* an individual thing, (used as a numeral auxiliary.)

အခဲ့, *n.* wedge, prop, cushion, any thing that gives support, whether a thing or person.

အခဲ့အသို့၊ *n.* do. } also suppressed anger, or malice.
အခဲ့အခဲ့, *n.* do. }

အခဲ့, *n.* an induration, hardness; see ခဲ့.

အခေါက်, *n.* a fold, &c. see ခေါက်.

အခေါင်, *n.* summit, top, highest part, chief; အတွင်း၊ ထိပ်.

အခေါတကျိ, *n.* an immense number.

အခိုက်, *n.* the time being.

အခိုက်အထန်, *n.* do.

အခိုင်, *n.* a stock, or branch (of fruit;) see ခိုင်.

အခိုး, *n.* smoke, vapour, အငွေ့;—အတို့, *n.* perfume.

အချက်, (1) *n.* a middle, central point, where several objects meet, a centre; အချက်အချာ, *n.* do. (2) *n.* a subject, matter, business; a mark, sign, as တွေ့, a mark, impression, stroke. အချက်အထက်, အချက် အရာ, do.

အချက်ကျ, *v.* to fall in place, hit the mark or object, be to purpose, be right; အမှန်ကျ၊ အရာကျ။ Hence ထချက်ထိုး, one beat (of a gong) denoting the time, 9 o'clock; နှစ်ချက်တီး, two beats, denoting 12 o'clock, &c. by which the day and night are divided into four equal periods each. Hence also, တချက်တည်, *adv.* instantly, at once.

အချက်အချာ, *n.* a point of union; see အချာ.

အချင်, *n.* the rafters, or ribs of a roof.

အချင်း, (1) *n.* an action, deed, business, affair; အခွင်၊ အခင်း.

အချင်းအရာ, *n.* do. conduct, circumstance; အကြောင်း; အချင်းမျှား, *v.* to quarrel, ရန်တွေ့; (2) *n.* an appearance, အရည်; (3) *n.* a kind of verse; အမျှားဆို; *v.* to sing verses. (4) *n.* the secundine, afterbirth. (5) *n.* one who belongs to, or is connected with another; a friend (used vocatively.)

အချင်းချင်း, *adv.* mutually, one with another; *sometimes* ချင်း.

အချင့်, *n.* a diameter.

အချည်းစည်း, *adv.* nakedly, without clothes.

အချည်းနှီး, *adv.* in vain, uselessly, to no purpose; အလကား၊ အကျိုး မနှံ၊ အချည်းသက်သက်, *adv.* do.

အချပ်, *n.* the scales of fish, or other animals.

အချုံအရံ, *n.* (1) fence; (2) *n.* guards, attendants.

အခြား, *pr. adj.* other, another.

အချာ, *n.* that which unites several parts, a point of union.

အချာအချပ်, *n.* do.

အခြားမဲ့, *n.* in that time.

အချား, *n.* a crack, opening, lane; (see အကြား.)

အခြိန်, *n.* a time, period, season.

အချပ်, *n.* see အကြိုး.

အချပ် အချာ, *n.* see အချာ.

အချုတ်သမား, *n.* a tailor.

အချောင်း, *n.* a bar, long piece; အတန်.

အို့, *pron. adj.* some; တို့.

အခြံအနှာ, *n.* attendants, guards.

အခြေ, *n.* a foundation, bottom, root; အရင်း၊ အဖြစ်. See ခြေ.

အခြေး, *n.* dirt, rust, (*pron.* အဲ့.)

အဆွ, *n.* the crotch of a tree, the place of branching out of a river, a fork.

အဆွက်အကျယ်, *n.* a capacity (of a vessel).

အဆွဲ, *n.* a kwet, a weight equal to a piktha, (ဒဿ,) or viss; it supersedes the latter word in all *capital* numbers, as အဆွဲတဆယ့် instead of ဒဿတဆယ်, ten viss.

အဆွဲ့, *n.* permission, commission, opportunity; အဆွဲ့အရာ၊ အဆွဲ့အရေး၊ အရွဲ့, a business, affair.

အဆွန်, *n.* revenue accruing from regular assessments on real or personal property, as distinguished from အကောက်, duties on merchandize, and ဥဒ္ဓေသ, arbitrary taxes.

အဆွန်အတုတ်, *n.* do.

အဆွန်ဝန်, *n.* a head-collector of revenue.

အဆွန်း, *n.* a voice, (seldom used but as a numeral auxiliary.)

အခွံ, *n.* bark, rind, peel, shell, skin (of fruit,) &c.

အခြွေအရွေ့, see အခြွေအရံ.

အခြွေအရံ, *n.* guards, attendants.

အချဲ့, *n.* any slimy, mucous matter.

အချဲ့ငင်ခြင်း, *v.* to keep putting off; to feign both willingness and unwillingness.

အဂတိ, (from အ, priv. and ဂတိ, conduct, *Pali;*) *n.* unsuitable carriage, behaviour.

အဂ္ဂသာဝက, *(Pali,) n.* a chief, disciple.

အဂ္ဂိရိတ်, (from အဂ္ဂိ fire, *Pali,* and သျှတ္တရ, a book on pyrology,) *n.* alchymy.

အဂ္ဂိရိတ်လုပ် or ထိုက်, *v.* to practise alchymy.

အင်, (1) *n.* a kind of tree; အင်ကြင်, *n.* one species of do. ကွဲ (from ကွဲ to hang adhesively,) *n.* the gum of do. ပွက်ရက်; (2) *n.* an earthen cup, bowl, basin. အင်ကွက်, *n.* an earthen cup

အင်တုံ့, *n.* a deep earthen pan; (3) *n.* number, quantity, force, strength, abilities of any kind.

အင်သတ္တိ၊ ဘုန်အား၊ အင်ခွင်, do.

အင်အား, *n.* military force, troops.

အင်တန်, *adv.* in a middling degree.

အင်မတန်, *adv.* exceedingly, very.

အင်တွဲ, *n.* the gum of a certain tree; or, the tree itself.

အင်း, (1) *n.* a natural pond, lake, smaller than အိုင်း; (2) *n.* the space on plates of metal, or other surfaces, inclosed by lines, and commonly subdivided into squares, or other compartments, for entering certain records; အင်းအိုင်, do.

အင်းစာရင်, *n.* an account, or register written on do.

အငင်း, see ငင်.

အငှန်း, *n.* that which is the peculiar business of a person, a part, portion, allotment; အငှန်းကာ, do. အစု, do.

အင်္ကျီ or အင်္ကျီ, *n.* a coat, jacket; အင်္ကျီဒုံရင်, do.

အင်္ကျီကိုယ်ကျပ်, *n.* a tight body-jacket.

အင်္ကျီခါးတို, *n.* a short coat, a jacket.

အင်္ကျီနှိ, *n.* a jacket-tie, a string.

အင်္ကျီထက်ကျပ်, *n.* a tight-sleeved coat or jacket.

အင်္ကျီသင်္ဘိုး, *n.* a loose flowing coat.

အင်္ကျီလည်ဘတ်, *n.* a frock, shirt.

အင်ဆန်ပြ, *v.* to make a tumult, or uproar.

အင်ဝတေ, *n.* mortar, plaister; လက်နှစ်၊အင်္ဂတေ, do.

အင်္ဂါ, (1) *n.* the planet Mars; the third day of the week, Tuesday.

အင်္ဂါ, (2) *n.* a component part or member; အစိတ်; a part of the body, member, limb.

အင်္ဂါဇာတ် or ဇာ, (from ဇာတ်, to produce, *Pali*;) *n.* organs of generation, whether male or female; ခိုမိတ်၊ ထော၊ လိင်.

အင်္ဂါကိုးပါး, nine parts, into which the Boodhist scriptures are divided, according to a certain distribution, viz. သုတ်၊ ဂေယျ၊ ဂါထာ၊ ဝေယျာကရဏ်၊ ဥဒါန်၊ ဣတိဝုတ်၊ ဇာတ်၊ အဘူတဓမ္မ၊ ဝေဒလ္လ။

အင်္ဂမကိယ္ယတာဏ, *n.* domestic or family affairs, အိမ်ထောင်အရှဲ.

အင်္ဂိယမကိယ, do,

အင်္ဂုတ္တရ, *n.* one division of the Boodhist scriptures.

အင်္ဂါ, *n.* see အင်္ဂ.

အင်ပျဉ်, *n.* a kind of blister.

အင်းပျဉ်, *n.* a kind of bedstead; any flat surface raised on low legs.

အင်ဝ, or အင်မ; see အဝ.

အင်တိ, *n.* the remainder of a thing, as သစ်ငုတ်, the remainder, that is, the stump, of a tree; တုန်းငုတ်, the ruins of a pagoda; (see ငုတ်.)

အင်္ဂု, *n.* a cape, promontory.

အင်္ဂုအင်္ဂါ, *n.* do.

အင်္ဂု, *n.* vapour, exhalations, steam, smoke; အိုး.

အာဒ, *n.* beginning; အာဒအိုး.

အာဒသတ်, *v.* to make an end.

အာဒ, and so forth, &c. အာဒသည်.

အာဒက်, *n.* (from ဒက်, to make a dot, &c.) a dot, a drop.

အာဒ, (1) *n.* a cylindrical box (of any size;) (2) *v.* to be tense, straitened, (applied to the throat.)

အာဒဿ, *adj.* clean, pure, genuine.

အာဒည်, *n.* some part of the viscera; see ဒည်ဖောင်း.

အာဒည်, *adv.* while, as သွားသည်အာဒည်, during the time of going, or while he goes.

အာဒည်, *adv.* continually, permanently, immutably.

အာဒည်အာဆက်, *n.* a lineal succession.

အာဒည်းအဝါး, *adv.* accurately, minutely.

အာဒဝ်, *n.* a joint, or seam, a union of two or more, (applied to things.)

အာဒာ, (perhaps from ဒား, to eat;) *n.* food.

အာဒာတင်, *v.* to dress thread by an application of boiled rice, to size.

အာဒား, *n.* stead, place, room; *adv.* instead of; ရှိက်, ကိုယ်စား.

အာဒား, *n.* a price, value; အဖိုး.

အာဒိန်းဒား, *n.* any thing which does not require to be cooked in order to be eaten.

အာဒိတ်, *n.* a division, a quarter of any thing.

အာရုံ, *n.* see အာဠား; (2) *n.* a collection, assemblage.

အာဠဝိကျွန်, *n.* a slave that is redeemable, but has no other rights.

အာဝေအာဝါ, *n.* a servant, or slave; ကျွန်.

အာဝေဒ်, *n.* do.

အာဝေ, (1) *n.* a seed; (2) an ancestor of the seventh degree of ascent from one's self.

အာဝေး, *n.* gum, any glutinous matter.

အာဝော, *(Siamese,) n.* a lord, master, mistress, madam, (used as a term of compellation;) အရှင်။ ရှင်မ။; see ဝော.

အာဝော, *adv.* early; အာဝောကြီး, very early.

အာဝောတ်, *n.* steepness, depth, height.

အာဝောင်, *a numeral auxiliary, applied to writings.*

အာဝောင်း, *n.* a sharp edge, a side; nearness.

အာဗိုးရ, *v.* (see under ဗျပ်). အာဗိုး, *n.* do.

အာဗိုင်, *n.* a lump, any adhesive mass.

အာမိ, *n.* a company, band, (applied to certain people in government service;) အသင်း.

အာဓိကို, *n.* an elder brother of a brother; ဧနဝင်.

အာဓိမ, *n.* an elder sister of a sister.

အာဗွတ်, *n.* moisture.

အာဗွန်, *v.* to be strong, powerful, able.

အာဗွန်, or အာဗွန်း, *n.* an edge, side, border, end, extremity; အာဗွန်အနား။ အာဗွန်အမျိုတ်.

အာဗွမ်, *v.* see အာဗွန်; အားကျိ.

အာဗွယ်, *n.* a tusk, fang.

အာဆ, *n.* a quantity, portion; ကျိ, *with numerals,* fold, as သုံးဆ three-fold, အဆသုံးဆယ် thirty-fold.

အာဆက်, *n.* any thing thrown into a bargain.

အာဆက်, *n.* a junction, union, a joint.

အာဆက်ဆက်, *adv.* connectively, successively, one after another.

အာဆက်ဆက်ဩပဒေသ, traditionary précepts.

အာဆင့်ဆင့်, *adv.* one above another, day after day, or daily.

အာဆင်း, *n.* appearance အရုပ်။ အဝေါင်။ အဝါ။ အရည်.

အာဆင်းအပြင်, do. အဆင်းအသွာ, do.

အဆင်းတန်, *v.* to appear old, homely; see အိုင်.

အဆင်ထော်, *v.* to be convenient.

အဆင်သင့်, *v.* do.

အဆစ်, *n.* a joint, &c. see ဆစ်.

အဆယ် or အဆဲ, *n.* a ten, the number of ten, (combined with the nine digits to form numerals, as တဆယ်, one ten, or ten; နှစ်ဆယ်, two tens, or twenty, &c.)

အဆုန်, *n.* the kernel of a seed of grain, or fruit-stone, (hence ဆံ, husked rice;) the inside or kernel of any thing, as the tongue or clapper of a bell, the pebble in a rattle, the marrow in a bone, &c.

အဆာ, *n.* the unfinished end of wove cloth; ဖြတ်ဆာ.

အဆိတ်, *n.* a small quantity, a pinch.

အဆိပ်, *n.* poison, venom.

အဆိပ်အတောက်, do. *(figurat.)* passion, lust, inebriation.

အဆီ, see ဆီ, oil.

အဆီအပြာ, *n.* relishing savoury food.

အဆုတ်, *n.* the lungs, lights.

အဆုံးအမ, *n.* instruction, doctrine; see သာသနာ.

အဆုံ, *n.* an end.

အဆုံစွန်, *adj.* last, final; *n.* an end, a conclusion.

အဆုံစွန်ဘဝ, *n.* the end of life.

အဆုံဖြတ်, *n.* a decision, or judgment.

အဆုံမဲ့, *adj.* infinite, boundless.

အဆုံးသတ်, *v.* to finish, make an end.

အဆူ, *n.* a numeral auxiliary, applied to duties, and some other objects.

အဆူး, see ဆူး, a thorn.

အဆော်တလျင်, *adv.* quickly.

အဆော, *adv.* do.

အဆောက်အဦ, *n.* utensils, appendages, materials; အဦးအဆောင်.

အဆောင်အထည်, *n.* see အခန်းအနား.

အဆိုင်း, *n.* a bunch, cluster (of flowers, fruit, &c.)

အဆွေ, *n.* an acquaintance, friend.

အဆွေခင်မှန်း, *n.* a friend. အဆွေအနွယ်စပ်, *n.* an own relation.

အဆွေညာတကာ, see အဆွေခင်ပွန်း.

အဆွေဖွဲ့, *v.* to form acquaintance.

အဆွေအခြိုး, *n.* a relation, kinsman, one of the same stock.

အဆွေသားချင်, do.

အာရုတ္တိကာယထန့်, *n.* the six senses, viz. seeing, hearing, tasting, smelling, feeling, and thinking.

အည်, *adv.* yes; အိမ်း.

အည်, *v.* to feign unwillingness, hold off.

အညစ်, *n.* dirt, filth, rust.

အညစ်အကြေး, *n.* do.

အညာ, *n.* a higher part of a river, country, &c. opposed to အောက်.

အညာသား, *n.* a native of an upper province.

အညိုင်, *n.* a musical instrument; အညိုင်တီရိယ၊ အညိုင်တံဆး.

အညိုင်သမား, *n.* a player on musical instruments.

အညီး, *n.* evenness, agreement; *prep.* according to, as အထိုက်အညီ, according to his pleasure.

အညီး, *adv.* accordingly, like, similar.

အညာ, *n.* a pedicle, footstalk, stem by which a leaf or fruit is connected with the limb.

အညှိ, *n.* slime, filth.

အညှော်, *n.* see အကြေးအညှော်.

အညှောက်, (1) *n.* a germ, sprout, from a seed; *figurat.* the protuberance on the root of a creature's tail, (sometimes pron. အညောင်;) (2) *n.* an ancestor of the sixth degree of ascent from one's self.

အညှိ, *n.* some part of the viscera.

အဋ္ဌိး, see အိမ်း.

အဋ္ဌမ, (from အဋ္ဌ, eight, *Pali,*) *adj.* eighth.

အဋ္ဌကထာ, *n.* a commentary on the original Pali text; see ဋီကာ.

အဋ္ဌာရသ, (a corruption of အဋ္ဌ, eight, and ဒသ, ten;) *n.* the eighteen sciences; အဋ္ဌာရသဿိပ္ပ.

အတ္ထန္တရာ, *n.* one of the four ways of transition from one body to another.

အထက်, *n.* the shoot of a tree; the spur of a cock.

အထင်း, *n.* a ten, a measure of capacity equal to sixteen pyees; ဖြည်.

အထင့်, *adv.* appearing well, but being otherwise.

အထည်, *n.* a kind, sort, (used as a numeral auxiliary;) အမျိုး၊ အဝ.

အထည်ထည်, *adv.* of several kinds, variously; အသီးသီး၊ အသွယ်သွယ်.

အထည်အထင်း, truly ; အမှန်မှန်.

အထစ်, *n.* a piece, a bit.

အထဟ်, *adv.* verily, certainly, truly.

အထဲ, *n.* intervening space, distance, extent, length (of time or place;) အထဲငယ်, *n.* a little while; a little (in quantity.)

အထဲထဲ, *adv.* at intervals, in several places, repeatedly; အထဲထဲအထည်ထည်, do.

အတန်း, *n.* an extended line, a row, duration.

အတ္တ, *n.* the body ; ကိုယ်.

အတ္တဝါဒုပါဒါန်, *n.* one of four evil passions or affections.

အထိုး, *n.* a mark drawn across, a limit, a stop.

အတိုးထိုး, *adv.* one after another, successively.

အတိုငယ်, *adj.* small (distance).

အတဝ်, *adv.* verily, truly.

အတံ, *n.* a straight long piece, a bar ; အချောင်း, (used in composition,) as လှေတံ၊ ဆေးတံ၊ ခဲတံ, &c.

အထဝ်း, *n.* way, manner, custom ; တုံးစ်.

အတာ, *n.* a measure of distance.

အတိ, (1) *pron. adj.* what; အဘယ် (pron. အဒိ.) (2) *adj.* clear, without mixture, genuine.

အတိရာဇာ, *(Pali,) adj.* excellent, (applied to a son who excels his parents.)

အထိတ်, *n.* the past.

အထုတ်အနွှန်, see အခွန်အထုတ်.

အထုန်း, *n.* time being, (construed with simple participials, as ရှိတုန်းလ် or ရှိထုန်ဆွဲ, while he was.)

အတူလက်, with, together with.

အထူအကွ, do.

အဃေကိဿ, (*Pali,*) *adj.* incurable.

အဃော, *n.* a feather, a wing.

အငေါ, *n.* a measure of distance equal to two spans.

အငိုင်, (1) *n.* a warp; ရက်ကန်းငိုင်း (2) *n.* taing, a measure of distance, equal to 1000 tahs; (အထာ) about two miles.

အငိုင်, *adv.* accordingly.

အငိုင်း, according to, as အမှာတော်အငိုင်း, according to the order.

အငိုင်းအချင့်, *n.* an estimate, measurement.

အငိုး, *n.* interest.

အင္ဂဘော, (from အင္ဂ, body, &c. ဘဝ, being, *Pali*;) *n.* the body; ကိုယ်ခန္ဓာ.

အတွင်း, *n.* inside, inner part; အထဲမှ အတွင်ဝန်, *n.* a private minister of state.

အတွင်းခုံတိုင်ဖြင်, *n.* a horse that takes his place near the king in marching.

အတွင်းဘဝါး, see ဗန္ဓာ.

အတွေ့, *n.* an object of sense.

အထက်, *n.* an upper part; prior time; without; အထက်, *a term* of *comparison,* as အိမ်ထက်ကြီး၍, it is greater than the house; အပေါ်.

အတစ်ထစ်အရှစ်ရှစ်, *adv.* unevenly.

အထည်, (1) *n.* a piece of cloth; (2) see အထဲ.

အထပ်တရာ, (1) *n.* kind of a tree; (2) one thing upon another, as the leaves of a book.

အထံ, *n.* nearness, presence; ဆီး ထံပါး ထံရင်း.

အထိန်း, *n.* a muse, guardian, &c.

အထီ, *n.* a male; *adj.* masculine (combined with names of animals, to mark the gender.)

အထီး, *adj.* alone, single.

အထု, (sometimes *pron.* ခု) *n.* depth, thickness, strength, ability; အထုအခဲ, do.

အထုပ်, *n.* a bundle.

အထုဗ္ဘိ, *(Pali,) n.* events, circumstances, adventures; ဖြစ်ရာ.

အထုံ, *n.* any fragrant preparative.

အထူသဖြင့်, *adv.* exceedingly.

အထူးသဖြင့်, an abbreviation of အထူးဖြစ်သဖြင့်.

အထဲ, *n.* an inside, an inner part ; အတွင်း.

အထဲကား, *n.* candid, undissembling language.

အထောင်, *n.* the number of a thousand (combined with the nine digits to form numerals).

အထောင်း, *n.* a cubit.

အထောင့်, *n.* a curve, bend, corner, bay.

အထွတ်ခဲ့, *n.* the day after worship.

အထွင်း, *n.* a mortice.

အထွဋ်, *n.* a top, summit, pinnacle ; အဖျား, the best, most excellent part.

အထွာ, *n.* a span, a measure of length equal to twelve fingers breadth.

အဒရ, *n.* a certain star ; see နက္ခတ်.

အဒီမျှ, how much ; အဘယ်မျှ.

အဓမ္မ, (from အ, *priv.* and ဓမ္မ, right, *Pali,*) transgression, sin, မတရားသောအမှု.

အဓလေ့, *n.* manner, custom, way ; အလေ့.

အဓိကရ, (from အဓိက, excelling, *Pali,* and ရ, to get ;) *v.* to obtain celebrity, be distinguished, extraordinary.

အဓိဋ္ဌာန်, (*Pali,*) *v.* to establish, be steady, constant.

အဓိဋ္ဌာန်, *n.* steadiness, constancy, perseverance.

အဓိပ္ပာယ်, *n.* meaning, explanation, comment ; အဓိပ္ပာယ်ဆို, do.

အဓွန့်, *n.* distance of time or place, length, duration.

အန်, (1) *n.* a vomit, an emetic ; ဆေး အန်ဖြိုး အန်ဆေး ; (2) *n.* strength, (seldom used alone ;) အနှစ်, *n.* strength, force, valour ; အားအန်း အန်ထု, *v.* to try strength with another, compare strength ; အနှစ်ဘင့်, *v.* to be astounded, stupefied through fear ; (3) *n.* any game in which pieces are moved in different compartments, according to rule, as checkers, chess, backgammon, &c. ; အန်ကစား, *v.* to play do. ; အန်ခဲ့ အန်ရှဲ့ *v.* to game to excess, to be a gambler ; အန်ကွက်, *n.* a compartment, square ; အန်စာ, *n.* a piece ; ကျား ဖိုလ် အန်ရေးအန်စာ, *n.* the squares and pieces collectively.

အန်ဖတ်, *n.* amber, (because supposed to be vomited by a fish.)

အနှိး, *v.* to be a little swelled; ပေ.

အနက် (1) *n.* an interpretation of a word, an explication, translation, version; (2) *n.* a collection, mass, quantity taken altogether; a whole, (seldom used as a simple noun, but combined with some other words to form adverbs, as ထက္စးကိန္ တစ္ပြိုင္နက်, &c.)

အနှစ်, *n.* fine dust; မှုံညက်.

အနှည်, *n.* sediment, dregs.

အနှည့် (*pro. adj.*) that, (used when a thing is pointed at, or designated by some outward sign.)

အနှည်ငယ်, *adv.* little, small.

အနှစ္ဆ, (from အ, *priv.* and အစ္ဆ, substance, *Pali;*) *adj.* unsubstantial; အနှစ်မဲ့.

အနှိး, *n.* a kind of tree.

အနန္တ, *adj.* infinite, boundless; အဆုံးမဲ့.

အနန္တရိယကံ, (from အ, *priv.* အန္တရ, an interval, and ကမ္မ, a deed, *Pali;*) *n.* a deed, which brings upon the perpetrator instant and uninterrupted misery; of which there are five kinds, viz. killing a father, killing a mother, killing a Rahandah, wounding a Boodh, and making a schism among the disciples of a Boodh.

အန္တ, (*Pali,*) *n.* an end.

အန္တရကပ်, *n.* an intermediate period of time.

အန္တရာယ်, *n.* evil, calamity, misery.

အနံ့, (1) *n.* breadth, width; အနံ့အဖြဲ့ do. (2) see နံ့, the side of a body.

အနံ့, *n.* smell, scent.

အနာရွတ်, *n.* a scar.

အနား, *n.* an edge, a side, a near part, nearness; အစောင်း။ အပါး။ အနီး။ အရုင်း.

အနားဝတ်, *n.* the border of a petticoat.

အနားပတ်, *n.* an outer facing, encircling the border of clothes; see ကမ္ပတ်.

အနာဂတ်, *n.* futurity, the future.

အနာဂံ, see အနာဂါမိဖလဌာန်.

အနာဂါမိ, *n.* the third state attained by an Areeyah, အရိယာ.

အနာဂါမိမဂ်, *n.* the duties of do.

အနာဂါမိဖိုလ်, *n.* the reward of do.

အနာဂါမိမဂ္ဂဌာန်, *n.* one who has performed the duties of do.

အနာဂါမိဖလဌာန်, *n.* one who has attained the reward of do. အနာဂန်.

အနာထူးဖြာ, *v.* to be full of sores, diseased; see ချူးခြုံ.

အနာဒရ, (from အ, *priv.* and အာဒရ, respect, *Pali,*) *n.* disrespect.

အနာသဝ, (from အ, *priv.* and အာသဝ, passion, *Pali,*) *n.* an exemption from passion.

အနိစ္စ, (from အ, *priv.* and နိစ္စ, permanent, *Pali,*) *adj.* transitory, mortal, အဖြစ်မရှိ; *n.* mortality, death.

အနိစ္စရောက်, *v.* to die, (applied to mankind, commonly to kings.)

အနိဋ္ဌာရုံ, (from အ, *priv.* and ဣဋ္ဌာရုံ, desire, *Pali,*) *n.* an undesirable object.

အနု, *n.* medicine to excite love, မျက်ချင်.

အနုညတ်, *n.* a certain preparation of parched rice.

အနုဇာတ, *(Pali,) adj.* like, equal (applied to a son, who neither excels, nor is inferior to his parents.)

အနုမောဒနာ, *n.* (from အနု, much, and မောဒါ, joy, *Pali,)* happiness.

အနုမောဒနာပြု, *v.* to rejoice, be happy, (applied to certain ceremonies on giving to a priest.)

အနုမှု, (from အနု, small, *Pali,* and မှု, a grain of dust,) *n.* a very small particle.

အနုသထိ, see ကမ္မဌာန်.

အနုသယဖွဲ့ခဲ့ပါး, (from အနုသယ, *Pali,* အကြည်ထိုက်ချင်,) seven accidents common to all beings that have not attained the state of an Areeyah, viz. ကာမရာဂါနုသယ၊ ဘဝရာဂါနုသယ၊ ပဋိဃာနုသယ၊ မာနာနုသယ၊ ဒိဋ္ဌာနုသယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ၊ အဝိဇ္ဇာနုသယ.

အနုကြဲမိ, *adv.* at first gently, then forcibly.

အနုစိ, or အနုထက်, *v.* to act thus.

အနေကျ, *n.* continuance, uniformity.

အနောတ္တပ္ပ, (from အ, *priv.* and ဩတ္တပ္ပ, *Pali,*) *n.* boldness in sin, searedness of conscience, hardness of heart, မထိမဲ့လန့်ချင်.

အနို, (1) a corruption of အဆို; (2) see နို, milk.

အနိုင်အထက်, (from နိုင်, to be able, and ထက်, to be sharp;) *adv.* forcibly, contrary to one's will, အနိုင်အဆိုင်.

အနိုင်အဆိုင်, *adv.* forcibly, contrary to one's will.

အကွာ, *n.* an intervening space.

အကွာကပ်, (from အကွာ, an intervening space, and ကပ်, a period of time,) a subdivision of one of the four grand periods; see မဟာကပ်.

အကွာယ်, *n.* a calamity, evil, ဘေး.

အာနိ, *n.* solidity, substance, opposed to အာဝ, which see; consequence, worth, weight.

အာနိ, *n.* a year.

အာနိမဲ့, *adj.* unsubstantial.

အာနုံ, *n.* a spike or ear of grain, with or without the stalk.

အာဋိ, *n.* a sheet or any thing spread out, a child's cloth; also a capital, or stock in trade.

အာဋိအာခင်း, do.

အာဋိအာခံ, *n.* a capital, or stock in trade.

အာနောင်, *n.* the back of a knife or other instrument, the head of a punch or wedge; opposed to အသွား.

အာနောင်အဆုံ, *n.* a connection, junction, ဆုံ.

အာဇာယိ, *n.* a lineal succession, descent.

အာဒိ, *v.* to pay to boot; အာဒိရ, *v.* do.

အပ်, (1) *v.* to commit, deliver up, give in charge, နှံ; အပ်နှင်း, *v.* to give; အပ်ပေး, do.; (2) to suit, be suitable, fit, proper, တန်၊ တော်၊ ထိုက်၊ လင့်; (3) *n.* a needle; အပ်ချုပ်သမား, *n.* a tailor.

အပ်ကျည်, *n.* a needle-case.

အပ်နှင်း, *v.* see အပ်.

အပ်သည်ကို ဖြဲ, see ကဖြဲ.

အပ, *n.* an outside, an outer part, အဖြင်.

အပရဂေါယာနှံ, *n.* the West Island; see ကျွန်း.

အာဝ, *n.* a tree, or plant.

အာဝစည်, (dropping အ,) *n.* the trunk, main stock.

အာဝင်း, *n.* a combination of men, a society, အဘင်း.

အာဝင်းအာသင်း, see အာသင်းအာဝင်း.

အာဝတ် *n.* a circuit, or circle, အဝန်.

အပတ်ထကုတိ, a corruption of အပန်းထကုတိ ; *see* ပန်းကုတိ.

အပန်း, *n.* a fatiguing business, a difficulty.

အပန်းကြီး, *v.* to be of great consequence, requiring great exertion.

အပန်းတကြီး, *adv.* earnestly, indefatigably.

အဖွဲ့မည်သောထရားလေးပါး, four principles, viz. မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ, and ဥပေက္ခာ ; see ဗဟ္မဝိဟာန်.

အာဃာ, *a term of compellation,* used by a husband in addressing his wife, sometimes in addressing other women in a friendly manner.

အာဒါ, *n.* presence of, nearness to.

အာဒါး, *n. a numeral auxiliary,* applied to respectable characters, and things immaterial.

အာဒီဃ, *n.* a state of punishment, of which there are four, viz. ငရဲဘုံ၊ ဖြတ္သာဘုံ၊ တိရိစ္ဆာန်ဘုံ၊ အာသုရကယ်တို့.

အာဒိတ်, *n.* day before worship day.

အာဒိတ်, *n.* the cover of any vessel.

အာဒုန်, *n.* (from ဒုန်,) a rising of the skin, a blister.

အာဒေါ်, *n.* urine, ကျင်ငယ်၊ ရေဟောင်း ဟော.

အာပေါင်, *n.* a thigh, (commonly applied to the hind quarters after a creature is killed ;) see ပေါင် ; the side of a door, a bedstead, a chair, &c. to which the hinges or legs are fixed ; see ထိခါးပေါင်.

အပေါင်းဖက်, *n.* a partner.

အပေါင်းအပေါ်, *n.* a companion, associate.

အပေါ်, *n.* an upper part, အထက်.

အပေါ်ဖြစ်, *v.* to act a false, hypocritical part.

အပေါ်ကား, *n.* false language, opposed to အထဲစကား.

အပေါ်မှာ, *prep.* above.

အဖိုက်, *n.* (from ဖိုက်, to make stops, &c. which see.)

အဖိုင်းအခြား, *n.* a division, distinct part, a section.

အဖိုဇ, *n.* (from ဖို, to heap up,) a day kept after worship day, as a work of supererogation.

အဖိုးသေ, *n.* to be executed in a correct, regular manner, သေချာ.

အဖျို, *n.* from ဖျို, to be young, &c. which see.

အပြင်, *n.* an outside, outer part, what is beyond or beside, အပ.

အပြင်အဆျော, *n.* the external or outside appearance of a person or thing.

အပြင်, *n.* a surface, an open vacant surface.

အပြစ်, *n.* result, consequence; evil result or consequence, punishment; guilt, demerit, sin.

အပြစ်တင်, *v.* to criminate, find fault with.

အပြည်ပြည်, (from ပြည်, a country,) *adv.* from country to country, pertaining to various countries.

အပြန်, *n.* a pyan, a certain measure of time.

အပြား, *n.* (from ပြား, to be divided,) breadth, width.

အပြားပြား, *adv.* variously, differently, distinctly.

အပြားအားဖြင့်, *n.* breadth, width; *adv.* numerously; very.

အပြီးနေ့, *n.* a worship day.

အပြေ, *n.* a reply, an answer, စကားတုံ့.

အပြောက်, *n.* figured, carved, or embroidered work.

အပြောက်အပြိန်း, *n.* do.

အပွင့်, *n.* a flower blossom.

အပြွက်, *n.* froth, scum, အပြွန်.

အပြွတ်, *n.* a cluster, bunch.

အဖ or အဘ, *n.* a father, ခမည်း ဗင်း ဖခင်; *adj.* masculine, (used to designate the gender of certain birds.)

အဖက်, *n.* see under ဖက်, to embrace, &c.

အဖဆင်, *n.* an ancestor of the fifth degee of ascent from one's self.

အဖတ်, *n.* what remains of a thing after the liquor or juice is extracted, (opposed to အရည်, the liquid part;) any thing rejected from the mouth, after the juice is extracted by chewing; see ထမင်းဖတ်, နှမ်းဖတ်, &c.

အဖတ်အရည်, *n.* any substance composed of solid and liquid, အရည် အဖတ်.

အဖန်, *n.* a time, turn, အကြိမ်, အထိ; *adv.* again.

အဖန်ဖန်, *adv.* repeatedly.

အဘိ or အဘို, *n.* the father of a great-grandfather, the fourth in ascent from one's self.

အဘိမ, *n.* the mother of a great-grandfather.

အဇုတ်, *n.* the mons veneris.

အဇုန်, *n.* the cover of any vessel.

အဇူး, *n.* a bud, pimple, small boil.

အဇေ, *n.* a father, အဖ၊ ဥဇော.

အဇေး or အဇော်း, *n.* a great-grandfather, တော်း.

အဇေးမ, *n.* a great-grandmother, တော်မ.

အဇော်က်, *n.* a woof.

အဇော်ဒ်, *n.* see ဇော်ဒ်, to associate, &c.

အဇိး, (1) *n.* price, value; အဇိုအာ, do.; အဇိုအား, do. အဇိုးစားနား, do. (2) a grandfather, ဖိုးဇော.

အဇို or အဘို, *n.* a part, portion, share, what is for, အလျော.

အဇိုဒ်, *n.* a wife who has not borne children; the male of certain animals.

အဇြစ်, *n.* (from ဖြစ်, to be,) being, a state of being.

အဇြစ်အဟန်, *n.* events, adventures, affairs.

အဇြစ်အဆစ်, *n.* do. do. do.

အဇြာင်း, *n.* the spleen, part of the viscera.

အဇေ်ဒ် or အဇေ်ဒ်, *n.* a sweet liquor.

အဇျိုး, *n.* an extremity, point, end; a top, summit, (opposed to အရင်း, a bottom, foundation;) အထွဋ်း ထိပ်.

အဇျိုးအထွဋ်, *n.* see ဇျိုး.

အဇေ့ဒ်, *n.* sweet liquor.

အဘွား or အဘွား, *n.* a grandmother, ဖွားဇော.

အဗြိုကိလ်ကျောက်, *n.* a kind of stone, (used in medicine.)

အဘယ or အဘဲ, *pron. adj.* what, (used interrogatively,) ဘယ.

အဘာယိန်, do. (occasionally used with words of time.)

အဘဲယိသို့, *pron. adj.* of what sort; *adv.* how, အဆို.

အဘာယိန္ဒိန်, *pron. adj.* how many? (combined with numeral auxiliaries, or words denoting a part or quantity, in asking questions; see Grammar.)

အဘိ, *adj.* exceeding.

အဘိညာဉ်, (from အဘိ, exceeding, and ဉာဏ, wisdom, or mental attainment,) *n.* certain excellent attainments, viz. ဒိဗ္ဗစက္ခု, the eye of a Nat, or faculty of seeing like a Nat; ဒိဗ္ဗသောတ, the ear of a Nat; ဣဒ္ဓိဝိဓ, creative power; အတိဿာဉ်စေတောပရိယ,

knowledge of others' thoughts; အတိတ်ညာဏ်အနာဂတ်ဉာဏ်, prescience; ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, knowledge of one's own past existences.

အဘိဓမ္မ, *n.* one grand division of the Boodhist scriptures, comprising seven books, viz. ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဝိဘင်း ဓာတုကထာ၊ ပုဂ္ဂလပညတ်၊ ကထာဝတ္ထု ယမက၊ ပဋ္ဌာန်.

အဘိသင်္ခါရ, *v.* to be subject to the operations of the four causes, (အကြောင်းတရားထေးပါး).

အဘိဓာန်, *n.* a vocabulary.

အဘိသိတ်, *pron.* အဘိတ်သိတ်, (from အဘိ, excellent, and စေက, pouring, *Pali,*) *n.* a pouring of water, a ceremony of inauguration, equivalent to that of anointing with oil.

အဘိသိတ်သုဒ်း, *v.* to perform the ceremony of do.

အဘိသိတ်ခံ, *v.* to be the subject of do.

အဘဲ, see အဘယ်.

အမ, *n.* a female; the body of a vessel, as distinguished from အဖုံး, the cover; *adj.* feminine, of the female gender.

အမ, *n.* an elder sister of a sister.

အမခံ, *n.* see အမခံ.

အမင်း, (1) *n.* the hollow head of a tool which receives the handle; (2) *See* မင်း, thou, or you.

အမည်, *n.* a name, နာမ; အမည်အရည်, do.

အမည်း, *n.* flesh (of beasts;) အမည်းသား, do. အမဲ.

အမည်း, *v.* to be dark, black, dark in mind, ignorant, foolish.

အမတ်, *n.* a person of rank, a nobleman, အမှူး.

အမတေ, *see* အမြိတေ.

အမယ်, (1) *n.* a mother, အမိ၊ အဖေ၊ မကော၊ မိခင်; (2) *an interjection* denoting wonder or distress.

အမရပူရ, *n. Ahmerapoora,* the former capital of Burmah.

အမာရွတ်, see အနာရွတ်.

အမိ, *n.* a mother, အမယ်၊ အဖေ၊ မကော၊ မိခင်; *vocatively,* a daughter, wife, or any woman younger than the speaker, (indicative of affection or friendship.)

အမိသားချင်း, *n.* children born of the same mother.

အမှုတ်, *n.* a measure of length equal to five finger breadths.

အမဲ့, *n.* the temporal juice, which at certain seasons exudes from an elephant's temples.

အမံ့, *n.* an incipient bud.

အံ့, *adv.* again.

အမူ, *n.* a deed, action.

အမူအကျင့်, *n.* do.

အမူသည်, *n.* a claimant.

အမျိုး, *n.* a person of rank, a nobleman, အမတ်၊ အမျိုးအမတ်၊ မှူးတော်၊ မှူးထော်မတ်ထော်.

အမေ, *n.* a mother, အဒေါ်, &c.

အမှ, *see* အမည်း.

အမောက်, *n.* a cock's comb.

အမောင်, *n. see* မောင်, a brother.

အမော်, *n.* see under မော်.

အမိုး, *n.* (1) a cover, a roof; (2) a chief.

အမိုးဖွဲ့, *n.* the eaves of a roof.

အမိုက်, *n.* a measure of distance equal to 8 finger breadths.

အမုဏ, *(Pali,) n.* a measure of capacity, equal to a ten, (ထင်.)

အမျက်, *n.* the point in the joint of a bamboo, whence the sprout proceeds; the point in a ring where the stone is set, and such like; see မျက်, a gem.

အမျက်, *n.* anger, resentment, ill temper.

အမျက်ထွက်, *v.* to show anger, be angry.

အမျက်စင်, *v.* to be angry.

အမျက်ထိ, *v.* to be angrily disposed.

အမျက်ခံ, *v.* to pretend to be angry.

အမျက်ခံ, *v.* to restrain anger.

အများ, *n.* a kind of verse; (2) *v.* to sing verses.

အမျိုး, *n.* a sort, kind, အထည်း အဖြည်း အဝ; a race.

အမျိုးအနွယ်, *n.* relationship, kindred.

အမျိုးအဆွေ, *n.* a relation, one of the same race.

အမျိုးသွေးတော်, *n.* a relative, အရင်းအချာသူ.

အမျိုးအရိုး, *n.* hereditary stock.

အမျိုးသား, *n.* one of the same race, a fellow countryman.

အမျိုးသားချင်း, *n.* one of the same race or country.

အိမ်းသမီး, *n.* a fellow countrywoman.

အိမ်းဖွဲ့နှစ်ဆက်, seven degrees of ancestry, reckoning upwards, viz. အဘ၊ အဘိုး၊ အဘေး၊ အဘီး၊ အဖဘိုး၊ အညော်ကိုး၊ အစေး; *also* seven degrees of posterity, viz. သား၊ ခြေး၊ မြစ်၊ ထီး၊ ကျွတ်၊ ဆတ်၊ ဆက်.

အမြစ်, *n.* a root, bottom, origin, source, မူလ၊ အရင်း; the gizzard of birds.

အမြစ်, *n.* a motive, (root of action.)

အမြစ်ပင်, *n.* a bulbous root; အမြစ်မ, *n.* a main root.

အမြည်, *n.* a kind, sort, variety, အတည်း အမိုး.

အမြတ်, *n.* increase, profit, advantage, အကျိုး.

အမြတ်, *n.* an end, extremity, edge, border, အဖွန်း.

အမြဲနှအရုဏာ, *n.* see အမြဲက်.

အမြီး, *n.* a tail.

အမြီးထူး, *n.* the root of a tail.

အမြီးရင်း, do.

အမြွေထေ, *n.* a petrifaction found in the body of an animal; and used as a charm.

အမြွှဲ, *n.* (from မြွှဲ, to chew,) the cud.

အမြွေ, *n.* a brood, litter, &c. including the mother.

အမြဲ, *n.* (from မြဲ, to continue,) permanency. အမြဲတည်, do.

အမြဲနေ, *v.* to establish, make permanent.

အမြောက်, *n.* a great gun, a cannon.

အမြိုက်, *n.* any thing relishing, delicious, အမြိုန်အရုဏာ.

အမွေ, *n.* an inheritance, permanent estate.

အမွေအနှစ်, do. အမွေအငှဲ, do. အမွေဖြိုင်, *n.* an heir.

အမွေခံ, *v.* to inherit.

အမွေး, *n.* hair (of the body), wool.

အမွေးညှင်း, *n.* fine, short hair on the hands, arms, &c.

အမွေးထ, *v.* to be subject to horripilation, or to a rising of the hair, through a sudden emotion, ကြက်သီးထ.

အမွေးညှင်းထ, *v.* do.

အမှင်, *n.* stiff hair, bristles, mustaches, whiskers, ဝဲနှုတ်သောအမွေး; *figuratively* fringe.

အမှန်, *adj.* right, true.

အမှန်အကန်, *adv.* verily, truly.

အမှန်ကျ, *v.* to hit right, get the truth, &c. to be adapted to a case, as language to a person deserving reproof.

အမိတ်, *n.* see အစွန်.

အမှီပြု, *v.* to trust in, put confidence in.

အရေး, *n.* business, work, affair; a process in law.

အရေးအခင်း, do. အရေးရာ, do. အရေးဇရ, do.

အရေးသည်, *n.* one who has business; a party in a suit.

အရေးထိုး, *n.* a person on service, *commonly* government service.

အရေးထား, *v.* to care for, pay regard to.

အရွှံ့, *n.* dirt, dust, an atom, အမှိုက်.

အမှေး, *n.* refuse, what is useless, as sea-weed or slush, the shells of beans, the chaff of grain, &c.

အမှိုက်, *n.* dirt, filth.

အမျှ, *n.* a portion, distribution; အမျှဝေ, *v.* to divide, apportion.

အမျှ, *adv.* as, as much as, like as, နှင့်အမျှ.

အမြှေး, *n.* any stringy substance.

အမြှုတ်, *n.* (1) froth, scum, အမြှုပ်; (2) the fœtus, in the second stage of existence; *see* ဆလဆ၊ ရေကြည်, and သားတစ်.

အမွေအငြိတ်, *n.* an inheritance.

အမွှေး, *n.* an odoriferous substance.

အယိုး, *v.* (1) to be swelled—less than ရောင်; (2) to be fearful of engaging in any thing.

အယစ်, *v.* to be full, puffed up, swollen, (applied to the bowels,) ပေါ်၊ ဖောင်း.

အယိစာ, what (provincial.)

အယည်, *adv.* quickly, မှန်မှန်.

အယံ, (1) *n.* a time, season (of day or night,) အချိန်; (2) *n.* place above, upper part, as ထိအယံ, above or about the clouds; အပေါ်ယံတွင်, above.

အယာ, *n.* betel-leaf, with the contents made up for chewing.

အယူ, (1) *n.* (*Pali,*) life; (2) *n.* doctrine, opinion.

အယူယူ, *v.* to embrace, or receive a doctrine.

အရက်, (1) *n.* a natural day; (2) *n.* spirituous liquor.

အရင်, *n.* a beginning, commencement, အစ၊ အဦး; *used adverbially,* before, antecedently, first.

အရင်း, *n.* see အနား; also stock in trade, a capital.

အရင်း, *n.* a root, bottom, origin, အဖြစ်မူလ; opposed to အဖြား; *adj.* original, own, (applied to relatives,) as သားရင်း, an own son, as distinguished from သားဖြား, or သားတော်, an adopted son.

အရင်းအခြာ, *n.* do.

အရင်းအခြာသူ, *n.* a relative, အမှီအပါတော်ဖော်; *figurat.* a familiar, a confident.

အရည်, *n.* a name; see အမည်.

အရည်, *n.* (1) appearance, good appearance; ability, faculty, skill; အချင်း၊ အဆင်း၊ အရုပ်၊ အရောင်၊ အဝါ၊ အသွင်၊ အသွား၊ အသွေး. အရည်အဖြင်, do.; အရည်အသွာ, do.; (2) *n.* liquor, or liquid.

အရည်အပတ်, *see* အပတ်အရည်.

အရည်ခံ, *n.* a certain kind of heretical priests of Boodh.

အရပ်, *n.* a place, situation, country; သွားသည်အရပ်, the place of going.

အရပ်ရပ်, *adv.* pertaining to various places.

အရပ်အရာ, *n.* circumstances, appearances.

အရဟ္တ *n.* see အရဟန္တ.

အရမနိ, *n.* Armenia.

အရသာ, (from ရသ, *Pali,*) *n.* taste, flavour, whether pleasant or unpleasant, the quality in matter which affects the sense of taste. Six are enumerated, viz. အချို, sweet; အချဉ်, sour; အခါး, bitter; အစပ်, hot, pungent; အဝန်, astringent; အငန်, salt. *Figuratively* applied to the ear also.

အရဟန္တာ, *see* ရဟန္တာ.

အရဟန္တ, (by contraction အရဟ္တ,) *n.* the fourth state attained by an Areeyah, (အရိယာ.)

အရဟန္တမဂ်, *n.* the duties of one who has attained the state of an Areeyah.

အရဟန္တပိုဏ်, *n.* the rewards of do.

အရဟန္တမဂ္ဂဋ္ဌာန်, *n.* one who has performed the duties of do.

အရဟန္တဖလဋ္ဌာန်, *n.* one who has attained the rewards of do.

အရဟံ, *see* ရဟန္တာ.

အခိုံ, (1) *n.* a time, season, (not used alone, but combined with other words of time,) အခါ၊ အခိုန်; (2) *n.* a pair (applied to certain inanimate things.) (3) *n.* an enclosure, (from အာရုဝမ, *Pali.*)

အရာ, *n.* the number of a hundred, (combined with the nine digits to form numerals.)

အရာ, *n.* a thing, subject, matter, ဥစ္စာ၊ ပစ္စည်း၊ အချက်၊ အခင်း၊ အရှု; a place, situation, office, အရပ်၊ အရိုက်အရာ, a mark, impression, အချက်.

အရာကျ, *v.* to be in the right, hit the subject, hit right.

အရာရှိ, (*pron.* အရာရိ,) *n.* one that has an office.

အရာရာ, *adv.* pertaining to sundry matters, &c.

အရိပ်, *n.* a shadow, shade, shelter, place of rest.

အရိပ်အရာ, *n.* a place, situation, office.

အရိပ်မထွက်, *n.* a kind of plant.

အရိမိတေးယျ, *n.* the fifth Boodh, or deity destined to succeed Gaudama.

အရိယာ, *n.* an Areeyah, one who has undergone a certain great change, by which he becomes independent of the common destinies of nature, opposed to ပုထုဇ္ဇာန်. Areeyahs are distinguished into four grand orders, each subdivided into two classes, thus making in all eight kinds, (အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ကော်,) viz. သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာန်၊ သောတာပတ္တိဖလဉာန်၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂဉာန်၊ သကဒါဂါမိဖလဉာန်၊ အနာဂါမိမဂ္ဂဉာန်၊ အနာဂါမိဖလဉာန်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာန်၊ အရဟတ္တဖလဉာန်; အရိယာမဂ္ဂင်; see မဂ္ဂင်ပျိုး.

အရီ, *n.* an aunt, a father's sister, or a maternal uncle's wife.

အရုဏ်, see အာရုဏ်.

အရုပ်, (from ရူပ, *Pali,*) *n.* appearance, အဆင်း၊ အရည်၊ အရောင်၊ အဝါ; a representation, resemblance, likeness, figure, image, ဆင်းတူ, see ရုပ်.

အရုံ, *n.* ဒသ၀ အာရုံ, an object of sense, &c.

အရုံ, *n.* just so much, and no more, (commonly constructed with simple participles,) as ပြောရုံရှိ၏, (he) just speaks, (i. e. he does no more.)

အဂျပ, (from အ, *priv.* and ဂျပ, appearance, *Pali,*) *n.* invisibility.

အဂျပဈာန်း, see ကဋ္ဌဈာန်း.

အဝေ့, *n.* skin, leather, သားဝေ့.

အဝေး, *n.* an affair, business, work, အကြောင်း အခင်းအချင်း အလုပ် အခွဲ.

အဝေးလိုက်, *n.* a representation of affairs, account, history.

အဝေါင်, *n.* appearance, brightness, lustre; အဝေါင်အဝါ, do.

အဆိုး, *n.* a handle; အဆိုးအိုး, *n.* a monument, urn.

အဆိုး, *n.* a bone, a stalk, a ridge of earth, mound, a range of hills; a lineage, line, race; အဆိုးအဆိုး, hereditary property or place; အဆိုးအဓလေ့, custom, ထုံး ဒိုးထုံးစံ.

အဆွက်, *n.* a leaf, ဝက်; အဆွက်ခွံ, do.

အဆွယ်, *n.* age, age of puberty.

အဆွေ, *adv.* (by contraction ၍,) as much as, အမျှ; *adv.* even, *see* မျှ.

အဆွံ့, *n.* modesty, shame.

အဆွင်, *n.* an owner, proprietor, lord, master, သခင်; see ရှင်.

အဆွင်တုဏ်း, *a term applied to reverend characters.*

အဆွင်ဧော, *a term applied to deity and the gods.*

အဆွိုန်, *n.* insufferable or excessive heat.

အဆွေတ်အဆစ်း, *n.* a confused collection, a jumble.

အထက်, *n.* see အချက်.

အထက်, *n.* an arm, fore-leg, *see* လက်; a limb or arm of a tree, smaller than အကိုင်း, and အခက်; a subordinate district, ကျေးလက်.

အထကား, *adj.* in vain, useless, to no purpose, အချည်းနှီး.

အထတ်, *n.* vacancy, emptiness, disengagedness.

အလတ်ရွယ်, *n.* middle age.

အထွယ်, *n.* one skilled in catching and taming snakes; အထွယ်သမား, do.

အလယ်, *n.* a middle, midst, centre.

အလယ်နန်, *n.* the middle palace; the queen of the middle palace, who is the third in rank, အလယ်နန်မိတုဏ်း.

အထံ, *n.* a flag, ensign, standard.

အလား, *adj.* not castrated, (applied to horses and some other animals.)

အထိ, *n.* a time, turn, အကြိမ်၊ အခန် ; *used also to form a multiplier, as* ငါးခုးသုံးထိ, three times five.

အထိထိ, *adj.* repeatedly ; အထိထိအာဏာ, do. အဇ်ထိအဝေ, do.

အလုံး, *pron. adj.* all, the whole.

အကုံးရုံ, do.

အလုံးအရင်း, *n.* a multitude, body of men, an army, attendants, suite, (sometimes separated, and combined with nouns, thus ဆင်လုံးဖြင်းရင်း, a multitude of elephants and horses.)

အင်္ဃလေ့, or အဓဲလဲ, an interjection, expressive of pain.

အလေ့, *n.* see အလေ့.

အလေ့အကြက်, *n.* custom, habit, အနီဇ္ဈ.

အလောက်, *adj.* about, nearly, enough, sufficient.

အလောက်အမျှ, *adv.* about as much as.

အလောင်း, (1) *n.* a dead body, a corpse, အကောင်း သေကောင် ; အလောင်း ကောင်, do. (2) *n.* a thing unfinished, imperfect, but advancing towards a finished, perfect state, as မင်းဇြိအလောင်း, or မင်းလောင်း, the rudiments of a king, one who is to be a king.

အလို, *n.* a desire, wish.

အလိုက်, *adv.* of one's own accord.

အလိုငှါ, *v. affix*, for the sake of, or in order to.

အလိုကျူ, *n.* a species of reed.

အလိုလေ, *an interjection, expressive of distress or astonishment.*

အလိုလို, *adv.* uselessly ; doubtingly.

အလွှာသလွှာ, (*Pali,*) *n.* sociable, kind, friendly conversation ; အလွှာသလွှာပြု, *v.* to converse together affectionately as intimate friends.

အလျင်, *ad.* first, beforehand, before.

အလျင်, used adverbially, as အလျင်သွား, go quick.

အလျောက်, according to, as အလိုအလျောက်, or အလို၌အလျောက်, according to his will.

အလျှင်, see အရင်.

အလျှင်း, *adv.* wholly, entirely ; as အလျှင်းမရှိ, there is none at all ; လားလားမရှိ. အလျှင်းကုန်ပြီး, it is wholly spent, ထက်ထက်ကုန်ပြီး.

အလျှာ or အလျှော, *n.* a part, portion, share, what is for, အပို့

အလှည့်, *n.* a turn, a change.

အလှည့်သင့်, *v.* to come to one's turn.

အလွန်, used adverbially, as အလွန်ကြီးသည်, it is very great; အလွန်, do. very.

အဝ, (1) *n.* an entrance, mouth, opening (as of a river, door, hole, &c.; (2) Ava, the capital of Burmah, situated a little below Ahmerapoora, အင်းဝ၊ အင်းမ၊ ရတနာပူရ. (3) a kind or sort, (used as a numeral auxiliary,) အတည်း အချိုး.

အဝ, *n.* see အဆည်.

အဝဝ, *adv.* variously, of various sorts; hence တဝတည်း, *adv.* unitedly, at once.

အဝဇာတ, *(Pali,) adj.* inferior, (applied to a son who is not equal to his parents.)

အဝန်, *n.* a business, allotment of business, an office.

အဝါ, (1) see ဝါ, a season; (2) *n.* appearance, colour, brightness, အဆင်း အရောင်.

အဝီစိ, *n.* one of the states of punishment, (see ငရဲ.)

အဝိညာဏက, *n.* inanimate matter.

အဝိဇ္ဇာဏက, *n.* see ဩဃ.

အဝိုင်, *n.* a circumference, circle.

အဝှန်း, *n.* a chief of executioners, an overseer of labourers.

အဝှမ်း, *n.* surface, (applied to seas, rivers, mountains, lands, fields, gardens, &c.) အပြင်.

အသက်, *n.* health, life; အသက်တန်း, *n.* length of life.

အသက်ကြီး, *n.* an old man, elder, အသက်ကြီးရွယ်ရင့်.

အသက်မွေး, *v.* to support life, get a living.

အသင်း, *n.* see အစု, also under သင်း, a collection, society.

အသင်္ချေ, (from အ, *priv.* and သင်္ချာ, number, *Pali*;) *adj.* innumerable; အသင်္ချေယျ, do.

အသင်းအပင်း, *adv.* socially, collectively.

အသစ်, *n.* a measure of length, one finger-breadth.

အသည် (1) *n.* a person of the common sort, who is under no special engagements to government, but is liable to be called to occasional service; (2) *n.* an owner, proprie-

tor, (combined with nouns,) thus, မုန့်သည်, a baker; ကြက်သည်, a fowlman, &c.

အသည်း, (1) *n.* a nail (of the fingers or toes;) (2) *n.* the liver, see သည်း; အသည်းချာ, do.

အသညာသတိ, a state of existence in which a man becomes as a corpse, that is, has a body without a mind, and without life.

အသန်း, *n.* the number of a million.

အသပြာ, *n.* money, whether gold, silver, or lead.

အသရေ, *n.* character, deserved reputation, ကြက်သရေ.

အသံ, *n.* sound.

အသံဗလံ, *n.* a thundering sound (as of a multitude.)

အသံလေး, (from အခလေး;) *n.* a soft, gentle sound, သံငြာငိုး သဲလွင်.

အသံပြာ, *v.* to be hoarse, have a dead, dull, flat voice; အသံဝင်, *v.* to fail in utterance, through exhaustion; အသံသေ, *v.* do.

အသံဖြိုင်ဆို, *v.* to sing together.

အသံညီ, *v.* do.

အသာဝကို, *n.* a certain star; see နက္ခတ်.

အသား, *n.* flesh, substance (of any thing.)

အသိအကျွမ်း, *n.* an acquaintance.

အသိန်း, *n.* the number of a hundred thousand.

အသီး, *n.* fruit.

အသီးအသီး, *adv.* distinctly, variously.

အသီးအနှံ, *n.* an ear or head of grain.

အသုဘ, see ကမ္ဘဏ်.

အသုံးအဆောင်, *n.* articles of use; riches, opulence, (သဒ္ဒေး.)

အသူ, (*a contraction of* အဘယ်သူ,) who?

အသူတရာ, (*Pali,*) *adv.* very, exceedingly, (commonly applied to words of depth.)

အသူရကယ, *n.* an Athoorakay, a kind of being inferior to man, and inhabiting one of the four states of suffering.

အသူရာ, (from အ, *priv.* and သူရာ, a happy Nat, *Pali,*) *n.* a fallen Nat, many of whom were formerly driven from the summit of Myenmo mount, to the region situate between the three stone pillars which support the mount.

အသူဂိုန်, *n.* Athooring, the Nat who is supposed to occasion eclipses, called also ရာဟု, and ပေါတ်.

အသေ, (from အသေသ်, *Pali,*) *adv.* wholly, without leaving any, အကြွင်းမဲ့.

အသေက္ခ, *a term applied to the eighth, or highest kind of Areeyah*; သေက္ခ.

အသေး, *n.* colour, appearance, အရောင်.

အသဲကြိုး, *n.* the upper straps of a Burman sandal.

အဒ္ဓေသာ, *n.* a certain star, (see တာရာ.)

အသောင်း, *n.* the number of ten thousand.

အဘို, (*a contraction of* အတာယ်သို,) of what sort.

အသိုက်, *n.* a bird's nest.

အသိုက်အဝန်း, *n.* do. *figurat.* any abode, place of rest.

အသိုက်အမြုံ, (from မုံ,) *n.* do.

အဿရာဇာ, *n.* a kind of fabulous horse.

အဿတိရ, *n.* another kind of do.

အသွင်, *n.* appearance, အဆင်း၊ အရောင်.

အသွယ်, *n.* a branch, (see သွယ်.)

အသွား, *n.* the edge of a knife, or other instrument, opposed to အနှောင့်, which see; (2) *n.* appearance, အဆင်း.

အသွေး, (1) *n.* blood, see သွေး; အသွေးအသား, *n.* offspring; (2) *n.* appearance, အဆင်း၊ အရောင်.

အဟန်, *n.* appearance, circumstance, affair, fact, အဟန်အပြစ်၊ အကြောင်း၊ အချင်းအရာ; feigned appearance, pretence, show, အဟန်အပန်၊ အဆောင်.

အဟန်ဖြ, *v.* to make a show, or appearance.

အဟိရီက, (from အ, *priv.* and ဟိရီ, modesty, *Pali,*) *n.* shamelessness, want of modesty, ဓမ္မက်ချင်း.

အံ, (1) *v.* to read, commonly applied to scholars reading; အံရွတ်, *v.* do. (2) *n.* a drawer; (3) *n.* a double tooth, grinder, အံသွား.

အံသွားတခဲ, *adv.* gnashingly, as with the teeth.

အံ့, *v.* to wonder.

အံ့ဩ, or အံ့သြ, *v.* to wonder, be astonished. အံ့ဘွယ်, to wonder. အံ့ချဲ့, do.

အံ့သောငှါ, *v. affix*, as ပြုအံ့သောငှါ, for the purpose of doing, or in order to do.

အံ့, *v. affix*, sign of ind. mood, fut. tense. } as ပြုအံ့မည်, he will do.
အံ့မည်, do. do. }

အံ့ဖွယ်, or အံ့အောဖွယ်, *adj.* wonderful.

အံ့ဖွယ်သဖြင့်, *adj.* very wonderful, such as was never seen before.

အံ့ဖြစ်, *n.* the light accent (.) originally a small အံ့, placed under a letter, and called ဖြစ်, because it interrupts the natural sound.

အာ, (1) *n.* (an abbreviation of အာသဝက္ခယညာဏ,) a kind of wisdom which destroys the four enslaving principles; အာသဝေါဏေးပါး.

အာ, (2) *n.* the inside of the mouth. အာသေ၌, *n.* do.

အာကျုံး, *v.* to be rough, abusive in speech, ကျုံးကြုတ်.

အာသေ၌ကျုံး, *v.* do.

အာခေါင်း, *n.* the roof of the mouth, the whole palate.

အာစောက်, *n.* the inner, or lower part, or bottom of the mouth.

အာရုင်း, do. အာထုတ် do.

အာဝေါင်, (from အဝေါင်, a thigh,) *n.* the back part of the jaws.

အာစောင်, (from အစောင်, a side,) *n.* do. the sides of the mouth.

အာပြုတ်, see တယ်ပြုတ်.

အာပုံး, *n.* the inside of the cheeks.

အာလုပ်ဆေး, *n.* a gargle.

အာလုပ်ကျင်း, *v.* to rinse the mouth.

အာ, (3) *v.* to crack open, gape, widen; to caw or croak, as a crow or raven.

အာကာ, *adj.* brave, clever, remarkable, more than common, (generally prefixed, but sometimes affixed to nouns.)

အာကာသ, *(Pali,) n.* space, vacuity, the expanse of heaven, ကောင်းကင်.

အာဂန္တုက, *(Pali,) n.* a stranger, traveller, ဧည့်သည်.

အာဂုံ, *commonly written* အာဂုဏ်, (perhaps from အာ, and ဂုဏ်,) *n.* ability to repeat without a book.

အာဂုံအာဂါ, *n.* do.

အာဂုံဆောင်ရွက်, *v.* to have by heart.

အာစာရ, *(Pali,) n.* action, deed, အကြင်.

အာစိဏ္ဏ, (*Pali,*) *n.* custom, habit, အလေ့အကျင့်.

အာစိဏ္ဏဖြစ်, *v.* to form a habit, become accustomed to.

အာစိဏ္ဏက်, *n.* an action performed through long habit.

အာဇာနည်, *adj.* (from အာဇာနယော, *Pali,*) possessed of certain supernatural properties, (applied to men and horses.)

အာဇိနိဆေး, *n.* a kind of medicine.

အာဏာ, *(Pali,) n.* power, authority, governmental dominion, အာဏာတော်.

အာဏာစက်, *n.* do.

အာဏာစွဲ, or အာဏာထား, *v.* to exercise authority; အာဏာချင်း, *v.* do.

အာဏာခေတ်, *n.* see ခေတ်.

အာဏာသား, *n.* a jailor, an executioner; an executioner, condemned to the situation on account of his own crimes, ထောင်သား၊ လက်မခွဲ.

အာဒရ, *(Pali,) n.* respect, ရိုသေချင်း.

အာထဗ္ဗန်, *n.* fourth book of the Vedas, which is now lost.

အာနိသင်, (from အာနိသံသော, *Pali,*) *n.* profit, advantage, အကျိုး.

အာနုဘော်, *n.* authority, energy, power, အာဏာ.

အာပတ်, *n.* fault, crime, sin, (applied to priests of Boodh,) အဖြန်.

အာပေါ, *(Pali,) n.* water, ရေ.

အာမ, *(Pali,) n.* a yes, an assent, acquiescence, agreement.

အာမခံ, (1) *v.* to agree, assent to, acquiescence in, be security for, ဝံခံ၊ ခံဝံ; (2) *n.* a security, တိုင်ခံ၊ ခံဝံ.

အာမိသ, (1) *(Pali,) n.* food, အာဟာရ၊ အစာ; (2) property, ဥစ္စာ၊ လေးပါး; (3) permission, အခွင့်.

အာမေဋိတ, (from အာမေဋိတ, *Pali,*) *n.* a sound uttered twice, thrice, or oftener, through a sudden emotion.

အာယတန, (*Pali,*) *n.* (1) a place, abode, တည်ရာ; (2) a cause, reason, အကြောင်း. Agreeably to the first signification, it denotes an abode of the mind, (ဝိညာဏ်၏တည်ရာ,) and is applied to the six senses (အာဒျတ္တိကာယတန,) viz. စက္ခုယတန, the faculty of seeing; သောတာယတန, the faculty of hearing; ဃာနာယတန, the faculty of smelling; ဇိဝှါယတန, the faculty of tasting; ကာယာယတန, the faculty of touching; မနာယတန, the faculty of thinking. Agreeably to the second signification, it denotes an

object with which the mind is conversant, ဝိညာဏ်ဖြင့်ပွေ့ရလေ့ရာ, or ကျက်စားရာ, and is applied to objects of the six senses (ဗာဟိရာယတန,) viz. ရူပါယတန, appearance; သဒ္ဒါယတန, sound; ဂန္ဓာယတန, odour; ရသာယတန, flavour; ဖောဋ္ဌဗ္ဗါယတန, tangibility; ဓမ္မာယတန, immaterial objects. See အာရုံ.

အာယုကပ်, (from အာယု, life, and ကပ္ပ, a period, *Pali,*) *n.* a period of time, during which the life of man gradually advances from the length of ten years to an indefinite extent, (အသင်္ချေ,) and returns again to the length of ten years; sixty-four of which make one intermediate period, (အန္တရကပ်.)

အာယုဝဍ္ဎနဆေး, *n.* a kind of medicine which prolongs life.

အာရုဏ်, *n.* dawn of light; colour of light red; glimpse, approach (of any thing,) အရုဏ်.

အာရုဏ်တက်, *v.* to dawn.

အာရုံ, (from အာရမ္မဏ, *Pali,*) *n.* an object of sense or thought, material or immaterial, (ဗာဟိရဝိယတန;) အာရုံပြု, *v.* to observe, form an idea of.

အာရုံပြု, *n.* see အာရုံ.

အာရုံယူ, *n.* do.

အာဇောဝိပတိ, *adv.* a term applied to the wrapping about of the clothes, or the entwining of the arms.

အာလယ, *(Pali,) n.* desire, အလိုး အာသာ.

အာလိန်, *n.* an encircling gradation or story, in any pyramidical structure, အဆင့်; in pagodas, ဝဋ်ထပ်.

အာဝဇ္ဇနိဿ, *(Pali,) n.* consideration, ဆင်ခြင်ချင့်ဿ.

အာဝါသ, *(Pali,) n.* a resting place, place of shelter, abode; *v.* to dwell.

အာသန, *n.* a place.

အာသန္န, *(Pali.) n.* near, nearness.

အာသန္နကံ, (from အာသန္န, near, and ကမ္မ, a deed, *Pali,*) *n.* a deed performed in the near approach of death.

အာသဝ, *n.* passion, desire.

အာသဝေါ, *n.* a band, or the act of binding.

အာသဝေါလေးပါး, (from အာသဝေါ, a binding, *Pali,*) *n.* four restraints or bands, viz. ကာမာသဝေါ၊ ဘဝါသဝေါ၊ ဒိဋ္ဌာသဝေါ၊ အဝိဇ္ဇာသဝေါ; *see* ဩဃ.

အာသာ, *n.* desire ; see အာလယ.

အာသာဝတီ, *n.* the passion-flower vine.

အာသိသ, (*Pali,*) *n.* a longing for, တောင့်တချင်း.

အာဟာရ, (*Pali,*) *n.* whatever affords strength ; food, nourishment, အစာ.

အား, (1) *v.* to be vacant, free, disengaged, at leisure, လတ် ; (2) *n.* strength, means, as အားဖြင့်, by means of, in regard to.

အားအင်, *n.* strength, force, valour, အင်အား အစွမ်း.

အားအင်သင့်, see အင်အားသင့်.

အားအင်ဖြည့်, *v.* to take refreshment, recover strength.

အားကျ, *v.* to vie with, emulate.

အားကြိုးအင်ထောင်, *adv.* determinately.

အားကြိုးအင်ရ, *adv.* do.

အားခွန်, *n.* strength, force, ခွန်အား ဗလ.

အားထုတ်, *v.* to put forth strength, make exertion, be diligent.

အားနာ, *v.* to be prevented, restrained through motives of respect.

အားပေး, *v.* to give, or express satisfaction, approve, aid, countenance.

အားဖြင့်, *affix,* by means of ; in regard to.

အားဖြ, *v.* to derive strength from, depend on, adhere to.

အားရ, *v.* to take satisfaction, be gratified.

အားပါးရ, *v.* do.

အားလျော့, *v.* to give out, fail, be exhausted.

အားလုံး, all, the whole, အလုံး.

အားထုံးစံ, do. အထုံးစံ.

အား, (3) *n. affix,* by means of, (see အားဖြင့်.)

အား, (4) (*n. aff. dative case,*) to, by, for.

အားသွန်, *v.* see အားထုတ်.

အိ, *v.* to be flabby, limber, flexible, inclined, soft, tender, delicate, နွဲ့ ဇပြဲ ဖြောင်း.

အိအဲ့, do.

အိတိမ်း, *v.* to be inclined, vary ; အိယိမ်း, do.

အိတ်, (1) *v.* to settle, dry up, (as paint, or any liquid substance.) အိတ်သေ, *v.* do. (2) *n.* a bag.

မိန့်, *v.* to be savoury, delicious, အိန္ဓမည့်.

မိပ်, *v.* to sleep, lie down to sleep ; *see* စက်, and ကျွန်.

မိပ်ဖြန်, *v.* to be sound asleep, enjoy sleep ; အိပ်မွေ့, *v.* do. အိပ်မျည်း, *v.* do.

အိပ်ကြွေ, *v.* to sleep late in the morning.

အိပ်မက်, *n.* a dream, see အိန္ဒမက်.

အိပ်ရာ, *n.* a bed, a place to sleep on, ဗို့ထား.

အိပ်ရာခင်း, *n.* a sheet, any cloth spread on a bed.

အိပ်ဖန်, (from ဖန်, a turn ;) *n.* one who sleeps by turns, a centinel.

အိမ်, *n.* a house, dwelling place.

အိမ်ဦး, *n.* the front part, or entrance of a house, a porch.

အိမ်ခေါင်း, *n.* the ridge of the roof.

အိမ်ထောင်, *v.* to marry, to have sexual intercourse, to commence a family ; *n.* a family.

အိမ်ရာထောင်, *v.* do. *n.* a family.

အိမ်ထောင်ကျ, *v.* do. *n.* a family.

အိမ်ထောင်ချင်း, *n.* living in a married state.

အိမ်ထောင်တက်, *n.* a correlate in marriage, a spouse.

အိမ်ဓိန့်, *n.* the state of being heir-apparent to the throne ; the heir-apparent himself, who lives in a palace inferior to that of the king, အိမ်ရှေ့မင်း.

အိမ်နီးချင်း, *n.* a neighbour.

အိမ်ပေါက်ကျွန်, *n.* the child of a slave.

အိမ်မ, *n.* a chief or principal house among several.

အိမ်မြှောင်, *n.* a lizard.

အိမ်ရှေ့, (*pron.* ရေ့,) *n.* heir-apparent to the throne.

အိမ်ရှေ့မင်း, do.

အိမ်ရှေ့မင်းသွီး, *n.* the wife of an heir-apparent.

အိမ်မက်, *n.* a dream, အိပ်မက်.

အိမ်း, (from ဧယျ်, *Pali,*) *int.* yes, အေး ဟုတ်ကဲ့, (*pron.* အည်း) ; hence တအိမ်းအိမ်းနေ, *v.* to remain saying yes, without doing.

အိမ့်, (1) *v.* to feign unwillingness, through pride or affection ; (2) *v.* to roll over and over, လိမ့်.

အိမ့်ချင်, see ချင်.

အိုန်ဒွဲ့, many, much ; စကားအိုန်ဒွဲ့, to be loquacious, talkative.

အီ, *v.* to be healthy, well, hearty, stout, ကျန်းမာ.

အီးသာ, *v.* do. to be lively, in good spirits.

အီးကွတိုက်, see အီးတိုက်.

အီးပေါက်, *v.* to perform a certain pneumatic operation, သေထုတ်.

အီးတိုက်, *v.* to irritate, provoke, by backbiting, or misrepresentation.

အုတ်, *an astrological term.*

အုတ်, *n.* a brick, ; အုတ်ချပ်, *n.* do. အုတ်ဖွာ, *n.* do.

အုတ်ခဲ, *n.* a bit of brick.

အုတ်ကြွပ်, *n.* a tile.

အုတ်ဖို့, *n.* a brick-kiln.

အုတ်ကျက်, *v.* to be an overwhelming, tumultuous noise; clamorous, noisy, အုံးအောင်း, အုံးသဲ, ဂွမ်းရင်း, စီကျက်, မီညှံ; (commonly reduplicated, and used adverbially, thus အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်.)

အုတ်အာ, *v.* do. အုတ်သဲ, *v.* do.

အုတ်နွဲ့, *n.* a kind of tree.

အုတ်မွှန်း, *n.* a kind of sweet potatoe vine.

အုန်း, (1) *n.* the cocoa-tree; အုန်းပင်း, *n.* a kind of tree.

အုန်းသီး, *n.* a cocoa-nut; အုန်းခွံ, *n.* a cocoa-nut shell.

အုန်းဆံ, (1) (from အာဆံ,) *n.* the cocoa-nut meat; (2) (from ဆံ, hair,) *n.* the bark of the nut, after being pounded.

အုန်းရည်, *n.* the cocoa-nut milk.

အုန်းဆီ, *n.* oil extracted from the cocoa-nut.

အုန်းခွက်, *n.* a dipper made of a cocoa-nut shell.

အုန်းသီးဆံချည်ထွေး, *n.* the stringy substance into which the milk is converted.

အုန်းကျွန်, *n.* the Nicobar islands.

အုန်းနှောက်, (a *corruption* of ဦးနှောက်,) *n.* the brain.

အုန်း, (2) *v.* to be many, numerous, (commonly implying noise,) များ.

အုန်းအောင်း *v.* to be noisy, tumultuous, clamorous, (commonly reduplicated, and used adverbially, as အုံးဆုံးအောင်းအောင်း.)

အုန်းအောင်းခပ်, *v.* do.

အုန်းဆင်းခပ်ဖြိ, *v.* to make a tumult, or uproar.

အုန်းဆင်းဆန်, *v.* do.

အုန်းဆင်းဆန်ဖြိ, *v.* do.

အုန်းသဲ, *v.* do.

အုပ်, (1) *n.* a box that has a conical cover.

အုပ်ဆော်ဒ်, *n.* a high conical cover, made of slight materials for occasional use.

အုပ်, (2) *v.* to superintend, preside over, ကြပ်.

အုပ်, (3) *v.* to cover, ဝှန်း; to correspond; overwhelm, ဖိနှိပ်လွှမ်း; to rule, preside over, ချုပ်ကိုင်း; hence အအုပ်, a cover, *figurat.* a parcel, bale; a ruler, president.

အုပ်ကြော, see ဥကြော.

အုပ်ခက်, see ဦးခက်.

အုပ်ဆက်, see ဦးဆက်, a joint of the neck.

အုပ်ထုတ်, see ဦးထုတ်.

အုပ်မှဉ်, see ဥမှဉ်.

အုပ်ရှစ်, *n.* a kind of tree.

အုပ်လျှောဒ်, see ဦးလျှောဒ်.

အုံ, *v.* (1) to plaister, cover over, besmear, မံ; *figurat.* to anticipate, prevent, do beforehand; (2) *v.* to assemble, crowd together, surround, စု ရုံး ဝိုင်း. Hence အအုံ, a collection, assemblage; a place where many things are collected; implements, utensils, (collectively considered,) အဆောက်အအုံ အသုံးအဆောင်; without the prefix အ, the body or bulging part of a pot or vessel, where the contents are collected, အိုင်; a hut, temporary house or shed, ထဲအုံ.

အုံ, *n.* a pillow; *v.* to pillow the head, recline, repose, ခေါင်းအုံ.

အုံစည်, *v.* to plaister, &c. see အုန်, to plaister.

အုံဝဲ, *n.* a kind of tree.

အုံး, *v.* to roast by covering up in the fire, the article being secured from contact with the coals, by some envelopement; *see* ပုတ်.

အုံးဆင်, *v.* to be tumultuous, noisy, &c. see အုတ်ကျက်.

အုံးသဲ, *v.* do.

အုံးကွဲ, *n.* the mumps, quinsy.

ဝိုး, *v.* to overspread, as the clouds, မြေးဝိုး.

ဝူး, (1) *v.* to make the noise indicated by the word; to howl as a dog or jackal; (2) to be stale, tainted, begin to putrefy —less than ပုတ်; (3) *n.* the intestines.

ဝူးခက်, *v.* to be rough, savage.

ဝူးကြောင်း, *n.* the hollow which perforates certain plants; the tube of a quill.

ဝေး, (1) *v.* see ဂ; (2) *int.* yes, အိမ်း ဟုတ်ကဲ့.

ဝေးဧည့်, *an interjection of forbidding; also of calling.*

ဝဲ, (1) *v.* to be assembled, crowded together, remain in a body close and thick, ငှေး ပေါင်း ရှိး; (2) a sort of verse. ဝဲဝဲ, *n.* do. (3) *int.* very well, that is right, တုတ်ကဲ့. ဝဲဝဲ, do.

ဝဲမောင်း, *n.* a kind of spear with a long handle.

ဝှာ, *v.* to vomit, အန်.

ဝှောက်, *v.* to allure, decoy; draw out, detect, သွေး.

ဝှောက်မ, *n.* a female elephant, employed to decoy wild ones.

ဝှောက်, *v.* to be musty, mouldy.

ဝှောက်, *n.* a lower, or under part (of a thing;) also a term of *comparison*, as အိမ်ဝှောက်ငယ်၏, it is smaller than the house; in which sense it supplies the place of *than*.

ဝှောက်မှာ, under, as အိမ်ဝှောက်မှာ, under the house.

ဝှောက်ဖိုကျွတ်, *v.* to gird up, (as the loins with a waist-cloth.)

ဝှောက်ဖိုလုံးလုံးကျွတ်, do. ခါးတောင်းကျွတ်.

ဝှောက်တော့ဖြို, do. (obsolete.)

ဝှောက်ခွေး, *n.* a kind of bird, the rhinoceros bird.

ဝှောက်ခဲ, *n.* a kind of vine, creeper, နွယ်ကြဝ်.

ဝှောင်, (1) *v.* to be full, complete, not deficient in natural parts (applied to seeds, and figuratively to animals;) (2) *v.* to overcome, conquer, နှိင်; (3) *n.* a fee to the judge on gaining a cause; sometimes ဆဝှောင်, as ဆကောက်ဆဝှောင်.

ဝှောင်, (4) *v. affix*, so that, so as to, that, as ဖြဝှောင်, that he may do, or be doing.

ဝှောင်ဖြင်, see ဝှောင်, to be full, &c.

ဝှောင်လံ, *n.* banner, flag of victory.

အောင်သူ, *n.* a victor, conqueror.

အောင်ချာ, (from အချာ,) *n.* whatever is the centre, or seat, of victory, whether a city or a monarch.

အောင်, (5) *v.* to act the part of a go-between, prepare the way, make up matters, settle difficulties, bring parties together, ဝေဆို. အောင်ဆို, do. အောင်သွယ်, do.

အောင်သည်, *n.* a go-between, mediator.

အောင်း, (1) *v.* to be concealed, secret, hid, ကွယ်း ပုန်း. အောင်းတေ့ အောင်းတက်, *n.* one born of the same mother; (2) *n.* the Thibet cow, bos grunniens; the tail or hair of do.

အောင်းကွဲ, *n.* a spear, adorned with said tail or hair, used as a standard.

အောင်းမေ့, *v.* see အောင်းမဲ့.

အောင်းမဲ့, *v.* to recollect, call to mind, သတိရ; to meditate upon (as an absent or lost friend,) လွမ်း.

အောင့်, *v.* to retain, hold in (as the breath,) be constricted (as the bowels, or urine,) to restrain one's self, keep in, be reserved, reluctant to express one's feelings, ချုပ်တည်း.

အောင့်ကျတိ, do. အောင့်ထည်း, do. အောင့်အည်း, do. အောင့်အီး, do. အောင့်ကျင်, do.

အော်, (1) *v.* to call out, halloo, shout, to make the grunting noise of an elephant, ဟစ်း ကျူး ကျော်; (2) *int.* O, very well! O, that's it! အော်အော်, do.

အော်အခေါ်, *v.* to rouse, summon, call to action, ဆော်ဗင်း နှိုးဆော်.

အော်ဂယ်, *n.* a tickling or rising in the stomach, a disposition to vomit.

အော်ဂယ်ဆန်, *v.* to be subject to do. အော်ဂယ်တက်, do. အော်ဂယ်ထ, do.

အို, (1) *v.* to be old, aged, အသက်ကြီး ရင့်; to look old, homely, အဆင်းဆန်; အိုမင်း, *v.* do.

အို, (2) *a vocative interjection.*

အိုဘဲ့, *an interjection denoting satisfaction and fondness.*

အိုး, *n.* a pot.

အိုးကင်း, *n.* a caldron, large iron pot or kettle; a part of a broken pot.

အိုးချဉ်း, *n.* a bit of a pot, စောင်ချဉ်း.

အိုးစည်, *n.* a kettle drum.

အိုးဇရပ်း, *n.* a large earthen pot, an unglazed jar.

အိုးထိမ်း, or အိုးထိမ်းသည်, *n.* a potter.

အိုးပွဲ—စကားအိုးပွဲ, *v.* to be talkative, loquacious.

အိုးပိုတ်, *n.* a little pot.

အိုးပို့, *n.* a pot-kiln.

အိုးဖိုသူ, *n.* a potter, အိုးထိမ်း.

အိုးဗူးတ, *n.* a short necked goglet, or earthen bottle, ဗူးတအိုး.

အိုးသူကြီး, (commonly pronounced အိုးဇကြီး,) *n.* a cook.

အိုက်, *v.* to feel warm, a little different from ပူ, and ဧွန်း.

အိုင်, *v.* to be collected, gathered together, (commonly applied to water;) *n.* a collection of water, a natural lake—larger than ဆည်း.

အိုင်း, *v.* to disappear by turns, seem to be gone.

အိုင်းနာ, *n.* a sore that sometimes appears to be cured, but breaks out anew.

အိုင်္ဂ, (1) *n.* a frightful wood; (2) *n.* the bulge of any thing, အုံ့.

ဣ၁.

The second vowel of the Burman Alphabet, has no form of its own; but when initial, is represented by its symbol (၁) combined with the vowel ဣ. It is, therefore, to be sought under the compounds of ဣ.

ီ.

The third vowel in the Burman alphabet.

ီ, *v.* to be flexible, tender, soft, delicate; see ဦ.

ီာ, *(Pali,)* *v.* to be connected with an object.

ီဠှံ, *(Pali,)* *n.* desire.

ီဠှာ, (from ီဠှံ, desire, *Pali,* and ာာ, an object,) *n.* a desirable object.

ီတ္ထိလိင်, (from ီတ္ထီ, woman, and လိင်, &c. *Pali,)* *adj.* feminine (gender.)

ီတ္ထီ, *(Pali,)* *n.* a woman.

ီတ္ထီလိင်, *n.* female genitals.

ီတ္ထီတော, *n.* do.

ီဠဲ, *(Pali,)* *n.* a chief.

ဇလွန်လာ, *n.* a kind of precious stone.

ဣန္ဒြေ, (from ဣန္ဒြိယ, *Pali,*) *n.* faculties of sensation and feeling, of which there are twenty-two, including the six senses, (see အာယတန) ; sense, good sense, freedom from passion, composedness.

ဣန္ဒြေဆောင်, *v.* to behave well, act with propriety.

ဣန္ဒြေရ, *v.* do. ဣန္ဒြေရှိ, *v.* do.

ဣရိယာပုထ်ကေးဟိး, *n.* the four positions of the body, viz. သွားချင်း, walking ; ရပ်ချင်း, standing ; ထိုင်ချင်း, sitting ; လျောင်းချင်း, lying.

ဣသရမူလီ, *n.* a kind of vine, or creeper.

ဣသိ, (*Pali,*) *n.* a holy man, an ascetic, ရဟန္တ.

ဣ.

The fourth vowel in the Burman alphabet.

ဤ, (1) *pron. adj.* this, ဒတ္တိ.

ဤသို့, *pron. adj.* such, of this sort (relating to the preceding or subsequent.)

ဤက and ဤမှ and ဤကြောင့်, hence, for this reason.

ဤမှာ, ဤမူကား, hence, concerning this.

ဤသို့က, ဤသို့မှ, from this.

ဤသို့ကြောင့်, or ဤသို့သောကြောင့်, because of this, therefore.

ဤသို့သောကြောင့်နည်ဟုမူကား, in regard to its being thus.

ဤမည်, *pron. adj.* such, *indefinite* (used in repeating a story second hand, as, he proceeded to relate, that, in *such* a place, of *such* a man, the purchase was made.)

ဤ, (2) see ဤး, to be healthy.

ဤသာ, *v.* to be well, healthy, stout.

ဤဿု, *n.* one of the books of the Vedas.

ဦ.

The fifth vowel in the Burman alphabet.

ဦ, *v.* to lay an egg. Hence ဥ, an egg ; a root that protuberates like an egg.

ဦဇြော, *n.* the cuckoo.

ဦကဲ, *n.* the arch over a throne of state.

ဥက္ကာ, *(Pali,)* *n.* a meteor, ignis-fatuus, မီးရွှန်း.

ဥတ္တမင်း, *n.* the head ; *(a corruption of* ဦးခေါင်း, used by the best writers.)

ဥတ္တမင်းလွှမ်း, *n.* a cap.

ဥက္ကုဉ်, *n.* an animal of the cat kind, ကြောင်ဥက္ကုဉ်.

ဥက်ကြီး or ဥဒ္ဓိုး, or ဥဒ္ဓိုး *n.* a dove, ဒိုးဒိုး.

ဥက္ကျာ, *n.* see ဦးချာရေး.

ဥစ္စာ, *n.* a thing, property, goods, ဝတ္ထု.

ဥစ္စာရှင်, do. ဥစ္စာရုတ်ဒါ, *n.* do.

ဥဒီဠိ, see ဥဆိ.

ဥဒ္ဓုဆို, *n.* the single hair which grows on a Boodh's forehead, and when stretched, is two cubits long.

ဥတု, (1) *n.* a season, one of the three seasons into which the year is divided, viz. ဆီးနှင်းကာလ၊ ဆောင်းကာလ၊ and နွေးကာလ ; (2) see ရတု, the menses, catamenia, courses.

ဥတ္တရ, *n.* one quarter of the world, the north quarter.

ဥတ္တရကုရု, *n.* the North Island, (see ကျွန်း.)

ဥဒါန်း, (from ဥဒါနာ, joy, *Pali,*) *n.* a joyful utterance, speaking with joy, exultation (commonly applied to deity or inspired persons;) accounts handed down from antiquity, traditional records relating to religion, ဥဒါန်းစကား.

ဥဒါန်းကြိုး, ဥဒါန်းရင့်ကြိုး, ဥဒါန်းဆို, ဥဒါန်းဖြဲ, ဥဒါန်းဖွင့်, *v.* to utter do.

ဥဒါဟရဏ်, (from ဥဒါဟရဏ, *Pali,*) *n,* enlarged explanation or illustration, အကယ်အားဖြင့်ဆောင်ချင်း.

ဥဒေါင်း, *n.* a peacock, ဒေါင်း.

ဥဒေါင်းခြီးစည်, *n.* the fan-tail of a peacock,

ဥဒေါင်းခြီးမျက်, *n.* the eye of a peacock's tail.

ဥဒ္ဒစ္စ, *n.* *(Pali,)* an evil quality, or vice, see ထိလေသာ.

ဥပကွာ, *n.* see ပါရမီ.

ဥပက, (*Pali,*) *n.* a kind of evil spirit.

ဥပစာ, (1) *n.* a figure of speech, တင်စားသောစကား ; (2) *n.* the suburbs of a town, or vicinity of a house.

ဥပဇ္ဈာယ်, *n.* a superior teacher, guide, monitor. Also written ဥပဇ္ဈာယ်.

ဥပဒေ or ဥပဒေသ, *n.* a precept, rule, နည်း.

ဥပဒ္ဒဝေ or ဥပဒ္ဒဝေါ, *n.* an evil, calamity, အန္တရာယ်၊ ဥပါတ်၊ ဘေး.

ဥဒ္ဓတ်, (*Pali,*) *v.* to be.

ဥဒ္ဓိန်, (*Pali,*) *v.* to be, or proceed.

ဥပါတ်, *adj.* produced without apparent cause; *when applied to men,* supernaturally produced; see ကရုဏ.

ဥပမာ, *n.* a comparison, similitude, စကားပုံ.

ဥပမေယျ, *n.* the subject of comparison.

ဥပသမ္ပဒါန်, *n.* the state attained by a priest of Boodh.

ဥပသာဒ်, *n.* an inseparable prefix.

ဥပါတ်, *n.* an evil, calamity.

ဥပါတ်, (from ဥပါဒါန်, *Pali,*) *v.* to adhere, cleave to.

ဥပါတ်ဒုဋ္ဌုလ္လ, *n.* an evil, a calamity, ဘေး၊ အန္တရာယ်.

ဥပါဒ်, (from ဥပါဒေါ, *Pali,*) *n.* being, ဖြစ်ခြင်း.

ဥပါဒကွက, (*Pali,*) *n.* the commencement of thought, စိတ်ဖြစ်ခြင်း; see ဌိတိကွက, and ဘင်္ဂကွက.

ဥပါဒါန်, (from ဥပါဒါန်, *Pali,*) *n.* adherence, cleaving to, စွဲလမ်းခြင်း, (commonly applied to a permanent evil passion.) Four kinds are enumerated, viz. ကာမုပါဒါန်၊ ဒိဋ္ဌုပါဒါန်၊ သီလဗ္ဗတုပါဒါန် and အတ္တဝါဒုပါဒါန်.

ဥပါယ်, *n.* a means, expedient, device.

ဥပါယ်တမျှော်, *n.* do.

ဥပါသကာ, (*Pali,*) (1) *n.* a layman, one who is not a priest, but who does the duties due to a priest, ဒါယကာ; *fem.* ဥပါသကီ. (2) *n.* a kind of vine, or creeper.

ဥပုတ်, *n.* a kind of water-fowl.

ဥပုသ်, (from ဥပေါသထ, *Pali,*) *n.* performance of the duties of religion, သီတင်း.

ဥပုသ်နေ့, *n.* a duty-day, of which there are four in a month, viz. the eighth of the waxing of the moon, the full, the eighth of the wane, and the change, သီတင်းနေ့.

ဥပုသ်နေ့စောင့်, *v.* to keep or observe the duty-day.

ဥပုသ်သုံး, *v.* do.

ဥပေက္ခာ, (*Pali,*) *n.* a neutral state of mind, moderation, freedom from passion, လျစ်လျူရှုခြင်း.

ဥပေါသထ, (*Pali,*) a kind of fabulous elephant.

ဥဒို့ငှက်, *n.* a heron, paddy-bird, ဝို့ငှက်.

ဥဘတောဘူညီး, *n.* a kind of hermaphrodite, one who has the parts of man and woman by turns.

ဥဘာ, *n.* a kind of meteor.

ဥမုဂ်, *(pron.* အုပ်မုဂ်, or အုံမုဂ်,) *n.* a cave, ထွင်.

ဥယောဂ်ညီ, (from ဥယောဂ, *Pali,*) *n.* instigation, တိုက်တွန်းချင်း.

ဥယျညီ, or ဥယညီ, (from ဥယျာန, *Pali,*) *n.* an enclosure of fruit-trees or flower-plants, a garden.

ဥယျာန, *n.* a garden, or enclosure of fruit-trees.

ဥဿဒ္ဓရဏ်, *n.* small hells, or places of punishment, by which the larger hells are encompassed.

ဥသဘ, (1) *n.* a chief; a bull, the chief of a herd; a cock; the chief disciple of Gaudama.

ဥသဘ, (2) *n.* an ookthabah, a measure of distance, equal to twenty tahs, (အတာ).

ဥသဘဂဏ်း, *n.* a kind of precious stone, a topaz.

ဥဿုံ, *adj.* all, the whole, without any remainder, အလုံးရုံး မကျွင်း မကျန်.

ဦ.

The sixth vowel in the Burman alphabet.

ဦတည်ဘွား, *n.* an emperor of China.

ဦဒဟို့, *adv.* without break, (applied to a train of people in motion.)

ဦရဉ္ဇ, *adv. an intensive.*

ဦး, (1) *v.* to polish, make bright, as gold, &c.

ဦး, (2) *v.* to begin, make a beginning, commencement, •; (seldom used as a simple verb.)

ဦး, (3) *num. affix,* (see Gram.)

ဦး, (4) *v. affix, imp. or prec.* (see Gram. *imp. mod.*)

ဦး, (5) *(pron.* အုံး,) *v. affix,* more, again, as ပေးဦးမည်, he will give more, or again.

ဦးဦး, *adv.* at first. ဦးဦးဖြားဖြား, do.

ဦးစီး, do. ရှေ့ဦးစွာ. Hence အဦ, a beginning, အစ.

ဦး, (6) (from အဦး, a head,) *n.* the principal or most prominent part of a thing,) ခေါင်း.

ဦးကဲး, *n.* the two protuberances on an elephant's head.

ဦးကိုင်း, *n.* a chief.

ဦးခတ်, *n.* a kind of cap for a horse.

ဦးခေါင်း, (commonly written ဦးကြောင်း,) *n.* the head.

ဦးခေါင်းခွံ, *n.* the skull.

ဦးချိတ်, *v.* to bow the head to the feet of a person addressed; to intreat, petition.

ဦးချွေးရေး, (1) *n.* the dividing line in the cranium or skull; (2) *n.* marks on the forehead indicating one's future destiny.

ဦးချို, *n.* a horn.

ဦးစား, *v.* to comply with, follow, be led by.

ဦးငုံတက်, or ဦးဆောက်, *adv.* stoopingly, with the head downwards.

ဦးစောက်ပန်း, *n.* artificial flowers, which are suspended under the stern of a boat.

ဦးစွန်း, *n.* the tuft of hair or feathers left on the head, a crest; *figurat.* the principal place in a kingdom, a capital.

ဦးဆွဲ, *adv.* straight forward.

ဦးဆစ်, *n.* the back part of the neck, a joint of the neck.

ဦးဆံ, *n.* the hair of the head.

ဦးဆောက်, *n.* a kind of tree; (2) *adv.* see ဦးစောက်.

ဦးညွတ်, *v.* to bow down, stoop; ဦးနှိမ့်, do. ဦးချ, do.

ဦးတင်, *v.* to place on the head, to assent to, acquiesce in *(respectfully.)*

ဦးထူန်း, *n.* the solid piece of wood which forms the prow of a boat.

ဦးတိုက်, *v.* to put to the head, or forehead, (as in making a religious offering.)

ဦးထုပ်, *n.* a cap, ဦးကြောင်းလွှမ်း.

ဦးနှောက်, *n.* the brain.

ဦးဖြောင်း, *n.* a shaven, or bald head, ခေါင်းထုန်း.

ဦးဘျား, *n.* the prow of a boat.

ဦးရစ်, or ဦးရှုန်း, *n.* a turban, ခေါင်းပေါင်း.

ဦးရိုက်, *n.* an intermittent head-ache.

ဦးရီး, *n.* an uncle, a mother's brother, ဝရီး.

ဦးရုံတိုင်, *n.* the principal post, or pillar of a house.

ဦးရှက်, *v.* to make the Burman obeisance, ရှိခိုး.

ဦးသစ်, *v.* to be fresh or newly polished.

ဦးသျှောင်, (*pronounced* ဦးယောင်,) *n.* the knot of hair worn by Burman men.

ဦးသျှောင်ကျင်, *n.* a certain head-dress, or ornament, ဆံကျင်.

ဥ.

The seventh vowel in the Burman alphabet.

ဥ, *v.* (*1*) to be cool, cold, ချမ်းမြ ; (2) to be comfortable, happy, ချမ်းသာ.

ဥက, (*Pali,*) *adj.* one.

ဥကဒက်, *see* ဥတဒက်.

ဥကန္တ, (*Pali,*) *adv.* certainly, verily.

ဥကဋ္ဌတာ, (see ဌာန်,) permanency, immutability.

ဥကဧ, *adj.* of one thickness, single.

ဥကဲ့, *adv.* of one width, (applied to cloth.)

ဥကမုတီ, (from မုခ, a mouth, *Pali,*) *adj.* one-mouthed, (applied to a supposed kind of cocoa-nut.)

ဥကမူလီ, *n.* a kind of vine.

ဥကရာဇ်, (from ရာဇာ, a king, *Pali,*) *n.* a sovereign of one of the four grand islands, (see ပဒေသရာဇ် and စကြဝဠာ;) *according to modern use,* an independent sovereign.

ဥကဝုစ်, (from ဝစန, a word, *Pali,*) *n.* the singular number.

ဥကဝုစ်သိသိ, (from သေသော, to remain, *Pali,*) *adj.* one remaining, one only, တခုသာကျင်း.

ဥကန်, (from ဥကန္တ, *Pali,*) *adv.* certainly, verily, အကယ်။ အမှန်.

ဥက်, *adv. see* ဥကန်.

ဥကာဒသမ, (from ဥက, one, and ဒသ, ten, *Pali,*) *adj.* eleventh.

ဥချင်း, (from ဥ, to be cool, pleasant, and အချင်း, verse,) *n.* a kind of verse.

ဥချင်းကြိုး, *v.* to repeat musically, sing.

ဥည်, (abbreviated becomes ဤ,) is used at the close of sentences, and is equivalent to ရှိသည်.

ဥည်ခံ, (commonly pronounced အဲခံ,) *v.* to give audience, receive (as a visitor.) Compare ညီလာခံ.

ဧည့်သည်, (commonly *pron.* ဓဿည်,) *n.* a traveller, stranger, casual visitor, ဩဂန္တုက.

ဧည့်သည်ဝတ်, *n.* the reception or entertainment of a stranger, the duties of hospitality.

ဧကိ, *n.* a kind of animal.

ဧတဒဂ်, (by corruption ဧကဒဂ်,) *n.* one who has the preference of many.

ဧတဒဂ်ချ, *v.* to attain such preference.

ဧယျ, *n.* a swinging cradle, ဓာတ်.

ဧရာဝတီ, *n.* the Arahwatee (Irawuddy) river.

ဧရာ, *(Pali,) adj.* great, large, ဓာတြီး; (2) *n.* the keel of a vessel.

ဧရာဏ်, *n.* the three-headed elephant of the Nat country.

ဧကန်, *adj.* certainly, truly.

ဣ.

The eighth vowel in the Burman alphabet, has no form of its own; but when initial, is represented by its symbol (◌), combined with the vowel ဓ. It is, therefore, to be sought under the compounds of ဓ.

ဤ.

The ninth vowel in the Burman alphabet.

ဩ, *an interjection, denoting various emotions.*

ဩဧဧ, do.

ဩကာသ, *(Pali,) n.* asking leave, ဓခွင့်တောင်းချခြင်း.

ဩဃ, *(Pali,)* a stream or current.

ဩဃလေးပါး, (from ဩဃ, a stream, *Pali,) n.* four streams or currents which bear away creatures, viz. ကာမောဃ၊ ဘဝေါဃ၊ ဒိဋ္ဌောဃ၊ ဓဝိဇ္ဇောဃ; see ဓာသဝေါ.

ဩဇာ, (1) *(Pali,) n.* a relish, savourishness, ဓရသာ၊ ဓမြိတ်; the food of the Nats, သုဓာတ်; *figuratively*, weight, consequence, worth, (applied to persons, and to words;) (2) the custard-apple tree.

ဩဋ္ဌ, (from ဩဋ္ဌာ, the lips, *Pali,) adj.* labial, produced from the lips, (applied to consonants of ဝ class.)

ဩဋ္ဌာ, *(Pali,) n.* the lips.

အင်္ဂေါ, *n.* a camel, ကုလားဆုတ်.

အင်္ဂုဇ, *(Pali,)* *n.* fear of sinning, tenderness of conscience, ထိန်းချုပ်မှု caution, watchfulness, စောင့်စည်းခြင်း.

အင်္ဇန်, *n.* a kind of vine.

အဂါဒ, *(Pali,)* *n.* instruction, ဆုဠုချင်း.

ဣသြန်.

The tenth vowel in the Burman alphabet, is not initial, unless used for ဪ, which see.

က.

The first consonant in the Burman alphabet, and the first in the class of gutturals.

က, (1) *v.* to dance, moving the hands, arms, and body to the sound of music, as well as the feet. (2) *v.* to harness, bind on (as a saddle.) (3) *n.* a saddle.

ကခြေဆတ်, *n.* a dancer.

ကကောက်, *n.* the inside of the joint of the knee.

ကကောင်း, *n.* the flaps of a saddle.

က, (4) *v. affix.* as သွားက, when he had gone, or having gone.

ကိ, is frequently expressed by the character (ံ) written over the preceding letter, as ရံ့, for ရာကိ.

က, (5) *(n. affix, abl. case,)* from, out of. က is sometimes *nominative* also, and sometimes *vocative.*

ကဂိ, *n.* a kind of large wicker basket, see ပုတ်.

ကဏ္ဍဇ, see ကရဏဇီ.

ကဏ္ဍဇာ, *n.* a certain star ; (see ဘရဏီ.)

ကဏ္ဍဝ, *n.* a kind of tree.

ကဏ္ဍုကမတ်, *n.* a kind of sea-shell.

ကတ္တေဒါတက်, *adv.* disputatively, quarrelsomely, ကုတိကေဒါတက်.

ကဒ်, *v.* to roast.

ကဒ်ပဏင်း, *n.* a kind of tree.

ကဒ်ပိုန်, *n.* a kind of vine.

ကဒ်ပုန်း, *n.* a kind of vine.

ကင်း, (1) *v.* to be free of, separate from, liberated, exempted, ကွာ ရှင်း ၊ လတ် ၊ လွတ်.

ကင်း, (2) *v.* to form (as fruit in its earliest state,) ကင်းစေ. Hence အကင်း, *n.* fruit in its first state, after the blossom.

ကင်းစေ, *v.* to form as fruit, &c. ကင်းပွား, *v.* to produce fruit.

ကင်း, (3) *n.* a centipede, scorpion, or any similar creature.

ကင်းခြေမျှား, *n.* a centipede.

ကင်းဟုန်, *n.* a scorpion.

ကင်းခထလိမ္ဗည်း, *n.* the large, black, earth-scorpion.

ကင်းဖြူးကောင်, *n.* a small kind of scorpion.

ကင်းသိ, *n.* another kind of scorpion.

ကင်း, (4) *n.* a watch-house, sentinel's post.

ကင်းစင်း, or ကင်းထိုး, *v.* to spy, reconnoitre, take a survey of the outposts.

ကင်းစောင့်, *n.* a sentinel.

ကင်ပုံး, *n.* a kind of vine. ကင်ပုံးထတ်ချာ, *n.* a species of do.

ကစဉ်, *v.* tease, vex, play with, ကျီစယ်း ကျီစား ပျက်ပြည်း ပျက်ရယ်.

ကစည်, *v.* to be ashamed, ရှက်.

ကစည်ကထျား, *adv.* in a broken, scattered manner, helter-skelter, ဝရိုးဖဲ့.

ကစား, *v.* to play, amuse one's self, enjoy pleasure, ဖြုးထူး.

ကစား, *v. affix*, though, notwithstanding, as သွားကစား, though he go, or went.

ကစိန်းကဝါး, *adv.* in a raw, inexperienced manner.

ကဆီ, *n.* congee, rice-water; ကဆီချည်, *n.* do.

ကဆီကရင်, *adv.* all in tumultuous confusion, စနောင်စနင်း ဗဟိုးဗရင်း.

ကဆဲ, (*Pegu,*) see လွင်ချိုး.

ကဇော, *n.* a kind of tree, ကဝံစော.

ကဇော, *n.* a preparation of rice, which gives it an intoxicating quality.

ကဇုန်း, *n.* a kind of sweet potatoe plant.

ကဆုန်, *n.* the second month in the year.

ကဆွဲကနွဲဖြဲ, *v.* to keep putting off, to delay, hold off, feign both willingness and unwillingness, အညီး အဆွဲငင်ဖြဲ့ ဒင်ထေးချီဖြဲ.

ကညာ, (1) *v.* to ask help, petition, တောင်းပန်; (2) to have pity on, relieve, သနားကယ်မ.

ကညင်, *n.* the wood-oil tree.

ကညစ်, *n.* an iron style.

ကညာ, *(Pali,)* *n.* a maiden, above seven years old, and unmarried.

ကညီ, *n.* a kind of plant.

ကညွတ်, *n.* a kind of plant.

ကဏ္ဌာ, *n.* *(Pali,)* the throat.

ကဏ္ဌရ, (from ကဏ္ဌာ, the throat, *Pali,*) *adj.* guttural, produced from the throat, (applied to consonants of the က class.)

ကဏ္ဏဖုံ, *n.* a disease in the ears of cows.

ကတ်, (1) *v.* to be hard, difficult, ခက်ခဲ.

ကတ်သတ်, *v.* do. *also,* to be reluctant, backward.

ကတ်တွန်, do. do.

ကတ်, (2) *v.* to reach, attain, arrive at.

ကတ်ကြ, *v.* to offer or give (respectfully,) to give by way of handing.

ကတ်ကုတ်, *v.* to endeavour to overcome a difficulty, use great exertion, to be indefatigable, ကြိုးပန်းကုတ်ခတ်ထုတ်, ကြိုးစား.

ကတ်ထတ်, *adv.* contrarily.

ကတ်ကျည်း, *n.* scissors.

ကတ္တရာစေး, *n.* tar.

ကတ္တုလော, *n.* a kind of boat.

ကတ်ပ, *n.* a kind of tree.

ကတ်ပယ်, *n.* scales for weighing silver, ငွေနှဲ.

ကတ်ပိုဆ်, *n.* a kind of tree.

ကတာ, (1) *n.* a kind of tree; (2) see ကထောက်.

ကတည်က, *adv.* while or when, (referring to the past or present.

ကတည်းက, *v.* *affix,* from the first, as, သွားကတည်းက, from the first of his going.)

ကတတ်, *n.* a kind of vine.

ကတတ်ငန်, *n.* a kind of tree.

ကတီ, *n.* a vessel shaped like a wine-glass.

ကတီပါ, *n.* velvet.

ကတုတ်, *n.* a temporary parapet, or mound of earth, thrown up for pefence.

ကတ္ပန်, (1) *n.* a vessel shaped like a tumbler; (2) *see* ကတ္ပန်း.

ကတ်ကနက်, *n.* a kind of vine.

ကတူးဝေါက်မ, *n.* a kind of vine.

ကတဲ, *n.* a kind of ruby, ပဒ်.

ကတော့, (1) *v.* see ကန်တော့.

ကထော့, (2) *n.* a basket made of paper, or a leaf wound into itself; e. g. ဝက်ကတော့, one made of leaf; စက္ကူကထော့, one of paper.

ကထောက်, *v.* to make the noise which the word indicates, (as fowls.)

ကတောက်ကတက်, *v.* do. *adv.* confusedly, foolishly.

ကထော်, (1) *see* ကတောက်; (2) *n.* a title formerly granted to females in high office; now used as an affix, to denote the feminine of characters above the common people; as မင်းကတော်, a governess; ဆရာကတော်, a female teacher, or the wife of a teacher.

ကတိုး, *n.* the musk-deer; musk.

ကတို, *n.* a ferryman, see ကူးတို.

ကတိုက်, *v.* to provoke, irritate, အီးတိုက်၊ နှီးကတိုက်၊ ဂုံးတိုက်.

ကတိုက်ကတွန်း, do. (commonly used adverbially.)

ကတွတ်ဖုံ့, or ကတွန်ဖုံ့, *n.* a kind of bread.

ကတွန်းကတိုက်, or ကတွန်းကတိုက်, *see* ကတိုက်ကတွန်း.

ကထိန်, (from ကထိန, *Pali,*) *a term applied to certain ceremonies and offerings.*

ကထိကဝတ်, *n.* an engagement, promise.

ကန်, (1) *n.* an artificial pond, a tank, ရေကန်.

ကန်ပေါင်ခြိုး, *n.* a mound of earth, a bank.

ကန်စင်းခြိုး, or ကန်စင်းခြိုး, *n.* do. a ridge of earth in rice fields.

ကန်, (2) *v.* to kick, ခြေကန်; to push off, (as a boat,) ခြေကန်; to act ungratefully.

ကန်, (3) (from ကညာ, a maiden, *Pali,*) *n.* Virgo, the sixth sign of the zodiac.

ကန်, (4) a stick, cudgel, တုတ်.

ကန်တော့, *(pron.* ကတော့,) *v.* to ask pardon, make submission.

ကန်တိုက်, *n.* a kind of tree.

ကန်း, (1) *v.* to be blind, မျက်စိကန်း; figuratively applied to the ear also; (2) *v.* to be naturally dry, not abounding in water, *different from* ခန်း, to be dried up; (3) *n.* dry land, ကုန်းကြည်း.

ကန့်, (1) *n.* sulphur, brimstone; (2) *v.* to cut across, obstruct, impede, hinder, prevent, ကား ထည့် or ဆီး ထို့ ကား ဖြစ်ဟန့်.

ကန့်ကွက်, *v.* do.

ကန့်ကူ, *(pron.* ကဉ်ဂူ,) *n.* a kind of soft stone.

ကန့်ကူဆေး, *n.* a pencil made of soft stone.

ကန့်ကူတန့်, *n.* the handle of such a pencil.

ကန့်ချင်, *n.* a kind of tree.

ကန့်ဇီတိ, *n.* a kind of tree.

ကန့်ထန့်, *adv.* right across, athwart; see ဝိဿာ. Hence ဘကန့်, *n.* a line drawn across other lines; a spoke of a wheel.

ကန့်ထန့်ဖြိုး, *v.* to act contrary, be perverse.

ကန့်ထန့်ကျင့်, *(pron.* ကလကျင့်,) *n.* a bolt, cross bar, ကျည်း; တံခါးကျင့်, *(by abbreviation* ကန့်ထန့်, *pron.* ဂလန့်.)

ကန့်သတ်, *v.* to cut off, prevent.

ကနက်, (1) *n.* the royal umbrella over the throne of state; (2) *v.* to erect or set up the royal umbrella.

ကနက်ကကန်း, *n.* do. (more commonly used than ကနက်.)

ကနဇိ, *n.* a kind of tree.

ကနဖိုး, *n.* a kind of tree.

ကနဗျို့, *n.* a kind of grass.

ကန္တာရ, *n. (Pali,)* any thing very difficult; awful, frightful, huge; (commonly applied to a difficult road, desert, &c.)

ကနား, *n.* a covering, large shed, booth for any purpose.

ကနားဖြင်း, or ကနားဖြင်း, *n.* a spacious roof, extending far beyond the enclosed part of the building.

ကနားဦး, *n.* a beginning, the first, ဆဦး ဆစ.

ကနွဲကမ်, *n.* an oyster.

ကပ်, (1) *n.* a period or revolution of time, an era; see မဟာကပ်.

ကပ်သုံးပါး, *n.* three evil periods, viz. ဒုက္ခိဿုဒ္ဓကပ်, ရောဂဗျာဓိကပ်, and သတ္တုံဒန္တရကပ်.

ကဒ်, (2) *n.* a texture made of bamboos, split and interwoven, used to form the side of a house or room, or for other purposes.

ကဒ်, (3) *v.* to join, unite, put together, စပ်၊ ပူး၊ ရွှတ်; (4) *v.* to adhere to, take refuge in, ခိုနှိ; (5) *v.* to offer respectfully, ဆက်သ.

ကဒ်ကုတ်, *see* ကုတ်ကဒ်.

ကဒ်ဇော, *n.* a kind of tree, ကဇော.

ကဒ္ဒဓိန္ဓ, *n.* a certain spot on a priest's garment.

ကဒ္ဒည်, or ကဒ္ဒဲ, *n.* see ကဒ္ဒည်း.

ကဒ္ဒါ, *n.* to be near, close, to approach.

ကဒ္ဒီ, *(Pali,)* *v.* to do any service, to wait upon, minister to, (used only by priests of Boodh, in speaking to their followers,) အဓိသည်ကိုပြု.

ကဒ္ဒိ, *n.* a kind of tree.

ကဗျာ; *n.* poetry, ကဗျာ.

ကပြောင်းကပြန်, (from ပြောင်းပြန်,) *adv.* upside down, topsy-turvy; falsely, fraudulently.

ကဗောက်ကဗက်, (from ဗောက်ဗက်, but with a change of meaning,) *adv.* remissly, heedlessly, wanting in due attention and respect; confusedly, without order, ကျောက်ကျက်၊ စနှောင်စနှင်၊ ဖိုးဖိုးပက်ပက်၊ ရောက်ရောက်.

ကမ္ဘာဥ, *n.* a kind of water-lily.

ကဗ္ဗည်း, *(pron.* ကဒ္ဒည်, or ကဒ္ဒဲ,) *n.* an inscription, superscription; an account, memorandum, မှာစာ၊ စာရင်း.

ကဗ္ဗတိ, *n.* the narrow board which, in finishing a building, is applied to cover the unsightly ends and deficiencies of the boards; the outer facing which encircles the border of a priest's garment, အနုဝါတ.

ကဗ္ဗဿိဒ်း, *n.* the string which secures a priest's garment on the breast.

ကမ္ဗတ, *n.* Cambodia.

ကမ္ဗလ, (1) *n.* cloth made of hair or wool, သက္ကတ; (2) a kind of Chinese carpeting; (3) *n.* a kind of tree, Sonneratia apetala, (Symmes;) the orange, လိမ္မော်.

ကဒွလူ, *v.* a kind of plant.

ကဒွလွေ, *n.* a wrapper or case for Burman books, made of sticks and cloth.

ကပ္ပ, *n.* the period of time in which an entire revolution of nature takes place; *see* ဓာတုကပ်, the whole universe; the world of man, this world, လောက.

ကမ္မ, (*Pali,*) *n.* a deed, action, conduct.

ကမ္မဇ, (from ကမ္မ, a deed, and ဇာတိ, to be, or produce, *Pali,*) *adj.* caused by the influence of past deeds.

ကမ္မဋ္ဌာန်း, *n.* short sentences for repetition, of which there are forty, viz. အာဠာဟပ်ိ။ ကသိုဏ်ဆယ်ပါး။ အနုဿတိဆယ်ပါး။ အဂ္ဂမဟာဆာဒေးပါး။ ဆဉ္ဇာတပါး။ ဝဝတ္ထနံတပါး။ အရူပဈာန်ဝေးပါး.

ကမ္မဝါ, *n.* a writing which contains directions for initiating into the priesthood.

ကမျည်, (1) *n.* a kind of vine; (2) *n.* a small red ant, ကမျည်ခို.

ကမြင်း, *v.* to be immodest, shameless, act without regard to modesty or decency, ကလက်၊ နော့၊ အရှက်မရှိ.

ကမြစ်, *v.* to instruct, discipline, correct, ဆုံဖြ၊ ပဲ့ပြင်၊ သွန်သင်.

ကမ်း, *n.* (1) a raised boundary, limit; a bank, shore.

ကမ်းပါး, *n.* do. ကမ်းဆင်း, *n.* do.

ကမ်းပြတ်, or ကမ်းပါးပြတ်, *n.* a broken bank, declivity, precipice, ချောက်.

ကင်း, (2) *v.* to give, grant, bestow, ပေး.

ကယ်, *v.* (1) to help effectually, (*more than* ကူ, or ထောက်း) to deliver from some evil, to save, ဆယ်.

ကယ်တင်, do. ကယ်ဓ, do. ကယ်ယူ, do.

ကယ်ဆောင်, see ကယ်, to help, &c.

ကယ်, (2) *v.* to be full, puffed up, swollen, (applied to the bowels,) ဆယ်.

ကရ, (*Pali,*) *v.* to do.

ကရကဋ်, (from ကက္ကဋ, a crab, *Pali,*) *n.* Cancer, the fourth sign of the zodiac.

ကရကတ်, *n.* a kind of bird.

ကရင်, *adj.* pertaining to the Kaying people, who inhabit the interior of the Burman dominions.

ကရာ, (from ကရ, to do, and ဇာ, to be or produce, *Pali,*) *adj.* produced by a generative process, as the bodies of animals on earth, not as celestial beings; *see* ဥပပါတိ.

ကရတိ, *n.* muslin, fine cloth, *finer than* ခါသာ.

ကရဉ်ကသိ, or ကရဲကသိ, *adv.* here and there, scattered about.

ကရိန့်, *n.* a kind of handle, or fastening of a door.

ကရုဏကထန်, *adv.* see ဂုဏထန်.

ကရုဝက်, *n.* the bastard sandal tree.

ကဠဝိတ်, *n.* a kind of fabulous bird.

ကဠဝေး, *n.* the bdellium tree.

ကဏ္ဍး, *n.* a pitcher, or pot with a spout.

ကရုဏာ, *(Pali,) n.* compassion, sympathy, tenderness.

ကချိန်းကရင်း, *adv.* disorderly, confusedly; *comp.* ရှိန်းရင်း.

ကရဲကစဲ, *adv.* in a broken, scattered manner, helter-skelter, ပရိုးဖရဲး.

ကလောက်ကရက်, (from လောက်ရက်,) *adv.* heedlessly, remissly, disrespectfully, ကဗေဒက်ကဗက်၊ ပိုးရိုးပက်စက်.

ကလောက်ကမည်, *adv.* do.

ကလေ့ကရက်, or ကလေ့ကမည်, *adv.* do.

ကလျှတ်, *n.* a stand for jars, &c. composed of rattan or rope.

ကလက်, *v.* to be immodest, shameless, act without regard to modesty and decency, ကဖြင်း၊ နှာ.

ကလန့်, *n.* a nobleman, (obsolete.)

ကလန့်သမျိုင်, *n.* do.

ကလပ်, *n.* a low stand, with a concave surface, commonly used in making offerings of flowers.

ကလယ်, *adj.* pertaining to the Hindoos.

ကလလ, *n.* the fœtus in the first stage of existence, ရေကြည်း; *see* အဖြူတ်, and သားတစ်.

ကလာပ်, (from ကလပေါ်, *Pali,*) *n.* a collection, union of several.

ကလပေါ်, *(Pali,) n.* see ကထာပ်.

ကလိ, *v.* to disturb, be troublesome, vex, plague, ကလဲ့၊ ဖွေးနှောက်.

ကလိန်, *n.* a kind of vine.

ကလိန်းကလက်, *adv.* lightly, foolishly, rudely, disrespectfully.

ကလိပ်ကလည်, (from လိမ်လည်,) *see* တလိမ်တလည်.

ကလိမ်ကဏာ, *n.* falsehood, deceit, fraud.

ကလိန်ကတင်, *n.* falsehood, deceit, fraud.

ကဆိကမာ, *n.* do.

ကလူ, *v.* to play with, divert, amuse, ဖြဲ; *when combined with words of evil import,* to oppress, injure, abuse, as နှိပ်စက်ကလူ, or ကလူနှိပ်စက်, &c.

ကလူစား, *v.* do.

ကလူကစဲ, *adv.* playfully.

ကလေးကလား, *adv.* childishly, in an unmanly manner.

ကလေဝရ, (*Pali,* a rotten carcase,) *adj.* totally useless, idle, of no account, good for nothing.

ကလဲ့, see ကလိ.

ကလော, *n.* a kind of tree.

ကလေဒ်, *v.* to lift up, raise out of a place, disturb, ကော် ; *figuratively,* to return evil for good, ကော်.

ကလိုင်, *v.* to take out of the middle of a thing, dip deep, go below the surface.

ကလျာ, see ကညာ.

ကဝံ, *n.* a kind of image.

ကဝါသည်, *n.* a washerman ; see ခဝါသည်.

ကသစ်, *n.* a kind of tree in the Tahwadeingtha Nat country.

ကသည်း, *adj.* pertaining to the Cassays.

ကသည်းမှုန့်, *v.* a kind of prepared flower or powder, used to rub on the skin.

ကဿပ, *n.* the third Boodh (see ဗုဒ္ဓ.)

ကသိဏ်, (*Pali,*) *n.* a collection, a whole.

ကသိကရီ, *adv.* suddenly.

ကသီကာ, *n.* a kind of coat worn in ancient times; (obsolete.)

ကသိုက်, (from ကသိဏ်, *Pali,*) *n.* a collection, a whole.

ကသိုက်ဆဲပါး, see ကဋ္ဌဝါဟိန်း.

ကံ, (from ကမ္မ, *Pali,*) *n.* (1) a deed, action, အကြောင်း ၊ အရ; (2) the secret influence of an action on one's future destiny.

ကံကထာ, (*pron.* ဂံကထာ,) *n.* a kind of tree.

ကံကော်, (*pron.* ဂံဂေါ်,) *n.* a kind of tree.

ကံကျွေး, *n.* wages, allowance, support of any kind, whether goods or people, granted on account of service.

ကံပြင်း, *n.* a kind of tree.

ကံပြိန်, *v.* to die.

ကံပြိန်, *v.* to instruct, ဆုံး.

ကာ, *v.* (1) a shield of a certain kind, ဆီးကာ; (2) *v.* to make a partition, to separate, interpose, debar, obstruct, ကန့်၊ ဆီး၊ တား၊ ပြင်၊ တန့်.

ကာကာ, *n.* a certain star, (see တာရာ.)

ကဖီ, *n.* coffee.

ကာမ, *(Pali,) n.* desire, passion, ဆရိ၊ လောဘ; of which there are two kinds, viz. ဝတ္ထုကာမ, and ကိလေသာကာမ.

ကာမဂုဏ်, (from ဂုဏ, a quality, *Pali,*) *n.* the passions, distinguished into five kinds, according to the five external senses.

ကာမဇေ, *n.* semen, သုဏ်.

ကာမဇော, see ကာမ.

ကာမဒိဋ္ဌိန်, *n.* an evil affection, or passion.

ကာမောစာ, *n.* see ဩစာ.

ကာမ္မ, *adv.* merely, if merely, but merely.

ကာယ, *(Pali,) n.* a collection.

ကာယ, *(Pali,) n.* the body, ကိုယ်.

ကယန်, (from ကာယ, a collection, and အန္တ, an end, *Pali,*) *n.* a completion, finishing off.

ကာရ, *(Pali,) n.* a letter.

ကာရဏ်, *(Pali,) n.* a reason, အကြောင်း.

ကာရန်, (from ကာရ, a letter, and အန္တ, an end, *Pali,*) *n.* the final letter in a syllable or word, whether a consonant, or the symbol of a vowel.

ကာလ, *(Pali,) n.* time, အခါ.

ကာလကန်ကို, *n.* a kind of grass.

ကာလသုတ်, *n.* one of the states of punishment; see ငရဲ.

ကာလာဝက, *n.* the poorest kind of elephants.

ကာလီ, *n.* sprouts of the bang tree, after the top is broken off.

ကား, (1) *v.* to stretch out, expand, widen, spread, ဖြန့်၊ ကျယ်; to exchange, trade, barter, လောကီကား; to boast, brag, ဝါကြား.

ကားယား, *adj.* or *adv.* sprawling, spread out; obstinate, contrary.

ကား, (2) *v. affix*, as, while ; သွားကား, while he goes.

ကား, (3) *adv.* is sometimes used emphatically after other noun affixes, as အဂြိကိုကားခံနိုင်ပါမည်လော, can you *indeed* bear the beating ? It is also used adversatively, and repeated to mark a contrast, as မြေအဖြင်၌ကားခဲထုံဆူးညောင်ကိုဖြင်သာညီ ၊ ရေထဲ၌ကားခဲထုံဆူးညောင်ကိုမဖြင်နိုင်, on land it is easy to see thorns and stumps, but in the water, thorns and stumps we cannot see.

ကား, (4) *n. affix*, as to, concerning, in regard to.

ကိစ္စ, *(Pali,) n.* business, any work to be done, အရေး.

ကိတ်, (1) *see under* နက္ခတ် ; (2) a term in grammar.

ကိန္နရာ, *mas.* and ကိန္နရီ, *fem. (Pali,) n.* a kind of fabulous animal, a compound of man and bird.

ကိန်း, see ကျိန်း, to sleep.

ကိရိယာ, *(Pali,) n.* a deed, action, အကျင့် ; *in grammar*, a verb.

ကိရိကိရိ, *adv.* chirpingly.

ကိလေသာ, *(Pali,) n.* (1) a desire of the sexes, lust, ကိလေသာကာမ ; (2) an evil quality or vice, of which there are ten kinds, viz. လောဘ ၊ ဒေါသ ၊ မောဟ ၊ မာန် ၊ ဒိဋ္ဌိ ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ၊ ထိန ၊ ဥဒ္ဓစ္စ ၊ အဟိရိက ၊ အနောတ္တပ္ပ.

ကိလေသာကာမ, *n.* a desire of the sexes ; see ကာမ.

ကိတ္တိ, see ကျော်စောကိတ္တိ.

ကု, *v.* to give medicine, assist in recovery from sickness, ဆေးကု.

ကုစား, *v.* do. ကုသိ, do. ကုမ, do. ကုသ, do.

ကုတ္တား, *n.* a certain appendage of a flag.

ကုက္ကို, *n.* a kind of tree.

ကုစ္ဆိ, *n.* the fœtus.

ကုဋိ, *(Pali,) n.* (1) a building ; a small building appended to a larger.

ကုဋေ, *(Pali,) n.* the number of ten millions.

ကုဋ္ဌာ, *n.* the leprosy, နူနာ.

ကုတိ, (1) *n.* a lever.

ကုတိကော်, see ကော်, to raise with a lever.

ကုတိကော်တကံ, *adv.* disobediently, wilfully, contentiously, ကက္ကော်ထက်.

ကုတ်, *v.* (2) to copulate, as a fowl, or any male bird; (3) to subtract, deduct, (in arithmetic,) နှုတ်; (4) to make exertion, be diligent, အားထုတ်၊ ကြိုးစား၊ လှုပ်ရှား.

ကုတ်ကတ်, *v.* to endeavour to overcome a difficulty, ကတိကုတ်.

ကုတ်, (5) *v.* to scratch with the nails, ခြစ်.

ကုတ်ဆီ, or ကုတ်ဟိ, see ကုထိုထမင်.

ကုတ်ဟိနာ, *n.* a difficulty of breathing.

ကုတ်ဟဲ, *n.* a kind of tree.

ကုတ္တီ, *n.* a ferryman, ဆိတ္တီ.

ကုတ္တီသည်, *n.* do.

ကုတ္တိုက်ကွေ, *n.* a ferry-boat.

ကုတ္တိုစီး, *n.* one who is ferried across a stream.

ကုန်, (1) *v. affix*, sign of the plural number.

ကုန်, (2) *n.* a certain ornament for the head.

ကုန်, (3) *n.* merchandize, wares, goods for sale. ကုန်စည်, or ကုန်ဆိုင်, or ကုန်စထည်, do.

ကုန်ဘက်, *n.* a partner in trade.

ကုန်သည်, *n.* a merchant, trader.

ကုန်သွယ်, *v.* to traffic, trade.

ကုန်, (4) *v.* to come to an end, be exhausted, wholly gone, ခန်း၊ စင်၊ ဆုံး.

ကုန်ကျ, *v.* to be spent. Hence အကုန်, *adj.* all, the whole; *adv.* wholly, entirely, အကုန်အစင်.

ကုန်း, (1) *v.* to be convex, rounded, be bent, hump-backed; (2) *n.* rising ground (frequently written ကုန်း,) ကန်း၊ တြည်း; (3) the back of an animal, (seldom used alone,) ကျော၊ တံကုန်း.

ကုန်းကျည်, *n.* dry land; see ကန်း.

ကုန်း, *v.* (4) to stoop, bow down, (see ငုံ.)

ကုန်းကြောင်း, *adv.* by land, တောင်ခြေ.

ကုန်းခွေး, (from ခွေး, to be spread out for support,) *n.* the pad of a saddle, a Burman saddle.

ကုန်းပတ်, (from ပတ်, to encircle,) *n.* the railing of a boat's deck or back.

ကုန်းစင်, (ထဘီ,) *n.* a kind of petticoat.

ကုပ်, (1) *v.* to make marks, write, ချက်၊ ခြစ်; (2) *v.* to be curved, drawn together; to bend down the head, stoop, ကို့၊ ညွတ်; (3) to act in a humble, stooping manner.

ကုပ်ဆက်, *(pron.* ဂုတ်ဆက်,) *n.* the back part of the neck, ဦးဆက်၊ ထဉ်ကုပ်.

ကုမ္ဘန်, *n.* one kind of the Nats, who guard Myenmo Mount.

ကုလထေးတာ, *n.* a certain measure of distance, five hundred of which make one kautha, (ကောသ.)

ကုလား, *n.* a native of any country west of Burmah.

ကုလားကုတ်, (from ဩဋ္ဌ, *Pali,) n.* a camel.

ကုလားကာ, *n.* a curtain or screen, made of foreign materials.

ကုလားကျင်, *n.* a lock, bolt, used by foreigners.

ကုလားပဲပါး, *n.* wheat.

ကုလားထိုင်, *n.* a chair.

ကုလားဖျက်စီ, *n.* a kind of vine.

ကုလိကစား, *n.* a kind of play, ဓလိကစား.

ကုလော, *n.* a kind of tree.

ကုသလ, see ကုသိုဏ်.

ကုသိုလ်, (from ကုသလ, *Pali,) n.* merit, the reward of merit, ကောင်းခြင်း၊ ကောင်းသောအကျိုး.

ကုသိုလ်ထမင်း, *n.* rice given away at funerals, ကုတိသိ.

ကုံ, (1) (from ကုမ္ဘ, a water-pot, *Pali,*) *n.* Aquarius, the eleventh sign of the zodiac; (2) see ကုန်, to be ended.

ကုံထံ, *v.* to have a sufficiency, an abundance, be rich, ပြည့်၊ စုံ၊ ဩဇာ၊ ရတတ်၊ ဝပြော.

ကုံလုံ, *v.* do. ကုံလောက်, do. ကုံဝ, do.

ကုံကူမံ, *n.* a kind of tree.

ကုံသည်, *n.* see ကုန်သည်.

ကုံး, *v.* to string, file on a string, သီ; (figuratively applied to writing, ကုံးစီ.)

ကုံကုံ, see ပုံပုံ.

ကူ (1) *v.* to help, assist, ညီ၊ တောက်၊ ပဋ်၊ ဝန်၊ ဓ. (2) *n.* a kind of disease. (3) (from ဂုဟ, *Pali,*) *n.* a cave.

ကူဖော်, *v.* to associate for mutual aid.

ကူလော, *(Pali,) n.* a kind.

ကူးဖွဲ့, *n.* a kind of boat.

ကူး, *v.* (1) to cross over, pass from one place or thing to another, သန်း၊ ခပ်; (2) to transfer, exchange, ဆ၊ ကူးသန်း; (3) to transcribe, copy, ကူးရေး.

ကူးခပ်, *v.* see ကူး.

ကူးသန်း, *v.* to transfer, exchange, ကူး.

ကူးရေး, *v.* to transcribe.

ကူးမြောက်, *v.* to cross over, get over a difficulty, accomplish one's purpose.

ကေကေကာကာ, *adv.* deceitfully.

ကေဋ္ဌ, *n.* a certain star, (see တာရာ.)

ကဲ့, *v.* (1) to exceed, surpass, ကျော်၊ လွန်၊ သာ; (2) to be chief, superior, ဦး၊ မြတ်. Hence ဓာကဲ့, *n.* a chief.

ကဲ့ဦး, *v.* to rule, govern, ဇွ.

ကဲ့သား, *n.* a door which swings from the top.

ကဲ့, (1) *a euphonic affix.*

ကဲ့, (2) *v.* to hide, conceal, be secret, ထောင့်၊ ဖုံး၊ ဝှိ. (3) *v.* to do by degrees, (seldom used as a verb,) hence ဓာကဲ့, and တကဲ့တကဲ့, *adv.* by degrees, bit by bit, တထောက်တထောက်.

ကဲ့ရဲ့, *v.* to dispraise, censure, speak evil of, revile, ရွဲတိုု၊ ဆဲရေး.

ကဲ့သို့, *pron. adj.* such as; *also a noun affix*, (see Gram.)

ကော, *v.* to swell up, as a bank or shoal, by which the water becomes shallow; *figurat.* to be proud.

ကော, or ကောထေ, } sometimes supersede an *ind. v. affix;* otherwise *expletive.*

ကောက်, (1) *n.* the rice-plant, rice; *comp.* စပါး.

ကောက်ကြီး, *n.* rice that is long in growth.

ကောက်ငယ်, (from ကျွဲ,) *n.* rice that comes to maturity quickly.

ကောက်ဖျိး, *n.* straw, rice-stalk.

ကောက်ညှင်း, *n.* a kind of rice, very gelatinous when cooked.

ကောက်, (2) *v.* to be crooked.

ကောက်ကျစ်; *v.* to be crooked and twisted, to be deceitful, perverse, လိမ်လည်.

ကောက်လိမ်, *v.* do.

ကောက်, (3) *v.* to pick up, to pick out, take from several.

ကောက်ထက်ကျွဲ, *adv.* crookedly, deceitfully.

ကောက်ကြီးကောက်ကျွဲ, *adv.* do.

ကောက်ကွေ့, *n.* a kind of tree.

ကောက်စား, *v.* to pick up, or out, take from several.

ကောက်တမ်း, *n.* a rule, decision, precedent, produced as authority. Hence ဓလေ့ကောက်, *n.* duties, custom.

ကောက်ဝန်, *n.* a head-collector of duties, collector of port-duties.

ကောင်္ကဋ, *(Pali,) n.* a fowl, ကြက်.

ကောင်, *num. affix,* (see Gram.)

ကောင်း, (1) (with မ prefixed to the root,) *v. affix,* as မပြုကောင်း, do not go, or it is not right to go. ကောင်း, is used with လျှင်, and other verbal affixes, in the following manner, viz. with the root repeated, as သွားကောင်းလျှင်သွားမည်, when it is proper, (I) will go, or (I) shall probably go.

ကောင်းဆည်, *v. affix,* as ပြုကောင်းဆည်, he may be doing, or probably is doing.

ကောင်း, (2) *v.* to be good, (by abbreviation ၎င်း.)

ကောင်းကြီးပေး, *v.* to praise, bless, (commonly applied to the praise or benediction bestowed by deity or celestial beings)—*more than* ချီးမွမ်း.

ကောင်းကျိုးပေး, *v.* do.

ကောင်းစား, *v.* to be prosperous, rise to wealth and honour, ကြွယ်ဝ.

ကောင်းမှု, *n.* merit, the reward of merit, ကုသိုလ်း ကောင်းသောအကျိုး. Hence, by perversion of speech, အကောင်းအကန်း and မကောင်းမကန်, *adj.* or *adv.* poor, worthless, of no use.

ကောင်းကင်, *n.* space, vacuity, the expanse of heaven, heaven, အာကာသ.

ကောင်းမွန်စွာ, *adv.* goodly, excellently, ကောင်းစွာ.

ကောကာ, *(Pali,) n.* an epoch, သက္ကဝဠာ.

ကောလဟာလ, *(Pali,) n.* a tumultuous noise, အုတ်အုတ်ကျွက်ကျွက်သောအသံ.

ကောသ, *pron.* ငါသ, *(Pali,) n.* a kautha, a measure of distance equal to twenty ookthabahs, (၉၀၀၀.)

ကော့, *v.* turn up at the edges, be concave, warp.

ကော့ရော့ရော့, *adv.* turning up at the sides or edges.

•ကပ်, (1) *n.* paste, any viscous substance, glue; (2) *v.* to raise out of a place, as with a lever; (3) *v.* to be ungrateful, ကလေပ်.

ကပ်ဆဲ, *v.* to reproach, revile---*more severe than* ဆဲဆို.

ကပ်စေ့, *n.* a carpet.

ကပ်ရှိုး, *v.* to respect, reverence, esteem, ဂိုဏ်းဖြတ်ခြင်း.

ကို, (1) *n. affix*, obj. case.

ကို, (2) (from အစ်ကို, an elder brother,) a title prefixed to proper names of men, indicative of friendship, and due consideration, (commonly applied to persons older than the speaker.)

ကိုရှင်, *n.* (1) a probationer for the priesthood; (2) a term of compellation, addressed to men, indicative of friendship and due consideration, *(commonly pron.* ကိုယင်.*)*

ကိုက်, (1) *v.* to bite, ခဲ; to be painful, gnaw as pain, ခဲ•နာကျင်; (2) to take hold (as colours on cloth, or ink on paper;) (3) *n.* large shears used to cut metal; (4) *n.* a kind of plane or scraper, used by blacksmiths.

ကိုင်, *v.* to hold, lay hold.

ကိုင်ထုပ်, *v.* to work, လုပ်ကိုင်. Hence အကိုင်, *n.* a handle; and အကိုင်အတုပ်, *n.* a work.

ကိုင်း, (1) *v.* to be inclined from a straight line; to bend off, hang over. Hence အကိုင်, *n.* the branch of a tree, အခက်; (2) *n.* a kind of grass; (3) *n.* a garden of culinary plants, vegetables, &c. surrounded by water, and overflowed in the rainy season, ကျွန်း.

ကိုယ်, (1) *n.* matter, material substance; an animal body; a person.

ကိုယ်စီ, *adv.* each, each one. ကိုယ်စီ, do. ကိုယ်စီကိုယ်စီ, do.

ကိုယ်စား, *n.* a substitute, one that acts instead of another, an agent.

ကိုယ်ဖြစ်, *v.* to appear, show a body, (applied to beings naturally invisible.)

ကိုယ်ရံ, *n.* an attendant, body-guard.

ကိုယ်ရည်, *n.* a female attendant, concubine.

ကိုယ်ဝတ်, *n.* the upper or principal garment of a priest of Boodh; *comp.* ဆင်္ကန်း.

ကိုယ်ဝန်, (from ဝန်, a burden;) *n.* the fœtus in the womb, ဗိုဘဆန္ဒ.

ကိုယ်ဝန်ဆောင်, or ကိုယ်ဝန်ရှိ, *v.* to be pregnant, နွားဝိုးကြိုး, နွားမိုးရှိ, ပဋိသန္ဓေစွဲ, ပဋိသန္ဓေယူ.

ကိုယ်, (2) *pers. n.* one's self, i. e. myself, yourself, or himself, မိမိ.

ကိုယ်ကြွတ်, *do.* ကိုယ်တိုင်, *do.* ကိုယ်ရှင်, do. ကိယ်ရှင်ကိုယ်, do.

ကိုယ်တော်, *pers. pron.* thou, (*mas.* or *fem.* used in addressing a superior.)

ကိုယ်စဆယ်, do.

ကိုယ်သိုင်း, *adv.* consciously.

ကိုယ်တူ, *adv.* alone, by one's self, venturesomely, extraordinarily.

ကိုယ်လုပ်တော်, *n.* a female attendant, or concubine of a king, မောင်းမ.

ကိုယ်ရံကြိုး, *n.* a kind of tree.

ကိုး, (1) *adj.* nine, marked by the figure ၉; (2) *v.* to rely on, or trust in, receive as a teacher, guide, or object of worship, to worship—*rather more than* ဆည်းကပ်, or ခိုရှိ.

ကိုးကွယ်, *v.* to worship.

ကိုးစား, *v.* to rely or trust in.

ကိုးရိုးကားယား, *adv.* improperly, wrongly.

ကိုးလိုးကန်လန်, *adv.* confusedly, intermixedly.

ကို, *v.* to bend down the head, stoop; *(com.* ကုပ် and ညွတ်.)

ကျ, *v.* (1) to fall, become low, hang down. (2) to be wanting, omitted in writing; *act.* ချ.

ကျခဲ, *v.* do. do.

ကျမ, *n.* an abbreviation of ကျန်မ.

ကျ, (3) *v.* to be settled, adjusted, put in proper place, situated; *act.* ချ.

ကျခဲ, *v.* do.

ကျက်, (1) *v.* to be cooked, dressed, ၄၀; *act.* ချက်.

ကျက်, (2) to be healed (as a sore.)

ကျက်, (3) to be accustomed, acquainted, familiarised, ဝေ့ကျက်.

ကျက်စား, *v.* to feed in a wonted place, (as creatures in a pasture or at a trough;) to attend to habitually, be acquainted with, accustomed to, versed in, လေ့၊ ထေ့ကျက်၊ ငေ့လာ၊ ထေ့ကွင်း၊ ကျင်လည်.

ကျက်, (4) *v.* to continue without cessation or intermission, (applied to words or sound, noise, &c. but seldom used as a simple verb.)

ကျက်ကျက်, *adv.* continually, incessantly; *comp.* ဆုတ်ဆုတ်ကျက်ကျက်၊ စီကျက်.

ကျက်, (5) *v.* to stretch out, expand; see ကား.

ကျခတ်ဝါး, *n.* the thorny bamboo.

ကျင်, (1) *n.* excrement.

ကျင်ကြိး, *n.* fœces, ordure, ချည်း၊ မစင်၊ ဝမ်း.

ကျင်ယ်, *n.* urine, အပေါ်၊ ရေဟောင်၊ သေ.

ကျင်ယ်အိမ်, *n.* the bladder.

ကျင်ယ်ချောင်း, *n.* the urethra, ဆီး.

ကျင်, (2) *v.* to do, work, to work ore, as ရွှေကျင်သည်, *to do gold*, i. e. to separate gold dust from earth, (seldom used as a principal verb, but frequently as an affix.) Hence, အကျင်, *n.* a pin, bolt, bar, whatever does up, or secures a thing, combined with other words, as ဆံကျင်, a pin, or ornament, used to do up the hair; *comp.* တံခါးကျင်၊ ကုန်လှည်းကျင်၊ ထိတ်ကျင်.

ကျင်ခွက်, *n.* (see မိုက်,) a crucible, &c.

ကျင်, (3) *v.* to understand, be acquainted with, &c. (seldom used alone,) ကျင်လည်၊ ကျွမ်း.

ကျင်လည်, *v.* to be acquainted, familiar with, versed or skilled in, pass through, experience; ထေလာ၊ လေ့ကျက်၊ လေ့ကျင်၊ ကျွမ်းဝင်၊ ကျွမ်းကျင်; ကျင်လည်ထျင်, do.

ကျင်ကျွမ်း, *v.* do. *see* ကျွမ်း.

ကျင်း, (1) *n.* a hollow place, valley, trench, dock, concavity in the ground, or in any thing, ချိုင်း; ကျင်ချိုက်, *n.* do.

ကျင်း, (2) *v.* to put in order, set out to advantage, arrange, array, spread out, ခင်.

ကျင်းပ, *v.* do. ကျင်ဖြင်, *v.* do. ကျင်ဆင်, *v.* do.

ကျင့်, *v.* to do, perform, practise, ပြု၊ ဖွဲ့. Hence, အကျင့်, *n.* a deed, အမှုအကျင့်.

ကျင့်နာ, *v.* to be merciful, kind, &c. (*see* သနား.)

ကျင့်ပါ, *v.* to be natural to, အကျင့်အထေပါ၊ ဝါသနာပါ.

ကျင့်တင့်, *v.* to be constricted, as the bowels; stiff, as the back, &c. (commonly used adverbially.)

ကျစ်, *v.* (1) to twist, ထိစ်; to braid, ဝက်ဆူကျစ်; (2) *v.* to scratch into the ground, as an animal; (3) *v.* to be small, slender, dwarfish, ငယ်၊ သေးကွေး၊ လှီ.

ကျစ်ထစ်, *v.* to be nice, exact, accurate, သေချာ၊ သေခွေ၊ သေသတိ.

ကျည်, (1) *n.* any tube closed at one end.

ကျည်တောက်, *n.* do. ကျည်တွန်, do.

ကျည်ဆေ, *n.* a bullet, or shot.

ကျည်, (2) *v.* to be loud, or long continued, as sound, ကျယ် (commonly reduplicated, and used adverbially.)

ကျည်ထောင်, *v.* do. စီလျော်.

ကျည်, *n.* (1) a large kind of ant; (2) *v.* to be benumbed, ထုံ.

ကျည်နာ, *v.* to be benumbed. Hence, အကျည်အခဲ, *n.* an induration, hardness, အကြိတ်အခဲ.

ကျည်ပွေ့, *n.* a pestle.

ကျည်း, (1) *n.* a kind of tree; (2) *n.* an arm, လက်ကျည်း; (3) a bolt, cross-bar, ကန့်ထန့်ကျင်၊ တံခါးကျင်; (4) *v.* to be thin, rare, (as liquid,) opposed to ဖြစ်, thick, dense; (5) *adj.* pertaining to the Kyee people.

ကျည်းကျည်း, or တကျည်းကျည်း, *adv.* moderately and protractedly, (applied to words of pain.)

ကျည်းကွေး, *n.* some parts of the carved work on the roof of a Kyoung.

ကျည်းသား, *n.* small sticks used in certain plays.

ကျည်း, *v.* to be narrow, close, strait, confined, crowded; *act.* ချည်း.

ကျည်းမြောင်း, *v.* do. Hence, အကျည်း, *n.* an abridgment, compilation.

ကျတ်, *n.* a sandy, barren spot of earth.

ကျတ်တီး, *n.* do.

ကျတ်တီးပြင်, *n.* a barren plain.

ကျတ်တီးခေါင်, *n.* do.

ကျဒြကာ, *n.* a certain star, (see နက္ခတ်.)

ကျန်, *v.* (1) to remain, be left, ကြွင်း; (2) *n.* a residue, balance.

ကျန်း, *v.* (1) to be well, healthy, hardy, stout, ဗျိတာ ၊ မာ.

ကျန်းခွန်, *v.* do.

ကျန်းထော, *v.* do.

ကျန်း, *v.* (2) to be rough, savage.

ကျန်းကြုတ်, *v.* to be rough, abusive in speech.

ကျပ်, (1) *n.* a kind of box or basket; (2) *n.* a gridiron, or any thing of the kind.

ကျပ်ဓဉ်, *n.* do. (most commonly used.)

ကျပ်မှိုး, *n.* the soot which collects on a gridiron, and hence any kind of soot, မှဉ်; lamp-black.

ကျတဉ်, or ကျပ်တိုက်, *v.* to broil, cook by broiling.

ကျပ်, (3) *n.* a swelling, or indolent tumor, ကျပ်နာ; (4) *n.* a kind of evil spirit; (5) *v.* to clean out, or work upon, as the ear, or any aperture, by introducing a stick, implying some working or twisting of the thing inserted; (6) *v.* to be intermediate; *comp.* တိုင်ကျပ် ၊ ထုက်ကျပ်.

ကျဗွာ, see ကြဗွာ.

ကျမ်း, *n.* (1) a floor.

ကျမ်းမှိုး, *n.* a bug (so called, because dwelling in the crevices of floors.)

ကျမ်း, *n.* (2) a religious writing or book, ကျမ်းစာ.

ကျမ်းဂံ, *n.* do.

ကျမ်းကိုင်, or ကျမ်းဆို, *v.* to take an oath by, or upon, a religious book.

ကျမ်းတိုက်, *v.* to administer such an oath.

ကျမ်းစာရေး, *n.* a scribe or writer of religious books.

ကျမ်း, (3) *v.* to level, make even, ညီ; (4) *n.* a leveller, used in husbandry, ကျမ်းထိုး.

ကျယ်, *v.* (1) to be wide, broad, extensive; *act.* ခဲ့.

ကျယ်ကြား, *v.* do. ကျယ်ဝန်း, *v.* do. ကျယ်ဝိုင်, *v.* do.

ကျယ်, *v.* (2) to be loud, or long continued, as sound.

ကျံ, *v.* (1) to besmear, rub over, anoint, သိမ်းလူး; (2) to be affable, sweet in conversation.

ကွင်း, *n.* see ဝိုင်း, a piece on a gaming-board.

ကြွာ, *adv.* loudly, ကျယ်လောင်စွာ, ကြဲကြဲ.

ကြောင်, see ကြောစွယ်.

ကျား, *v.* (1) to be spotted or striped, not uniform in colour, of diverse colours.

ကျားထားတား, *v.* to be a little spotted, &c.

ကျား, (2) *n.* a tiger; (3) *n.* a piece on a gaming-board, ဝိုင်း.

ကျားကွက်, *n.* a compartment on a gaming-board.

ကျားသစ်, *n.* a leopard, or hyena, သစ်ဆင်.

ကျား, (4) *n.* a prop, stay, used to support a roof, or the inclined side of a building.

ကျိ, (1) *n.* a granary; ကျိုဓ, *n.* a large granary.

ကျိ, (2) *v.* to be slimy, viscous, glutinous, ချွဲ.

ကျိကျိကူတိကျတိ, *adv.* shrilly.

ကျိတ်, (1) *v.* to be hard, indurated; hard, difficult of performance or management, ခဲရည်း.

ကျိတ်ခဲ, *v.* do. ကျိတ်ခက်, *v.* do.

ကျိတ်ဦတ်, *v.* to be properly done, exact, accurate, သေချာ.

ကျိတ်ဇိဝ်သေ, *adv.* in a finished, complete, unalterable manner. Hence, အကျိတ်, *n.* an induration; a difficulty, အကျည်အခဲ; အကျိတ်အခဲ, do.

ကျိတ်, (2) *n.* the Aurora-Borealis, or some similar appearance.

ကျိတ်, (3) *n.* a kind of grass; ကျိတ်ပုတီ, *n.* a kind of tree.

ကျိတ်စပါး, *n.* a kind of grain, နတ်ကောသမ်စပါး.

ကျိုးကျိတ်, *adv.* creakingly.

ကျိတ်ဓား, *n.* a cris, dirk.

ကျိန်, *v.* to swear, take an oath, imprecate evil on one's self or others, either conditionally or otherwise, curse, (one kind of ဝိဒ္ဒာန်;) သစ္စာမှု၊ ဝန်နက်၊ သစ္စာပန်ခက်, &c.

ကျိန်ဆို, *v.* do. ကျိန်ထွေ, *v.* do.

ကျိန်ဆဲ, *v.* to curse in anger, imprecate evil on another. Hence အကျိန်ရဲ, *v.* to dare to take an oath.

ကျိန်း, (1) *v.* to sleep, take repose, (respectful, commonly applied to clerical characters,) *see* အိပ်, and စက်; to remain in a state of insensibility or stupefaction.

ကျိန်းဝပ်, *v.* to sleep, take repose; remain, dwell.

ကျိန်းအောင်း, *v.* to rest, as the fœtus in the womb.

ကျိန်း, (2) *v.* to smart, as the eyes, ဝပ်; (3) to be set on edge, as the teeth; (4) *n.* an astrological term, ခန်း.

ကျိပ်, *n.* a ten, (substituted for တဆယ်, in numbering rational beings, as တကျိပ်, one ten, or ten; နှစ်ကျိပ်, two tens, or twenty.)

ကျိပ်း, see ကျိန်း.

ကျီ, (1) *n.* a granary; ကျီဖ, *n.* a large ditto.

ကျီကျ, *n.* do. also a treasury, storehouse.

ကျီ, (2) *v.* to separate metals from earth and sand by shaking in a vessel, ရွှေကျင်း၊ ငွေကျင်း; (obsolete.)

ကျီစယ်, *v.* to tease, vex, play with, ကစဉ်း၊ ပျက်ပြည်း၊ ဖြက်ချယ်.

ကျီစား, *v.* do.

ကျီဂျာခွက်, *n.* see ဒိုက်, a crucible, &c.

ကျီး, *n.* a crow; ကျီးကန်း, *n.* do.

ကျီးဆာ, *n.* a raven.

ကျီးဆာ, *n.* a kind of plant.

ကျီးခြေ, *n.* a staple, commonly of iron; *also* a kind of tree.

ကျီးထာရာ, *n.* a certain star, (see ထာရာ.)

ကျီးသေ, *n.* a kind of tree.

ကျု, *v.* to be dirty, muddy, slimy, နှောက်၊ ညစ်.

ကျုပင်, *n.* a kind of reed.

ကျုံ, *v.* to be lean, thin, poor, to pine away, ရှဉ့်၊ ပိန်၊ လို; ကျုံတူး, do.

ကျုံစား *v.* do. *also* to wear away, as the ground by a stream of water.

ကျုံး, (1) *v.* to gather up, take up or away; (2) *see* ကျွံး.

ကျုံး, *n.* (3) a moat, trench around a fortification.

ကျုံး, (4) *n.* a trap to take elephants, ဆင်ကျုံး.

ကျုံးကျုံး, *adv.* rumblingly.

ကျုံ့, *v.* to be drawn together, contracted, shrunk; (*act.* ချုံ့ပြု၊ တွန့်၊ ကျုံ့.

ကျူ, *n.* the reed plant.

ကျူကဝိုင်, *n.* a coarse kind of mat, made of reeds.

ကျူခြောင်, *n.* a slender reed, one blasted in its growth.

ကျူး, (1) *v.* to go beyond, exceed, surpass, transgress, လွန်၊ သာ.

ကျူး, (2) *v.* to produce melodious sound; to deliver, utter, express, (commonly applied to the speaking of a king or deity,) မြွက်ရင်၊ ဥဒါန်းကျူး.

ကျူးဇ, *v.* do. ကျူးရင့်, *v.* do.

ကျူး, (3) *v.* to make exertion, အားထုတ်.

ကျေ, *v.* to be pulverized, reduced to powder, to be destroyed as a city or people, ကျေပွ၊ ညာက်ကွဲ; to be digested as food; to be versed, skilled in, accomplished, ပြီး၊ ကျွမ်း၊ ကျင်လည်၊ ထေ့ထာ.

ကျေကွဲ, *v.* to be grieved, broken-hearted, ကွဲကျေ.

ကျေညို, *adv.* down, as မြစ်ကျေညို, down the river.

ကျေပွ, *v.* see ကျေ.

ကျေး, *n.* (1) a province, district.

ကျေးငယ်, *n.* circumjacent parts, suburbs, environs belonging to any town or village.

ကျေးမက်, *n.* do.

ကျေးရွာ, *n.* do.

ကျေးစား, *n.* a ruler or governor of a province.

ကျေး, *n.* (2) a parrot, ကြက်ထူးရွေး.

ကျေးသား, *n.* do. *also*, a stick used in certain plays.

ကျေးကျွတ်, *n.* one species of parrot; ကျေးကြက်တော, *n.* another species; ကေးတမာ, *n.* another do.; ကျေးဖောင်းခါး, *n.* another do.

ကျေးငှက်, *n.* birds in general, as ရေကျေးရေငှက်, water-birds.

ကျေးဒြိး, *n.* a kind of tree.

ကျေးစည်တိုင်, *(prop.* ဇေတိုင်,) *n.* a certain post in palaces, Kyoungs, &c.

ကျေးဇူး, *n.* advantage, profit, အကျိုး; favour conferred, obligation.

ကျေးဇူးမဲ့, *v.* to be ungrateful.

ကျေးဇူးခံ, *n.* one who receives a favour.

ကျေးဇူးရှင်, *n.* one who confers a favour, a benefactor.

ကျဲ, *v.* to be wide apart, *opposed to* စိပ်.

ကျဲကျဲ, *adv.* intensely, (applied to the heat of the sun.)

ကျောက်, (1) *v.* to kick, shove, push off, ကန်၊ တွန်း; (2) *n.* the small-pox, ကျောက်နာ; (3) *n.* the back (of an animal,) ကြော.

ကျောက်ကူနိုး, *v.* do. (most commonly used.)

ကျောက်ကပ်, (from ကပ်, to adhere to,) *n.* a kidney.

ကျောက်, *n.* (4) a stone, rock; ကျောက်ဆစ်, to hew stone, ဆစ်.

ကျောက်ခဲ, *n.* a stone, or rock.

ကျောက်ချဉ်, *n.* alum.

ကျောတိစ်, or ကျောက်စရစ်, *n.* a small stone, pebble, gravel.

ကျောက်မိန်း *n.* an emerald.

ကျောက်ဆူး *n.* an anchor, whether of stone or any other substance.

ကျောက်ထရံ, *n.* a steep rock, or precipice.

ကျောက်နီ, *n.* a ruby.

ကျောက်ပျဉ်, *n.* a flat level stone or rock.

ကျောက်ပျား, *n.* do.

ကျောက်ဖြာ, *n.* do.

ကျောက်ဖြူ, *n.* an alabaster.

ကျောက်ပင်, *n.* sea-weed.

ကျောက်မီးသွေး, *n.* sea-coal.

ကျောက်သင်ပုန်း, *n.* a slate.

ကျောက်ဗန်း, *n.* the long white pompion vine, ဗန်းခွ.

ကျောင်း, (1) *v.* to tend, feed, take care of, (as creatures,) စောင့်ထိန်း. Hence, အကျောင်း, *n.* a keeper, herdsman, &c.

ကျောင်းစား, *v.* do.

ကျောင်း, (2) *n.* a monastery, a building inhabited by priests of Boodh.

ကျောင်းကန်, (1) do. (2) *n.* rising ground; see ကုန်း.

ကျော့, (1) *v.* to catch in a noose or slip-knot; ကျော့ဝင်း, do.

ကျော့ကွင်း, or ကျော့ညှိတ်ကွင်း, *n.* a noose of any description.

ကျော့, (2) *v.* to be tamed, civilized, polished, decent in manners; to behave with propriety, be executed with taste, ယဉ်ကျေး ပွယ်ယာ.

ကျော်, (1) *v.* to be the subject of public notice, be talked about, acquire notoriety, fame, သတင်းဖြန့်; (2) (in composition,) *v.* to shout, call out.

ကျော်စော, *v.* do. *n.* fame, ကျော်စောကိတ္တိ.

ကျော်ဝှန်း, *v.* do.

ကျော်ဖြီ, *v.* do. *also* to shout, halloo, make a noise.

ကျော်ကြား, *v.* to be a subject of public notice; *n.* fame.

ကျော်, (3) *v.* to step over, pass over, surpass, transgress, exceed, လွှား၊ သာ.

ကျော်, (4) *v.* to fry, ကျော်လှော်.

ကျော်ကသည်း, *adj.* Tonquinese.

ကျိုက်, (1) *v.* to gulp down, swallow at once, မြိ. Hence, ဓကျိုက်, *n.* a swallow.

ကျိုက်, (2) *v.* to gird up, as the loins, with a waist-cloth, ဓောက်ဒိုကျိုက်၊ ခါးတောင်းကျိုက်.

ကျိုကျို, *adv.* loudly, noisily.

ကျိုက်ကျိုက်, *adv.* bubblingly, hissingly; tumultuously, in an uproar.

ကျိုင်း, (1) *v.* to be plump, full, large, flourishing, ထွား၊ ပွဲ့.

ကျိုင်းတွင်း, *(pron.* ကျိုင်းတွင်း,) *n.* the arm-pit, လက်ကတိုး၊ ဆက်ကတိ. Hence, ဓကျိုင်း, *n.* a branch of a tree, smaller than ဓခက်, and larger than ဓဆက်.

ကျိုင်း, (2) *n.* a kind of official umbrella, carried before the owner.

ကျိုင်းကောင်, *n.* a kind of serpent.

ကျိုး, (1) *v.* to respect, reverence, be respectful, submissive, (seldom used singly,) ရိုကျိုး၊ ရိုသေ၊ တိုဝတ်.

ကျိုးနွံ့, *v.* do.

ကျိုး, (2) *v.* to be broken cross-wise, *comp.* ကွဲ; (*act.* ဖျိုး;) see also ကြိုး, and its compounds.

ကျိုးကျဲကျဲ, *adv.* loudly, noisily.

ကျိုးကျိုး, *adv.* do. ကျယ်ကျယ်၊ ကျဲကျဲ၊ ကြိုးကြိုး.

ကျိုးကျိုးတုတ်, *adv.* do.

ကျိုးပဲ့, *v.* see ပဲ့.

ကျိုးဖဲ့, see ဖဲ့.

ကျိုးကျွန်, see ဓကျွန်, under ကျွန်.

ကျိုး, *v.* to bow down, stoop; be humbled, submissive, crouching, ကုပ်၊ ငုံ၊ လှုံး၊ နှိမ့်ချ.

ကျိုင့်, *v.* do. do.

ကြ, *v. affix, sign of the plural number;* ကြကုန်, do. as ဖြကြခြင်း, their doing; ဖြကြသည်, they did.

ကြက်, (1) *v.* to stretch out, extend.

ကြက်ကြက်, *adv.* intensely, (applied to words of heat,) ကြပ်ကြပ်.

ကြက်, (2) *n.* a fowl.

ကြက်ဦးထွန်, *n.* the time of cock-crowing in the morning.

ကြက်ခြေခတ်, *n.* the mark of a cross, or any mark resembling a fowl's foot.

ကြက်, (3) *n.* a kind of tree.

ကြက်ဆင်, *n.* a turkey.

ကြက်ဆူ, *n.* the castor oil tree, Palma Christi.

ကြက်ညှာနာ, *n.* a kind of disease.

ကြက်တက်, *n.* a kind of vine; *adv.* distinctly, (applied to words of seeing and hearing.)

ကြက်တောင်စည်း, *n.* the hair tied stiff, like a bunch of feathers.

ကြက်လျှာတံခွန်, *n.* a paper flag, in shape of a fowl's tongue.

ကြက်သည်, *n.* a fowl-merchant.

ကြက်သွေးကျဉ်, *n.* serum.

ကြက်ထူးရေး, or ကြက်ထူးငွေး, *n.* a parrot, ကျေးသား.

ကြက်ပေါင်, *n.* a kind of vine.

ကြက်မဈုပ်, *n.* a kind of tree.

ကြက်မောက်, *n.* a kind of tree.

ကြက်ရိုး, *n.* a kind of vine.

ကြက်ရှိုး, *n.* a kind of tree.

ကြက်ရှိုးထိုးစာ, *n.* a kind of magical writing.

ကြက်သရေ, *n.* character, reputation, credit, ဩသရေ.

ကြက်သတင်း, *n.* a kind of tree.

ကြက်သီး, *n.* (a contraction of ကြက်ထည်သီး,) a fowl's neck.

ကြက်သီးထ, *v.* to be a subject of horripilation, to have the fine hairs of the skin erected through sudden cold, or a strong emotion of the mind, similar in appearance to the erection of feathers on a fowl's neck, when opposed to an antagonist, ဩမွှေးထ ; ဩမွှေးညှင်းထ.

ကြက်သီးမွေးညှင်းထ, *v.* do.

ကြက်သွန်, *n.* the onion plant or root.

ကြက်သွေး, (1) *n.* deep red, crimson colour, (the colour of fowls' blood.)

ကြက်ဟင်းခါး, *n.* a kind of vine.

ကြင်, *v.* (1) to feel pain, နာ၊ နာကျင်; (2) to be distressed in mind, be moved with compassion, သနား; (3) to love, esteem, have affection for, ခင်၊ ချစ်.

ကြင်နာ, *v.* do. do. do.

ကြင်ဖွယ်, *n.* the lower extremity of the mustaches.

ကြင့်, *v.* to do, to perform.

ကြင်္ဒန်းတိုင်, *n.* a certain post in a palace.

ကြစ်, *n.* a kind of tree.

ကြည်, *v.* to be familiar with, &c. see ကျင်လည်.

ကြည်, *v.* to be clear, pure, bright, (as water or colour;) to be sincere, cordial, well-disposed towards.

ကြည်ဇင်, *v.* do. do.

ကြည်ညို, *v.* to be sincere, kind, benevolent, cordial, &c. သဒ္ဓါ.

ကြည်ဦး, *v.* do. ကြည်ဖြူ, *v.* do. ကြည်ဖြိ, *v.* do.

ကြည်း, (1) *v.* to press, crush, grind down, ကြိတ်; (2) to make a grinding sound or roar, as an elephant, or the earth when convulsed; (3) *n.* dry land, ကန်၊ ကုန်း.

ကြည်း, (1) *v.* to reject, refuse, avoid, shun, ပယ်၊ ဝဲ၊ နှုန်၊ ဖြစ်၊ နွာ၊ ရှောင်; (2) *v.* to bear, sustain, take upon, undertake, (seldom used singly;) (3) see ကုန်း.

ကြည်းဆောင်, *v.* do. ဆောင်ကြည်း.

ကြည့်, *v.* to look, behold, look at, ရှု.

ကြတ်, *v.* to darken, grow dark, as the heavenly luminaries, to be eclipsed, (frequently pronounced ကြဲ.)

ကြတ်ကြတ်, *adv.* middling, (affixed to words of colour.)

ကြတ်စည်း, *v.* to bind, tie tight.

ကြန်, (from ကြန္, *Pali,*) *n.* a sign, mark, criterion, အမှတ်၊ သက္ခာ.

ကြန်, *v.* to delay, be procrastinated, ကြာ.

ကြဝ်, (1) *v.* to preside over, superintend, ကျင်. Hence, အကြဝ်, *n.* a subordinate officer, a chief of ten.

ကြဝ်, (2) to afford assistance, protection, ဖေး၊ ထိမ်း.

ကြဝ်ဖေ, *v.* do. do.

ကြဝ်, (3) *v.* to be close, tight, secure, ထစ်၊ ခြ၊ ရိုင်း၊ တင်း; (4) to make tight, bind, tie hard, secure, ကြဝ်စည်း; (5) to be strict, severe, ကြဝ်တည်း.

ကြပ်သတ်, *v.* do. do.

ကြပ်ကြပ်, (1) *adv.* intensely, (applied to heat;) (2) firmly, strictly, tightly.

ကြပ်ထုပ်, *n.* a bag or ball for fomentation.

ကြပ်ထုပ်ထိုး, *v.* to use do.

ကြာတော့, *(a corruption of* ပြောတော့,*)* *n.* nature, ပကတိ.

ကြမ္မာ, *(*from ကမ္မ, *Pali,)* *n.* evil destiny, unpropitious influence of former deeds.

ကြမ်း, *v.* to be rough, coarse, uneven; to be unpolished, rude, harsh, severe, abusive; to be frightful, terrific.

ကြမ်းကြုတ်, *v.* do.

ကြမ်းတန်း, or ကြမ်းတမ်း, *v.* do.

ကြယ်, (1) *n.* a star; *(comp.* တာရာ and နက္ခတ်.*)*

ကြယ်တယ်တယ်, *adv.* provokingly, quarrelsomely.

ကြယ်, (2) *v.* to be broad, wide, extensive.

ကြယ်ကြော, *v.* do. ကြယ်ဝင်း, *v.* do. ကြယ်ဝန်း, *v.* do. ကြယ်ဝိုင်း, *v.* do.

ကြံ, (1) *v.* to spread over, besmear, anoint, ဆိုး, မံ.

ကြံ, (2) *v.* to think, consider, meditate upon, design, intend, aim at, ဆ။ တွေး။ ဆင်ခြင်။ ရွယ်.

ကြံစည်, *(pron.* ချည်,*)* *v.* do. do.

ကြံ, (3) *n.* the sugar-cane.

ကြံကြံ, *adv.* noisily, ကျိုးကျိုး.

ကြံစော, *n.* a kind of tree.

ကြံဖာင်း, *n.* a kind of vine.

ကြံ့, (1) *v.* to be firm, resolute, persevering, ခံ။ ရှိင်; (2) *n.* a rhinoceros.

ကြာ, (1) *v.* to be distant in time, whether past or future, ဖြင့်။ ရှည်.

ကြာတင်, *v.* do.

ကြာကြာ, *adv.* continually, permanently.

ကြာ, (2) *n.* a water-lily, plant, or flower, or any similarly shaped flower.

ကြာဖြူ, ကြာနီ, ကြာညို, ကြာပုန်ဒိုတ်, and ကြာတံဆိပ်, five principal varieties of the water-lily.

ကြာသဒိုမာ, or ကြာဂမုတ်, or ကြာလိပ်, *n.* one kind of water-lily.

ကြာခေါင်းထောင်း, ကြာခွင်း, ကြာသိန်, *n.* other varieties of the lily.

ကြာဖွယ်, *n.* the obliquely projecting roots of the ဝဠဲမာ lily.

ကြာနှံးတောင်း, *n.* the honey-combed pericarp of a lily.

ကြာသွတ်ကိုး, *n.* a kind of jug or pot, with an open mouth, in which offerings of lilies, &c. are made, ဘွားငရုကိုး; also some part of the spire of a pagoda.

ကြာခံ and ကြာတို့, *n.* other parts of the spire of a pagoda.

ကြာသပတေး, *n.* the planet Jupiter; the fifth day of the week, Thursday.

ကြား, (1) *v.* to hear, receive information, နားဖြင့်ကြား; (2) to inform, give information, မှာ.

ကြားဖြင်း, *v.* to dislike to hear.

ကြား, (3) *v.* to be apart, separate, ကွာ; (*act.* ချား.) Hence အကြား, *n.* a crack, opening, an interstice, intermediate space, a lane, pathway, စင်ကြား.

ကြိတ်, (1) *v.* to press, crush down, bruise, ကြည်း; to squeeze, rub, grind as in a mill or mortar, နယ်, ပွတ်; to grind, as with the double teeth, ကြိတ်ခဲ; to mix together, နယ်, ရော.

ကြိတ်ဆုံ, *n.* a mill, used to husk grain.

ကြိတ်, (2) *n.* large shears, used to cut metal with, ကိုက်.

ကြိတ်မှန့်, *n.* a kind of plant.

ကြိုး, (1) *v.* to meet with, find, ကြုံ, ကြိတ်, ဆုံ, ဆွား, တွေ့; (2) *n.* the ratan vine.

ကြိုးတံ, *n.* a ratan branch or twig; any rod, limber stick.

ကြိုးဆိုဖြင်း, *n.* the act of swearing, or making oath.

ကြိုးပမ်း, (from အကြိုးအပမ်း,) *adv.* repeatedly, frequently.

ကြိမ်း, (1) *v.* to be terrified, daunted by threats, ကြောက်, ထန့်; (*act.* ခြိမ်း.) (2) *v.* to boast, make a display of authority, threaten, daunt, ကြွား.

ကြိမ်းဝါး, *v.* to boast, threaten, &c.

ကြိမ်းမောင်း, *v.* do. ကြိမ်းဝါး, *v.* do.

ကြိုယာ, see ကိရိယာ.

ကြီး, *v.* to be great.

ကြီးဖြင်း, *v.* do.

ကြွတ်, (1) *v.* to rub off, as the skin—less than ပွန်း; (2) *v.* to be dark, gloomy, black, မည်း; (3) *n.* a kind of tree; (4) *n.* a round box with an oval cover.

ကြွတ်ကြွတ်, *adv. prefix to words of sound.*

ကြွံ, *v.* to meet with, find, ကြွံ့ ကြုံ့ ဆိုး ညား ကွေ့.

ကြွား, *v.* to boast, make a display; show authority, daunt, threaten; *(comp.* ကြွံ့, and ခွံ့)

ကြွား, *v.* do. do. ကြွားဝါး, *v.* do.

ကြွေ, *v.* to emit a pleasant odour, မွှေး.

ကြွေး, *v.* to be exceeded, passed by; see လွန်.

ငကြေး, (1) *v.* to be dirty, filthy, (commonly used in composition with ညစ်, as ညစ်ငကြေးသည်.) Hence အငကြေး, *n.* dirt, filth, အညစ်; *also* အငကြေးအညစ်, and အညစ်အငကြေး, and အငကြေးအညော်, do.

ငကြေး, (2) *n.* lead, metal, money; property, (frequently *pron.* ကျွဲး.)

ငကြေးစား, *n.* a common harlot, မိန္တွန်.

ငကြေးဖြူ, *n.* pewter, tin.

ငကြေးဝါ, *n.* brass.

ငကြေးနီ, *n.* copper.

ငကြေးပုတ်, *n.* lead, ခဲ.

ငကြေးဘွဲ့, *n.* a small brass drum or gong, several of which are fixed in a circle, and played on by a person standing in the middle.

ငကြေးနင်း, *n.* do. *comp.* ပတ်.

ငကြေးဝိုင်း, or ငကြေးဆိုင်း, *n.* the whole instrument, a collection of small brass gongs, fixed in a circle, &c. *comp.* ပတ်ဝိုင်း.

ငကြေးမှေ့, *n.* a mirror of polished metal, a mirror of any kind.

ငကြေးမြင်, *n.* do.

ကြေးငွေ, *n.* money, ငွေကြေး.

ငကြေးကျွန်, *n.* a slave, subject.

ငကြေးထိုက်, *v.* to be valuable.

ငကြေးခဲ့, *v.* to be poor, indigent, ဆင်းရဲ.

ငကြေးထုတ်, *v.* to be rich.

ကြဲ, *v.* to scatter, throw about, ဖြိုး ဖြိုး; to sow, as seed, နှံကြဲ; to give away, ဒုန်ကြဲ.

ကြော, (1) *v.* to make by tying, binding, twisting, &c. ကွပ်; to be tight, hard, မာ။ ထင်း.

ကြောရော, *adv.* evenly, neatly.

ကြော, (2) *v.* to repeat an action, do again, ထပ်.

ကြော, (3) *n.* the back, ကျောက်ကုန်း.

ကြောကုန်း, *n.* do.

ကြောက်, (1) *v.* to kick, ကန်; (see ကျောက်.)

ကြောက်, (2) *v.* to fear, be afraid, ရွံ။ ထိတ်ထ်ိ; *(act.* ချောက်.)

ကြောက်ဖွယ်, *v.* do. ကြောက်ဖွယ်ပါ, *v.* do. ကြောက်မက်, *v.* do.

ကြောက်ဖွယ်, (1) *adj.* fearful, frightful; (2) *adv.* wonderful, extraordinary.

ကြောက်လန့်, *v.* to be timorous, fearful, apprehensive of some danger, timid.

ကြောင်, (1) to be dark in some parts, and red or yellow in others.

ကြောင်, (2) *n.* a cat.

ကြောင်ဥကျည်, *n.* a kind of cat.

ကြောင်ကြောင်, or ထကြောင်ကြောင်, *adv.* steadfastly, intently.

ကြောင်ကထိုး, *n.* the musk-cat, ဥကျည်.

ကြောင်ထိန, *n.* a pyramid with a winding staircase in the centre.

ကြောင်ဒို, *n.* a kind of basket.

ကြောင်ပန်း, *n.* a kind of tree.

ကြောင်မြီးကု, *n.* a kind of tree.

ကြောင်လှာ, *n.* a kind of tree.

ကြောင်း, (1) *v.* to make, or draw a line, ဆွဲ; to draw out. Hence အကြောင်း, *n.* a line, any thing drawn out in a line, a furrow, rivulet, road, &c.

ကြောင်းဝင်, *v.* do.

ကြောင်းထ, *n.* business, affair, &c. အကြောင်း။ ကြောင်းရာ။ အချင်းအရာ.

ကြောင်းရာ, *n.* do.

ကြောင်း, (2) *num. affix,* (see Gram.)

ကြောင်း, (3) *n.* a reason, cause, reason why, as ဖြုဖြည်ကြောင်းကိုမသိ, why I should do it, I know not.

ကြောင့် (by contraction ငှ့်) *noun affix,* because of, on account of.

ကြောင့်ကြ, *v.* to be concerned, anxious, troubled about, နှိုးရိမ်.

ကြောကျဉ်း, *adv.* inadequately, insufficiently, without what is requisite.

ကြောကြမ်း, *v.* to be rough, rude.

ကျိ, (1) *v.* to boil to a pulp; to melt, as ore or metal; (2) *v.* to go to meet, advance towards, ခရီးဦးကျိဆို; to anticipate, whether in act or thought.

ကျိဆို, *v.* to go to meet, advance towards, anticipate. ကျိခဲ့, do. ကျိဆီး, do. ဆီးကျိ, do. Hence အကျိနေ့, or အကျိရက်, *n.* the day before worship-day, အဓိဋ်နေ့.

ကျိုက်, (1) *v.* to meet with, find, ကြိုဆို ညားတွေ; (2) *v.* to like, love, as an object of enjoyment, not implying a regard for, ခင်မင်; *(comp.* ချစ်.)

ကျိုင်, *v.* to emit a pleasant odour, ကြိုမွှေးထင်း.

ကျိုင်ဟုံ, *v.* do. ကျိုင်မွှန်း, do. ကျိုင်ရှား, do.

ကြိုး, (1) *v.* to endeavour, make exertion, be diligent, laborious, အားထုတ်ကုသ.

ကြိုးစား, *v.* do. ကြိုးထုတ်, do.

ကြိုးပန်း, *v.* do.

ကြိုးကုတ်, *v.* do.

ကြိုး, (2) *n.* thread doubled and twisted, a string, cord, rope; *(comp.* ချည်.)

ကြိုးတွန်, *n.* do.

ကြိုးကြာ, *n.* a kind of bird.

ကြိုးကြဲ, *adj.* diversely, unlike, some of one kind, and some of another.

ကြိုးကြိုးကြဲကြဲ, *adj.* hastily.

ကြိုးဆွဲ, *n.* a kind of game of chance.

ကြို, (1) *n.* a hickup.

ကြိုးသီး, *v.* to hickup.

ကြို, (2) *n.* a kind of tree.

ကွ, (1) *v.* to be with, (used only in composition with တူ;) see တူကွ. Hence အကွ, and တကွ, *adj.* or *adv.* together with; အတူ, အတူအကွ, အထူတကွ, ကွအတူ, do.

ကွသိုးထုတ်, *v.* to geld, castrate.

ကွ, (2) *v.* to be low in stature, stinted, dwarfish, နိမ့်၊ ပု.

ကွက်, (1) *v.* to make a circle, inclose in a circle, or other compartments, mark out, limit, fix bounds, ကန့်ကွက်. Hence အကွက်, *n.* a spot, place; (2) *v.* to be spotted, ငြောက်၊ နှန်း.

ကွင်း, (1) *num. affix,* (see Gram.)

ကွင်း, (2) *v.* to encircle, pass round, perform circuitously, ဝိုက်၊ ဝိုင်း၊ ကွေ့.

ကွင်းပ, *v.* do. Hence အကွင်း, *n.* a circle, ring, &c.

ကွင်း, (3) *v.* to be separate, apart, detached, free from, distant, ကွာ၊ ကွေ၊ ဝေး.

ကွင်း, (4) *n.* a heath, covered with water in the rainy season.

ကွင်းပြင်, *n.* do.

ကွန်, *n.* a casting net.

ကွန်ချက်, or ကွန်ကျက်, *n.* net-work.

ကွန်း, *n.* (1) a place of royal refreshment, a temporary palace, ကွန်းထောက်၊ တဲခန်း; (2) a kind of building erected to a Nat, နတ်စင်.

ကွန်းတိုင်, or ကွန်းစင်တိုင်, *n.* a kind of post in kyoungs, halls of justice, and palaces.

ကွန်းစား, *n.* a koonzah, a measure of capacity equal to a salay, (စလေ,) about one pint.

ကွန့်, *v.* (1) to enjoy one's self, be cheerful, happy, ပြုံး၊ ရွှင်.

ကွန့်, *v.* (2) to be contracted, shrunk, &c. see ကျုံ့.

ကွပ်, *v.* (1) to bind, as the rim of a wheel, or a basket, in order to secure the parts; to make fast, firm, secure, by tying, binding, &c. ကြော; (2) to chastise, discipline, punish, ဆုံး; (3) to geld, castrate, ဆင်း၊ ဆုံး၊ အသိုးထုတ်၊ ငရုဖို့း; (4) to execute, put to death, သတ်.

ကွပ်သင်း, *v.* to geld, castrate.

ကွပ်မျက်, *v.* to put to death.

ကွပ်ညှဉ်, *v.* do. *also,* to discipline.

ကွမ်း, *n.* the beetel leaf, or vine.

ကွမ်းရွက်, *n.* the beetel leaf.

ကွမ်းပန်း, *n.* do.

ကွမ်းသီး, *n.* the beetel-nut tree, or fruit.

ကွမ်းစ္ဆုတ်, *n.* an instrument to cut beetel-nut.

ကွမ်းယာ, *n.* chewed beetel.

ကွမ်းသွေး, *n.* beetel-spittle.

ကွမ်းတိုး, *n.* a justice fee, present to buy beetel with, တရားကွမ်းတိုး.

ကွမ်းထင်, *n.* a kind of tree.

ကွယ်, (1) *v.* to hide, conceal, ဖွက်၊ ဝှက်၊ လှို့၊ ထောင့်; (2) to disappear, conceal one's self, or be concealed, ပုန်း; (3) *pers. n.* you, (*mas.* and *fem.* used by men to equals or inferiors.)

ကွယ်ရှိ, *pers. n. plur.* ye, or you; (by corruption, ကွယ်ရှိ, and again, ကရှိ.)

ကွယ်, (4) *v.* see ကိုးကွယ်, to worship, &c.

ကွယ်ကိုး, *v.* do.

ကွာ, *v.* to become separate, implying a previous union; to go apart; *act.* ခွဲ.

ကွေ, *v.* to be separated, apart, distant, free from, ကွဲ။ ဝေး.

ကွေး, *v.* to be curved, drawn together at the ends.

ကွေ့, *v.* to move round, be circuitous, curved, serpentine, ကွဲ။ ဝိုက်၊ ဝိုင်း. Hence အကွေ့, *n.* a curve, bend, corner, bay, lane, road; အထောင့်၊ အကွေး.

ကွဲ, *v.* (1) to be divided in the midst, be broken, or severed lengthways, be split; *comp.* ကျိုး; (*act.* ခွဲ.)

ကွဲပျ, *v.* do.

ကွဲ, (2) *v.* to be various, diverse, ပြား။ လွဲ.

ကွဲလဲ့, *v.* do.

ကွဲကျေ, *v.* to be divided, &c. see ကွဲ.

ကျ, *v.* to arise, to proceed, (whether going or coming.)

ကျက်ကျက်, *adv. an intensive*, bubblingly, as water.

ကျက်ဆူ, or ကျက်ထ, or ကျက်ဂျိုက်, do.

ကျင်း, (1) *v.* to be a part, not the whole; (2) *n.* a residue, remnant, ကျန်.

ကျတ်, (1) *v.* to be released, freed from, cleared, emancipated, လွတ်; to be entire, complete without remainder or exception, (used adverbially, or with a continuative affix, as ထင်လုံးကျတ်သီးသည်, or ထပင်လုံးကျတ်ဖောင်သီးသည်, the whole tree bears.)

ကျတ်, (2) *n.* a land-leech.

ကျတိ, (3) *n.* a descendant of the fifth generation from one's self.

ကျတိ, (4) *v.* to revolt, be stubborn, perverse, obstinate, ရိုင်းပျ.

ကျန်, (1) *v.* to be feigned, have a false appearance. Hence အကျန်, *n.* a feint, feigned appearance, (commonly constructed with simple participles, as သေကျန်ပြသည်, he feigns himself to be dead.)

ကျန်, (2) *n.* a subject or slave, one under authority; (3) a slave proper, one who has no property, and is not redeemable or transferable, but at the pleasure of his master, ပေါင်သေ; (4) one who is bound to service by a specified debt, the payment of which is the only requisite to his liberation, ပေါင်ခွင်; (5) a hired servant, ပေါင်သွင်း အခစား.

ကျန်တော်, (1) *n.* a king's subject; (2) *pers. n.* I, *mas.* (used in addressing a superior.) *Fem.* ကျန်တော်မ.

ကျန်မ, (1) *n.* a female slave or servant; (2) *pers. n.* I, *fem.* (used in addressing a superior,) ကျန်တော်မ; (by abbreviation, ကျမ.)

ကျန်ရွာ, *n.* a slave-village, or village subject to a (စားကျေး) governor.

ကျန်သီးတော်, *n.* (from သီး, to be distinct,) *n.* a slave of a pagoda, တူရူးကျန်.

ကျန်နှိပ်, *pers. n.* I, *mas.* and *fem.* (used in addressing an equal, *commonly pron.* ကျနှိပ်, or ကျိပ်.)

ကျန်း, (1) *n.* an island. (N. B. There are four grand islands, encompassing Myenmo mount; on the north ဥတ္တရကုရု ကျန်း; on the east ပုဗ္ဗဝိဒေဟာကျန်း; on the south ဇမ္ဗုဒီပါကျန်း; and on the west အပရဂေါယာန်ကျန်း, each of which is surrounded by five hundred small islands.)

ကျန်း, (2) *n.* a garden, see ကိုင်း.

ကျန်း, (3) *n.* the teak tree.

ကျန်းဇို, ကျန်းမ, ကျန်းကောင်းနွယ်, varieties of the teak tree.

ကျမ်း, (1) *v.* to be burnt up, consumed by fire; (2) *v.* to be acquainted, familiar with, versed in, skilled, ကျင်လည် လေ့လာ; (3) *v.* to be old.

ကျွမ်းကျင်, *v.* to be acquainted with, skilled in, &c.

ကျွမ်းဝင်, *v.* do. Hence အကျွမ်း, *n.* an acquaintance; အသိအကျွမ်း, *n.* a state of acquaintance, and အကျွမ်းဝင်, *v.* to be acquainted with.

ကျွယ်, *adj.* plentiful, rich, abundant.

ကျွယ်ဝ, *adj.* do.

ကျွယ်ကျွယ်, *adv.* noisily, loudly.

ကျံ့, (1) *v.* to sink into, or through, (but not applied to water,) နှစ်၊ ဝင်; (2) *n.* to go beyond bounds, transgress, ကျူး၊ ကျော်.

ကြွး, (1) *v.* to call out, cry out, halloo, shout, (used only in composition,) အော်၊ ဟစ်.

ကြွးကြော်, *v.* do.

ကြွးခြေ, *v.* do.

ကြွး, (2) *v.* to feed, nourish, cherish, ကျေး; (3) *n.* a debt, မြီ; (4) *n.* a kind of tree.

ကျွဲ, *n.* a buffalo.

ကျွဲကော, *n.* the pumplenoos, a species of lemon.

ကျွဲစုရုတ်, *n.* a kind of bird.

ကျွဲနွားခေါင်း, *n.* a kind of tree.

ကြွ, (1) *v.* to arise, ထ; to proceed, whether going or coming, (respectful.)

ကြွ, *v.* to raise, (in a heap,) စုံ၊ ပုံ၊ ရှိ.

ကြွက်, *n.* a rat, or mouse.

ကြွက်ကယ်လောင်း, *n.* a mouse; ကြွက်စုတ်, *n.* do.

ကြွက်ကတို့, ကြွက်နက်, ကြွက်ဝမ်းမြှောင်, varieties of the rat.

ကြွက်ခြောက်, *n.* certain cross-timbers in a house or boat, (so called, because a rat can pass and repass thereon.)

ကြွင်း, *v.* to remain, be left, ကျန်. Hence အကြွင်း, *n.* a remainder, အကျန်.

ကြွပ်, *v.* (1) to be brittle, short, crusty; (2) *v.* to be irritable, snappish, ဆတ်.

ကြွပ်ကြွပ်, *adv.* suddenly, violently.

ကြွယ်, *v.* (1) to be abundant, plentiful; to possess much, be opulent, wealthy, ဝ၊ ပေါ၊ များ၊ ကုံထံ၊ ပြော.

ကြွယ်ဝ, *v.* do.

ကြယ်, (2) *see* ကြဲ, and under.

ကြယ်ဝူး, *n.* a kind of cotton.

ကြား, *v.* to be vain, boastful, ostentatious, ငါ၊ ထောင်လွှား၊ ဝယ်ကား.

ကြွ, (1) *v.* to fall off, as leaves from a tree; *act.* ချ; (2) *n.* a kind of shell-fish, the shell itself, a cowry.

ကြွတစား, *v.* to play with cowries, to play at back-gammon, or any game of chance.

ကြွပုတ်, *n.* a glazed dish.

ခ.

The second consonant in the Burman alphabet, and the second in the class of gutturals.

ခ, *v.* to pay respect, wait upon, pay court to, be obsequious, submissive, endeavour to conciliate.

ခစား, *v.* do. ခထောင်း, *v.* do.

ခဃ, *v.* do. ခဉ္စတ်, *v.* do.

ခရင်း, *v.* do. ခဝတ်, *v.* do.

ခဆောင်း, *n.* a kind of tree.

ခတ်, (1) *v.* to be hard, difficult, ကတိ၊ ကျိတ်၊ ခဲ; to be harsh, austere, severe, ခက်ထန်၊ ကြမ်းထန်း.

ခက်ထန်, *v.* to be harsh, austere.

ခတ်ထရော်, *adv.* harshly, &c.

ခတ်, (2) *v.* to tie, bind, in a transverse, oblique manner, as rattan round a jar.

ခက်ချင်း, *n.* a fork of any kind or size, *(pron.* ခရင်း.)

ခက်ချင်းခွ, *n.* do.

ခခ, (from ခါ၊, to be bitter,) *adj.* or *adv.* slightly bitter, bitterish.

ခင်, (1) *v.* to like, love, esteem, treat with fondness, ကြိုက်၊ ချစ်၊ ဖင်.

ခင်ဗင်, *v.* do. (most common.)

ခင်ဗျတ်, *v.* do.

ခင်, (2) (with ဖ prefixed to the root,) *v. affix,* before, as ဖစားခင် သွားသည်, he goes before he eats, or has eaten. ခင် sometimes takes the noun affixes after it, as ဖစားခင်ဖွဲ့, before eating. The sense is the same.

၁၎, (3) *v. affix of tense*, prior past, or prior future, according to the connection, as သွား၁၎ပြီး, he had gone, and သွား၁၎မည်, he will go, (that is, before some other thing happens, which is alluded to.)

၁၎ကြီး, (from သ၁၎, and ကြီး,) *n.* an initiated priest of Boodh, ဥပဇ္ဈာ၊ ဝဇိုဓိုး၊ ရဟန်း.

၁၎ထောင်, *n.* a kind of roof or covering, concave at the edges, used chiefly in boats of state.

၁၎ပုဒ်, (1) *n.* a kind of owl, ဒိုက်ကတ် ; (2) *n.* a kind of creeping plant.

၁၎ပွန်း, (1) *n.* a correlative in marriage, whether husband or wife, a spouse, အိမ်ထောင်တာဇိ; (2) a friend, မိတ်၁၎ပွန်း.

၁၎ဘျား, (from သ၁၎, and ဘုရား,) *n.* sir, or madam, *a term of compellation*, (used by men to persons rather superior, whether male or female.)

၁၌, (1) *v.* to spread out, lay out in order, arrange, array, ခြုံ၊ ကျင်းဖြင်.

၁၌၀, *v.* do.

၁၌းထတ်, *v.* do.

၁၌းခင်း, *n.* any thing spread out to lay something upon. Hence ဆ၁၌း, *n.* any thing spread out, laid out in order, a garden, a bed, &c.

၁၌း, (2) *num. auxiliary*, applied to things spread out.

၁ဏ, *(Pali,) n.* (1) a certain measure of time ; (2) an instant, moment ; (3) *adv.* for a moment.

၁ဏ၀တ္တ, *n.* an instant, moment. ၁ဏတဖြုတ်, do.

၁ဏ်း, (from ၁ဏ္ဍ, to divide, *Pali,*) *n.* a section, division, distinct part, အဓိဂ်းအ၁ျား.

၁တ်, (1) *v.* to strike against, knock, hit, to knock on, fasten on ; to stamp, impress. *Hence,* (2) to decide the quality of uncoined money.

၁တ်တက်, *n.* an oar.

၁တ်, (3) *v.* to put into, as an article into a larger mass, to improve or complete it.

၁တက်, *n.* a kind of tree.

ခတင်, *n.* a cot or couch, bedstead of the common kind, ဗဒိုင်.

ခတာ်, *n.* a kind of tree.

ခဒွာ, *n.* a kind of land-lily.

ခထောာ်, *n.* a kind of plant.

ခထောာ်ကြီး, *n.* a large species of do. Pontederia dilatata, (Symms.)

ခနဲ့, *v.* to ridicule, make a laughing-stock, ပြက်ရယ်.

ခန်ဘီ, *n.* see ပါရုဓိ.

ခနောင်, see ဒုံသောာ်.

ခနောင်း, *n.* a whirlpool, ဝဲ.

ခနောဲခနဲ့, (1) *adv.* shakingly, totteringly, as an old building; (2) *v.* to ridicule, make a laughing-stock.

ခန္ဒဲ, *n.* a swinging dipper, used to raise water with.

ခန္ဓာ, *(Pali,* a collection, အပေါင်းအစု,*)* *n.* a living animal body, which, according to the learned, is composed of five parts, viz. ရူပက္ခန္ဓာ, materiality; ဝေဒနာက္ခန္ဓာ, sensation; သညာက္ခန္ဓာ, perception; သင်္ခါရက္ခန္ဓာ, will; ဝိညာဏက္ခန္ဓာ, intellect.

ခန်း, (1) *v.* to be dried up, exhausted, come to an end, be quite gone, ချောက်၊ ကုန်၊ ဆုံး; (2) *an astrological term,* ကျိန်း.

ခနိ့, (1) *v.* to estimate, compute quantity or extent mentally, not precisely by measure; to guess at, judge of, ချင့်၊ ဆ၊ ရင်း.

ခနိ့တွက်, *v.* to estimate, enumerate, reckon, ရေတွက်.

ခနိ့တွေး, *v.* to consider upon, တွေးတော. Hence အခနိ့, *n.* an estimate, measurement, extent, limit, အတိုင်းအရှည်၊ အခနိ့အတာ၊ အခနိ့အရှည်.

ခနိ့, (2) *n.* a business, affair, အခင်း.

ခနိ့ထော်, or ခနိ့သင့်, *v.* to suit, be suitable, convenient.

ခနိ့, (3) *v.* to be about so much, (affixed to words of time or quantity, as တန္ခိုးခနိ့, about one year,) အလောက်; အခနိ့အဖျ, do.

ခနိ့, (4) *v.* to fear, respect; reverence, ရိုသေ၊ ထေးဖြတ်.

ခနိ့ညား, *v.* do.

ခနိ့ထေး, *v.* do.

ခနိ့, (5) *v.* to appoint to a work or office, commission, ခိုင်း.

ခနိ့ထား, *v.* do.

စနှိမ်, *v.* to order, direct, appoint, commission, ခိုင်း, ခိမ်.

ခန့်, (6) *v.* to be hard, firm, strong; see ခုံ.

စဝင်း, *adj.* all, အပေါင်း.

စဝ်, *adj.* do.

စပေါင်း, *n.* a kind of tree.

စပ်, (1) *v.* to dip up, take out of, draw, (as water from a well.)

စပ်ကေ်, *v.* do.

စပ်, (2) *v.* to go through, to pass from one thing to another, တူတိုချင်းစပ်, လူးစပ်.

စပ်, (3) *adv.* rather, (prefixed to reduplicated verbal roots, as စပ်ဆိုးဆိုး, rather bad; in certain connections, used with a single root.)

စပ်ချောက်ချောက်, *adv.* partly wet, and partly dry.

စပ်ချိ, *n.* a kind of vine.

စပ်ပြာ, *n.* brass, ကြေးဝါ, ထ.

စပ်မဆိတ်, *adv.* silently; on bad terms, quarrelsomely.

စပ်သိမ်း, *adj.* all, the whole, အလုံးစုံ, အားလုံး.

စပ်စုံ, *adj.* do. စပ်လုံးလုံး, do.

စပ်သိမ်းစုံ, *adj.* do.

စမက်, *n.* a son's wife's father, or a daughter's husband's father.

စမည်း, *n.* a father, အဝ.

စမည်းလူထင်, *n.* husband and wife, (poetic.)

စမိး, *n.* a son's wife's mother, or a daughter's husband's mother.

စမုတ်, *v.* to build, construct, make; (obsolete.)

စမဲ, *n.* a present made to a sick person, with the idea that it will facilitate his recovery.

စမောက်, *n.* a large hat.

စမျာ, *adv.* pitifully, distressingly, ထူစမျာ.

စယိမ, *n.* a wife's younger sister; a younger brother's wife.

စရဲဒိး, *n.* the egg-fruit tree.

စရဲရွဲပ်, *n.* a kind of disease, the pulmonary consumption.

စရံ, see ထရံ, or နံရံ.

စရာ, (1) *n.* a kind of wind-instrument, a trumpet; (2) *n.* a kind of plant; (3) *adv.* entirely, wholly.

ခရီး, *n.* a way, whether by land or water, လမ်း.

ခရီးဦးကြိုဆို, *v.* to go forth to meet.

ခရီးသည်, *n.* a traveller.

ခရု, *n.* a univalvular shell-fish; (*comp.* ယောက်သွား.)

ခရုသင်း, (1) *n.* one species of do. a conch; (2) *n.* a kind of scrofulous disease, a species of leprosy; (3) *n.* a kind of tree.

ခရုတ်, *n.* a curlew.

ခရွ, *n.* a kind of plant.

ခရိုင်, (1) *n.* a central point or part, on which several other parts depend, အချုပ်; (2) *n.* the ring which holds the spokes of an umbrella, and moves on the handle; (3) *n.* a priest's water dipper, ရေခဲ, *commonly called* ခရုခရိုင်; (4) *n.* the single jurisdiction of a government extended over several parts, *and hence* all the parts collectively under one jurisdiction; a province, state, kingdom.

ခလာသီ, *(Hind.) n.* a lascar.

ခလုတ်, *n.* a stump, any thing projecting.

ခလဲ, (from ခါ and လဲ,) *n.* a turn, change, အလှည့်.

ခလောင်, *n.* a wooden bell, such as is hung on the necks of cattle.

ခဝါရိုး, *n.* a washerman's shed.

ခဝါသည်, *n.* a washerman; in poetry, ကဝါသည်.

ခဲ, *n.* a kind of vine.

ခံ, (1) *v.* to receive, take, ခံယူ, ခံသိမ်း; (2) *v.* to bear, sustain, enjoy, endure, as pleasure, pain, labour, service, civil or military; (3) *v.* to keep, hold, as a feast; (4) *n.* a kind of tree.

ခံစား, *v.* to bear, sustain, enjoy, &c.

ခံနိုင်, *v.* to be capable of enduring, be able.

ခံဝန်, *(an inversion of* ဝန်ခံ,) (1) *v.* to enter into an engagement, be security for, အာမခံ; (2) *n.* a security, bail, အာမခံ, တိုင်ခံ.

ခံထိုး, *v.* to enter into an engagement, to be security for, to pawn, pledge.

ခံတွင်း, *n.* the mouth, နှုတ်၊ ဝစီ.

ခံ, (1) *v.* to be durable, firm, strong, well in health; persevering, ရှိခြေ၊ ဖာ.

ခံ, (2) *v.* to fear, reverence, ကြောက်.

ခါ, (1) *v.* to shake, shake off or out; to evade, refuse.

ခါတုတ်, *v.* do.

ခါ, (2) *n.* a partridge.

ခါခါ, *adv.* repeatedly, အခါခါ.

ခါခဲ့, *adv.* do.

ခါခုည်, *n.* a kind of ant.

ခါဆာ, *n.* a kind of cloth, thinner than ဝတ်.

ခါး, (1) *v.* to be bitter; (2) *n.* the loins, waist, small of the back.

ခါးစောင်း, *n.* the loins, waist.

ခါးစည်း, *n.* a waistband, girdle. ခါးရှဉ်းကြိုး, *n.* do.

ခါးစည်း, *n.* do. any thing bound round the waist.

ခါးဆင့်ပြေး, *v.* to gallop.

ခါးထစ်, *n.* the hip.

ခါးပတ်, *n.* a band, girdle, or any thing like a girdle, encompassing the waist or middle of a person or thing.

ခါးပန်း, *n.* do.

ခါးပုံ, *n.* a part of the waist-cloth done up in a bunch before.

ခါးဖိုက်, *n.* a fold in the waist-cloth used as a pocket.

ခါးထောင်းကျိုက်, *v.* to gird up the loins in Burman fashion, အောက် ဖြိုက်ကျိုက်.

ခု, (1) *num. affix*, applied to any thing which does not admit of a particular description, as သော့နှစ်ခု, two keys; (see Gram.)

ခု, (2) *v.* to support, prop, wedge up.

ခု, (3) *v.* to eke out, supply deficiencies.

ခု, (4) *v.* to bear anger without expressing it.

ခုခံ, *v.* to support, prop, wedge up; to eke out, supply deficiencies; to suppress anger without expressing it. Hence အခု, *n.* a wedge, quoin, prop; a cushion, အခုအနှံ; whatever affords support, whether a thing or person; suppressed anger or malice, အခုအခံ၊ အခံအခု.

ခု, (5) *adv.* now, *an abbreviation of* ယခု, *which see.*

ခုတ်, (1) *v.* to chop, hew; (2) *v.* to beat out, as a gold or silver-smith.

ခုဒ္ဒက, *n.* one division of the Boodhist scriptures.

ခုနေ့, *adv.* to-day, ယနေ့.

ခုန်, *v.* to leap, jump; to roll, as waves; to shake the feet and hands, as an angry child, ငယ်ဆွေးခုန်.

ခုန်ပေါက်, *v.* see ခုန်, *to leap, &c.*

ခုန်ကျိခုန်ကျော်, *adv.* up and down, helter-skelter.

ခုန်ချင်း, or ခုန်ညင်း, *n.* (1) a kind of plant; (2) the seed of do. used by children in play; (3) the knee-pan, ဒူးခွက်.

ခုပ်, *v.* to leap upon and catch, as a cat or a tyger; to catch, detect.

ခုပ်လှည်း, *v.* to chop or hew down.

ခုပ်းသွားကျဲ, *n.* a kind of oyster.

ခုံ, (1) *n.* a frame or case of any description; (2) *n.* a justice of peace, ခုံမင်း.

ခုံမင်, *v.* to desire, long for, be pleased with, be happy in, စိတ်ဝင်စားသက်. Hence ခုံတမင်, and ခုံမိခုံမင်, *adv.* eagerly.

ခုံထောက်, *(pron.* ခဒုတ်,*)* *n.* the three stones which support a pot in cooking.

ခုံမိန်း, *n.* a kind of precious stone, of a green colour.

ခုံး, *v.* to be convex, rounded, ကုန်း၊ ဝေါက်.

ခူ, (1) *n.* a certain machine, used to raise water with.

ခူ, (2) *n.* a hairy caterpillar, ဖိုးထောင်တဲ.

ခူယား, *n.* do.

ခူဆီ, *n.* a kind of tree.

ခူနာ, *n.* a kind of ulcer, on the ends of the fingers or toes.

ခူး, *v.* to take up or out, as victuals from a pot or kettle; to pluck, gather, as leaves or fruit, ဆွတ်.

ခေတ္တ, *(Pali,)* *n.* a field.

ခေတ်, (from ခေတ္တ, a field, *Pali,)* *n.* a state, world; field of labour; a certain number of Sekyah systems or worlds, in which sense there are said to be three kinds of ခေတ်; viz. ဇာတိခေတ်, consisting of a hundred thousand

millions of worlds, which are destroyed and reproduced simultaneously; အကာသဓာတ်, consisting of a billion of worlds, through which the authority of a Boodh extends; ဝိသဟဓာတ်, consisting of the whole infinity of worlds, which can only be an object of thought.

ခဇ္ဇဓာတ, see ခဏ.

ခဲ, (1) *v.* to be hard, indurated, စာ။ ကျိတ်. To be hard, difficult, ခက်။ ကတ်.

ခဲဆတ်, *v.* to be hard to deal with, crabbed, irritable.

ခဲယဉ်း, *v.* to be hard to manage or deal with, to be close, covetous. Hence အခဲ, *n.* an induration, hardness, solid substance, solidity, materiality; အခဲအကျိတ်, do. အခဲအကျည်; *see under* ကျည်.

ခဲ, (2) *v.* to bite, ကိုက်; to bite hard, hold fast, gnaw, grind with the teeth, ကြိတ်.

ခဲ, (3) *v.* to be painful, gnaw as pain, နာကျင်။

ခဲစွယ်, or စားစွယ်, *n.* eatables.

ခဲဆောင်, *adv.* remarkably, extraordinarily.

ခဲရဲ့, *adv.* do.

ခဲရည်း, *v.* to be hard, indurated, &c. see ကျိတ်.

ခဲ, (4) *n.* an obsolete verb.

ခဲ, (5) *n.* lead.

ခဲတံ, *n.* a lead pencil.

ခဲပုတ်, *n.* lead.

ခဲမ, or ခဲမပုတ်, *n.* do.

ခဲ, (6) *n.* a stone, ကျောက်ခဲ.

ခဲမို့, *n.* an elder sister's husband, or an husband's elder brother.

ခဲမံ့, *n.* a certain preparation of rice.

ခဲ့, (1) *v.* to bring, (used only in composition, as ယူခဲ့သည်။ ဆောင်ခဲ့သည်။ ခေါ်ခဲ့သည်, &c.)

ခဲ့, (2) *euphonic affix.*

ခဲ့, (3) *v. affix,* (just past,) as ပြုခဲ့သည်, he has just done.

ခဲ့, (4) *v. affix, imp.* or *prec.* (see Gram.)

ခဲ့ပြီး, *v. affix,* past tense, as ပြုခဲ့ပြီး, having, or had done

ဆခါ, (1) *v.* to stick up or out, project, rise up into a hump or knot, တုန်း၊ မောက်.

ခါ, (2) *n.* a small basket, in which offerings are presented to an evil spirit.

ခါစာ, *n.* an offering presented to an evil spirit.

ခါပတောင်း, *n.* a basket with a cup-like bottom, i. e. a double one, capable of being set on either end.

ခါပတ်ထက်, *n.* a single do.

ခါက်, (1) *v.* to knock, rap, thump.

ခါက်ခါက်, *adv.* rappingly.

ခါက်ခါက်ခသံခက်, *adv.* noisily, like a rapping or scratching.

ခါင်းခါက်တာင်းတာင်, *adv.* do. do. *also,* strictly, severely, without respect to, unfeelingly.

ခါက်ခါက်ထွက်တွက်, *adv.* rappingly; noisily, like a rapping or scratching; severely, unfeelingly.

ခါက်ဒုဉ, *n.* a kind of bird.

ခါက်, (2) *v.* to double, fold, turn back; to repeat, do over again, ထိုးဖြန့်. Hence အခါက်, *n.* (1) a fold, or double; (2) the bark of a tree, (because folded around;) (3) a time, turn, as တခါက်, once, နှစ်ခါက်, twice, အကြိမ်၊ အထိ; (see အဝန့်.)

ခါက်ခါက်, *adv.* repeatedly, အဝန့်ဖန့်.

ခါက်ဆာ, *v.* to be decided, unwavering, မြဲသား.

ခါင်, (1) *v.* to be high, မြင့်; (2) to be distant, remote, far, extensive, ဝေး; (3) to be long delayed, မြင့်ကြာ. Hence အခါင်, *n.* a summit, top, highest part, အထွဋ်၊ အဖျား. (4) *v.* to be slanting, inclined, (seldom used,) ကိုင်း၊ စောင်း.

ခါင်အုပ်, *n.* the ridge of a roof, the upper part, or saddle of a roof.

ခါင်ဖုံး, *n.* do.

ခါင်တိုင်, *n.* a post which supports the ridge of a roof.

ခါင်လျှောက်, *n.* the ridge-beam of a roof, which receives the ends of the rafters.

ခါင်လျှောက်နှုတ်ခြောင်, *n.* do.

ခါင်ခွန်း, *n.* a kind of plant.

ခေါင်း, (1) *v.* to be chief, permanent, ကဲ့ ဦးဆုံ ဖြစ်. Hence အခေါင်း, *n.* a master, chief, head, အကြီး အတဲ့; *also* a tuberous root, အဥ. Without the prefix အ, it signifies the head, the principal part of a thing, ဦး.

ခေါင်းအုံး, *v.* to pillow the head, recline, repose; *n.* a pillow; see အုံ.

ခေါင်းခွ, (from ခွ, to support,) *n.* any thing placed between the head and a burden carried upon the head.

ခေါင်းမိုင်, *v.* to be head-strong, obstinate.

ခေါင်းတုံး, *n.* a shaven or bald head; *(comp.* ဦးမြည်း.)

ခေါင်းပေါင်း, *n.* a turban, or any thing wrapped round the head, ဦးရစ်.

ခေါင်းဖြူ, *n.* a grey head, *figuratively* an old man.

ခေါင်းမာ, see ခေါင်းမိုင်.

ခေါင်းရင်း, *n.* the place for the head; *(comp.* ခြေရင်း.)

ခေါင်း, (2) *v.* to be hollow; to make hollow, scoop out, excavate, ထွင်က.

ခေါင်းသက်, *v.* do. Hence အခေါင်း, *n.* an excavation, cavity, hollow place, the hollow of any thing, as of a tree, vessel, &c.

ခေါင်းပါး, *v.* to be few, scarce, နည်း ရှားပါး.

ခေါင်းလောင်း, *n.* a large bell, or one without a tongue; *(comp.* ဆည်းလည်း.)

ခေါပျဉ်, *n.* a certain preparation of rice.

ခေါ်, (1) *v.* to call, summon, invite; to call by name.

ခေါ်ဝေါ်, *v.* do. ခေါ်ဝင်, do.

ခေါ်, (2) *v.* to consider, weigh consequences, တွေး ဆင်ခြင် စဉ်း စား ဆီခေါ်.

ခေါ်ထောက်, *v.* do.

ခို, (1) *v.* to hide, keep out of the way, avoid what is unpleasant.

ခိုဗို, *v.* to take refuge in, adhere to, ကပ် မှီခို ဖွဲ့.

ခိုဝင်, *v.* do.

ခို, (2) *n.* a kind of dove, (larger than ဒိုး.)

ခိုကော့, *n.* one species of do. ခိုခြေ, *n.* another species of do.

ရုံင်, *n.* a dove-cote; a case for any purpose.

ရုဒ္ဓိ, *n.* certain projections in a graduated roof.

ရိုးဒိ, (from ဆွဒိ, a tail,) *n.* a low house, or shed, attached to a larger.

ရိုက်, *v.* to hit, come in contact, strike against, to interfere with, trespass on, transgress against, တိုက်၊ ထိ၊ ဆိုးဆိုက်. Hence ဆရိုက်, *n.* the time being; ဆရိုက်ဆတဲ့, do.

ရိုက်ဖိ, *v.* to come in contact, strike against, interfere with, trespass on, transgress against.

ရိုက်ရန်, *n.* a quarrel.

ရိုက်ရိုက်, *an intensive,* (used with words of shaking, trembling, &c.) ချုချုံ.

ရိုင်, *v.* to be firm, strong, durable, hard; to be obstinate, obdurate, ဝ၊ ခဲ့. Hence ဆရိုင်, *n.* a stock or branch (of fruit.)

ရိုင်ကျည်, *v.* do. ရိုင်ကျင်, *v.* do.

ရိုင်မည်း, *v.* to be obstinate.

ရိုင်း, (1) *v.* to set about any business, give orders, ခန်၊ ဝေ.

ရိုင်း, (2) *v.* to compare, နှိုး၊ ရိုင်း၊ ပြိုင်.

ရိုင်း, (3) *v.* to put the helm to star-board; *(comp.* ဝင်.)

ရိုင်းတွင်, *v.* to be particular, scrupulous, exact in making another do his part.

ရိုင်းရိုင်း, *v.* to respect, reverence, ရိုသေ.

ရိုး, *v.* to steal. Hence သူရိုး, *n.* a thief.

ရိုးကြောင်, *v.* do.

ချ, (1) *v.* to throw down; to put down; *(neuter* ကျ.)

ချ, (2) *v.* to teach, give instruction.

ချ, (3) *v.* to settle, adjust, bring to a conclusion, put in proper place, allot, dispense; *(neuter* ကျ.)

ချ, (4) *n.* a white ant, or any ant of the genus, whether black or white.

ချဆို့, *n.* a white ants' nest.

ချပုရိုး, *n.* do. ထောင်ဒို့.

ချက်, (1) *num. affix,* as တီးနှစ်ချက်, two umbrellas; (see Gram.)

ချက်, (2) *v.* to cook, dress; *(neuter* ကျက်.)

ချက်, (3) *v.* to scratch, ကုတ်၊ ချစ်.

ချက်, (4) *v.* to make marks, write, ကုပ်၊ ခြစ်.

ချက်, (5) (from အချက်, a middle,) *n.* the navel.

ချက်ခမ, *n.* the navel.

ချက်ကြိုး, *n.* the penis, navel-string.

ချက်ချင်း; (from အချက်, a mark, &c.) *adv.* immediately, in the very moment.

ချက်ခြင်တိ, *adv.* do.

ချင်, (1) *euphonic affix,* used in negative sentences only, (with ဝ repeated,) as မထိုင်ဝချင်ဝဘဲသွားခဲ့ပဲ့, go not without asking leave.

ချင်, (2) *v.* to desire, (not used as a principal verb, but as an optative affix.) Hence ချင်ချင်း, *n.* desire.

ချင်, (3) *v.* to measure with a measure of capacity, ချဉ်.

ချင်တွင်, *v.* do.

ချင်, (4) *n.* a musquito.

ချင်ပုန်း, *n.* do.

ချင်ခြောက်, *n.* a brush to keep away musquitoes, &c.

ချင်ထောင်, *n.* musquito curtains.

ချင်ဆီ, *n.* the marrow of bones.

ချင်ပိတ်, (from အချင်, a rafter,) *n.* a board facing the eaves of a house.

ချင်ရဲ, *v.* to be satisfied, satiated, ဝဖုဉ်ရဲ.

ချင်ရဲစေ့, *v.* do.

ချင်ခွေး, *n.* a small seed, Abrus Precatorius, ဆင်ခွေး; see ခွေး.

ချင်ကျော့, *n.* a lion.

ချင်း, (1) *n.* Kyen, one district of the Burman empire; *adj.* pertaining to the Kyen people, who mark the faces of their women with black spots.

ချင်း, (2) *adv.* mutually, one with another; see အချင်းချင်း.

ချင်း, (3) *v. affix,* indeed! or alas! (see ထားး.)

ချင်း, (4) *participial affix,* denotes abstract action, or being, as စားချင်း, eating; ကောင်းချင်း, being good. It changes the verb to a noun, which admits all the noun affixes.

ချင်း, (5) *v.* to bore, pierce, penetrate, go through, ထွင်း၊ ဖောက်.

ချင်း, (6) *n.* a basket.

ချင်းထောင်း, *n.* a basket.

ချင်းကြား, *n.* a cup-like basket.

ချင်း, (7) *v.* to engage, fight, as fowls, and some other animals; come in contact, be in conjunction, as the heavenly bodies, ခွဝ်.

ချင်း, (8) *n.* the ginger-plant or root.

ချင်းမိုးမ်း, *n.* do.

ချင်းခြောက်, *n.* dried ginger.

ချင်း, (9) *(pron.* ချင်း, from ဆချင်း, a companion, &c.), *pers. n.* you, *mas.* or *fem.* (used in courts of justice.)

ချင်း, (10) *adv.* only, no more, as လူတယောက်ချင်း, one man only; နေ့ချင်း, a day only; ည့ည်တွင်းချင်း, in a night only.

ချင်းချင်း, *an intensive,* used with words of redness, နီတီနီတီ.

ချင်းချင်းတွေးတွေး, *an intensive,* do.

ချင့်, (1) *v.* to compute, calculate in the mind, form a judgment of, consider, စဉ်း ဆင်ချင့်.

ချင့်, (2) *v.* see ချင်, to measure.

ချင့်ထောက်, *v.* to consider, have regard to, feel for, pity, စာ.

ချစ်, (1) *v.* to love, have affection for, regard, esteem, ခင်း မင်း ကြင်နာ၊ နွှယ်သက်၊ ဖြတ်နှိုး၊ စေးဖြတ်; *(comp.* ကြိုက်.)

ချစ်ကြည်, *v.* do.

ချစ်, (2) *v.* to scratch, as with the paws, ကုတ်၊ ချက်.

ချစ်, (3) *v.* to be burnt, as food in cooking, တူး.

ချစ်ချစ်ထောင်းထောင်း, *adv.* disagreeably, noisily.

ချည်, (1) *v.* to tie, bind, fasten by tying, နှောင်း ဖွဲ့၊ စည်း၊ တုပ်.

ချည်, (2) *v.* to give, as a name, or title, စည်း၊ ထပ်.

ချည်, (3) *n.* thread simply spun.

ချည်ခင်, *n.* do.

ချည်ကျစ်, *n.* thread doubled and twisted.

ချည်ချောင်း, *n.* (1) a single thread; (2) *n.* a jew's-harp.

ချည်မြှင်, *n.* do.

ချည်ဝင်, *n.* a spindle of thread.

ချည်သေ, *n.* the quill on which thread is wound from the spindle.

ချည်ခင်, (from ဆခင်,) *n.* a skein or hank of thread.

ချည်ထွေး, *n.* a ball of thread.

ချည်လုံး, *n.* a ball of thread.

ချည်ချည်ပျပျ, *adv.* altogether.

ချည်တစေ, *adv.* merely, only, nothing but.

ချဉ်, (1) *v.* to be sour, acid.

ချဉ်, (2) *v.* to taste unpleasant, as the mouth.

ချဉ်ဆူး, *v.* to be very sour; see ဆူး.

ချဉ်ဆား, *v.* to seek food, (applied to priests and distinguished characters.)

ချဉ်ဆားခံ, *v.* do.

ချဉ်ပေါင်, *n.* a kind of culinary plant.

ချဉ်ပြစ်, *n.* a kind of tree.

ချဉ်ရုပ်, *n.* a kind of tree.

ချည်း, (1) *adv.* only, nothing but, applied to nouns, and verbs, as လူတို့ချည်း, men only; သွားဆည်ချည်း, he only goes, i. e. does nothing but go, သက်သက်.

ချည်း, (2) *n.* fœces, ordure, မစင်၊ ကျင်ကြိုး၊ ဝမ်း.

ချည်း, (1) *v.* to approach, draw near, ကပ်.

ချည်း, (2) *v.* to make narrow, bring into a narrow compass, contract, draw together, စုံ; (*neut.* ကျည်း.)

ချည့်, *v.* to be infirm, weak, debilitated, ခဲ့.

ချည့်ချည့်, *adj.* sourish.

ချန်, *v.* to leave, let remain, set aside, ထွင်း; (*neuter*, ကျန်.)

ချပ် or ချပ်, *numeral affix;* (see Gram.)

ချပ်, (1) *v.* to insert, put in, introduce, place between, သွင်း.—Hence ဆချပ်, *n.* the scales of fish or other animals, ဆကျွေး.

ချပ်, (2) *v.* to flatten, to be flat, ပျဉ်.

ချပ်, (3) *n.* a coat of mail, သံချပ်.

ချပ်ကာ, *n.* one kind of do.

ချပ်, (4) *n.* a kind of beetel-box, used by the royal family.

ချမ်း, (1) *v.* to be cool, cold.

ချမ်း, (2) to be relieved or free from pain, difficulty, &c. to be comfortable, happy, ဒုက္ခ၊ ဖြေ.

ချမ်းငြိမ်း, *n.* relief, ease, rest, happiness.

ချမ်းသာ, *v.* to be relieved, be comfortable, happy, သက်သာ.

ချမ်း, (3) *v.* to divide into equal parts, ဝက်.

ချယ်, *v.* to variegate, diversify, ခံချယ်.

ချယ်ထယ်, or ချယ်သွယ်, *v.* do.

ချဉ်း, *n.* a kind of tree.

ချဉ်းသီး, *n.* a certain part of the spire of a pagoda, below the umbrella.

ချံ, *v.* to surround, encircle, enclose; see ဖြဲ, or ဖြဲ့.

ချံ့, *v.* do. see ဖြဲ.

ချာ, (1) *v.* to be a point of union to several parts.

ချာချုပ်, *v.* do. Hence အချာ, *n.* what unites several things, a person or thing to which several others are subordinate, အချက်အချာ ၊ ခရိုင် ၊ အချာအချုပ် ၊ အချုပ်အချာ.

ချာ, (2) *v.* to take every other one, take one and leave one.

ချာချာ, *adv.* an *intensive,* (used with words of turning round.)

ချား, (1) *v.* to put a space between, divide, separate, make distinct, ခြင်းချာ ၊ ထားနား; to be different, diverse, unlike, dissimilar, ထူး ၊ ခြား ၊ သီး; *(neuter,* ကြား.)

ချားနား, *v.* do. do. Hence အချား, *n.* see အကြား; *hence also* အချား, *pron. adj.* other, ထချား ၊ တပါး.

ချား, (2) *n.* a machine to wind thread from, ရုတ်ချား.

ချို, (1) *v.* to disperse, scatter, ကြဲ ၊ ဖြန့်.

ချို, (2) *v.* to endure, hold out, be capable of enduring, ခံ ၊ ဆို့ ခံနိုင်.

ချိတ်, (1) *v.* to hook, catch hold with a hook; (2) to use artful and indirect language, or management, စောင်း ၊ ခိုတ်.

ချိတ်ချိတ်, *adv. an intensive,* (used with words of redness,) ချင်းချင်း.

ချိတ်ထတ်, *n.* a kind of tree.

ချိတ်, *n.* lac.

ချိန်, *v.* to weigh.

ချိန်ထွယ်, *v.* do.

ချိန်ဝန်, *v.* do.

ချိန်စက်, *v.* to make equal in weight, စက်.

ချိန်ခွင်, *n.* a pair of scales or balances, ကတ်ပလာ.

ချိန်ခွင်ခွက်, *n.* the cups or scales of a balance.

ချိန်ခွင်ပေါင်, (from ပေါင်, a thigh,) *n.* the yard or cross-beam of a balance.

ချိန်ခွင်ပေါင်း, (from ပေါင်း, a kind of cap,) *n.* the handle of a balance.

ချိန်ခွင်လျှာ, *n.* the tongue of the beam.

ချိန်ထာရာ, *n.* one of the constellations, see ထာရာ.

ချိန်း, *v.* to appoint, fix, set, (as a time.)

ချိန်းချက်, *v.* do.

ချိန့်, *v.* to be many, numerous, များ; great, vast, ကြီး; (not used in the assertive form.)

ချိမ်း, (1) *v.* to threaten, daunt, terrify by threats, ကြိမ်းကြုံး၊ မောင်း မဲ; *(neuter,* ကြိမ်း.*)*

ချိမ်းခြောက်, *v.* to threaten, terrify.

ချိမ်းမဲ, *v.* do.

ချိမ်းမောင်း, *v.* do.

ချိမ်းဝါး, *v.* to threaten in a boasting manner.

ချိမ်းဝ, *v.* do.

ချိမ်း, (2) see ချုန်း, to thunder.

ချိုင့်, *euphonic affix,* compounded of ချ, and အံ.

ချိုင့်ချိုင့် or ထချိုင့်ချိုင့်, *adv.* noisily, rumblingly.

ချိုင့်ခနဲ, *adv.* do.

ချီ, (1) *v.* to lift, raise, take up, ကြွ.

ချီ, (2) *v.* to march, as troops, တက်.

ချီ, (3) *v.* to begin, make a beginning, (applied to writing.)

ချီဆောင်, *v.* undertake, conduct, as business, ဆောင်ရွက်.

ချီဝင့်, *v.* to invite.

ချီထိမ်း, *v.* to nurse, take care of, wait on.

ချီယ, *v.* do.

ချီး, *v.* to exalt, promote, မြှောက်၊ မြှင့်.

ချီးမွမ်း, *v.* to praise, applaud.

ချုန်း, *v.* to roar, as thunder; be loud, thundering, ချိမ်း.

ချုန်းခနဲ, *adv.* thunderingly.

ချုပ်, *v.* to sew, sew up, secure by sewing; to confine, bind, secure, shut up, cut off, terminate; (applied variously, as, to the constriction of the bowels, imprisonment, binding by written engagement, shutting in, as evening, ဆိုးချုပ်; termination of life, &c.) to have in sub-

50103

jection, rule, govern, have dominion over, ဧဒ့ ၊ အဓိဋ္ဌာ ၊ ချုပ်ငြာ.

ချုပ်ချင်, *v.* to have but little, be in a strait for want of, be forced to pick a little here and there, as occasion offers.

ချုပ်ချယ်, *v.* to be hard to deal with, difficult, disobliging, irritating, ကတိသတ်.

ချုပ်ချာ, *v.* see ချုပ်.

ချုပ်ချုပ်, *adv.* (1) violently; (2) moderately, partially.

ချုပ်စာ, *n.* a written engagement, စာချုပ် ၊ သက္ကရာဇ်.

ချုပ်တည်း, *v.* to restrain, hinder, prevent.

ချုပ်ဖြီး, *n.* a seam.

ချုပ်သွား, *n.* a tailor, အချုပ်သွား ၊ အင်္ကျီသွား.

ချုံး, (1) *v.* to contract, draw into a narrow compass, close or shut up, ခဲ့ ၊ ချုံငြိ.

ချုံးယုံ, *v.* do.

ချုံး, (2) *v.* to pine away, grow thin, lean, poor, ကျုံး ပိန် ၊ လှီ.

ချုံ, *v.* to contract, draw together, ချုံးချည်း; *neuter*, ကျုံ.

ချူ, (1) *v.* to pull out or down, with a hook or other instrument.

ချူ, (2) *n.* jingles, small round bells.

ချူကုံး, *n.* a collar of such bells.

ချူချာ, (1) *v.* to be close, niggardly, စည်းနှဲ.

ချူချာ, (2) *v.* to be full of sores, diseases, &c. အနာထူချား.

ချူး, *n.* a kind of tree.

ချေ, (1) *euphonic affix.*

ချေ, (2) *v. affix, imp.* or *prec.* (see Gram.)

ချေ, (3) *v.* to pulverize, rub to powder; to rub out, erase, expunge.

ချေထင်, see ချေ, to pulverize, &c.

ချေ, (4) *v.* to reply to, refute; do a thing in return, တုံ ၊ လှည့်; (*neuter*, ကျေ.)

ဇချေ, (5) *n.* the porcine deer, (*pron.* ချီ.)

ချေဝ, *v.* to reply to, refute.

ဝချေ, (6) *v.* to be conciliatory, pleasing, persuasive in speech, စကားချောမော ၊ စကားဖြေဖြဲ.

ချေလက်, and ချေထည်, *v.* do. The first is sometimes divided, and compounded with a reduplicated root, as ပြောချေပြောထက်.

ချေလွှဲး, or လွှ, (from လွှဲး, to throw down;) (1) *v.* to refute; (2) *v.* to sneeze, (frequently pronounced ချိ.)

ချေဆတ်, *v.* to sneeze.

ချေး, (1) *v.* to be soft, gentle, as sound, ညှင်း.

ချေး, (2) *v.* to borrow, to lend; to hire, to let; the article to be returned, or its value; (commonly applied to the loan of money;) *comp.* ငှါး.

ချေးငှဲ့, *v.* do.

ချေးနှဲ့, *v.* do.

ချေးရန်, *v.* do.

ချေး, (3) *n.* the excrement of animals, ordure, *(pron.* ချိ;) ကျင်ကြီးမစင်၊ ဝမ်း.

ချေး, (4) *n.* the rust of metals.

ချေးထက်, *v.* to be rusty.

ချေးယို, *v.* to evacuate the intestines, (vulgarly, ဝမ်းသွား.)

ချေးသီး, *n.* a kind of tree or fruit.

ခဲ့, (1) *v.* to widen, make wide or broad, spread open; (*neuter*, ကျယ်.)

ခဲ့, (2) *v.* to be weak, debilitated; *see* ချည့်.

ခဲ့ခဲ့, *adv.* tremblingly, ရိုတ်ရိုတ်.

ချော, (1) *v.* to be fine, nice, smooth, handsome, ဖြူး၊ ဝမ့်၊ မွှတ်၊ ထွား ဖြဖြဒ်.

ချောမော, *v.* do. စကားချောမော, to be conciliatory, pleasant, agreeable in speech.

ချောဗတ်, *v.* to be fine, smooth, nice, agreeable.

ချောချော, *adv.* nicely, finely, handsomely, agreeably.

ချော, (2) *v.* to be slippery, slimy, ကျိ.

ချော, (3) *v.* to slide, slip off, (applied to things inanimate, လျော.)

ချော, (4) *v.* to excite a quarrel, instigate, provoke, ဝိုးချော၊ ရန်တွေ့.

ချောစေး, *v.* do.

ချောတိုက်, *v.* do.

ချောပြစ်, *v.* do.

ချောက်, (1) *v.* to be dry, dried up.

ချောက်တတ်, *v.* to be dry, dried up.

ချောက်သွေ့, *v.* to become dry.

ချောက်ခန်း, *v.* to be dried up.

ချောက်ကပ်, *v.* do.

ချောက်, (2) *v.* to frighten, make afraid, လှန့် *(neut.* ကြောက်.)

ချောက်ခြိမ်း, *v.* to threaten, terrify.

ချောက်, (3) *n.* a declivity, broken bank, precipice, cascade, cataract, ကမ်းပါးဖြတ်.

ချောက်, (4) *adj.* six, (marked by the figure ၆.)

ချောက်ချက်, or ထချောက်ချက်, *adv.* quarrelsomely.

ချောက်ချား, *v.* to shake, agitate, လှုပ်; to affect by any violent emotion, as fear, astonishment, &c.

ချောင်, (1) *v.* to be loose, slack, not tight, မကြပ်မတင်.

ချောင်, (2) *v.* to be lean, thin, poor, ကျဲ။ ပိန်.

ချောင်, (3) *v.* to be desolate, unfrequented; to live retired, in concealment.

ချောင်ချို, *v.* do.

ချောင်, (4) *n.* a slender basket or bamboo, used to pack tea-leaves, ထက်တက်ချောင်.

ချောင်, (5) *n.* a kind of long basket, used like a wallet.

ချောင်, (6) *n.* a pot, with a perforated bottom, used to cook by steam.

ချောင်း, (1) *num. affix,* as ဆယ်နှစ်ချောင်း, two needles, (see Gram.)

ချောင်း, (2) *v.* to peep, look slily, pry into, ထောင်းကြည့်.

ချောင်းမြောင်း, *v.* do.

ချောင်းနောင်း, *v.* do.

ချောင်း, (3) *n.* a cough, a hem.

ချောင်းချောက်, *n.* the dry cough, a disease.

ချောင်းဆိုး, *v.* to cough, have a cold; to hem.

ချောင်းဖြ, *v.* to cough, hem.

ချောင်းကြို, *v.* to hem.

ချောင်းဟန့်, *v.* do.

ချောင်းတက်, *v.* to hawk, raise phlegm.

ချောင်းထဟဲဟဲ, *adv.* coughingly, gurglingly, as running water.

ချောင်း, (4) *n.* a large brook, canal, rivulet, *larger than* မြောင်း.

ချောင်း, (5) *n.* the neck, or throat, ဆံညှာ.

ချောင်း, (6) *v.* see the fourth definition of ချောင်.

ချောင်းတာ, *n.* a large brook, canal, rivulet.

ချောင်းချောင်း, *adv.* ascendingly, as smoke, vapour, &c. *(fig.* applied to strong passions.) ထချောင်းချောင်း, *adv.* do.

ချော့, *v.* to wheedle, coax, pacify, ချေ၊ ဖြေ.

ချော့မော့, *v.* do.

ချော့မော့ဖြောင့်, *v.* to speak gently, kindly.

ချော်, (1) *v.* to slip, slide, as with the feet; (2) to err, backslide, ထွဲ; (3) to play a trick with, deceive, ပျက်၊ ပျက်ဆုယ်; (4) to be obstinate, stiff-necked, resolute (in evil), ခက်၊ ဖြောင်၊ စိတ်မာ; (5) *n.* the dross of metal.

ချို, (1) *v.* to be sweet, fresh, pleasant.

ချိုဇ, *v.* do. ချိုဖြ, do. ချိုဖြဲ့, do. ချိုဖြက်, do. ချိုဖြေ, do.

ချို, (2) *n.* a horn, *(pron.* ချိုး.)

ချိုက်, *v.* to be concave, deep, hollow.

ချိုင်, *v.* to chop, hew, ခုတ်.

ချိုင်း, (1) *v.* to be sloping, low, sunken, နိမ့်၊ ရှိုင်း၊ ဝှမ်း; (2) *n.* a low sunken spot of ground, a valley.

ချိုင့်, (1) *v.* to be hollow, concave, deep, ခွက်၊ ခြိုက်၊ ရှိုက်၊ တောက်၊ ဟိုက်; (2) *n.* a concavity, hollow, ကျင်းခြိုက်; (3) *n.* a cage for birds, a case for other uses.

ချိုး, (1) *v.* to be lean, thin, poor, &c. see ကျိုး.

ချိုး, (2) *v.* to break cross-wise, as any thing that is longer than it is broad; (*comp.* ခွဲ; *neuter*, ကျိုး.)

ချိုးဖဲ့, *v.* do. to break off.

ချိုး, (3) *v.* to wash, bathe, rub, as the body, with water.

ချိုးချို့, *v.* to deny one's self, practise self-denial, perform austerities.

ချိုးချို့ကျင့်, *v.* do.

ချို့, *v.* to be deficient, wanting, incomplete, defective, ယုတ်၊ ခဲ့၊ မပြည့်စုံ.

ချို့တဲ့, *v.* do.

ချိုချဉ်, (from ချို, to be sweet,) *adj.* or *adv.* slightly sweet, sweetish.

ခဲခဲ, *adv. an intensive.*

ခဲင်း, *part. affix,* see ချင်း.

ခဲဒ်, *v.* to make marks, write, ကုဒ်၊ ချက်၊ ရေး; *(comp.* ချဒ်.)

ခဲဉာ်, (1) *v. imp. affix,* as ရှုခဲဉာ်, do thou, or, do thou do.

ခဲဉာ်, (2) *n.* a ray of light, ရောင်ခြည်.

ခဲင်း, *v.* see under ဝယ်, to purchase.

ခိုဒ်, (1) *v.* to fence in, surround, (not used singly.)

ခိုဒ်, (2) *n.* a fence, an inclosure of any kind.

ခိုဒ်ဂုံ, *v.* to fence, surround with a fence; to encompass, or inclose in any manner.

ခိုဝ်နိုး, ခိုဝ်တဲ့, ခိုကာ, &c. *v.* do. Hence စာခိုဒ်ဆုံ, (1) *n.* a fence, ခိုဒ်; (2) *n.* guards, attendants, people in waiting, ဆည်းစာဆုံ၊ စာခိုစာနား.

ခိုံ, (1) *v.* to cover, overspread, as with clothes, ခွံ၊ လွှမ်း.

ခိုံလုံ, *v.* to be tight, as a vessel, secure, safe, လုံ.

ခိုဒ်, (2) *n.* a bower, collection, or clump of trees, woods, ခွံ.

ခိုံဇုတ်, *n.* a collection of shrubs, low bushes.

ခြိုး, *n.* artificial ornaments, painted, embroidered, or sculptured.

ခြိုးဝနိုး, *n.* artificial flowers.

ခြိုးစုံ, *n.* artificial bunches, clusters, &c.

ခြေ, *n.* a foot or leg, (sometimes *pron.* ချိ;) *comp.* စာခြေ.

ခြေထောတ်, *v.* do.

ခြေကျည်း, *n.* the leg from the knee to the ankles, ခြေသလုံး.

ခြေချင်း, (1) *n.* ornamental ankle-rings; (2) fetters.

ခြေချင်းဝတ်, *n.* the space between the calf and ankles.

ခြေကကောတ်, *n.* the inside of the joint of the knee.

ခြေချောင်း, *n.* a toe, ခြေဆန်.

ခြေစွပ်, *n.* a stocking, or boot.

ခြေဆင်း, *v.* to stretch out (the leg).

ခြေဆန်, *v.* do.

ခြေဆန်, *n.* a toe, ခြေချောင်း.

ခြေဆိုး, *n.* the toe next the great toe.

ခြေတပ်, *n.* a sandal.

ခြေထော်ခု, *n.* an impress of a Boodh's foot, (see under စတ်.)

ခြေနင်း, *n.* a shoe.

ခြေနင်းရာ, *n.* foot-stool.

ခြေဖဒိုး, *n.* the upper part of the foot.

ခြေဖဝါး, *n.* the sole of the foot.

ခြေမ, *n.* the great toe.

ခြေမျက်စိ, *n.* the ankles, or ankle bone, ဖမျက်.

ခြေရင်း, *n.* the place for the feet, (to the feet;) *comp.* ခေါင်းရင်း.

ခြေလယ်, *n.* the middle toe.

ခြေသည်, *n.* a foot soldier, ခြေဆည်သူရဲ.

ခြေသန်း, *n.* the little toe.

ခြေသလုံး, *n.* the leg from the knee to the ankles, ခြေကျည်း.

ခြေသူငြိမ်, *n.* the toe next to the little toe.

ခွိုက်, (1) *v.* to be hollow, concave, deep, ဖြူင့်, ခွက်ချိုက်, ဟောက်, ဟိုက်.

ခွိုက်, (2) *n.* a concavity, hollow, ကျင်း, ဖြူင့်.

ခွ, *v.* to branch off in two parts, be forked; to be of two minds, halt between two opinions, ခွတွဲ, တွဲတို. Hence ဆခွ, *n.* the crotch of a tree, the place of branching off in a river, a fork, &c.

ခွက်, (1) *v.* to be concave, deep, hollow, as a cup, ဖြူင့်, ခွိုက်.

ခွက်, (2) *n.* a cup, bowl, or any thing of a similar shape.

ခွက်ယောက်, *n.* a cup, bowl, &c. Hence ဆခွက်ဆကျင်း, *n.* capacity (of a vessel).

ခွက်ခွင်း, *n.* a pair of brass plates, played together, လကွင်း.

ခွင်, *v.* to be bent inwards, concave—*opposed to* ကုန်း, to be convex; (applied also to bandy legs and arms, which in the English idiom are said to bend *outwards*.)

ခွင်း, (1) *v.* to pierce, thrust through, slash, hew, destroy, erase, ချင်း, ထိုး, ခုတ်, ဖျက်, ခွဲ.

ခွင်း, (2) *n.* a kind of adze, ထစည်း.

ခွန်, *num. affix*, as စကားခွန်ခွန်, two words; (see Gram.)

ခွန်အား, *n.* strength, force, power, အားခွန်, ခွန်းပကား, ဗလ.

ခွဲ, *v.* to engage, fight, as fowls and some other animals; to come in contact, be in conjunction, as the heavenly bodies, ချင်း.

ခုနှစ်, *adj.* seven, (marked by the figure ၇.)

ခွာ, (1) *v.* to separate, divide, sever, cleave off, put at a distance; (*neut.* ကွာ.)

ခွာ, (2) *n.* a hoof.

ခွာညိုဒို, *n.* a kind of vine.

ခွေ, (1) *v.* to curve, curl, coil, wind into a ring.

ခွေးဝိတ်, *v.* do.

ခွေပတ်, *n.* a hoop, ဘက္ဂတ်.

ခွေ, (2) *v.* to gather (fuel), ထင်းခွေ.

ခွေး, (1) *n.* a ring of any description, ဆေးခွေး.

ခွေး, (2) *n.* a dog; (*in chess,*) check-mate.

ခွေးဆော, *n.* a kind of wild dog, said to stammer in barking.

ခွေးဆွဲ, *n.* the posteriors; ထင်းဝဲ့ဆွဲ.

ခွေးကထတ်, *n.* a low verandah, or porch.

ခွေးတောက်, *n.* a kind of vine.

ခွေးလပ္ပြတ်, *n.* a kind of tree.

ခွေးလေး, (1) (see under လွေး,) *n.* a flea.

ခွေးလေး, (2) *n.* a kind of vine.

ခွဲ, (1) *n.* a kind of red mineral, (*pron.* ဝွဲ,) ခွဲခိုဒို.

ခွဲ, (2) *v.* see ဝွဲ, to push.

ခွဲခွိုဒိုး, *v.* to be weak, exhausted, worn out; *see* ခွိုးခွဲ.

ခွဲ, (1) *v.* to split, divide lengthwise, (*comp.* ခြမ်း;) to divide into two parts; (*neut.* ကွဲ.)

ခွဲ, (2) *v.* to levy, or assess, as money, arms, &c.

ခွဲခဒို, *v.* to distribute, allot; to direct, order, ခိုရင်.

ခွဲချမ်း, *v.* to divide into equal parts, separate.

ခွဲဖြာ, *v.* to divide into parts, make various, or many.

ခွဲဖျာ, *v.* do.

ခွဲဝေ, *v.* to divide, distribute.

ခွဲ, (3) *n.* a kway, a measure of capacity, half a ten, (ထင်.)

ခွဲ, (4) *n.* a flat basket, or wicker ladle, used to gather grass seeds with.

ဂွင်း, *v.* to leave, let remain, set aside, ချန်; (*neuter,* ကြွင်း.)

ဂွတ်, (1) *v.* to take out, or off, release, free, deliver, emancipate, annihilate, သွတ်.

ဂွတ်, (2) *v.* to be destroyed, lost, perished, ယွင်း။ ပျက်.

ဗျတ်, (3) *v.* to be gone aside, be mistaken, to transgress, err, မှား၊ လွဲ.

ဗျတ်ခနဲ, *adv.* crackingly.

ဗျတ်ဗျတ်, *adv.* do. *also* quickly, violently, ဗျိုင်းဗျိုင်း.

ဗျဒ်, (1) *v.* to point, make pointed, sharpen; to be sharp, keen (in science or learning), ထက်; (2) *v.* to be smooth, nice.

ဗျဒ်ငန်ထုတ်, *n.* see စဒ်ဗျိုင်.

ဗျဒ်း, (1) *v.* to be tapering, စူ.

ဗျဒ်း, (2) *n.* an iron hook used by elephant drivers.

ဗျဒ်းတောင်း, *n.* do.

ဗျိုင်းဗျိုင်း, *adv.* quickly, violently, ရွှင်ရွှင်.

ဗျိုင်းဗျိုင်းကုန်ခုလိုင်, *adv.* do.

ဗျိုင်းဗျိုင်းနောင်းနောင်း, *adv.* jinglingly.

ဗျေ, (1) *v.* to cause to fall, as leaves, fruit, &c. *(neuter,* ဗြွေ.)

ဗျေ, (2) *v.* to be sparing, do by degrees, bit by bit.

ဗျေတာ, *v.* do. do.

ဗျေး, *n.* sweat, any vapour collected in a fluid.

ဗျေးထွက်, *v.* to perspire.

ဗျေးလုံး, *v.* to perspire profusely.

ဗျေးဝ, *n.* a daughter-in-law, a son's wife.

ဗွဲ, *v.* to be slimy, ropy, viscous, glutinous, ကျိ. Hence အဗွဲ, *n.* any slimy substance, mucus.

ဗွဲနှစ်, *v.* do.

ဗွဲထနိုး, *n.* phlegm, သလိပ်.

ဗွဲဝင်, *adv.* protractingly, procrastinatingly, ကဆွဲကဆိုင်.

ဗြွေရုံ, *v.* to surround, attend. Hence အဗြွေအရုံ, *n.* attendants, suite, people in waiting, အခြံအရံ.

ဗြွေရွေ, *see* ဗြွေရုံ. Hence အဗြွေအရွေ, see အဗြွေအရုံ.

ဝ.

The third consonant in the Burman alphabet, and the third in the class of gutturals.

ဝက်ဝက်, *adv. indicative of the sound expressed by pronouncing the word.*

ဝင်္ဂါ, *n.* the Ganges, ဂင်္ဂါမြစ်.

ဂဏ, *(Pali,)* *n.* a collection, assemblage ; see ဝိုင်း.

ဂဏန်း, (from ဂဏန, *Pali,*) *n.* a numerical figure.

ဂဏန်းဇယြ, *n.* do.

ဂဏန်းသင်ချာ, *v.* to count, enumerate.

ဂဏာ, *n.* rice boiled in milk, နို့ဂဏာ.

ဂဏာဆွမ်း, *n.* do.

ဂဏ္ဌိ, *(Pali,)* *n.* a noose, knot, difficulty, crabbed question.

ဂတိ, (1) *n.* see under ဂထိ.

ဂတိ, (2) *(Pali,)* *n.* a transition to another state of existence, လားချင်း.

ဂတိ, (3) *n.* behaviour, carriage, အကျင့်.

ဂထိ, *(a corruption of* ကထိ, *Pali, commonly written by further corruption* ဂတိ,) *n.* word, language, speech, စကား.

ဂထိဂတိ, *n.* an engagement, ကထိကဂတိ.

ဂထိစောင့်, *v.* to keep one's word, သစ္စာစောင့်.

ဂထိဆို, or ဂထိဖြိ, or ဂထိမှု, *v.* to promise, give one's word, make an engagement.

ဂထိတည်, *v.* to be faithful, true to one's word.

ဂထိမှန်, *v.* do.

ဂနှန်း, *n.* a crab. ဂနှန်းလှေ်း, a species of do.

ဂနိုင်, *n.* a grove, wood, wilderness, ဧကြိုင်း ချုံ.

ဂန္ဓ, *(Pali,)* *n.* smell, scent, အနံ့.

ဂန္ဓဗ္ဗ, *(Pali,)* *n.* a Gandappa, a kind of inferior Nat, many of whom inhabit, and guard the base of Myenmo mount, in concert with Rekkaiks, (ရက္ခိတ်,) Kōngbans, (ကုမ္ဘဏ်,) Galōngs, (ဂဠုန်,) and Nagahs, (နဂါး.)

ဂန္ဓမာလာ, *n.* a kind of flower-tree.

ဂဗ္ဘ, *(Pali,)* *n.* the belly.

ဂဗ္ဘသေယျက, see under ပဋိသန္ဓေ, or ဂုလာပုဂ္ဂ.

ဂမန်း, *part. affix,* denotes likeness, similarity, resemblance, as သွားဂမန်း, what is like going ; (also see တွယ်.)

ဂဟိကဝတ်, (from ဂဟိက, a guest, *Pali,)* *n.* the duties of hospitality, ည့ဉ်သည်ဝတ်.

ဂမုန်း, *n.* a kind of plant.

ဂရဉ်ဂျီ, *n.* a kind of disease.

ဂရု, *(Pali,) adj.* weighty, important; *adv.* respectfully, attentively.

ဂရုတ, *adv.* heavily, weightily, &c. see ဂရု.

ဂလုံ, *n.* see တုံဂလုံကျင်, a bolt, bar.

ဂေတ, *n.* solder, metallic cement.

ဂဠုန်, *n.* a galōng, a kind of fabulous bird of immense size, with human face, and bird's beak.

ဂါဝုံ, *n. (Bengalee,)* a foreign female's petticoat or gown.

ဂါထာ, *n.* a stanza of Pali verse, consisting of four lines, (ပုဒ်,) each commonly containing eight syllables.

ဂါမ, *(Pali,) n.* a village, ရွာ.

ဂါဝုတ်, *n.* a Gahwōkè, a measure of distance equal to four Kauthas, (ကောသ.)

ဂါဿ, *int.* ho! what are you about! (obsolete.)

ဂိမ္ဟာန်ဥတု, *(Pali,) n.* the warm season, နွေကာလ.

ဂုတ်, *n.* a cave, a niche.

ဂုဏ, or ဂုဏ်, } *(Pali,) n.* a quality.

ဂုဏ်, (from ဂုဏ်, *Pali,)* (1) *n.* a good quality, attribute; *comp.* သဘော, and ဖြစ်; (2) the good resulting to others from a good quality, ကျေးဇူး; (3) the reputation of a good quality, ကျော်စော ဘွဲ့နှံ.

ဂုဏ်အာသင်္ခေ, *n.* reputation, resulting from good qualities.

ဂုဏ်ထိုပ်, *v.* to affect a good quality, be vain.

ဂုံ, *n.* a kind of creeper.

ဂုံချို, and ဂုံခါး, *n.* varieties of do.

ဂုံမင်, *n.* a kind of tree.

ဂုံး, *n.* mischief.

ဂုံးချော, *v.* to excite a quarrel between other persons by backbiting, or misrepresentation.

ဂုံးတိုက်, *v.* do. ဂုံးချောတိုက်, do.

ဂုံးဖြစ်, *v.* do. ဂုံးချောဖြစ်, do.

ဂုံးစား, *v.* do. ဂုံးချောစား, do.

ဂုံးမ, *n.* a mischief-making woman.

ဂုံးသည်, *n.* a mischief-maker, fomenter of quarrels.

ဂူ, *n.* a cave; an induration in the bowels or breast.

ခဲ, (from ခဲ, to be hard,) *n.* any thing hard.

ဂေါစရကံ့ *(Pali,)* *n.* a frequented place, ကျက်စားသောအရပ်.

ဂေါတမ, *n.* Gaudama, the fourth Boodh in the present system.

ဂေါဏာဂုံ, *n.* the second Boodh, (see ဗုဒ္ဓ.)

ဂေါဂုဏ်းစည်း, *n.* a kind of precious stone, found in the stomach of animals, (less valuable than အဖြူတေ.)

ဂေါပဂေါဒ်, *n.* a kind of precious stone.

ဂေါမိတ်, *n.* do.

ဂေါဟုတ်, *n.* do.

ဂေါသဂင်, *n.* a kind of parasite, taking root in the bark of trees.

ဂိုဏ်, (from ဂဏ, *Pali,)* *n.* a collection, assemblage, အစု, အဝေးင်း.

ဂိုဏ်ဆရာ, *n.* a bishop, one who has jurisdiction over other priests.

ဂျင်, *n.* a top, kind of play-thing.

ဂျင်တဲ့, *n.* a ball fixed on a pole or staff, for ornament.

ဂျပ်, *n.* a kind of serpent.

ဂျီ, *see* ချေ, the porcine deer.

ဂျုံ, *(Bengulee,)* *n.* wheat, ကုလားဆဝါး.

ဂျေး, *n. a corruption of* အကြေး, dirt, (sometimes *pron.* ချေး.)

ဂျိုင်း, *n.* a locust.

ဂျိုး, *n.* a kind of dove, smaller than ရှိ, (sometimes written ဥဂျိုး, or ဥခြိုး, or ဥဂြိုး.)

ဂျိုးကခု, *n.* a small species of dove.

ဂျိုးဂျာ, *n.* a crane, kind of bird.

ဂျိုးထင်ပြာ, *n.* a large species of dove.

ဂျိုးသိန်း, *n.* a kind of hawk.

ဂြိုဟ်, (from ဂြဟ, *Pali,)* *n.* a planet.—N. B. Eight are enumerated, viz. တနင်္ဂနွေ, or နေ, the sun; တနင်္လာ, or လ, the moon; အင်္ဂါ, Mars; ဗုဒ္ဓဟူး, Mercury; ကြာသပတေး, Jupiter; သောကြာ, Venus; စနေ, Saturn and ရာဟု.

ဝှင်း, *n.* undressed cotton.

ဝှင်းဖတ်, *v.* to dress cotton with a bow-string.

ဝှေးစေ့, see ဝှေးစေ့, *n.* the testicles.

ဝှမ်း, (1) *n.* a kind of water insect, လောက်လမ်း.

ဝှေ့ခံးထိုး, *v.* to pitch heels over head.

ဝှေ့ခံးသွား, or ဝှေ့ခံးထိုးသွား, *n.* a tumbler, rope-dancer, &c.

ဝှေ့ခံး, (2) *n.* the wheel, or pendulum of a loom, ဂုတ်ကန့်:ဝှေ့ခံး.

ဝှံ့, *adv.* altogether, without distinction, wholesale.

ဝှံ့ဆံ, *n.* rice which has been husked, but not completely cleaned.

ဃ.

The fourth consonant in the Burman alphabet, and the fourth in the class of gutturals.

ဃရာဝါသ, (from ဃရ, a house, and အာဝါသ, to dwell, *Pali,*) *n.* living in the married state, having a family, မိန်းထောင်ချင်း.

C.

The fifth consonant in the Burman alphabet, and the fifth in the class of gutturals.

c, (1) *v.* to be distributed; *act.* ဌ.

c, (2) *a title prefixed to proper names of men, indicative of superiority in the speaker.*

cက်, *v.* to desire, long for, cခံး။ ထိုချင်။ ထောင်ထ.

cကြင်းကျွန်း, *n.* a kind of plant.

cချိပ်, *n.* black kind of rice, one kind of ကောက်ညှင်း.

cင်, *v.* to pull, draw, ဆွဲ; to draw out, spin, cင့်. Hence, by corruption, ဆင်း, and cင်းcင်း, *adv.* dealing in ready money, making immediate payment, opposed to ဆကျွေးဆင်း, on credit, *see* လက်cင်း.

cင်း, (1) *v.* to desire, long for, cက်။ cခံး, (seldom used as a simple verb.)

cင်း, (2) a contraction of ကောင်း.

cင်းcင်းcခံးcခံး, *adv.* see cခံcခံ.

cင့်, *v.* to pull, draw, to draw out, spin; see cင်.

cဆိုင်ရင်, *n.* a kind of tree.

cဆ, *int.* sirrah! you blockhead! (*obsolete.*)

cဆိုး, *int.* do. cညှစ်, do. cတေ, do.

cတ်, *v.* to be hungry, or thirsty, be in want of food, ဆာ။ မွတ်။ သိပ်.

ငန်, *v.* to be salt.

ငန်း, (1) *n.* a goose.

ငန်း, (2) *n.* a kind of serpent, ငွေငန်း.

ငန်း, (3) *n.* a kind of violent fever, ငန်းမျှား.

ငန်း, (4) *n.* lust, desire.

ငန်းပြား, *n.* a broad spade, တူရွင်ပြား.

ငံငန်, (from ငန်, to be salt,) *adj.* saltish.

ငပဲ, *n.* a kind of sea-weed.

ငပုတ်, *n.* the Nat who is said to occasion eclipses; see ဓာသူရိန်.

ငပြတ်, *n.* a kind of cucumber.

ငပြားဥ, *n.* a kind of tree.

ငမ်းငမ်း, *adv.* with longing desire, longing for, ငမ်းငမ်းငမ်းငမ်း.

ငမ်းလွှားယွှား, *adv.* unsatisfied, disappointed in expectation.

ငပုဒိုးထေး, *n.* a kind of tree.

ငမ်း, *v.* to desire, long for, ဝတ်. Hence ဆာငမ်းဆာကျွေး, *see* ဆာကျွေးဆာငမ်း.

ငမ်းငေါက်, *v.* to be loud, violent, &c. *see* ငေါက်ငမ်း.

ငမျောက်တောင်, *n.* a kind of insect.

ငယ်, *v.* to be small.

ငယ်သား, *n.* a servant, subject.

ငရုဉ်း, *n.* a kind of tree.

ငပုံပတူ, *n.* a kind of tree.

ငရုတ်, *n.* the red pepper plant.

ငရုတ်ခိုယ်းမျိုး, *n.* a species of do.

ငရုတ်ကောင်း, *n.* black pepper.

ငရဲ, (1) *n.* a state of punishment; (2) hell, the infernal regions, ငရဲဖြည်.—N. B. There are eight central hells, ranged one above the other, viz. သိဉ္ဇီး၊ ကာလသုတ်၊ သဃ်ာတ၊ ရောရဝ၊ မဟာရောရဝ၊ တပန်း၊ မဟာတပန်း, and အဝီစိ; each of which is encompassed with sixteen inferior hells; eight are called ဥဿဒဂုရုတ်; the four next, တင်ဘုတ်; the four next, လောဟကုဏ်.

ငရဲအဖြစ်, *n.* a damning sin, one that deserves hell.

ငရဲသား, *n.* an inhabitant of hell.

ငလျင်, *n.* Ngalyen, a fabulous being, supposed to occasion earthquakes.

ငလျင်လှုပ်, (from ငလျင်, and လှုပ်, to shake,) *n.* an earthquake.

ငဟစ်, *n.* the large brown heron.

ငံ့, *v.* to be enough, sufficient, လောက်, တော်.

ငံ့, *v.* to delay, tarry, wait, wait for, စောင့်။ ဆိုင်းဖင့်။ လင့်.

ငါ, *pers. n.* I, *mas.* or *fem.* (used in speaking to one's self, of one's self, and in addressing inferiors.)

ငါး, (1) *adj.* five (marked by the figure ၅, 5.)

ငါး, (2) *n.* a fish.

ငါးကျည်း, *n.* the scales of fish.

ငါးချဉ်, *n.* do.

ငါးဆူး, *n.* the fin of a fish.

ငါးဆူးကောင်, *n.* the back fin.

ငါးထောင်, *n.* a kind of fish trap.

ငါးတောင်, *n.* a fin.

ငါးပါးတက်, *n.* the gills.

ငါးပိ, *n.* a kind of cured fish.

ငါးဖားလောင်း, *n.* a tadpole.

ငါးများ, *n.* a fish hook.

ငါးမျှားတံ, *n.* a fishing rod.

ငါးမျှားသူတိ, *n.* do.

N. B. Varieties of fish are as follows.

ငါးဆုပ်ပား.	ငါးခူ.
ငါးခိုတုံး.	ငါးချင်.
ငါးကတ္တား.	ငါးငိုက်.
ငါးကာကူရိုး.	ငါးငင်း, the mullet.
ငါးကုသာပေါင်း.	ငါးငင်းစမ်.
ငါးကာသာလူး.	ငါးငင်းမျှား.
ငါးကျည်း, a fish resembling what is called the *pout* in America.	ငါးငင်းရိုင်း.
	ငါးစည်ပူ.
	ငါးဆကာ.
ငါးကျဲ.	ငါးတန်.
ငါးကျောင်း.	ငါးတောက်ဖ.
ငါးကြင်း.	ငါးထန်းရွက်, the sole.
ငါးခူန်.	ငါးထွေ.
ငါးခုံးဓ.	ငါးရွှေသန်း.

ငါးနှဲသွား.
ငါးနှက်ဖြာ.
ငါးပေါ်, the boile.
ငါးပါဖောင်.
ငါးပါလဘ.
ငါးပုဇွန်.
ငါးပုတား.
ငါးပူတင်း.
ငါးပဲငြိ.
ငါးဖြင်းသက်.
ငါးဖြူ.
ငါးဖြေမ.
ငါးဖြေသရက်.
ငါးဗန်းမ.
ငါးဗယ်.
ငါးဗယ်အောင်.
ငါးဗောင်ဂွေး.
ငါးဖြင်စပ်.
ငါးဗန်း, the shark.
ငါးဖြင်း.
ငါးဖြစ်ချင်း.
ငါးဖြွဲ.
ငါးရှင်ပေါင်စာ.
ငါးရှဉ့်.
ငါးရောင်.
ငါးရွေး.
ငါးရှဉ့်.
ငါးရှဉ့်, the eel.
ငါးလပိ.
ငါးလူး.
ငါးလဲ.
ငါးဝတ်.
ငါးသားထိန်.
ငါးသဲတိုး.
ငါးသို.
ငါးသိုင်း.
ငါးဟောက်.

ငဲ, *n.* a kind of tree, the Cassia Lignum.

ငုတ်, *v.* to dive, go beneath; to be swallowed up, be lost, disappear, ဖြိ၊ ပျောက်၊ ကွယ်. Hence အငုတ်, *n.* the remains of a thing, as သစ်ငုတ်, the stump of a tree; ဘုရားငုတ်, the ruins of a pagoda; အမွေအငုတ်, an inheritance.

ငုတ်ငုတ်, *adv.* continuingly, permanently, အစဉ်အမြဲ.

ငုတ်ဆုပ်, (1) *n.* a kind of plant.

ငုတ်ဆုပ်, (2) *adv.* just, merely, (prefixed to words of sitting and remaining.)

ငုပ်, *v.* see ငုတ်.

ငုံ, *v.* to inclose, cover, shut up, as in the mouth, or a flower bud; to include, comprise. Hence အငုံ, *n.* a flower bud.

ငုံး, *n.* a quail.

ငုံ့, *v.* (1) to stoop, bow down, ကုန်း၊ ကုပ်၊ ကိုး၊ ညွတ်.

ငုံ့, *v.* (2) to enter, penetrate, go in, ဝင်၊ သို့မျှ.

ငေါ့, *v.* to project, stick up, or out, protuberate, ငေါ. Hence ဆင်ငေါ့, *n.* a promontory, cape, headland, ဆင်ငေါ့ငေါ.

ငေါ့, (2) *n.* a kind of bird.

ငေး, *v.* to be so intent on one object as to be insensible to another.

ငဲ့, (1) *v.* to lean, be inclined, tipped up, as a vessel to draw off liquor, ဝေါင်း ထိမ်း ယိမ်း.

ငဲ့, (2) *v.* to be inclined towards, (in mind,) be partial, have regard to ; *(act.* ငဲ့.)

ငဲ့ကွက်, *v.* to be partial, have regard to.

ငေါ့, *v.* to project, stick up or out, ငေါ့ ဖေါ်.

ငေါက်, (1) stick up, ငေါ့ ငေါ့.

ငေါက်, (2) *v.* to use loud, violent language, in order to daunt and terrify, ငေါ်.

ငေါက်ငမ်း, *v.* to be loud, violent, &c.

ငေါက်ဆတ်, *v.* do.

ငေါင်း, *n.* an animal said to have but one leg.

ငေါ့, *v.* to stick up.

ငေါ်, *v.* to use loud, violent language, in order to daunt or terrify, ငေါက်.

ငို, *v.* to weep, cry.

ငိုကွေး *v.* to weep, cry, ဝမ်းဆင်း.

ငိုယို, *v.* do.

ငိုကြေး, *n.* a funeral song.

ငိုက်, *v.* to nod through drowsiness, to hang down the head.

ငိုက်မျဉ်း, *v.* do.

ငိုက်ဆိုက်, *adv.* hanging down the head.

ငြင်း, *v.* to contradict ; to refuse to do.

ငြင်းခုံ, *v.* do.

ငြင်းဆန်, *v.* do.

ငြမ်း, *n.* scaffolding ; scaffolding made of bamboos, for the purpose of ascending pagodas, &c.

ငြား, (1) *v.* to meet with, find, တိုး ထွေ့.

ငြား, (2) *euph. affix.*

ငြိမ်, *v.* to be still, unmoved, composed, quiet, တည်တဲ့.

ငြိမ်ဆိတ်, *v.* to be still, unmoved, quiet, composed.

ငြိမ်ဝပ်, *v.* do.

ငြိမ်သက်, *v.* do.

ငြိမ်း, *v.* to be free from troubles, comfortable, happy, ချမ်းသာသည်.

ငြိမ့်, *v.* to be soft, gentle, pleasant, သာယာ.

ငြိမ့်ငြိမ်းစေ, *v.* do.

ငြိုစို, *v.* to be envious, malevolent, act an envious part, ဖန်ဆိုး

ငြောင့်, *n.* a sharp stump, a thorn.

ငွေ့, *v.* to be large, great, high.

ငွေ့ငွေ့ပါ, *v.* do.

ငွေ့ငွေ့ထန်, *v.* do.

ငွေ, *n.* silver.

ငွေကြေး, *n.* money.

ငွေခွဲ, *v.* to levy, as taxes.

ငွေခွေ, *n.* silver alloyed from ten to ninety per cent. the surface of which has the appearance of needles or hair.

ငွေတောင်, *n.* do.

ငွေထိုးပွား, *v.* to be lucrative, profitable, to increase in riches.

ငွေတော်, *n.* arbitrary taxes ; see အခွန်.

ငွေရင်း, *n.* stock, capital.

ငွေလက်ငင်း, *n.* ready money.

ငွှေ့, *v.* to be gentle, moderate. Hence အငွေ့, *n.* vapour, exhalation, steam, smoke, အိုး; a glimpse, shadow, slight touch, connection, &c. အမှီဝ.

ငှ, *v.* to distribute, ဝေ ; (*neut.* ဝ.)

ငှက်, *n.* a bird.

ငှက်ကာ, *n.* a kind of bird.

ငှက်ကြီး, *n.* a kind of bird.

ငှက်ခါး, *n.* a blue jay.

ငှက်ငမောင်, *n.* a kind of bird.

ငှက်ဆင်, *n.* a turkey, ကြက်ဆင်.

ငှက်ဆိုး, *n.* a screech owl.

ငှက်တော်, *n.* a kind of bird.

ငှက်ဖြင်, *n.* a kind of bird.

ငှက်ဘီလူး, *n.* a kind of water fowl.

ငှက်ဒူးဝန်း, *n.* a kind of tree.

ငှက်ငွေ့ရိုင်, *n.* a kind of fungus or mushroom.

ငှက်ပျော, *n.* the plantain; of which there are many varieties, viz.

ငှက်ပျောခွေးကြီး, a kind having the extreme part of the top end large.

ငှက်ပျောငဲ့, a large kind.

ငှက်ပျောခေမှန်, a kind having an uneven, i. e. ridged surface.

ငှက်ပျောဆင်ဆီ, a large long kind, with a smooth surface.

ငှက်ပျောဆင်ငယ်, a long kind, smaller than ငှက်ပျောဆင်ဆီ.

ငှက်ပျောဆင်ညိုင်, a large kind of a dark colour.

ငှက်ပျောခဲ့သာပူ, the plump, yellow, sweet kind.

ငှက်ပျောနီ, a small reddish kind.

ငှက်ပျောမင်း, a large, plump, sweet kind, *(literally*, the king of plantains.)

ငှက်ပျောမယ်ထေဒါထက်သည်း, a long, slender, smooth kind.

ငှက်ပျောဗီးကြမ်း, the most common kind.

ငှက်ပျောရရိုင်.

ငှက်ပျောသီးမွှေး, the long, green, fragrant kind.

ငှက်ပျောသူငယ်စား.

ငှက်ပျောတင်းသပတားနီ, the vermilion-coloured kind.

ငှက်ချာ, *n.* a fever occasioned by change of place or climate, &c.

ငှက်မနှံး, (from ငှက်, a bird, and နှံး, to perch,) *n.* the name of a steeple or spire, (so called, because a bird cannot perch on it.)

ငှက်မနှံးခင်စား, (from ငှက်, a bird, မနှံးခင်, before perching, and စား, to eat,) *n.* a kind of plant.

ငှါ, (1) *n.* thing, property, တာ။ ဥစ္စာ။ ဝတ္ထု။ အာဒိ.

ငှါ, (2) *affix*, for, in order to.

ငှါး, *v.* to borrow, to lend, to hire, to let, (when the article is to be returned;) *comp.* ချေး.

ငှါးရမ်း, *v.* do.

ငှဲ့, *v.* to incline, tip up, as a vessel, in order to draw off liquor, စောင်း; *neut.* ငှဲ့.

ငေါက်, *v.* to smell rank, as fish, flesh, and the like, ငို ၊ ဟောက်, (not used singly.)

ငေါက်ငို, *v.* do. ငိုငေါက်.

စ.

The sixth consonant in the Burman alphabet, and the first in the class of palatals.

စ, (1) *euphonic affix.*

စ, (2) *v.* to begin, make a beginning, commencement, be first, ပြ. Hence အစ, *n.* a beginning, commencement, အဦး ၊ အစအနာ, *n.* do. စ, and စသည်, frequently signify, &c. and so forth. သည် is sometimes used for စသည်, after က or ဂ ; in the first of the two clauses, when corresponding with သို့, တိုင်အောင်, &c. ; in the latter clause, as တောသည်မှတိုင်အောင်, for ထောင်စသည်, &c. from the woods to the city.

စနှ, *v.* to commence, begin, be first.

စထင်, *v.* to be the first, begin, အစထင်.

စသတ်, *v.* to make an end of, finish, အစသတ် ၊ အဆုံးသတ်.

စပြတ်, *v.* to be spent, finished, gone, အစပြတ် ၊ ကုန်.

စဦးစွာ, *adv.* at first, formerly, အစစွာ.

စဦးစွာ, *adv.* do. အစဦးစွာ.

စ, (3) *n.* a part, a bit, piece, အစ ; အစအနာ, *n.* do.

စစ, *adv.* sundrily, အစစ ; အစစအနာနာ, *adv.* do.

စအို, (corrupted from စာအို,) *n.* the anus, ဝဠ.

စက်, (1) *v.* to sleep, take repose, (respectful, commonly applied to royal persons ;) *comp.* အိပ် and ကျွဲနှံး.

စက်ပြေး, *v.* do.

စက်ဖြန်, *v.* do.

စက်ပျော်, *v.* do.

စက်ထေဝံခေါ်, *v.* to sleep, take repose, equivalent to စက်ထေဝံမူ.

စက်ဆုပ်, *v.* to be disgusting, abominable, nauseating, as carrion, or stench, ရွံရှာ ; to be disgusted with, be afraid of.

စက်, (2) *v.* to make equal in weight, ချိန်စက်.

စက်, (3) *v.* to scratch off, by a sudden jerk of the finger-nail, made by compression against the thumb.

စက်, (4) *v.* to spread, be extended, go beyond, pass over, ကျူး၊ လွှန်၊ ကူး.

စက်, (5) *v.* to make a dot, or spot, to stain; to drop, fall in drops, ပေါက်၊ စွန်း. Hence အစက်, *n.* a dot, spot, အကွက်၊ အစွန်း၊ အပေါက်; a drop, အပေါက်.

စက်ဆက်, *adv.* droppingly, as water, &c.

စက္ကံ, (6) (from စက္က, *Pali*, which is from စက္ရ, *Sungskrit*,) *n.* a wheel, any thing circular and turning on an axis, ဘီး; as the wheel of a carriage, လှည်းဘီး; the wheel of a pulley, စက်နှာ; the wheel of a mill, or any machine, ယန္တရားစက်; a spinning wheel, or any thing of the kind, ရှဉ်၊ ရဟတ်၊ ချာ.

စက်, (7) *n.* a wheel-rocket, စက်မီး.

စက်, (8) *n.* the zodiac, ဂြသီစက်.

စက်, (9) *n.* a circular missile weapon, ဝဠာစက်; a thunderbolt, (supposed to whirl round,) မိုးကြိုးစက်; any celestial or supernatural weapon, စက်ဝဠာဒိုန်၊ နတ်စက်; *particularly* the fabulous Sekyah weapon, စက်ကူနာ; any weapon, လက်နက်.

စက်, (10) *n.* power, energy, force, တန်ခိုး၊ အစွမ်း၊ အား; authority, empire, အာဏာ၊ အစိုးရချုပ်.

စက်, (11) *n.* any thing indicating power or right, &c. a mark, sign, indication, accomplishment (of a place or person,) စက်လက္ခဏာ; *particularly*, the characteristic marks of a Bောdb's foot, or the impress of do. ခြေထောဝ်ရာ; the foot (of a king,) ခရာဝါးတော်; *comp.* ဖြန့်.

စက်, (12) *n.* a circle, which though not actually circumvolving, has a centre or axis, on which it was originally turned, စက်ဝန်း.

စက်, (13) *n.* certain charms made circular, and buried in the flesh, လူ့ခွံဖြိုင်သောစက်.

စက်, (14) *n.* a circle or mark, set up as the object of a marksman's aim, ပြဿောစက်.

စက်, (15) *n.* a Sekyah system or world; *see* စကြဝဠာ.

စက္ကတိုန်, *n.* the name of a tree.

စက္ကဝက်, *n.* a kind of bird, the ruddy goose, (Colebrooke.)

စက္ကူ, or စက္ကု, *n.* paper.

စက္ခု, *n.* the eye, or sense of seeing, မျက်စိ.

စက်ဒုံး, *n.* the wheel of a pulley.

စက်မီး, *n.* a wheel-rocket.

စက်ဆက္ကဏ္ဍ, *n.* see 11th definition of စက်.

စက်ဝဠာ, *n.* see 12th definition of စက်.

စက်ဝဠာဖိုနှိ, *n.* any celestial, or supernatural weapon.

စကား, *n.* a word; words, language; a speech, saying.

စကားစမည်, *n.* do. do.

စကားဆော်, စကားထော်, စကားဖြစ်, စကားတော့, စကားတောက်, စကားခေါ်, and စကားဝယ်, *v.* to be indirect in speech, in order to make some discovery, or gain some end; to draw out, try, catch in conversation, ensnare, ဖြိတ်၊ စောင်း၊ ဆိုင်၊ ဆိုင်ဝန်းသိမ်းဖြဲ.

စကားမြိန်ဖွဲ့, စကားဖွဲ့, စကားဖောင်ဖွဲ့, *v.* to use many words, be loquacious, talkative, စကားမျှား.

စကားတုံ့, *n.* a reply, answer, ဆင်ခြေ.

စကားပြန်, (1) *v.* to translate, interpret; (2) *n.* a translator, interpreter.

စကားပုံ, *n.* a comparison, similitude.

စကားတော့, *v.* to resent an injury, demand satisfaction; (see တော့.)

စကားပုက်, *n.* a riddle.

စကားသိန်, *n.* a rebus, made by a transposition of letters.

စကေဒ်စကား, *adv.* incomplete, wanting, unfinished, unattained.

စက္ရ, (*Sungskrit,*) *see* စက်, from the sixth definition throughout.

စက္ကဝဠာ, *n.* a kind of fabulous flying spear.

စက္ကဝဠာ, *n.* a sovereign of the four great islands which surround the Myenmo mount.

စက္ကဝဠာ, *n.* do.

စက္ကဝဠာ (from ဝဠာ, a division, bounded part, *Pali,*) *n.* a Sekyah world or system, comprizing a central Myenmo mount, the surrounding seas and islands, the celestial regions, including the circumvolving luminaries, and the infernal regions.—N. B. The universe is composed of an infinity of Sekyah worlds; (*comp.* စက်.)

စက္ကဝဠာတိုက်, *n.* do.

စကြဝဠာတောင်, *n.* the encircling mount, which bounds a Sekyah system.

စကြာ, *n.* a four-sided roof.

စင်, (1) *v.* to be cleared away, finished, ended, gone, ကုန်.

စင်ကြယ်, *v.* to be cleared away, finished, gone, ended; to be clean, pure, innocent.

စင်, (2) *v.* to be cleared from dirt, alloy, &c. be clean, pure, innocent, ကင်း၊ ကွာ၊ ကွတ်၊ ရှင်း၊ ဆန့်.

စင်ဖြူ, *v.* to be clean, pure.

စင်, (3) *n.* a frame, case, ခုံ; a stage, as ဖြစင်၊ ဆင့်စင်.

စင်, (4) *adv.* even, (slightly emphatic,) ပင်.

စင်္ကြံ, (from စင်္ကမ, *Pali,*) *n.* a walk, place for walking, (*pron.* စင်ကြံ.)

စင်ကြံသွား, *v.* to walk to and fro.

စင်စစ်, *adv.* verily, truly, certainly, really, အကယ်၊ အထင်၊ အမှန်၊ မချွတ်.

စင်ထိုင်, *n.* see ကုန်းထိုင်.

စင်ပြိမ်း, *n.* a kind of tree.

စင်း, (1) *v.* to be extended in a straight line, တန်း၊ ဖြောင့်. Hence အစင်း, *n.* an extended line, a stripe, အထန်း.

စင်း, (2) *v.* to be uniform in conduct, consistent.

စင်း, (3) *num. affix,* as သင်္ဘောနှစ်စင်း, two ships, (see Gram.)

စင်္, *int. affix,* as သွားစင်္, does he go?

စစ်, (1) *v.* to filter, strain, separate one part from another; to examine, investigate, scrutinize, စိစစ်၊ မေးမြန်း; to be unadulterated, genuine, true, pure, စင်၊ မှန်.

စစ်ကြော, *v.* do.

စစ်ဆေး, *v.* do.

စစ်တွင်, *v.* do.

စစ်, (2) *n.* war, a battle; an army.

စစ်မက်, *n.* do.

စစ်ဆင်္ဂါဏ်ငါးပါး, *n.* an army composed of *four parts,* viz. ဆင်စီးသူရဲ, elephanteers; မြင်းစီးသူရဲ, horsemen, or cavalry; ခြေသည်သူရဲ, footmen, or infantry; ရထားစီးသူရဲ, charioteers.

စစ်ကဲ, *n.* a lieutenant-general.

စစ်ခင်း, *see* စစ်ဆင်.

စစ်ခံ, *v.* to receive battle.

စစ်ချီ, *v.* to march to battle.

စစ်စည်, *v.* to be particular in regard to expenses, be economical, ကျော.

စစ်စလီ, *n.* a kind of water-fowl.

စစ်ဆင်, *v.* to set in array, prepare for engagement.

စစ်သီးစစ်ဆင်, *v.* do.

စဉ့်, *n.* an apparition, spectre, ghost, တငေ.

စစ်တံဆာ, *n.* military dress, accoutrements; weapons, instruments of war, &c.

စစ်တန်, *n.* a kind of tree.

စစ်တုရင်, *n.* chess.

စစ်တုရင်ထိုက်, *n.* a check, (in chess.)

စစ်ထိုး, *v.* to fight, engage in battle.

စစ်တိုက်, *v.* do.

စစ်တုရင်, *n.* a generalissimo, ဗိုလ်မှူး, ဗိုလ်ချုပ်.

စစ်ပြေပြင်, *n.* a field of battle.

စစ်ဝတ်စစ်စား, *n.* military baggage (in general.)

စစ်ဝတ်မျှင်း, *n.* a short military coat.

စစ်သည်, *n.* a soldier.

စစ်သူရဲ, *n.* do.

စစ်သူခဲ့, *n.* do.

စစ်သိန်, *n.* a kind of tree.

စား, *n.* curree, sauce, any thing eaten with rice to give it a relish; see စဲ.

စင်္ကြံ, *n.* a small wooden porch, in front of a pagoda, commonly containing an image, တုရားဦးစင်္ကြံ.

စည်, (1) *adv.* while, while yet.

စည်, (2) *v.* to be many, numerous, plentiful, ပေါ၊ ဖြိုပွားများ.

စည်ကား, *v.* do.

စည်ထွန်, *v.* do.

စည်ပင်, *v.* do. (most common.)

စည်, (3) *n.* a cask; a drum, any musical instrument, တူရိယ.

စည်ဆုပ်, *n.* a kind of drum.

စည်သံုးပါး, *n.* song, dance, and instrumental music, နာဏ.

စည်ပုတ်, a kind of drum.

စည်သမား, *n.* a drummer.

စည်တီး, *n.* do.

စည်ထက်ဝတ်, *n.* a drumstick.

စည်ထည်, *v.* to act the part of a bell-man or crier.

စည်ဗောင်း, *n.* the air-bladder of fish.

စည်, (1) *v.* to place in a continuous row, ခ်. Hence အစည်, *n.* a succession, continuity; order, method; *adv.* continually, always. အစဉ်မပြတ်, *v.* to be perpetual, everlasting; *adv.* for ever. အစဉ်တိုက်, (from ရိုက်,) *adv.* in continued succession, right on; one after another.

စည်ကာစည်ကာ, *adv.* in regular rows.

စည်, (2) *v.* to rebound, fly off or away, လွှင့်.

စည်, (3) *v.* to be separated, put away, ကွာ.

စည်, (4) *v.* to be lost, gone, ဖိတ်စည်.

စည်း, (1) *v.* to bind, tie together, ချည်, နှောင်, ခွဲ, တုပ်.

စည်း, (2) *v.* to collect, assemble, စု, ရုံး.

စည်းကြပ်, *v.* to bind tight, ကြပ်စည်း.

စည်းစား, *v.* to consider, weigh a matter, ဆင်ခြင်.

စည်းဝေး, *v.* to collect, assemble.

စည်း, (3) *n.* a temporary hedge or fence, ဝေါင်းရှိန်း.

စည်းကိုင်း, *n.* the ring which secures the shaft of a cart to the yoke, လှည်းဦးနှောင်.

စည်းခုံ, *n.* one kind of pagoda; (*comp.* ဝေတိ.)

စည်းစိမ်, *n.* wealth, prosperity, sovereignty; a sovereign.

စည်းနေရာ, *n.* a certain seat of honour; see စနည်.

စည်းခဲ, *v.* to be close, niggardly.

စည်း, (1) *v.* to chop, mince.

စည်းထောက်, *v.* do.

စည်းကော, *v.* to mince, for the purpose of eating.

စည်း, (2) *v.* to be slender, (applied to the waist, arms, &c.)

စည်း, (3) *n.* a steel-yard.

စည်းချိန်, *n.* do.

စည်း, (4) *n.* the point or head of an arrow.

စည်းသွား, *n.* the point or head of an arrow.

စည်းငယ်, *adv.* little, အနည်းငယ်.

စည်းစဉ်, *v.* to consider, ဆင်ခြင်.

စည်းဆဲ, *v.* to use artifice, (in a bad sense ;) to deceive, လှည့်စား.

စည့်စည်, (from ဇေ့,) *adv.* minutely, particularly.

စည်, (1) *n.* the substance used in glazing ware, prepared from the dross of silver.

စည်းမိုး, *n.* a glazed pot or jar.

စည်, (2) *n.* a circular built granary.

စတုဂါး, *n.* a kind of plant.

စတုတ္ထ, (from စတု, four, *Pali,*) *adj.* fourth.

စတုမဓု, *n.* a compound of parched rice, honey, sugar, and treacle.

စတုမဟာရာဇိ, *n.* the first stage of the world of Nats, situated round the waist of the Myeunmo mount.

စတုရန်း, *adj.* four-cornered.

စတွေး, (a corruption of တံတွေး,) *n.* spittle.

စဒ်, *n.* a post of honour, or place of sitting in the royal presence, of which there are five degrees, viz. တော်ဇနရာ ၊ ထူးဇနရာ ၊ စည်းဇနရာ ၊ အတွင်းတဝါး ၊ ဖြင်တဝါး. Besides these are two others, viz. ဇနရာထူတိ and ဇနရာမျှန်.

စနည်း, *n.* an ominous saying.

စနည်းသည်, *n.* an explainer of ominous sayings.

စန္ဒ, (*Pali,*) *n.* the moon, လ.

စန္ဒကူဋ္ဌာ, *n.* one division of the Boodhist scriptures.

စန္ဒကူး, *n.* the sanders tree, of which there are various sorts, viz. the red, the white, the yellow, the black, &c.

စန္ဒရကန်, (from စန္ဒ, the moon, *Pali,*) *n.* a glass, supposed to produce water from the rays of the moon ; (*comp.* သူဠိယာကန်.)

စန္ဒာ, *n.* a certain instrument, carried in the processions at the funerals of the great.

စန္ဓိ, *n.* some kind of entrance or aperture in the palace.

စနှ, *n.* the planet Saturn ; the seventh day of the week, Saturday.

စနောင်စနှင်, *adv.* all in tumultuous confusion, ကစီကဇင်း ၊ ဗဟိုးဗဇင်း.

စန္ဒ, *n.* the moon.

စန္ဒကံ, *n.* a glass which produces water from the rays of the moon.

စန္ဒး, (from စန္ဒ, *Pali,*) *n.* the moon, လ.

စန့်, *v.* to be straight, ဖြောင့်။ စင်း.

စပ်, (1) *v.* to be hot, pungent, i. e. to have the quality which excites a hot or pungent sensation in the mouth or eyes, &c. ပူ; to feel a hot or pungent sensation, to smart, ကျိန်း။ ပူ.

စပ်, (2) *n.* a large wooden cage, used as a place of temporary confinement.

စပ်, (3) *v.* to join, unite, connect, ထပ်။ တွဲ။ ပူး။ ရှက်။ ရှည်။ တပ်. Hence အစပ်, *n.* a joint, seam.

စပ်ကြား, *n.* an opening, intermediate space, a lane, pathway; it is likewise applied to different zones or climates.

စပ်ချား, *v.* to intercede, intercept.

စပ်စပ်, *adv.* (from စပ်, to join, unite,) smackingly.

စပ်စား, (1) *v.* to join, unite, connect.

စပ်စား, (2) *v.* to make enquiries, စပ်တပ်။ မေးခြန်း.

စပ်ဆို, *v.* to versify, string together.

စပ်တင်, *adj.* with raised sides, (applied to boats, carts, &c. as စပ်တင်လှေ။ လှည်းစပ်တင်.)

စပ်နှံ့, *v.* to pervade, go through all the parts, diffuse throughout; (*by corruption,* စုံနှံ့.)

စပ်ဖျည်းဖျည်း, *adv.* with a smile of contempt.

စပ်လျည်း, *v.* to be connected with, familiar.

စပ်သား, *n.* a coffin-maker.

စပ်တပ်, (1) *v.* to join, unite, connect.

စပ်တပ်, (2) *v.* to make enquiries, မေးခြန်း.

စပါ, *n.* a kind of odoriferous substance mentioned in ancient writings.

စပါး, or ဓ္ဝါး, *n.* (1) any plant of the grass genus, in which sense there are said to be one hundred and two species.

စပါး, (2) *n.* any plant which bears esculent seeds, whether grain or pulse; in which sense there are said to be se-

ven kinds, viz. သလေးစပါး၊ ကောက်စပါး၊ မုယောစပါး၊ လူး၊ ထတိ၊ ဖြောင်း, and ဝဲ.

စပါး, (3) *n.* the rice plant or grain, ကောက်.

စပါးကျီ, *n.* a granary.

စပါးကြီးဖွဲ့, *n.* a kind of snake.

စပါးခွံ, *n.* a husk or hull.

စပါးနှံ, *n.* an ear or spike of grain.

စပါးမို့, *n.* leaves which cover the ear.

စပါးဗျင်း, *n.* unsubstantial grain, an ear without grain or fruit.

စပါးလင်, *n.* lemon-grass.

စပျစ်, *n.* the grape vine.

စပျစ်ခွေယ်, *n.* do.

စပျစ်ချဉ်, *n.* wine.

စမှတ်, or စတွတ်, *part. affix,* see တွတ်.

စဒ်, (1) *v. affix imp.* or *prec.* (see Gram. *imp. mood.*)

စဒ်, (2) *v.* to feel, as with the hand; to use means to know or discover, to try, make trial of, စုံစဒ်; see Gram.

စဒ်သတ်, *v.* to feel, to stroke.

စဒ်, (3) *n.* a spring of water.

စဒ်ရေ, *n.* spring-water.

စမာ, *n.* a water course.

စမုတ်, *n.* the covering or roof over a long passage or entrance way.

စမုတ်စပါး, *n.* henbane.

စမုန်, *n.* a plant, of which there are several kinds.

စမုံနီ, *n.* cresses.

စမုံဖြိ, *n.* dill, a kind of plant.

စမဲ, *n.* sauce of any kind, or any thing eaten with rice to give a relish, ဟင်းလျာ.

စမဲစာ, *n.* do.

စဗ္ဗ, *n.* Tsampa, a country, situate between Cambodia and Cochin China.

စဗ္ဗယ်, *v.* to enjoy, take delight in, be happy; *see* under ဗ်.

စဗ္ဗာယ်, *n.* a kind of flower-plant.

စဗြင်းခေါ်သ, *n.* indurated fæces.

•ဖြတ်, *n.* a kind of plant.

•ဖြန်းတုတ်, *n.* a bag in which boiled rice is put.

•ဗြောင်, *n.* a petty constable, peace-officer.

•ဘွတ်, *n.* a kind of plant.

•ဘ, *(Pali,)* *v.* to do, perform.

•ဘည်, *n.* a kind of tree.

•ဘုန်, *n.* a pledge, earnest, any thing given in advance.

•ဘုယှက်, *v.* to mix together, assimilate by commixing.

•ဘုံ, *(pron.* ဓုဘုံ,) *n.* a building erected for public accommodation.

•ဘာ, (1) *part. affix,* denotes what is for any particular purpose, as စားစာ, what is for eating, that is, victuals; ပြောဝံ့စာ, what may be ventured to be spoken.

•ဘာ, (2) *n.* a short trumpet, နှဲထို့.

•မိတ်, (1) *(pron.* ဓမိတ်, from စား, to eat, and ဝိက္ခာ, provision,) *n.* provisions, necessaries of life, expenses of living, any expense.

•မိတ်စကာ, *n.* do.

•မိုတ်, (2) *n.* shot.

•မိယာ, *(Pali,)* *n.* a deed, အကျင့်.

•ဓိဆိန်, (from စား, ဓိ, and အိမ်,) *n.* a low room attached to the principal building, used to eat in, ထမင်းကျင်.

•ဓို, *n.* a kind of vine.

•ဓိုက်, *n.* custom, habit, way; see •ဘိုတ်.

•ဓွတ်, *n.* a tsaroot, measure of capacity, equal to two pyees, (ဖြည်.)

•ဓွေ, *n.* a mortise.

•ဓွေဘိုက်, *n.* do.

•ထယ်, *n.* a tsalay, a measure of capacity equal to one-fourth part of a pyee, (ဖြည်) ကွန်းစား.

•ထိ, or •ထိထိ, *part. affix,* see တွယ်.

•ထုပ်, *(pron.* ဓထုပ်,) (1) *n.* a cavity or basin, made by a fall of water.

•ထုပ်, (2) *n.* a small vessel, junk.

•ထုပ်, (3) *n.* the crop, or craw of a bird.

စလုံ, *n.* a bowl, with a foot.

စလုံး, *(a substitute for* အလုံး,*) adj.* all, the whole.

စလောင်း, *n.* the cover or lid of a vessel, အုပ်း အိုးတိ.

စလွန်, *n.* a gouge.

စသွယ်, *n.* a thread of distinction, worn over the left shoulder and under the right arm; as the Brahminical thread, or the insignia of nobility used in Burmah.

စံ, (1) *v.* to enjoy, take delight in; to enjoy one's self, be happy, ပျော်လျှံ.

စံကား, *v.* do.

စံဃာ်, or စဒွယ်, *v.* do.

စံပယ်တင်, *v.* to wear the upper garment over the left shoulder and under the right arm, ထဘီကတော့တိုး.

စံ, (2) *n.* a sample, specimen, တန်း; a pattern, representation, ပုံ သက်သေ.

စံ, (3) *n.* a custom, way, ထုံး နည်း; a rule, precept, နည်း ဥပဒေသ.

စံ, (4) *n.* standard gold.

စံကိုင်, *n.* a judge, or appraiser of gold.

စံကား, *(pron.* စကား,) *n.* the champa tree, bearing a yellow flower.

စံကော, *(pron.* စကော,) (1) *n.* a shallow, flat bottomed basket, used to separate grain of different qualities by shaking and tossing; *comp.* ပျာ.

စံကော, (2) *n.* a kind of tree.

စံပါ, *n.* the wood of the champa tree.

စံတို, *n.* see အတစ်း.

စံမုံနွတ်, *n.* the black cummin plant.

စံ, *int. affix,* as, သွားစံ, does he go?

စံခဲ့, *(a corruption of* စဝင်္ခံ,) *v.* to pervade; see ခဲ့.

စာ, (1) *n.* a writing.

စာဖွဲ့, *n.* a book bound on the back.

စာတိုး, *v.* to write, compose.

စာကြည့်, *v.* to peruse, read to one's self.

စာချို, *(pron.* စချို,) *n.* a secretary.

စာချွေ့, *n.* an engagement, an obligatory writing, ချွေ့စာ.

စာမှုန်, *n.* a governmental order, written on a pointed leaf.

စာဖိ, *v.* to write, compose.

စာစွဲ, *v.* to lodge a complaint in writing.

စာထား, *v.* do.

စာဆိုတော်, *n.* a king's reader, rehearser.

စာဦး, *n.* writing in letters, distinguished from ဂဏန်း, figures.

စာတုမဟာရာဇိ, *n.* one state of Nats, နတ်ဘုံ.

စာတင်ခုံ, *n.* a study-table.

စာဖြင်, *n.* an open, or light, verandah; place to read in.

စာရင်း, *n.* a record, account.

စာရေး, *n.* a writer, scribe.

စာရေးတိုပြ, *v.* to cast lots, မဲချ.

စာရေးတိုဆွဲ, *v.* do.

စာလုံး, *n.* a letter of the alphabet, အက္ခရာ.

စာ, (2) *n.* a sparrow, of which there are various kinds.

စာခေတး, *n.* a small kind of sparrow.

စာပေါင်းသော်, *n.* one that makes a hanging nest.

စာဝတီး, *n.* do.

စာသင်္ကန်း, *n.* a yellow sparrow.

စာ, (3) *v.* to consider, have regard to, feel for, pity, ထောက်၊ ချဉ်းထောက်၊ ကြာထာ၊ သနား.

စာနာ, *v.* do. *(most common.)*

စာဂ, *(Pali,)* *n.* charity, almsgiving, ဓနဒြေချင်း.

စာစာ, or ထစာစာ, *adv.* without intermission, ဖြတ်, (applied to words of sound.)

စာတိ, *n.* the influence of certain days, &c. on one's future destiny, ဇာတိ.

စာမင်္ဂီ, *n.* a kind of beast.

စာရိတ်, (from စရိတ္တ, *Pali,)* *n.* custom, habit, way, အလေ့အကျင့်, (commonly written, စရိုက်.)

စာယို, *n.* see စာဟို.

စာရိတ္တ, *(Pali,)* *n.* a deed.

စား, (1) *v.* to eat.

စား, (2) *v.* to divide (in arithmetic,) ascertain how many times one number is contained in another, ကုတ်.

စားကျက်, *n.* a wonted feeding place, as a pasture, trough, &c.

စားကျေး, *n.* a ruler of a province.

စားကြီးသောသူ, *n.* a glutton.

စားကြွင်း, *n.* leavings after eating, orts, စားနပ်စားပေါင်.

စားကြွင်းစား, *n.* one that lives on orts, or fragments.

စားခန်း, *(pron.* စခန်း,) *n.* a stage, resting place, place of refreshment, cantonments, စားခန်းစားနား.

စားခန်းထောင်, *n.* do.

စားခန်းထောက်ချ, *v.* to encamp.

စားခန်းချ, *v.* do.

စားတော်ကဲ, *n.* a king's cook.

စားတော်ခေါ်, *v.* to eat, applied to great personages, equivalent to စားတော်မူ.

စားနပ်, *n.* food, eatables.

စားနပ်စားဖွဲ့, *n.* fragments, bits of food, orts, leavings of the table, စားကြွင်း.

စားနပ်စားပေါင်, *n.* do.

စားပဲ, *n.* a piece of mat-work, used for a plate.

စားဝိုးဒုဏ်, *v.* to be satiated, sick with repletion.

စားပွဲ, *(pron.* စဝွဲ,) *n.* a table, eating board.

စားပွဲထိုင်, or စားပွဲတင်ခုံ, *n.* do.

စားမီ, *(pron.* စမီ,) *n.* a hearth, fire-place, cooking-place; *comp.* မီ.

စားမိုးမိုင်, a cook-house.

စားမိုးသည်, *n.* a cook, ဆိုးသူကြီး.

စားမျိုးမည်, *n.* eatables, ခဲမျိုးမည်.

စားမြိန်စာ, *n.* relishing food; any food.

စားမျိုး, *n.* the cud, (from မြိုး, *v.* to chew.)

စားမျိုးပတ်, *v.* to chew the cud.

စားမျိုးမြိုး, or စားမျိုးခတ်, *v.* do.

စားဝင်, *n.* the throat, or gullet.

ဦးစိမ်, *v.* to be discriminating, particular, exact; to scrutinize, မေးမြန်း၊ စစ်ကြော.

ဦးဦ, *adv.* strictly, tightly, firmly, ကြပ်ကြပ်.

စိတ်, (1) *v.* to divide lengthwise or crosswise, separate, sever, ၀ှာ။ ခွဲမြမ်း ; to divide into four parts. Hence ဆယ်စိတ်, *n.* a division, part, a quarter.

စိတ်, (2) *n.* a tsike, a measure of capacity, equal to a quarter of a ten, (ဆာဝင်,) or two tsaroots, (စဉ္ဆတ်.)

စိတ်, (3) (from စိတ္တ, *Pali,*) *n.* mind, နှလုံး ; soul, ဝိညာဉ် ; spirit, နှ်.

စိတ်နှလုံး, *n.* mind.

စိတ်ခံ, *v.* to endure anger or malice without expressing it, to bear malice, ခွင်.

စိတ်, *v.* (4) *affix,* expressing willingness.

စိတ်ချည်, *n.* a kind of tree.

စိတ်စိတ်, *adv.* gently, moderately.

စိတ်စွဲ, *n.* to attract the mind, to have the mind set on any object.

စိတ်ငဲ့ကွက်, *v.* to be biassed in mind, be partial to.

စိတ်ဆိုး, *v.* to be angry, ဇာချက်ထွက်.

စိတ်တန်း, *v.* to have the mind set on an object, စိတ်စွဲ.

စိတ်တိုး, *v.* to be easily offended, irritable.

စိတ်ထား, *v.* to be obstinate, determined (in a good or bad sense.)

စိတ်ထားခံ, see စိတ်ခံ.

စိတ်မာ, *v.* to be obstinate, stiff-necked, untractable.

စိတ်ရှည်, *v.* to be longsuffering, forbearing, slow to anger.

စိတ်ရှုပ်, *v.* to be confused, troubled, perplexed in mind.

စိတ္တက္ခဏ, (from စိတ္တ, mind, and ခဏ, a moment, time being, *Pali,*) *n.* a certain state of mind or thought, either commencing, continuing, or terminating ; *see* ဥပါဒက္ခဏ ၊ ဌိတိက္ခဏ ၊ ဘင်္ဂက္ခဏ.

စိတ္တဇ, (from စိတ္တ, mind, and ဇ, to be or produce, *Pali,*) *adj.* caused by mind.

စိတ္တဇာတိ, (from စိတ္တ, mind, and ဇာတိ, to be, *Pali,*) *n.* the exercise of mind, thought.

စိန်, (1) *n.* a diamond.

စိန်, (2) *n.* a blunderbuss, swivel.

စိန်ပြောင်း, *n.* do. (most common.)

စိန္နဒေသ, *n.* Madras.

စိန္နတပေါ်, *n.* a kind of plant.

နဒီထောင်, *n.* an ornament, or badge of rank, worn around the forehead. *Also*, a certain ornament or decoration in architecture.

နဒုံနွယ်, *n.* a kind of vine.

နဒုံပွင့်, နဒုံဖြူ, နဒုံပုန်း, *n.* certain parts of the ornamental work of a spire or steeple.

နိဒ်, (1) *v.* to be close together, crowded—opposed to ကျဲ.

နိဒ်, (2) *v.* to count beads, while performing religious duties; ပုထိုးနိဒ်; to repeat a number of formula, in order to preserve it in memory, မန္တန်နိဒ်; *comp.* ဇပ်.

နိဒ်, (3) *v.* to be accurate, exact, nice.

နိဒ်ပုတီး, *n.* a rosary, string of beads used to keep count while performing religious duties.

နိဒ်နိဒ်, *adv.* intently, နိဒ်းနိဒ်း.

နိဒ်း, *v.* to steep, soak in liquor; to imbue.

နိဒ်းနိဒ်းဖြေးဖြေး, *adv.* moderately, slowly, နိဒ်းနိဒ်းလေးသေး.

နိဒ်း, (1) *v.* to be green, of a green colour; to be green, unripe, immature, မမှည့်၊ မရင့်.

နိဒ်း, (2) *v.* to be raw, not cooked, မကျက်၊ မနှဒ်. Hence အနိဒ်းစား, *adj.* not requiring to be cooked in order to be eaten; အနိဒ်းစားထောပတ်, *n.* butter.

နိဒ်း, (3) *v.* to be fresh, handsome, လတ်၊ လန်း.

နိဒ်း, (4) *v.* to be unacquainted, not familiar, not versed; to be a "fresh," or "raw hand," မကျက်၊ မကျွမ်း၊ မထေ့မထာ.

နိဒ်းကား, *v.* to be destitute of natural affection.

နိဒ်းနိဒ်း, *adv.* intently, steadily, perseveringly.

နိဒ်းညို, *v.* to be of a green colour.

နိဒ်းပတ်, *v.* do.

နိဒ်းဖြ, *v.* do.

နိဒ်းသဲ့, *v.* to be of a bright green.

နိဒ်, (1) (compounded of ဧ, and ဆဲ့,) *causal affix*, as သွားနိဒ်, will cause to go.

နိဒ်သောင့်, *v. affix*, in order to cause, as သွားနိဒ်သောင့်, in order to cause to go.

နိဒ်, (2) *v.* to ooze out, leak; to ooze into, penetrate, ဝင်.

ဒိန့်, (3) *n.* a marsh, swamp, fen.

ဒိန့်ဆို, *v.* to ooze, &c.

ဒိန့်ရေ, *n.* spring-water.

ဒိန့်ဒိန့်, *adv.* moderately, slowly.

ဒိန့်ဒိန့်ထေးထေး, *adv.* do. ဒိန့်ဒိန့်ဖြေးဖြေး, do.

ဒီ, (1) *v.* to place in order, in a continuous row, စည်; to arrange, put in order, ကျင်းဆင်; to direct, order, ခွဲခန့်.

ဒီကျယ်, *v.* to variegate, diversify, ကျယ်.

ဒီထား, *v.* to place in a continuous row; to arrange, put in order.

ဒီခွင်, *v.* to direct, order, ခွဲခန့်; to do, perform, make, လုပ်၊ ဝန်ခံ၊; to decide, pass sentence, ဆုံးဖြတ်.

ဒီမံ, *v.* do.

ဒီလျှည်, *v.* to be regular, even, ညီညွတ်; to be proper, suitable, harmonious, agreeable, ပုံယဉ်ရာ၊ လျောက်ပတ်၊ ဖြစ်ဖြစ်.

ဒီရရီ, *adv.* in due order, orderly, harmoniously, handsomely; numerously.

ဒီ, (2) *adv.* each, a piece, as တယောက်စီ, each one; ကိုယ်စီ, each person; တခုစီ, each thing, one a piece.

ဒီကျက်, *v.* to be noisy—less than ဆူကျက်.

ဒီညံ့, *v.* do.

ဒီထောင်, *v.* do.

ဒီး, (1) *v.* to be mounted on, (any vehicle, animate or inanimate,) to ride on; to possess, as a spirit.

ဒီးနင်း, *v.* do.

ဒီး, (2) *num. affix*, as မြင်းနှစ်ဒီး, two horses; (see Gram.)

ဒီး, (3) *v.* to flow, run in a stream.

ဒီးမျော, *v.* to float down or along.

ဒီးဖို, *v.* to flow, run as water.

ဒီး, (4) *v.* to increase, augment, (*neut.*) တိုး၊ ပွါး.

ဒီးပွါး, (1) *v.* to increase, augment.

ဒီးပွါး, (2) *n.* increase, profit, advantage, အကျိုး၊ ဆခြင်.

ဒီးဖြန်း, *v.* to repeat mentally or vocally, သရဇ္ဈာယ်.

စု, *v.* to collect, assemble, စည်း၊ ဝှေး.

စုဆောင်း, *v.* to collect together, (applied to things,) ဆောင်းဆို

စုညီရာ, *n.* a place of arbitration, where the parties are confronted, စုံရာ.

စုရုံး, *v.* to gather together; to collect.

စုဝေး, *v.* to call together, assemble, as people, စည်းဝေး. Hence အစု, *n.* a collection, or whole, အဝေါင်း; (frequently drops the အ.) Hence, *also,* အစုခံကျွန်, *n.* a slave that is redeemable, (ဝေါင်ရွှင်,) but has no other rights.

စုတ်, (1) *v.* to be torn, rent; to be disordered, confused, tangled, frizzled, shaggy, *(act.* ဆုတ်.)

စုတ်ပွား, *v.* to be disordered, &c. as the hair of a shaggy dog.

စုတ်, (2) *v.* to suck with the mouth; to draw, as a pump; to suck in, absorb.

စုတ်, (3) *n.* a hair-pencil, a painting brush, a Chinese pen, a reed, a grass-pen, a sharp tatooing-iron.

စုတ်, (4) *n.* the influence of certain days, &c. on one's destiny, ဘာတ်, (an astrological term.)

စုတေ, (from စုတိ, *Pali,)* *v.* to remove, depart, die, ရွှေ့ပြောင်း သေ.

စုတ်ခနဲ, *adv.* suddenly, instantaneously, ဖြုတ်ခနဲ၊ ယုတ်ခနဲ.

စုတ်ချည်း, *adv.* do.

စုတ်စုတ်, *adv.* do. *also,* an intensive to words of sourness.

စုတ်စုတ်ငေ့ငေ့, *adv.* protrusively, (applied to the lips,) poutingly.

စုန်, *v.* to go down (a river;) to go before (the wind)—opposed to ဆန်.

စုပ်, *v.* to charm, infuse virtue into by repeating a muntra, မန်း၊ မန္တန်စုပ်.

စုပ်ခြဲ, *v.* to be disrespectful, မရိုမသေဖြစ်.

စုလစ်, *n.* small ornamental spires, summits, elevations, &c. on the roof or steeple of royal or sacred buildings, including ဒုရင်၊ မုန်ကင်း. &c. မွန်းညွန်း၊ မွန်းခေါင်း.

စုလျား, *n.* a garment, worn by men over the shoulders, an upper garment; *comp.* တဝတ်.

စုံ, (1) *v.* to be double, form a pair, be even; to be complete, ဝစု၊ ဖြည့်. Hence အစုံ, *n.* an even number, a pair, a collection, a whole, အစု၊ အဝေါင်း. Hence, also, အဆုံးစုံ, and ဓလိမ်းစုံ, which see.

စုံဝ, *v.* to be complete.
စုံစီ, *v.* do.
စုံသင်, *v.* do.
စုံညီ, *v.* to be even, complete, &c. see စုံ.
စုံရာ, *n.* a place of arbitration, where the parties are confronted, ဥဒ္ဓီရာ.
စုံဖက်, *n.* a partner, အပေါင်းဖက်.
စုံ, (2) *n.* a grove, wood, wilderness, ဝနိုင်း ၊ ဖြိုင်း ၊ ရုံ.
စုံစမ်း, *v.* to try, make trial of, scrutinize, စမ်း ၊ စူးစမ်း.
စုံမက်, or စုန်က်, (1) *v.* to like, ကြိုက်; to love, esteem, ချစ်; to be pleased with, နှစ်သက်; (2) *v.* to grudge, be unwilling to part with, နှမြော; (3) *v.* to feel for, pity, ကြင်နာ ၊ သနား.
စုံဖြိုင်, *n.* a grove, wood, wilderness.
စုံး, *n.* a conjurer.
စုံးမ, *n.* a witch.
စုံးစုံး, *adv.* completely, fully, အကုန်.
ဇုံ, *v.* to raise up (in a heap,) plump up, swell up, ကြွ ၊ ပို ၊ ဖွံ့.
ဇူ, (1) *v.* to be tapering, projecting in a point, ဩဇ.
ဇူ, (2) *v.* to set up on end, ထောင်, (provincial.)
ဇူတာ, *v.* to patch, mend, repair by patching.
ဇူလာနဟ, *n.* a kind of plant.
ဇူလာဒဂိတ်, *n.* a kind of plant.
ဇူဒ္ဓ, *n.* a constellation; (see တာရာ.)
ဇူး, *v.* to prick, pierce; *n.* a piercer, awl, punch.
ဇူးစမ်း, *v.* to try, make trial of; see စုံစမ်း.
ဇူးဇူး, (1) *adv.* straight forward, direct, တည့်တည့် ၊ တူရူ ၊ ဒေ့ရှေ့.
ဇူးဇူး, (2) *int.* away! right on! (used in setting on dogs.)
ဇူးတိုက်, *v.* to set on (as dogs;) to provoke a quarrel, ရန်တိုက်.
ဇူးဝင်, *v.* to pierce, penetrate.
ဇေ, (1) *v.* to send, send away, လွှတ်.
ဇေ, (2) *v.* to commission, order, command, ခန့် ၊ ခိုင်း.
ဇေဆော်, *v.* to excite to action, stimulate, quicken.
ဇေစား, *v.* to commission, order, direct, command.
ဇေဘါ, *v.* do.
ဇေဘါခံ, *v.* to serve, obey. Hence အဇေခံ, and အဇေဆာ်, *n.* a servant.

ပေ, (3) *v. affix,* causative, as ပြုပေသည်, to cause to do.

ပေအောင်, *v. affix,* in order to cause, as ပြုပေအောင်, in order to cause to do, or that (he) might cause to do.

ပေကောင်းမြီး, *v. affix,* as ပြုပေကောင်းမြီး, may have caused to do, or probably has caused to do.

ပေခဏို, *v. affix, prec. mood,* as သွားပေခဏို, may he go, let him go.

ပေတနာ, *(Pali,)* (1) *n.* a union or accordance of mind with an object, inclination, motive, ဆေဆင်ခြင်.

ပေတနာ, *n.* (2) good-will, kindness, benevolence, ကြည်ဥိုခြင်း.

ပေတသိတ်, (from ပေတ, mind, and ဧတ, to be connected, *Pali,) n.* exercise of mind, thought, feeling.

ပေတီ, *(Pali,) n.* a monument erected to a Boodh, a Sub-boodh, or a Rahandah, ပုထိုး ဘုရား.—N. B. Those erected to Gaudama, the last Boodh, are the only extant.

ပေတိုင်, *n.* see ကျေးဇူးတိုင်.

ပေသတည်း, or ပေသော, *v. affix,* sign of the precative mood, as သွားပေသော, may he go? or, let him go.

ပေပြီးသျှင်, *v. affix,* having caused, as ပြုပေပြီးသျှင်, having caused to do.

ပေး, *(commonly pron.* ဘိုး,) (1) *v.* to stick, adhere, ကပ်. Hence ဆေးပေး, *n.* gum, any glutinous matter.

ပေး, (2) *v.* to grudge, be loth to part with, be close, niggardly, ချွေချွေ ။ နှဲပြောင် ။ ဝန်တို.

ပေးနှဲ, *v.* to grudge, &c.

ပေးခြုံ, *v.* to cover, overspread, as with clothes; see ခြုံ.

ပေးနှဲ, *n.* a kind of tree.

ပေးသျှစ်, *v.* to be close, thick (as a wood,) ထူထပ်.

ပေးဖခုန်း, *n.* a kind of tree.

ပေ့, (1) *v.* to join by a perfect union of parts, ပေ့ပေါင်.

ပေ့, (2) *v.* to unite, reconcile, bring together, ဖောင်းဆို.

ပေ့, (3) *v.* to be nice, accurate, finished, သေသျှာ.

ပေ့, (4) *v.* to be complete, စုံ ။ စုံလင် ။ ဖြည့်စုံ.

ပေ့, (5) *v.* to be diffused throughout, ခွံ ။ နှံ့ပေါ်.

ပေ့ကြပ်, *v.* to be close, thick, crowded.

ပေ့ဝင့်, *v.* to be complete.

ပေ့ဦ, *v.* do.

ဇေ့ဝ်, (1) *v.* to reconcile, bring together, unite in mind.

ဇေ့ဝ်, (2) *v.* to be nice, finished, accurate, complete, particular, exact, scrupulous.

ဇေ့ဝ်, (3) *v.* to be close, thick, crowded.

ဇေ့ဝ်, (4) *v.* to solder, join by metallic cement; to be joined by a perfect union of parts.

ဇေ့ဝ်, (5) *v.* to be diffused throughout, or through all the parts.

ဇေ့ဆော်, (1) *v.* to solder, join by metallic cement, ဆော်.

ဇေ့ဆော်, (2) *v.* to reconcile, bring together, unite in mind, ဇေ့ဝ်.

ဇေ့ဆို့, *v.* do.

ဇေ့ပွတ်, *v.* to be nice, particular, exact, scrupulous.

ဇေ့ဇေ့, *adj.* various.

ဇေ့ဖြဲ့, *v.* to be nice, accurate, finished, complete.

ဇဲ့, *v.* to cease, stop, break off.

ဇဲးဒုံ့, *n.* a sand-bank; see သဲးဒုံ့.

ဇုံ့, *n.* a circular granary, ဧည့်.

ဇော, (1) *v.* to be early. Hence အဇော, *adv.* early, and အဇောကြိး, very early.

ဇောဇော, *adv.* very early.

ဇောဇောကြိး, *adv.* do.

ဇော, (2) *n.* a title prefixed to proper names, *indicative of respect;* but in conversation, is commonly ironical.

ဇောက်, (1) *v.* to be steep, whether *deep,* (နက်,) or *high,* (မြင့်.) Hence အဇောက်, (sometimes ဇောက်,) *n.* steepness, depth, height.

ဇောက်, (2) *n.* female genitals, (vulgar,) နို့တိုးဝိုင်း နို့တွယ်သော.

ဇောက်ပတ်, or ဇောက်ပုတ်, *n.* do.

ဇောက်ဇေ့, *n.* the nymphæ clitoris.

ဇောက်ဆို့, *n.* an enlargement of do.

ဇောက်ဆင်း, *n.* a term of abuse.

ဇောက်, (3) *v. affix,* sign of the *poten. mood,* as သွားဇောက်, he can go.

ဇောက်ထိုး, *adv.* with the head down, upside down, topsy-turvy, ခြေဇောက်ထိုး လင်းဖြန့်.

ဝေါက်ထိုးကျ, *v.* to fall headlong.

ဝေါကျော, *v.* to enquire, investigate; to criminate, find fault with; see ဝေါနာ.

ဝေါင်, (1) *v.* to lay by for future or occasional use, ဆိုဒ်း.

ဝေါင်, (2) *v.* to be waiting to engage in fight, to be on the point of engaging, (as two cocks.)

ဝေါင်, (3) *n.* a sheet, a large loose covering of cotton or silk wove in a separate piece.

ဝေါင်ချွမ်း, *n.* a bit of a pot, အိုးချွမ်း.

ဝေါင်ရှန်း, *n.* a temporary hedge or fence, ခြံး.

ဝေါင်ရွား, *(pron.* ဝေါင်ရား,) *n.* the cringe tree.

ဝေါင်း, (1) *v.* to incline, set obliquely, lay on one side, look obliquely, ငဲ့.

ဝေါင်း, (2) *v.* to use artful or indirect language or management, in order to injure another; *comp.* ရိပ်, and ချွတ်.

ဝေါင်းခြောင်း, *v.* do. *(most common.)*

ဝေါင်းပင်း, *v.* do.

ဝေါင်း, (3) *n.* a lute or harp.

ဝေါင်းကောက်, *n.* a curved do.

ဝေါင်းထန်, *n.* steps, stairs, လှေကား, (commonly appropriated to the high steps of pagodas.)

ဝေါင်းဘိ, (from အဝေါင်း, a side, and ဘိ, to press,) *adv.* lying on one side.

ဝေါင်းမာန်, *n.* pride; *see* မာန်.

ဝေါင့်, (1) *v.* to delay, tarry, wait for, ငံ့း ဆိုင်း း ဝင့် း လင့်.

ဝေါင့်, (2) *v.* to watch, keep watch, as a sentinel; to watch over, take care of, protect, ထိန်း.

ဝေါင့်ကြပ်, *v.* to superintend.

ဝေါင့်ဆည်း, *v.* to beware, shun, ကြဉ်းရှောင်.

ဝေါင့်မ, *v.* to take care of, attend upon, ထိန်း; to aid, assist, ပံ့.

ဝေါင့်ရှောက်, *v.* to watch over, protect.

ဝေါနာ, (1) *v.* to enquire, question, examine, investigate, ဝေး ဖြန်း း ဆေးဝေး.

ဝေါနာ, (2) *v.* to find fault with, criminate, အပြစ်တင်.

ဝေါ်, *v.* to smell offensively, နံ့.

စေ့ကားး, *v.* to behave without regard to the feelings of others, be rude, insolent, ရုန်းကားး.

စေ့ကဲ့, *n.* a hereditary chief or prince, subject to a more powerful sovereign, (appropriated to the chiefs of several tribes in the Burman empire.)

စေ့ဘွားး, *n.* do. (appropriated to the Siamese princes, who do homage to the Burman monarch.)

ရှိ, *v.* to be wet, moist, စွတ်ဖိုး ရွှဲးး; to be fresh, green, flourishing, စိမ်းး ရွှန်းး လန်းး; to be abundant, ဖြိုင်း ပြည့်စုံ; to be beautiful, လှ.

ရှိဟန်းး, *v.* do. do.

ရိုက်, (1) *v.* to be erect, ဓတိ; to be direct, straight forward in looks or motion (*comp.* နူးစူး ၊ တူရူ ၊ ငေ့ရှု;) or to look straight forward, in the direction of the face, though downwards; to erect, set upright, as a post, ထူ ၊ ထောင်; to set, plant, as trees or plants, ပျိုး; to sow, as seeds, ကြဲ.

ရိုင်္ဂုသုဝ်, *n.* husbandry.

ရိုက်, (2) *v.* to act instead of, to substitute, employ instead of, အစားရိုက်.

ရိုက်, (3) *v.* to advance, pay in advance, ငှံကိုထုတ်.

ရိုက်ကြဲ, *v.* to scatter, or sow, as grain.

ရိုက်ချည်းး, *adv.* directly, immediately, ဖြိုတ်ချည်းး.

ရိုက်ထုတ်, *v.* to advance, pay in advance.

ရိုင်, (1) *v.* to adhere together, be compact, consolidate, တွေ့. Hence အရိုင်, *n.* a lump, any adhesive mass.

ရိုင်, (2) *n.* a kind of wild cow.

ရိုင်လျှော်, *adj.* of a bay colour (applied to horses.)

ရိုင်းး, *v.* to drive fast (in riding.)

ရိုင်းးခွင်, *v.* do.

ရိုင်းးဖြင်းး, *v.* to deliberate (what to do,) make a calculation; ဆီဆယ်.

ရိုး, (1) *v.* to preside over, rule, have dominion, အုပ်ချုပ် ၊ ပိုင်; to be chief, superior, ကဲ ၊ ရိုး ၊ ဖြတ်.

ရိုးဖြိုန်း, *v.* do. do. Hence အရိုးရ, *v.* to be master of, have authority over, govern, rule.

ဍိုး, (2) *v.* to be concerned, anxious, troubled about, fear, ကြောင့်ကြ.

ဍိုး, (3) *v.* to enjoy, possess.

ဍိုးနှောင့်, *v.* to be concerned, anxious, troubled about, fear.

ဍိုးဇိုး, *v.* do. (most common.)

ဍိုးငယ်း, *adv.* a little, အားညှင်းငယ်၊ စညှင်းငယ်၊ တစ်ုးတစ်.

ဍိုးလို့, *affix*, lest, for fear that, ဍိုးသောကြောင့်.

ဍို့, (1) *v.* to suck, as an infant, စုတ်.

ဍို, (2) *v.* to go a little beyond the mark, ပျံ.

ဍို့, (3) a rainbow, so called when it appears in the west, (*comp.* ဆက်တံ;) a broken part of a rainbow.

ဍို့, (4) *n.* a sharp peg, a punch, a short chisel used in cutting money, (from တံဍို့.)

ဍို့, (4) } *v. affix*, 1*st pers. plur. imp.* as သွားဍို့, let us go.
ဍို့ဦ, }

ဍ, *v. affix*, indeed, (generally connected to the root by a euphonic affix,) as ကြီးထေဍ, it is great indeed.

ဍာ်, *v.* to add, superadd, လောင်း.

ဍာ်ဍက်, or ဍာ်ခနဲ, or ဍာ်ချည်း, *adv. indicative of the sound made by a sudden dash in water.*

ဍင့်, *v.* to be erect, to stick up; တောင်; to be high, မြင့်.

ဍင့်ယန်း, *v.* do.

ဍတ်, *v.* to be wet, moist, ဍို့.

ဍတ်ယန်း, *v.* do.

ဍတ်ဍတ်, *adv. intensive to words of colour.*

ဍတ်ပလွတ်, *n.* a kind of tree.

ဍန်, (1) *v.* see ဍန်း, to be the end of, &c.

ဍန်, (2) *v.* to have a painful sore on the eyelid, မျက်စိဍန်.

ဍန်, (3) *n.* a kite, (bird of prey;) a kite, (of paper.)

ဍန်ထောင်ဆွဲ, *v.* to pull up, (as the corner or side of a garment.)

ဍန်ပလ္လံ, *n.* the date tree.

ဍန်ထက်သဲ, *n.* a kind of vine.

ဍန်း, (1) *v.* to stain, be stained, spotted.

ဍန်း, (2) *v.* to desire, lust after, covet, တပ်၊ မက်.

ဍန်းမက်, *v.* do.

ဓုန်း, (3) *v.* to be in advance, foremost, ရှေ့; to be the end or extreme part of a thing, ဓုန်. Hence အဓုန်း, *n.* an end, extremity, edge, side, border, အဓုန်၊ အဖျား၊ အနား၊ အစွန်.

ဓုန်, *v.* to part with, give up, give away, refuse, reject.

ဓုန်ကြဲ, *v.* to give away, be charitable, scatter abroad.

ဓုန်ဘာ, *v.* to sever, exclude, cast off, as any thing useless or injurious.

ဓုန်စား, *v.* to be adventurous, ready to give up all.

ဓုန်ပေး, *v.* to give away, give up, part with.

ဓုန်ဖြဲ, *v.* to throw away, abandon, reject.

ဓုန်လွန်း, *v.* to be adventurous, ready to give up all.

ဓုန်လွန်းထမ၌, *v.* do.

ဓုန်လွှတ်, *v.* to release, cast off, reject, or give up.

ဓဝ်, (1) *v.* to put in or on, as clothes, or as the foot into a shoe, တဝ်.

ဓဝ်, (2) *v.* to accuse, charge with a crime, impeach, ရိုး.

ဓဝ်ဒွဲ, or ဓဝ်ဆွဲ, *v.* to accuse, &c.

ဓဝ်ကြောင်း, *n.* the track of any thing drawn along on the ground.

ဓဝ်ဖား, *n.* the runners of a sledge, or like vehicle.

ဓဉ်း, *v.* to be strong, powerful, able, အားရှိ. Hence အဓဉ်း, *n.* strength, အား.

ဓဉ်းရှိင်, *v.* do.

ဓဉ်းအား, *n.* strength, power, အနှအား၊ ဓုန်အား၊ ဗလ.

ဓဉ်းပကာ, *n.* do. ဓဉ်း.

ဓဉ့်, *v.* to leave, give up, relinquish, ဓုန်.

ဓယစ့်, *n.* a double tusked elephant; an able person.

ဓယတေဒ်, *n.* a kind of tree.

ဓယရုန်း, *n.* the projecting arms of a chariot seat.

ဓံ, *v.* to get rid of in selling, ရောင်းချ.

ဓာ, (1) *euph. affix.*

ဓာ, (2) *adv. affix*, as ကောင်းဓာ, well, excellently.

ငဓ, (1) *v.* to squint with one eye, မျက်စငဓ.

ငဓ, (2) *v.* to rain incessantly, မိုးငဓ.

ငဓငဓ်, *adv. modifying words of colour.*

ငဓ့်, *v.* to pucker, or contract, (as the lips.)

နွံ, *v.* to cleave or cling to, hang on, adhere, ကပ်၊ တွယ်.

နွံထစ်း, *v.* do. commonly denoting adherence to sentiment, opinion, &c.

နွံမှတ်, *v.* do.

နွယ်, *v.* do.

ဆ၊

The seventh consonant in the Burman alphabet, and the second in the class of palatals.

ဆ, *v.* to consider, deliberate on, implying doubt and uncertainty, တွေး၊ ဇင်း.

ဆက်, (1) *v.* to connect, join, unite, by the ends or in a continuation, (not literally as ချည်, &c.) to offer respectfully, present, as to a governor or king; (*comp.* ကပ်.) Hence အဆက်, *n.* a junction, or union, a joint. *Also* အဆက်ဆက်, *adv.* connectively, successively; future time, used in opposition to မျက်မောက်, present time. အဆက်ဆက်ဌပဒေသ, *n.* traditionary precepts.

ဆက်ကပ်, *v.* to offer respectfully, present, as to a great personage.

ဆက်သ, *v.* do.

ဆက်ဆူတ်, *v.* to dislike, abhor, be disgusted.

ဆက်သွယ်, *v.* to offer respectfully.

ဆက်, (2) (*pronounced* နှက်,) *n.* the bits of a bridle.

ဆက်ခွံ, *v.* to put in the bits of a bridle.

ဆက်သိုး, or ဆက်းသိုးကြိုး, *n.* the reins of a bridle.

ဆက်သိုးကြိုး, *n.* do.

ဆက်, (3) *n.* a descendant of the seventh generation from one's self.

ဆင်, (4) *n.* a kind of goat.

ဆကာ, *n.* a sieve.

ဆကာချွဲချ, *v.* to sift.

ဆက်ကယ်, *n.* the armpit, ကျိုင်းတွင်း၊ ထက်ကတိုး.

ဆက်ဆက်, *adv.* certainly, truly, ဧကယ၊ အတပ်အမှန်၊ ဇောနိ၊ ဧဝံစ၊ ဆတိ ဆတိပံ၊ သေ၊ မယ္ယတိ.

ဆက်ဆံ, *v.* to be congenial, of like properties, assimilated, have connection with; to be, or have, in common.

ဆက်ထိုင်, *n.* the back part of the neck, ထည်ကုပ်.

ဆင်, (1) *v.* to put in order, make ready, adorn, ဖြင်.

ဆင်ရင်, *v.* do. Hence ဆာဆင်ကော်, or ဆာဆင်သင့်, *v.* to be convenient, ဆာခနိုသင့်.

ဆင်, (2) *n.* an elephant.

ဆင်ဦးစီး, *n.* an elephant driver.

ဆင်ကဲ, *n.* a howdah.

ဆင်ကပ်, *n.* a landing place, stage; an uncovered verandah.

ဆင်ကဲ, *n.* a chief of elephanteers.

ဆင်ကျုံး, *n.* an elephant trap.

ဆင်ခြေလျှောဖြေ, *n.* a side-hill, declivity.

ဆင်စီးသူရဲ, *n.* an elephanteer, or soldier who fights on an elephant; *comp.* စစ်ဆင်ိလေးပါး.

ဆင်ဖေါက်, *n.* a male elephant.

ဆင်ဖြောင်, *n.* a male elephant in full prime.

ဆင်ချင်, *v.* to consider, တွေးတော.

ဆင်ချင်ချက်, *n.* consideration, meditation.

ဆင်ခြေ, *n.* a register of evidence in law.

ဆင်တာရာ, *n.* one of the constellations; see တာရာ.

ဆင်ယင်, *n.* see တနိဆာ.

ဆင်ဦ, ဆင်နာ, ဆင်နီ, ဆင်နွားမောင်း, ဆင်ပုဇဉ်, ဆင်သမင်ခွယ်, (from ဆင်, an elephant, &c.) *n.* various kinds of grass and plants.

ဆင်း, (1) *v.* to descend, (opposed to တက်, to ascend;) to succeed as a generation.

ဆင်းသက်, *v.* do. do.

ဆင်း, (2) *v.* to stretch out (the leg or arm,) ခြဆန့်.

ဆင်း, (3) *v.* to cleanse, make fine, by sifting, shaking, &c.

ဆင်းကုု, (from ဆာဆင်း and ဆာတု,) *n.* an image, idol.

ဆင်းရဲ, (1) *v.* to be poor, destitute; to be unhappy, afflicted, miserable.

ဆင်းရဲ, (2) *n.* unhappiness, misery, ဒုက္ခ.

ဆင့်, (1) *v.* to place one upon another, ထပ်; to accumulate, ထည်းကူး; to repeat or enforce (an order.)

ဆင့်ဆို, *v.* to repeat or enforce (an order.)

ဆင့်, (2) *n.* the transverse supporters of a floor, which rest upon the longitudinal timbers, and pass through the posts or pillars, (ဥက်မ.)

ဆင့်ဇောင်း, *v.* to add, accumulate, or put one thing upon another.

ဆစ်, (1) *v.* to have a joint, or to be jointed at certain distances, as the limbs of the body, and of certain trees; to be knotty, knobby; to be hard, difficult, dangerous, ခဲ. Hence ဓာဆစ်, *n.* a joint, &c.

ဆစ်ပုံး, *v.* do. do.

ဆစ်, (2) *v.* to cheapen, offer at a lower price. Hence ဓာဆစ်, *n.* any thing thrown into the bargain.

ဆစ်ဆွတ်, *v.* do.

ဆစ်, (3) *v.* to hew, carve in stone, &c. ဆတ်.

ဆည်, *v.* to cut across, obstruct, shut up, ကန့်ဝိတ်.

ဆည်း, (1) *v.* to prevent; *see* ဆီး.

ဆည်း, (2) *v.* to collect, accumulate, treasure up, စု၊ ပေါင်း.

ဆည်းပူး, or ဆည်းဘူး, *v.* do. (most common.)

ဆည်း, (3) *n.* a soft, gentle sound.

ဆည်းကပ်, *v.* to adhere to, be under the care or guidance of, မှီခို.

ဆည်းကျော်, *v.* to be soft, gentle, pleasant (in sound,) ညင်း.

ဆည်းဆာ, *n.* dusk, twilight.

ဆည်းဉာဉ်, *v. see* ဆည်းကျော်.

ဆည်းလည်း, *(commonly pron.* ဆွဲလဲ, or ဆွဲလှဲ,) *n.* a small bell with a tongue; *(comp.* ခေါင်းလောင်း.)

ဆဋ္ဌမ, (from ဆ, six, *Pali,) adj.* sixth.

ဆတ်, (1) *v.* to be brittle, short, crusty; to be irritable, snappish, ကြဲ.

ဆတ်, (2) *v.* to hew (stone,) carve (in stone,) ဆစ်၊ ကျောက်ဆတ်.

ဆတ်, (3) *v.* to separate (inferior rice from good,) by shaking in a flat basket, (ဧကော,) ဆိုခြိန်းဆတ်.

ဆတ်, (4) *n.* a kind of grain; see စပါး.

ဆတ်, (5) *n.* a kind of wild cow.

ဆတ်, (6) *n.* a descendant of the sixth generation from one's self.

ဆတ်ချည်း, (1) (from ဆတ်, to be brittle, &c.) *adv.* suddenly.

ဆတိုးညှစ်း, (2) *v.* to sneeze; *see* ချဆတ်.

ဆတ်ဆာ, *adv.* certainly, truly; *see* ဆက်ဆက်.

ဆာ်ဆတ်မျှားမျှား, *adv. intensive.*

ဆတ္တာသည်, *n.* a barber.

ဆတ်သွား, *n.* a kind of tree.

ဆတ်သွားပျဉ်း, (1) *n.* do.

ဆတ်သွားပျဉ်း, (2) *n.* the bulging part of a spire or steeple, just above the umbrella.

ဆဒ္ဒါနိဆင်, *n.* a kind of fabulous elephant.

ဆဒ္ဒါနိဆင်ဓင်းထောင်, *a title of the emperor of Burmah.*

ဆန်, *v.* to go up (a river,) to go against (the wind,) တက်; (opposed to ဆင်း.)

ဆန္ဒ, *(Pali,)* *n.* desire, အလို.

ဆန္ဒဂတိ, *n.* do.

ဆန်း, (1) *v.* to differ, vary, exceed others, be more than common, extraordinary, ထူး ၊ ခြား.

ဆန်းကြယ်, *v.* do. ထူးဆန်း.

ဆန်းဖြား, *v.* do. *also,* to use artifice, be false.

ဆန်း, (2) *n.* a certain astrological book.

ဆန်း, (3) *v. affix,* just, only, nothing more, as ကြီးဆန်းကြီးသည်, he is only large, that is, possessed of no other qualities.

ဆန့်, (1) *v.* to stretch out straight; *neut.* စန့်.

ဆန့်တန်း, *v.* do.

ဆန့်, (2) *v.* to be opposite, adverse, uncongenial, quarrelsome, ရန်တွေ့.

ဆန့်ကျင်, *v.* do. (most common.)

ဆန့်ကန်, *v.* do.

ဆန့်ကျင်တတ်, *n.* an opposite.

ဆပ်, (1) *v.* to repay.

ဆပ်, (2) *n.* the smallest kind of land-leach.

ဆပ်ရိုးရွက်, *n.* a kind of vine, or creeper.

ဆပ်ဆပ်ချည်, *n.* a kind of plant.

ဆပ်ပျာ, *n.* salt-earth, used in washing; soap of any kind.

ဆမ်း, *v.* to scatter over, pour or put upon (as curry-gravy on rice.)

ဆယ်, *v.* to take up or out, deliver, extricate, arrest in progress (as a floating boat,) ကယ်၊ လှူ.

ဆယ်ထင်, *v.* do.

ဆရာ, *n.* a teacher, master of any art or science.

ဆရင်ကျွန်း, *n.* Junkseylon Island.

ဆံ, (1) *n.* the hair of the head, ဦးဆံ.

ဆံပင်, *v.* do.

ဆံစု, *n.* a collection of hair, a false club.

ဆံထုံး, *n.* the knot of hair worn on a woman's head.

ဆံကျင့်, *n.* a certain ornament worn to keep the hair in order.

ဆံချပ်, *n.* another do. ဆံထိုး, *n.* do.

ဆံချင်ထာရာ, *n.* a certain constellation; see ထာရာ.

ဆံကျစ်, *n.* braided hair.

ဆံသျှည်, *n.* short hair on the forehead.

ဆံ, (2) (from စာဆန်,) *n.* husked rice.

ဆံခွဲ, *n.* small broken rice, the poorest sort.

ဆံရွှဲ, *n.* do. ဆံပြုန်း, do.

ဆံပြုန်းဆတ်, *v.* to clean rice, &c. see ဆတ်.

ဆံဗျား, *n.* the next poorer sort; see ဆံခွဲ.

ဆံထတ်, *n.* the middling sort.

ဆံသုံးတီး, *n.* rice, partially husked, as it comes from the mill.

N. B. After it is completely husked by pounding, but not separated into different sorts, it is called ဂွမ်းဆံ; see ဂွမ်း.

ဆံရင်း, *n.* the best sort of rice.

ဆံပုလဲ, *see* ထွင်ခွဲ, or ကစဲ, Pegu.

ဆံသည်, *n.* a dealer in rice.

ဆံဆေး, *n.* a kind of tree.

ဆို့, *v.* to be capable of (receiving, containing, sustaining, &c.) ခံနိုင်၊ ခို့.

ဆာ, (1) *v.* to be hungry or thirsty, to hunger or thirst for, ငတ်၊ မွတ်၊ သိပ်.

ဆာမွတ်, *v.* do. လိုက်လှည်း၊ ပူဆာ.

ဆာလောင်, *v.* do.

ဆာ, (2) *v.* to feel uneasy, uncomfortable, be in slight pain.

ဆာရွှဲနွဲ, *v.* to be weak, exhausted, worn out; *comp.* နွဲနွဲ.

ဆာဒါ, *n.* a bandanna handkerchief.

ဆား, *n.* salt.

ဆားပျား, *n.* do. (used in certain connections, as ဆားပျားငါးခြောက်, salt and preserved fish.)

ဆားစိမ်, (from စိမ်,) *adj.* salted, impregnated with salt.

ဆိတ်, (1) *v.* to be still, silent, quiet, solitary, တိတ်.

ဆိတ်ကွယ်, *v.* do.

ဆိတ်ငြိ, *v.* do.

ဆိတ်, (2) *v.* to pinch, nip, to peck (as a fowl.) Hence ဆဆိတ်, or ဆဆိတ်, *n.* a pinch, i. e. a little quantity, ဆဆိတ်ခဲလေး. *Also* ဆိတ်ခဲ, ဆိတ်စိ, ဆိတ်ခဲလေး, ဆိတ်စိခဲလေး.

ဆိတ်, (3) *n.* a goat.

ဆိတ်ကလေး, *n.* a sheep, သိုး.

ဆိတ်ဖြူမွှာ, *n.* the common goat.

ဆိတ်သိုး, *n.* a sheep.

ဆိတ်ချဉ်း, *n.* a kind of tree, ဗလ.

ဆိတ်ခုံ, *n.* a kind of tree.

ဆိတ်ဖူး, *n.* a kind of plant.

ဆိတ်ဖျား, (a corruption of ဇီဝေါ, life, *Pali,*) *interj.* May you live long! (said to children, when they sneeze.)

ဆိတ်တိုလူး, *n.* a kind of tree.

ဆိပ်, *n.* a shore, landing place.

ဆိမ်, *v.* to be pleasant to the taste, savoury, delicious, စံ့.

ဆီ, (1) *n.* presence, nearness, ဘဝ်.

ဆီမှာ, *affix;* in presence of, as ဗင်းဆီမှာ, in presence of the governor.

ဆီ, (2) *n.* oil, fat, grease, ဓာတ်.

ဆီကြည်, *n.* oil.

ဆီဥ, *n.* fat.

ဆီခဲ, *n.* do.

ဆီမီး, *n.* a lamp-fire or light.

ဆီမီးစား, *n.* a wick.

ဆီမီးခွက်, *n.* the cup of a lamp.

ဆီလောင်, *n.* the medicinal oil tree, a kind of plant, ဂွားလောင်.

ဆီမီးငက်, *n.* a kind of serpent.

ဆီဒီးတောက်, *n.* a kind of plant.

ဆီလျော်, *v.* to accord, agree, suit, လျော်.

ဆီး, (1) *v.* to prevent, obstruct, interrupt, impede, stop, ကန့်, ကာ, ဆည်း, တား, ဖြစ်, ဟန့်.

ဆီး, (2) *v.* to clothe, cover, bind, (as the waist.)

ဆီးကြို, *v.* to go forth, to meet, to anticipate, ကြိုဆို.

ဆီးခေါ်, *v.* to consider, deliberate upon, weigh consequences.

ဆီးဆ, *v.* to consider, deliberate upon, implying doubt and uncertainty.

ဆီးဆို, see ဆီး, to prevent, &c.

ဆီးထောက်, *v.* to consider, deliberate, to have reference or regard to.

ဆီး, (3) *n.* the urethra, ကျင်ငယ်ချောင်း.

ဆီးအောင့်, *v.* to have a stoppage of urine; *See* အောင့်.

ဆီး, (4) *n.* dew, mist, fog, frost, snow, နှင်း.

ဆီးနှင်း, *n.* do.

ဆီးခဲ, *n.* ice, frost.

ဆီးနှင်းခဲ, *n.* do.

ဆီးသွား, *v.* to evacuate urine.

ဆီးတောက်, *n.* a kind of bird.

ဆု, *n.* a reward conferred by a superior; a favour conferred by deity, or a celestial being, whether a reward or a gift.

ဆုလာဘ, *n.* do.

ဆုတောင်း, *v.* to ask a reward or favour; to pray.

ဆုယူ, *v.* do. to wish well, desire good for others. (N. B. Not applied to asking a favour for one's self.)

ဆုတ်, (1) *v.* to draw back, retreat, recede, move out of the way, ယုတ်.

ဆုတ်, (2) *v.* to become less, inferior, be diminished, ယုတ်, လျော့.

ဆုတ်, (3) *v.* to tear, rend, sever, *(neut.* ပြတ်.)

ဆုတ်ကပ, *n.* a kind of game.

ဆုတ်ဆွဲ, *v.* to retreat, go back, move out of the way.

ဆုံးဆ, *v.* to consider, ဆင်ချင်.

ဆုပ်, *v.* to lay hold of (with the hand,) to clinch, or double up, as the fist.

ဆုပ်နယ်, *v.* to squeeze, press.

ဆုံး, (1) *v.* to instruct, discipline, correct, whether by reproof or punishment, သွန်သင်၊ ဝဖြင်၊ ကွပ်.

ဆုံး, (2) *v.* to geld, castrate, ကွပ်၊ ဆင်း.

ဆုံးခန်, *v.* to be obstinate, not to receive instruction or reproof.

ဆို, (1) *v.* to meet, come together, တြိန်၊ တြို၊ တြိုက်၊ ခြား၊ တွေ့.

ဆို, (2) *n.* a mortar.

ဆိုက္ကြည်, *n.* the concavity of do. see ကျည်; any tube closed at one end.

ဆုံး, (1) *v.* to come to an end, be finished, terminated, destroyed, ကုန်၊ ခန်း၊ ပျောက်, *(opposed to* စ.) Hence အဆုံး, *n.* an end, termination, အဆုံးစွန်; *adj.* last, final.

ဆုံးပါး, *v.* do.

ဆုံး, (2) *affix*, sign of the superlative degree.

ဆုံး, (3) *v.* to be unable, unequal to, &c. see ရှုံး.

ဆုံးစွန်, *v.* to be last, final.

ဆုံးဖြတ်, *v.* to bring to a conclusion, finish, decide, settle.

ဆုံး, (4) *n.* some kind of red mineral, as cinnabar.

ဆူ, (1) *v.* to bubble, boil, ပွက်၊ ဝေ; to be agitated, restless, disturbed, distressed.

ဆူလှိုက်, *v.* to bubble, boil, to be agitated, restless, disturbed, distressed.

ဆူပေါင်, *v.* to be distressed, &c. ပူပန်၊ လှိုက်လှဲ့.

ဆူ, (2) *v.* to be fat, corpulent, ဝ; to be plentiful, abundant, ဝ.

ဆူ, (3) *num. affix*, as တဉ်းနှစ်ဆူ, two gods, (see Gram.)

ဆူလှယ်; *adv.* by turns, alternately.

ဆူး, (1) *v.* to be very sour, sharp, piercing, *(comp.* ချဉ်;) to smart, as the eyes, ကိုနှ်း.

ဆူး, (2) *n.* a thorn, any thing pointed.

ဆူးခနှ်း, *n.* the safflower plant.

ဆူးကျင်, ဆူးခေါက်နက်, ဆူးတံခါး; ဆူးပတောင်း; ဆူးဝလွေ, ဆူးပုပ်, ဆူးပြို, ဆူးမှော်, ဆူးသေ, ဆူးသိုးကွ, various thorn plants, trees, and creepers.

ဆေး, (1) *v.* to clean, clean by washing; polish (as a blade.)

ဆေးကြော, *v.* do.

ဆေးသုနှိ, *v.* to engrave, transcribe fairly.

ဆေး, (2) *v.* to investigate, စစ်.

ဆေးကြော, *v.* do.

ဆေးမေး, *v.* do. မေးမြန်း.

ဆေး, (3) *n.* a drug (of any kind,) medicine, paint, tobacco.

ဆေးကု, *v.* to give medicine.

ဆေးကျည်း, *n.* a kind of tobacco, on which mould appears.

ဆေးခြယ်, *v.* to paint, ဆေးရေး.

ဆေးတံ, *n.* a pipe.

ဆေးတောင့်, *n.* a bolus.

ဆေးခဲနှိ, *n.* some kind of yellow mineral, yellow orpiment.

ဆေးပျဉ်း, *n.* a trochisch lozenge.

ဆေးမှုန့်, *n.* medicinal powder.

ဆေးရေး, *v.* to paint.

ဆေးတိုက်, *v.* do.

ဆေးလိပ်, *n.* a cigar.

ဆေးထိုက်, *v.* medicine takes effect.

ဆေးဝါ, *n.* medicine.

ဆေးဆင့်, *v.* medicine suits or takes effect.

ဆေးခါးကြီး, ဆေးတလုံး, ဆေးပဉ္စနိတုပ်, ဆေးပုလဲ, ဆေးပဲနီတိ, ဆေးပွတ်ကိုး, ဆေးဝင်္ဂိုး, ဆေးဝါကြီး, various medicinal plants, trees, &c.

ဆေးလေး, *v.* to be slow, dilatory, to delay, procrastinate, နွေးနှေး.

ဆဲ, (1) *v.* to revile, abuse in words.

ဆဲရေး, *v.* do. ရေးရွဲတိ.

ဆဲဆို, *v.* do.

ဆဲ, (2) *v. affix,* sign of the ind. mood, pres. tense.

ဆဲသည်, *v. affix,* do.

ဆော, *v.* to be quick, မြန်ဖျင်; seldom used singly.

ဆောက်, (1) *v.* to build, erect, တည်, (sometimes written ဆောင်.)

ဆောက်တည်, *v.* to perform habitually, maintain, observe, promote any design, (applied to religious duties.)

ဆောက်, (2) *n.* a chisel.

ဆောက်, (3) *n.* a kind of tree.

ဆောက်ဝိုး, *n.* a circular edged chisel.

ဆောက်ယွန်း, *n.* a mallet, short club.

ဆောက်ဓိုက်, *n.* a pole erected in the manner of a flag-staff, တိုင်း တိုင်ရိုက်.

ဆောက်ဒွိုက်, *n.* a mallet.

ဆောက်ခတ်, *n.* do.

ဆောင်, (1) *num. affix*, as စာနှစ်ဆောင်, two books, (see Gram.)

ဆောင်ကြည်း, *v.* to bear, sustain, &c. see ဆောင်.

ဆောင်, (2) *v.* to bear, carry, ခိုး; to sustain, carry on, accomplish, ရွက်; to use, employ, သုံး; to do, perform, ကျင့်, ခြုံ, မူ. *It frequently derives a specific meaning from the connection.*

ဆောင်ထောင်, *v.* do. do. Hence အဆောင်အထောင်, *see* အခန်းအနှာ.

ဆောင်နှင်း, *v.* to give in marriage, ထိမ်းမြား, ပေးစား.

ဆောင်ပန်း, *n.* a short deck on the prow of a boat, or something similar in the forepart of a cart.

ဆောင်ဖို, *v.* to bear, carry.

ဆောင်ရွက်, *v.* to bear, carry, sustain, carry on, accomplish, &c.

ဆောင်း, (1) *v.* to cover with an umbrella, a hat, *or high raised* cover, &c.

ဆောင်း, (2) *v.* to pay something extra, in consideration of the inferior quality of money, မီးဆောင်း.

ဆောင်း, (3) *n.* a high conical open work cover, with an aperture at the top, used to catch fish, and for various other purposes.

ဆောင်းစု, *v.* to bring or collect together, (applied to things;) see စုဆောင်း.

ဆောင်းကာလ, *n.* the cold season; *comp.* ဥတု.

ဆောင်းကျွတ်, *n.* the end of the cold season.

ဆောင်းပါး, *n.* an epistle in verse.

ဆောင်းဖေးခါး, *n.* a kind of drug.

ဆောင့်, *v.* to thrust, push, butt, stamp, &c. by a sudden violent jerk, ထိုး.

ဆောင့်မိ, *v.* to hit, ထိ.

ဆောင့်ဆောင့်, *v.* to shew temper, obstinacy, resistance of authority.

ဆောင့်ခွေချောင်, *adv.* in a squatting posture.

ဆော့, *v.* to be restless, meddling, troublesome, rude.

ဆော်ကျွတ်, *v.* to be restless, rude.

ဆော်, (1) *v.* to rouse, excite to action, urge on, stimulate, quicken, နှိး၊ သွိး.

ဆော်ဆော်, *v.* do. ဆော်အာဇိး.

ဆော်ဒံ, *v.* do.

ဆော်တော်, *v.* do.

ဆော်, (2) *v.* to solder, join by metallic cement, ဝှေ့ဆော်.

ဆို, *v.* to speak, say, tell, ဟော.

ဆိုဆို, *v.* to mean, signify, import.

ဆိုမည်, *v.* to complain, murmur, မည်တဇိး.

ဆိုက်, *v.* to arrive, ရောက်; to reach, hit, မှန်၊ ထိ; to bring, or come alongside, as a boat, a cart, &c.

ဆိုင်, (1) *v.* to have a right to, have concern in, or with, ရှိင်.

ဆိုင်, (2) *v.* to be engaged together, whether in union of action or in rivalry, ဖြိုင်; to meet, ဖြိုင်၊ အချင်းချင်းတွေ့.

ဆိုင်, (3) *n.* a shop, stall.

ဆိုင်း, (1) *v.* to delay, tarry, wait, wait for, ငံ့၊ စောင့်၊ ဝင့်၊ ထင့်.

ဆိုင်းရိုင်း, *adv.* spreadingly, overshadowingly, extendingly, (as vines and the like.)

ဆိုင်း, (2) *v.* to sling up, suspend, တွ. Hence အဆိုင်း, *n.* a cluster, bunch (of flowers, fruit, &c.)

ဆိုင်း, (3) *n.* a sling to carry things in, suspended at the ends of a porter's yoke.

ဆိုင်း, (4) *n.* see တံဆိုင်း.

ဆိုင်း, (5) *v.* to be fresh, luxuriant, full of leaves, or, *figuratively*, of other good things, ဖြိုင်း၊ ဖြိုင်၊ ရွှန်း.

ဆိုး, (1) *n.* to be bad, not good, မကောင်း; poor, mean, vile, hurtful, injurious; evil, wicked.

ဆိုး, (2) *v.* to dye, colour, တဝ်.

ဆိုးကြံ, *v.* to design, think, or meditate evil.

ဆိုးရွား, *v.* to be bad, poor, mean, vile.

ဆို့, *v.* to stop up, obstruct; *comp.* ကန့်, &c. Hence အဆို့, *n.* a stopper.

ဆို့ပိတ်, *v.* to stop up, &c.; *figuratively*, to be covetous; see ဝမ်းကို့.

ဆိုနို့, *v.* to be sick, inclined to vomit, မို့ကို့.

ဆွ, *v.* to scratch up, dig lightly, agitate, irritate.

ဆွတ်, (1) *v.* to pluck, gather, ခူး.

ဆွတ်, (2) *v.* to sprinkle, scatter, (as water,) ဖျန်း.

ဆွတ်ခြူး, *v.* to scatter, (as powder,) ခြူး.

ဆွတ်, (3) *v.* to be very white, *(used also as an intensive with other words of colour.*

ဆွတ်လွတ်, or ဆွတ်ဆွတ်လွတ်လွတ်, *adv.* indicative of emotion or feeling, &c.

ဆွန်, *v.* to be scarce, deficient, wanting, နည်း၊ ရှား၊ ပါး.

ဆွမ်း, *n.* cooked rice, *(clerical,)* ထမင်း.

ဆွမ်းခံဝင်, *v.* to receive rice, as a priest.

ဆွမ်းစည်, *v.* to set rice in order before a priest.

ဆွမ်းဟင်း, *n.* cooked rice.

ဆွမ်းပုန်းစေး, (from ဆွမ်း, cooked rice, and ပုန်းစေး, to eat, *clerical,*) *v.* to eat cooked rice.

ဆွယ်, *v.* to attach to, connect with, lean on, ကပ်၊ တွယ်၊ မြောင်.

ဆွံ့, *v.* to be deficient in some faculty, as in strength, &c. to be imperfect.

ဆွေညာထကာ, *n.* a friend, မိတ်ဆွေ.

ဆွေဆွေးမျိုးချာ, (from အာဆွေ, &c.) *n.* an own relation, အာဆွေအာမျိုးစစ်.

ဆွေဝါ, *n.* an acquaintance, friend, အာဆွေ.

ဆွေး, *v.* to be decayed, rotten, ယိ၊ ယဲ့.

ဆွေးခွေး, *v.* to enquire into, investigate, discuss, မေးမြန်း၊ ထေးမေး၊ နှိုးနွှာ.

ဆွေးခွေး, *v.* do.

ဆွေးမြန်း, *v.* do.

ဆွေးမြေ့, *v.* to be decayed, rotten, ယိ၊ ယဲ့.

ဆွေးဆွေးနုနှဲ့, *v.* to shake the hands or feet, as a child, through anger or fear.

ဆွဲ, (1) *v.* to pull, draw; to hang up, suspend, တွဲ.

ဆွဲငင်, *v.* to pull, draw.

ဆွဲ, (2) *n.* large scales, or balances, ချိန်.

ဆွဲလဲ, *n.* a small bell with a clapper; see ဆည်းလည်း.

ဆွဲလဲ့, *n.* do.

၌.

The eight consonant in the Burman alphabet, and the third in the class of palatals.

၌, (1) *(Pali,) v.* to be, or produce.

၌, (2) *(contraction of* ၌ဒ္ဓ,*) n.* one portion of the Boodhist scriptures.

၌တ်ရုတ်, *n.* the mina, a kind of bird, ၌ဂုတ်.

၌ဝဲဃယ်, *n.* small dishes which children play with, ဆိုးဗူးတို.

၌ဝံဇော်, *n.* a kind of white bird.

၌ဉ်, *n.* the neck, လည်ပင်.

၌ဒ္ဓ, *n.* one portion of the Boodhist scriptures.

၌ပဒ, *(Pali,) n.* see ၌ပုဒ်.

၌ဝုဒ်, (from ၌ပဒ, *Pali,*) *n.* a small village.

၌ဒိကာ, *(Pali,) n.* a mother.

၌ဒိး, (from ၌ဒိကာ, *Pali,*) *n.* a daughter.

၌ဒိးမိုးဝ်ရှင်, *n.* husband and wife collectively, လင်မယား၊ လင်းမိုးဝ်ရှင်.

၌ဒိးခင်ပွန်း, *n.* do. သမီးခင်ပွန်း.

၌ဒိးမောင်နှံ, *n.* do. သမီးမောင်နှံ.

၌ဒ္ဝီပ, (from ၌ဒ္ဝီ, the eugenia tree, and ဒီပ, an island,) *n.* the great south island on which we live, one of the four grand islands which surround the Myenmo mount; *comp.* ကျွန်း.

၌ဒ္ဝီဒီပ, *n.* see ၌ဒ္ဝီပ.

၌ဒ္ဝီနီ, *n.* a kind of tree.

၌ဒ္ဝီရုဒိ, *n.* the most precious kind of gold, being that produced from the gold eugenia tree.

၌ဒ္ဝီလေဖြ, *n.* the gold eugenia tree, said to grow on the northern extremity of Zamboodebah Island.

၌ရုတ်, *n.* the mina, a kind of bird.

၌ရုဒ်, *n.* a kind of plant, ၌ရာဒိ.

၌ရုပ်, *n.* see ဧရုပ်.

၌ရာ, *(Pali,) n.* old age, ဆိုးဘွင်း.

၌ရာဒိ, *n.* a kind of plant, ၌ဒ်.

၌ဒိ, *n.* a kind of tree.

၌ဒ္ဓ, *(frequently pron.* ၌ဒ္ဒ,*) n.* a kind of bird.

ဂုဏဝ်, *n.* a kind of tree.

ဂုလာကမင်, *n.* a kind of boat.

ဂုဏာပူဂှာ, (*Pali,*) *n,* a womb; the transit of mind from one body to another ; see ပဋိသန္ဓေ.

ဂုဏား, *n.* a four cornered vessel of different sizes, used as a measure.

ဂုထုံ, *n.* a deep iron pot, a caldron.

ဂုဝဲ, *n.* a kind of tree.

ဂုဝက်, *n.* doubt, uncertainty, indecision, သွားငဲ့သွေးချင်း.

ဂုဝက်သာ, *n.* sal-ammoniac.

ဂုဝါ, *n.* painting, picture-work in colours or gold.

ဂှာ, (from ဂှာတိ, to be or produce, *Pali,*) *adj.* caused, or produced, used as a formative increment, with words of Pali origin, as ကမ္မဂှာ, caused by the influence of past deeds. N. B. ဂှာ becomes ဂု in composition, as ကမ္မဂုရုပ်, a body caused by the influence of past deeds.

ဂှာဂဏာ, *n.* compasses.

ဂှာတ်, (from ဂှာတိ, to be, or produce, *Pali,*) (1) *n.* existence, ဖြစ်ချင်း.

ဂှာတ်, (2) *n.* mode of existence, nature, ပကတိ၊ သဘော.

ဂှာတ်, (3) *n.* a race, kind, cast, အမျိုး.

ဂှာတ်, (4) *n.* the organs of generation.

ဂှာတ်, (5) *n.* an account of one's own existence, or life, given by one's self ; commonly applied to different existences of Boodhs, and particularly to the different existences, or lives of Gaudama, the last Boodh, 550 of which are counted in the extant Boodhist scriptures: 10 of these, distinguished from the rest in regard to interest and celebrity, are as follows: viz.

ထေဒ်, *marked* ထေ.	စန္ဒကုမ္မာ, *marked* စ.
နေမိ်, ... နေ.	ဝေဿန္တရာ, ... ဝေ.
ဂုနဂ်ာ, ... ဂု.	သုဝဏ္ဏသာမ်, ... သု.
မဟော်, ... မ.	တူရိဒါတ်, ... တူ.
နာဂုဒ်, ... နာ.	ဝဒူဂု, ... ဝိ.

ဇာတာ, *n.* time and circumstances of one's birth, or a record of the time and circumstances of one's birth, used for astrological purposes.

ဇာတာပေတာ, *n.* do.

ဇာတိ, (1) *(Pali,) v.* to be, exist, produce.

ဇာတိ, (2) *adj.* clear, pure, genuine, အတိုး အစစ်.

ဇာတိဧေတ်, *n.* a certain division of Sekyah systems, consisting of a hundred thousand millions of worlds, which are destroyed and reproduced simultaneously; see ဧေတ်.

ဇာတိသရ, (from ဇာတိ, to be, and သရ, to bring to mind, *Pali,) n.* knowledge of one's own existence in a past state.

ဇာဒိဖွလ, *n.* a nutmeg.

ဇာပိပြိဃဝ်ပွင်, *n.* mace.

ဇာထိမ္ဗာလာ, *n.* a kind of tree.

ဇိက္ကဂ်, *n.* a screech owl, ခင်ပုဒ်.

ဇိဇိ, *adv.* indicating certain noises.

ဇိန, *(Pali,)* a Zeena or Boodh, မာရ်ငါးပါးကိုအောင်သောသူ; a person who has overcome the five evils, or tyrants, viz. ခန္ဓာမာရ်, animal constitution; အဘိသင်္ခါရမာရ်, subjection to the operations of the four causes; ကိလေသမာရ်, the passions; မစ္စု မာရ်, death; and ဒေဝပုတ္တမာရ်, the most powerful evil Nat.

ဇီယာ, *n.* the cummin plant.

ဇီဝက, *n.* Zewakah, a noted physician; *figuratively*, any skilful physician.

ဇီဝဇီဝ, *n.* a kind of bird, a pheasant.

ဇီဝေါ, *(Pali,) n.* life.

ဇီဝှါ, *(Pali,) n.* the tongue, လျှာ.

ဇီဝှါဝိညာဏ်, *n.* the sense of taste.

ဇီဝ, *n.* the fœtus, (commonly applied to animals.)

ဇု, *n.* nine-pins, or any thing of the kind; *also*, pieces used in certain other plays.

ဇော, (from ဇောတိ, *Pali,) n.* a sudden active emotion, or exercise of mind.

ဇောပြဒိ, *v.* to be thrilled with a sudden violent emotion.

ဇောဂ်ရှစ်သောင်း, *n.* a kind of tree.

ခြောက်ချဉ်း, (1) *n.* a fragment, or broken bit of a pot.

ခြောက်ချဉ်း, (2) *n.* a kind of tree.

ခြောင်ပင်လွေး, *n.* a kind of tree.

ခြောင်း, *n.* a stable, မြင်းခြောင်း၊ မြင်းတင်းကုပ်.

ခြောင်းခေါ်, *n.* a certain disease of horses.

ခြောဘ, *n.* a kind of precious stone.

ခြောဘရုတ်, *n.* do.

ခြွေဂျီ, *n.* a Jogi, a performer of certain religious austerities.

ခြွေဂျီဆူပင်ထုပ်, *n.* a kind of mushroom, or fungus.

ခွတ်ထရွတ်, *adv.* rudely, disrespectfully, improperly, badly, ဆိုး.

ခွန်း, *n.* a spoon.

ဃ.

The ninth consonant in the Burman alphabet, and the fourth in the class of palatals.

ဃာ, *n.* lace, open work in cloth, paper, or boards.

ဃာန်, (from ဈာန်, *Pali,*) *n.* a certain attainment, or state of mind, which enables the possessor to traverse different worlds. It is divided into five constituent parts, viz. ဝိတက်, thought, design; ဝိစာရ, consideration, reflection; ပီတိ, pleasure, joy; သုခ, bliss, happiness; ဧကဂ္ဂတာ, permanency, immutability.

ဃာန်သမာပတ်, *n.* do.

ဃာန်အဘိညာဉ်, *n.* do.

ဃိုး, *n.* a kind of tree, of which there are various species.

ငွေး, *n.* a market, bazar.

ငွေးကြိ, *n.* a kind of fair, or resting place, where country people stop and dispose of their goods to the market people.

ငွေးရွှဲစု, *n.* small silver change, used in the market.

ငွေးရွှဲစုသည်, *n.* a market man, or woman.

စ.

The tenth consonant in the Burman alphabet, and the fifth in the class of palatals.

ည, *(a contraction of* ညည်,) *n.* night.

ညက်, *v.* to be made fine, as powder, ဖွဲ့.

ညှဉ်ပါး, *v.* to be frightened, lose courage, run away, ကြောက်ညှဉ်.

ညှဉ်ပါးကြောက်ညှဉ်, *v.* do.

ညှင်း, (1) *v.* to be gentle, soft, quiet, pleasant, ပြည်း ဆာ.

ညှင်း, (2) *v.* to contradict, dispute, deny; see ငြင်း.

ညှင်းုံ, *v* do.

ညှင်းဆုန်, *v.* do.

ညှစ်, *v.* to be dirty, ပစဉ်; to be sorrowful, distressed; နှစ်ထုံမသာ, ညှိုးနွမ်; to be vile, wicked, ဆိုး. Hence အညှစ်, dirt, filth, အညှစ်အကြေး, အကြေးအညှစ်.

ညှစ်ကျွံ, *v.* to be muddy, filthy, dirty, slimy, နောက်.

ညှစ်ကြေး, *v.* to be rusty, dirty, filthy.

ညှစ်ညမ်း, *v.* to be dirty.

ညှစ်ညူး, *v.* to be gloomy, sorrowful, distressed.

ညှစ်တာ, *v.* to be filthy, dirty, mean.

ညှစ်ထည်း, *v.* do.

ညှဉ်းတည်း, *v.* to be afraid, &c. see ညှဉ်ပါး.

ညှည်း, (1) *v.* to sigh, groan, be distressed in mind.

ညှည်းညဉ်, *v.* do.

ညှည်းညူး, *v.* do.

ညှည်းတွား, *v.* do.

ညှည်းပူပန်, *v.* do.

ညှည်း, (2) *n.* a friend, used as a term of address, by a woman to other women, or to her husband; or by a man to his wife, or other women; to his equals, or inferiors, ခဲ့.

ညှဲ့, *n.* night.

ညှဲ့ကြီး, *n.* evening.

ညှဲ့စာ, *n.* evening food, supper.

ညှဲ့နေ့, *n.* afternoon, latter part of the day.

ညှတ်, *n.* a certain portion of the writing used at the initiation of priests, ကမ္ဘဝါ.

ညှတ်ညတ်, *adv.* indicative of the noise made by a frog, or chicken, when frightened.

ညှပ်, *v.* to be pinched, squeezed between two substances; *act.* ညှပ်.

ညှမ, *n.* a younger sister, ဆီမ.

ဆွဲ, (1) *v.* to be protracted (as sound), be noisy, ခိုင်း၊ ညှိုဆွဲ.

ဆွဲ, (2) *n.* a kind of animal.

ဆွဲ, (3) *n.* a kind of tree.

ဆွဲသော, *v.* to be protracted (as sound), be noisy.

ဆုံ, (1) *v.* to be fine, soft, delicate, နု၊ ဦး၊ ငယ်၊ သိန.

ဆုံသက်, *v.* do.

ဆုံ, (2) *v.* to be poor, mean, inferior, deficient, ယုတ်; to grow less, decrease, be diminished, ဆေး.

ဆာ, (1) *v.* to lay eggs, ဥ.

ဆာ, (2) *v.* to come to one's help, (not used alone, but combined with other words, as ကူဆာ၊ ညီဆာ, &c.)

ဆာ, (3) *n.* the right side,—*opposed to* တဖ.

ဆာကမုံး, *n.* a jar appropriated to drinking-water.

ဆာက်, (from ဆာဏ, *Pali,*) *n.* intellect, sense, wisdom.

ဆာကကာ, (*Pali,*) *n.* relations, အဆွေအမျိုး.

ဆာသို, *affix,* up, as မြစ်ဆာသို; up the river; မြေဆာသို, up the country.

ဆား, (1) *v.* to meet with, find, get, တွေ့၊ ကြိန၊ ကြဲ.

ဆား, (2) *euphonic affix.*

ဆို, *v.* to hitch upon, hang or suspend upon; to be caught, as by a nail, thorn, fire, disease, &c.

ဆိုဒန်, *v.* do.

ဆိုတ်, *v.* to nod, as the head.

ဆိုတ်ဆိုတ်, *adv.* an intensive to words of sound.

ဆိုန်, *v.* to be still, unmoved, composed, quiet, ငြိန.

ဆိုဒး, *v.* see ဆတ်.

ဆို, (1) *v.* to be even, like, as much as, ၌; *act.* ညှိ.

ဆိုဆာ, *v.* do.

ဆိုညွတ်, *v.* do. Hence ထဆိုတညွတ်, of one accord, alike.

ဆိုဏာ, *n.* audience, a levee.

ဆိုဏာခံ, *v.* to give audience, hold a levee, *(royal;) comp.* ဧည့်ခံ.

ဆို, (2) *v.* to help, aid, assist, ကူ၊ ဖေ.

ဆိုဆာ, *v.* do.

ဆို, (3) *n.* a younger brother of a brother.

ဆိုအစ်ကို, *n.* a brother.

ညီမ, *n.* a younger sister.

ညီး, (1) *v.* to be dissatisfied, uneasy, discontented.

ညီးငွေ့, *v.* do.

ညီး, (2) *v.* to be glittering, flaming, တောက်.

ဉာဏ်ကျူးတရားငါးပါး, (from ဉာဏ်, knowledge, and တရား, law, *Pali,*) *n.* five principles, or laws, viz. အနိစ္စ, the principle of mutability; ဒိဋ္ဌ, the principle of existence, or mode of existence; ဝတ္ထုဏာ, the principle of discriminating marks, signs, &c. နိဗ္ဗိန်, the principle of absorption, or annihilation; and ပဥ္စတ်, *which see.*

ညဲ့, *n.* a friend, &c. *see* ညည်း.

ညဲ့ဖန်းလေး, *n.* a doll, puppet, ရုပ်ဖန်း.

ညောင်, *n.* the banyan tree, *Ficus Indica.*

ညောင်တော်, *n.* the sacred banyan, *Ficus Religiosa,* under which Gaudama was perfected, ဝဇ္ဇောင်.

ညောင်ဇဥ္ဇဟော, *n.* do.

ညောင်ကုတ်ဟဲ့, ညောင်ကျတ်, ညောင်ကွတ်, ညောင်ချည်, ညောင်ခြေတောက်, ညောင်ပိန်းခဲ့, and ညောင်သပြေ, varieties of the banyan.

ညောင်စောင်း, *n.* a kind of bedstead.

ညောင်ရေ, (from ညောင်, the banyan, and ရေ, water,) *n.* holy, or sanctified water, poured around the banyan.

ညောင်ရေအိုး, *n.* the pot in which holy water is kept, or offered, ကြာသပတ်အိုး.

ညောင်း, *v.* to be wearied through inaction; to pay attention to by the eye or ear, *(polite and respectful,)* မျက်စိညောင်း၊ နား ညောင်း.

ညောင့်, *n.* a sharp stick; a thorn, ခြောင့်.

ညို, (1) *v.* to be dark in colour, approaching to black; of a deep blue, or green, ရှိင်း; opposed to ပြာ.

ညို, (2) *v.* to be sorrowful, grieved, gloomy.

ညို, (3) *v.* to be faded, shrivelled, withered, contracted.

ညိုကွေး, *n.* the shin bone, ဖြင်းခေါင်း, *(comp.* ကွေး, an arm, &c.)

ညိုဖြင်, or ညိုဆွင်, *v.* to be poor, distressed, miserable, ဆင်းရဲ.

ညိုဆွဲ, *v.* to be noisy, ဆူ.

ကျိုးတ, *v.* to be of a beautiful dark colour.

ကျိုး, *v.* to feel ill-will towards, wish to injure, indulge malice, feel revengeful, မုန်းထား၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့.

ကွတ်, (1) *v.* to stoop, bow down the head, hang down, ခေါင်း ကုန်း ကိုင်း.

ကွတ်, (2) *v.* to assent to, be inclined in mind. Hence ထဉ်တွတ်, *adv.* of one mind, with one accord.

ကွတ်နှံ့, *v.* to be pleased or gratified with, ကြည်နှံ့၊ နှစ်သက်.

ကွတ်ချတ်, *v.* to stoop, bow down, be low.

ကွတ်ရှိ, *v.* to bow down together, as a multitude.

ကွံ့, *n.* mud, mire, ရွှံ.

ကွံ့ခြောင့်, *n.* a muddy ditch, a miry place.

ကွံ့, *v.* to taper, run out into a point, ချွန်၊ နူးသွယ်. Hence ထဉ်ကွံ့, *n.* a sprout, a young twig, a branch; *adj.* fine, nice, of the best quality, (applied to silks, &c.)

ကြာ, *v.* to be slender, poor, weak.

ကြိုင်း, (1) *v.* to cut into long slices.

ကြိုင်း, (2) *n.* a cutaneous disease, white spots on the skin.

ကြိုင်း, (3) *n.* a kind of trumpet, a French-horn.

ကြိုင်း, (4) *v.* to be soft, gentle, as sound.

ကြိတ်, *v.* to squeeze, or press, in order to extract liquor or milk; to milk.

ကြိုးစား, *v.* to hurt, injure, treat unjustly or severely, နှိပ်စက်.

ကြိုးစားဆဲ, *v.* do.

ကြိုးစားနှိပ်, *v.* do.

ကြိုးဆိုး, *v.* to be distressed, miserable.

ကြိတ်, (1) *v.* to pinch, squeeze, compress between two substances; *neut.* ဆွတ်.

ကြိတ်, (2) *n.* nippers, pincers, tongs, snuffers, shears, scissors, &c.

ကြိတ်ရိုး, *n.* the collar bone; lower jaw bone.

ကြာ, *v.* to have regard to, pity, help, စာနာ၊ ထောက်.

ကြာထာ, *v.* do.

ကြာတွယ်, *v.* do.

ကြီ, (1) *v.* to kindle, to catch fire, ထွန်း; *neut.* ကြီ; to take along with one, သွေး.

ညီ, (2) *v.* to make even, alike; *neut.* ညီ.

ညီညွတ်, *v.* do.

ညီ, (3) *v.* to compare, နှိုး၊ ရှည်.

ညီ, *v.* to be rank in regard to smell, to smell offensively, ငှါးဝ၊ ပေါက်.

ငြှော်, *v.* to smell as burnt flesh.

ငြှော်သင်, *v.* do.

ညိုး, *v.* to be dull, faded, withered, နုပျိုး၊ ဆင်း; to be of a sad countenance, နုပျိုး၊ သဗ်း; to be sorrowful, distressed in mind, ဉာဏ်၊ ရှည်း၊ နှိုး၊ နုပျိ၊ ပူပန်.

ညိုးငယ်, *v.* do.

ညိုးဖြ, *v.* do.

ညိုးခြည်း, *v.* do.

ညှို, (1) *v.* to charm, lure, decoy, ပစ်းစား.

ညှို, (2) *v.* to blow the nose.

ညှို, (3) *n.* a bow-string, the string of a musical instrument.

ညွှတ်, (1) *v.* to bend down, ကုန်းဝ၊ ကိုင်းဝ.

ညွှတ်, (2) *v.* to incline the mind, persuade, ဗျားယောင်း.

ညွှတ်, (3) *n.* a noose, a collection of nooses, ကျော့ကွင်း.

ညွှန်, *v.* to show, point out, ဖြ.

ညွှန်း, *v.* do.

ဍ.

The first consonant in the class of linguals, which is called the ဍ class.

ဍီကာ, *n.* a commentary on the original Pali text, (supplementary to the inspired commentary of the Yahandahs, which is called အဋ္ဌကထာ.)

ဍီကာဆရာ, *n.* a commentator on do.

ဎ.

The second consonant in the class of linguals.

ဎာန, *(Pali,) n.* a place, အရပ်; a receptacle.

ဎာပန, *(Pali,) v.* to enshrine.

ဎီ, (from ဌိတိ, *Pali,*) *n.* continuance, တည်ချင်း.

ဎီတိကွဏ, *n.* the continuance of thought; see ဌိတ္တိကွဏ.

ဒ.

The third consonant in the class of linguals.

ဓ.

The fourth consonant in the class of linguals.

ဏ.

The fifth consonant in the class of linguals.

တ.

The first consonant in the class of dentals, which is called the တ class.

တာ, (1) *v.* to regret, တဒ်.

တ, (2) *num. adj.* one, *(a contraction of* တဒ်; *also a contraction of* တပါး, other.)

တ, (3) *n.* a formative prefix, used especially in forming adverbs; (see Gram.)

တစ္ဆဲတဖော်, *adv.* numerously, confusedly.

တဆ်, (1) *v.* to go up, ascend; opposed to ဆင်း, to descend.

တာဆ်, (2) *v.* to advance, increase.

တာဆ်, (3) *n.* a paddle.

တဏ္ဍတ္ဍဒိုး, *n.* a gross heretic, one whose sentiments are fundamentally erroneous; *comp.* တိတ္ထိ.

တဏ်ခတ်, *v.* to pull an oar, to row.

တဏ်တဏ်, *adv.* an intensive, တွဏ်တွဏ်.

တဏ်တူ, *n.* a kind of large brown lizard.

တဏ်ဒှာ, *n.* a convulsion fit.

တဏ်ဓ, *n.* a rudder or helm.

တဏ်ဓကျိင်, *n.* a helmsman, ဝဲနင်း.

တဏ်ဓရိင်း, *v.* to put the helm to starboard.

တဏ်ဓဖတ်, *v.* to put the helm to larboard.

တကယ်, *adv.* right, certain, true, အကယ်.

တဏ်လွှဲ, *v.* to paddle.

တဏ်ဝန်း, *v.* to assemble round, encircle, &c. ဝိုင်း.

ဂဏ်ဝယ်, *adv.* in a cross-legged manner.

တကာ, (1) (from ဒါဂကာ, *Pali,*) *n.* one who contributes to the support of religious characters, a layman, ဥပါသကာ.

တကာမ, *n.* a female do.

တကာ, (2) *adj.* all, the whole.

တကား, *adv. affix,* indeed ! alas !

တကဲ့တကဲ့, *adv.* by degrees ; see ကဲ့.

တကျည်ပကတ်, *n.* a kind of tree.

တကျည်း, *n.* a principal nerve or tendon in the bowels.

တကျည်းကျည်း, *adv.* moderately and protractedly, applied to pain.

တက္ခ, *adv. affix,* together, together with, as ဆရာတက္ခ, with the teacher.

တက္ခနက်, (from တစ်, one, အက္ခ, together, and အနက်, a collection,) *adv.* at once, all together, တပြိုင်နက်.

တခါ, *adv.* once.

တခါတည်း, *adv.* one time only, at once.

တခုခု, (from တစ်, one, and အခု, a numeral auxiliary,) some one ; one out of several.

တခုကခု, *adv.* one after another, whether every one, or several.

တခုထဲဝယ်, or တဝယ်တခု, *adj.* few, now and then one, or here and there one. N. B. Other numeral auxiliaries are used in a similar manner, as တခါဘဝယ်, or တဝယ်တခါ, sometimes, now and then ; တယောက်ထဲဝယ်, &c. a few persons, now and then a person.

ထီးလွတ်, *n.* a woman who has lost her husband by death, or divorce.

တခဲ, (from တစ်, one, and ခဲ, to be hard,) *n.* a hard substance ; a number of materials blended into one mass.

တခဲနက်, (1) (from အနက်, a collection,) *n.* do. do.

တခဲနက်, (2) *adj.* commingled, blended, assimilated, (frequently applied to sound, and colours.)

တခဲနက်, (3) *adv.* altogether, ထက္ခနက် ; တပြိုင်နက်.

တခေါက်, *adv.* once ; နှစ်ခေါက်, twice, &c. (see ခေါက်.)

တချွန်း, *n.* a half.

ထချား, see အချား, under ချား, other.

ထခြိုင်ခြိုင်, *adv.* noisily.

ထချောင်းချောင်း, *adv.* see ချောင်းချောင်း.

တခြို့, see ဘခြို့, some.

တင်, (1) *v.* to put, or place upon; တင်စည်, *v.* do.

တင်, (2) *v.* to stretch, as a bow, i. e. to place the string upon the catch.

ထင်, (3) *v.* to be alive, not dead, ရှင်.

တင်ချွင်, *v.* to be beforehand, as တင်ချွင်ချပြောသည်, to speak beforehand.

ထင်, (4) *n.* the posteriors, နွေး ဆွဲ ဝန်ဆို့.

တင်သား, or တင်သီး, *n.* do. (most common.)

တင်ပါး, *n.* the sides of do.

တင်္ကား, *n.* coin, money.

တင်ကူး, *v.* to cross a river obliquely, setting above the place aimed at in order to counteract the force of the current; to take a similar course to gain any point.

ထင်ကျည်, *n.* the cross-piece, or yoke, for the back of an animal.

တင်ကြီ, *n.* a kind of bird.

တင်စား, (1) *v.* to use a figure of speech; (2) to mislead by using language which is susceptible of more than one meaning; (3) to cheat.

တင်ဆတ်, *n.* a kind of bird.

တင်တင်, *adv.* clearly, conspicuously.

တင်ပြင်, *adv.* in a cross-legged manner, ထက်ဝယ်.

တင်ပြင်ခွေ, *adv.* do.

တင်ဒီ, *v.* to be beforehand, to get the advantage.

တင်ရှိန်း, *n.* a saddle-cloth.

တင်လဲ, *n.* molasses, boiled juice of the palm or cane.

တင်း, (1) *v.* to be firm, hard, ခိုင်း ဟ.

တင်း, (2) *v.* to be tight, not slack, ဖောလျော့.

တင်း, (3) *n.* a measure of capacity; see ဘတင်း.

တင်းကုပ်, *n.* a shed, low house, place of business, distinguished from a dwelling house.

တင်းကုပ်ရှိ, *n.* do.

တင်းကျမ်း, (*pron.* ခင်းကျမ်း,) *adv.* very, very much, complete, &c.

တင်းတင်း, *adv.* see ကျင်းကျင်း, an intensive.

တင်းတိမ်, (1) *v.* to be satisfied, have enough, (negative တင်းမတိမ်.)

တင်းတိမ်, (2) *n.* a screen.

တင်းထင်း, *adj.* or *adv.* unfinished, လက်စမပြီး.

တင်းဝါး, *n.* a kind of bamboo.

တင့်, *v.* to appear well, be comely, handsome. Hence အထင့်, *adv.* appearing well, but not in reality.

တင့်ထပ်, *v.* do.

တင့်တယ်, or တင့်တည့်, *v.* do. (most common.)

တစ်, (1) *adj.* one, (marked ၁.)

တစ်, (2) *v.* to be tight, not slack, ကြပ်.

တစ်, (3) *v.* to cut in pieces. Hence အတစ်, *n.* a piece, bit.

တစည်း, *n.* a kind of adze, ခွင်း.

တစပြင်, *n.* a place of performing funeral rites.

တစဆစ, *adv.* without intermission.

တစီ, *n.* or *adv.* a little bit, အနည်ငယ်, စည်းငယ်, နှိုးစည်း, ဆိတ်စီ, တစိုးတစီ.

တစုံတခု, *adj.* some one, one only. N. B. Other numerals are construed in a similar manner; တစုံတယောက်, some one person.

တဇေ, *adv.* merely, only, သက်သက်.

တဇောင်တိုက်, *v.* to instigate a quarrel by underhand management, ဥတိုက်.

ထဇောင်းချည့်, *v.* to peep, look slily, pry into.

တစိုးထစီ, see တစီ, or စုံးစည်း.

တစ္ဆိုဂိုဖြိ, *n.* a small particle of dust.

တစ္ဆေ, or တဆေ, *n.* a ghost, (see စင်္ဆေ.)

တဒွယ်တဒွဲး, *adj.* one, a single one.

တဆာ, *n.* see တဒိဆာ.

တဆိတ်, *n.* a pinch, that is, a small quantity.

တဆိတ်းလေး, *adv.* very little.

တဆေး, *n.* leaven or yeast.

တဏှင်, *n.* a file.

တဏောင်တပ်, *n.* the flank of an army.

တည်, *v.* (1) to build up, erect, set up, establish, ဆောက်, ဆောင်.

တည်တား, *v.* do. *also,* to establish, make firm, settle, compose, agree to, make binding.

တည်ကြည်, *v.* to build up, erect, set up, establish, &c.

တည်ကြား, *v.* do.

တည်တံ့, *v.* do.

တည်ကျေး, *v.* to feast to satiety, ရစ်ဝ.

တည်, (2) *n.* a basket, measuring one ဆာတီ.

တည်, (3) *n.* the fig tree, တည်ပင်.

တည်, (4) *n.* an elephant with one tusk only.

တည်ရာ, *n.* a building, an abode.

တည်ဝင်း, *n.* a kind of tree.

တည်း, (1) *affix*, used in asking questions, to designate the point on which the question turns, and is nearly equivalent to *or*, and *either*.

တည်း, (2) *adv.* only, as တခုတည်း, one thing only.

တည်း, (3) *v.* to remain for a little while, to secure for a little while, တဲ.

တည်း, (4) *v.* to be, used at the close of a simple sentence, as အခည်းကားကျော်လောက်တည်း, his name is Moung Louk.

တည်းစပ်, (from တည်း, and စပ်,) *n.* an instrument used by tailors to stitch work together.

တည့်, (1) *v.* to be strait forward, direct from one point to another, ဖဆောင်း။ မတိမ်း.

တည့်, (2) *(pron.* ဒဲ့,) *affix*, shows that the words to which it is affixed are a quotation, or repeated from the mouth of another.

တည့်တည့်, *adv.* straitly, directly, strait forward, စူးစူး.

တည်ဒီး, *adv.* evenly, alike, like as.

တဏှာ, *n.* passion, လောဘ။ ဆရှိ.

တတ်, (1) *v.* to know, know how, be accustomed to, skilled in, understand, လည်.

ထတ်ကိုယ်း, *adv.* according to one's skill, by one's own ability.

တတ်, (2) *v. affix*, equivalent to ရှိသည်. It is used at the close of a parenthesis, or paragraph.

တတ်နိုင်, *v.* to be able, possess ability.

တတ်သွယ်, *v.* to be intelligible, easy to be understood.

တတိယ, (from တိ, or ဩ, three, *Pali*,) *adj.* third.

တဖောကိတဖောက်, *adv.* by degrees; see ကဲ့.

တခဏ်, *adv.* a little while, a moment, ခဏ.

တဒတ္ထာသဗွဒါန်, *(in Grammar,)* *n.* the dative case, when it terminates in ၌, *(Carey.)*

တဒါရုံ, *n,* idea, memory, ရောဂါအာဂုံကိုအာရုံပြုချင်း.

တန်, (1) *v.* to accord with, be enough, suitable, worthy of, တေ၁ ၊ တိုက် ၊ ထောက် ၊ ရာ ၊ ထျော် ၊ သင့်.

တန်, (2) *v.* to be mean, worthless, unbecoming, unsuitable, out of character, wrong, vile, ဆိုးညစ် ၊ ညံ့ ၊ တေ ၊ ဗျင် ၊ ယုတ်.

တန်, (3) *n.* filth, dirt, *(obsolete.)*

တန်, (4) *n.* an evil, calamity, ဘေး ၊ အန္တရယ်.

တန်, (5) *num. affix,* as အကျိုးနှစ်တန်, two rewards.

တန်ကျစ်, *n.* a kind of vine.

တန်ခိုး, *(frequently pron.* တခိုး,) *n.* power.

တနင်္ဂနွေ, *n.* the sun in character of a planet; *comp.* ဗြဟ်; the first day of the week, Sunday.

တနင်္လာ, *n.* the moon in character of a planet; *comp.* ဗြဟ်; the second day of the week, Monday.

တနင်သာရီ, *n.* Tenasserim, the southernmost town in the Burman dominions.

တနစက်, *n.* the eaves of a roof, အမိုးဖွဲ့.

တနစယ်, *(pron.* တစယ်,) *n.* a field on the margin of a river, cultivated in the dry season, and overflowed in the rains, မူထိုင်.

တန်ဓိတ္ထင်း, *n.* a reservoir, a receptacle of filth, *(pron.* တဓိတ္ထင်း.)

တန်ဖွတ်, *(pron.* တဖွတ်,) *n.* a kind of boat.

တန်ဖွတ်ပင်, *n.* a kind of tree.

တန်ဆာ, *(frequently pron.* တဆာ,) *n.* an ornament or article of embellishment; an implement or article of use; an appendage of any kind.

တန်ဆေး, *(pron.* တဆေး,) *n.* yeast, or any fomenting substance.

တန်ဆောင်, *(pron.* တဆောင်,) *n.* a portable pyramidical structure offered in worship.

တန်ဆောင်တိုင်, *n.* do.

တန်ဆောင်မုန်း, *(pron.* တဆောင်မုန်း,) *n.* the eighth month in the year.

တန်ဆောင်း, *(pron.* ထေးနှောင်း,) *n.* a four-cornered edifice, with a roof which commonly consists of two or three gradations, erected at the corners of fortresses, for the purposes of defence; or, elsewhere, for religious purposes; *(comp.* ဖြဆန်.)

ထပ်ဦးကား, *adv.* moreover, furthermore.

တစ်, *n.* a robber, a ravisher, &c.

တံတား, *(pron.* တဒါး,) *n.* a bridge, causeway, wharf; *figuratively*, a messenger.

တူ, *(pron.* ဒူ,) *adj.* or *adv.* alike, equal.

တံတိုင်း, *(pron.* တိုင်း,) *n.* a brick, or stone wall.

တံပြက်, *(pron.* တပြက်,) *n.* a kind of creeper.

တံမြက်, *(pron.* တမြက်,) *n.* a broom.

တံမြက်စည်း, *n.* do. *(by corruption,* တပြက်စည်း.)

တံမြက်ခြေး, *n.* sweepings.

တွယ်, *n.* a large spot of deep mud.

တံသား, *n.* a carpenter's rule, a ruled line.

တန်း, (1) *n.* an extended line, စင်း. Hence အတန်း, *n.* an extended line, အစင်း; a row, အစဉ်; length, duration, as အသက်တန်း, length of life.

တန်း, (2) *n.* a place of detention, or moderate confinement, for debt, or slight offences.

တန်းသား, *n.* a keeper of do.

တန့်, (1) *v.* to stop, put a stop to, ဆန့်ဆီး; (2) *v.* to stop, remain. Hence အတန့်, *n.* a mark drawn across, a limit, stop. အတန့်တန့်, *adv.* one after another, successively.

တဝ်, (1) *v.* to fix in or on, tie, နှဝ်.

တဝ်, (2) *v.* to dye, colour, ဆိး.

တဝ်, (3) *v.* to desire, covet, lust after, နှံး၊ ဖက်.

တဝ်, (4) *v.* to be certain, *(not used alone.)* Hence အတဝ်, *adv.* certainly.

တဝ်အဝ်, *adv.* certainly, အကယ်၊ အမှန်.

တဝ်တဝ်, *adv.* do.

တဝ်, (5) *n.* a fortification of wood; *comp.* ရွိန်း.

တဝ်, (6) *n.* a regiment of soldiers, or a squadron of military boats.

တပ်ဦး, *n.* advanced troops.

တပ်ခင်းပွဲ, *n.* a parade of troops.

တပ်တာ, *n.* a fortification, a regiment of soldiers, a squadron of military boats.

တပ်တောင်, *n.* do.

တပ်ဗျူး, *n.* advanced troops.

တပ်မ, *n.* a chief fortification, the main body of an army, or of military boats.

တပ်မှူး, *n.* a military officer, a captain, or colonel.

တပ်ထောင်, *n.* a war-ship, "a man of war."

တပေါ်, *n.* a garment worn by women over the shoulders, a shawl.

တာဆော, *n.* a kind of tree.

တပည့်, *n.* a disciple; see တပြည့်.

တပါး, *pron. adj.* other, another, အချား, တချား, အထူး, တတူး.

တဖွဲ့ဆိုသ, *(a grammatical term,) n.* the fourth class of compound sentences, made by compounding a noun in any case with a verb, *(Carey.)*

တပေါင်း, *n.* the twelfth month in the year.

တရိတပါး, *adv.* more or less.

တံပိုးခေါင်, *n.* the mouth-piece of a musical instrument.

တဝိတွဲ, *n.* the eleventh month in the year.

တပြတ်ညှင်း, *(a corruption of* တန်ဖြတ်ညှင်း,) *n.* a broom.

တဖြင်တက္ခံ, *adv.* diversely, in different directions.

တဖြင်တပါး, (from အဖြင်, an outside, and တပါး, other,) *adv.* or *adj.* elsewhere; pertaining elsewhere, or to some other place.

တပြည့်, *n.* a disciple, a scholar.

တပြည့်တော်, (1) *n.* a disciple of an eminent teacher; (2) *pers. n.* I, *mas.* (used in addressing a priest, or religious teacher.)

တပြည့်ထော်မ, *fem. of* တပြည့်တော်.

တပြောင်းပြန်ပြန်, *adv.* backward and forward, interchangeably.

တပြိုင်နက်, (from တ, one, ပြိုင်, to be or do together, and နက်, a collection,) *adv.* at once, all together, တကူနက်.

တဖန်, *adv.* again, once more.

စာဖန်ဖန်, *adv.* again, repeatedly.

တဖံ, *adv.* again, once, once more.

တဖံတုံ, *adv.* again, once more.

တဖျတ်ဖျတ်, *adv.* see ဖျတ်ဖျတ်.

တဖြုတ်, *adv.* an instant, instantly, ခဏတဖြုတ် ; ဖြုတ်ခနဲ.

တဘန်, *adv.* see ထပ်.

တဆောင်, *n.* a proverb, common saying, a song.

တဆဲး, *v.* to be dissatisfied with, feel uneasy on account of, to regret the want of, တး လွဲး.

တဆဲးဆို, *v.* do.

တဆဲးဆွတ်, *v.* do.

တဆဲးညွတ်, *v.* do.

တဓ, *n.* the past ; the future, လွန်ချဲး.

တဓင်, *adv.* therefore ; see သို့တဓင်.

တဓန့်, *n.* a messenger.

တဓန်း, *n.* mud in rice fields, သဓန်း.

တဓဟုတ်, *n.* an instant, moment ; *see* ဓဟုတ်.

တဓွ, *n.* the poorest kind of gold, being that in common use, ငွေ.

ထဓာ, *n.* a kind of tree.

တဓုတ်ကြိုး, *n.* ornamental cords or ropes, trappings.

တဒို့, used after an assertive affix, is merely expletive, as သွား သည်တဒို့, he goes.

တဒူ, *affix*, see တဒို့.

တဒူကား, *v. affix*, implies supposition, as, သွားတဒူကား ; *if he go*, or if he had gone. It is also an affix of tense, as သွားတဒူလား, when he went, or had gone ; having gone.

တဒူညိုး, see တဖြည်ဲး.

တဒျနဲ့နဲ့, *n.* the day before yesterday.

တဖြည်ဲး, *n.* the art of telling where lost goods can be found, နိမိတ်.

တဖြည်ဲး, *n.* a rule, or measuring rod, ဖြည်ဲး.

တဖြိတ်, *n.* a kind of plant.

တမှိန်းတွေးတွေ, *adj.* lost, or confused, in thought.

တမျှ, *adv.* as, like as, &c. see အမျှ.

တရွက်, *n.* a kind of royal umbrella.

တယိ, (1) *v.* to be very, (good or bad;) as, တယိလ့ကောင်းသည်, or တယိကောင်းသည်, it is very good. In conversation it has various other applications.

တယိ, (2) *interj.* extraordinary! သယိ.

တယူ, *v.* to regret, ယူတ ။ တ ။ တဒိး.

တရုတ်, *n.* Tartary, the name of a country.

တရုဒ်, *an astrological term.*

တရုပတ်, *n.* a kind of fan.

တရုပတ်သမား, *n.* a ship-caulker, တေးတတ်သောသူ.

တရံ, (1) *n.* a fence, enclosure.

တရံ, (2) *n.* a time, turn, as တရံသော်ခါ, at one time, at the same time.

တရား, (1) *n.* the universal, and immutable laws of the moral world, collectively considered, or any particular moral principle or law; whatever accords with the laws of the moral world, or with the established system of just retribution; justice, right.

တရား, (2) *v.* to accord with any law or moral principle, to be just, right. Hence မတရား, unjust, illegal, sinful.

တရားတသော်ဒိန်, *n.* see တရား.

တရားကွပ်ဆိုး, *n.* see ကွပ်ဆိုး.

တရားခံ, *n.* a defendant in a suit at law.

တရားတင်ကုပ်, *n.* an inferior tribunal.

တရားဘွေ့, *v.* to engage in a lawsuit.

တရားဆဒိန်း, (from တရား, a moral principle, and လဒိး, a road,) *n.* the path of duty, a moral course, morality.

တရားထို, *n.* a plaintiff.

တရားသူကြီး, *n.* an administrator of justice, a magistrate, judge.

တရုဒ်, *n.* China.

တရေးရေး, *adv.* steadily, uniformly, consistently.

တရော, *n.* a violin.

တရောထိုးတန်, *n.* a fiddlestick.

တရေ့, *n.* a kind of tree.

တရွိန်း, *n.* a spade.

တရွှာင်ရွှာင်, *adv.* moderately and of long standing, as a chronic disease.

တလင်း, *n.* a clean level spot of ground.

တလင်းပြင်, *n.* dó.

တလား, *n.* a coffin, or any receptacle wherein a corpse is placed to receive funeral rites.

တလားဟူး, *n.* à low cook-house; a name given particularly to the place near Kyoungs, where those who are candidates for the priesthood cook their rice.

တလိမ်လည်, (from တိမ်, and လည်,) *adv.* hypocritically, dissemblingly.

တလုပ်အိမ်, *n.* a compartment in a sacerdotal garment.

တလုံးခွေးခွေး, *adv.* concernedly.

တလုံးလဲလဲ, *adv.* repeatedly, တလဲလဲ.

တလေတခု, see တခုတလေ.

တလိုင်း, *adj.* pertaining to the Peguese. တလိုင်းပြည်, *n.* Pegu.

တလိုင်းနွယ်, *n.* a kind of tree.

တလျှောက်လုံး, *adv.* all along.

တဝန်းထလျာ, *n.* a division, part, portion.

တဝတည်း, *adv.* unitedly, (in regard to time,) all at once.

တဝေ့သည်လည်, *adv.* round and round, like a whirlpool.

တသ, *v.* to regret, တ။ တဓိး။ တယူ.

တံကူး, (*pron.* တဂူး,) *n.* the first month in the year.

တံကဲ, (*pron.* တဂဲ,) *n.* a support for the back, any thing to lean against.

တံကဲလူ, *n.* a substantial man, one who affords support to others.

တံကျင်, (*frequently pron.* တဂျင်,) *n.* a spit, or any thing of the kind, တံခို.

တံကွင်, *n.* see တံခွန်.

တံခါး, (*pron.* တဂါး,) *n.* a door or gate.

တံခါးကျင်, *n.* a bolt, bar, ကန့်လန့်ကျင်။ ကျည်း.

တံခါးခုံ, *n.* a threshold.

တံခါးပေါင်, *n.* the back part of the leaf of a door, terminating in a point above and below, upon which the door turns, supplying the place of proper hinges; *comp.* ဆေပေါင်.

တံခါးဟူး, *n.* an arch or frame over a door or gate.

တံခါးရွက်, *n.* the leaf or fold of a door.

တံခါးချူ, *n.* a long pole used to gather fruit with.

တံခွန်, *(pron.* တင်္ခန်;) (1) *n.* a kind of flag, made of cloth or paper, and offered in worship.

တံခွန်, (2) *n.* the tail of a comet, or of a meteor.

တံခွန်ကုပ်ဆွဲ, *n.* a flag suspended from a bending staff.

တံငါဆာရာ, *n.* one of the constellations; see တာရာ.

တံငါး, *(pron.* တငါး,) *n.* a fisherman.

တံစဉ်း, *(pron.* တရှဉ်း,) *n.* a file.

တံဆည်, *(pron.* တရှည်,) *n.* a sickle.

တံစည်း, *(pron.* ရှံည်း,) *n.* an adze.

တံစူးဝါး, *(pron.* တရူးဝါး,) *n.* a poker used at funerals.

တံဆိုး, *(pron.* တဆိုး,) *n.* a present made in order to gain some end, a bribe; တံဆိုးကိုစားလျှင်, he lives by bribery.

တံဆိုးထိုး, *v.* to bribe.

တံတို, *(pron.* တတို,) *n.* a spit, or any thing of the kind.

တံဆိပ်, *(frequently pron.* တုဆိပ်,) *n.* a mark or impression made by stamping, a stamp.

တံဆိပ်ခတ်, *v.* to make an impression with a stamp, to stamp, seal.

တံဆို့, *n.* a stamp.

တံတင်း, *n.* a kind of box or basket, *(obsolete.)*

တံတောင်, *(pron.* တဒေါင်,) *n.* the elbow, the arm from the elbow to the fingers' ends.

တံတောင်ဆစ်, *n.* the elbow, the joint of the elbow.

တံတောင်ပုတ်, *n.* the elbow.

တံထဇ်, *n.* a kind of cloth.

တံထွေး, *(pron.* တဒွေး,) *n.* spittle; *by corruption,* စထွေး.

တံဒုတ်, *(pron.* တဒုတ်,) *n.* a corruption of တံသုတ်, which see.

တံပူ, *(pron.* ထဘူ,) *n.* a tooth-brush; a tongue-scraper, လျှံနှတ်စာ.

တံပူစာ, *v.* to use a tooth-brush, or tongue-scraper.

တံပိုး, (1) *n.* a horn, or trumpet, a kind of wind-instrument.

တံပိုး, (2) *n.* a wave, ထိုင်း.

တံမြာ, *(pron.* တမြာ,) *n.* a rod, stick, a bunch of rods.

တံတောင်, *(frequently written and pron.* ထတောင်,) a proverb, a common saying or song.

တံမြှာ, *n.* a short kind of wind-instrument.

တံခွန်ညှင်, *n.* a long kind of wind-instrument.

တံခွန်းဝါး, *n.* a poker used in burning a corpse at funerals.

တံလွှဲ, *n.* the dazzle of the sun's beams, reflected from a sandy plain, occasioning an appearance like water.

တံသျှဲ, *n.* do.

တံတွိုး, (*pron.* တတ္ထိုး,) *n.* a spy, သူလျိုး.

တံသင်း, *n.* a peg or stick, driven into the ground to fasten any thing by, or upon.

တံသူတိ, (*pron.* ထသူတိ,) *n.* a leveller, whether small, such as is used to level grain in a measure, or large and heavy, such as is used to level ground.

တံသူတိကျွန်း, *n.* do.

တာ, (1) *v.* to measure with a tah, (ထာ.) Hence အတာ, *n.* a measure of length equal to 7 cubits; measure in general, distance; allotment, portion of business, အငန်း ၊ အဝန်.

တာ, (2) *n.* a box, သစ်တာ, *(obsolete.)*

ထာကျ, *v.* to come to one's turn.

ထာတတ်, *v.* do.

ထာဆင့်, *v.* do.

ထာတွယ်, *v.* to be attached to, တွယ်တာ ၊ ညှာထာ ၊ စွဲ.

တာပန္နာ, *n.* one of the states of punishment; see ငရဲ.

တာရာ, *(Pali,) n.* a star or constellation, ကြယ်. N. B. Nine principal ones are enumerated, corresponding to the 27 Nekkats (နက္ခတ်), viz. ကာတာ, a crow, ကျီးတာရာ; ဟံသာ, a kind of bird, ဟင်းသာတာရာ; ကဏ္ဍရာ, a species of crab-fish, ပဋိနီတာရာ; တူလာ, scales, ချိန်ထာရာ; စူဠာ, a crest; an ornament used to fasten up the hair, ဆံကျဉ်တာရာ; ကေဝဋ္ဋ, a fisherman, တံငါးတာရာ; ဟတ္ထိ, an elephant, ဆင်တာရာ; အဿော, a horse, မြင်းတာရာ; ဗကော, a heron, a paddy bird, ဝှဲငန်းတာရာ.

တာလိ, *n.* a certain golden ornament, formerly worn around the neck, ခါလိ.

တာလုရာ, (from တာလု, the palate, *Pali,*) *adj.* palatal, produced from the palate, applied to consonants of the ၀ class.

တာဝတိံသာ, *n.* the second stage of the world of Nats, situate on the summit of the Myenmo mount; *compare* နတ်ပြည်.

တား, *v.* to impede, obstruct, prevent, ဆီး၊ ဖြစ်.

တားထား, *adv.* middling, (affixed to words of quality.)

တိ, (1) *v.* to pare off (an end,) in order to make even, to cut off (a little bit.)

တိ, (2) *(Pali,) adj.* one.

တိဋ္ဌိ, *n.* one whose sentiments are partially erroneous ; *comp.* တက္ကတ္ဌိ.

တိဋ္ဌိယပက္ခက, *n.* a proselyte to erroneous sentiments.

တိတ်, (1) *v.* to be still, silent, quiet, ဆိတ်.

တိတ်, (2) *n.* an omen, နိမိတ်.

တိတ်တိတ်, *adv.* silently, quietly, privately.

တိတ်ဆုံး, *n.* a writing explanatory of omens.

တိတ်တွေး, *v.* to have regard to, consider, စဉ်း.

တိထိ, *(pron.* ဒိ၌, *Pali,) n.* a lunar day, the 30th part of a lunation.

တိုက်ညင်း, *n.* a kind of bird.

တိန်ခဂါးငွေ့, *n.* the galaxy, milky-way.

တိန်းညောက်, *n.* the logwood tree.

တိန်းညင်, *n.* a tame animal used to decoy wild ones.

တိမ်, (1) *v.* to be shallow, of little depth, မနက်.

တိမ်, (2) *n.* a cloud.

တိမ်လွှာ, *n.* do.

တိမ်ငါးကြင်းကျော်, *n.* clouds which lie in the manner of the scales on a fish.

တိမ်တိုက်, *n.* a thick heavy cloud.

တိမ်ထပ်, *n.* clouds which lie behind one another.

တိမ်ပုပ်, *n.* a dark gloomy cloud.

တိမ်ဖြေပ်, *v.* to disappear, be lost, obliterated, buried in oblivion.

တိမ်ထပ်, *n.* clouds which lie behind one another.

တိမ်း, (1) *v.* to incline, put on one side, set obliquely, ငဲ့၊ စောင်း၊ ယိမ်း.

တိမ်း, (2) *v.* to go aside or out of the way, be indirect, စောင်း၊ လွဲ.

တိမ်းတိ, *adv.* lying on one side, စောင်းတိ.

တိမ်းတိတိမ်းပါး, *adv.* do.

တိရိစ္ဆာန်, (from တရစ္ဆာန်, *Pali,) n.* a brute animal, any animal between man and insects, whether bird, beast, or fish.

တီ, (1) *v.* to clear up, as wild ground, ထွင်.

တီ, (2) *n.* a descendant of the fourth generation.

တီ, (3) *n.* an earth-worm.

တီတီတွတ်, *n.* a kind of bird.

တီတွတ်, *v.* to warble, chirp, chatter, talk much, make a continued noise, as in chanting, lamenting, scolding, &c. ကောက်တီမည်တွန်.

တီတွေ့, *v.* to gurgle; *see also* တီတွတ်.

တီး, (1) *v.* to strike in order to produce sound, as on a drum or any musical instrument; to beat, as the breast.

တီးမှုတ်, *v.* to produce any musical sound, by beating and blowing.

တီး, (2) *v.* to shake by sudden jerks, as rice in a basket, for the purpose of cleaning it, &c. စကားခွင့်တီး.

တီးတုတ်, *(pron.* ဒီးဒုတ်,) *n.* a large horned owl.

တီးတိုး, *adv.* softly, gently.

ထီးသော်, *v.* to complain, murmur, find fault with, မည်တွန်း ထေ ဒဏ်တီး.

တု, *v.* to emulate, rival, pretend to an equality, ခြိုင်; to imitate in appearance or manners.

တုပ, *v.* do. do.

တုတ်, (1) *v.* to break without severing the parts.

တုတ်, (2) *v.* to drink a large quantity, drink to excess.

တုတ်, (3) *n.* ascarides.

တုတ်, (4) *v.* to tie, bind, ချည်း တုပ်.

တုတ်တုတ်, (from တုတ်,) *adv. of various applications.*

တုန်, *v.* to shake, tremble, လှုပ်.

တုန်ရိုက်, *v.* do.

တုန်တုန်, *adv.* an intensive.

တုန်ဖျား, *n.* the fever and ague.

တုန်ချင်, *v.* to shake, tremble.

တုန်း, *n.* time being; see အာတုန်း.

တုန်းတုန်းတင်းထင်း, *adv.* loudly.

တုပ်, (1) *v.* to sting; to pierce with a jerk; to strike backward or forward with a short quick jerk.

တုံ့, (2) *v.* to kneel, bend (the knees,) ပုဆစ်တုပ်, ပုဆစ်ချ.

တုံ့ကွ, *v.* do. *Also*, to pay respect, homage, ကိုးကွယ်.

တူဝ, (3) *v.* to be full, plump, bulky, large in compass, compared with the height or length.

တုပ်, (4) *v.* to tie together as a bundle, ချည်, စည်း.

တုပ်, (5) *n.* a plank, piece of timber placed as a support or guard.

တုရင်ထိုင်, *n.* a certain post planted near a door or gate.

တုဿီဏာ, *n.* see နတ်ပြည်.

တို့, (1) *affix*, applied to nouns, is expletive.

တို့, (2) *euph. affix.*

တို့, (3) *int. affix;* (colloquial.)

တို့, (4) *n.* a sect of Boodhist priests, distinguished by their manner of wearing the upper sacerdotal garment, ခုကုန်.

တို့ပြန့်, *v.* to double, fold, repeat, do over again.

တို့မင်, *n.* a kind of wind instrument, or drum.

တို့ဝပ်, *v.* to respect, reverence; see ရိုသေ.

တိုး, (1) *n.* a tube filled with powder, and made to run on wheels, when fired, ဒုံး.

တိုး, (2) *v.* to be blunt, pointless; not sharp. Hence အတိုး, *n.* a log, block, stump.

တိုးစပ်, *n.* the adjutant bird.

တိုးတိုး, *adv.* continually.

တိုးလုံး, *adv.* lying all along.

တို့, (1) *v.* to reply, refute, do a thing in return, ခါတိုး ပြန် Hence အတို့, *n.* any thing given, or done in return.

တို့, (2) *v.* to stoop through fear or respect, ယှင်း ဝပ်; (not used singly.)

တို့ဝပ်, *v.* do. (most common,) ဝပ်တို့.

တို့ယိမ်တို့ဝပ်, *adv.* backward and forward; alternately.

တူ, (1) *v.* to be erect, set upright, ထောင်.

တူ, (2) *v.* to be the same, like, similar, ညီ၊ ချ. Hence အတူ, *n.* likeness, sameness, (frequently written အတု;) *adv.* together with.

တူကွ, *v.* to be in company with, together with, ကွတူ. Hence အတူအကွ, *adv.* together with, အကွအတူ.

တူ, (3) *n.* the son of a man's sister, နွမဖြစ်သား; the son of a wo man's brother, မောင်ဖြစ်သား.

တူ, (4) *n.* a hammer.

တူ, (5) (from တူလော, scales, *Pali,*) *n.* Libra, the seventh sign of the zodiac.

တူထပ်မျှား, *v.* to be crowded, huddled together.

တူရိယ, *n.* a musical instrument of any kind.

တူရွ, *adv.* strait forward, direct, ရှေးရှေးတည့်တည့်, ဖြောရွ.

တူလာ, (from တူလော, scales, *Pali,*) (1) *n.* see တာရာ; (2) *n.* a certain class of diseases, supposed to have their seat in the waist, or centre of the body.

တူလာသရော, *n.* certain diseases; see တူလာ.

တူး, (1) *v.* to dig.

တူးစား, *v.* to root up (the ground,) as a hog.

တူး, (2) *v.* to be burnt, as food in cooking, ချစ်.

တူးထည်, *v.* to make firm, establish; see ထည်ကြည်.

တူးဒေး, *n.* a cross-bow.

တေ, (1) *v.* to beat, pound, in order to make pliable, consistent, &c. ထု.

တေ, (2) *v.* to be exhausted, spent, မွဲ.

တေ, (3) *v.* to be mean, worthless, vile, ဆိုး၊ ညစ်၊ တန့်.

တေ, (4) *v.* to do repeatedly.

တေ, (5) *n.* brass, ကြေးဝါ၊ ခပြာ.

တေဇော, *(Pali,)* (1) *n.* fire, မီး.

တေဇော, (2) *n.* power, glory, တန်ခိုးတုန်း.

တေဝိ, *n.* one division of the Boodhist scriptures, (marked တေ.)

တေလောခဲမင်, *n.* publican, tax-gatherer.

တေး, *n.* a kind of short song.

တေးချင်း, *n.* do. (most common.)

တေးတျာ, *n.* do.

တေးတွဲ, *n.* do.

တေးခံ, *n.* a chorus or response.

တေးထိုက်, *n.* the body of a song.

တော့, *v.* to bring near, place in contact, join, to lay together, compare, collate.

တေ့တေ့တင်တင်, *adv.* face to face.

တဲ, (1) *v.* to remain a little while, တည်း.

တဲ, (2) *n.* a temporary abode, a place of rest, a tent, &c.

တဲဆို့, *n.* do.

တဲစားခန်း, *n.* a resting place, place of refreshment, camp, an encampment.

တဲနန်း, *n.* a temporary palace, place of royal refreshment.

တဲရှင်, *n.* a moveable tent, a vehicle.

တဲတဲ, *adv.* a little, အနည်းငယ်.

တဲ့, *v.* to be straight forward, direct, ထည့်.

ထော, (1) *v.* to resent an insinuation, demand satisfaction, စကား ထော; see တော့.

တော, (2) *n.* a wood, forest, wilderness.

တောဆုပ်, (from ဆုပ်, to overspread,) *n.* a thick forest.

တောဆို့, (from ဆို့, to be crowded together,) *n.* a thicket, a thick forest.

တောကစား, *v.* to go into the woods for pleasure.

တောခွေး, *n.* a wolf; a jackal.

တောမြိုးသစ်ပင်, *n.* a tree which fructifies without affording blossoms.

တောနက်, *n.* an extensive or deep forest.

တော, (3) *adj.* wild, untame, as တောစား, wild food; တောသား, wild beasts; တောငှက်, birds of the forest.

တောက်, (1) *v.* to strike away with the thumb and finger, or with a stick; *see also under* စကား.

ထောက်, (2) *v.* to poison, inebriate, make dizzy, sicken, dispose to vomit.

တောက်ဆို့, *v.* do.

ထောက်, (3) *v.* to shine, be bright, ထွန်း၊ ထိန်၊ ပြောင်.

ထောက်ပ, *v.* do.

တောက်, (4) *n.* a stick used to hamper a creature, or to keep him at a distance.

တောက်ဆတ်, *adv.* irritably, provokingly.

တောက်တာ, *n.* a kind of plant.

ထောက်တီး, *v.* to complain, murmur, find fault with, ဆူတွန်း.

တောက်တီးတောက်တက်, *adv.* erroneously, blunderingly.

တောက်တဲ့, *n.* the great lizard, peculiar to India beyond the Ganges.

တောက်တဲ့ခြင်္သေ့, *n.* a small species of do.

တောက်တဲ့သစ်ပင်, *n.* a kind of plant.

တောင်, (1) *v.* to desire, lust after.

တောင်, (2) *v.* to measure with a cubit. Hence အတောင်, *n.* a cubit, a measure of length equal to two spans, (အတွဲ.) In composition the အ is dropped, as ထတောင်, one cubit; နှစ်တောင်, two cubits, &c.

တောင်, (3) *n.* a hill, a mountain.

တောင်ဖို, *n.* a hillock raised by white ants, ချုပ်နှံ.

တောင်ခြေ, *adv.* by land, ကုန်းကြောင်း.

တောင်, (4) *n.* the south.

တောင်ညာ, *n.* the queen of the south palace, the first in rank.

တောင်ညာနန်းမ, *n.* do.

တောင်နန်း, *n.* the south palace; the queen of the south palace, the first in rank.

တောင်ဝန်း, *n.* a kind of medicinal vine.

တောင်ရုလင်, *n.* a kind of flower.

တောင်တဲ, *n.* a hairy caterpillar.

တောင်ဒ်, *n.* the end of a bird's wing.

တောင်ဒိုင်း, *n.* a kind of bird.

တောင်ပြောင်, *adv.* steadily, intently.

တောင်မှေး, *n.* a corruption of တောင်ဝေး.

တောင်ဝေး, *n.* a long staff.

တောင်သူ, (1) *n.* a certain race of people who are addicted to husbandry; (2) *n.* a husbandman.

တောင်း, (1) *v. affix,* indeed. It is generally connected to the root by a euphonic affix, as ကြီးပေတောင်း, it is great indeed.

တောင်း, (2) *v.* to ask, ask for, to require, demand.

တောင်းခြင်း, or တောင်းညား, *v.* do.

တောင်းပန်, *v.* to ask pardon, (less than ကန်တော့;) to ask in a respectful manner, implying a wish to be pardoned for asking; to ask permission, ဆိုင်ကြာ.

ထောင်းရန်း, *v.* to ask, ask for; to require, demand.

တောင်း, (2) *v.* to be short, as a garment, ကို.

ထောင်း, (3) *n.* a basket, (of various sizes.)

တောင့်, (1) *v.* to hide, conceal, be secret, ဝှက်.

တောင့်, (2) *v.* to be stiff, firm, ခိုင်း၊ တင်း၊ မာ.

တောင့်, (3) *n.* a quiver, မြားကျည်တောက်.

တောင့်တ, *v.* to long for, express a longing desire after.

တော့, (1) *v. affix,* implying slight necessity, as သွားတော့မည်, must go; သွားထော့, go.

တော့, (2) *v.* toss and catch, to catch in conversation, စကားတော့၊ စကားထစ်; see under စကား.

တန်, (1) *v.* to be suitable, fit, sufficient, တန်၊ ထိုက်၊ ထင့်.

တန်ပြီး, *v.* do.

ထန်, (2) *v.* to be connected, related, စပ်.

တန်, (3) *v.* to guess, presume, (not used singly.)

တန်ဆ, *v.* do. ရန်းဆ.

တော်, (4) *adj.* excellent, (applied to things sacred, royal, divine, &c.)

တော်, (5) *a term of compellation,* used by women to either sex, not disrespectful, but rather impolite.

တော်နေရာ, *n.* a certain honourable seat; see စရာ.

တော်မူ, *v. honorific affix,* is always used when speaking of any thing done by a great personage, as မြတော်မူသည်, he *(that is, some great personage)* does. The negative is made by prefixing မ to မူ, as မြတော်မမူ, he does not.

တော်ရော်ရော်, *adv.* contrarily, perversely.

တော်ထည်း, *v.* to be loud, thundering, ပဲ့တင်ထပ်.

တော်ထန်, *v.* to be liberated, obtain freedom, as from slavery.

တော်ထော်, *v.* to misunderstand, to take one word for another.

တော်သထင်း, *n.* the sixth month in the year.

ထို, *v.* to be short, ဖရှည်.

ထိုထောင်း, *v.* do.

ထိုက်, (1) *v.* to hit, come in contact, strike against, engage in combat, ရိုက်; to bring into contact, provoke, to quarrel or fight; to put together, compare, နှိုင်ရှည်; to rub

ကိုက်ထိ, *v.* to fight.

ကိုက်, (2) *v.* to transport by carriage.

ကိုက်, (3) *v.* to give to drink.

ကိုက်, (4) *n.* a tight secure place, a repository, whether a room, house, city, kingdom, or Sekyah world.

ကိုက်ကျ, *n.* do.

ကိုက်ထား, *n.* do.

ကိုက်တွန်း, *v.* to investigate, excite, to do any thing.

ကိုက်တွန်းလှည့်စား, *v.* to tempt to evil.

ကိုက်မောင်း, *n.* a small gong.

ကိုက်ဖိုက်, *adv.* strait forward, direct, တည့်တည့်.

ကိုင်, (1) *v.* to take to witness; to ask leave, အသိုင်ထောင်း၊ ဝန်ကြား.

ကိုင်ကြား, *v.* do. do.

ကိုင်ခံ, *n.* a security, bail; *v.* to be security, အာမခံ၊ ဝန်ခံ.

ကိုင်တည်, *v.* to take to witness.

ကိုင်တန်း, *v.* to take to witness; to ask leave.

ကိုင်ထား, *v.* to take to witness.

ကိုင်, (2) *v.* to arrive at, reach, obtain, ရောက်.

ကိုင်အောင်, *affix*, until, as far as, unto, as သွားသည်ကိုင်အောင်, until he goes; အိမ်ကိုင်အောင်, as far as the house; ကာလကိုင်အောင်, until the time.

ကိုင်ကိုင်, *affix*, through, throughout, during, as မြေကိုင်ကိုင်, through the country; ကာလကိုင်ကိုင်, during, or throughout time. In the use of this affix, ရှိ, or သို့, is understood after the noun.

ကိုင်တက်အထွန်, *adv.* even to the extremity.

ကိုင်, (3) *n.* a post.

ကိုင်, (4) *n.* a measure of distance, equal to about two miles; see အကိုင်.

ကိုင်ဝင်, *v.* to consult, deliberate together.

ကိုင်း, (1) *v.* to compare together, to measure or estimate one thing by another, နှိုး၊ နှိုင်.

ကိုင်းရှည်, *v.* do. Hence အကိုင်းအရှည်, or အကိုင်းအရှည်, *n.* a measurement, estimate.

ကိုင်းဆင့်, *v.* to be suitable, fit, to be a proper estimate, or measurement.

ကိုင်းတင်းအာဝဏ်ပြု, *v.* to be beyond measure.

ကိုင်း, (2) *n.* a country, or a kingdom, (more extensive than ပြည်.)

ကိုင်းကား, *n.* do.

ကိုင်းကျွန်, *n.* the intermediate space, or boundary between two countries.

ကိုင်းကြား, *n.* do.

ကိုင်းစွန်း, *n.* the outskirts or borders of a country.

ကိုင်းစွန်းပြည်နား, *n.* do.

ကိုင်းနိုင်ငံ, *n.* a kingdom.

ကိုင်း, (3) *adj.* every. It is placed after its substantive, as လူကိုင်း, every man; နေ့ကိုင်း, every day.

ကိုး, (1) *v.* to advance, increase, add to, be enlarged, ပွါး. Hence အတိုး, increase, interest.

ကိုး, (2) *v.* to push, butt, shove against, တွေ့; to press into (presence of,) to make submission to, pay homage, wait upon.

ကိုးကွန်, *v.* do.

ကိုးဝင်, *v.* do.

ကိုး, (3) *n.* a kind of animal.

ကိုးကိုး, *adv.* softly, not loud.

ကို, (1) *n. affix,* expresses plurality, as လူ, man; လူကို, men.

ကို, (2) *pers. n.* an abbreviation of ငါကို, we.

ကို, (3) *v.* to touch lightly.

ကျက်ကျတ်, *(pron.* တက်တတ်,) *adv. an intensive.*

ကျင်းကျင်း, *(pron.* တင်းတင်း,) *adv.* do.

ကျာကျာ, *adv. an intensive to certain words.*

ကြို, *(Pali,) adj.* one.

ကြိုကတုတ်, *n.* a mixture of ငရုတ်, and ဝိတ်ချင်း, (different kinds of pepper,) with ချင်း, (ginger.)

တွ, (1) *v.* to sling up, suspend, ဆိုင်း.

တွ, (2) *v.* to move slow through weakness or fatigue, to be dull, stupid, ထုံ၊ ဆိုင်းငွေ့.

တွက်, (1) *v.* to strike backwards.

တွက်, (2) *v.* to count, enumerate, compute, ရေးတွက်. Hence အတွက်, a reckoning, account; a matter, concern.

တွက်ကြေးနှိုး, *v.* do.

တွက်ချက်, *v.* do.

တွင်, (1) *v.* to distinguish by name, သမုတ်.

တွင်, (2) *v.* to dispatch, perform expeditiously; to be capable of dispatching, adequate, clever, skilful.

တွင်ကြယ်, *v.* do.

တွင်, (3) *n.* a cupping-glass.

တွင်ခွဲ, *n.* do.

တွင်, (4) *affix,* (generally locative,) in, among, as အိမ်တွင်, in the house; သွားသည်တွင်, in going, or while going. တွင် is sometimes possessive.

တွင်မှာ, *affix,* in, within, among.

တွင်ဝန်, *n.* a private minister of state.

တွင်း, *n.* a hole, a pit, as ရေတွင်း, a well; ခံတွင်း, the mouth.

တွတ်တွတ်, *adv.* musically, pleasantly.

တွန်, (1) *v.* to crow, as a cock; to low, bellow, as a cow.

တွန်, (2) *v.* to be poor or thin (on the sides or ribs,) နံတွန်.

တွန်း, *v.* to shove, kick, push, thrust at, to rub off.

တွန်းပါယ်, *v.* do.

တွန်းခုံ, *n.* a large wooden hoe, or scraper.

တွန့်, (1) *v.* to move as clouds, waves, smoke, &c. ဆိ.

တွန့်, (2) *v.* to be wrinkled, shrivelled, drawn up, ချိုး; to draw back, as a snake through fear, ဆုတ်.

တွန့်တို, or တွန့်တို, *v.* to flinch from a purpose, be wavering, distrustful, ဇွတ်တွန့်; to be close, niggard, ဆိုးဝါး.

တွန့်နာ, *n.* a retraction of the genitals.

တွဝ်, *v.* to cut or polish, as precious stones; to enchase.

တွဝ်တွဝ်, *adv. an intensive.*

တွယ်, *v.* to join or stick together, make adhesive; to stick, adhere, ကပ်.

တွယ်တာ, *v.* to adhere, be attached to, တာတွယ်၊ ညှာတာ၊ ခွဲ.

တံတွေး, *v.* to produce a pleasant melodious sound; see ချိုကျွေး.

တွား, *v.* to creep, or crawl.

တွားတွားသွား, *v.* to be destroyed, as a city or people.

တွေ, (1) *v.* to be confused in thought, absent, stupified, astonished, *(seldom used singly,)* မိန်း ၊ ရှိင်.

ထွေးဝေ, *v.* do. (most common,) မိန်းမော.

တွေဝေ့, *v.* do.

တွေ့, (2) *v.* to stiffen, make firm, ကော့ငင်း၊ မာစေ ; to be stiff, fat, ဝ.

တွေ့, (3) *v.* to consolidate, unite, make adhere together, ရိုင်.

တွေ့ဆဲ့, *v.* to be assembled, crowded together, remain in a close body, ဆဲ့.

တွေ့ဝေါင်တိုင်, *n.* a roll of adhesive, combustible materials, saturated with oil, used for a candle.

တွေး, *v.* to consider, deliberate upon, (implying doubt or uncertainty,) ဆ ၊ ရှင်း.

တွေးတော, *v.* do.

တွေးခါ, *v.* do. ဒေါတွေး.

တွေးတွေး, *adv.* an intensive to words of redness, ချင်းချင်းရှိတိုရှိတိ.

တွေ့, *v.* to find, meet with, ကြုံ ; to come in contact, to feel ; ထားတွေ့ဦ, to sue at law ; တရားတွေ့တာက်, the parties opposed in law.

တွဲ, (1) *v.* to put together, unite, ပူ ၊ ရွှင် ၊ တက် ၊ ပေါင်ရွက်.

တွဲ, (2) *v.* to hang up, suspend, ဆွဲ.

တွဲလဲး, တွဲလဲ, တွဲဒွဲ, *v.* do. (commonly used adverbially.)

တွဲရဖွဲ, *adv.* an intensive to words of hanging, suspending, and other words of similar signification.

ဖွဲ့, (1) *v.* to suspend, တွဲ.

ဖွဲ့, (2) *v.* to hang back, pretend to be reluctant, နှဲ.

ထ.

The second consonant in the class of dentals.

ထ, *v.* to arise, get up, ထ ; to grow up.

ထ, (2) *euph. affix.*

ထဖြောက်, *v.* to arise, as from sickness, or trouble, to recover ; be relieved.

ထဖြောက်လူလွန်, *n.* diligence.

ထကော်, *n.* a kind of tree.

ထက်, (1) *v.* to be sharp, keen, ဖြူ။ ဖြက်။ ဖတ်။.

ထက်, (2) *affix*, than, *a term of comparison.*

ထက်ကြပ်, *adv.* close to, together with, အတူ.

ထက်ချဉ်း, *n.* a half, တချဉ်း.

ထက်ချဉ်းခွဲ, *v.* to divide into halves.

ထက်စည်, *n.* a kind of drum, ဗလီသာ.

ထက်မှာ, *affix*, above, as အိမ်ထက်မှာ, above the house.

ထက်ဆုံး, (from အသက်ဆုံး,) *affix*, through or to the end of, as အသက် ထက်ဆုံး, through or to the end of life.

ထက်ဆုပ်, *n.* a kind of boat.

ထက်ဝက်, *n.* a half, တဝက်.

ထက်ဝက်ခွဲ, *v.* to divide into halves.

ထက်ဝန်း, (1) *v.* to surround, encircle, ဝန်း.

ထက်ဝန်း, (2) *n.* a circuit; environs.

ထက်ဝန်းကျင်, (1) *v.* to surround, encircle, ပတ်သည်။ ပတ်ဝန်းကျင်.

ထက်ဝန်းကျင်, (2) *n.* a circle; environs.

ထက်ဝယ်, *adv.* in a cross-legged position, တင်ပြင်.

ထက်ဝယ်ခွဲ, or ထက်ဝယ်ခွဲခွေ, or ထက်ဝယ်စွာယ်, *v.* to sit in a cross-legged position, တင်ပြင်ခွေ.

ထက်မကျိင်, *n.* a helmsman; see ခဲ့နင်း.

ထင်, *v.* to be visible, appear, be conspicuous, ပေါ်; to appear to the mind: *hence, to think, suppose, &c.* ဖွယ်.

ထင်ထင်, *adv.* conspicuously.

ထင်ရှား, *v.* to be visible, appear, be conspicuous.

ထင်း, *n.* fuel, fire-wood.

ထင်းခွေ, *v.* to gather fuel.

ထင်းရူး, *n.* the pine, or fir-tree.

ထင်းရူးဆီ, *n.* turpentine.

ထစ်, *v.* to break the uniformity of an even line by gaps and protuberances; to interrupt a continuous sound by stops and breaks, as in stuttering, (စကားထစ်,) or in a succession of thunderclaps, (မိုးသံထစ်,) &c. to catch in conversation, or go round about in order to gain a point, or make some discovery. See under စကား.

ထည်, (1) *v.* to be decent, respectable in appearance; to be showy, vain, assuming, ဝါ။ ကြား.

ထည်, (2) *v.* to exchange, barter, ထည်း, (infrequent.)

ထည်, (3) *num. affix*, as စင်ကြီးနှစ်ထည်, two coats, (see Gram.)

ထည်း, *v.* to be filthy, dirty, mean, ညစ်.

ထည်းညစ်, *v.* do. ညစ်ထည်း.

ထည့်, (1) *v.* to put, or place in, သွင်း.

ထည့်, (2) *affix*, quick, instantly.

ထတ်, (1) see ထဝ်.

ထတ်, (2) *affix*, equivalent to ရှိသည်, (used at the close of a paragraph, or parenthesis;) see တည်း.

ထန်, *v.* to be redundant, excessive, violent, ပြင်း။ သည်း.

ထနောင်း, *n.* a kind of tree.

ထန်း, *n.* a palm tree.

ထန်းကုင်, *n.* a kind of tree.

ထန်းနို့, *n.* the branch of the male palm tree, whence the liquor distils.

ထန်းတဆစ်, *n.* the bark which clusters round the trunk at certain intervals.

ထန်းထျော်, *n.* do.

ထန်းရည်, *n.* the liquor of the palm tree.

ထန်းကျက်, or ထန်းညှက်, *n.* the coarse sugary substance into which the molasses made of the liquor or juice (တင်ဆဲ) is ultimately converted.

ထန်သီးပြင်, *n.* ploughed land, which has the appearance of the palm fruit.

ထန်းတူ, *adj.* alike, equal, on a par.

ထန်းပေါက်, *n.* a young palm tree.

ထဝ်, (1) *v.* to place one upon another, add to, ထဲ့; also used as a numeral with the verb စား; as, ထထဝ်စားသည်, to eat once, &c.

ထဝ်, (2) *v.* to exchange, barter, ထည်.

ထဝ်, (3) *v.* to repeat an action, do again, ကြော.

ထဝ်မံ, *v.* do.

ထဝ်တူ, *adj.* alike, equal, on a par, ထန်းတူ.

ထပ်တူကျ, *v.* to be alike, equal, &c.

ထပ်တူပြု, *v.* to make equal, or to treat as if equal.

ထပ်မှ, *adj.* alike, equal, on a par, ထပ်တူ.

ထဘီ, *n.* a Burman petticoat, ထမိန်, ထဗီ.

ထမင်း, *n.* boiled rice.

ထမင်းဗတ်, *n.* rice when cleared from water.

ထမင်းခြိုး, *n.* burnt rice at the bottom of the pot.

ထမင်းချစ်, *v.* do.

ထမင်းခဲ့, *n.* rice boiled to a pulp, ယာဂု.

ထမင်းဆူတ်ကြီး, *n.* a kind of tree.

ထမိန်, see ထဘီ.

ထဗီ, see ထဘီ.

ထမ်း, *v.* to bear, or carry on the shoulder; to do work, or service of any kind, ဆောင်; to carry on the head.

ထမ်းစင်, *n.* a kind of litter, uncovered vehicle.

ထမ်းရွက်, *v.* to do work, or service, ဆောင်ရွက်.

ထမ်းဘိုး, (1) *n.* a yoke for the neck of a draught animal; (2) a porter's yoke; (3) interest, when equal to the principal.

ထမ်းဘိုးကျည်း, *n.* the arms of a yoke, by which it is secured to the neck of the creature.

ထမ်းထမား, *n.* a porter, carrier of burdens.

ထယ်, *n.* a ploughshare, a plough; *comp.* ထွန်.

ထယ်, *v.* to plough; (scarcely used by a Burman.)

ထယ်မိုးကင်း, *n.* a cast-iron pot; see အိုးကင်း.

ထရံ, *n.* the side of a house, or high fence made of woven bamboos, (ကဒ်.)

ထံ, *affix*, presence, nearness; see အထံ.

ထံထံ, *adv.* partly wet and partly dry, ခပ်ချောက်ချောက်.

ထံမှာ, *affix*, in presence of, as ဓဒ်းထံမှာ, in presence of the governor.

ထံဝါး, *n.* presence, in presence of; see အထံ.

ထံခင်း, *n.* presence, in presence of; see အထံ.

ထာဝရ, *(Pali,)* (1) *n.* uniformity, constancy, အမြဲထည်ချင်း; (2) *adv.* unchangeably, constantly.

ထား, *v.* to put, place, ထိ; to set aside, postpone, except, not to mention.

ထား, (2) *n.* see ဓား, a knife.

ထိ, (1) *v.* to touch, come in contact, hit, တွေ့ ရိက်.

ထိ, (2) *v.* to trespass against, molest, assault, ရိက် ကျိုး.

ထိရိက်, *v.* see both definitions of ထိ.

ထိပါး, *v.* do.

ထိကတောက်, *n.* an instrument used by thieves to retain fire, and give light when needed.

ထိကပေါက်, *n.* a buckle.

ထိကပေါက်ကြိုး, *n.* a girth.

ထိကရုံး, *n.* the sensitive plant.

ထိတ်, (1) to startle, be frightened, လန့်.

ထိတ်ကြား, *v.* do. ထိတ်ချာ, *v.* do. ထိတ်ဖျင်, *v.* do.

ထိတ်, (2) *n.* stocks for confinement.

ထိတ်ကြင်, ထိတ်ကျင်, or ထိတ်ကျည်း, *n.* the cross bar of do.

ထိတ်ထိတ်, *adv.* fearfully, timorously.

ထိန်, (1) *v.* to be bright, shining, brilliant, ထောတ် ထွန်း ပြောင်.

ထိန်, (2) *(Pali,) n.* want of reverence or respect; impudence, ဇိတ်အိုမခန်ချင်း.

ထိန်း, *v.* to take care of, attend on, protect, စောင့်. Hence အထိန်း, *n.* a nurse, guardian, &c.

ထိန်းချုပ်, *v.* to nurse, take care of, wait upon.

ထိန်းထိန်း, *adv.* loud, thunderingly.

ထိန်းယ, *v.* to take care of, attend on, protect.

ထိန်းသိမ်း, *v.* to take under protection, preserve, lay up securely, take care of.

ထိုန်, used subjunctively or adverbially, as an intensive to verbs, particularly verbs of noise, tumult, &c.

ထိုန်လန်, do. ထိုန်လုန်ချင်း, do.

ထိပ်, *n.* end, extremity, point, အဖျား; head, summit, အထွဋ် ခေါင်.

ထိပတင်, *n.* a title politely given to females of the blood royal.

ထိမ်, (1) *v.* to keep back, conceal, secrete, ဖွက် ထိုး.

ထိမ်ကြို, *v.* do.

ထိမတန်, *v.* do.

ထိဝှက်တတ်, *v.* to conceal, &c. see ထိဝ်.

ထိဝ်, (2) *n.* a kind of tree.

ထိမ်း, *v.* to feed, take care of, &c. see ထိုး.

ထိမ်းမြား, *v.* to marry, unite in marriage, perform some marriage ceremony, လေးစား.

ထိမ်းမှတ်, *v.* to give a name, သမုတ်; to give an order, enact a law, ပညတ်.

ထိမ်းသည်, *n.* a potter; see မြေးထိမ်း.

ထိ, *v.* to fear, reverence, stand in awe of, ခန့်လေး.

ထိမတင်, *adv.* fearlessly, without due regard, မလေး.

ထိတမာ, *n.* things, (indefinite.)

ထီး, (1) *n. affix*, mas. gen. as ခွေး, a dog; ခွေးထီး, a male dog.

ထီး, (2) *v.* to be single, alone, solitary, deserted. Hence အထီး, *adj.* alone, as အထီးကြွင်, or အထီးကျန်, a solitary devotee, one who lives and practises by himself.

ထီး, (3) *n.* an umbrella.

ထီးလှိုင်, or ထီးထိုင်ကာ, *n.* a kind of large bird.

ထု, (1) *v.* to pound, hammer, beat, ခတ်နှိပ်.

ထု, (2) *v.* to carve, engrave, ထုလုပ်.

ထုတ်, *v.* to take out, produce, bring to light, ဖော်; to put out, expel, နှင်ထုတ်; to extract, as from a book, ထုတ်ယူ.

ထုတ်ချင်း, *adv.* straight through.

ထုတ်ချောက်, *adv.* do.

ထုတ်ချင်းခပ်, *v.* to go through; see ခပ်.

ထုတ်ထုတ်, *adv.* prefixed to words of shaking.

ထုတ်သန်း, *v.* to be straight, make straight, straight through, &c. see ထုတ်ချင်း, and သန်း.

ထုပ်, (1) *v.* to wrap up, as in a bundle. Hence အထုပ်, *n.* a bundle.

ထုပ်ပိုက်, *v.* do.

ထုပ်ပိုး, *v.* do.

ထုပ်, (2) *n.* the upper transverse beams of a house; *com.* ထျောက်.

ထုပ်စီး, *n.* do.

ထုပ်လုံးလုံး, *n.* do.

ထုပ်, (3) *v.* to extract, pull or take out; see ထုတ်.

ထုပ်ကြိုး, *v.* to engage in a certain play (of boys.)

ထုရွင်ပြား, *n.* a wide spade.

ထို, (1) *v.* to perfume, make odorous by infusing and mixing, or by spreading over, anointing, pouring, &c. Hence အထို, *n.* any fragrant preparation.

ထိုဖြဲ, *v.* do.

ထို့, (2) *v.* to be benumbed, ကျဉ်; to be stupid, dull, နွေး.

ထိုတိုင်, *v.* to be stupid, dull.

ထိုး, (1) *v.* to tie in a knot, ဖွဲ့.

ထိုး, (2) *v.* to sever, divide, ဖိုင်း.

ထိုးဖြတ်, *v.* to decide, settle, စီရင်း ဆိုးဖြတ်.

ထိုးပွဲ့, or ထိုးရှက်, *v.* to direct, order, ခွဲခန့်း စီရင်.

ထိုး, (3) *n.* a custom, way, manner, စံ၊ နည်း၊ အတန်း.

ထုံးဒံ, *n.* do. (most common.)

ထိုး, (4) *n.* chunam, lime.

ထိုး, (5) *n.* a pond, lake by the side of a river, formed by the overflowing of the stream, ထံးဆိုင်.

ထိုးဒွီ, *n.* custom, manner, &c.

ထူ, (1) *v.* to set up, erect, ထောင်; to set up for one's self, ထူထောင်.

ထူ, (2) *v.* to be thick, not thin, မပါး၊ မလျှ; to be thick, close, crowded, စိပ်၊ မကျဲ၊ မပါး; to be numerous, ပေါ၊ များ.

ထူထပ်, *v.* do. ထူထဲ, *v.* do.

ထူး, *v.* to differ from others, whether for the better or worse; to be singular, uncommon, ထူးချွန်း ထူးပြား; *comp.* ဆန်း. Hence အထူး and တထူး, *pron. adj.* other; *hence also,* အထူးသဖြင့်, an abbreviation of အထူးဖြစ်သဖြင့်, (used as an intensive to other verbs.)

ထူးလည်, *v.* to differ from others, &c. see ထူး.

ထူးဆန်း, *v.* to differ, &c. see ထူး.

ထူး, (2) *v.* to reply to a call.

ထူး, (3) *n.* a pit, hole, (either perpendicular or horizontal.)

ထူး, (4) *n.* a cord used fetter-like to confine the feet of animals.

ထူးနေရာ, *n.* see စနည်.

ထေယျသံဝါသက, (from ထေယျ, to steal, and သံဝါသ, to associate, *Pali,*) *n.* one who assumes the appearance of a priest, and thereby obtains the fellowship of the priests.

ဆေရံ, (from ဆေရော, *Pali,*) *n.* a priest of Boodh, ရဟန်း.

ဆေရီ, *n.* a priestess of Boodh, ရဟန်းမ ; မထေရိမ.

ဆေး, *v.* to calk.

ဆေးကျော်, *v.* do.

ဆဲ, *affix,* in, within, inside.

ဆဲမှာ, *affix,* within, as အိမ်ဆဲမှာ, within the house.

ဆို့, see ထည့်, *v.* to put or place in, &c.

ဆော်, (1) *v.* to prop up, ခဲ ; to support, maintain, afford assistance, ကူ ; ထောက်ပံ့ ; ပဋိဗန္ဓ ; မ.

ဆော်, (2) *n.* a stay, a prop.

ဆော်တို, *n.* do. (so called, because shorter than the other parts.)

ဆော်ခွ, *n.* a supporting crotch.

ဆောက်, (3) *v.* to consider, deliberate, ချင့် ; စာ ; ထ ; တွေး ; to have regard for, စာ ; ဂျာ ; to have reference to, refer to.

ဆောက်ရွ, *v.* do. ဆောက်မျော်, *v.* do.

ဆောက်ထား, *v.* to have regard for, whether from pity or respect.

ဆောက်တန်, *v.* to be proper for consideration, worthy of attention.

ဆောက်ကြံ, *n.* a kind of tree.

ဆောက်ရာ, *n.* a kind of tree.

ဆောင်, (1) *v.* to entrap, catch.

ဆောင်, (2) *v.* to erect, set up, ထူ.

ဆောင်ထား, *v.* to be proud, ostentatious, haughty, unyielding, obstinate, မာန်ဆောင်.

ဆောင်လွှား, *v.* to be proud, &c. မာန်ဆောင်လွှား.

ဆောင်, (3) *n.* a prison, jail, ရွှောင်အိမ် ; လျှောင်အိမ်.

ဆောင်သား, *n.* a jailer, executioner, အာဏာသား.

ဆောင်မှူး, *n.* a sheriff.

ဆောင်း, *v.* to pound with a pestle (or any thing of the kind.)

ဆောင်းဆောင်း, *adv.* fine as powder ; rising, ascending, as smoke, dust, &c. (figuratively applied to passion.)

ဆောင့်, (1) *v.* to hide, conceal, ကွယ် ; ထိန် ; ဖုတ် ; ထို့ ; ဝှက်.

ဆောင့်, (2) *v.* to bend, curve, make a corner, ကွေ့. Hence အဆောင့်, *n.* a corner, an angle, a bend, အကွေ့ ; အလွှဲ.

ထောပနာ, *n.* see ထောမနာ.

ထောမနာ, *(Pali,) v.* to praise, laud, ချီးမွမ်း.

ထောလဲပတ်, *n.* a kind of plant.

ထော့ခဲ့, *adv.* limpingly.

ထော်, *v.* to stick up, or out, one-sidedly, or obliquely, ခါ.

ထော်ထော်, *v.* do. *Also,* to act contrary, be perverse, ကန့်လန့်ဖြိ.

ထော်ဖော်, *v.* do.

ထော်ဒုရော်, *adv.* contrarily, perversely.

ထို, *pron. adj.* that. ထို is sometimes doubled to form a kind of plural, as ထိုထို, those.

ထိုက်, ထိုမှ, from that; ထိုကြောင့်, because of that.

ထိုမှာ, ထိုနှုကာဒ, among them, in that.

ထိုသို့, *pron. adj.* such, of that sort.

ထိုသို့က, ထိုသို့မှ, from such, from that manner.

ထိုသို့ကြောင့်, or ထိုသို့သောကြောင့်, because of such, because it is thus.

ထိုက်, *v.* to be worth, worthy of, adequate, sufficient, fit, suitable, ထန်း, တော်, လျော်, သင့်.

ထိုက်တွန်း, *v.* to instigate.

ထိုင်, *v.* to sit.

ထိုင်း, *v.* to be stupid, dull, slow, inert, တွ, ထို, ငွေး.

ထိုင်းတွ, *v.* do. (most common.)

ထိုင်းမှိုင်း, *v.* do.

ထိုး, (1) *v.* to thrust at, in, or through, ဆောင့်.

ထိုး, (2) *v.* to make figures, marks, &c. on any substance, to engrave, write, cut in stone, ရေး, ကုပ်, ချက်, ခြစ်.

ထိုးကျင့်, *v.* to thrust, penetrate, as pain in the body.

ထိုးထွင်း, *v.* to pierce, penetrate.

ထိုးတံ, *n.* a fiddlestick; a spit; a rammer, or any thing of the kind.

ထိုးမုန့်, *n.* a kind of bread.

ထွက်, *v.* to go, or come out. Hence အထွက်နေ့, *n.* the day after a worship day.

ထွက်ကုန်, *v.* to export, as articles of trade. Hence အထွက်ဥစ္စာ, *n.* exports.

ထွက်ဝန်, *v.* do.

ထွက်စေ့, *v.* to export, &c. see ထွက်ကုန်.

ထွက်နှဝ်, *v.* to present, offer, *(obsolete;)* *n.* a present.

ထွင်, *v.* to clear, make clear, purify, &c. ရှင်း ၊ သုတ်သင် ၊ ဖြင် ၊ တီ.

ထွင်း, *v.* to make a hole into by excavating part of the substance, as by a chisel or gouge. Hence အထွင်း, a mortise.

ထွတ်, *v.* to be tender, delicate, ဒု.

ထွတ်နာ, *n.* a kind of leprosy.

ထွတ်ဖြင်း, *n.* an indolent humour, ဖြင်းဒု.

ထွန်, (1) *n.* a kind of harrow used for a plough, ထယ်.

ထွန်, (2) *v.* to harrow.

ထွန်သွား, *n.* the tooth of a harrow.

ထွန်ကိုင်း, *n.* the curved handle of a harrow.

ထွန်ထန်, *n.* the shaft of do.

ထွန်တုံး, *n.* the block in which the teeth are fixed.

ထွန်တုံးထောင်, *v.* to set up the ploughing business, to plough.

ထွန်း, *v.* to kindle, ညှိ ; to shine, တောက် ၊ ထိန် ၊ ပြောင် ; to appear, be distinguished, conspicuous, ပေါ် ၊ ထင်ရှား.

ထွန်းပ, *v.* to shine, ထွန်းလင်း.

ထွန့်, *v.* to twitch gently.

ထွာ, (1) *v.* to shave, or slice off, လွှာ.

ထွာ, (2) *v.* to measure with a span. Hence အထွာ, *n.* a span, a measure of length equal to twelve finger breadths, a half cubit.

ထွား, (1) *v.* to be plump, full, large, flourishing.

ထွားကျိုင်း, *v.* to be plump, &c.

ထွားဖို့, *v.* do.

ထွား, (2) *v.* to be made fine, pulverized, ကျေ ၊ ညက် ၊ ရှိ.

ဒွေ့ *v.* to be various, ဗျားပြား ၊ ထူး ; to be numerous, များ.

ဒွေ့လည်, *v.* do. do.

ဒွေ့ထွေ့, *adv.* variously.

ဒွေး, (1) *v.* to mix together, to jumble, confuse, ရော ၊ နှော ၊ ရှက်.

ဒွေး, (2) *v.* to wind into a ball, လုံး.

ဒွေး, (3) *v.* to be the youngest, နှောင်း.

ဒွေး, (4) *v.* to spit out.

ဒွေးမှာင်, or ဒွေးခံ, *n.* a spitting pot, ဖြတ်.

ဒ.

The third consonant in the class of dentals.

ဒကံ, *n.* a kind of ornament, *(obsolete.)*

ဒက္ခု, *n.* the ribs of a vessel.

ဒင်္ဂါး, *n.* money, coin; see တင်္ဂါး.

ဒင်္ဂါးဦး, *n.* mint, for coining.

ဒဉ်ဆေးရှိုး, *adv.* dilatorily, procrastinatingly, ကမ္ဘကန့်.

ဒဏ္ဍာရီ, *n.* a fable, fiction.

ဒဒံ, *n.* a species of palm tree.

ဒဒ်ဦး, *n.* a kind of tree.

ဒန္တဇ, (from ဒန္တ, a tooth, *Pali,) adv.* dental, produced from the teeth, (applied to consonants of the တ class.)

ဒန္တဿုဒ်, *n.* see ဒုဿဿုဒ်.

ဒုန်း, (1) *n.* a swing.

ဒုန်း, (2) *n.* a kind of tree.

ဒုန်းကွဲ, *n.* the cassia-fœtida plant, *(Carey.)*

ဒုန်းဒသက်, *n.* the myrtle tree.

ဒုန်းသခွား, *n.* a kind of vine.

ဒုန်းသဿုဒ်, *n.* the Indian horseradish plant.

ဒေဒီကောက်, *n.* a kind of plant, fern.

ဒေါ်ယိ, *n.* a small kind of deer.

ဒေါ့တိ, *adv.* dragging along on the ground, ဂျည်းသီ.

ဒေါ့တိသီ, *adv.* do. see သီ.

ဒေါ့, *n.* manner, custom, way; see အဓေါ့.

ဒဝယ်, *n.* a kind of roof or covering over a boat or vehicle, belonging to a person of rank; comp. ဝါဒီး.

ဒသ, *(Pali,) adj.* ten, တဆယ်.

ဒသမ, (from ဒသ, ten, *Pali,) adj.* tenth.

ဒဟပ်, *n.* a kind of tree.

ဒဟပ်သကို, *n.* a kind of tree.

ဒဟပ်သကိုဒီး, *n.* a kind of tree.

ဒါတ်, *n.* metal.

ဒါဏ်, *(Pali,* from ဒဏ္ဍ,) *n.* chastisement, punishment.

ဒါန်, *(Pali,* ဒဏ္ဍ,) *n.* an evil, a calamity, ဘေး၊ အန္တရယ်.

ဒါန, *(Pali,)* (1) *n.* a gift, ဆသူ.

ဒါနဝတ္ထု, *n.* do.

ဒါန, (2) *n.* a giving, သွန်းခြင်း.

ဒါယဒ, *(Pali,)* *n.* an heir, ဆက်ခံ.

ဒါယကာ, *(Pali,)* *n.* one who contributes to the support of religion and religious characters, a layman, ထကာ၊ ဥပါသကာ.

ဒါလိ, *n.* certain golden ornaments, formerly worn around the neck, တဆိ.

ဒါဝယိန်ဒင်း, *n.* a kind of tree.

ဒိ, *(an abbreviation of* ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်, *Pali,)* *n.* celestial wisdom, the wisdom of Nats; *comp.* ပု, and ဆာ.

ဒိဋ္ဌ, *n.* one division of the Boodhist scriptures.

ဒိဋ္ဌိပေါနိ, *n.* divination.

ဒိဗ္ဗစက္ခု, see ဒိ, &c.

ဒိဋ္ဌိ, *(Pali,)* (1) *n.* opinion, doctrine, ဆယူ; (2) *n.* false opinions, heresy, မှားသောဆယူ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ.

ဒိဋ္ဌိပါဒါန်, *n.* an evil passion or affection.

ဒိန်း, *n.* a writing explanatory of omens, တိတ်ထုံ.

ဒိဗ္ဗောဃ, *n.* a stream, current; see သြဃ.

ဒိန, *n.* curd, cheese.

ဒိနခဲ, *n.* do.

ဒိနဆည်းဒင်း, *n.* a kind of bird, a cormorant, ဒိနဆင်း.

ဒီ, *n.* the tide.

ဒီတက်, *n.* flood tide.

ဒီချ, *n.* ebb tide.

ဒီဃ, *v.* to be drawn out, lengthened, be long, ဆွဲညီ; in reading, to draw out the sound of a letter or syllable with a singing tone.

ဒီပ, *(Pali,)* *n.* an island.

ဒီပရာဇာ, (from ဒီပ, an island, and ရာဇာ, a king, *Pali,)* *n.* the sovereign of an island.

ဒူ, *n.* depth, thickness; see ဆထူ.

ဒုကူလ်, *n.* the outside garment of a priest of Boodh, worn over the shoulders; *comp.* ဆင်နိ.

ဒုက္ကဋ်, (from ဒုက္ကဋ, *Pali,*) *n.* a crime, guilt, (clerical.)

ဒုက္ခ, *(Pali,) n.* unhappiness, misery, pain, ဆင်းရဲချင်း, (opposed to သုခ, bliss.)

ဒုက္ခိတ, (from ဒုက္ခ,) *n.* one who is unhappy.

ဒုစရိုက်, (from ဒု, bad, and စာရိတ္တ, a deed, *Pali,) n.* a bad deed, မကောင်းသောအကျင့်, (opposed to သုစရိုက်, a good deed.)

ဒုတိ, *n.* a stick, a staff.

ဒုတိရှည်, *n.* a long stick, a pole.

ဒုတ္တာ, *n.* blue vitriol.

ဒုတိယ, (from ဒွိ, two, *Pali,) adj.* second.

ဒုဿိက္ခဒုသမယ, *n.* an evil period ; see ကမ်ဆုံးဟိန်း.

ဒုရင်, (1) *n.* small pointed projections upon the roof or steeple of distinguished buildings.

ဒုရင်, (2) *n.* a kind of coat.

ဒုဿိထ, see ပုထုဇန်.

ဒုံး, (1) *n.* a tube filled with gunpowder, and made to run on wheels when fired; see တုံး.

ဒုံး, (2) *n.* a kind of boat.

ဒူး, *n.* the knee, ပုဆစ်.

ဒူးဆစ်, *n.* the joint of the knee.

ဒူးခွက်, *n.* the knee-pan, ခေါင်းချင်း.

ဒူးထောင်, *v.* to bend the knee.

ဒူးနေရာ, *n.* see စနည်.

ဒူးလေး, *n.* a cross-bow.

ဒူးပေါင်ကား, *v.* to sit in a squatting posture.

ဒူးရည်း, *n.* a species of the jack tree, the doorean tree.

ဒေဝ, *(Pali,) n.* a Devah, or Nat ; see နတ်.

ဒေဝနံ, or ဒေဝနံတိုက်, *n.* a royal custom-house, or depository, တိုက်ဘော်.

ဒေဝပုတ္တ, *n.* the most powerful evil Nat.

ဒေဝိန်, (from ဒေဝ, a Devah, and ဣန္ဒ, a chief, *Pali,) n.* a sovereign of the Devahs, နတ်မှူး သကြားမင်း.

ဒေသ, *(Pali,) n.* a place, country, အရပ်.

ဒေသစာရီ, (1) *(Pali,) v.* to go, သွားချင်း.

ဒေသစာရီ, (2) *adv.* itinerantly, from place to place.

ဒေသနာ, *(Pali,) n.* a declaration, တော်ချင်း.

ဝေးနာကြေး, *v.* to confess, acknowledge, (clerical.)

ဝေးဆာ, *n.* a declaration, တေးချေး.

ဝေါက်ချွာ, *n.* a kind of cap sometimes worn by priests of Boodh.

ဝေါက်ချဉ်, *n.* a kind of tree.

ဝေါး, *n.* a peacock.

ဝေါးခြံ, *n.* a kind of fence allowed to people of rank.

ဝေါးဟေါင်, *n.* a round box with a conical cover, raised on several legs.

ဝေါးနှိ, *n.* an ornament or guard worn about the ears, နားတင်း.

ဝေါးဆန်း, *n.* a round tray or salver, raised on several legs, and used to eat upon.

ဝေါ်ဆင်ချွာ, *n.* a kind of tree.

ဝေါ်သင်္ကတိ, *n.* a kind of plant.

ဝေါ်, *n.* a kind of tree.

ဝေါဿ, *(Pali,)* (1) *n.* blame-worthiness, guilt, အပြစ်.

ဝေါဿ, (2) *n.* anger, အမျက်.

ဦး, *n.* a judge or arbiter of games.

ဦး, *n.* a kind of shield, လွှား.

ဦးဝန်, *n.* a certain minister of state.

ဗြဝ်, (from ဒဗ္ဗ, *Pali,*) *n.* a substance; opposed to ဂုဏ်, a quality

ဗွတ်ခြိသီ, *n.* the body; see ကာယ.

ဗွဒ်, (from ဒွန္ဒ, *Pali,*) *n.* duality, အစုံ.

ဗွဒ္ဓဲ, *(in grammar,)* *n.* the first class of compound sentences; *(Carey.)*

ဗွန်းစကျွာ, *n.* a person of no character, as a beggar, တောင်းစား; or one employed in disposing of dead bodies, သုသာလုရွာ.

ဗွါဒသမ, (from ဗွိ, two, and ဒသ, ten,) *adj.* twelfth.

ဗွါရ, *(Pali,)* *n.* a hole, politely substituted for စအို, စောက်, &c.

ဗွိဂု, *n.* the fifth class of compound sentences, made by compounding a numeral with its auxiliary; *(Carey.)*

ဗွေ, *n.* a small seed used in weight, ဂျွေး.

ဝ.

The fourth consonant in the class of dentals.

ဝဇ္ဈက်, *n.* a kind of tree.

ဓနု ; *(Pali,* a bow,) *n.* Sagittarius, the ninth sign of the zodiac.

ဓမ္မ, *(Pali,)* see တရား.

ဓမ္မက္ခန္ဓာ, (from ခန္ဓာ, a collection, *Pali,) n.* a section of the Boodhist scriptures, of which there are eighty four thousand.

ဓမ္မခန္ဓိဒ်, *n.* see ခန္ဓိဒ်.

ဓမ္မတာ, (from အတာ, a measure,) uniformity, custom, nature.

ဓမ္မစတ်, *n.* religious duties, righteousness.

ဓမ္မသတ်, (from သတ်, to decide,) *n.* a law ; (commonly such as is defined in ancient law books.)

ဓမ္မာသန, (from ဓမ္မတရား, and အာသန, a place, *Pali,) n.* a place from which a preacher addresses his audience ; a pulpit.

ဓလေ့, *n.* custom, way, manner ; see အလေ့.

ဓ်, an abbreviation of ဓမ္မ, (sometimes used in composition.)

ဓာတ်, (from ဓာတု, *Pali,)* (1) *n.* an element, constituent part of any thing, material or immaterial ; the root of verbs in *Pali.* N. B. Four principal elements are reckoned, viz. ပထဝီဓာတ်, earth ; အာပေါဓာတ်, water ; တေဇောဓာတ်, fire ; ဝါယောဓာတ်, air ; to which some add, အာကာသဓာတ်, space. *comp.* ဓာတုသုတ်.

ဓာတ်တော်, *n.* relics of Boodh, သရီရဓာတ်.

ဓာတ်, (2) *n.* temper, disposition.

ဓာတ်, (3) *n.* a mineral.

ဓာတ်နာ, *n.* a consumption.

ဓား, *n.* a knife, sword.

ဓားဦး, *n.* the point of do.

ဓားဓ, *n.* a large knife, a cleaver.

ဓားလွယ်, *n.* a sword, suspended knife.

ဓားဖြ, *n.* a knife shewer, that is, a robber.

ဓားဖြ, *n.* do.

ဓားဖြတိုက်, *v.* to rob, plunder.

ဓားဓမာတ်, *n.* a knife with a protuberant back.

ဓားခြေဝှေ့, *n.* a short dagger.

ဓားရိုင်, *v.* to have the power of life and death.

ဓားဝယ်, *n.* Tavoy.

ဒိဋ္ဌိ, (from အဓိဋ္ဌာန်, to establish, သောကိတည်, *Pali,*) *v.* to make a future good or evil depend on a certain specific condition by an appeal to fate or Deity; or to make the appeal, though the virtue of the appellant may not be sufficient to ensure the thing demanded; to take an oath, to vow, promise; *comp.* ထိုဒ်, and သစ္စာဖြင့်.

ဒိဒိ, *adv.* an intensive.

ဒုတင်, *n.* a certain kind of austerity, of which there are thirteen.

ဒုပဒုံ, *adv.* with the head covered, as in a cloak or hood.

ဒူဝိကာ, *n.* the bulging part of a graduated steeple, (ဖြဆန်,) beneath the umbrella; *compare* ဟင်းရုံပူး.

ဒေဝံ, *n.* the north-star.

ဒေဒေ, or တဒေဒေ, *adv.* repeatedly, constantly.

ဒေးဒေး, or တဒေးဒေး, *adv.* by little and little.

ဒေါင်ရွေးသွား, *n.* royal guards, *(obsolete.)*

ဓ.

The fifth consonant in the class of dentals.

နက်, (1) *v.* to be deep, not shallow, မတိန.

နက်နဲ, *v.* to be deep, profound, difficult of attainment, ခက်၊ ခဲ.

နက်, (2) *v.* to be dark, of a black colour, မည်း.

နကျယ်, (from နကျည်,) *n.* a wasp.

နက္ခတ်, (from နက္ခတ္တ, *Pali,*) *n.* a nekkhat, a particular star or constellation, of which there are twenty-seven, viz. အသဝတီ၊ ဘိုရဏီ၊ ကျတ္တိကာ၊ ရောဟနီ၊ မိဂသီ၊ အဒၠ၊ ပုနဗ္ဗသု၊ ပုဿ၊ အဿလိသ၊ မာဃ၊ ပွဿဘဂ္ဂုနီ၊ ဥတ္တရာဘဂ္ဂုနီ၊ ဟတ္ထ၊ စိတ္တရ၊ သွာဒီ၊ ဝိသာခါ၊ အနုရာဓ၊ ဇေဋ္ဌ၊ မူလ၊ ပွဿသံ၊ ဥတ္တရာသံ၊ သရဏ်၊ ဓနိဋ္ဌ၊ သတ္တဘိသ္ဘ၊ ပွဿပဒရိုက်၊ ဥတ္တာပဒရိုက်, and ရေဝတီ; to which was formerly added ကိတ်, which is now lost.

နက်ဖန်, *adv.* to-morrow, နံဖန်.

နက်သတ်, *n.* anciently used for နက္ခတ်.

နင်, *(a corruption of* နွင်တံ,) *n.* a driving-stick, a whip.

နဂါး, (1) *n.* a Nagah, a kind of sea dragon.

နဂါးငွေ့, *n.* the galaxy, milky-way.

နဂါးဘတ်, *n.* a fabulous kind of noose.

နဂါး, (2) *n.* twisted timber, ထစ်နဂါး.

နဂါးသွဲ့, *n.* a kind of precious stone.

နဂိုရိ, *n.* constitution, nature, real character, origin, stock, မူလ; *in astrology*, permanent residence, opposed to ယာယီ.

နင်, (1) *v.* to choke, stop in the throat, ဆို့.

နင်, (2) *pers. pro. mas. or fem.* you, (used to inferiors.)

နင်း, *v.* to tread upon.

နင်းကျဲနင်းကျဲ, *adv.* walking in the mud, slipping, sinking, &c.

နင့်, *v.* to cram, stuff; သိပ်, to be tight, constricted, ကြပ်, ထစ်.

နစ်, (1) *v.* to sink into, be immersed, မြုပ်; *act.* နှစ်.

နစ်, (2) *v.* to be thick, sticky, ပျစ်.

နစ်မွန်း, *v.* to sink into, be immersed.

နှစ်, (3) *v.* to return, ပြန်.

နှစ်နှစ်, *adv.* an intensive to words of whiteness.

နည်း, (1) *v.* to be few, not many, မများ, ဝါး.

နည်း, (2) (from နယ, *Pali,*) *n.* a rule, precept, ဥပဒေ; a kind, sort, way, manner, custom, အတိုင်း, စံ, ထုံး.

နည်းနာ, *n.* do.

နည်းတူ, *adv.* in the same manner. Hence တနည်းကား, moreover, furthermore.

နည်း, (3) *int. affix*, as တယ်ကိုသွားသနည်း, whither does he go? see Gram.

နည်းနည်းညက်ညက်, *adv.* an intensive to words of destroying.

နတ်, *n.* a Nat, Devah, (ဒေဝ,) a supposed being superior to man, but inferior to Bramha, (ဗြဟ္မာ;) some of whom are said to inhabit the inferior celestial regions, and others to have dominion over different portions of the earth and sky.

နတ်ပြည်, *n.* the Nat country, the inferior celestial regions, of which there are said to be six stages, or stories, viz. စတုမဟာရာဇ်, တာဝတိံသာ, ယာမာ, တုဿိတာ, နိမ္မာနရတိ, and ဝရုဏ်ဓိပဝတ္တိ.

နတ်တို, *n.* Nat country; *see the preceding word.*

နတ်ဆိုး, *n.* a demon, evil spirit.

နတ်ဝင်, *n.* a magician, conjurer, &c.

နတ်ရာ, *n.* an offering to a Nat.

နတ်ကောဆစ်ဝါး, *n.* a kind of grain.

နတ်ကောင်, *n.* a kind of wild rice plant.

နတ်စင်, *n.* a kind of building erected to a Nat.

နတ်စဉ်, *n.* any celestial, or supernatural weapon; see စဉ်.

နတ်တေါ်, *n.* the ninth month in the year.

နတ်ဦး, *n.* a sovereign or ruler of Nats.

နန်း, (1) *n.* a royal palace, abode of a king, နန်းတော်.

နန်းမတော်, *n.* the chief queen, တောင်နန်း.

နန်းထောင်း, or နန်းတျာ, *n.* the heir apparent of the crown, အိမ်ရှေ့ဘင်း.

နန်း, (2) *n.* an iron plate, perforated with small holes.

နန်းချည်, *n.* wire.

နန်းကြိုဝ်, *n.* Nankin.

နန်းလုံးကျိုင်, *n.* a kind of tree.

နဲ့, *v.* to shake, လှုပ်.

နဲ့သာ, *n.* an odoriferous substance; see နံ့သာ.

နဝ်, *v.* to be done sufficiently, i. e. carried through a process, and brought to the desired state, as, food cooked, fruit ripened, business accomplished, acquaintance formed, &c. &c. Hence ဈနဝ်, *a numeral auxiliary* applied to meals.

နဝန်းဖွန်း, (from နဘးဝန်း,) *n.* the end of an axletree.

နဝန်းဖွန်းတိုင်, *n.* the linchpin.

နဝန်းလုံး, *v.* to wrestle, ထုးထွေး.

နဝန်းထွေး, *v.* do.

နဝုံ့ လိင်, (from နဝုံ့, and လိင်,) *n.* the neuter gender.

နဝုံ့, (from နဝုံ့သတ, *Pali,*) *n.* one that is neither male nor female.

နဘား, *n.* the eye of a needle or other instrument, any hole through the end of a thing, နဘားပေါက်.

နဖူး, *n.* the forehead.

နဖူးစာ, *n.* marks on the forehead indicative of one's destiny, ဦးချားရေး; fate, destiny, fortune, ကံ.

နဘူး, *n.* a kind of vine.

နမသလေး, see သလေး.

နမော်နမဲ့, *adv.* heedlessly.

နှင်း, *v.* to smell, receive scent.

နှယ်, (1) *v.* to squeeze, press.

နှယ်, (2) *v.* to stir up with, mix together, ရော၊ နှော.

နှယ်, (3) *n.* all the component parts of a territory or judicatory, whether principal or subordinate, collectively taken, ပယ်.

နှယ်နှိမိတ်, *n.* do. see နှိမိတ်.

နှယ်စပ်, *n.* the boundary between two countries, အဖြိုးအချုပ်.

နှယ်, (4) *n.* the curved stick that stretches the cloth on a loom.

နှယ်ကျိုင်း, *n.* do.

နှယ်ဆူး, *n.* the iron points of do.

နှယုန်, *n.* the third month in the year.

နှချဲ့, *n.* a long trumpet, နှဲ့ချဲ့.

နှထပ်ဝန်း, *n.* an ornament or guard worn about the ears, being an appendage to a crown, သရဖူ.

နှထုပတေ, *(Pali,) n.* mortar, or plaster, အင်္ဂတေ၊ သဏ္ဌိတ်.

နှထုပသီ, *n.* a kind of plant.

နှဝင်း, *an astrological term.*

နှဝမ, (from နှဝ, nine, *Pali,) adj.* ninth.

နှဝရတ်, (from နှဝ, nine, and ရတနာ, a gem, *Pali,) n.* nine kinds of precious stones, ရတနာကိုးပါး.

နှသံ့, *n.* a kind of worm, ပိုးနှသံ့.

နှံ့, (1) *v.* to smell offensively, စော်.

နှံ့, (2) *n.* the day of the week on which one is born, a birth day.

နှံ့ဖန်, *adv.* to-morrow, နက်ဖန်.

နှံ့သား, *n.* the child of such or such a day.

နှံ့, (3) (from နာမ, *Pali,) n.* mind, spirit, (opposed to ရုပ်,) including စိတ်, and စေတသိက်.

နှံ့, (4) (from ဘနှံ့,) *n.* the side of a body, animate or inanimate.

နှံ့ပါး, *n.* do. နှံ့ဖျဉ်, do. နှံ့တေး, do. နှံ့တောင်း, do.

နှံ့ခို့, *n.* the raised side of an inanimate thing, as the side of a house, well, &c.

နံစ, *n.* the part of a man's side that is tattooed.

နံပိုး, *n.* a rib.

နံကာ, *n.* the fifth month in the year, ဝါဒေါင်, *(obsolete.)*

နံနက်, *n.* morning, (by corruption, မနက်.)

နံနက်စား, *n.* a tooth-brush, တံပို့.

နံတွန်, *v.* to be poor on the side or ribs.

နံနံ, *n.* the fennel plant.

နံနံရွက်, *n.* the leaves of fennel.

နံစဉ်း, *n.* the turmeric plant, or root, ဆန္ဒင်း.

နံရံ, *n.* see ထရံ.

နံသာ, *n.* an odoriferous substance. N. B. In ancient writings, five kinds are mentioned, viz. နံသာခဲ, နံသာဖြူ, အကျော်, ဧပါ, and ကရုဓက်.

နံသာပျော်ဆီ, *n.* a fragrant ointment.

နံထာရှုန့်, *n.* fragrant powder.

နံသာရည်, *n.* fragrant essence.

နာ, (1) *v.* to listen, hearken, attend to.

နာခံ, *v.* do.

နာ, (2) *v.* to be sick, feel in pain; to be hurt in feelings, distressed in mind; to suffer loss. Hence အနာ, *n.* a pain, disease, ရောဂါ; *sometimes written* အဓာ.

နာကျင်, *v.* do. *(expletive.)*

နာကြင်, (from ကြင်,) *v.* do.

နာကြည်း, *v.* do.

နာရွတ်, (from ရွတ်, to be old,) *n.* a scar, အမာရွတ်.

နာဠာ, *(Pali,)* *n.* union of song, dance, and instrumental music, စည်သုံးပါး.

နာနတ်, (1) *n.* the pine-apple plant.

နာနတ်, (2) *(pron.* နာနာ, various, *Pali,)* *n.* a dissimilarity, variety.

နာမ်, (from နာမ, *Pali,)* *n.* a noun.

နာမ, (from နာမံ, *Pali,)* *n.* a name, အမည်.

နာမည်, *n.* do.

နာမံ, *(Pali,)* *n.* a noun, a name.

နာရဇ် *n.* one division of the Boodhist scriptures, (marked နာ.)

နာရီ, (*Pali,*) *n.* a Naree ; a measure of time, equal to twenty-four minutes, or the sixtieth part of a natural day ; a watch, time-piece.

နာရီဖွဲ့, *n.* a watch.

နား, (1) *v.* to cease from motion or action, through desire of rest ; to light, perch, as a bird.

နား, (2) *n.* the ear, နားရွက် ; (*pron.* နှ, when combined with nouns.)

နားအိုင်, *n.* the bulge of the ear.

နားကပ်, *n.* a certain ornament worn in the ear.

နားကျ, *v.* to accord with, acquiesce.

နားညောင်း, *v.* to pay attention to by the ear ; see ပျာင်း, to be weary through inaction.

နားတောင်း, *n.* a hollow cylinder, worn in the perforated hole of the ear.

နားတော်, *n.* the part behind the ear.

နားထောင်, (from ထောင်, to erect,) *v.* to listen, hearken, &c. နား.

နားပင်း, (from ပင်း, to stop up,) *v.* to be deaf.

နားဖြင်း, *v.* do.

နားပန်, *n.* (from ပန်, to adorn,) an amulet, or preservative from evil, worn in the ears.

နားပန်း, *n.* the temple, side of the head, near the ear.

နားပန်းဆံ, *n.* hair about the temples or ears.

နားဝင်းနားကျပ်, *adv.* teasingly, importunately.

နားပြင်ကြား, *v.* to hear, receive instruction.

နားဖား, *n.* ear-wax.

နားဖားကော်, *n.* an ear-pick.

နားမှာ, *affix,* as အိမ်နားမှာ, by the house.

နားယောင်, *v.* to hear indistinctly.

နားရွတ်, *n.* an ornament or guard worn about the ears.

နားရွက်, *n.* the ear, *literally* the leaf of the ear.

နားလည်, *v.* to understand ; see လည်.

နားသို, *v.* to love to hear, to be pleased with, approve, နှစ်သက်.

နားဝင်, *v.* to enter the ear, gain access to the mind, be persuaded.

နားထင်, *n.* the part under and behind the ear.

နားဆွဲ, *n.* an ear-ring.

နားဆွဲသီး, *n.* an ear-drop.

နားသွင်း, *v.* to attend to, persuade.

နားသွယ်ပန်း, *n.* a certain ornament for the ear.

နိကာယော, *n.* a collection.

နိကာယဓိပ္ပါး, (from နိကာယော, a collection, *Pali,*) *n.* five parts into which the Boodhist scriptures are divided, according to a certain distribution, ဒီဃ၊ မဇ္ဈိမ၊ သံယုတ္တ၊ အင်္ဂုတ္တရ, and ခုဒ္ဒက.

နိက္ခမ, (*Pali,*) *n.* a departure into a wilderness, တောသို့ထွက်ချင်း.

နိဂုံး, *n.* a conclusion, (in writing,) ဆုံးချုပ်ချင်း.

နိဂုံ, (from နိဂုံဓော, *Pali,*) *n.* a small town, a village, a little trading place.

နိဂ္ဂဟိတ်, *n.* the character (°), သေးသေးတင်. It is placed over a letter, and has the sound of final ဓ.

နိဂ္ဂဟိတ, *see* နိဂ္ဂဟိတ်.

နိစ္စ, *adj.* permanent, unchanging.

နိဒါန်း, *n.* an introduction, exordium.

နိဒ္ဓါရဏအဓိကရဏ, (*in Grammar,*) *n.* the locative case, when terminating in တွင်; (*Carey.*)

နိဒ်, *v.* to be low, put down, depressed, (*of various applications;*) act. နှိပ်.

နိပါတ်, (1) *n.* in *Pali,* an indeclinable particle, whether a part of speech or an expletive.

နိပါတ်, (2) *n.* a species of writing.

နိဗ္ဗာန်, (from နိဗ္ဗာန်, *Pali,*) *n.* an emancipation from all evil, annihilation, အကျွတ်တရား.

နိဗ္ဗာနရုတီ, *n.* see နတ်ပြည်.

နိမ့်, *v.* to be low, ပျဉ်း၊ ဝဲ; to be short in stature; act. နှိမ့်.

နိမိတ်, (1) *n.* the suburbs of a city, the immediate dependencies of a government.

နိမိတ်, (2) *n.* the genitals, whether male or female, အစိုးရာတံ၊ သော၊ ထိန်.

နိမိတ်, (3) *n.* a sign of any thing to come, an omen, တံတိ.

နိမိတ်တမျှည်, or နိုဝ်မိတ်တမျှည်, *n.* a sign, an omen; see နိုဝ်မိတ်.

နိမိတ်ဆဓိကရဏ, *(in Grammar,)* *n.* the locative case terminating in ကြောင့်; *(Carey.)*

နိုဝ်မိတ်ဖတ်, *v.* to explain or interpret an omen, to divine.

နိုယ်, *n.* a certain writing.

နိုရက်ရံ, *adv.* stationarily, as a planet or star.

နိုဂုတ္တိုဝဒိုသဇ္ဈဒါ, *n.* a kind of intuitive knowledge, a knowledge of different religions, &c.

နိသိဒုန်, or နိသိုဒ်, *n.* a quilt or cushion, for a priest to sit upon.

နိဿရည်း, (from နိဿယ, *Pali,*) *n.* a support, guide; something to lean upon or adhere to, as a teacher, or an interpretation.

နိဿျ, *n.* a translation; *see also the preceding word.*

နီ, *v.* to be red, be of a reddish colour.

နီကုန်, *v.* do.

နီချင်, *v.* do.

နီတွေး, *v.* to be of a bright red.

နီမြန်း, *v.* do.

နီဒိ, (*Pali*, a gold pot,) *n.* a book of directions (whether relating to domestic, civil, or religious concerns).

နီပါးဆေး, *n.* a kind of tree.

နီလာ, *n.* a sapphire, or amethyst.

နီး, *v.* to be near, not far distant, မဝေး.

နီးမှာ, *affix*, near to, as အိမ်နီးမှာ, near the house.

နု, *v.* to be fine, tender, delicate, ညံ့ ထွတိ လွယ် သိမ်.

နုနယ်, *v.* do. Hence အနုကြိမ်း, *adv.* at first gently, then forcibly, as a sly robber. အနုစီ, or အနုတာဇီ, *v.* to act at first in a gentle, then in a forcible manner.

နုတ်, *v.* to pull out; see နှုတ်.

နုန်း, *v.* to be weak, exhausted, worn out, ငွေ့ ခွမ်း.

နုန်းငွေ့, *v.* do.

နုန်းနယ်, *v.* do.

နုပ်, *v.* to be small, fine, ငယ် ဖွဲ့ လျှော် သိမ် သေး.

နုပ်သိမ်, *v.* do.

နုပ်စု, *n.* small silver change, used in the market; see ဂျနုပ်စု.

နှဝေ, (*an abbreviation of* အနှဝေဒ,) *v.* to rejoice.

နှုံး, *n.* fine mud, နှုံးသဲညွှန်.

နှုံးနှစ်, *n.* do.

နှုံ့, *v.* to be loose, unstable, ခဲ့၊ ဓနိဋ်; to be weak, debilitated, infirm, ချည်၊ ခဲ့; to move by starts and twitches; *act.* နှုံ့.

နှဲ, *v.* to be leprous, have the leprosy.

နှဲဝဲ, *v.* do.

နှဲနာ, *n.* leprosy, ကုဋ္ဌနာ.

နှဲး, *v.* to be soft, mellow, gentle, easy, ဆုံ၊ ပျော့ပျောင်း၊ သိဒ; to be well disposed towards, affectionate, pleased with, ညွတ်၊ ကြည်ညိုဒိ၊ နှစ်သက်; *act.* နှဲး.

နေ, (1) *v.* to remain, continue. Hence အနေကျ, *n.* continuance, uniformity, (commonly used to form verbal nouns, as သွားနေကျသည်, he constantly goes.)

နေ, (2) *n.* the sun.

နေဝန်းပေါ်, *n.* the rising sun.

နေမိန်ဖွဲ့, *n.* the halo of the sun.

နေကြာ, *n.* the sun-flower.

နေခြည်, *n.* a ray of light.

နေစာထိုင်, *v.* to bask in the sun.

နေထိုင်း, (from နေ, the sun, and ထိုင်း, to compare,) *n.* a quadrant.

နေထွက်, *n.* sunrise, sunshine.

နေပြောက်, *n.* a spot of light made by the sun's shining through an aperture.

နေဝင်, *n.* sunset.

နေနာမျက်, *n.* a kind of grass, ဖြနာမျက်.

နေဓိ, *n.* one division of the Boodhist scriptures, (marked နေ.)

နေ့, *n.* a day, from sunrise to sunset, opposed to ည, *(comp.* ရက်.)

နဲ့, (1) *v.* to be few; see နည်း.

နဲ့, (2) *v.* to be soft, pulpy, ပျော့.

နဲ့, (3) *n.* a fawn, (in chess.)

နဲ့, *v.* to be loose, infirm, နှုံ့; to be weak, debilitated, ချည်; *act.* နှဲ့.

နံ့နာက်, (1) *v.* to be dirty, foul, muddy, (applied to liquids;) not transparent, ဓကြည်လင်; *act.* နှောက်.

နောက်, (2) *v.* to be behind in place; to be subsequent, or posterior in time, နောင်, (seldom used assertively.) Hence အနောက်, *n.* the west; အနောက်တောင်, *n.* south-west; အနောက်မြောက်, the north-west.

နောက်, (3) *n.* a hinder part; posterior time; *comp.* အဖျို.

နောက်, (4) *affix*, behind, after, afterwards, as သွားသည်နောက်, after he goes, had gone, or has gone.

နောက်ဘွာ, *affix*, behind, as အိမ်နောက်ဘွာ, behind the house.

နောက်ချေးပိုး, *n.* a kind of beetle.

နောက်ပိတကိုင်း, *adv.* with the back towards a person.

နောက်ဗယ်, *n.* the back part of the head.

နောင်, (1) *v.* to be later, subsequent, posterior in time.

နောင်, (2) *n.* posterior time; *act.* နှောင်း.

နောင်, (3) *n.* a man's elder brother, အစ်ကို; (anciently used as a term of compellation by men in addressing women.)

နောင်တ, (from နောင် and တ,) *n.* regret, repentance.

နောင်တရ, *v.* to regret, be sorry for, be penitent.

နောင်နှင်, *adv.* backward and forward, alternately.

နော့, *v.* to be immodest, indecent, ကဖြင်း၊ ထထက်.

နှဲ, *affix*, used in soliciting acquiescence, as သွားတော့မည်နှဲ, I will go, shall I?

နိုင်, (1) *v. affix*, sign of the potential mood, as သွားနိုင်, he can go, &c.

နိုင်, (2) *v.* to be master of, have authority over, ဖိုင်၊ အစိုးရ; to prevail, conquer, overcome, အောင်.

နိုင်ချင်း, *adj.* mutually or equally prevalent.

နိုင်ငံ, *n.* a country under one jurisdiction or government, တိုင်း နိုင်ငံ; *figuratively*, will, pleasure.

နိုင်ထက်, *v.* to use violence. Hence အနိုင်ကထက်, *adv.* by force, forcibly.

နိုး, *v.* to awake; *act.* နှိုး.

နိုးကြား, *v.* to be diligent.

နိုးချက်, *v.* do.

နို့, (1) *n.* milk; a breast, one of the two breasts, သားဖြိတ်.

နို့အုံ, *n.* a breast.

နို့ခဲ, နို့ဖိုင်, နို့တဖဲ, or နို့စာတံ, *n.* curdled milk, curd.

နို့ဂဏာ, *n.* rice boiled in milk.

နို့စို့, *n.* a suckling.

နို့ညှစ်, *v.* to milk.

နို့တိုင်, *n.* a teat.

နို့ထိန်း, *n.* a wet-nurse.

နို့ရည်, *n.* milk, နွှ.

နို့သီး, *n.* a nipple, pap.

နို့, (2) thus, *(a corruption of* သို့.)

နို့သော်ထည်, but, nevertheless; see သို့သော်ထည်.

နို့မို့, therefore, if so; see သို့မို့.

နွမ်း, *v.* to be dull, faded, withered; to be exhausted, worn out; to be dejected, sorrowful, distressed, ညှိး၊ ဆင်း၊ ညှမ်း၊ နှိမ်းညှည်း; *(act.* နွှမ်း.)

နွမ်းနယ်, *v.* do.

နွယ်, *v.* to meet, to stretch along in the manner of a vine. Hence အနွယ်, *n.* a vine or creeper (of any kind.)

နွယ်ချဉ်, *n.* liquorice.

နွယ်တာ, *n.* the twelfth month in the year, တပေါင်း, (*obsolete.*)

နှံ့, *v.* to hang down, become low, (applied to inanimate things,) ဆောက်ရိုက်ချ၊ ကိုင်း၊ ညွတ်; to be submissive, respectful, crouching, (applied to intelligent beings,) ကျိုး၊ ကျိုး၊ နိမ့ချ၊ ပျုပ်၊ ဝပ်; (*act.* နှိ)

နွား, *n.* bull, cow, ox.

နွားမ, *n.* a cow; နွားမကား, *n.* a fine large cow.

နွားထီး, *n.* a bull.

နွားတို, *n.* do.

နွားသိုး, *n.* do.

နွားပြီး, *n.* an ox.

နွားရိုက်, *n.* do.

နွားနောက်, *n.* an animal between a cow and buffalo.

နွားစင်္ကြံ, *n.* a kind of plant.

နွားခြေစွဲ, *n.* a species of bird, the fork-tailed shrike.

နွားခြေရုံး, *n.* a kind of grass.

နွားလျှာကြီး, *n.* a kind of vine.

ခွေးသွေးသောက်, *n.* a kind of bird.

ခွေး, *v.* to be warm—*less than* ပူ.

ခွေးကာလ, *n.* the hot season ; *comp.* ဥတု.

ခွေးပေါက်ငှက်, *n.* a kind of bird.

ခွေ့, (1) *v.* to be limber, pliable, flexible, ဖီး ပျော့ခြင်း.

ခွေ့, (2) to tease, be contrary, တွဲ.

ခွေ့နှောင်း, *v.* to be limber, &c.

ခွေတ်, *v.* to beat, *(commonly* to beat in, or down,) ရိုက်၊ ပုတ်.

ခွေင်, *v.* to drive along, drive away, မောင်း.

ခွေင်ထုပ်, *v.* do.

ခွေင်ထုတ်, *v.* to drive out, expel.

ခွေင်တံ, *n.* a stick to drive with, a whip, ကြိမ်လုံး.

ခွေင်ခွေင်, (1) *adj.* common, middling, not distinguished, သာမည.

ခွေင်ခွေင်, (2) *adv.* only, merely, nothing but, ချည်းထင်ရေး သက်သက်.

ခွေင်း, (1) *v.* to give, deliver over, transfer the owning of, for a time, or for ever, ပေး၊ ဆက်ခွေင်း.

ခွေင်း, (2) *n.* dew, mist, fog, frost, snow, ဆီး.

ခွေင်းခါး, *n.* snow.

ခွေင်း, (3) *n.* the common white lily.

ခွေင်းဆီ, *n.* the oil of roses, the rose tree.

ခွေင်းဆီပင, *n.* a rose bush.

ခွေင်းဆီပွင့်, *n.* a rose.

ခွေင်းရည်, *n.* rose water.

ခွင့်, (1) *n. affix*, on account of; by means of, by.

ခွင့်, (2) *n. affix*, with ; together with.

ခွင့်ရာဇ်, *adv.* even as, as far as, in as much as, like as, according to, agreeable to, as သွားသည့်အတိုင်း ခွင့်ရာဇ်, according to the going.

ခွင့်ပြီး, *v. affix*, sign of the pluper. tense, as သွားခွင့်ပြီး, he had gone.

ခွင့်မည်, *v. affix*, sign of 2nd fut. tense, as သွားခွင့်မည်, he will have gone.

ခွင့်, (3) (with မ prefixed to the root,) *v. affix*, prohibitory, as မသွားခွင့်, go not.

ခွင့်ဖက်, *affix*, together with, as ဆရာခွင့်ဖက်, together with the teacher.

နှင့်တကွ, *affix*, together with, &c.

နှင့်အတိုင်း, see နှင့်အညီး.

နှင့်အမျှ, *affix*, as much as, as ဆရာနှင့်အမျှတတ်သည်, to know as much as the teacher.

နှင့်အတူ, *affix*, with, together with, as ဆရာနှင့်အတူ, with the teacher.

နှစ်, (1) *v.* to immerse, make to sink, မြုပ်; *neut.* နှစ်.

နှစ်, (2) *n.* the heart; see နှစ်လုံး.

နှစ်သက်, *v.* to be pleased with, have pleasant feelings towards; *either*, to love, esteem, approve, (ကြည်ညိုး, ချစ်, စိမ်ကဲ, နှစ်လို;) *or*, to be gratified with, rejoice in, အားရ, ဝမ်းမြောက်.

နှစ်ခြိုက်, *v.* do. do.

နှစ်ဖြို, *v.* do. do.

နှစ်ထို, *v.* do. do.

နှစ်သိမ့်, *v.* do. *also*, to be composed, quiet, easy in mind.

နှမြော, (*pron.* နှမြော,) (1) *v.* to grudge, be unwilling to part with, စုံမက်.

နှမြော, (2) *v.* to feel for, regard, commiserate, ကြင်နာ.

နှစ်, (3) *n.* a year.

နှစ်ဆန်းပွဲ, *n.* an anniversary festival.

နှစ်ထည့်, *v.* to turn a year, be above a year old, အရွယ်သည်.

နှစ်, (4) *adj.* two, (marked by the figure ၂.)

နှမ, (*pron.* နှမ,) *n.* a man's sister.

နှလုံး, (*pron.* and frequently written, နှလုံး, from အနှစ်, the substantial part of a thing, and အလုံး, round,) *n.* the heart, the mind, စိတ်.

နှလုံးထား, *v.* to consider, reflect, ဖွဲ့တ်.

နှလုံးပွား, *v.* to love, feel delight in, နှစ်သက်.

နှလုံးမူ, *v.* to meditate on, lay up in the mind, နှလုံးသွင်း.

နှလုံးပိုက်, *v.* do.

နှိုး, *v.* to be silly, foolish, သွပ်.

နှပ်, (1) *v.* to mature, bring to a proper state; act. of နှပ်, which see.

နှပ်, (2) *n.* the mucus of the nose.

နှပ်ချို, *n.* a kind of tree.

နှမ်း (1) *v.* to be speckled, spotted, ပြောက်.

နဝင်း, (2) *n.* a kind of tree.

နဝင်းဆီ, *n.* an oil expressed from the seed of do.

နဝင်းဇော်, *n.* the refuse after the oil is expressed; see နဝင်းဆီ.

နည်, (*see* နည်း,) *n.* a kind, sort, manner, (commonly used with pronominal adjectives,) as ဘယ်နည်, how? ဆည်နည်, thus.)

နှံ့, (1) *v.* to commit, deliver up, give in charge, ၏.

နှံ့, (2) *n.* a grasshopper, နှံ့ကောင်.

နှံ့, (3) *n.* an ear, or spike of grain.

နှံ့ကြိမ်, *n.* a kind of creeper.

နှံ့စုတ်, (from ၏နှံ့ and စုတ်,) *n.* a kind of bird, ငိုထုံ့.

နှံ့ဖြည့်စုတ်, *n.* a kind of bird.

နှံ့ဘဲ, (*pron.* နှတ်ဘဲ) *n.* a kind of tree.

နှံ့, *v.* to pervade, go over all the parts, diffuse throughout, ၏.

နှံ့ပြား, *v.* do. (most common.)

နှံ့စပ်, *v.* do.

နှာ, *n.* the nose.

နှာခေါင်, (from ၏ခေါင်, a summit, ridge,) *n.* do.

နှာခေါင်း, (1) (from ၏ခေါင်း, a hollow,) *n.* a nostril.

နှာခေါင်း, (2) *n.* any medicinal odoriferous preparation.

နှာစာ, *n.* the ridge of the nose.

နှာစေး, *v.* to have the nose stopped up, as by a cold.

နှာနှတ်, *n.* any medicinal, odoriferous preparation.

နှာမောင်း, (from မောင်း, an arm,) *n.* an elephant's proboscis, or tusk, ၏မောင်း.

နှာရောင်, *n.* the ridge of the nose; the ridge of a roof, ခေါင်အုပ်.

နှာရှပ်, *v.* to string the nose (of a creature;) to make a serpent harmless, by a charm, နှာရှပ်ထည့်.

နှာဝေ, *v.* to be heavy in the head, as with a cold.

နှာသီး, *n.* the end of the nose.

နှိပ်, *v.* to press down, crush, squeeze, oppress.

နှိပ်နယ်, *v.* do.

နှိပ်စက်, *v.* to crush, put down, oppress, vanquish, put or keep in subjection, ညှဉ်းဆဲ; *act. of* နှိပ်.

နှိပ်စက်ကစား, *v.* to play with, divert; to tease, vex; see ကစား.

နှိမ့်, *v.* to put down, make low; *neut.* နှိမ့်.

နှိမ့်ချ, *v.* do. *also,* to be humble, to bow down, be submissive.

နှီး, (1) *v.* to spread out for the purpose of receiving and supporting, (uniting the ideas of ခင်း, and ဝှေ့;) to place, put, in order to receive an accumulation, as a capital or stock in trade, ရင်း. Hence အနှီး, *n.* a sheet spread, child's cloth. အနှီးအာခင်း ၊ အနှီးအာချ, a capital or stock in trade, အရင်း.

နှီး, (2) *n.* split bamboo, used in weaving mats.

နှီးခေါက်, *n.* the outer rind, or bark of a bamboo, peeled off for making mats.

နှီးနှော, *v.* to discuss in conversation, ဆွေးနွေး ၊ ဖေးဖြန်း.

နှုတ်, (1) *v.* to pull out, extract, subtract; refute.

နှုတ်, (2) *n.* the mouth, ခံတွင်း ၊ ပဒံ.

နှုတ်ကပတ်, (from ဝါဒ, to arrive, *Pali,*) *n.* a divine speech or utterance, မဂ္ဂတိ.

နှုတ်ကျက်, *adv.* by heart, by rote.

နှုတ်ကြမ်း or နှုတ်ကြမ်းကြုတ်, *v.* to be abusive, or harsh in speech.

နှုတ်ခမ်း, *n.* a lip. N. B. အထက်နှုတ်ခမ်း, the upper lip; အောက်နှုတ်ခမ်း, the lower lip.

နှုတ်ခမ်းဖြဲ, *v.* to grin, to express anger or contempt by drawing out the lips.

နှုတ်ခိုတ်, *n.* an amulet or charm kept in the mouth.

နှုတ်ဆက်, *v.* to make mutual enquiries of civility, to converse together, salute.

နှုတ်တိုက်, *v.* to teach by mouth, dictate.

နှုတ်ဖျန်ထိုး, *v.* to contradict, (as an inferior a superior.)

နှုတ်သီး, *n.* a lip; a bird's bill, နှုတ်ခမ်း.

နှုတ်သီးကောင်း, *v.* to be a scold.

နှုတ်ပွက်, *v.* to speak, (honorific.)

နှုတ်ဗိုက်, *n.* pregnancy, ပဋိသန္ဓေ.

နှုတ်ဗိုက်ကြီး, or နှုတ်ဗိုက်ရှိ, *v.* to be pregnant, ကိုယ်ဝန်ဆောင် ၊ ပဋိသန္ဓေရှိ.

နှိုင်း *v.* to compare, ရိုင်း ၊ တိုင်း ၊ နိုင်း ၊ ပြိုင်.

နှိုင်းတင်း, *v.* do.

နှိုင်းယှဉ်, *v.* do.

နှုံ့, *v.* to loosen, weaken, enfeeble, နဲ့; to make start, to excite, stimulate; *neut.* နှုံ့.

နှဝ်, *n.* the mouth, နှတ်.

နှိး, *v.* to make soft, mellow; *act. of* နှး, *which see.*

ငှန်း, *v.* to be slow, not quick, ဖလျင်း ဖဖြန်.

နှဲ, *n.* a kind of trumpet.

နှဲတိုဲ, *n.* a short do.

နှဲရှည်, *n.* a long do.

နှဲ့ရဲ, *n.* a kind of tree.

နှဲ့, *v.* to loosen, weaken, enfeeble, နှဲ့; *neut.* ခဲ့.

ငှော, (1) *v.* to mix together, mingle, ရော.

ငှော, (2) *n.* a kind of tree.

ငှောမေ, *v.* see ငှောက်.

ငှောက်, *v.* to stir up, make muddy (as water;) agitate, throw about, put into confusion, mix together, molest, distress, ငှော်းမွှ; *neut.* ငှောက်.

ငှောင်, *v.* to tie up, bind, make fast, ချည်း ဖွဲ့.

ငှောင်သွင်း, *v.* do.

ငှောင်အိမ်, *n.* a prison, ထောင်း လျောင်အိမ်.

ငှောင်း, *v.* to place after, in time, cause to be posterior, or later, to be youngest; *neut.* ငှောင်း.

ငှောင့်, *v.* to molest, trouble, worry, vex, pull to pieces, destroy, မျောင့်း ရောင့်း ဗျက်ဆီး.

ငှောင့်ရှက်, *v.* do.

ငှောင့်ငှေး, *v.* to be in suspense, doubt, anxiety, not to know what to think or do.

နှိုဝ်, (1) *v.* to penetrate, drive into, with the hand or an instrument.

နှိုဝ်နှဲ, *v.* do. (commonly applied to literary or scientific researches,) ထိုးထွင်း.

နှိုက်, (2) (by abbreviation ဒ) *n. affix,* in, among.

နှိုင်, (1) *v. affix,* sign of the potential mood, as သွားနှိုင်, he can go.

နှိုင်, (2) *v.* to overcome, conquer; see အောင်.

နှိုင်ရှည်, *v.* to quarrel, or fight.

နှိုင်း, *v.* to compare, နှိုင်း တိုင်း နှုန်း ပြိုင်.

နှိုင်းရှည်, *v.* do.

နှိုး, *v.* to wake, waken, နှိုးစေ; to rouse, to excite, urge to action, သေ၏ လှို့.

နှိုးဆော်, *v.* do. do.

နှိုင်, *v.* to peel off, skin, နွာ၏ ဆင်.

နှိုး *v.* to make dull, faded, &c. *act. of* နှမ်း, *which see.*

နွယ်, *v.* to connect together in succession, စည်း၏ ဆက်၏ ရွယ်; *neut.* နွယ်. Hence အနွယ်, *n.* a lineal succession, descent, race, အစည်အဆက်၏ အဆိုး.

နှံ့, *v.* to bend down, make low, နှိမ်နှိမ့်; *neut.* နှံ့.

နွာ, *v.* to peel off, skin, နှင်၏ ဆင်.

နွှန်း, *v.* to slice, cut in thin pieces, ထွာ၏ မွှင်းလှီး၏ လွှာ.

နှေး, (1) *v.* to procrastinate, delay, ဖင့်၏ ထေးလေး.

နှေး, (2) *v.* to loll, lean against, တိမ်း၏ ယိမ်း.

ပ

The first consonant in the class of labials, which is called the ပ class.

ပ, (1) *v.* to shine, (used only in composition with words of similar import;) see တောက်၏ ထွန်း, &c.

ပ, (2) *v.* to offer to a demon, or evil spirit, ပူဇော်.

ပသ, *v.* do. (most common.)

ပ, (3) *v.* to put aside, or out, ဧဝွ; to neglect, disuse, ဓသုံး. Hence အပ, *n.* an outside, an outer part, အပြင်.

ပမှာ, *affix*, without, or out of, as အိမ်ပမှာ, without the house.

ပ, (4) an ancient abbreviation of အာဘသ or တဃ, as ပသို, for အတယ်သို့.

ပဆုံးရည်, *n.* vinegar, ပုံးရည်.

ပက်, (1) *v.* to throw or toss up, with a scooping motion, as water with the hand, or a dipper; to squirt, as with a syringe; to throw up, as a hog; to beat in, as rain.

ပက်, (2) *v.* to be shallow, as a dish, ဓစောက်.

ပကတိ, *(Pali,) n.* nature, သဘော.

ပကိုး, *n.* Pegu, ဗဟ္ဂုး.

ပက္ခိကဖတ်, *n.* rice given on the first day of the waxing or waning of the moon, လဆန်းပက္ခ၏ လဆုတ်ပက္ခ.

ပက်စက်, *v.* to be careless, heedless, ill-mannered.

ပက်လက်, *adj.* or *adv.* lying on the back, supine.

ပက္ခး, *n.* do.

ပက်ကျို, *n.* a snail.

ပခက်, *n.* a swinging cradle; see ပုံးကြိ.

ပခုံး, *n.* the shoulder.

ပခြုပ်, *n.* a small basket with a cover.

ပင်, *n.* a plate, dish; see ပုတ်.

ပင်, (1) *v.* to be fatigued, tired, (in body or mind,) ပန်း၊ ပေ (used only in composition with words of a similar import.)

ပင်ပန်း, *v.* do. (most common.)

ပင်ပြား, *v.* do.

ပင်, (2) *num. affix,* as ပင်နှစ်ပင်, two trees; (see Gram.)

ပင်, (3) *adv. affix,* even, (slightly emphatic,) placed either before or after other affixes.

ပင်စိမ်း, *n.* a mint plant.

ပင်ကိုင်, *adv.* firmly, perseveringly.

ပင်လယ်, *n.* a sea, an ocean, သမုဒ္ဒရာ.

ပင်ထယကသစ်, *n.* a kind of celestial tree.

ပင်း, (1) *v.* to help, aid, assist, ကူ၊ ညီ၊ ထောက်၊ ပံ့၊ မ.

ပင်း, (2) *v.* to impede, obstruct, (as a stream,) ကန့်, &c.

ပင်းကံ, see ပုတ်, *(obsolete.)*

ပင်းတကား, *n.* a kind of yoke put on men as a mark of disgrace.

ပင့်, (1) *v.* to raise, lift up, ချီး၊ မြှောက်; to exalt, promote, ချီး၊ မြှင့်; to draw in the breath, inspire.

ပင့်, (2) *v.* to invite, (more respectful than ဖိတ်.)

ပင့်ဆောင်, *v.* do.

ပင့်ဖိတ်, see ဖိတ်.

ပင့်ကူ, *n.* a spider.

ပင့်ကူမျှေး, or ပင့်ကူမြွေး, or ပင့်ကူအိမ်, *n.* a spider's web.

ပင့်ခေါ်, *v.* to invite, call by way of invitation.

ပစ်, *n.* the mouth, ခံတွင်း၊ နှုတ်.

ပဋ္ဌ, (*Pali,*) *n.* the past.

ပဋ္ဌင်, (1) (from ပြဋ်, to shoot, and ဇင်, a frame,) *n.* a scaffold or terrace within a fortification, whence missive weapons are discharged, ပြဇင်.

ဝဋ်, (2) *n.* a kind of litter, (*obsolete,*) ထင်းစင်.

ဝတ္ထု, (from ဝတ္ထော, *Pali,*) *n.* a cause, အကြောင်း; a thing, property, goods, ဥစ္စာ၊ ဝတ္ထု; *in Pali,* a formative particle.

ဝတ္ထု, (3) *n.* a kind of tree.

ဝတ္ထာ, *n.* a lower story of a pagoda, ဝတ္ထာဆင့်၊ အာဠိန့်.

ဝတ္ထုပ္ပဝဿ်, (from ဝတ္ထော, a cause, and ဥဒ္ဓန်, to proceed, *Pali,*) *n.* a consequence, result, အကျိုး.

ပဋိပတ္တိ, *n.* the state before the present, အရင်းကဘဝ.

ပဋု, *n.* a canopy, ဝိတာန်.

ပစ္စုပ္ပန်, (from ပစ္စ, the past, and ဥဒ္ဓန်, to be, proceed, *Pali,*) *n.* the present, ယခု.

ပစ္စေကဗုဒ္ဓ, (from ပစ္စေက, distinct, and ဗုဒ္ဓ, a Boodh, *Pali,*) *n.* a semi-Boodh.

ပဒ်ယ်, *n.* a cause, &c. see ပတ္ထု.

ပထုဝ်ဖနိ်, *n.* a kind of hornet.

ပဂၤ, *adv.* why? wherefore?

ပဂၤဖြိ်, do.

ပဉ္စ. *(Pali,) adj.* five.

ပဉ္စကာနိ်, *n.* a kind of tree.

ပဉ္စင်း, (1) (from ပဉ္စ, five, and အင်္ဂါ, a part, *Pali,*) *adj.* consisting of five parts.

ပဉ္စင်း, (2) *n.* a priest of Boodh, proficient in the five requisite qualifications, ထေရ်၊ ရဟန်.

ပဉ္စင်း, (3) see ပတ္ထု.

ပဉ္စပတ္တ, *n.* a kind of creeper.

ပဉ္စမ, (from ပဉ္စ, five, *Pali,*) *adj.* fifth.

ပဉ္စသီလ, *(by abbreviation,* ပဉ္စသီ, from ပဉ္စ, five, and သီလ, a religious performance, a duty, *Pali,*) *n.* the five grand duties; see သီလငါးပါး.

ပဉ္ဉတ်, (from ပဉ္ဉတ္တိ, *Pali,*) (1) *n.* a name; *v.* to give a name, နာမ.

ပဉ္ဉတ်, (2) *v.* to command, ထိမ်းမှတ်; *n.* a command.

ပဉ္ဉတ္တိ, *(Pali,) n.* a command, precept.

ပဉ္ဉာ, *(Pali,) n.* wisdom.

ပဉ္ဉာဝိ, *n.* a wise man, သူပဓိန်.

ပဉ္စောင်, or ပဉ်ဆောင်, *n.* the sacred banyan, ဆောင်ဗန္ဓဟေ.

ပဒိစ္ဆတိ, (from ပဒုစ္ဆတွဲ, *Pali,*) *n.* malice, ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း.

ပဋိညည်, (from ပဋိညာဏ်, *Pali,*) *n.* acquiescence, promise, ဝန်ခံချင်း.

ပဋိပတိ, (from ပဋိပတ္တိ, *Pali,*) *n.* a duty, သိထ.

ပဋိပါဋိ, (*Pali,*) *n.* drift, course, order, အစဉ်.

ပဋိဘာန်, (from ပဋိဘာန်, *Pali,*) *n.* knowledge, wisdom, ပညာ.

ပဋိဘာဏ, see ပဋိဘာန်.

ပဋိရူပ, (*Pali,*) *n.* comeliness, agreeableness, တင့်တယ်လျောက်ပတ်ချင်း.

ပဋိသန္ဓာရ, (*Pali,*) *n.* a connection or interchange of conversation, စကားစပ်ခြင်း ; နွှေးဆတ်ခြင်း.

ပဋိသန္ဓေ, (from ပဋိ, again, and သန္ဓေ, to connect, *Pali,*) *n.* the connection between a former and subsequent state of existence ; i. e. the transition of mind from one body into another, of which there are four, viz. အဏ္ဍဇာ ; ဇလာဗုဇာ ; သံသေဒဇာ, and ဥပပါတိ ; conception, pregnancy.

ပဋိသန္ဓေစွဲ, ပဋိသန္ဓေယူ, ပဋိသန္ဓေခဲ့, &c. *v.* to conceive, be pregnant, နွှဲတိ နွှဲတ်ကြိုး ; ကိုယ်ဝန်ဆောင်.

ပဋိသမ္ဘိဒါ, *(Pali,) n.* certain intuitive knowledge.

ပဋိသိတ်, (from ပဋိသေဓေါ, *Pali,) n.* an interruption, prevention, prohibition, ဖြစ်ထားချင်း.

ပဌနာ, *(Pali,) v.* to pray, ask a favour of a divine or celestial being ; *(one kind of* ဆုတောင်း.)

ပဌနာ, (2) *n.* a prayer.

ပဌမ, *(Pali,) adj.* first.

ပဌာန, *(Pali,) n.* an origin, root, stock, နဂိုရှိ ; မူလ ; အရင်း.

ပဏ္ဍုတ်, (from ပဏ္ဍုကော, *Pali,) n.* a man subject to certain debilities, ပန်းနုတ်.

ပဏ္ဏာ, (*Pali,*) *n.* a gift, present, လက်ဆောင်.

ပဏ္ဏာကာရ, *n.* do.

ပတ်, (1) *v.* to crack, open, gape, ဖောက်.

ပတ်, (2) *v.* to wind round, encircle, encompass, go round, ရစ် ; လည် ; ဝန်း ; ဝိုင်း ; ထက်ဝန်း. Hence အပတ်, *n.* a circuit ; sometimes written အဝန်.

ပတ်လည်, ပတ်ဝန်း, ပတ်ဝန်းချင်း, *v.* do. *n.* the environs, or circuit of a thing, ဝန်းကျင် ; ထက်ဝန်းကျင်.

ပတ်လည်, *affix,* around, as အိမ်ပတ်လည်, round the house.

ပတ်လုံး, (1) *affix*, during, or throughout, as ကာလပတ်လုံး, during, or throughout time.

ပတ်ဆုံး, (2) *n.* a whole circuit, or duration, (commonly applied to words of time,) ပနံ့း.

ပတ်ကုံး, *n.* do.

ပတ်ဝိုင်း, *v.* to wind round, &c. see ပတ်.

ပတ်, (3) *n.* a small cylindrical drum.

ပတ်တုံ, *n.* do.

ပတ်ဆိုင်း, or ပတ်ဝိုင်း, *n.* a circular frame, in which several *pats* are fixed, and played on by a person standing in the middle; *comp.* ကြေးဆိုင်း.

ပတ်သာ, *n.* a small *pat* (ပတ်,) used singly, တုံသာ.

ပတ်ခ, *n.* a large do.

ပတ်ကုတ်, see ပန်းကုတ်.

ပတ္တမြာ, *n.* a ruby, or carbuncle, ကျောက်မြို့.

ပတ္တမြာနီ, *n.* do.

ပတ္တမြာပြောက်, *n.* a spotted ruby.

ပတ္တရသခွေ်, *n.* a kind of plant which takes root on the leaves of certain trees.

ပတ္တလား, *n.* a kind of stringed musical instrument.

ပတ္တာ, *n.* a brass or iron hinge, မျှောက်ထက်.

ပတ္တုန်, *n.* a kind of cloth.

ပတ္တုသတ်, *n.* do.

ပတ္တု, *n.* a kind of coarse woollen cloth.

ပတူ, (1) *n.* a hornet, a kind of wasp.

ပထူ, (2) *n.* a sucker, made of reed, quill, &c.

ပတဲ, *n.* a kind of precious stone, ကတဲ.

ပတဲကော, *n.* a species of ginger-plant.

ပထဏာ, see ပဌဝီ.

ပထဝီ, (*Pali,*) *n.* the earth, မြေကြီး.

ပဒပူရဏ်, (from ပဒ, a poetic line, and ပူရဏ်, completion, *Pali,*) *n.* the completion of a line in poetry, its being complete or full.

ပဒါး, (see ဖြတား,) *n.* quicksilver.

ပဒုမာ, (*Pali,*) *n.* a kind of water-lily; *comp.* ကြာ.

ပဒေသရာဇာ, (from ဒေသ, a country, and ရာဇာ, a king, *Pali,*) *n.* the sovereign of a division of one of the four grand islands, တဝန်းတလျားအဖိုးထူးသာမင်း ; *comp.* ဇမ္ဗူရာဇာ, and စကြမင်း.

ပဒေသာ, *n.* (1) a kind of tree, supposed to grow on the great north island, and to produce every thing that contributes to the happiness of life.

ပဒေသာ, (2) *n.* an artificial tree laden with religious offerings.

ပနက်, *n.* a short stake driven into the ground to mark out a limit.

ပနက်သဲ, *n.* do.

ပနက်တိုင်, *n.* do.

ပန့်, (1) *v.* to make, to adorn, decorate, by sticking on flowers, decorations, &c. to receive an order with submission and respect.

ပန့်ဆင်း, *v.* do.

ပန်, (2) *v.* to ask leave, beg, petition, အခွင့်တောင်း ၊ တိုင်.

ပန်ကြား, *v.* do.

ပန်ကွာ, *v.* do.

ပန်ခဲ့, *v.* do. *also* to imprecate evil on one's self, take an oath, ကျိန်ဆို ၊ သစ္စာဖြိ.

ပန်ထုံး, see ပတ်ထုံး.

ပန်း, (1) *v.* to be tired, fatigued, harassed in body or mind, ပင်ပန်း ၊ ဖော ; to pant, breathe with difficulty, as when labouring under the asthma. Hence အပန်း, *n.* a fatiguing business, a difficulty. အပန်းကြီး, *v.* to be of great consequence, requiring great exertion. Hence also တပန်းတကြီး, *adv.* earnestly, indefatigably, with great exertion, အပတ်တကုတ် ; အပန်းကြီးစွာ, *adv.* do.

ပန်းစတ်, see ပဏ္ဍုတ်.

ပန်းကုတ်, *(commonly* ပတ်ကုတ်,) *v.* make fatiguing exertion, (generally used adverbially.)

ပန်း, (2) *n.* a flower, blossom, အပွင့် ၊ ပန်းပွင့် ; *(sometimes used expletively in composition, as* ကွမ်းပိန်း ၊ ဆွမ်းပန်း, &c.) A general term, including several varieties of flower trees and plants.

ပန်းကလပ်, see ကလပ်.

ပန်းကုံး, *n.* a garland, wreath, chaplet of flowers.

ပန်းဆိုင်း, *n.* do.

ပန်းတောင်း, or ပန်းပုံထောင်း, *n.* a flower basket, with a foot or stand.

ပန်းရည်, *n.* the essence or juice of flowers.

ပန်းမှန်, *n.* flowers, (in general.)

ပန်းသည်, *n.* a florist.

ပန်းချီ, (*sometimes pron.* ပဇီ,) *n.* a painter.

ပန်းစုတ်, see ပဇုတ်.

ပန်းဆိုးသွား, *n.* a dyer of cloth, &c.

ပန်းတည်း, (*pron.* ပဒဉ်း,) *n.* a brazier.

ပန်းတိ၌, (*sometimes pron.* ပဒိ၌,) *n.* a gold or silver-smith, a jeweller.

ပန်းတုံး, *n.* a pole crowned with a bunch of grass or leaves, and set up; a government notice, or interdict.

ပန်းထိုင်း, (*pron.* ပဒိုင်း,) *n.* a kind of tree.

ပန်းထွေ, *n.* ornaments suspended from the stern of a boat.

ပန်းထည်, *n.* a kind of red cloth.

ပန်းထိုးသွား, *n.* an embroiderer.

ပန်းပု, (*sometimes pron.* ပဗု,) *n.* a carver in wood.

ပန်းပဲ, (*sometimes pron.* ပဗဲ,) *n.* a blacksmith.

ပန်းပွတ်, *n.* a turner.

ပန်းရှိက်ကုံး, *n.* a pagoda slave, one who gathers up flowers, and the refuse of offerings, ကျွန်သီတော် • ထုရားကျွန်.

ပန်းရှိက်ဝန်, or ပန်းဝန်, *n.* do.

ပန်းယွန်း, *n.* one that works in lacquer.

ပန်းရန်, (*pron. and commonly written* ပုရန်,) *n.* a mason.

ပန်းသွန်း, *n.* a founder.

ပဓာ, an abbreviation of ဥပဓာ.

ပဓာန, (*Pali,*) *n.* a measurement, size, standard, အတိုင်းအရှည်.

ပဓာနပြု, *v.* to regard, have respect to, esteem, value.

ပဒ္ဓ, *n.* a kind of tree.

ပယ်, (1) *v.* to put aside or away, to reject, ဖဲ့ချ.

ပယ်, (2) *n.* a piece of ground 560 cubits square.

ပယ်စားမြေ, *n.* taxable ground.

ပယီ, (3) see နယီ.

ပယောဂ, *(Pali,)* *n.* an instigator, principal agent.

ပရဇဉ်း, *n.* a kind of precious stone,—yellowish, opaque.

ပရဆေးသည်, *n.* a druggist.

ပရဒ်, *n.* a cricket.

ပရဆေး, *n.* medicine.

ပရဇ္ဈ, *n.* one of the six glories of Boodh, *see under* တုန်းတေန ရောင်ပါး.

ပရိနိဗ္ဗုတဝဿဝတ္ထု, *n.* see နတ်ပြည်.

ပရိပုဏ်, *(Pali,)* *n.* completion, fulness.

ပရုန်, *(a contraction of* ပန်းချုန်,) *n.* a mason.

ပရမ္မဇ္ဈ, *(Pali,)* *adj.* excellent.

ပရုန်ဝါ, *n.* a kind of plant.

ပရိဂ်ိုလ်, *n.* a kind of heretic.

ပရမတ်တရားငါးပါး, (from ပရမဇ္ဈ, excellent, *Pali,*) *n.* four principles, viz. စိတ်, mind; စေတသိတ်, the operations of mind; ရုပ်, body, or matter; and နိဗ္ဗာန်, absorption or annihilation.

ပရမကူဖြိုး, *n.* the finest conceivable particle,—invisible to sight.

ပရဲ့းပေတား, *(from* ရဲ့းတား,) *adv.* thrown about, scattered, dispersed, ပရိဖရဲ့.

ပရဝဏ်, (from ပရဝေန်, to appropriate, *Pali,*) *n.* a fence, enclosure, appropriated place, အပျဲ့အတား.

ပရဝဋ်ဝိုင်း, *n.* a fence around a kyoung or monastery.

ပရိက်, (1) *n.* furniture, appendages.

ပရိက်, (2) *n.* certain religious exercises.

ပရိက္ခရာ, *(Pali,)* *n.* a utensil, article of use, အသုံးအဆောင် ; ထန်ဆာ.

ပရိတ်, (from ပရိဇ္ဈ, *Pali,*) *n.* a kind of invocation or prayer, used as a preventative of evil.

ပရိတ်ရွတ်, *v.* to repeat do.

ပရိတ်ချည်, *n.* thread used as a charm.

ပရိတ်ရေ, *n.* charmed or holy water.

ပရိနိဗ္ဗာန်, *n.* absorption, or annihilation; see နိဗ္ဗာန်.

ပရိယတ်, (from ပရိယတ္တိ, *Pali,*) *n.* learning; study, application to books, ဝေဒချဲ့း.

ပရိယာယ်, (from ပရိယာယော, *Pali,*) (1) *n.* a means, expedient, artifice, device, ဥပါယ်။ နာယာ။ ဝေဝုဒ်.

ပရိယာယ်, (2) *n.* a synonymous word, one by which the same thing is expressed.

ပရိဿတ်, (from ပရိသာ, *Pali,*) *n.* an attendant on instruction, an auditor.

ပရုတ်, *n.* camphor.

ပရွနှံးပရင်း, *adv.* (from ရွံးရှင်း,) confusedly, riotously.

ပရောဟိတ်, (from ပရောဟိတ, *Pali,*) *n.* a Brahmin of a certain order.

ပရောဟိတ်ပုဏ္ဏာ, *n.* one who prognosticates, a prophet or fortune-teller.

ပရောက်ပရက်, *adv.* (from ရောက်ရက်,) confusedly, &c.

ပရွက်, *n.* an ant.

ပရွက်ဆိတ်, *n.* do.

ပလင်း, *n.* a bottle.

ပလာ, (*pron.* ပလာ; *from* ပဋာဘော, *Pali,*) *adj.* or *adv.* open, naked, bare, vacant, empty.

ပလိမ်းပကျွံ, (from လိမ်း and ကျွံ,) *adv.* flatteringly, deceitfully.

ပလီ, (1) *v.* to be cunning, crafty, artful, ဆန်းဖြား.

ပလီ, (2) *n.* a ball thrown, and caught by a bat, as a cricket ball; or by a cord attached to it, as a discus, စက်.

ပလီလုံး, *n.* do.

ပလီထိ, *n.* a bat, in the game of cricket.

ပလုတ်တုတ်, *n.* a kind of drum.

ပလုံး, *n.* a kind of basket.

ပလုံးပထွေ, (from လုံး and ထွေး,) *adv.* confusedly.

ပလုံတောင်သံ, *n.* a kind of plant.

ပလူ, *v.* to be obsequious, to fawn.

ပလျှက်, *v.* do.

ပလဲပတင်, *adv.* backward and forward, interchangingly, တဖြောင်းဖြန်ဖြန်.

ပလောင်းပလဲ, (from လောင်း and လဲ,) *adv.* falsely, deceitfully, putting one thing for another.

ပလောင်းပလုံ, *adv.* do.

ပလွင်, (*pron.* ပလင်; *from* ပလ္လင်္ကော, *Pali,*) *n.* a raised seat, a throne.

ဝင်္ဘား, *v.* to be vain, boastful, ostentatious, ဝါ ၊ ကြွား.

ဝတ်, *n.* a handkerchief, a towel.

ဝါဒ, *n.* an opinion, a sentiment; see ဝါ.

ဝါဒိကံ, *(Pali,) n.* a certain religious ceremony, an act of fellowship, performed by priests in full assembly, wherein a mutual invitation to tell each other's faults is given and accepted.

ဝိသယရူပ်, (from ဝိသယ, visible, sensible, and ရူပ, matter, *Pali,*) *n.* matter which perceives, i. e. the organs of sense; *comp.* ဓိဿယရူပ်.

ဝိသိန်, *n.* Bassein.

ဝိသီ, *n.* a Musulman, Moorman.

ဝိသျူး, *adj.* pertaining to Malay.

ဝိုက်ရ်, *n.* a period of time, division of day and night.

ဝိုက်ရ်စည်, *n.* a royal drum, beat at certain houses to tell the time of day or night.

ဝိုက်ရ်စင်, *n.* the frame of do.

ဝိသုက်, (from ဝသု, dirt, and ကုဋ္ဌ, a kind, *Pali,*) *n.* food or clothing thrown away in the dirt for any person to take.

ဝှံ, *v.* to help, aid, assist, ကူ ၊ ညီ ၊ ထောက် ၊ ပံ့ ၊ ပ.

ဝါ, (1) *v.* to have, to take or bring with.

ဝါ, (2) *affix,* sign of the imperative or precative mood. When applied to nouns, it is expletive; *also,* when used after an indicative affix.

ဝါစေ, *prec. affix,* as ဖြစ်ဝါစေ, may it be.

ဝါလေစေ, *prec. affix,* as သွားဝါလေစေ, let him go.

ဝါ, (3) *euphonic affix,* (polite, respectful.)

ဝါတ, (*Pali,*) *v.* to arrive, ရောက်; to come.

ဝါဒိဟာ, *(Pali,) n.* a divine communication.

ဝါဠိ, *n.* an original text or reading.

ဝါဒ်, (from ဝါဒ, *Pali,*) *n.* a measure of time, equal to one fourth part of a haree, (နာရီ.)

ဝါဒရုတ်, (from ဝါဒ, the foot, *Pali,*) *n.* the cause of a certain class of diseases, so called because supposed to ascend from the feet.

ပါဒဆုက်တက်, *v.* to ascend, &c. see the preceding word.

ပါရမီ, (*Pali,*) *n.* an accomplishment, or virtue (ဖြည့်ဆဲ့ချင်း,) of which there are ten kinds, viz. ဒါန ၊ သီလ ၊ နိက္ခမ ၊ ဉာဏ် ၊ မေတ္တာ ၊ ပညာ ၊ ဝီရိယ ၊ ထန္တိ ၊ အဓိဋ္ဌာန ၊ ဥပေက္ခာ.

ပါရှိသီ, *n.* a Parsee.

ပါရာဇိက, (*Pali,*) *n.* a crime which deserves the lowest hell.

ပါလိနတ်စား, *n.* an offering made to a Deva, or Nat.

ပါဠိ, *n.* an original word or language opposed to the vernacular; the Pali language, a dialect of the Sungskrit, in which the Boodhist scriptures are written, ဗဟဒ္ဒါဠိ.

ပါဠိနက်, *n.* a translation, an interpretation, နိဿျ.

ပါဠိနှံ, *n.* do.

ပါဠိပါဌ်, *n.* see ပါဌ်.

ပါး, (1) *num. affix*, as ဆရားနှစ်ပါး, two teachers; *(see Gram.)*

ပါး, (2) *v.* to send (a thing.)

ပါးထိုက်, *v.* do. (*most common,*) ပေးထိုက်.

ပါး, (3) *v.* to be thin, not thick, ကျ ၊ ကျဝ် ၊ လွှာ ၊ မထူ; to be wide apart, set thinly, not close, ကဲ့ ၊ မစိပ် ၊ မထူ; to be few, not many, နည်း ၊ မများမထူ; to be scarce, ရှား.

ပါး, (4) *v.* to recede, depart, be gone, spent, finished, လွန်.

ပါးလေး, *v.* do.

ပါး, (5) *n.* a cheek, side of the face.

ပါးစောင်, *n.* do.

ပါးရိုး, *n.* the lower jaw.

ပါးရိုးဖျား, *n.* the end of the lower jaw.

ပါးမုန်း, *n.* the hair of the cheek, the whiskers.

ပါးဟက်, (*pron.* တဟက်,) *n.* the gills of a fish.

ပါးသွည်း, *n.* the cheeks hanging down; the head of a cobra di capello.

ပါးကာ, *n.* a guard for the cheeks.

ပါးလူး, or ပါးလျက်, (from လူး, and ဝဆ်,) *v.* to lick the face, as a dog; to fawn, be obsequious.

ပါးလူးနှားလူး, *adv.* fawningly, obsequiously, &c. see ပါးလူး.

ပါးလျက်နှားလျက်, *adv.* do.

ပိ, *v.* to press, flatten, crush, be flat, ချဝ် ၊ ပျား.

ဝိဓဝ်, *adj.* or *adv.* flat, pinched up, contracted.

ဝိဓုကတိသုံးပုံ, (from ဝိဓုကာ, a basket, *Pali,*) *n.* the three grand divisions of the Boodhist scriptures, viz. ဝိနည်း, သုတ္တန်, and အဘိဓမ္မာ.

ဝိဏ္ဍုတော်, *n.* a daily offering of rice to the priests.

ဝိတင်, *n.* a window; see လေသာ.

ဝိတ်, (1) *v.* to shut, shut up, to close, stop up, ပိတ်း ; ထို ; to pre-engage.

ဝိတ်, (2) *n.* cotton cloth.

ဝိတ်ဈုဝ်, *n.* a bale of do.

ဝိတ်, (3) *n.* the dysentery, or flux.

ဝိတ်ကိုက်နာ, *n.* do.

ဝိတ်ခို, ဝိတ်ပြု ဝိတ်ကြောင်, *n.* varieties of do.

ဝိတ်ကျည်, *n.* a kind of wind instrument.

ဝိတ်ချင်း, *n.* a species of the pepper plant.

ဝိတ်ထကျည်း, *n.* a kind of tree.

ဝိတ်တော, an interjection, expressive of joy that a thing is destroyed, (in low use.)

ဝိတ်တောစကြီး, *n.* do.

ဝိတ်ပေါင်း, *n.* a close thick wood.

ဝိတ်မှာန်, see ဒိမှာန်.

ဝိတ်သင်းကတ်, *n.* a kind of tree.

ဝိတ်သည်းဝိတ်ခဲည်း, *adv.* grudgingly.

ဝိတာ, *(Pali,) n.* a father, အဘ.

ဝိတာန်, *(sometimes* ပြထန် ; *from* ဝိတာန်, *Pali,) n.* a canopy, any thing stretched over the head, မျက်နှာကြက်.

ဒိဘိ, *(Pali,)* joy, pleasure, နှစ်သက်ချင်း ၊ ဝမ်းမြောက်ချင်း.

ဝိတူဘာ, *n.* see ဒိတာ.

ဝိတုန်း, *n.* a large blue insect.

ဝိတောက်, *n.* a kind of tree.

ဝိဒုက္ခ, (from ဝိတာ, and ဒုက္ခ,) *n.* an evil incurred by ill-treating a father.

ဝိန်, *v.* to be lean, poor, thin, to pine away, ကျဲ ၊ ခွဲ ၊ ပပ.

ဝိန်ဒျင်, *n.* a kind of water-fowl, ဒိယစာ.

ဝိုး, (1) *v.* to be close together, without an opening; to be crowded, numerous, &c. see ဝူ.

ဝိုး, (2) *n.* a plant of the mint kind, of which there are several varieties.

ဝိုးကော, *n.* a canoe made of a single piece of timber.

ဝိုးနဲ့, *n.* the jack tree; the fruit of do.

ဝိုဲ့, *v.* to swell slightly, rise up, as the skin, from the effects of a blow, or bite. Hence အဝိုဲ့, *n.* a rising of skin, a blister, pustule, &c.

ဝိန်, *v. affix*, fut. tense, as ပြုဝိန်မည်, he will do, or will be doing.

ဝိဲ့, (from ဝဲ့, and ဝေ့,) *euph. affix.*

ဝိသာ, *n.* a pikthah, or viss; a weight equal to one hundred kyats, or tickals, (အကျပ်.)

ဝိသုကာ, *(Pali,) n.* a master workman, chief artist, director, superintendent.

ဝိသေသ, an intensive to negative assertions; see ပေသော.

ဝိသား, *n.* a kind of shell fish.

ဝိဳ့, *n.* a kind of bird, နှိုင်္ဂတ်.

ဝိုးဝိုး, *adv.* an intensive.

ဝူ, (1) *n.* to be short, dwarfish, stunted, ကွ.

ဝူ, (2) *(an abbreviation of* ပုဗ္ဗနိဝါသဉာဏ, *Pali,) n.* wisdom which can discern the past; *comp.* ဒိ, and ဇာ.

ဝူက်, (1) *(pron.* ဝဉ်,) *n.* a glazed earthen dish, bowl, &c.

ဝူက်ပျာ, *n.* a glazed dish, plate, saucer, &c.

ဝူက်ထိုး, *n.* a glazed cup, bowl, &c.

ဝူက်, (2) *n.* a kind of tree.

ဝူခက်, *(pron.* ဝခက်,) *n.* a swinging cradle, ပေါင်.

ဝူဂိုလ်, (from ဝုဒ္ဓ, *Pali,)* (1) *n.* being, or state of being in general, သတ္တဝါ.

ဝူဂိုလ်, (2) *n.* a priest of Boodh, who has the controul of a kyoung or monastery, an abbot; an unmarried man who devotes himself to the instruction of others.

ဝူစဉ်း, *(pron.* ဝခုဉ်း,) *n.* a kind of locust.

ဝူစဉ်းထိုး, *n.* a kind of bird.

ပုစ္ဆာ, *(Pali,)* *n.* a question, အမေး.

ပုဇွန်, *(pron.* ပဇွန်,*)* *n.* a species of crab fish; *comp.* ဝန်း.

ပုဇွန်တာရာ, *n.* a certain star or constellation; see တာရာ.

ပုဇွန်ဘုတ်, *n.* a prawn, a lobster.

ပုဇွန်ဆိတ်, *n.* a shrimp.

ပုဇွန်လုံး, *n.* a species of crab fish.

ပုဇွန်စာ, *n.* a kind of plant.

ပုဇွန်တပတ်, *n.* a kind of vine, or creeper.

ပုဆစ်, *n.* a knee, ဒူး.

ပုဆစ်တုတ်, *v.* to kneel.

ပုဆိန်, *n.* an axe.

ပုဆိုး, *(pron.* ပဆိုး,*)* (1) *n.* cloth in general.

ပုဆိုး, (2) *n.* a waist-cloth, the garment worn by Burman men around the waist.

ပုဆိုးကျွန်း, *n.* a part of a waist-cloth, an old piece of cloth, a rag.

ပုဏ္ဏာ, *(Pali,)* see ကုသိုလ်, and ကောင်းမှု.

ပုဏ္ဏား, *(Pali,)* *n.* a Brahman.

ပုဏ္ဏားပုလဲ, *n.* a certain star or constellation; (see နက္ခတ်.)

ပုဏ္ဏားမ, *n.* a Brahmanee.

ပုတ်, *v.* (1) to strike, beat, ရိုက်။ နှက်.

ပုတ်, (2) *n.* a large square wicker basket; see ကတ်.

ပုတ်ခတ်, *v.* to fight, &c. see under ခတ်.

ပုတ်, (3) *n.* punctuation, a period.

ပုတ်ချ, *v.* to punctuate, make a mark in punctuation.

ပုတ်မ, *n.* a full point, or period.

ပုတက်, *n.* *(pron.* ပုခက်,*)* a kind of cameleon.

ပုတက်စာ, *n.* a kind of plant.

ပုတ်ပြတ်, *adv.* all together, by the lump, wholesale.

ပုတ်သင်, *n.* a kind of cameleon.

ပုတီး, *(pron.* ပဒိုး,*)* (1) *n.* a bead, or string of beads.

ပုတီးစိပ်, *v.* to count beads, while performing religious duties, &c.

ပုတီး, (2) *n.* a kind of plant, ဗဒ္ဒသရက.

ပုတီးပွင့်, *n.* a kind of tree.

ပုထုဇဉ်, (from ပုထုဇ္ဇနော, *Pali,*) *n.* one that has not attained the state of an Areeya, (အရိယာ.)

ပုထုဇ္ဇန်, or ပုထုဇ္ဇိန်, *n.* a priest of Boodh, or one who performs the duties of a priest.

ပုထိုး, (*prom.* ပထိုး,) *n.* a pagoda ; see ဇေတီ.

ပုဒ်, (from ပါဒ, *Pali,*) (1) *n.* a line of Pali verse, commonly consisting of eight syllables, the fourth part of a stanza, (ဂါထာ) ; (2) *n.* a line of Burman verse consisting of four syllables, or more.

ပုန်ကန်, *v.* to rebel.

ပုန်စား, *v.* do.

ပုန်ဆွဲမိတ်, *n.* a kind of water-lily ; see ကြာ

ပုန်လျှာ, *n.* see ထက်ခ.

ပုန်း, *v.* to conceal one's self, keep out of the way, hide, ကွယ်၊ တိမ်း၊ ရှောင်၊ လွှဲ.

ပုန်းညက်, *n.* a kind of tree.

ပုန်းထွန်းကစား, *v.* to play at hide and seek.

ပုန်းတလုတ်ကစား, *v.* to play, as at blind man's buff.

ပုန်းမဲစာ, *n.* a kind of tree.

ပုန်းရည်စာ, *n.* a kind of tree.

ပုပ်, (1) *v.* to be putrid, rotten.

ပုပ်စဲ, *v.* do.

ပုပ်, (2) *v.* to be dark, gloomy in countenance, မှိုင်၊ မည်း.

ပုပ်, (3) *v.* to be left, as shreds of cloth.

ပုဗ္ဗ, (*Pali,*) what is future, ရှေး၊ နောင်.

ပုဗ္ဗနိမိတ်, *n.* a mark, sign, &c. see နိမိတ်.

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, (*Pali,*) *n.* prescience.

ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏ်, (*Pali,*) *v.* to know the past, and future ; ရှေးအဖြစ် နောက်အဖြစ်ကို ဖြင်သည်.

ပုရိတ်, (*pron.* ပရိတ်,) *n.* a plate, thin substance, whether of paper, cloth, or metal, folded backward and forward, used to write upon.

ပုလ္လိင်, (from ပုရိသော, *n.* a male, သိင်္, &c. *Pali,*) *n.* the male genitals ; masculine gender.

ပုလဲ, *n.* a pearl.

ပုသိန်, *(pron.* ပသိန်,) *n.* Bassein.

ပုံ, (1) *v.* to heap up, collect in a heap, accumulate. Hence အပုံ, *n.* a heap, a great quantity.

ပုံ, (2) *n.* a pattern, ပုံစံ; a rule, နည်း၊ ဥပဒေ; a figure, similitude, comparison, ဥပမာ.

ပုံဖြင်, *n.* do.

ပုံစီ, *v.* to compose, as a printer, to set up types, &c.

ပုံထား, *v.* to heap, pile up.

ပုံထောင်, *n.* the nave of a wheel.

ပုံတော, (from ပုရိသော, a male, and တော, *Pali,*) *n.* the male genitals.

ပုံသေ, *adv.* certainly, truly, အမှန်၊ ဆတ်ဆတ်, &c.

ပုံး, *n.* a kind of clothes-basket; see also ခေါ်ပုံး.

ပုံးရည်, *n.* vinegar; see ပဆိုးရည်.

ပုံ့, *v.* to plump up, swell up in a heap.

ပုံပုံကြွ, *v.* do. (most common.)

ပူ, (1) *v.* to bore with a gimblet.

ပူ, (2) *v.* to be hot, pungent; to be troubled in body or mind, distressed, harassed.

ပူစပ်ပူထောင်, *v.* to be inflamed, be troubled, distressed, harassed.

ပူပန်, *v.* to be distressed, troubled, &c.

ပူပင်, *v.* do.

ပူဆွေး, *v.* do.

ပူဆာ, *v.* do.

ပူ, (3) *n.* a round basket with a cover.

ပူတာ, *n.* do.

ပူဇော်, (from ပူဇော, *Pali,*) *v.* to make an offering to a being, in token of homage or worship.

ပူဇော်သကာ, *n.* an offering.

ပူး, *v.* to join, unite, put together, ကပ်၊ စပ်၊ တွဲ၊ ရှက်၊ ရှုပ်၊ ယှက်.

ပေ, (1) *v.* to have the edge or point worn off, so as to be dull, blunt, &c.

ပေ, (2) *n.* an anvil.

ပေ, (3) *n.* the palmyra tree or leaf.

ပေ, (4) *euphonic affix,* as ပြုပေသည်, he does or is doing; (see Gram.)

ပေ, (5) *v. affix*, imp. or prec. (see Gram. imp. mood.) When applied to nouns, it is expletive.

ပေတာ့, *adv.* an intensive to negative assertions.

ပေး, *v.* to give, ကဒ.

ပေးစား, *v.* to give in marriage, ဆောင်နှင်း ; *comp.* ထိမ်းမြား.

ပေထိုက်း, *v.* to send (a thing,) ပါးထိုက်.

ပေးဝေ, *v.* to divide, distribute ; see ဝေပေး.

ပဲ, (1) *n.* a *bai*, a weight equal to six or eight seeds of Abrus precatorius, ချင်းစွေး.

ပဲ, (2) *n.* a leguminous plant, one that bears seeds in a pod ; pulse, of which there are many varieties.

ပဲကောင်, *n.* the pod.

ပဲဆီ, or ဝင်ဆီ, *n.* the seed ; peas, beans, &c.

ပဲသီး, *n.* the pod and contents.

ပဲကူ, *n.* Pegu, ဝကိုး.

ပဲခွပ်, *n.* a short handled adze.

ပဲ့, (1) *v.* to be broken off, as a small piece from a larger, ကျိုးပဲ့ ; *act.* ပဲ့.

ပဲ့, (2) *n.* the stern of a boat or vessel.

ပဲ့ဝင်, *n.* the place of a helmsman.

ပဲ့တုံး, *n.* the piece of timber which forms the stern of a Burman boat.

ပဲ့တက်, *n.* the helm, or rudder, ထက်မ.

ပဲ့ခင်း, *n.* a helmsman, ထက်မကိုင်ပဲ့သား.

ပဲ့ထင်, *n.* (1) an echo ; (2) *n.* any loud thundering noise.

ပဲ့တင်ခတ်, *v.* to be a loud thundering noise, ဟိုးလည်း.

ပဲ့ထင်ထပ်, *v.* to echo.

ပဲ့ပြင်, *v.* to instruct, guide, discipline, correct, ဆုံးမ ထင်.

ပေါ်, *v.* (1) to be plentiful, not scarce, ဆူပြား မရှား.

ပေါ်ရှင်, *v.* do.

ပေါ်ရှယ်, *v.* do.

ပေါ်, (2) *affix*, when applied to nouns, is expletive ; *also* when used after ind. affix.

ပေါ်, (3) *v.* see ဖော်.

ပေါ်လော, *adv.* or *adj.* buoyant, or floating on the water.

ပေါ်ဆော, *adv.* backward and forward, in a disorderly manner.

ပေါက်, (1) *v.* to be pierced, penetrated, have a hole made into or through, to have a dot made on, စက်; to sprout, (as vegetation;) to come out, appear, (as a hole;) ထွက်၊ ပေါ်; to arrive, ရောက်; *(act.* ပေါက်.) Hence အပေါက်, *n.* a hole; a dot, အစက်၊ ဒိန္ဒု; a drop, အစက်.

ပေါက်ပြဲ, *v.* do.

ပေါက်ဖွား, *v.* to be born, brought forth; see ဖွား.

ပေါက်, (2) *v.* to paw with the fore feet, (as a horse.)

ပေါက်, (3) *n.* a kind of tree.

ပေါက်ခြိုက်, *(pron.* ပေါက်ခြိုက်,) *n.* a kind of cap worn as a mark of distinction; *comp.* ပေါင်.

ပေါက်ဆိန်, *n.* an axe; see ပုဆိန်.

ပေါက်တူး, *n.* a hoe.

ပေါက်ပန်းဖြူ, *n.* a kind of tree.

ပေါက်ပေါက်, *n.* parched rice.

ပေါက်ပန်းဝှင့်, *n.* do.

ပေါက်ဖတ်, *n.* a kind of fly.

ပေါက်တော်, *n.* a person born of the same mother; a near relative, အဆွေအမျိုး.

ပေါင်, (1) *v.* to superadd, attach to for the purpose of strengthening or improving.

ပေါင်, (2) *v.* to pawn, mortgage.

ပေါင်နှံ, *v.* do.

ပေါင်သော, *n.* a slave who is at the entire disposal of his master.

ပေါင်ရွှင်, *n.* a slave who is transferable at his own pleasure.

ပေါင်ဘွင်, *n.* a hired servant, အခေား; *comp.* ကျွန်.

ပေါင်, (3) *n.* the thigh; *comp.* အပေါင်.

ပေါင်ချွန်, *n.* the groin, inside of the thigh.

ပေါင်ဆစ်, *n.* the hip joint.

ပေါင်ဖိုး, *n.* a swelling of the groin.

ပေါင်ထောင်, *v.* to squat, sit in a squatting posture.

ပေါင်ထောင်ထက်ကား, *v.* to sit in a squatting posture, with the hands resting on the knees.

ပေါင်ရိုး, *n.* the hip bone.

ပေါင်, (4) *(pron.* ဗောင်,) *n.* a kind of cap, insignia of rank.

ပေါင်သရဖူ, *n.* do.

ပေါင်ကျပ်; ပေါင်ထုတ်; ပေါင်ဖျင်, varieties of do.

ပေါင်, (5) *n.* a kind of mat.

ပေါင်း, (1) *v.* to collect and unite in one—more than စု and ဆုံး.

ပေါင်း, (2) *n.* a sum total. Hence အပေါင်း, *n.* or *adj.* many, the many, all.

ပေါင်းဖက်, *v.* to associate.

ပေါင်းဗေး, *v.* do.

ပေါင်း, (3) *v.* to bake, to distil.

ပေါင်းချောင်, *n.* a pot with a perforated bottom, used to cook by steam.

ပေါင်း, (4) *n.* an arched covering or roof over a carriage, boat, or palanquin, ပေါင်းဆို; the vehicle itself.

ပေါင်းကုပ်; ပေါင်းချုပ်; ပေါင်းအုံ, *n.* varieties of do.

ပေါင်းကူး, (from ကူး, to cross over,) *n.* an arch, arched passage, ဂူတံ.

ပေါင်းကွပ်, *n.* certain transverse timbers which support a floor.

ပေါင်းဒဲ, *n.* pantaloons, small clothes.

ပေါ့, *v.* to be light, not heavy, ဗဟေး; to be quick, သျှင်; to be light, worthless, ထိုး၊ ဆို၊ ယုတ်; to be slightly deranged, ပျံလွင့်,

ပေါ့ပါး, *v.* do.

ပေါ့စား, *v.* to be light, worthless, သျှင်ပေါ့.

ပေါ့တံ, *v.* to be lost, gone, missing, be *forgotten.*

ပေါ်, (1) *v.* to appear, come to light; *act.* ဖော်.

ပေါ်သျှော်, *v.* to be improperly done; see သျှင်ပေါ်.

ပေါ်သျှင်, *v.* do.

ပေါ်မှာ, *affix*, above, as အိမ်ပေါ်မှာ, above the house.

ပေါ်, (2) *v.* see ပြန်, to return, &c.

ဖို, (1) *v.* to heap up above the level or surface, *to* make more than full, to cause to exceed in any respect, သျှံ. Hence အဖိုဝေ့, *n.* the day after a worship day, when kept as a work of supererogation.

ဖို, (2) *n.* a long oval wicker basket, used in transporting goods.

ရိ, (3) *n.* see ရိတ်, a piece on a gaming-board, ကျား.

ရိုက်, (1) *v.* to hold in the arms, to hug, both the arms being under the object; *comp.* ဝတ်.

ရိုက်ထုပ်, *v.* to take care of, lay up, သိမ်းဆည်း.

ရိုက်, (2) *v.* to make stops in writing, to mark off sentences or lines. Hence အရိုက်, *n.* a portion inclosed in marks or stops.

ရိုက်, (3) *n.* a sweep net.

ရိုက်ကွန်, *n.* a net.

ရိုက်ဆံ, *n.* the hemp plant.

ရိုင်, (1) *v.* to own, possess, have a right to, have authority over, အရိုးရ.

ရိုင်ထိုက်, *v.* do.

ရိုင်ဆ, *v.* do.

ရိုင်ခန်, (from အခန်, a collection) *n.* property, what belongs to one.

ရိုင်, (2) *v.* to be soft, pulpy, but of such consistence as to bear handling; *compare* နဲ့.

ရိုင်း, (1) *v.* to sever, divide, ထုံး.

ရိုင်းခြား, *v.* to make a separation between, to draw a dividing line, distinguish, make distinct, ခြား • သားခြား.

ရိုင်း, (2) *n.* a part, as ဆယ်ရိုင်းတရိုင်း, one tenth part, or one part of ten.

ရိုး, (1) *v.* to fix or fasten one on another, suspend—more than ဆင် and ထင်.

ရိုး, (2) *n.* an insect, or worm; any small animal without distinguishable sounds; the silk-worm, silk.

ရိုးဖွ, *n.* the white ant.

ရိုးကာ, (from ကာ, to interpose,) *n.* sheathing boards, so called because they defend from worms; thin narrow boards.

ရိုးစာ, *n.* the silk-worm's food; the mulberry tree.

ရိုးစိုးမြ, *n.* a fire-fly, a glow-worm.

ရိုးစိုးကျား, *n.* do.

ရိုးဖြည်မြ, *n.* do.

ရိုးမဲတောင်, *n.* a large green fly, or bug.

ဖိုးတောင့်တဲ့, *n.* a hairy caterpillar.

ဖိုးနှဲ့, *n.* a kind of worm.

ဖိုးပရုန်, *n.* a kind of fly.

ဖိုးထဝ်, *n.* a kind of bug; a cock-roach.

ဖိုးစုံးကြိုင်, *n.* a fire-fly.

ဖိုးဖိုး, *adv.* see ဖိုးဖိုးပက်စက်.

ဖိုးရည်မြိုင်, *n.* a fire-fly.

ဖိုးဖိုးပက်စက်, *adv.* remissly, heedlessly, wanting in due respect and attention, ကဗောက်ကဗက်၊ ရောက်ရီရောက်ချက်; *comp.* ပက်စက်.

ဖို့, (1) *v.* to carry or bring, to conduct, ဆောင်.

ဖို့, (2) *v.* to teach, instruct, သင်.

ဖို့, (3) *v.* to offer, as a good wish or blessing.

ဖို့သ, *v.* to carry, &c. see ဖို့.

ဖို့, (4) to be thrown into, or upon; *act.* ဖို့.

ဗျ, *n.* a kind of ant, from whose nests lac is procured.

ဗျက်, *v.* to be destroyed; *act.* ဗျက်.

ဗျက်စီး, *v.* do.

ဗျက်ပျား, *v.* to be destroyed.

ဗျက်, (2) *v.* to trick, play a trick with, deceive, ချော်၊ သရော်.

ဗျက်ချော်, *v.* do. (most common.)

ဗျက်ပြယ်, *v.* do.

ဗျက်ပြည်, *v.* do.

ဗျက်ချယ်, *v.* do. *also* to jest, joke.

ဗျက်, (3) *v.* to add, put into, as a little into a large mass, ခပ်၊ စွက်၊ လောင်း.

ဗျက်, (4) *v.* to spread out in the sun for a little while.

ဗျက္ကဒိန်, *n.* some astrological scheme, which forms the basis of subsequent calculations.

ဗျက်သီ, *adv.* a little, အနည်းငယ်; see ဗျက်.

ဗျင်း, *v.* to be lazy, ရိ.

ဗျစ်, *v.* to be thick, dense, not rare, မကျဉ်.

ဗျဉ်, (1) *v.* to make flat, level.

ဗျဉ်, (2) *n.* a board, plank, ဗျဉ်ပျား.

ဗျဉ်း, (1) *v.* to be tough, to bear bending without breaking, ဆေတ်; to be stupid, dull, insensible of discipline, ထိ.

ပျဉ်း, (2) *v.* to be loose, pulpy, hanging down, as the skin of the cheek, the breasts, &c. တွဲလဲ.

ပျဉ်း, (3) *n.* a kind of tree; of which there are several varieties.

ပျဝ်, *v.* to be low, နိမ့်, ဝပ်; to be in a low posture, to stoop, squat, &c. commonly implying respect, ဝပ်.

ပျဝ်ဝပ်, *v.* do.

ပျဝ်ခွဲ, *v.* do.

ပျဝ်ကထဝ်, see ကထဝ်, to be immodest, &c.

ပျဝ်ပျဝ်, *adv.* droppingly, drop by drop.

ပျပုံချည်ချည်, *adv.* all together, wholly.

ပျမ်း, *v.* to distribute equally throughout, ချ.

ပျဟိုးယား, *adv.* all together.

ပံ့, *v.* to fly.

ပုံ့, (1) *v.* to be scattered, spread, diffused, ပြား, (act ပံ့;) to be diffused as pleasant odour; fragrant, odorous, ထိုင်း ကြိုင် ထြိုင် မွှေးသင်း.

ပုံ့, (2) *v.* to be pleasant, agreeable, ဆာယာ; to be pleased, joyful, ရွှင်.

ပုံ့ပျူး, *v.* to be pleasant, or pleased.

ပုံ့ရွာ, *v.* to be fragrant, pleasant, &c. see ပုံ့.

ပုံ့လွင့်, *v.* to be scattered, dissipated.

ပျာ, (1) *v.* to toss up as rice, when cleaning it by fanning, (စီကော.)

ပျာ, (2) *v.* to be distressed in mind, agitated, distracted, စိတ်ပျာ.

ပျား, (1) *v.* to be flat, level, ချပ်.

ပျား, (2) *n.* a honey-bee.

ပျားအုံ, *n.* a collection of bees, a bee-hive.

ပျားအုပ်ငှံး, *n.* a swarm of bees.

ပျားကူ, (*pron.* ပဒူ,) *n.* a hornet.

ပျားရည်, *n.* honey.

ပျားထပ်, *n.* a honey-comb.

ပျားသပေါ်, *n.* young bees.

ပျားဆလက်, *n.* cells for young bees.

ပျူငှါ, *n.* courteous behaviour, kind attention, politeness, လေးစားတတ်.

ယျုတာ, *n.* courteous behaviour, &c. see ယျုဌိ.

ယျုယျုတာတာ, *adv.* courteously, engagingly, politely.

လျောက်, *v.* to be lost, to disappear, be gone; *act.* လျောက်.

လျောက်သွင်, *v.* do.

လျောက်ခ်ဂ်, *v.* do. (applied to goods only.)

လျင်း, *v.* to be limber, pliant, flexible, အိ၊ နွဲ့၊ မတောင့်; *act.* လျောင်း.

လျော, *v.* to be soft, tender, yielding, not hard, ဖော.

လျော့ပျ, *v.* do.

လျှဲ, *v.* to enjoy one's self, be pleased, satisfied, happy, ဇွေလျှဲ; *act.* လျှဲ.

လျှဲဝါး, *v.* do. လျှဲဒိုက်, do. လျှဲပွတ်, do. လျှဲထွား, do. လျှဲဖွေ, do. လျှဲဒွိန်း, do. လျှဲရွှင်, do.

ဝှိုင်, *v.* to be young, fresh, in prime, not old. Hence အဝှိုင်, *n.* a young unmarried woman, အိမ်ဖထောင်သေးမိန်း; *(comp.* ဝုဒ္ဓိုင်.) အဝှိုင်ကြီး, or အဝှိုင်ဦး, *n.* an old maid.

ဝှိုင်ခွ, *v.* to be young, &c. see ဝှိုင်.

ဝှိုင်ဖြိန်း, *n.* a female just arriving at pubescence.

ဝှိုင်ဖျစ်, *v.* to be young, &c. see ဝှိုင်.

ဝှိုင်ရွတ်, *v.* do.

ဝှိုး, (1) *v.* to sow, as seed, ကြဲ၊ ဖိုက်.

ဝှိုး, (2) *v.* to set, plant, ဖိုက်.

ဝှိုး, (3) *n.* a plant.

ဝှိုင်, *v.* to be sick at the stomach, *disposed to vomit,* ချင်ပျ; to be sick with passion, as love, hatred, &c.

ဝှိုက်ခန်, *v.* do. do.

ဝှိုက်ဂိုက်ခွ်, *v.* to be sick at the stomach, ဆိုင်ဝှိုင်.

ဖြ, (1) *v.* to show, point out, direct, ညွှန်.

ဖြ, (2) *n.* a raised frame or scaffold, for various purposes, with or without a roof—if on a fortress, for the purpose of defence, ဝန်းဝ.

ဖြဆိုး, *n.* do.

ဖြစင်, *n.* do.

ဖြလင်, *n.* do.

ဖြကတော့, *(from the Sungscrit,)* (1) *n.* nature, ဝကတိ၊ သဘော.

ဖြကတော့, (2) *v.* to be natural.

ဖြက်ဖြက်, *adv.* clearly, conspicuously, တင်ထင်.

ဖြက်ရယ်, *v.* to ridicule, ခဲ့.

ဖြင်, (1) *v.* to put in order, prepare, repair, adorn.

ဖြင်ဆင်, *v.* do.

ဖြင်ဟျာ, *v.* do.

ဖြင်လွှင့်, *v.* to be gone aside, out of the way, &c.

ဖြင်, (2) see အဖြင်, outside.

ဖြင်, (3) *affix*, besides, as သည်ဖြင်, besides this; ထိုဖြင်, besides that.

ဖြင်မှာ, *affix*, without, outside, as အိမ်ဖြင်မှာ, without the house.

ဖြင်ဘဝါး, *n.* see စနည်.

ဖြင်ဝန်, *n.* a public minister of state; *comp.* အတွင်းဝန်.

ဖြင်း, *v.* to be violent, သည်း.

ဖြင်းဖြ, *v.* do.

ဖြင်းထ်, *v.* do.

ဖြစ်, (1) *v.* to throw away, reject, ပွန့်.

ဖြစ်, (2) *v.* to throw at, shoot.

ဖြစ်စက်, *n.* a mark set up to aim at.

ဖြစ်, (3) *v. is sometimes used for* ဖြစ်, *which see.*

ဖြစ်ထိုက်, *v.* to throw away, reject; to throw at, shoot.

ဖြစ်မှား, *v.* to sin against, transgress.

ဖြည်, (1) *v.* to be loosened, untied; *act.* ဖြည်.

ဖြည်, (2) *v.* to jest with, &c. see ဖြယ်.

ဖြည်, (3) *n.* a country; division of do. a district, city.

ဖြည်တောင်, *n.* do.

ဖြည်တံခါ, *n.* the opening of a country; a pan; a custom-house.

ဖြည်တန်ဆာ, *n.* a courtezan, distinguished harlot, ဒေဝဒါဠိ.

ဖြည်တံ့ပွန်, *n.* the clergy, literati.

ဖြည်နှား, *n.* governors of provinces.

ဖြည်မျက်စိ, *n.* do.

ဖြည်ထက်ဗိုး, *n.* the great officers of state.

ဖြည်ထဲရေး, *n.* the internal affairs of a country.

ဖြည်, (4) *n.* a pyee, a measure equal to five စလယ်, or one sixtieth part of an အထင်.

ဖြည်, (5) *n.* pus.

ဖြည်ပဓိး, *n.* a kind of tree; ဖြည်ပဓိးညို.

ဖြည်း, (1) *v.* to be numerous, plentiful, ထူ၊ များ၊ ပေါ; (used in composition with other words of like import.)

ဖြည်း, (2) *v.* to be finished, spent, gone, exhausted, ကုန်၊ စင်၊ ခန်း၊ ဆုံး၊ ပြုံး.

ဖြည်းလော, *n.* a kind of boat.

ဖြည့်, *v.* to be full; (*act.* ဖြည့်.)

ဖြည့်နှက်, *v.* to be full, crowded, full as any vessel.

ဖြည့်မှတ်, *v.* do.

ဖြည့်စုံ, *v.* to be complete, perfect; accomplished, fulfilled, စုံညီ၊ စုံလင်.

ဖြည့်စင်, (*pron.* ဖြည့်ဇင်,) *n.* a kind of tree.

ဖြာဒုံ, (from ပဒ္ဓာဒုံ, *Pali,*) (1) *v.* to decide, ဆုံးဖြတ်.

ဖြာဒုံ, (2) *n.* a characteristic, essential difference.

ဖြတ်, *v.* to be cut in two, to be cut off, ended; to be broken off, to stop as a stream; to be decided, distinct, clear, ဖြတ်သား; *act.* ဖြတ်.

ဖြတ်လတ်, *v.* to be cut in two, to be cut off, ended; to break.

ဖြတ်ဆတ်, *v.* to be cut in two, to be cut off, ended; to break, or be broken; to be decided, distinct, clear.

ဖြတ်သား, *v.* to be decided; distinct, clear; see ဖြတ်.

ဖြတင်း, *n.* a window, ထေသွင်တံခါး.

ဖြတင်းပေါက်, *n.* do.

ဖြထာဒုံ, *n.* a canopy; see ဝိထာဒုံ.

ဖြထား, (*pron. and commonly written* ပဒါး,) *n.* quicksilver.

ဖြတိ, *n.* a spitting box or pot, ထွေးအင်၊ ထွေးခံ.

ဖြန်, (1) *v. affix,* again, as သွားဖြန်သည်, he goes, or is going again.

ဖြန်, (2) *v.* to return, to repeat, do again or in return, တုံ့ပေါက်; to die, (colloquial.)

ဖြန်ကြား, *v.* to relate, repeat (an account.)

ဖြန်ဆို, ဖြန်ပြော, &c. *v.* to answer.

ဖြန်လွှား, *n.* a kind of bird.

ဖြန့်, (1) *v.* to be spread out, extended; *act.* ဖြန့်.

ဖြန့်, (2) *v.* to be enlarged, multiplied.

ဖြန့်ပြော, *v.* to be spread out, &c. *see both definitions of* ဖြန့်.

ဖြန့်ပွား, ဖြန့်မျှား, ဖြန့်ကျက်, &c. *v.* see both definitions of ဖြန့်.

ဖြယ်, (1) *v.* to come to an end, to put out of the way, be extirpated, ဆုံး၊ ပျောက်၊ ပျက်.

ဖြယ်, (2) (*originally* ဖြဇ်,) *v.* to show and laugh, to jest with, put to the blush, as young persons of different sexes, to make indelicate allusions, ကိုယေသဉ္ဇာဒ်ပစ်ချက်ကို့စား; *one kind of* ပျက်ခြေ့, or ပျက်ကြယ်.

ဖြယ်တိ, (from ပဋာဒ်, *Pali,*) *n.* an illustration, proof.

ဖြဲ့ဖွဲ့, *v.* to misguide, deceive.

ဖြဆန်, *n.* a kind of wasp.

ဖြဆန်, (from ပါသာဒေါ်, *Pali,*) *n.* a four-cornered graduated steeple, attached to palaces, royal boats, kyoungs, &c.

ဖြဆန်ဦးဖြည်း, (*commonly written* ဖြဆန်ဦဖြည်း,) *n.* do. shaven headed, not rising to a point.

ဖြဆာနာ, *n.* a subject for discussion.

ဖြာ, (1) *v.* to be blue.

ဖြာ, (2) *v.* to be dim, as the eyes from dazzle, weakness, age, &c. ဝိ; *comp.* ဆီ.

ဖြာ, (3) *n.* ashes.

ဖြာသိုဏ်, *n.* the tenth month in the year.

ဖြား, (1) *v.* to be divided into several parts, (*act.* ဖြား;) to be spread abroad, diffused, ပို့; to become many, be numerous, multiplied, များ. Hence အဖြား, *n.* breadth, width, &c. အကျယ်၊ အနံ၊ ပျက်; *hence also* အဖြားအားဖြင့်, (used adverbially,) numerously, very; *hence also* အဖြားဖြား, *adv.* variously.

ဖြာစား, *v.* to be divided, &c. see ဖြား.

ဖြား, (2) *num. affix,* as ဖြည်နှစ်ဖြား, two countries; (see Gram.)

ဖြိတ်, *v.* to wink or make signs with the eyes.

ဖြိန်း, *v.* to be idle, vain, unsubstantial, ပျင်း; (applied to persons and language.)

ဖြိန္ဆာ, (*Pali, a scorpion,*) *n.* Scorpio, the eighth sign of the Zodiac.

ဖြိတ္တာ, or ဖြာ, (from ပေတော, *Pali,*) *n* a Pyittah, a kind of being inferior to man, inhabiting one of the four states of suffering; *see* အပါယ်. There are several varieties;

see စေ့ and ပုတ်. It includes the lower orders of the brute creation, as insects, worms, serpents, fish, &c. *see* တိရိစ္ဆာန်.

ဗြဿ, *(Pali, a bull,)* Taurus, the 2d sign of the Zodiac.

ဗြိ, *v.* to be accurate, exact.

ဗြိဖြင်, *v.* do.

ဗြိသ, *v.* do.

ဗြိး, (1) *v.* to be finished, accomplished, done, ဖြည့်စီး.

ဗြိးခိုး, *v.* do. Hence အဗြိးနေ့, *n.* a worship day, *comp.* အတြိးနေ့ ၊ အဒိတ်နေ့ ၊ အထွတ်နေ့, and အဒိုးနေ့.

ဗြိး, (2) *v. affix*, sign of ind. mood, past tense.

ဗြိးသျင့်, *v. affix*, sign of the past tense, or sub. mood, as ဖြဗြိးသျင့်, if he complete or finish, or when he has completed or finished.

ဗြိးတျော်, *v. affix*, subj. mood, past tense, as ဖြဗြိးတျော်, had he done, or finished doing. Also when he had done, or finished doing.

ဖြ, *v.* to do, perform, ကြင့်ဆောင် ၊ ဖူ; to make one's self be, become, or act like ; see ဖူ.

ဖြစု, *v.* to take care of, administer to.

ဖြဖြင်, *v.* to repair, put in order ; see ဖြင်.

ဖြတ်, (1) *v.* to boil ; ကြက်ဖြတ်, to cook by boiling.

ဖြတ်ဆေး, (1) *n.* a decoction.

ဖြတ်, (2) *v.* to be unloosed, put out of place, dislocated, deranged, ဖြည် ၊ ကွာ ; *act*, ဖြတ်.

ဖြတ်ဖြတ်, *adv.* expressive of the sound which is produced by pronouncing the word itself.

ဖြတ်ရှပ်, see ရှပ်.

ဖြဖိဒေဟာ, *n.* the East Island ; see ကွန်း.

ဖြန်း, *v.* to be worn away, be exhausted, become extinct, ခန်း ၊ ဆုံး ၊ ဖြည်း ; *act.* ဖြန်း.

ဖြန်းတီး, *v.* do.

ဖြန်းဖြည်း, *v.* do.

ဖြံ့, *v.* to remain unaltered or unaffected in passing through an operation.

ပြုံး, *v.* to smile.

ပြုံးပြုံး, *adv.* expressive of the sound which is produced by pronouncing the word itself.

ပြုံပြုံ, *adv.* smilingly.

ပြူ, *v.* to project a little, appear beyond, နှုံး ကျ.

ပြူတူး, *adv.* projectingly.

ပြေ, (1) *v.* to be done away, settled, appeased; *act.* ဖြေ.

ပြေ, (2) *v.* to be made agreeable, be pleasant, comfortable.

ပြေချော, *v.* to be agreeable, pleasant, comely, handsome, ချောမော.

ပြေပြစ်, *v.* do.

ပြေပြည်, *v.* do.

ပြေစာ, *n.* a certificate of settlement, discharge, acquittal, &c.

ပြေ, (3) *v.* to be dark in colour, of a deep blue, ညို.

ပြေး, *v.* to run, flee.

ပြေးဝှေ့, *v.* to run by, outrun.

ပြဲ, (1) *v.* to gape, expand, lie open, be bell-mouthed, ဆန်း; *act.* ဖြဲ.

ပြဲ, (2) *v.* to be exhausted, &c. see ပြည်း.

ပြော, (1) *v.* to speak, say, tell, ဆို.

ပြောဝ, *v.* do.

ပြော, (2) *v.* to be wide, extensive, ကျယ်; to be many, numerous, plentiful, ထူ၊ များ; (seldom used alone.)

ပြောက်, (1) *v.* to be spotted, variegated, whether by colours, or carved work. Hence အပြောက်, *n.* pointed, carved, or embroidered work. အပြောက်အပြို့, *n.* do.

ပြောက်, (2) to be obliterated, &c. (generally written ပျောက်, *which see.*)

ပြောင်, (1) *v.* to be bright, shining, brilliant, ထောက်၊ ထိန်း ထွန်း.

ပြောင်, (2) *v.* to be hard, not soft, မာ; to be hardened, obstinate, untractable, ချုံ၊ ခိုတ်မာ.

ပြောင်ထောင်, *adv.* steadily, intensely, တောင်ပြောင်.

ပြောင်, (3) *n.* a kind of wild cow.

ပြောင်ဖြူ, *n.* a royal military howdah.

ပြောင်း, (1) *v.* to be tender, soft, &c. (generally written ပျောင်း;) see ပြော.

ဖြောင်း, (2) *v.* to put one thing in place of another, လဲ; to remove, change place, နေရာဖြောင်း.

ဖြောင်းဖြိုး, *v.* to put upside down, or one end for the other.

ဖြောင်း, (3) *n.* a tube.

ဖြောင်း, (4) *n.* a kind of grain.

ဖြောင်းဖူး, *n.* Indian corn.

ဖြော့, *v.* to be tender, soft, delicate, limber, flexible, ဆီ.

ဖြော်, *v.* to sleep quietly, be in a sound sleep, လွန်း ဆိတ်ဖြော်.

ဗြိ, *v.* to break down, tumble to pieces, come to ruin; *act.* ဗြို့.

ဗြိုယ်, *v.* do.

ဗြိုင်, *v.* do.

ဗြိတ်စက်, *adv.* droppingly, (as tears.)

ဗြိုင်, *v.* to put together, side by side, ယှဉ်; to compare, ခိုင်း၊ ထိုင်း၊ နှိုင်း; to engage together, whether in union or rivalry, ဆိုင်း; to meet together, အချင်းချင်းတွေ့.

ဗြိုင်း, *v.* to be full, abundant, well furnished, whether in size or numbers.

ဗြိုးဖြက်, *v.* to glitter, ဖိုးရွက်; (commonly reduplicated, and used adverbially.)

ဗြို့, *n.* sacred verse, in lines of four syllables.

ဗြိုတ်စာ, *n.* do.

ပွ. (1) *v.* to be brittle, easily crumbled.

ပွ, (2) *v.* to rise up soft, be pulpy.

ပွက်, (1) *v.* to bubble, as boiling liquid, ကူ; or as water when agitated by fish, or otherwise, ပွက်ထ၊ ဝေ. Hence အပွက်, *n.* a bubble, froth, scum, အမြှိပ်.

ပွက်, (2) (from အပွက်,) *n.* mud, mire, ရွံ့ပွက်.

ပွက်, (3) *v.* to speak, (honorific;) မိန့်ပွက်.

ပွင့်, *v.* to expand, open, be opened, to blossom; *act.* ပွင့်. Hence အပွင့်, *n.* a blossom.

ပွင့်ချပ်, *n.* the petals of a blossom.

ပွင့်ထင်း, *v.* to be brought to light, be manifest.

ပွင့်ထန်, *v.* to expand, &c. see ပွင့်.

ပွတ်, (1) *v.* to rub, ကြိတ်; to wash as clothes.

ပွတ်, (2) *n.* a turner's lathe.

ပွတ်ခံ, *v.* to use a turning lathe.

ပွတ်ခံသား, *n.* a turner.

ပွတ်ခံပွတ်ကျည်း, *n.* a turner's lathe.

ပွတ်တိုင်, *n.* a post, balustrade, or any thing of the kind which is prepared by a turning lathe.

ပွန်း, *v.* to rub off, wear away by friction.

ပွာ, *v.* to be open, not stopped up, ဆို့ ၊ ပိတ်.

ပွား, *v.* to increase in number or size, ခြီး ၊ တိုး.

ပွေး, (1) *n.* a mole, (an animal.)

ပွေး, (2) *n.* a ring-worm.

ပွေးကိုင်း, *n.* senna.

ပွေးသင်ဆွဲ, *n.* a ring-worm.

ပွေ့, *v.* to support on the arms.

ပွဲ, *n.* a feast or festival (of any kind;) an assemblage, concourse; the place of assembling or holding a festival, သဘင်; a place of eating, a table, eating board, as စားပွဲ ၊ ထမင်းပွဲ &c.

ပွဲခ, *n.* a banker's commission.

ပွဲစား, *n.* a dealer in uncoined money, an appraiser of do. a banker, sirkar.

ပွဲတော်ကင်, *n.* a king's cook, စားတော်ကင်.

ပွဲတော်ဖို့, *n.* a king's cook-house.

ပွဲထုတ်သား, *n.* people employed in do.

ပွဲလမ်း, *n.* a festival, entertainment.

ပွဲသဘင်, *n.* a feast, festival; an assembly, or concourse of people; the place of holding a festival.

ပွဲချက်, *n.* the gum of a certain tree, ဆင်ထွဲ.

ဖြက်, (1) *v.* to bubble, boil, &c. see ပွက်.

ဖြက်, (2) *v.* to utter, speak, *(honorific,* ဖြတ်*).*

ဖြတ်, (1) *v.* to grow in clusters. Hence အဖြတ်, *n.* a cluster, bunch.

ဖြတ်, (2) *n.* a squirt, syringe, any instrument which throws out water with force; *(frequently pron.* ပွတ်.*)*

ဖြတ်တံ, *n.* a pump.

ဖြတ်ဖြတ်, *adv.* in a squirting manner, like water squirted from a syringe; *applied to speech,* rapidly, fluently.

ပြိန်, (1) *v.* to be versed, skilled in, accomplished, ကျေ၊ ကျင်၊ ထည်၊ ကျွမ်း.

ပြိန်တိ, *v.* do. (most common.)

ပြိန်, (2) *n.* any conductor of water or other liquids, an aqueduct, pipe, tap, spout, &c.

ပြိန်တံ, *n.* a pump.

ပြိမ်း, *v.* to mix together, commingle, ရော၊ ရှော.

ပြိုး, *v.* to be in advance, go beyond, exceed.

ဝှေ, *n.* a kind of musical instrument, a flute.

ဝ

The second consonant in the class of labials.

ဝ, (1) *n. affix*, mas. gen. as ကျွက်, a fowl; ကျွတ်ဝ, a cock.

ဝ, (2) *n.* an abbreviation of ဘဝ, a father.

ဝဘော, *n.* a father.

ဘခင်, *n.* do.

ဝကြီး, *n.* a father's elder brother; a mother's elder sister's husband.; comp. ဦးရီး, or ဝရီး.

ဝထွေး, *n.* a father's younger brother; a mother's younger sister's husband; a step-father.

ဝက်, (1) *num. affix*, as လက်နှစ်ဝက်, two hands; (see Gram.)

ဝက်, (2) *v.* to embrace, hug in the arms, to form corresponding parts in union, to unite, associate, ဝေ၊ ပေါင်းဖော်၊ ပေါင်းဖက်. Hence ဘဝက်, *n.* a corresponding part in a union; a companion, associate, အဖော်.

ဝက်ယမ်း, *v.* to embrace, hug.

ဝက်, (3) *n.* a leaf, အရွက်.

ဝက်ကတော့, see ကဇတော့.

ဝက်ခနဲ, *n.* a kind of fine silk.

ဝက်ခွဲဇေလောင်း, *adv.* conjointly, in regard to profits and expenses; in fellowship.

ဝက်ခွန်, *n.* a kind of water-dipper, without a handle.

ဝက်ဆွတ်, *n.* a kind of tree.

ဝက်ညွှန်, *n.* a kind of cloth.

ဝက်ဆွ, *n.* a kind of tree.

ဖားသက်တခြေ, *n.* a kind of tree.

ဖားသကပ်, *n.* a kind of disease.

ဖားသခွာ, *n.* a kind of disease.

ဖားသနံး, *n.* a kind of tree.

ဖဲခက်, *n.* a swinging cradle, ငြမင်.

ဖင်, *n.* the anus, စအို.

ဖင်ဝ, *n.* do.

ဖင်နှဲ, *n.* dung.

ဖင်ပုပ်, *n.* ordure.

ဖင့်, *v.* to procrastinate, prolong time, put off, delay, နှေးထေး.

ဖင့်စား, *v.* do.

ဖင့်နှိုးဖင့်နှေး, *adv.* slowly, procrastinatingly.

ဖခေါင်, *n.* the side of the hand or foot.

ဖတ်, (1) *v.* to read audibly, တတ်ချက်.

ဖတ်, (2) *v.* to interpret, explain (a dream or omen,) &c.

ဖတ်, (3) *v.* to dress (cotton) with a bow-string, ဝှန်းဖတ်.

ဖတ်, (4) *v.* to be beautiful (used with words, expressive of appearance or colour; also, in a reduplicated form, as an intensive of various applications.)

ဖတ်, (5) *n.* sediment, &c. see အဖတ်.

ဖတ်ဌာ, *n.* a bed stead, ခုတင်.

ဖန်, (1) *v.* to give a form or appearance, to form, create, make, ဧခုဉ်းလုပ်; to assume an appearance, အသွင်ဆောင်.

ဖန်ဆင်း, *v.* do.

ဖန်ခင်, *v.* to do, perform, make, direct the making of a thing.

ဖန်, (2) *v.* to clean cotton, by pulling and picking, previously to dressing it, ဝိုးဖန်.

ဖန်, (3) *v.* to be astringent (in taste.)

ဖန်ရည်, *n.* astringent liquor, (commonly applied to decoctions of barks, roots, &c.)

ဖန်, (4) *n.* glass.

ဖန်ကတိ, *n.* a wine glass.

ဖန်ကတုန်, *n.* a glass tumbler.

ဖန်ကဗ, *n.* a kind of glass ornament.

ဖန်ခွက်, *n.* a glass cup or vessel.

ပဇနောင့်, *n.* the heel.

ပဇနောင့်ပကျည်း, *n.* do.

ပနိခါး, *n.* a kind of tree.

ပနံဝေ, *v.* see ဝေပနံ, to distribute, &c.

ပနံး, *v.* to catch, lay hold of, apprehend.

ပနံးယူ, *v.* do.

ပနံးဆီး, *v.* to apprehend, catch, prevent.

ပနံးထား, *v.* do.

ပနံ့, *v.* to dry up, be dry.

ပပဝတ်, *adv.* an intensive to words of moistness, liquidity, &c.

ပမိုး, *n.* the back of the hand, or upper part of the foot.

ပမျက်, *n.* the ancles, ခြေမျက်စိ.

ပမိုး, *v.* to catch, ဒိ၊ ရ; to try to catch.

ပမိုးစား, *v.* to seize, possess (as a spirit,) to bewitch, charm, ဆွဲ.

ပမိုးဆီး, *v.* to apprehend.

ပယိ, *v.* to go aside, shun, reject, avoid, တိမ်း၊ ရှားရှောင်၊ လွှဲ၊ ကြဉ်.

ပယဝ်, *n.* a certain quantity of tea leaf; (obsolete.)

ပယိရင်း, *adv.* in a straddling manner, throwing out the legs.

ပယိပယိ, *adv.* out of the way, indirectly, obliquely.

ပရင်ကျိ, *n.* a Portuguese, or descendant of do.

ပဂျိ, *n.* a pumpkin, of which there are many varieties.

ပဂျိဖွဲ့, *n.* a long white species of pumpkin, ကျောက်ပဂျိ.

ပဂျိဆွဲ, *n.* the posteriors, ဒူးဆွဲ၊ တင်.

ပခဲ့, *n.* the melon, of which there are many varieties.

ပဝေါင်း, *n.* wax.

ပဝေါင်းတိုင်, *n.* a candle.

ပဝေါင်းခုံ, *n.* a candlestick.

ပဝေါင်းဆီ, *n.* ointment, salve.

ပသေင်းပနိး, *n.* a kind of tree.

ပဖိုးပဇဲ, *adv.* in a broken, scattered, disordered manner, ပသံးပတား.

ပလဘာန်, (from ပလ, profit, and ဘာဒ, a receptacle, *Pali,*) *n.* one who has attained either of the four grand rewards or blessings; *comp.* ဖိုလ်.

ပဃယ်, *v.* to exchange, လဲ.

ပဝိ, *n.* the Bauhinia dyphylla; (Symes.)

ဗင်္ကောင်ဝေး, *n.* a kind of tree.

ဗင်္ဂုံ, *n.* a kind of insect.

ဗဒား, *n.* a kind of cup, or bowl.

ဗလုကဖွင်, *n.* Andaman.

ဗင်္ဂစက်, *n.* a circular missile weapon.

ဗဝါး, *n.* the palm of the hand, or sole of the foot.

ဗဝါးခြေထပ်, *adv.* following, treading in another's footsteps.

ဗဿ, *(Pali,)* *n.* perception, အာရုံကိုတွေ့ခြင်း.

ဗာ, (1) *v.* to mend, repair.

ဗာ, (2) *n.* a four-cornered basket, with a cover.

ဗာဇာ, *n.* the tree which produces cardamoms.

ဗာဇာခုပ်, *n.* a kind of tree.

ဗာဇာနဖိတ်, *n.* a kind of tree.

ဗား, (1) *v.* to hang loosely about, be flowing, full, luxuriant, ၎.

ဗားဆွဲ, *adv.* hanging loosely about.

ဗားဆော့, *adv.* do.

ဗား, (2) *n.* a frog, (many varieties.)

ဗားဖြိတ်, *n.* a toad.

ဗိ, *v.* to keep down, press, crush; to squeeze together.

ဗိတ်, (1) *v.* to invite, (more respectful than ခေါ်;) to offer to give, invite to take; *comp.* ဝင့်.

ဗိတ်မန့်, *v.* do.

ဗိတ်ကြား, *v.* do. Hence အဗိတ်နေ့, *n.* the day before a worship day, အကြိုနေ့.

ဗိတ်, (2) *v.* to spill over; to wash.

ဗိတ်ပြေ, *v.* to spill over, wash away, be lost, gone.

ဗိတ်ဖုံး, (from ဗိ and တုံး,) *n.* logs of wood used to keep down a corpse when burning in a funeral.

ဗိန်းကာ, *n.* the fourth day from the present.

ဗိန်းနွဲ, *n.* the third day from the present.

ဗိန်းလက်လတ်, *n.* the fifth day from the present.

ဗိမ်းနွဲ, *n.* the third day after the present.

ဗိ, *v.* to prevent, hinder, press, ဆီး၊ တား.

ဗိတား, *v.* do. (most common.)

ဖိဆန်, *v.* to contradict, oppose, ဖြင်း.

ဖိလာ, *adv.* obliquely, across ; (comp. ကန့်ဆန့်.)

ဖီး, *n.* a comb. *v.* to comb.

ဖီဆိုး, *n.* a kind of bird.

ဖု, *v.* to be a knot, or bulb, to be knobby, knotty, &c.

ဖုတ်, (1) *v.* to roast, or burn, by putting in the fire without covering.

ဖုတ်ကြည်း, *v.* to burn in a funeral.

ဖုတ်, (2) *n.* an evil spirit, ghost, ဖုတ်ဇင်္ဂေ,—one kind of ဖြန်ဘာ.

ဖုတ်, (3) *n.* dust, dirt.

ဖုတ်လူငှက်, *n.* a kind of bird.

ဖုတ်, (4) *n.* a kind of insect.

ဖုတ်, (5) *adj.* diminutive ; see အိမ်ဖုတ်, အိုးဖုတ်, and ခြံဖုတ်.

ဖုတ်ဖုတ်, *adv.* expressive of the sound which it imitates.

ဖုန်းကြီး, *n.* a priest of Boodh.

ဖုန်းစသုတ်, *n.* a kind of play.

ဖုန်းစေး, *v.* to eat ; (clerical.)

ဖုန်းလွှမ်း, *v.* to cover up, to hide.

ဖုံ, (1) *v.* to be fine, dusty, powdery, ရှုံ့ ; to be acquainted with, familiar ; (comp. ကျေ, dust,) အသုံ့ ၊ ဖြိ.

ဖုံထူ, *v.* to rise in dust.

ဖုံ, (2) *n.* a bed, stuffed quilt, မွေ့ဘု.

ဖုံး, *v.* to cover, cover up, ဆုပ် ; to hide, ဆိန် ၊ ဝှက် ၊ လျှို့ ၊ ပုတ်.

ဖူး, (1) *v.* to bud, swell into little protuberances, as trees, skin, &c. Hence အဖူး, *n.* a bud, pimple, small boil.

ဖူး, (2) *v.* to meet, see, behold, ဖြင် ၊ တွေ့ ၊ ကြုံ ; *(respectful.)*

ဖူးဝူးဖြိုး, *adv.* in pimples.

ဖေး, (1) *v.* to seal over.

ဖေး, (2) *v.* to be gentle, easy.

ဘ, (1) *v.* to cast away, reject, ပယ် ၊ ဖြင် ၊ ဖွဲ့ ; to go aside or out of the way, to go out, ဖျောင် ၊ ဖျား.

ဘဖျား, *v.* do.

ဘ, (2) *n.* fine silk.

ဘ, (3) *n.* a card, (in gaming.)

ဘစား, *v.* to play at cards.

ဖဲရိုက်, *v.* to play cards.

ဖဲ့, *v.* to break off, as a small piece from a large one, ကိုးဖဲ့; *neut.* ဖဲ့.

ဖော, *v.* to be a little swelled, ဖာနှံ.

ဖောက်, (1) to make a hole into or through; *(neut.* ပေါက်.)

ဖောက်ထိုး, *v.* to penetrate, make a hole through.

ဖောက်, (2) *v.* to change, be changed, changeable, ပြောင်းလဲ; to be wrong, uncertain, false, မှားယွင်း.

ဖောက်ပြန်, *v.* do. (most common.)

ဖောက်ငင်, *v.* do.

ဖောက်ထွန်, *v.* do.

ဖောက်ကြား, *v.* do.

ဖောက်, (3) *v.* to exchange goods, to trade, implying frequency or continuance, ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်.

ဖောက်ကား, *v.* do. (most common.)

ဖောင်, *n.* a raft or float; an accommodation boat.

ဖောင်ပျံ, *n.* a flying roofed do.

ဖောင်ဖွဲ့, *v.* to unite, connect, tie, or fasten as a raft. It is also applied to speech, as စကားဖောင်ဖွဲ့, to use many words, be loquacious, talkative.

ဖောင်ဖောင်, *adv.* expressive of the sound which it imitates.

ဖောင်ဆွဲ, *v.* to unite, fasten, or tie, as a raft.

ဖောင်း, (1) *v.* to be much swelled, puffed up.

ဖောင်း, (2) *n.* a cornice, or facing.

ဖောင်း, (3) *n.* a kind of grass.

ဖောင်းဝတ်, *adj.* grey, (applied to horses.)

ဖောဋ္ဌ, *(Pali,)* *n.* tangibility, အတွေ့.

ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ, (see အာရုံ,) *n.* tangibility, an object of feeling.

ဖော့, (1) *v.* to float by an effort.

ဖော့, (2) *n.* a kind of tree.

ဖော့ဝင်း, *n.* a kind of turban.

ဖော်, (1) *v.* to produce, bring to light, ထုတ်; neut. ပေါ်.

ဖော်ပြ, *v.* to show, make known, confess.

ဖော်, (2) *v.* to associate, keep company, ပေါင်းဖက်ခင်မင်လျှို့. Hence အဖော်, *n.* a companion, associate, အပေါင်းအဖော်.

နှံ, (1) *v.* to be barren, without offspring or fruit, မြို့.

နှံ, (2) *n.* a Burman bellows.

နှံကျင့်, *n.* do.

နှံ, (3) *n.* a fire-place, မီးနှံ; *comp.* ဆူတိနှံ and စေးနှံ.

နှံစ, (from ဗဓ, *Pali,*) *n.* gain, profit, fruit, attainment, reward, အကျိုး.

နှံလေးတန်, *n.* the four grand attainments, viz. သောတာပတ္တိနှံ၊ သကဒါဂါမိနှံ၊ အနာဂါမိနှံ, and အရဟတ္တနှံ; *comp.* အဂ္ဂိသာ.

နှံဒ်, (2) *n. affix,* mas. gen. as ငနှံဒ်, a gander.

နှံသုတော်, see under သိတင်းသုံး.

နှံ, (from အဖိုး, a grandfather,) *n.* a title prefixed to the names of aged men, ဦး.

နှံကြီး, *n.* a grandfather; an aged man.

မှံအေ, *n.* do.

နှံ, (1) *v.* to throw in or upon, ထဝ်၊ သောင်း; neut. ဒှံ.

နှံ, (2) *v.* to pant, breathe quick, ထိုက်.

နှံ, (3) *part. affix,* sometimes used for ဏ, which see.

နှံ; (4) (from ဇနှံ, or အဘိ,) for, on account of, as အိမ်နှံ, for the house; စားဖှံ, for eating, &c.

ဗျ, *v.* to be fine, gentle, as sound.

ဗျဗျ, *adv.* quickly, လျှင်လျှင်.

ဗျက်, *v.* to destroy; neut. ဗျဏ်.

ဗျက်ဆီး, *v.* do.

ဗျတ်ဗျက်, *adv.* moderately.

ဗျင်, *n.* cotton cloth made by Burmans.

ဗျင်ဏင်, *n.* a kind of gown.

ဗျင်း, (1) *v.* to be many, numerous, များ၊ ထူ၊ ပေါ၊ ပြည့်.

ဗျင်း, (2) *v.* to be empty, void, worthless, unsubstantial, အနှစ်မဲ့.

ဗျည်းဒ, *n.* the dropsy.

ဗျည်းဇင်ဇင်, or ဇင်ဗျည်းဗျည်း, *adv.* with a smile of disregard or contempt.

ဗျည်း, (1) *n.* an open-mouthed pot, ဗျည်းအိုး.

ဗျည်း, (2) *n.* a kind of dropsy.

ဗျတ်ဗျတ်, or တဗျတ်ဗျတ်, *adv.* with repeated slaps, repeatedly; *also* of various other applications.

ဖျန်း, *v.* to scatter, or sprinkle, as water.

ဖျံ့, *v.* to cast (a shadow,) အရိပ်ဖျံ့.

ဖျံ, *n.* a kind of wild animal.

ဖျံဖျံ, *adv.* intensive.

ဖျံ့, *v. act. of* ဖျံ, which see.

ဖျာ, (1) *v.* to separate, divide, ခွဲ.

ဖျာ, (2) *n.* a mat.

ဖျား, *v.* to be in a fever.

ဖျားယောင်း, *v.* to persuade, use persuasive arts, be persuasive; to deceive, seduce, ညွှတ်၊ ချောင့်မျှ.

ဗီ, see ဒိ, *v.* to press.

ဗြီး, see ဒီး, *v.* to comb.

ပျုတ်, *n.* a kind of insect.

ပျောက်, (1) *v.* to lose, obliterate, destroy; neut. ပျောက်.

ပျောက်ပျက်, *v.* do.

ပျောက်, (2) *v.* to scratch, as a consequence of itching.

ပျော့, *v.* to make limber, yielding; neut. ပျော့.

ပျော့ပျောင်း, *v.* to persuade, be persuasive, ဖျားယောင်း.

ပျို့, *v.* to be faded, be of a yellowish colour, look sickly.

ပျို့ဝေ့, *v.* do.

ပျော်, (1) *v.* to please, satisfy, &c. (*act. of* ပျော်, which see,) ချော်၊ ဖြစ်.

ပျော်ဆိတ်, *v.* do. see ပျော်.

ပျော်, (2) *v.* to dilute, make thin. Hence အပျော်, *n.* sweet liquor.

ပျော်ပျော်, *adv.* intensive.

ဗြိုး, *v.* to swell up, be plump, full, heaping, convex, ဖွံ့၊ မောက်.

ဖြင့်, *n. affix,* inst. case, by means of; by.

ဖြစ်, (1) *v.* to be, ရှိ; to become, to come into existence, to be practicable; (frequently used as a qualifying verbal affix, and sometimes written ဖြဈ) Hence အဖြစ်အတန်၊ အဖြစ်အပျက်, &c. events, adventures, affairs.

ဖြစ်ဆာ, (compounded of အဖြစ်, and အဆာ,) *n.* matters, events, &c. *see the respective roots.*

ဖြစ်ပွား, *v.* to become numerous, to increase, &c. see ပွား.

ဖြစ်ကောင်း, *v.* to be practicable, probable.

ဖြစ်နိုင်, *v.* to be able to be or become, to be practicable.

ဖြဲ, (2) *v.* to rub, pull, or twist to pieces.

ဖြည်, *v.* to untie, loosen, unrol, unfold; neut. ဖြည့်.

ဖြည်း, (1) *v.* be slow, moderate, gentle, easy, pleasant, ငှဲ့၊ သာ ယာ.

ဖြည်းညှင်း, *v.* do.

ဖြည်းဖြေ, *v.* do.

ဖြည်း, (2) *v.* to shave (the head.)

ဖြည့်, *v.* to fill, make full, complete, ဖြည့်စေ; to replenish, recruit, ဖြည့်တင်.

ဖြဲ့ဆို, *v.* to restrain, moderate, appease.

ဖြဲ့ဆိုတား, *v.* do.

ဖြတ်, (1) *v.* to cut in two, to decide; neut. ဖြတ်.

ဖြား, (2) *v.* to bring a person, for the sake of gain, into trouble.

ဖြဲ့ဖြဲ့, *adv.* qualifying words of sound.

ဖြဲ့, (1) *v.* to spread out, extend, expand, ကား; neut. ဖြဲ့.

ဖြဲ့, (2) *v.* to step, extend the foot, walk; (*highly honorific,*) ကြွစေကြော်ဖြဲ့၊ ခြေကော်ဖြဲ့.

ဖြား, *v.* to divide into several parts, make many, numerous; act. of ဖြား, which see.

ဖြီး, *v.* to finish, complete a thing.

ဖြုတ်, *v.* to unloose, dislocate, derange; neut. ဖြုတ်.

ဖြုတ်ခနဲ့, *adv.* instantly, suddenly, စုတ်ခနဲ၊ ယုတ်ခနဲ့.

ဖြုတ်ချည်း, *adv.* do.

ဖြုတ်ဖြုတ်, *adv.* do. also expressive of the sound produced by pronouncing the word itself.

ဖြုန်း, *v.* to wear away, exhaust; (neut. ဖြုန်း, which see.)

ဖြုန်းဖြုန်း, *adv.* expressive of the sound produced by pronouncing the word itself.

ဖြူ, (1) *v.* to be white; to be pleasant or pleased—opposed to ညို့.

ဖြူဖွေး, *v.* do.

ဖြူဖွေးလွှတ်, *v.* do.

ဖြူစင်, *v.* to be white, clean, pure, စင်ဖြူ၊ စင်ကြယ်၊ သန့်ရှင်း.

ဖြူထွား, *v.* do.

ဖြဲ, (2) *n.* a porcupine.

ငြှဆူး, *n.* a porcupine's quill.

ငြှဆီ, *n.* a kind of grass.

ငြှး, (1) *v.* to sprinkle, scatter, as powder; ဆွတ်ငြှး.

ငြှး, (2) *v.* to be drawn out slender, be taper, (applied to height, or length;) သွယ်.

ငြှး, (3) *v.* to hiss as a serpent; ဟုန်.

ငြဲ, (1) *v.* to coax, pacify; do away, settle; see ချော.

ငြဲ, (2) *v. act.* of ငြဲ, which see; *also,* to answer (a question;) opposed to မေး, to enquire.

ငြဲဆည်, *v.* to refute.

ငြှး, see ငြှည်း, to be slow, gentle, &c.

ငြဲ, *v.* to open, pull open, make gape; neut. ငြဲ.

ငြှဲ, *v.* to sleep, take rest.

ငြှောင့်, *v.* to make strait, be strait.

ငြှောင့်သား, *v.* do.

ငြှောင့်ငြှောင့်, *adv.* strāitly, strait forward.

ငြှောင့်ငြှောင့်သွန်းသွန်း, *adv.* do. do.

ငြှောင့်မတ်, *v.* to be strait up, erect, upright, just; (applied to matter or mind.)

ငြိုး, *v.* to break down, destroy; neut. ငြိ.

ပွတ်, *v.* to hide, conceal, secrete; see ပွတ်.

ပွတ်ထား, *v.* do.

ပွင့်, *v.* to open, ဖွင့်; neut. ပွင့်.

ပွတ်, (1) *v.* to hide, conceal, secrete, ကွယ်, ထိန်, ထောင့်, ပုံ, ဝှက်, လျှို့.

ပွတ်, (2) *n.* a guana, (species of lizard.)

ပွဝ်, *v.* to cleanse, make clean, white, စင်ကြယ်, ရွှင်, သုတ်; (commonly applied to pounding rice or clothes by beating.)

ပွယ်, (1) *v.* to be suitable, fit, proper, comely.

ပွယ်ရာ, *v.* do. (most common,) လျောက်တတ်.

ပွယ်, (2) *v.* to be inadhesive, ပကပ်.

ပွယ်, (3) *n.* Siamese silver money.

ပွယ်, (4) *part. affix,* see သွယ်.

ပွယ်လိုက်မှန်း, do. see သွယ်.

ဖွံ့, *v.* to be full, plump, large, flourishing, ကျိုင်း, ထွား.

ဗွာ, *v.* to branch out into several parts, be divided into many, ခြား,

ဖွား, *v.* to bear, bring forth, as animals, ဖွေး.

ဖွားဖက် or ဖွားတက်, *n.* one born at the same time with another.

ဖွားဖြစ်, *v.* to be born, or to bear, bring forth.

ဖွားဘော, *n.* a grandmother, အဖွား.

ဖွားတက်, *n.* a kind of tree; see also ဖွားဖက်.

ဖွေ, *v.* to seek, look after, search for, ရှာ.

ဖွေး, *v.* to be white, ဖြူ.

ဝှဲ, (1) *n.* to be small, fine, သေး.

ဝှဲ, (2) *n.* the husks or chaff of grain.

ဝှဲကြိတ်, *n.* the coarser part of the husks which is rubbed off in the mill.

ဝှဲရုံ, *n.* do.

ဝှဲမှု, *n.* the finer part of grain which is separated by pounding, shaking, &c.

ဝှဲသုတ်, *n.* do.

ဝှဲ, *v.* to bind together, ချည်း နှောင်; to unite, connect, ပေါင်း ရက်း ပူး; to string together, ဆက် စီ.

ဝှဲဝှဲ, *v.* to connect in verse or song.

ဝှဲဖက်, or ဝှဲတက်, *n.* a companion, an associate.

ဗ.

The third consonant in the class of labials.

ဗကာ, *n.* a certain star or constellation; see ကရာ.

ဗဒ္ဓကပ်, (from ဗဒ္ဓ, good, and ကပ္ပ, a period, *Pali,*) *n.* a grand revolution or period of time, which is distinguished by five Boodhs in succession; comp. ဗဒ္ဓ.

ဗဒ္ဓကပ်ကမ္ဘာ, *n.* do.

ဗန္ဓ, (*Pali,*) *n.* a connection, junction, အနှောင့်အဖွဲ့.

ဗဟြိန်, *adv.* numerously, innumerably.

ဗဟိုဗဟုန်း, *adv.* all in tumultuous confusion.

ဗဟု, (*Pali,*) *n.* ability.

ဗဟုဝါဓုဏ္ဍ, (*Pali,*) *n.* a violent whirlpool, gulf, အားကြီးသောဝဲ.

ဗဟိုကစား, *n.* a kind of play.

ဗဟို, *n.* the bubble of boiling liquid.

ဗလေဗလာ, *adv.* from လေလာ, which see.

ဗထောင်ဆန်, *v.* to be noisy, confused, tumultuous, (not used assertively.)

ဗဟိရ, (from ဗဟိ, without, *Pali,*) *n.* what is foreign or irrelative.

ဗဟု, *(Pali,) adj.* many, အများ.

ဗဟုဗ္ဗိဟိ, *(in grammar,) n.* the second class of compound sentences, *(Carey.)*

ဗာဇည်ကွေ့, *n.* a kind of military accoutrement worn around the shoulders.

ဗာဟိရာယထန်, *n.* an object of sense or thought, whether material or immaterial, အာရုံ.

ဗိတ်, *n.* Mergui, the name of a place.

ဗိန္ဒု, *(Pali,) n.* a dot, အစက်.

ဗိမာန်, *(pron. and frequently written* ဗိတ်မာန်, *from* ဗိမာနာ, *Pali,) n.* a house, mansion, habitation.

ဗီဇကံ, (from. ဗီဇ, a seed, *Pali,) adj.* produced from seed sown; comp. ဘူဇကံ.

ဗီး, *n.* a comb. *v.* to comb, brush.

ဗီးဝက်မွေး, *n.* a brush made of bristles.

ဗီးကောင်ဗို, *n.* a kind of bird.

ဗုတ်, (1) *n.* a species of pheasant.

ဗုတ်, (2) *n.* balls used in certain plays.

ဗုဒ္ဓ, *(Pali,) n.* a Boodh; a being in the form of a man, who, in point of wisdom and virtue, is unrivalled throughout the Sekyah system, and is the supreme object of worship, both during his existence and after his annihilation, until the appearance of another Boodh, သဗ္ဗညေးပါးကိုသိဆောသူ. N.B. In the present grand period of ဗဟာကပ်, four Boodhs have already appeared, viz. ကောဏ္ဍညသန်း ဂေါဏာဂုံး ကဿပ, and ဂေါတမ; the fifth, အရိမတေယျ, is yet to come; comp. ဗဒ္ဓကပ်.

ဗုဒ္ဓသဒ္ဒ, *n.* a kind of plant, ပုတီး.

ဗုဒ္ဓဟော, or ဗုဒ္ဓဝေါ, *n.* a species of the banyan; see under ဗောဓိ.

ဗုဒ္ဓဟူး, *n.* the planet Mercury; the fourth day of the week, Wednesday.

ဗုံလုံ, *n.* a kind of vine.

ဗေဒင်, (from ဗေဒါ, *Pali,*) *n.* the Vedas in three books, viz. ဿဝ, ယဇု, and ဣသ္သု; the fourth, အာထဗ္ဗန်, being lost;) the mathematics, *particularly* astrology.

ဇင်္ကို, *adv.* obstinately, unyieldingly, ဇွတ်တရွတ်.

ဇဗ္ဗဒး, *n.* a kind of tree.

ဗောဓိ, *n.* a kind of tree.

ဗောက်ခွေး, *n.* a kind of tree.

ဗောက်ဗက်, *v.* to be troublesome, disorderly, rude, ရောက်ရက်.

ဗောက်လောင်, *n.* a kind of tree.

ဗောင်းသို့, *v.* be more than full, heaped, running over.

ဗောဂိုဒး, *n.* a kind of tree.

ဗောဓိပင်, *n.* the species of tree under which a Boodh is perfected; in the case of Gaudama, the Ficus religiosa, ညောင်ဗုဒ္ဓဟေး ပညောင်.

ဗောဓိသတ်, (from ဗောဓိသတ္တော, *Pali,*) see တုသိတာလောင်း.

ဗိုင်း, *n.* cotton made up in rolls for spinning.

ဗိုင်းတော, *n.* a harlot, ဓိန္ဓနိ.

ဗိုလ်, (1) (from ဗလ, *Pali,*) *n.* strength, အာဇ္ဈဗိန်အား; force, military force, soldiers, troops, စစ်သူရဲ; a colonel, chief of a regiment, တပ်ဦး.

ဗိုလ်ကြီး, or ဗိုလ်ချုပ်, or ဗိုလ်ဗိုး, *n.* a chief general, commander in chief, စစ်ဘုရင်.

ဗိုလ်ဖြေ, or ဗိုလ်တိ, *n.* forces, troops.

ဗိုလ်, (2) *n.* a piece on a gaming board, ကျား.

ဗိုဿ, (3) *n.* a bo, a weight equal to five kyats, (အကျပ်.)

ဗျက်, *n.* breadth, width, အနံ.

ဗျင်္ဂေါဂဒ္ဓါဖြို့, or ဗျင်္ဂေါဒရိယဖြို့, (from ဗျင်္ဂေါ, a tiger, and စရိယာ, a deed, practice, *Pali,*) *v.* to retrograde, as the heavenly bodies; comp. သိဟဂ္ဂါဖြို့.

ဗျည်း, (from ဗျဉ်ဇန်, *Pali,*) *n.* a consonant.

ဗျာဒိတ်, (from ဝါဒိတာ, *Pali,*) *n.* a divine communication of any kind, frequently a prophetical intimation; (by courtesy applied to kings.)

ဗျာဒိတ်ထား, *v.* to utter a divine communication.

ဗျာဒိတ်ဖြဲ့, *v.* to make a display of any divine attribute.

ဗျာဓိ, *(Pali,) n.* sickness, နာမကျခြင်း၊ ဖြစ်ချင်.

ဗျာပါ, (from ဗျာပါဒ, *Pali,) n.* anxiety, distress of mind, စိုးရိမ်ခြင်း.

ဗျိုင်းမွေး, *n.* a kind of plant.

ဗျူဟာ, *n.* a book on military tactics.

ဗျော, *n.* a kind of drum.

ဗျောတီးသွား, *n.* a drummer.

ဗျောလက်ခတ်, *n.* a drumstick.

ဗျိုင်း, see ဥဗျိုင်း, a heron, paddy bird.

ဗျိုင်းတာရာ, *n.* a certain star, or constellation; (see ထာရာ.)

ဗြဟ္မစိုးတသွားထေးပါး, (from ဗြဟ္မ, excellent, and စရ, to perform, *Pali,) n.* four excellent principles, viz. မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ, and ဥပေက္ခာ; see အဂ္ဂညာ.

ဗြဟ္မဝိဟာရ, *n.* do.

ဗြဟ္မာ, *(Pali,) n.* a Bramha, a being superior to men and Nats (နတ်,) inhabiting the higher celestial regions.

ဗြဟ္မပြည်, *n.* see ဗြဟ္မာတို့.

ဗြဟ္မာတို့, *n.* an abode of Bramhas, the superior celestial regions, of which there are twenty stages or stories, (comp. နတ်ပြည်,) sixteen material (ရူပဘုံ,) and four immaterial or invisible (အရူပဘုံ,) which are named as follows: ဗြဟ္မပါရိဇဗ္ဗာ၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာ၊ မဟာဗြဟ္မာ၊ ပရိတ္တာဘာ၊ အပ္ပမာဏာဘာ၊ အာဘဿရာ၊ ပရိတ္တသုဘာ၊ အပ္ပမာဏသုဘာ၊ သုဘကိဏှ၊ ဝေဟပ္ဖိုလ်၊ အသညသတ်၊ အဝိဟာ၊ အတပ္ပာ၊ သုဒဿီ၊ အက္ကနိဋ္ဌာ၊ အာကာသာနဉ္စာယတန၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန၊ အကိဉ္စညာယတန, and နေဝသညာနာသညာယတန.

ဗြဲ, *n.* a Pegu title.

ဗျတ်, *n.* a kind of bird.

ဗျတ်ဖျား, see အိုးဗျတ်.

ဘ.

The fourth consonant in the class of labials.

ဘက်, (1) *n.* a corresponding part or side; see အဖက် under ဖက်.

ဘက်, (2) *adv.* even, (slightly emphatic, used in conversation.)

ဘဉ်, (1) *n.* ordure, ဖောင်.

ဘဉ်ဘုံတိ, *n.* a class of inferior hells.

ဘဉ်, (2) (from ဘင်္ဂ, *Pali,) n.* destruction, ပျက်ခြင်း.

ဘင်္ဂီ, (1) *n.* a kind of tree.

ဘင်, (2) *n.* a kind of plant, which takes root on certain trees.
ဘင်ကွက်, (see ဘင်, destruction, and စိတ္တကွက်, a mental exercise,) *n.* a termination of thought, စိတ်ကျိုပျက်ချင်း.
ဘင်း, *n.* the bang plant, ganja.
ဘဏ္ဍာ, *(Pali,) n.* a treasure.
ဘဏ္ဍာ, *n.* do.
ဘဏ္ဍာဒိ, *n.* materiality, visibility, appearance.
ဘဏ္ဍာဝိုး, *n.* a steward, a keeper of treasures.
ဘတ်, (from ဘတ္တ, *Pali,) n.* cooked rice ; ထမင်း။ ဆွမ်း.
ဘနဲ့, *adv.* as if, as, (affixed to verbal roots ;) မတတ်.
ဘန်း, (1) *n.* a shallow flat-bottomed basket ; (comp. ဒိုကော.)
ဘန်း, (2) *n.* a sample, specimen, ဒ်.
ဘယ, (1) *n.* the left side, ထက်ဝဲ—opposed to ညာ.
ဘယပြောင်းညာပြန်, *v.* to turn from side to side.
ဘယ, (2) (an abbreviation of ဆဘယ,) what ? ဘယနဲ့ယ, do.
ဘယစာ, do. (provincial.)
ဘယဖြင့်ဇီ, *adv.* why ?
ဘယကို, which ? where ?
ဘယသို့, where ? how ?
ဘယက, whence ?
ဘယကြောင့်, why ? wherefore ?
ဘယမှ, whence ?
ဘယမှာ, where ? wherein ?
ဘယကြောင့်နည်ဟူမူကား, wherefore.
ဘယသို့က, what ? how ? why ?
ဘယသို့မှ, where ?
ဘယသို့ကြောင့်, wherefore ?
ဘယသို့မှာ, where ? wherein ?
ဘယသို့ကြောင့်နည်ဟူမူကား
ဘယသို့သော့ကြောင့်နည်ဟူမူကား, } wherefore, because.
ဘယ, *(Pali,) n.* fear, ကြောက်ချင်း.
ဘယက်, *n.* ornaments for the neck, (as beads.)
ဘရွတ်တိုက်, *v.* to scuff, shuffle, as the feet.
ဘဝ, *(Pali,)* (1) *n.* a state of existence, a world ; ကာမဘဝ, the world of passions, including the four states of punish-

ment; ဆယ်ယိမ်းတို့, the state of man and the six inferior heavens; ရူပဘဝ, the world of visible objects, including the sixteen material superior heavens; and အရူပဘဝ, the world of invisibles, including the four immaterial superior heavens.

ဘဝ, (2) *n.* a time of existence; time of life; comp. တို့ and ဘောက.

ဘဝရှင်, *n.* a king, monarch, မင်းတရား၊ ရှင်ဘုရင်.

ဘုဝဏ်, (from ဘဝဠှေ, *Pali,*) *n.* the summit of a Sekyah world or system of the universe.

ဘဝင်, (from ဘဝ, and ဆိုင်,) *n.* the stamina or substance of the mind; or the mind considered abstractly from its exercises.

ဘဝင်မချာ, *adv.* instantly.

ဘဝေါဆာ, *n.* see ဩဆာ.

ဘာ, *a contraction of* ဘယိဟာ, what thing? what? ဘယိဉှိ.

ဘာဖြင့်, *adv.* why? for what reason? wherefore?

ဘာဝနာ, *(Pali,) adv.* many times, repeatedly.

ဘာသာ, *(Pali,) n.* a language, စကား; mode of practice, custom, way, စံ၊ ထုံး၊ နည်း.

ဘာဆာလစဝါ, *adv.* of one's own will and way, ဆန္ဒရဖြင့်.

ဘိ, *euph. affix,* (mostly used before သည်, abbreviated to သ.)

ဘိက္ခု, (*Pali,*) *n.* a priest of Boodh, ရဟန်း.

ဘိက္ခုနီ, *n.* a female do. ရဟန်းမ.

ဘိုးပုဝ်, *n.* a basket or vessel flattened at the ends.

ဘိုဂီဆာရ, *n.* a kind of bird.

ဘိတိတို့, *adv.* in total ignorance.

ဘိနဝ်, *n.* a sandal; the base of a pagoda; an elephant's foot.

ဘိနဝ်ထိုးသွား, *n.* a sandal maker.

ဘိန်း, (1) *n.* opium. (2) see ဘီး, a wheel.

ဘိန်းစွဲ, *n.* a kind of tree.

ဘိသိတ်သုဒ်, *v.* to perform a certain ceremony in coronation.

ဘီလူး, *n.* a Beeloo, a kind of monster which eats human flesh, and possesses certain super-human powers.

ဘီလူးကိုးထွေး, *n.* the frothy excrescence on plants.

ဘီလူးတောင်ဝေး, *n.* a kind of tree.

တိုးပေါ်, *n.* a kind of tree.

တိုး, *n.* a wheel; see စက်.

တူ, *v. affix*, past tense, as ပြုတူသည်, he has been doing.

တူပြီး, *v. affix*, do. as ပြုတူပြီး, he had done.

တူတီ, (from တူတ, visible, *Pali,*) *n.* matter; comp. ဓာတ်တူတီ.

တူနိုင်ဖွဲ့နှိုင်, see ဂုနိုဖွဲ့နှိုင်.

တူန်း, *n.* glory, power, တူန်းဘိန်း, တူန်းကြီးသခွေ.

တူန်းအာသခွေ, *n.* perfection, glory, power.

တူန်းထော်ချောက်ပါး, *n.* six glories of Boodh, viz. ရူသရိယ, ဓန်, ယသ, သိရိ, ကာမ, and ပဒုတ္တ.

တူန်းစား, *n.* a mendicant.

တူန်းကြီး, (pron. ဂုန်းကျီး,) *n.* a priest of Boodh; ရဟန်း; a minister of religion, ဓမ္မဆရာ.

တူန်းလပ်သပ်ပကာ, *n.* profit, any thing gained or obtained; see လပ်.

တူတာသို့, *v.* to know nothing at all (alluding to the story of Miss Boo and her father.)

တူမ်း, *n.* a bomb.

တူဓရိုးနတ်, (from ဆဓ, or တူဒိ, the earth, *Pali;* ဓိး, to rule, and နတ်, a Nat,) *n.* a Nat which has dominion over some part of the earth.

တူဓတီး, *n.* a kind of bird.

တူဓရာခွာ, *n.* a kind of plant.

တူဓသိန်, *n.* the camphor tree.

တူဓိနက်သန်, *n.* a good place or spot of ground.

တူဓိရုတ်, (see ဓာဂိရုတ်,) *n.* the business or science of searching the ground for hid treasures.

တူရင်, *n.* a chief, sovereign; comp. စစ်တူရင်, and ရွှင်တူရင်.

တူရား, (1) (pron. ဒရား,) *n.* a god, object of worship, a lord, master, ဓာရွင်း သခင်; (2) *n.* a pagoda, စေတီ.

တူရားဦးစေ့ပ်, *n.* see စဆွံ.

တူရားသခင်, *n.* the supreme object of worship, a Boodh, ဖြတ်စွာတူရား.

တူရားရှင်, *n.* do. also an idol.

တူရားလောင်း, (see ဓာလောင်း,) *n.* one who is destined to be a Boodh.

တူရားကျွန်, *n.* a slave to a pagoda, one who has the care of a pagoda, and lives on the offerings, ကျွန်သီးတော်.

ဘုရိဒါဇိ, *n.* one division of the Boodhist scriptures, marked တု.

ဘုံ, *n.* a mansion, abode, ဗိမာန်; a state of existence, of which there are thirty one, viz. အပါယဘုံလေးဘုံ, the four states of punishment; ကာမဘုံခွဲခွန်ခြောက်ပါး, the seven states of passion or pleasure, i. e. the state of man, and the six inferior heavens, (which eleven states are collectively called ကာမဘဝ;) ရူပဘုံဆယ်ခြောက်ပါး, the sixteen visible states (ရူပဘဝါ;) and အရူပဘုံသုံးပါး, the four invisible states, အရူပဘဝ.

ဘုံ, (2) *n.* a superadded gradation of a graduated roof, ပြဿဒ်.

ဘုံ, (3) *n.* a kind of drum; see ဝတ်ဘုံ.

ဘုံထိုးအုံး, *n.* a large pillow used to support the body.

ဘုံသာ, *n.* a kind of drum; (see ဝတ်ဘုံ.)

ဘူတ, *(Pali,) n.* that which is visible, ဘူတိ.

ဘူဂဏ်, (from ဘူဂ, a sprout or twig, *Pali,) adj.* produced from a root or stump, set out or planted, (not from seed sown;) comp. ဗီဇဂဏ်.

ဘူး, (1) *n.* the gourd plant, of which there are many varieties; a gourd.

ဘူး, (2) *n.* a bottle or phial, ပထဝီး.

ဘူးဆို, *n.* the stopper of a bottle or phial, a cork.

ဘူတား, *n.* a certain appendage to a spindle.

ဘူး, (3) *v. affix,* sign of past tense, as သွားဘူးသည်, he went.

ဘူး, (4) *(with* မ *prefixed to the root,)* makes the negative of verbs, as မသွားဘူး, he goes not.

ဘူးတောင်း, *n.* a broken gourd, or a piece of a gourd.

ဘေး, (1) (from ဘယ, fear, *Pali,) n.* evil, calamity, အန္တရာယ်.

ဘေးဒါန်, *n.* do.

ဘေးဘျမ်း, *n.* a great calamity.

ဘေး, (2) a great-grandfather; see အဖေး.

ဘေးမ, see အဖေးမ, a great-grandmother.

ဘဲ့, (with မ prefixed to the root,) *v. affix,* without, as မစားဘဲ့ ထွားသည်, he went without eating. It sometimes takes the noun affix နှ after it, as မစားဘဲ့နှ, without eating; but it does not change the sense.

တဲတောင်, *n.* the side of an animal differing in colour from the rest of the body.

တဲရိုး, *n.* the gilt fringe or border of a garment.

တော, (1) *(Pali,* from ဘဝ,) *n.* the genitals, male or female, အင်္ဂါ ဂုဟတိ၊ နိမိတ်၊ လိင်.

တော, (2) *v.* to be protracted, as sound, be noisy, ဆူတော.

တောက်ခနဲ, *adv.* suddenly, ယုတ်ခနဲ.

တောင်, *n.* company, congregation, society.

တောဂျည်, (from တောဂနံ, *Pali,) n.* food, eatables, ခဲဖွယ်၊ စားဘွယ်.

တော်, *n.* pure silver.

တို့၊, (from အဒို့,) *n.* a grandfather.

တို့၊စဉ်ဆောင်ဆက်, *adj* inherited from one's ancestors.

တို့, (from အဒို့ or အတို့) *affix,* for, as အိမ်တို့, for the house.

တျား၊, (from တုဠား,) *n.* a familiar term of compellation used by men.

တွယ်, *part. affix,* denotes what is fit for, worthy of, or adapted to, any particular purpose, as စားတွယ်, what is fit to eat; အံ့ဘယ်, what is wonderful; ချစ်တွယ်, what is lovely, &c. see Gram.

တွေ့, *n.* a natural mark on animals.

တံဆိပ်, *n.* an honorary title; the badge of do.

ထ.

The fifth consonant in the class of *labials.*

ထ, (1) *n. affix,* fem. gen. as ရဟန်း၊ a priest; ရဟန်း၊မ, a priestess.

ထ, (2) *v.* to support, bear up, assist, help, relieve, ကူ၊ ညီ၊ ထောက်၊ ပင်း၊ ပံ့.

ထ, (3) (from ဘဒ်မ, an elder sister,) *n.* a title prefixed to names of women, indicative of equality.

ထ, (4) (from ဘမ, a female, or mother,) *adj.* chief among many; main, principal, as လမ်း, a road; လမ်း၊မ, the main, or mother road.

ထ, (5) *adv.* not, (prefixed to verbs.)

ထရှု, *n.* a kind of tree.

ထေ၊, *n.* a mother, အမယ်၊ အမိ၊ အားမေး၊ မိခင်.

မက်, (1) *v.* to desire, covet, စွဲ၊ တဝ်.

မက်မော, *v.* do.

မက်, (2) *v.* to dream, အိပ်မက်.

မက်, (3) *v.* to put helm to larboard; *comp.* ရိုး.

မက်, (4) *v.* to be caught, as by a thorn or nail, &c. as by fire, by disease, &c. see ဆို.

မက, *v.* to be uneven, more than; to exceed, သွဲ; (used only in the negative form, and most commonly adverbially, without an affix, as တကျပ်ထက်မက, or briefly, ထကျပ်မက, more than a tical.)

မကန်, *n.* (from မကာရ, *Pali,*) a certain sea-animal.

မကာရ, *(Pali,) n.* Capricorn; the tenth sign of the zodiac.

မကောင်းကံ, *n.* demerit, the punishment of demerit, အကုသလ၊ မကောင်း၊ ထောဏကို.

မကိုဠဲ, *n.* a crest, ornament of the head.

မကိုဠဲချောင်သျှဲ, *n.* do.

မကိုးမကျည်, *adv.* disrespectfully.

မဆွတ်, *adv.* truly, verily, ဇကၠအမှန်၊ မလွဲ.

မဂ်, (from မဂ္ဂါ, *Pali,*) *n.* a passage, way; a course of duty.

မဂ်လေးတန်, *n.* the four grand ways, viz. သောတာပတ္တိမဂ်၊ သကဒါဂါမိမဂ်၊ အနာဂါမိမဂ်, and အရဟတ္တမဂ်; *comp.* အရိယာ.

မဂဓ, *n.* South Behar, Magada; the language of do. ပါဠို.

မဂ္ဂင်္ဂါဒိပါး, (from မဂ္ဂါ, a way, and အင်္ဂါ, a part, division,) *n.* the eight (good) ways; viz. သမ္မာဒိဋ္ဌိ, right opinion; သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ, right intention; သမ္မာဝါစာ, right words; သမ္မာကမ္မန္တ, right actions; သမ္မာအာဇီဝေါ, right way of supporting life; သမ္မာဝါယာမော, rightly directed intelligence; သမ္မာသတိ, good heed, caution; and သမ္မာသမာဓိ, composure, serenity.

မဂ္ဂဋ္ဌာန်, (from မဂ္ဂါ, and ဋ္ဌာန, *Pali,*) a person who is perfect in one or more of the four grand courses of duty; comp. မဂ်းလေးတန်.

မင်, *v.* to love or like, ခင်; (either ကြိုက်, or ချစ်.)

မင်္ဂလာ, (from မင်္ဂလ, *Pali,*) *n.* whatever is propitious; whatever gives happiness, or removes evil; a blessing, a religious rite or ceremony, a sacrament.

မင်း, (1) *n.* a ruler, governor.

မင်းကြီး, *n.* a king, monarch, a great minister of state, မြေစဉ်း, ဝန်ကြီး.

မင်းထက်ဆုံး, *n.* a monarch, ရှင်ဘုရင်, ဘဝရှင်.

မင်းထုံးထမ်, (*pron.* မင်းသဒ်, or မင်းဒုံးဒ်,) *n.* people who execute the orders of a governor.

မင်း, (2) *pers. pro.* you, *mas.* used in addressing one somewhat inferior.

မင်းမြ, do.

မင်းမတ်, or မမတ်, do. (obsolete.)

မင်းကွတ်, *n.* a mangoosteen.

မင်းထုပ်, *n.* a bolt.

မင်းသွင်, *n.* dust raised by a gentle wind—of a particular appearance, exhibited in the hot season.

မစေ, *v.* to aid, assist; see စောင့်ရှောက်.

မစင်, *n.* ordure, ကျင်ကြီး, ဆင်.

မစင်တီးဖြင်, *n.* do.

မစင်တရစ်, *adv.* disrespectfully.

မစ္စု, *(Pali,)* death, သေခြင်း.

မစ္ဆရိယ, *(Pali,)* *n.* covetousness, ဝန်တိုခြင်း.

မဆိတ်, *adv.* immediately, without delay, as သွားမဆိတ်သေမည်, on going, without delay, he will die.

မဆွ, (from မ negative, and ဆွ, an obsolete verb,) *impersonal,* if not yet being, i. e. before, previous to, (used adverbially.)

မဆွက္, or မဆွဒ်, or မဆွဒ်က, do.

မဆွဲ, *n.* one division of the Boodhist scriptures.

မဇ္ဈိမဒေသ, (from မဇ္ဈိမ, middle, and ဒေသ, place, *Pali,*) *n.* the middle part of the world, including 16 great countries, the scene of the sacred histories of Boodh.

မညီဥ့်, *v.* see ရှဆိတ်.

မည်, (1) *v.* to complain, find fault with, scold, ထောက်တီး.

မည်ထမ်း, *v.* do. *also,* to lament, bewail, express grief.

မည်တွန်, *v.* do. do.

မည်, (2) *v.* to sound, produce sound, အသံပြု.

မည်, (3) *v.* to be named, have a name, be called. Hence အမည်, *n.* a name, နာမ.

ဧည့်, (4) *pron. adj.* what? (interrogative;) whatever.

ဧည့်သည့်, *pron. adj.* whatever.

ဧည့်ရွာ, and ဧည့်ဝါ, do. (variously reduplicated and construed.)

ဧည့်, (5) *v. affix*, sign of the ind. mood, fut. tense.

မည်သို့, *pron. adj.* of what sort? *(interrogative,)* အဘယ်သို့.

မည်း, *n.* a kind of tree.

မည်သရီ, *n.* red velvet.

မည်းပန်း, *n.* a kind of tree.

မည်း, *v.* to be of a dark black colour, နက်.

မဏ္ဍပ်, (from မဏ္ဍပ်, *Pali,) n.* a large shed or booth, a building erected for a temporary occasion.

မဏ္ဍိုင်, (from မဏ္ဍိုလ်, a circle, *Pali,* and တိုင်, a post,) *n.* the tree under which a Boodh is perfected, ဗောဓိပင်.

မတ်, (1) *v.* to be erect, perpendicularly straight.

မတ်တတ်, မတ်ထိန်, or မတ်ထတ်, *adv.* in an upright posture.

မတ်မတ်, *adv.* do.

မတ်, (2) *n.* a husband's younger brother; a woman's younger sister's husband; *(comp.* ခဲ့ရို့.)

မတ်, (3) *n.* a mat, a weight which is equal to four great pays (ဒ,) or five small ones.

မတ်, (4) see အမတ်, a person of rank.

မတတ်, *part. affix*, as, like as, as if; see ဘာနှိုး, and ဝမှ.

မထာဂုဏ်သောဘာဂျ, *n.* sin, transgression.

မထိုင်ခြင်း, *adv.* disrespectfully, irreverently.

မထေခြင်း, *(*from ထိုး, to reverence,) *adv.* disrespectfully, irreverently, saucily, မရိုမသေ.

မထေရ်, (see ထေရ်,) *n.* an elderly priest of Boodh, ရဟန်းကြီး.

မထေရီမ, *n.* a female do.

မထောင်းတာ, *v.* to be pretty well, in regard to health, or other circumstances; (used in the negative only.)

မန, *(Pali,) n.* mind, စိတ်.

မနက်, *a corruption of* နံနက်, the morning.

မနသိကာရ, *(Pali,) n.* meditation, နှစ်လိုးသွင်းခြင်း.

မနာထို, *v.* to be envious, malevolent, ငြိုး.

မနီးမကမ်း, *adv.* not near nor distant.

မဋ္ဌသီဟ, *(Pali,)* *n.* a fabulous monster, viz. man and lion compounded.

မနေ့, *(an abbreviation of* ယမန်နေ့,) *n.* yesterday.

မနောဃင်မန်း, *n.* a kind of salver.

မန္ဒိမာန်, *adv.* submissively.

မန်ကျည်း, *(pron.* မကျည်း) *n.* the tamarind tree.

မန္ဓာတ်မင်း, *n.* a sovereign of the four great islands, စကြမင်း.

မန္တန်, *n.* a charm or spell.

မုန္တာန်း, *n.* do.

မန္တန်စီပ်, *v.* to repeat a charm, in order to retain it in memory.

မန္တန်စုပ်, *v.* to charm, &c. see စုပ်.

မန်း, (1) *v.* to charm, infuse virtue into, by repeating a mantra, စုပ်.

မန်း, (2) *n.* a kind of swelling or sore; (3) *n.* a charm.

မန်းရည်, *n.* the thin water of a blister or other sore, သားန်ရည်.

မမ, *n.* a mistress, madam.

မယ်, *(*from အမယ်, a mother,) *n.* a title prefixed to the names of women, indicative of sincerity, or expressive of respect.

မယ်န, *n.* a nail (of iron), သံဆွဲ.

မယ်မင်း, *n.* a term of compellation, addressed to women, indicative of disrespect or anger.

မယ်ရှင်, *n.* a madam, respectful matron.

မယ်သီလရှင်, *n. (the ultimate pron.* ထင်,) *n.* a vestal, unmarried deaconness, or priestess.

မယား, (1) *n.* a wife.

မယား, (2) *n.* a kind of tree.

မဉ္ဇာ, *(Pali,)* *n.* death.

မဉ္ဇာသန်, (from အာသန္န, near, *Pali,)* *n.* the near approach of death.

မရန်း, *n.* Mayan tree.

မယီး, *n.* a wife's elder sister; a man's elder brother's wife; *comp.* ခယ်မ.

မရေမရာ, *adv.* idly, to no purpose.

မဝိုး, see မုဝိုး, a kind of tree.

မရှင်, *n.* mistress, madam.

မလစ်းပေါက်ခတ်, *v.* to slap one's own arms.

မဆီခ, *n.* a kind of tree.

မလေးပွား, *n.* paper ornaments, streamers, &c. attached to flags.

မတ္ပယ်, *n.* a small entrance, or side door, used occasionally, when the larger door is closed.

မတ္ထိုင်, *n.* a certain preparation of curdled milk.

ဓလွန်, *n.* a kind of tree.

မသာ, (from မ negative, and သာ, to be pleasant,) *n.* a funeral.

မသာခင်း, *n.* do. *also*, preparations, or appendages of a funeral.

မသာသျှ, *v.* to convey the corpse to the place of interment, or burning.

မသူထော်, (see သူထော်,) *n.* a bad man.

မဟဂ္ဂဗ်, (from မဟဂ္ဂဝေါ်, *Pali,*) *n.* excellent mental attainments, ဖြတ်သောအာဖြစ်သိုဏ်ကောက်ချင်း.

မဟာလွှာ, *n.* a certain ornament worn over the shoulders.

မဟာ, *(Pali,) adj.* great, အကြီး ; excellent, အဖြတ်.

မဟာကပ်, (from မဟာ, great, and ကပ္ပ, a period, *Pali,*) *n.* a period in which an entire revolution of nature is performed, subdivided into four grand periods, each of which is again subdivided into sixty-four intermediate periods, and each of these is again subdivided into sixty-four life periods, as they may be called.

မဟာကာ, *n.* a kind of tree.

မဟာဒူက်, *n.* a royal barber.

မဟာဘူတ်လေးပါး, *n.* the four material elements, earth, water, fire, and air ; see တူတ်, and ဓာတ်.

မဟာရံ, *n.* a brick wall round a pagoda, တန်ဆိုင်း.

မဟာလှေကား, *n.* a kind of creeper.

မဟာသောဏ္ဍ, *n.* one of the states of punishment ; see ငရဲ.

မဟာဩသဓိ, *n.* another of do. see ငရဲ.

မဟော, *n.* one division of the Burman scriptures.

မဟုတ်, (from မဟုတ္တာ, *Pali,*) *n.* an instant (commonly used with တ, as တမဟုတ်.)

မဟူရာ, *n.* a cornelian.

မံ, *v.* to anoint, spread over, besmear; *comp.* မွှမ်.

မံ့, *v. affix*, sign of the 2d pers. imp. mood; (obsolete.)

မာ, *v.* to be hard, ကြော၊ တင်း၊ တောင့်; to be healthy, well, ချို၊ ကျန်း.

မာဖြင်း, *v.* do.

မာဖြန်း, *v.* do.

မာကြံ, *n.* tar and oakum, used to caulk vessels.

မာခါကတိက္ခညီး, *n.* a kind of medicine.

မာချေ, *n.* a kind of drug.

မာတာ, *(Pali,)* *n.* a mother, အမိ၊ မယော.

မာထုကာမ, *(Pali,)* *n.* a woman, မိန်း.

မာဒုက္ခ, (from မတာ, and ဒုက္ခ,) *n.* evil incurred by ill-treating a mother.

မာနထောင်, *v.* to be proud, obstinate, unyielding.

မာန, (from မာန *Pali,)* *n.* pride; an evil; a tyrant, မာရ်.

မာနမာန, *n.* do.

မာနဓောင်, *n.* do.

မာနထောင်လွှား, *v.* to be proud, haughty.

မာနရှိ, *v.* do.

မာနမူ, *v.* to be angry, အမျက်ထွက်.

မာနဖြိ, *v.* do.

မာတုဆာ, *(Pali,)* *n.* a woman or wife; (clerical.)

မာယာ, *n.* a means, expedient, artifice, device, လှည့်ပတ်ချင်း၊ ပရိယာယ်.

မာရ်, (from မာရော, *Pali,)* *n.* pride, &c. see မာန.

မာရ်ငါးပါး, *n.* the five masters or tyrants, viz. ခန္ဓာမာရ်, animal constitution; အဘိသင်္ခါရ်မာရ်, subject to the repairs and operations of the four causes (အကြောင်းထူးထေးပါး;) ကိလေသမာရ်, passion; မစ္စုမာရ်, death; and ဒေဝပုတ္တမာရ်, the most powerful evil Nat (မာရ်နတ်သား.)

မာရ်နတ်သား, *n.* a powerful evil Nat or spirit, who resides in the highest inferior heaven, and has dominion over all the lower parts of the universe.

မာရုပ်, *n.* a recess in a room.

မာလကာ, *n.* the guava tree.

မာလာကိုက္ကုံ, *n.* the saffron plant.

မာလိန်, *(Bengalee,)* *n.* a ship's officer or pilot.

မား, *v.* to be high, မြင့်, နှင့်.

မိ, (1) *v.* to obtain, ရ.

မိ, (2) *euph. affix.*

မိဂသီ, *n.* a certain star or constellation; (see နက္ခတ်.)

မိ, (3) from အမိ, *n.* a mother.

မိခင်, *n.* a mother.

မိကြီး, *n.* a mother's elder sister; a father's elder brother's wife; *comp.* အရီး.

မိထွေး, *n.* a mother's younger sister; a father's younger brother's wife; a stepmother.

မိဘ, (from အဖ, a father,) *n.* parents, father and mother.

မိ, (4) (from အမိ, a daughter,) *n.* a title prefixed to the names of girls and young women, indicative of superiority in the speaker.

မိဂဗိုဒ်, (from မိဂ, deer, or any game, and ဝဒ်, a forest, *Pali,*) *n.* a game-forest.

မိစ္ဆာ, *(Pali,) n.* falsehood, delusion, error.

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, *n.* do. *also* a heretic; (see ဒိဋ္ဌိ.)

မိတ်, (from မေတ္တာ,) (1) *n.* affection, friendship.

မိတ်ဆွေ, *n.* a friend, အဆွေခင်ပွန်း.

မိတ်ဝင်ဖွဲ့, *v.* to be united in friendship, as a married couple.

မိတ်သဟာယ, or မိသဟာယ, (from သဟာယ, to associate,) *n.* a union of friendship; friendly intercourse.

မိတ်, (2) *n.* an efflorescence of humours on the skin, the prickly heat.

မိတ်ထင်စုံ, (from မိတ်, love, and *figurat.* a wife, ဝင်, a husband, and အစုံ, a pair,) *n.* a married couple; an original text, accompanied with a translation, (နိဿျ.)

မိတေယျ, (by corruption, မိတ်,) see အဓိမတေးယျ.

မိဒ္ဓ, *(Pali,) n.* want of reverence, စေတသိက်၌ဓနဉ်ဿင်း; *comp.* ထိန်.

မိန်, (1) *v.* to long for, တောင့်တ.

မိန်မော, *v.* do.

မိန်, (2) (from မိဏာ, a fish, *Pali,*) *n.* Pisces, the twelfth sign of the zodiac.

မိန်, (3) *n.* a screech-owl, ဂွတ်ဆိုး.

မိန့်ကြို, *n.* a military coat with sleeves, worn over the coat of mail, (ချပ်.)

မိန်း, *v.* to be confused, lost in thought, absent, stupefied, astonished.

မိန်းမော, *v.* do. (most common,) တွေဝေ.

မိန်းမှိုင်, *v.* do.

မိန်းမ, *n.* a woman.

မိန်းမသန့်, *v.* do.

မိန်းမစိုး, *n.* a eunuch, one who has the charge of women.

မိန်းမစွဲ, *n.* a harlot.

မိန်းမလျာ, *n.* a hermaphrodite or eunuch; a womanish, effeminate man.

မိဘုရား, *n.* a queen.

မိန့်, *v.* to speak, (honorific.)

မိမိ, *pers. pro.* one's self, i. e. myself, yourself, or himself, according to the connection, ကိုယ်.

မိဠ, *n.* a woman, မိန်းမ.

မိဠဓိ, *n.* one who has the care of women, a eunuch.

မိလက္ခ, *(Pali,) n.* a certain race of wild people, တောင်သူ.

မိလ္လာ, *n.* a kind of Chinese ware, made of brass or copper, and cemented.

မိဿ, *(Pali,* a goat,*) n.* Aries, the first sign in the zodiac.

မိဿဝင်, *n.* a kind of tree.

မီး, (1) *n.* fire.

မီး, (2) *n.* that which is paid extra in consideration of the bad quality of money, discount.

မီးဆိုင်, *n.* a lantern.

မီးကဆံ, *n.* a censer.

မီးကြိုး, *n.* fire-works.

မီးခတ်ကြောက်, *n.* a flint to strike fire from.

မီးခွံ, *n.* a candlestick.

မီးခဲ, *n.* a live coal.

မီးခိုး, *n.* smoke.

မီးခြေး, *n.* a live coal.

မီးခွက်, *n.* a cup to burn oil in, a lamp, ဆီမီးခွက်.

မီးစ, *n.* a stick kindled at one end, a fire-stick.

မီးစာ, *n.* a wick.

မီးညှပ်, *n.* tongs, snuffers.

မီးဆောင်း, *v.* to pay something extra in consideration of the bad quality of money.

မီးတင်းကုပ်, *v.* a fire-shed.

မီးထိုင်, *n.* a candle.

မီးထိုက်, *v.* to burn with fire, မီးရှို့.

မီးပါသေနတ်, *n.* a fire-lock.

မီးပုံစာချေး, *n.* a pile of wood, raised and kindled on certain days of worship.

မီးပေါက်, *n.* a drop of fire, a spark, မီးပွား.

မီးပေါက်ထက်ခုတ်, *n.* fire-arms.

မီးပျံ, *n.* flying fire, a rocket.

မီးပွား, *n.* a spark, မီးပေါက်.

မီးပုံး, *n.* a lantern, မီးအိမ်.

မီးမြို, *n.* a fire-place, a hearth.

မီးယမ်ခြို, *n.* a kind of chaffing dish, with a conical cover, ဆောင်း.

မီးမွေး, *v.* to make a fire.

မီးရှူး, *n.* a torch.

မီးရှို့, *v.* to burn with fire.

မီးလင်းမှဲ့, *n.* a kind of rocket which hisses in falling.

မီးလျှံ, *n.* a flame.

မီးသွေး, *n.* dry fire, i. e. a dead coal, charcoal.

မီးကျောင်း, (1) *n.* an alligator, a crocodile.

မီးကျောင်း, (2) *n.* a kind of creeper.

မီးကျောင်း, (3) *n.* a kind of stone, ကျောက်မီးကျောင်း.

မီးဆောင်း, *n.* a kind of harp.

မီးငြို, *n.* tried silver,—best kind.

မီးရှို့, *n.* the menses, ဥတု.

မုက္ခ, *(Pali,)* *n.* a mouth.

မုက္ခတိ, *n.* a divine speech or utterance.

မုက္ခပါဋ (from မုက္ခ, a mouth, and ဟိတ, to come, *Pali,)* *n.* a divine speech or saying, နှုတ်ကပတ်.

မုက္ခ, (from မုသ, *Pali,)* *n.* certainty, reality, genuine, အမှန်ဖြစ်သည်.

မုဆိတ်, *(pron.* မုတ်ဆိတ်,) *n.* the beard of the chin.

မုဆိုး, *(pron.* မုတ်ဆိုး,) *n.* a huntsman.

မုဆိုးမိုဍ်, *n.* a widower.

မုဆိုးမ, *n.* a widow.

မုဋ္ဌာ, *(Pali,) n.* a pagoda with a recess in each side.

မုတ်, (1) *v.* to measure with the breadth of the fist, the thumb being closed down on the side of the finger. Hence အမုတ်, *n.* a measure of length equal to five finger breadths, (အသစ်.)

မုတ်, (2) *n.* aloes.

မုတ်ကာပူး, *n.* do.

မုတ်, (3) *n.* an arch, arched passage, ပေါင်းကူး.

မုတ်ကူး, *n.* do.

မုတ်ဝ, *n.* do.

မုတ်ဆိတ်, *n.* see မုဆိတ်.

ဧတ်ဆိတ်နား, *n.* a kind of tree.

မုတ်ဆိုး, *n.* see မုဆိုး.

မုတ္တမ, *n.* Martaban.

မုတ်နား, *n.* see မုဆိတ်.

မုတ်ပုတိး, *n.* a kind of bead.

မုတ်သုံဖြန်, *n.* a woman kept by a foreigner.

မုဒုတ်, *n.* the Bassia latifolia.

မုဒိတာ, *(Pali,) n.* joy, ဝမ်းမြောက်ချင်း.

မုဒိန်း, *n.* a kind of drum.

မုဒိမ်း, *n.* a ravisher, one who commits a rape.

မုဒ္ဓရာ, (from မုဒ္ဓ, the head, tip, top, *Pali,*) *adj.* lingual, produced from the tip (of the tongue,) ဂိုဏ်မုဒ္ဓရာ, (applied to consonants of ဋ class.)

မုန်, *n.* a temporal juice, which at times exudes from the elephant's temples; see အမုန်.

မုန်း, *v.* to dislike, hate, detest, မြင်ဖြင်.

မုန်းထား, *v.* to bear malice, ကြိုး.

မုန့်, *n.* bread.

မုန့်သည်, *n.* a baker.

မုန့်ဘွဲ့, *n.* property.

မုန့်ညှက်, flour.

မုယော, *n.* a kind of grain; see စပါး.

မုရင်, see တန်ဆယ်.

မုရိုန်, *n.* myrrh, (as used in the translation of the N. T.)

မုလာ, *n.* a kind of tree.

မုဒြိ, *n.* a kind of tree.

မုဒြိစည်, *n.* a kind of drum.

မုဒေး, *n.* the woodbine, ဖြတ်ထေး.

မုသာ, *(Pali,)* (1) *n.* falsehood, မမှန်သောစကား.

မုသာ, (2) see မိုက်, a tray, &c.

မုဩ, *n.* an intumescence of the testicles.

မုသာဝါဒ, *v.* to deceive, tell a falsehood.

မို့, *v.* to begin to form, as a bud. အမို့, *n.* an incipient bud.

မိုးတား, *v.* to hate, bear malice.

မို့, *n.* bread.

မို့ကာ, *n.* a kind of silk.

မို့ညင်း, *n.* the mustard plant, mustard.

မို့တိုင်း, *n.* a violent wind, tempest, gale, hurricane.

မို့လာ, *n.* the radish plant.

မို့သည်, *n.* a baker.

မူ, (1) *v.* to do, perform, ကျင့်ဖြစ်ဆောင်; to make one's self be, become, or act like; as ဗင်းမူ, to make one's self a king; နဂါးမူ, to act like a Nagah, ဖြစ်လုပ်. Hence အမူအကျင့်, and အမူအရာ, &c. a deed, action, conduct, behaviour.

မူ, (2) *n.* an original writing, from which a copy is made.

မူ, (3) *v. affix,* as သွားမူ, if he go; when he had gone, having gone.

ခူကား, *v. affix,* do.

မူ, (4) *euph. affix.*

မူ, (5) *n. affix,* as to, concerning, in regard to.

မူကား, *n. affix,* do.

မူလ, *(Pali,)* *n.* an origin, bottom, foundation, အရင်းအခြေ; origin of action or motion, တိတ်.

မူး, (1) *v.* to be giddy, dizzy, partly intoxicated—less than

မူး, (2) *n.* a small river, a rivulet.

မူး, (3) *n.* a weight, of which there are two kinds, the great and the small—the great being equal to two great pays, (ဝဲ) or one 8th of a kyat; and the small being equal to two small pays, or one 10th of a kyat.

မူး, (4) *n.* a person of rank; see အမူး.

မူးမတ်, *n.* do. see အမူး.

မူးတော်မတ်တော်, *n.* do.

မေတ္တာ, *(Pali,)* *n.* benevolence, affection, love, ချစ်ခြင်း; an expression of good will or benevolence, a blessing; a prayer for the good of another.

မေတ္တာဖြိ, မေတ္တာဒိ, or မေတ္တာဆက်, *v.* to wish well to another, bless, pray for.

မေတ္တာရပ်ခံ, *v.* a petition, (clerical.)

မေထုန်, *n.* sexual intercourse, သံဝါသ.

မေထုန်, or မေထုန်, *(from* မေထုန်, *Pali,)* (1) *n.* sexual intercourse.

မေထုန်, (2) *n.* Gemini, the third sign of the zodiac.

မေး, (1) *v.* to enquire, ask, ဓိန်း.

မေးမြိ, *v.* do.

မေးမြန်းစော်ကဲ့, *v.* to make enquiries.

မေး, (2) *n.* the chin.

မေးစေ့, *n.* the extremity of the chin.

မေ့, *v.* to forget, be inadvertent, အမှတ်မဲ့ရှိ.

မေ့ကျန်, *v.* do.

မေ့လျော့, *v.* do. (most common.)

ဓဲ, (1) *v.* to threaten, terrify, ခြောင်း.

ဓဲ, (2) *v.* see ဓည်း, to be dark, black, to be dark in mind, ignorant, foolish, မိုက်.

ဓဲဓဲသဲသဲ, *adv.* darkly, very dark, &c.

ဓဲ, (3) *n.* a lot, စာရေတံ.

ဓဲချ, *v.* to cast lots.

ဓဲ, (4) *n.* the indigo plant, indigo.

ဓဲခဲ့, *n.* indigo.

ဓဲခွယ်, *n.* a species of indigo plant.

ဓဲ, (5) *n.* a weight put into one side of the balance with the article weighed, in order to have a surplus for duties.

မဲစတ်, *n.* a kind of tree.

မဲပန်းညို, *n.* a kind of plant.

မဲသီးမျက်, *n.* a kind of grass.

မဲ့, (1) *v.* be drawn aside, distorted, as the face, ရွဲ.

မဲ့, (2) *v.* to be wanting, not to be ဖရှိ; (commonly used without a modal affix.)

မော, *v.* to be tired, fatigued, ဝဠဝန်း.

မောဇော်, (*Pali,*) *n.* joy.

မောက်, *v.* to be convex, elevated in the centre, ဖို့. Hence အမောက်, *n.* a hairy or fleshy protuberance, as a peacock's crest, or a cock's comb.

မောက်တို, *n.* a kind of bonnet or cap.

မောက်မာ, *v.* to be strong, firm, ထန်း ခွန်း ထင်းမာ.

မောက်ထူ, *n.* a kind of crown with a crest.

မောင်, *n.* the brother of a woman; a title prefixed to names of men, indicative of equality.

မောင်ရှင်, *n.* a probationer for the priesthood; a term of compellation addressed to men younger than one's self, (commonly used by women;) *comp.* ကိုရှင်.

မောင်နှံ, *n.* a husband, ထီး.

မောင်ဗင်း, *pers. pro.* you, *mas.* (used to inferiors.)

မောင်မခေါ်, *n.* a kind of plant.

မောင်း, (1) *v.* to threaten, terrify by threats, ခြိမ်း ဗဲ; to drive away, နှင်.

မောင်း, (2) *v.* to be of a dark red colour.

မောင်း, (3) *n.* the arm, ထက်မောင်း.

မောင်းဖွဲ, *n.* a sleeve or any ornament worn on the arm.

မောင်း, (4) *n.* a gong, a plate of metal, with a convexity in the middle which is beaten to produce sound.

မောင်း, (5) *n.* a mortar in which rice is cleaned.

မောင်း, (6) *n.* a well-pole.

မောင်းမ, *n.* a female attendant or concubine of a king, ကိုယ်လုပ်တော်.

မောင်းမမိတ်သီ, *n.* do.

မောင်းမမိသီ, *n.* do.

မောင့်မာ, *v.* see မောက်မာ, to be strong, &c.

မောဂိဝါကျောက်, *n.* a kind of precious stone.

မောဟ, *(Pali,)* *n.* darkness, ignorance, folly, မိုက်မဲတွေဝေချင်း.

မော်, *v.* to appear, come to light; see ပေါ်.

မော့, (1) *v.* to turn up the face, look up, မော်.

မော့, (2) *v.* to stick up or out, ထော်၊ ထောင်. Hence အမော့, *n.* a steep place.

မော့, (3) *v.* to be haughty, insolent, ထော်၊ ထောင်.

မော့ကား, *v.* to be haughty, insolent, rude, စော်ကား၊ ရုန်းကား.

မော့မိုက်မော့မဲနှံ့, *adv.* idly, carelessly, without an object.

မော်ယော့, *n.* a kind of silk.

မို့, *v.* to be elevated, raised in the centre, convex; မောက်.

မိုက်, (1) *v.* to be dark, မှောင်; to be ignorant, foolish, ဝဲ.

မိုက်, (2) *v.* to measure with the fist and thumb erected. Hence အမိုက်, *n.* a maik, a measure of length equal to eight finger breadths, (အသင်.)

မိုက်, (3) *n.* a crucible.

မိုက်, (4) *n.* a tray used to separate grains of metal from the earth by shaking, ကျင်ဖွက်၊ ကျိုရာဖွက်.

မိုဃ်း, (from မေဃော်, *Pali,*) *n.* the sky, visible heavens; clouds, rain.

မိုဃ်းပွေ, *n.* a small cloud, မိုဃ်းငယ်ခဲထေး.

မိုဃ်းစွေ, *v.* to rain incessantly; see စွေ.

မိုဃ်းကာလ, *n.* the rainy season; *comp.* ဥတု.

မိုဃ်းကောင်းကင်, *n.* the sky.

မိုဃ်းကျ, *v.* to rain.

မိုဃ်းကြိုး, *v.* to thunder in a loud crash. *n.* a thunderbolt.

မိုဃ်းစက်, or မိုဃ်းကြိုးစက်, *n.* a thunderbolt.

မိုဃ်းချိမ်း, see မိုဃ်းချုန်း.

မိုဃ်းချုန်း, *v.* to thunder in a protracted rumbling osund.

မိုဃ်းချုပ်, or မိုဃ်းချွတ်, *v.* to shut in, as evening.

မိုဃ်းထစ်, *v.* to thunder in short claps.

မိုဃ်းပေက်, *v.* to beat in or against, as rain.

မိုဃ်းပေါက်, *n.* a drop of rain.

မိုဃ်းမြည်, *v.* to rumble in the sky, to thunder.

မိုဃ်းမည်, *v.* do.

မိုးသီးရွာ, *v.* to rain.

မိုးသီးသက်, *v.* do.

မိုးသီးသက်လေ, *n.* wind preceding a storm.

မိုးသီးသီး, *n.* hail.

မိုးသီးသောက်, *n.* the morning.

မိုးသီးစား, *n.* a kind of bird, ဝိန်ညင်; a waterfowl.

မိုးသီးဆွေး, *n.* a kind of tree.

မိုးသီးခုံ, *n.* a kind of tree.

မိုင်းဖြေ, *n.* a field, or spot of ground for a particular purpose; see ဝတ်မိုးသီး.

မိုင်း, *v.* to cover, ခြုံ.

မိုင်းမ, *v.* to help, ညီညာ.

မိုး, (1) *v.* to cover, overspread, လွှမ်း. Hence အမိုး, *n.* a cover, a roof. အမိုးဒွန်း, *n.* the eaves of a roof.

မိုး, (2) *v.* to excel, surpass, be chief, preeminent, ကဲ၊ ဖြတ်၊ လွန်. Hence အမိုး, *n.* a chief, အကဲ.

မိုးဆုပ်, *v.* to be chief; be permanent; see ခေါင်း.

မို့, *affix*, because, as သွားမို့, or သွားလျှင်မို့, or သွားသဖြင့်မို့, because of going.

မို့တုံး, *neg. affix*, as သွားသည်မို့တုံး, he goes not.

မျက်, (1) *v.* to be angry, စိတ်ဆိုး. Hence

အမျက်, *n.* anger, ဒေါသ.

အမျက်ထွက်, *v.* to be angry, မျက်.

အမျက်စင်, *v.* do.

အမျက်ထိ, *v.* to be angrily disposed.

အမျက်မံ, *v.* to pretend to be angry.

အမျက်ဒံ, *v.* to restrain anger, ခုံ.

မျက်, (2) *v.* to stick in (the throat.)

မျက်, (3) *n.* grass.

မျက်ပုတ်, *n.* a clump of grass.

မျက်, (4) *n.* a gem, precious stone.

မျက်ဆွေ, မျက်မွန်, မျက်ရှင်, *n.* do.

မျက်ရွှေ, do. *also* a particular kind of precious stone, ကျောက်မျက်ရွှေ.

မျက်, (5) *n.* the eye, (seldom used but in composition,) မျက်စိ.

မျက်ဆုပ်, *n.* the socket of the eye.

မျက်ကွင်း, *n.* do.

မျက်ကွယ်, *adv.* out of sight.

မျက်ခင်း, *n.* an eyelid.

မျက်ခုံး, *n.* the long arch over the eye, မျက်မှောင်.

မျက်ခုံးမွေး, *n.* the eyebrow.

မျက်ချေး, *n.* the dirt of the eye, မျက်ဝင်.

မျက်ငေြ, *n.* the reach of the eye, eyesight.

မျက်နှာ, *n.* the face.

မျက်စဉ်း, *n.* medicine for the eyes.

မျက်စိ, *n.* the eye.

မျက်စိစောင်း, *v.* to be cross-eyed.

မျက်စိတိုးကြည့်, *v.* to look stern, to frown.

မျက်စိညောင်း, (see ညောင်း, to be tired through inaction,) *v.* to pay attention to by the eye.

မျက်စိတိမ်, *n.* a film, or cataract upon the eye.

မျက်စောင်းထိုး, *v.* to wink, make signs with the eyes.

မျက်စောင်းတိုး, *v.* to cast a back side-glance.

မျက်ဆန်, *n.* the pupil of the eye.

မျက်တောင်, *n.* the eye-lashers.

မျက်ထောင့်, *n.* the corner of the eye.

မျက်နှက်, *n.* the iris of the eye.

မျက်နှာ, *n.* the face, countenance.

မျက်နှာကြက်, *n.* a canopy, ဝိတာန်.

မျက်နှာကြီး, မျက်နှာများ, *v.* to have many friends.

မျက်နှာစေ, *n.* presence, အထံ ၊ ဆိ.

မျက်နှာငယ်, *v.* be downcast in countenance; blush.

မျက်နှာပန်း, *n.* a kind of tree.

မျက်နှာပြု, *v.* to gain countenance, obtain favour.

မျက်နှာမူ, *v.* to have the face towards.

မျက်နှာသိ, *n.* an acquaintance.

မျက်ပြည်, *n.* a tear, မျက်ရည်.

မျက်ဖမှန်, *n.* an expletive used with မျက်သူး ၊ မျက်နှာ, &c.

မျက်ဖြူ, *n.* the white of the eye.

မျက်မှောက်ကြတ်, see မျက်မှောင်ကြတ်.

မျက်မှန်း, or မျက်မှန်းလို, see မျက်မှန်းကိုး.

မျက်မုန်းကြီး, *v.* to resent, feel ill will.

မျက်မှန်း, *n.* the eye's desire, what the eye is fixed upon.

မျက်မှောက်, *n.* in presence of, presence; the present time, (sometimes used adjectively.)

မျက်မှောက်ဖြစ်, *v.* to make an absent thing present.

မျက်မှောင်, *n.* the long arch over the eye, the eyebrow.

မျက်မှောင်ကြုတ်, *v.* to look stern, dark, angry, threatening.

မျက်မှောင်ခွေ, *v.* to raise the eyebrows, look stern.

မျက်ဆန်, *n.* any thing which encircles the eye; a precious stone, or valuable object which intoxicates the eye.

မျက်ရည်, *n.* tears.

မျက်ဆိုး, *n.* the eyeballs.

မျက်ထေ, *v.* to be deceived by the eye.

မျက်ကျည်, *v.* to deceive the eye.

မျက်ကျည်သမား, *n.* a juggler.

မျက်ဝန်း, *n.* an eyelid.

မျက်ဝင်, *n.* the dirt of the eye, မျက်ချေ.

မျက်ဖျင်း, *n.* a thin leaf (of gold.)

မျက်ရတနာကျောက်, *n.* see ရတနာ.

မျည်, see မည်, *v.* to complain.

မျည်တစ်း, see မျည်, *v.* to complain, be distressed.

မျည်း, (1) *v.* to be sleepy, or to sleep, (not used singly.)

မှုန်း, (2) *v.* to be weak, exhausted, dejected, နွံနဲ့.

မျည်း, (3) *n.* a short military coat, စစ်ဝတ်မျည်း.

မျည်းနီ, *n.* do.

မျဉ်း, (1) *v.* to be moderate, gentle.

မှဉ်း, (2) *n.* a ruler, or ruling line, တမျဉ်း.

မျဉ်းကြိုး, *n.* a ruling line.

မှဉ်းတံ, *n.* a ruler.

မျှ, or မျှတိုင်, *n.* the short supporters of a roof, resting on a lower floor.

မျှး, *v.* to be many, ထူး မနှည်း.

မျှးထျှး, *adv.* in a hanging, suspensive manner.

မျော, (1) *v.* to float.

မျော, (2) *n.* a pole, slender post.

မျောက်, (1) *n.* a monkey—many varieties.
မျောက်, (2) *n.* the potato, or yam plant.
မျောက်ခါင်း, or မျောက်ဥ, *n.* the potato or yam.
မျောက်နှဉ်ညှာင်း, *n.* a kind of creeper.
မျောက်ဦ, *n.* the Lythrum fructicosum.
မျောက်ဆီထိ, *n.* a kind of tree.
မျောက်နွဲ, *n.* a kind of tree.
မျောက်မ, *v.* to commit adultery.
မျောက်မျည်း, *v.* to be half asleep and half awake.
မျောက်လက်, *n.* a brass, or iron hinge, ပတ္တာ.
မျောက်လက်ဝါး, *n.* a kind of creeper.
မျောက်သူမိ, *n.* a kind of tree.
မျောက်လှေကူး, *n.* a kind of creeper.
မျိုး, *v.* to swallow.
မျိုးစေ့, (from အမျိုး, a race, kind,) *n.* seed, seed-grain.
မျိုးဝဲ, *n.* do.
မျိုးဝိုက္ခာ, *n.* stated provision; see ဝိုက္ခာ.
ဖြ, (1) *v.* to be cold, ဂ။ ချမ်း။ ဖြ.
ဖြ, (2) to be sharp, keen, ဓား။ ဖြတ်.
ဖြ, (3) *n.* an emerald, ကျောက်စိမ်း.
ဖြ, (4) *n.* a kind of tree.
ဖြတ်, (1) *v.* to be sharp, as a knife, ဓား; to be pungent, as flavour.
ဖြက်, (2) see မျက်, grass, &c.
ဖြင်, (1) *v.* to be distant in time, whether past or future; see ဖြင့်.
ဖြင်ကြာ, *v.* do.
ဖြင်, (2) *v.* to see.
ဖြင်ဖြင်း, *v.* to hate or dislike to see, မုန်.
ဖြင်မက်, (see စက်,) *v.* to dream, be in a reverie.
ဖြင်း, *n.* a horse.
ဖြင်းကိုက္ကေး, *n.* a horse-keeper, a groom.
ဖြင်းစီးသူခဲ့, *n.* a trooper.
ဖြင်းဖြိုး, *n.* a gelding.
ဖြင်းတာရာ, *n.* a certain star or constellation; see တာရာ.

မြင်းထား, (1) *n.* a stallion; see ဆေး; (2) *n.* a mule.

မြင်းကာ, *n.* a kind of creeper.

မြင်းခေါင်း, *n.* the shin bone, ခိုကျည်း.

မြင်းခွာ, *n.* a kind of creeper.

မြင်းပု, *n.* an indolent tumour, ထွတ်မြင်း.

မြင်းမိုရ်, *n.* the Myenmo mount; the centre of the Sekyah system, (စကြ.)

မြင်းမြီဆေ, *n.* a kind of tree.

မြင်းဝါး, *n.* a species of bamboo.

မြင်းသန်ဂိုက်, *n.* the piles, a kind of disease.

မြင်းသီလာ, *n.* a kind of stone.

မြင့်, *v.* to be high, ဖွဲ့ မား; to be distant in time, ကြာ ရှည်; (act. မြှင့်.)

မြစ်, (1) *v.* to impede, obstruct, prevent, ဆီး တား; to warn, instruct, as a teacher of religion; to prohibit.

မြစ်, (2) *n.* a river, i. e. the channel of a river.

မြစ်ဓ, *n.* a main river. N. B. There are five main rivers, which run southward, on the great south island, (ရွှေတိဝ,) viz. ဂင်္ဂါ ဆေရုဝတီ ယမုန္နာ သရဘူ, and မဟီ.

မြစ်, (3) *n.* a grand-child.

မြစ်ထွေး, *n.* a kind of bird.

မြည်, (1) see မှည်, to produce sound.

မြည်, (2) see မည်, to be named.

မြည်း, *n.* an ass, ဖြိ.

မြည်း, *n.* a ruler, measuring rod.

မြည့်, *v.* to be crumbling, easily pulverized, မွ.

မြတ်, *v.* to be excellent; to exceed, be an overplus, be gain, profit. Hence အမြတ်, *n.* gain, overplus; အမြတ်အစွာ, do. အမြတ်အစွန်, do.

မြတ်နိုး, *v.* to love; to reverence, esteem.

မြတ်လေး, (1) *v.* do. see လေးမြတ်.

မြတ်လေး, (2) *n.* the woodbine, မုလေး.

မြန်, *v.* to be quick, swift, ဆော လျှင်.

မြန်ထက်, *v.* do.

မြန်မြန်, *adv.* quickly, hastily.

မြန်မာ, (commonly written မြစ်မာ, and pron. မျစ်မာ,) *adj.* of, or pertaining to Burmah or the Burmans—under which are included seven divisions or distinct races, viz. မြစ်မာကြီး, or ရခိုင်, the Aracan; မြန်မာဗမော်ငဲ့, the Burman proper; တဂိုင်း, the Pegu; ချင်း, the Kyen; ကရင်, the Ka-yan; ယော, the Yaw; and တဝေယ်, the Tavoy.

မြန်း, (1) *v.* to enquire, ask, မေး.

မြန်း, (2) *n.* to have possession of, enjoy, စံ၊ နိုး.

မြန်း, (3) *v.* to be dull, faded, withered, shrivelled, ညှိုး၊ သဲ့.

မြစ်မာ, see မြန်မာ, Burman, or pertaining to Burmah.

မြား, *n.* an arrow.

မြားကျည်တောက်, *n.* a quiver, တောင့်.

မြားရွက်, *n.* the feather of an arrow.

မြားလွှာ, *n.* do.

မြိတ်ဆာ, *n.* see ဆာဆာ.

မြိန်, *v.* to relish, be pleased with, enjoy.

မြိန်ရွှက်, *v.* do.

မြီ, *n.* a debt, ကြွေး.

မြီရှင်, *n.* a creditor.

မြီစား, *n.* a debtor.

မြီချ, *v.* to put out to interest.

မြီဆပ်, *v.* do.

မြီယူ, *v.* to receive interest, borrow money.

မြီး, (from ဆမြီး,) *n.* a tail.

မြီးထူး. *n.* the root of a tail.

မြီးတိုး, *n.* do.

မြီးပျဉ်, *n.* a crupper.

မြုပ်, *v.* to be immersed, overwhelmed, swallowed up, နှစ်; *act.* မြှုပ်.

မြုပ်ခိုး, *n.* the scapula, or shoulder blade.

မြေ, (1) *v.* to be barren, (applied to animals.)

မြေ, (2) *v.* to divide, split, မွာ.

မြေ, (3) *v.* to conceal one's self, hide, keep still, ဝှောင်း၊ ကွယ်၊ ပုန်း.

မြေ, (4) *n.* a basket or cover to keep fish in water after they are caught.

မြုံ, *v.* to work about in the mouth, to chew (the cud)—a little different from ဝါး, to chew. Hence စားမြုံ, the cud, စားမြုံ.

မြဲ, (1) *v.* to play with, divert, amuse.

မြဲ, (2) *n.* dust, a minute particle, an atom, အနှုန်.

မြိတာ, *n.* a pot with a long neck and an open mouth.

မြူး, (1) *v.* to enjoy pleasure, exult in, delight, ရွှင်.

မြူး, (2) *v.* to glitter, play about, as rays of light or dust.

မြူးထူး, do. do. (most common.)

မြူးစား, do. do.

မြူးနှုန်, do. do.

မြေ, *n.* the earth, ground.

မြေကျည်, *n.* a mixture of earth, dung, or other substances, used as plaster or mortar.

မြေကြီး, *n.* the earth.

မြေဖွနှံမြေဆီ, *n.* the fat or riches of the ground.

မြေခွေး, *n.* a jackal.

မြေစား, *v.* to moulder, turn to dust.

မြေတိုင်, *n.* a certain country officer.

မြေဝဲ, *n.* a Manilla root, earth-bean.

မြေခွာမျက်, *n.* a kind of grass, နေကွာမျက်.

မြေပြိန်, *n.* a kind of plant, purslain.

မြေး, *n.* a grandchild.

မြေးသားစဉ်မြေးဆက်, *n.* posterity.

မြေ, (1) *v.* to be cool, cold, ဂေး ချမ်းမြေ.

မြေ, (2) *v.* to be fine, nice, သေး.

မြဲ, (1) *v.* to be tight, close, secure, ကြပ် တင်း နိုင်.

မြဲ, (2) *v.* to continue the same, permanent, unchangeable.

မြဲမြံ, *v.* do.

မြဲနိုင်, *v.* do. Hence အမြဲ, *n.* permanency; အမြဲတည်, do.

မြဲ, (3) (freq. pron. မြည်း,) *v.* to taste of, try by tasting.

မြဲစမ်း, *v.* do.

မြဲ, (4) see မြည်း, an ass.

မြောက်, (1) *ordinal auxiliary adj.* as နှစ်ရက်မြောက်, the second day; သားနှစ်ယောက်မြောက်, the second son, &c. see Gram.

ခြောက်, (2) *v.* to be raised, elevated, placed on high; to be raised above (a difficulty;) to gain, accomplish; *act.* ခြောက်.

ခြောက်, (3) *n.* the north.

ခြောက်နှန်း, *n.* the north palace; the queen of do. who is second in rank.

ခြောက်စည်, *n.* a kind of drum.

ခြောက်ဆား, *v.* to praise, glorify, မြှောက်မှန်း.

ခြောက်မ, *n.* an adulteress, ထင်ကောင်.

ခြောက်မတား, *v.* to commit adultery, (as a woman,) ထင်ကောင်ထား.

ခြောက်လက်, *n.* a brass or iron hinge.

ခြောက်သဲသား, *n.* a correlate in marriage, whether husband or wife, အိမ်ထောင်ဘက်၊ ဇင်္ဂမ်း.

ခြောင်, *v.* to be long, narrow, သွယ်; (*act.* ခြောင်.) Hence ဆောခြောင်, a valley, a narrow road or path.

ခြောင်း, *n.* an artificial water-course, a canal, channel, rivulet—smaller than ချောင်း.

ခြိတ်, *v.* to be singed, scorched; *act.* ခြိုက်.

ခြိတ်ခြိုက်, *adv.* engagedly, intently.

ခြိုင်, (1) *n.* a forest, grove, ရုံ.

ခြိုင်, (2) *v.* to be full, crowded.

ခြိုးခြိတ်, *v.* to be sharp, pungent, delicious, ခြိတ်.

ခြို, *n.* a fortified place, a city, chief town, &c.

ခြိုဒ်, *n.* a fortification.

ခြိုမ, *n.* a metropolis, chief city.

ခြိုရိုး, *n.* the wall of a fortress; *comp.* တံ.

ခြိုရိုးတည်, *v.* to build a fortification, to fortify.

ခြိုဝန်, *n.* the governor of a city, a viceroy.

ဒွ, *v.* to be crumbling, easily pulverized, ဒွေ့.

ဒွတ်, *v.* to hunger, thirst after, ငတ်၊ ဆာ၊ သိဒ်.

ဒွန်, (1) *v.* to be good, excellent, ကောင်း၊ ခြတ်.

ဒွန်ရည်, *v.* do.

ဒွန်, (2) *adj.* see ထရိုင်း.

ဒွန်း, *v.* to be overwhelmed, suffocated, astonished, stupefied; (*act.* ဒွန်း.)

မွန်းတည့်, *v.* to be noon.

မွန်းလွဲ, *v.* to be after noon.

မွမ်း, *v.* to be anointed, spread over, besmeared, covered; (see *act.* မွမ်း.)

မွမ်းကွန်း, or မွမ်းခေါင်း, see စုတ်.

မွမ်းမံ, *v.* to be spread over, decorated, adorned.

မှဲ့, *adv.* yes, (obsolete.)

မွေး, (1) *n.* hair of the body; see အမွေး.

မွေး, (2) *n.* a sacred relic of deity; see တော်.

မွေး, (3) *v.* to feed, nourish, cherish, ကျွေး.

မွေး, (4) *v.* to bring forth, as animals; see မွှား.

မွေးကျွေး, *v.* to feed, nourish, cherish.

မွေးစား, *v.* do.

မွေးမြူ, *v.* do.

မွေ့, (1) *v.* to sleep, sleep soundly, အိပ်.

မွေ့, (2) *v.* to enjoy one's self, be satisfied, လျော်ပါး.

မွေ့, (3) *v.* to be fine, soft, gentle, delicate, နူး ဆွဲ.

မွေ့ရာ, *n.* a mattress, bed, stuffed quilt.

မွေ့လျော်, *v.* to enjoy, take delight in.

မြွက်, *v.* to speak, utter.

မြွက်ဆိုင်, *v.* do.

မြွေ, *n.* a serpent, snake.

မြွေငှက်, *n.* a species of serpent.

မြွေဆိုး, *n.* a poisonous serpent.

မြွေပါ, *n.* an animal.

မြွေမွေး, *n.* a species of serpent.

မြွေဟောက်, *n.* the cobra de capello.

မြွေးထုပ်, *n.* a certain charm, found in the bodies of animals, in the shape of a hair.

မှ, (1) *v. affix,* when, as သွားမှ, when he had gone, or having gone.

မှ, (2) *n. affix,* from, out of, besides, except.

မှ, an abbreviation of မည်.

မှက်, *n.* a gnat, large fly.

မှင်, *n.* soot, blacking, ink.

မှင်ဆိုး, *n.* an inkstand.

မှင်ကြက်, *v.* to be entranced, walk in sleep.

မှင်ကြက်မိ, *v.* do.

မှင်ဆံ, *n.* the mane of a horse, stiff coarse hair.

မှင်တံ, (1) *n.* a pen.

မှင်တံ, (2) *n.* bristles, stiff coarse hair.

မှည့်, (1) *v.* to be ripe, mellow, ချိုး ၊ ရင့်.

မှည့်, (2) *v.* to produce sound.

မှည့်, (3) *v.* to name, give a name. Hence အမှည့်, *n.* a name.

မှည့်, (4) *n.* a mole, natural mark upon the body.

မှည့်ရွှင်, *n.* a mole, natural mark.

မှတ်, *v.* to note, mark down, remark, consider, think, be of opinion. Hence အမှတ်, a mark, sign, observation, supposition, opinion.

မှတ်ကျွေ, *v.* to remark, take notice of.

မှတ်ကျောက်, *n.* a touchstone to try metals.

မှတ်ခဲ, *v.* to grind, as upon a *grindstone.*

မှတ်ချက်, *n.* any thing written, a government order, &c.

မှတ်စာ, *n.* an index, catalogue, list.

မှတ်မှတ်ရရ, *adv.* prefixed to မှတ်, မြဲ, and သား, to denote an action to be remarked, observed, taken notice of.

မှတ်မှား, *v.* to mistake, as in taking one thing for another.

မှတ်သား, *v.* to observe, mark, *think, suppose, be of opinion,* တင်; to remember, recollect, ချည်.

မှန်, (1) *n.* a looking-glass, mirror.

မှန်, (2) *v.* to be true, right, exact, proper.

မှန်, (3) *v.* to hit, as a mark.

မှန်ကင်, *n.* an extremity, point, top, summit, အဖျားဆိုး.

မှန်ကင်း, *n.* small spires upon distinguished *buildings*; *see* ဦးစိန်.

မှန်ကန်, *v.* to be true, right, exact, proper, မမှား ၊ ဖတ်ဖွဲ့. Hence အမှန်, *n.* truth; and အမှန်ကျ, *v.* to hit right, be adapted to a case; to be in the right.

မှန်ကို, *n.* an inclined triangled square, an obtuse triangle.

မှန်း, *v.* to mark, remark, observe, aim at any object, မှတ်.

မှန်းထား, *v.* to mark, remark, &c.

ဗျာ, (1) *v.* to tell, order, commission.

ဗျာကြား, *v.* do.

ဗျာစာ, *n.* a note, letter of intelligence, memorandum.

ဗျာထား, *v.* do.

ဗျာ, (2) *affix,* (used with verbal, and other nouns,) in, while, among, in presence of; as to, concerning, in regard to.

ဗျား, (1) *v.* to err, be false, wrong, uncertain, သွေး၊ ဟော်၊ ယွင်း.

ဗျား, (2) *v.* to transgress, sin against; commit adultery, ပြစ်မှား.

ဗျားယွင်း, *v.* to sin, transgress, commit adultery.

ဗျားရှာ်, *v.* do.

ဗို့, *v.* to nod, nap, be in a deep study, ရှိုင်.

ဗို့တ်, *v.* to wink with the eye, ငိတ်; see ဆန့်.

ဗို့, (1) *v.* to be on account of, for the sake of, touching, relative to.

ဗို့, (2) (with ဝ prefixed to the root,) *affix,* before, as ဝစားမှို့သွားသည်, he goes before he eats. It sometimes takes a noun affix after it, as ဝစားဦးဖို့; but the sense appears to be the same.

ဗို့, (3) *v.* to reach, come up or at, overtake, find, touch, attain to.

ဗို့, (4) *v.* to be even, alike, similar, equal; be even, regular, (as a row of trees.)

ဗို့ဆီး, *n.* a cushion, to sit or lean upon.

ဗို့ကာဗို့ကာ, *adv.* slightly different.

ဗို့ရှိ, *v.* to adhere to, be under protection, take refuge in, ရိုလို့.

ဗို့ရိုရာ, *n.* an object of trust, confidence, or worship; a refuge from a storm, a shelter, resting place.

ဗို့ဝဲ, *v.* to have sexual intercourse.

ဗို့ဝဲး, *v.* to depend on, rely upon, ဆည်းကပ်.

ရှ, *n.* a minister of state.

ရှာ်, *v.* to blow with the mouth, to blow or play on an instrument.

ရှုံ့, (1) *v.* to be dim, as the eyes, from age or weakness.

ရှုံ့, (2) *v.* to pervade, diffuse, become many, နှံ့၊ ပေါ်.

ရှုံ့, *v.* to pulverize, reduce to powder, ကြေ၊ ညက်၊ ဖို့.

မှုံ, or မှုံညက်, *n.* flour.

မှုံမှုံညက်ညက်, *adv.* an intensive to words of fineness.

မှူး, (1) *n.* a minister of state.

မှူး, (2) *v.* to rule over, govern, ကဲ့ရို့.

မှေ့, (1) *v.* to doze, be partly asleep.

မှေ့ရွက်, *v.* do.

မှေ့, (2) *v.* to be unsound, distempered, (applied to the eyes,) မှိုင်း.

မှေး, *v.* to be besmeared all over, soiled.

မှေးရုပ်, *v.* do.

မှဲ့, (1) *v.* see မျှဲ့.

မှဲ့, (2) *n.* a wart, mole.

မှောက်, (1) *v.* to turn over, capsize; be convex, ကွဲ့.

မှောက်, (2) *n.* a helmet, kind of hat.

မှောက်ခုံ, *adv.* turned over, pronely, face downwards.

မှောက်လှူ, *n.* a sort of helmet, worn by viceroys as an honorary reward.

မှောင်, (1) *v.* to be dark, gloomy, ရိပ်၊ မှိုင်း၊ ရီ.

မှောင်, (2) *v.* to be weak, deficient in strength, as the eyes, မှိုင်း.

မှောင့်, *v.* to vex, trouble, to be subject to trouble from anxiety or desire.

မှို, *n.* a toadstool, mould, fungus.

မှိုင်, *v.* to be stupid, lost in thought, astonished, confused. Hence တမှိုင်တွေဝေ, *adv.* in an absent manner, as when one is lost in thought; confusedly, intently.

မှိုင်မှိုင်တွေတွေ, *adv.* confusedly, &c.

မှိုင်မှိုင်ဝေဝေ, *adv.* do.

မှိုင်း, (1) *v.* to be of a dark colour.

မှိုင်း, (2) *v.* to be partly blind, through disease or age, မှုံ၊ မှေ့၊ မှောင်.

မှိုင်းမှိုး, *adv.* spreadingly, overshadowingly, covering over, extendingly, (as a plant or creeper,) ဆိုင်းမှိုင်းဝေဝေ.

မှိုတက်, *v.* to be mouldy, become musty.

မှို, *n.* a material used for making pillows, consisting of flowers not unlike fine silk, or cotton.

မျှ, (1) *v.* to be enough, sufficient, ကောင်း၊ ငံ၊ ထေ.

မျှ, (2) *affix*, as much as, ဒုန္ဓ၊ မျကောက်.

မျှ, (3) *v.* to distribute, divide, assign a portion, ဝေ၊ ဒု. Hence ဘမျှ, *n.* a portion, distribution.

မျှ, (4) *v.* to be even, alike.

မျှ, (5) *adv.* even, even all, ဘမျှ.

မျှင်, *v.* to strip, tear off in strips.

မျှင့်, (1) *v.* to lift up, make high, exalt, မျောက်.

မျှင့်, (2) *v.* to become small, long, stringy, (as hair or fruit,) သေးသွယ်.

မြား, (1) *n.* a hook of any kind; an arrow.

မြား, (2) *v.* to hook up or on, take as a fish.

မြား, (3) *v.* to deceive, allure, liken, consent, agree to.

မြော, *v.* to float, cause to float.

မြောက်, *v.* to promote, exalt, lift up, honour.

မြော့, *n.* a leech.

မြော်, *v.* to look up with astonishment, to look forward with hope or anxiety.

မြော်ငံ့, *v.* do. မြော်ကောင်, *v.* do. မြော်လင့်, *v.* do.

မြော်တင်, *v.* to consider, look into.

ရှိုင်, (1) *n.* a small fish.

ရှိုင်, (2) *v.* to be insensible, stupid.

ဝြံ, *n.* a young sprout of bamboo.

ဝြိတ်ရိုး, *n.* the collar bone, ဆုံရိုး.

ဝြိုတ်, (1) *v.* to swallow up, suffocate, immerse; to bury, cover up, deposit in the earth, နှစ်၊ မွှဲ၊.

ဝြိုတ်ထား, *v.* do.

ဝြိုတ်သွ, *v.* do.

ဝြိုတ်, (2) *v.* to bubble. Hence ဘဝြိုတ်, *n.* a bubble, ရေဝြိုတ်.

ဝြိုဝ်, *v.* to sink down, immerse, overwhelm, နှစ်; (*neut.* ဝြိုဝ်.)

ဝြိုး, *n.* a kind of bamboo trap or net to catch fish.

ဝြိုင်, *v.* to please, delight, allure.

ဝြေး, *v.* to be entangled, to entangle, involve.

ဝြောက်, *v.* to exalt, elevate, &c. (*neut.* ဝြောက်; which see.)

ဝြောင်, *v.* to make lean on, connect with, attach to.

ဖြောင်း, *v.* to make long or narrow; see ဖြောင်း.

ဖြိုတ်, *v.* to scorch, singe; see ဖြတ်.

မွှင်း, *v.* to cut in thin slices, slice, သွား၊ တွာ၊ တို၊ သွာ.

မွှတ်, *v.* to be smooth, delicate, handsome, သွာ၊ ဖြဖြ၏.

မွှန်း, *v.* to overwhelm, suffocate; astonish, confound, နှင်း၊ ဖြိတ်၊ မိန်းတော၊ တွေဝေ.

မွှန်း, (1) *v.* to spread over, besmear, anoint, မံ၊ သိမ်း၊ လူး၊ ခြံ; (*neut.* မွှမ်း.)

မွှမ်း, (2) *v* to decorate, adorn.

မွှာ, *v.* to cut in slices, divide, split, ခွဲ၊ ဒိတ်၊ ဆွဲး.

မွှား, *v.* be small, be atom-like.

မွှားကောင်, *n.* a tick.

မွှေ, *v.* to stir up, about, or into; make search, wander about, vex, plague.

မွှေနှောက်, *v.* do.

မွှေး, *v.* to smell, perfume, be fragrant, odoriferous. Hence ဆမွှေး, *n.* an odoriferous scent, fragrance, perfume.

မွှေးဘု, *n.* a mattress, stuffed quilt.

မွှေ့လျော်, *v.* to enjoy, take delight, be happy, စံ.

မွှား, *n.* a tick, small insect.

ယ.

ယက်, (1) *v.* to scratch, scrape together, rake up, ဖြစ်.

ယှက်, (2) *v.* to stir, agitate, paddle, churn, မွှေ၊ လှော်.

ယက္ခ, (*Pali,*) *n.* a fabulous animal (of the ဝုံတန်, or တိုလူး race.)

ယခင်, *adv.* former, formerly (referring to something previous.)

ယခု, or ယွန်, *adv.* now, immediately.

ယခုနေ့, *adv.* to-day, ယနေ့၊ ခုနေ့.

ယင်, (1) *adv.* before, previously.

ယင်, (2) *conj.* so, that, if.

ယင်, (3) *pro.* the same, that.

ယင်, (4) *n.* a fly, or gnat.

ယင်ပျာ, *n.* a small sort of bee.

ယင်ရဲ, *n.* a large fly, or gnat.

ယင်လောခါ, *adv.* then, at that time.

ယင်သို့, *adv.* as before, so, if so, (referring to the preceding sentence.)

ယင်သို့မဟုတ်, *adv.* if not so.

ယဉ်, (1) *n.* any vehicle or animal on which a person is carried, (seldom used.)

ယဉ်, (2) *v.* to be tamed, broken in (as a horse.)

ယဉ်, (3) *v.* to be polished, sociable, gentle in language or conduct, ထိုးဖွဲ့ နူးညံ့.

ယဉ်, (4) *v.* to be tender, delicate, sleek, handsome, ချော, လှ.

ယဉ်, (5) *v.* to be composed, steady.

ယဉ်, (6) *v.* to be beautiful (in a moral sense,) on account of observing the duties of religion.

ယဉ်ကျေး, (1) *v.* to be handsome, beautiful, be well informed, act becomingly.

ယဉ်ကျေး, (2) *n.* (from ယာခု,) a while, a space of time.

ယဉ်ချေး, *v.* to be handsome, &c. see ယဉ်.

ယဉ်, *n.* a kind of disease, ဝိုခ.

ယဉ်ပါး, *v.* to cohabit, have sexual intercourse.

ယစ်, (1) *v.* to be intoxicated, မူး; to be inadvertent, careless, မေ့လျော့.

ယဇ်ဝ, *v.* to feast to satiety, တည်ကျေး.

ယဇ်, (2) *n.* (from ယာဇ်, *Pali,*) a Nat, Devah; see နတ်.

ယဇ်ဆရာ, *n.* a priest, one who offers sacrifice.

ယဇ်တဲထင်း, *n.* an altar.

ယဇ်ပူဇော်, *v.* to make offerings to Nats, worship them; to worship by the sacrifice of beasts.

ယဇု, *n.* one book of the Vedas.

ယတ်, or ယဝ်, (1) *n.* a fan.

ယတ်, (2) *v.* to fan.

ယတ်, (3) *v.* to beckon with the hand.

ယတ်ခတ်, *v.* to fan another, ယွမ်း.

ယတ်ခံ, *v.* to be fanned.

ယတ်တောင်, *n.* the fan of a priest.

ယတ်ဖျိ, *n.* the handle of a fan.

ယတ်ရွက်, *n.* the leaf of a fan.

ယောင်္ကျားရွက်ဝန်း, *n.* the border of the leaf of a fan.

ယော်ဇာ, *n.* glory, magnificence, ဘုန်းကြီးသရေ.

ယော်ဆာဒု, *v.* to obtain glory, or magnificence.

ယန္တရား, (*Pali,*) *n.* a charm; an astrological calculation impressed on metals, or on any substance, and deposited in the earth, over which (on account of its magical powers) it is supposed an enemy cannot pass.

ယန္တရားမြှုပ်, *v.* to deposit do.

ယန္တရားထား, *v.* do.

ယန္တရားခွင်, *n.* the act of proving a charm to be correct, either by books or the event itself.

ယှဉ်, *v.* to be wetted, softened, moistened, စွန်းစိ.

ယန္တရား, *n.* machinery.

ယန္တရားစက်, *n.* wheel machinery.

ယှဉ်ယှဉ်, *adv.* soft, muddy, &c. စွန်းစွန်း.

ယန်း, *n.* gunpowder.

ယနေ့, *adv.* to-day, this day.

ယဝ်, see ယတ်.

ယဝ်တောင်, see ယတ်တောင်.

ယဝုက, (*Pali,*) *n.* a final sentence, ဆုံးဖြတ်ချင်း.

ယဝကာ, (*Pali,*) *n.* a kind of sweet liquor, အချဉ်.

ယဝနတ်, *n.* the Nat who presides over death, သေဝင်း.

ယဝဒ်, *adv.* before, previous, ago, (*applied to days or years,*) formerly, previously.

ယဝေ့, *adv.* yesterday, (vulgarly, ဗနေ့.)

ယဝျာဉ်း, *n.* an offering of strips of cloth hung on a flagstaff.

ယမုန်နာ, *n.* one of the five grand rivers; see မြစ်.

ယဖိုး, *v.* to embrace, hug in the arms, ပတ်.

ယဖိုးယဖိုး, *adv.* an intensive to words of affection.

ယသ, *n.* see under ဘုန်း.

ယံ, (from ယာမ, *Pali,*) *n.* ime denoting the watches of the night, as ည၌းယံ, evening; သန်းခေါင်ယံ, midnight. It also signifies the place of, or place about, and is constructed with nouns.

ယံသာ, *n.* a certain star or constellation; see တာရာ.

ယာ, *n.* an enclosure, either of trees, vegetables, or flowers, (of one year's growth,) ထယ်.

ယာကွတ်, *n.* a medicinal drug.

ယာစကာ, (1) *n.* a beggar, or wandering mendicant.

ယာစကာ, (2) *n.* a priest to offer sacrifices.

ယာစကာ, (3) *n.* a harlot, ယာစကာမ.

ယာဂု, *n.* rice water, congee, rice boiled to a pulp.

ယာဂုထမင်း, *n.* ထိ.

ယာဉ်, (from ယာန,) *n.* a palanquin with a ridged roof.

ယာဉ်ဝိုင်, *n.* one with a round roof.

ယာမ, (*Pali,*) *n.* a watch of the night.

ယာမာ, *n.* see နတ်ဖြည့်.

ယာယီ, *n.* a calamity removed, that is, a ယတ္တရာ, which is supposed to occasion evil, removed; see ယတ္တရာ.

ယိ, *v.* to be rotten, decayed, ခဲ.

ယိုနှိုး, *v.* to be inclined, hang over, lean on one side.

ယိမ်း, (1) *v.* to be crooked, as a road; to go in an indirect, crooked manner.

ယိမ်း, (2) *v.* to bend backward and forward, as grass moved by the wind.

ယိမ်း, (3) *v.* to lean against, တိမ်း.

ယုတ်, (1) *v.* to be void of understanding, inferior, poor, mean, worthless; ညံ့.

ယုတ်, (2) *v.* to be profligate, vile, wicked.

ယုတ်, (3) *v.* to be diminished; to diminish, ဆုတ်; to be lessened, not full, empty, လတ်၊ လျော့၊ မဖြည့်.

ယုတ်, (4) *n.* or *adj.* dead, a dead body.

ယုတ်, (5) *v.* to deteriorate, draw back, fall from, as from good sentiments, or excellence of character, လျော့.

ယုတ်ကျ, *v.* to fall from, as from good sentiments, or excellence of character.

ယုတ်ခဲ့, *adv.* suddenly, quickly, ချက်ချင်း၊ စုတ်ခဲ့.

ယုတ်ခာ, *v.* to be profligate, vile, wicked.

ယုတ်လျော့, *v.* see ယုတ်ကျ.

ယုန်, (1) *n.* a hare, rabbit, ယို့.

ယုန်, (2) *n.* the fourth year of a cycle of 12 years, ယုန်နှစ်.

ယုန်, (3) *n.* used in astronomy to mean dark spots in the sun.

ယုန့်, *v.* to be contracted, shrunk.

ယုယ, *(Pali,) n.* the act of handling in a soft tender manner, or of speaking delicately.

ယို, (1) *n.* a hare, or rabbit.

ယို, (2) *n.* to believe, credit, be trusty.

ယိုကျိုး, *v.* do. do.

ယိုကြည်, *v.* do. do.

ယိုမှား, *v.* to err in matters of faith.

ယို့, *v.* to crouch up, be drawn together, as a serpent or other animal when frightened, ကိုး၊ ကျုံ့.

ယူ, *v.* to take, hold, possess, ဆောင်.

ယူခံ, *v.* to admit, embrace, (as a doctrine,) နှတ်၊ ယူ. Hence အယူ, *n.* a doctrine, sentiment.

ယူခဲ, *v.* to bring.

ယူငင်, *v.* do. (less common than ယူခဲ.)

ယူဇနာ, *n.* a measure of distance, (above 12 miles,) ချောက်တိုင်ဆိုးယ တွင်းတယူဇနာ.

ယူပံ, *(Pali,) n.* a shape, appearance, အဆင်း.

ယဲ့, *v.* to be rotten, decayed, ယိ.

ယော, *n.* the name of a country in the Burman empire.

ယောက္ခဝ, *n.* a mother-in-law or father-in-law.

ယောကာ်, (1) *num. affix,* as လူနှစ်ယောကာ်, two men, (see Gram.)

ယောက်, (2) *v.* to sprout, as a plant, or the horns of an animal, ပေါ်၊ ပေါက်ယောက်.

ယောကျ်ား, *n.* a man, male.

ယောကျ်ားကောင်း, *n.* a champion, သူရဲကောင်း.

ယောက်ခြဲ, *n.* a kind of ladle, used for stirring up rice or curry.

ယောက်ဇ, *n.* do. တင်းခြဲ.

ယောင်ဝ, *n.* a brother-in-law.

ယောက်သွားနှုံး, *n.* a kind of oyster, ခုံးသွားကျဲ.

ယောင်, *v.* to be in a heedless inattentive state of mind, to wander in thought, be in a reverie.

ယောင်ကန်းကန်း, *adv.* (done) confusedly, wrongly.

ယောင်မ, (1) *n.* a husband's younger sister.

ယောင်မ, (2) *n.* a ladle.

ယောင်ယာ, *v.* to be heedless, inattentive, lost in thought, *(sometimes written* ရောင်ရှာ.*)*

ယို, (1) *v.* to penetrate, ooze, leak through, flow as tears, run out as spittle, စိမ့်၊ ထွက်.

ယိုကျ, *v.* do.

ယိုစီး, *v.* to trickle down, as tears, or water.

ယို, (2) *v.* to be destroyed, ယွင်း၊ ပျက်စီး၊ ကျိုးပဲ့.

ယို, (3) *n.* a kind of bread.

ယိုင်, *v.* to be inclined, lean over.

ယိုယွင်း, *v.* to be lost, destroyed, withdrawn, ပျက်.

ယိုး, *v.* to accuse, impeach, စွပ်စွဲ၊ အပြစ်တင်.

ယိုးစွပ်, *v.* do. (most common.)

ယိုးဆဲ, *v.* to make an excuse.

ယိုးဆဲပို့, *v.* do.

ယိုးမယ်ပြု, *v.* do.

ယွင်း, (1) *v.* to be withdrawn, lost, destroyed, ဝေး.

ယွင်း, (2) *v.* to commit adultery.

ယွင်း, (3) *v.* to start aside or out of proper place.

ယွင်းခွ, *v.* to be ambiguous, double minded.

ယွင်းလွှား, *v.* to err, go out of the way, transgress.

ယွင်းလဲ့, *v.* do.

ယွန်း, (1) *n.* Siamese, ရှမ်.

ယွန်း, (2) *v.* to become inclined, incumbent, hang over, ထောင့်၊ စောင်း၊ တိမ်း; to become old, or mature, as fruit or leaves.

ယွန်းရိ, *v.* to become old, ripe, mature.

ယွယ, *v.* to aim at, take aim, ရှဒ်၊ ချိန်.

ယို့, *v.* to move out of place, ယွင်း၊ ယို.

ရ.

ရ, (1) *v.* to obtain, find, get, ရလိဒ်၊ မိ.

ရ, (2) *v. affix*, must, or can, as သွားရမည်, I must go.

ရအောင်, *v. affix*, in order to, for the purpose of.

ရကဲ့, *n.* a species of verse.

ရုက္ခ, *n.* a shrub, bush, any large spreading bush or shrub.

ရုက္ခိဉ, *n.* do.

ရုက္ခကြ, *n.* one of the monsters which guard the Myenmo mount, of the ဘိလူး kind.

ရုက်, (1) *n.* a day, နေ့.

ရုက်, (2) *v.* to scratch, scrape together, ခြစ်၊ ခြင်း၊ တူ.

ရုက်, (3) *v.* to paddle.

ရုက်ယူ, *v.* do. ရုက်ကန်, *v.* do. ရုက်သဲ, *v.* do.

ရုက်, (4) *v.* to be able, နိုင်.

ရုက်, (5) *v.* to weave, make a net, &c. သွင်း၊ လျှို့.

ရုက်, (6) *v.* to stir up, or about, agitate, churn, put in motion.

ရုက်ကန်ဂျုံ, *n.* a wheel or pendulum loom.

ရုက်ကန်မော့, *n.* do.

ရုက်ကန်ပင်, *n.* the warp, or woof, အတိုင်.

ရုက်ကန်း, (1) *n.* a loom; (2) *v.* to weave.

ရုက်ကန်းဂဉ, *n.* a loom, or *v.* to weave.

ရုက်ကန်းချည်, *v.* to place threads lengthwise in weaving.

ရုက်စက်, *v.* to be cruel, unmerciful, void of affection, not care about, be unconcerned.

ရုက်ထေးရော, *adv.* (prefixed to ဝှေ့, or ကျေ့ကြတို့,) very or exceedingly savage, rough, &c.

ရုက်ဖောက်, *n.* a weaver's quill with the yarn upon it, ရွှန်းသီး.

ရုက်ဖောက်သို့း, *v.* to wind, or fill a quill.

ရုက်ဖောက်သီး, *n.* the quill destitute of yarn, ရွှန်းသီးသေဉ.

ရုက်ခွ, *n.* the longitudinal timbers which support a floor, ပုဇဝျာ.

ရုက်ခော, or ရုက်ခောကြမ်းကြပ်, *v.* see ရုက်စက်.

ရုက်ဆတ်, (from ရုက်, a day, and လည်, a turn,) *n.* a turn of seven days, from one day until the return of the same day again, that is, a week.

ရုက်လျှို့, *n.* a weaver's shuttle, ရွှန်း.

ရခိုင, *n.* Arracan.

ရဉ်, *(Pali,) n.* a wilderness, forest; see တော.

ရင်, (1) *v.* to speak, utter; see ဗြွက်.

ရင်, (2) *n.* the breast, chest.

ရင်, (3) *n.* a fly.

ရင်ဘုတ်, *n.* the breast, chest.

ငင်းကနုပ်, *n.* a kind of rattan, which bears a delicious fruit.

ရင်ခတ်, *n.* a species of tree.

ရင်ခွင်, *n.* the lap.

ရင်ခွင်ထိုင်, *v.* to sit in a leaning posture, that is, leaning forward.

ရင်ခြောက်, *n.* see သားမြီးထွဋ်.

ရင်ဆိုင်, *v.* to meet in the way, ခရီးရင်ဆိုင်; to march, approach, come in contact, တွေ့.

ရင်ဆိုင်ထွေ့, *v.* do. ရင်ဆိုင်ကျ, *v.* do.

ရင်ဆိုင်ခေ, *v.* to remain in a place of meeting.

ရင်ဆုံ့, *n.* the pit of the stomach.

ရင်တံး, *n.* a two leaved door or gate.

ရင်ဝူ, ရင်ဆာ, ရင်ဆူ, ရင်ကား, *n.* varieties of sickness at the stomach.

ရင်မှိုက်, *v.* to be sick at the stomach.

ရင်ဗတ်, (1) *n.* the breast, stomach.

ရင်ဗတ်, (2) *n.* the heartburn.

ရင်ပုံ့, *n.* the string tied round the breast of a priest during the time of religious ceremonies.

ရင်မဓဓရဉ်ဦး, *n.* a green fly, bred in filth.

ရင်ဝ, *n.* the breast, from shoulder to shoulder.

ရင်း, (1) *v.* to place or put for the sake of accumulating.

ရင်း, (2) *v.* to be near, close, to approach, နီး ကပ်.

ရင်း, (3) *v. affix,* as, while.

ရင်း, (4) *part.* one's own, (not used singly, but combined with other words, as ရင်းသွန်, an own child; ရင်းဥစ္စာ, own goods.)

ရင်းတေ္ဒာက်, *n.* a scaffold, or terrace within a fortification, whence missive weapons are discharged, (not used in conversation,) လွှတ်တော်ရင်း ဝန်ဒီ.

ရင်းသွေး, *n.* an own child.

ရင့်, (1) *v.* to be ripe, mellow, mature, hardened, old, advanced in life.

ရင့်, (2) *v.* to be in an advanced state of pregnancy.

ရင့်, (3) *v.* to be fit, accomplished, complete, as language, စကားကောင်း.

ရင့်ကျူး, *v.* to produce a pleasant melodious sound, တွဲထူး.

ရစ်, (1) *n.* a spinning wheel, or any thing of the kind.

ရုန်, (2) *v.* to twist, turn round, encircle, လိမ်၊ ပတ်.

ရုန်, (3) *adverbial affix*, remaining behind, as ပြုရုန်သည်, remaining behind, he did it.

ရုန်, (4) *v.* to be intoxicated, မူး၊ ဝေ.

ရုန်, (5) *v. affix*, *imp.* or *prec. mood*, (see Gram. *imp. mood.*)

ရုပ်မင်း, *n.* a doll or puppet, ဆဲမင်းငယ်.

ရုပ်ဝ, *v.* to feast to satiety, ထည်ကျွေး.

ရုပ်, (1) *n.* colour, appearance, အရည်၊ အသွေး.

ရုပ်, (2) *n.* strength, courage, valour, heroism.

ရုပ်, (3) *v.* to be strong, valiant, courageous.

ရုပ်, (4) *v.* to remember, recollect, observe, remark, meditate upon, မှတ်၊ နှစ်လိုးသွင်း.

ရုပ်စူး, *v.* to contemplate, meditate upon, &c.

ရုပ်ဆောင်, *v.* to remember, recollect particularly, take notice, aim at, mark out.

ရုပ်ဥာဏ်း, *v.* do.

ရုပ်ပေး, *v.* do.

ရုပ်မှတ်, *v.* to be of opinion, feel confident of, be positive.

ရုပ်း, (1) *v.* see ရုပ်.

ရုပ်း, (2) *v.* to be covetous, lustful, anxious.

ရုပ်းင်, *v.* to be in love, possess regard for, ချစ်ကြည်.

ရုဒ်း, *n.* a mode of conveyance, that is, of riding, whether upon the back of an animal or by other means.

ရုဒ်ဲ့, *v.* to hang down, or drag along the ground, as the belly of a very fat animal.

ရုဒ်ဲ့သီ, *v.* do.

ရုတ်, (1) *v.* to understand how to get; to have a sufficiency, be rich, ကျွယ်၊ ကျယ်ဝ.

ရုတ်, (2) *n.* a rich person, သူဌေး၊ သူကျွယ်.

ရုန, *n.* see ရတနာ.

ရုနာ, (1) *n.* a gem, precious stone, မျက်ခဲ့ထနာကျောက်, of which there are seven kinds, ခိုနှစ်ပါး.

ရုနာ, (2) *n.* gold, silver, property of any kind.

ရုနာ, (3) *n.* the three objects of worship, or of religious observance, viz. God, his precepts or holiness, and the assembly, that is, his attendants, ရတနာသုံးပါး.

ရတနာဆောရ, (1) *n.* a certain kind of house, made of precious stones, and built by the Nats, in which Gaudama fasted seven days.

ရတနာဆောရ, (2) *n.* one division of the Burman sacred writings.

ရတနာတွင်း, *n.* a mine of precious stones.

ရထား, (1) *n.* a chariot, carriage, cart.

ရထား, (2) *n.* the castle in chess.

ရထားစီသူခဲ့, *n.* a charioteer.

ရထားပေါင်းချုပ်, *n.* a covered carriage, or chariot.

ရန်, (1) *v. affix,* for the sake of, for the purpose of, ၌.

ရန်, (2) *v.* to quarrel, dispute (in anger,) &c.

ရန်ကူ, *v.* to help or assist another in a quarrel.

ရန်ကြမ်း, *v.* to be outrageous, furious (in a quarrel.)

ရန်ငြိုး, *v.* to quarrel, be at enmity, dispute.

ရန်ဖိုးတွေ့, *v.* to pick a quarrel, to meet or come together, as two disputants or quarrelers.

ရန်ဝင်း, *n.* the king (because he reigns over, and subdues all his enemies; *used in poetry.*)

ရန်ဆ, *v.* to guess, surmise, form an estimate of any number.

ရန်ငြိုးဖွဲ့, *v.* to feel ill-will towards, to be malicious, hostile, revengeful, ရန်ထား.

ရန်တမ်း, *n.* a disease resembling the small-pox.

ရန်တစ်, *n.* do.

ရန်တုံ့, or ရန်တုန့်, *v.* to retaliate, turn in anger.

ရန်တိုက်, *v.* to excite a quarrel, provoke, ဆူးချော.

ရန်တွေ့, *v.* to quarrel, dispute, be at enmity.

ရန်ပြု, *v.* to act like an enemy, fight.

ရန်ဘန်, *adv.* sometimes, occasionally.

ရန်ဘန်ရန်ဘန်, *adv.* again and again, repeatedly.

ရန်ရှာ, *v.* to seek a quarrel.

ရန်သူ, *n.* an enemy, foe.

ရန်း, (1) *n.* gunpowder.

ရန်းပျက်, *n.* do.

ရန်းစိန်း, *n.* saltpetre, nitre, ရန်း.

ရီး, (2) *v.* to swell, be bloated, speak in a haughty manner.

ရီးကား, *v.* do.; *also,* to be insulting, irritating, စော်ကား.

ရုန်းကြိုး, see ခါးကြိုး.

ရုန်းဆ, *v.* see ရုန်း, to try, guess at, &c.

ရုန်းလှောင်, *v.* see ရုန်းကား.

ရုပ်, (1) *num. auxiliary*, as စကားနှစ်ရုပ်, two languages; (see Gram.)

ရုပ်, (2) *v.* to stop, stand still; to place, be situated; to cease, as from speaking, တည်. Hence အရုပ်, a place.

ရုပ်စဲ, *v.* do.

ရုပ်စောက်, *v.* to be erect, upright, perpendicularly strait, မတ်တတ်.

ရုပ်ဖွန်း, *n.* the border or suburbs of a town, country, &c.

ရုပ်ဖွန်းရွာ, *n.* a village in the borders of a large town, or country.

ရုပ်တည်, *v.* see ရုပ်, to stop, &c.

ရုပ်တန့်, *v.* see ရုပ်, to stop, &c.

ရုပ်ရုပ်, *adv.* (1) motionless, permanently, တည်တည်.

ရုပ်ရုပ်, *adv.* (2) various places.

ရုဗ, *n.* a kind of flat basket.

ရုဗ်ဗီ, *(transferred from the Greek, and used in the translation of the New Testament,) n.* Rabbi.

ရုမက်, *v.* to covet, have a desire after or for.

ရုမထီ, *n.* a kind of cloth of superior quality.

ရုဒ်, *v.* to set or place uprightly, as a post, &c. မတ်.

ရုဒ်သစ်, *n.* rough timber, for posts, &c.

ရုဒ္ဓက်, *n.* a strong passion, အာဇိုကြီး.

ရုဒး, *v.* to guess at, try, put to the test, examine, ထား ခန့် ချင့်.

ရုဒ်းကား, *v.* to be haughty, proud, insolent, မောက်ကား.

ရုဒ်းဆ, *v.* to try, &c. see ရုဒ်း.

ရုယ်, *v.* (1) to cough, ဆ.

ရုယ်, *v.* (2) to laugh.

ရုယ်ဖိုး, *v.* to cough secretly; to turn the face aside and laugh.

ရုယ်ပြုံး, *v.* to cough, or laugh.

ရုယ်မော, *v.* do.

ရုယ်ရွှင်, *v.* do.

ရုသ, see အာရုသ.

ရသာ, *n.* flavour ; see အရသာ.

ရဆံ, *(Pali,) v.* to be short, ကို ၊ မရှည်.

ရဆေး, *n.* a devotee, sage, an austere man.

ရဆေးဆီ, *n.* a small kind of rice, which possesses a fragrant smell, and is eaten by persons of high rank.

ရဟတ်, *n.* a machine to wind thread ; a wheel, any thing that moves round, စက်.

ရဟတ်ချား, *n.* do.

ရဟတ်စူး, *n.* an axletree, ဝင်းဆူး.

ရဟန်း, *n.* a mendicant, a priest of Boodh.

ရဟန်းဒါန်, *n.* punishments inflicted by the priests upon their disciples.

ရဟန်းဝတ်, (1) *n.* the duties of a priest.

ရဟန်းဝတ်, (2) *n.* punishments inflicted by priests on their disciples.

ရုံ, (1) *num. affix,* applied to pairs of things, as ခြေနှစ်ရုံ, two pair of stockings.

ရုံ, (2) *v.* to desire, wish.

ရုံ, (3) *v.* to surround, encircle, enclose, ခြံ ၊ ခြံရုံ. Hence အရုံ, an enclosure, fence.

ရုံဖန်, *adv.* seldom, once in a long time.

ရုံမက်, *n.* desire, passion, ဆောတ ၊ ထောင် ၊ ကိလေသာ.

ရုံသုံ, *n.* adherents, attendants, surrounding people or multitude, followers.

ရာ, (1) *part. affix,* denotes the object of an action, or the place where a thing is done, as နှစ်သက်ရာ, an object of love ; စွန့်ပြစ်ရာ, a place of throwing away.

ရာ, (2) *v.* to be suitable, fit, proper, worthy of, တန်.

ရာ, (3) *n.* ridges of earth cultivated for raising vegetables.

ရာဂ, *n.* passion.

ရာဇဒါဏ်, *n.* punishment inflicted by kings, or by magistrates according to the king's order.

ရာဇဒါန်, *n.* do.

ရာဇပလ္လင်, *n.* a throne.

ရာဇမတ်, *n.* works upon astrology, ဗေဒင်စာ.

ရာဇဝတ်, *n.* a fence on each side of a road, erected on public occasions, made of bamboos horizontally crossed, peculiarly royal; any badge of royalty.

ရာဇဝင်, *n.* a history of kings.

ရာဇဝိုင်, *n.* do.

ရာဇဝင်္သန်, *n.* do.

ရာဇဝတ်, *n.* the proceedings of a king, governor, or magistrate.

ရာဇဝတ်တွေ့, *v.* to be convicted, become guilty.

ရာဇဝတ်သင့်, *v.* to be criminal, to deserve public punishment.

ရာဇသတ်, *n.* the decrees or laws of a king.

ရာစိုက်, *v.* to coil, wind round.

ရာဇာ, *n. (Pali,)* a king, ruler.

ရာဒို့, or ရာဇာဒို့, see ရာ, *part. affix*, which denotes the object of an action, &c.

ရာဇသက္ကည်, *n.* the name of a certain tree.

ရာသီ, *(Pali,)* (1) *n.* the moon, ∞.

ရာသီ, *(Pali,)* (2) *n.* a month, that is, a lunar month.

ရာသီ, or ရာသီ, *n.* a sign of the zodiac; a time, season.

ရာသီစက်, *n.* the zodiac.

ရာသီဆောင်, *n.* the twelve signs of the zodiac, ဆဲ့နှစ်ရာသီ.

ရာသီဆုတ်, *n.* menses, monthly courses.

ရာဟု, *n.* (1) one of the planets, (not discoverable,) which is the habitation of the Nat who occasions eclipses.

ရာဟု, (2) *n.* the name of the said Nat; (3) an eclipse.

ရာ, *v.* to itch, feel an itching sensation.

ရာဒနာ, *n.* the itch.

ရိ, (1) *v.* to be lazy, idle, ပျင်းရိ.

ရိ, (2) *v.* to be fatigued, uneasy, harassed, either in body or mind, ပေါ့ ● ညောင်း ● ဝင်ပန်း.

ရိ, (3) *n.* a gonorrhœa, gleet, strangury.

ရိက္ခာ, *n.* provisions, any thing required in travelling.

ရိနှိ, *v.* to have a gonorrhœa, gleet, or strangury.

ရိတ်, *v.* to reap, cut, shave.

ရိဒနာ, *n.* gonorrhœa, gleet, strangury.

ရိဗ္ဗာ, *(Pali,) n.* a kind of fabulous flying spear, ●ကြိမ်.

ရိပ်, (1) *v.* to wink, or make signs with the eye, မြင်း၊ မျက်စောင်း ရိပ်.

ရိပ်, (2) *v.* to be slanting, leaning, inclining; to speak indirectly, စောင်း.

ရိပ်ဖဲ့းသိပ်ဖဲ့းဖြိ, *v.* do.

ရိပ်ဖန်း, *v.* to be distrustful, suspicious, take according to appearance; see သံဖန်း.

ရိပ်မှိ, *v.* to guess, form an idea, to glance at, have a glimpse of.

ရိပ္ပတိ, *v.* to be lazy, idle, &c. see ရိ.

ရီ, (1) *v.* to laugh, ရယ်.

ရီ, (2) *v.* to be dark, gloomy, မှောင်.

ရီးရိက်, is prefixed to အချိန်, (time,) to signify the dusk of the evening.

ရီးရော, do.

ရုက္ခရိန်း, *n.* that division of the Nats which presides over trees.

ရုတ်, (1) *v.* to take from, confiscate, သိမ်းယူ.

ရုတ်, (2) *v.* to gather, collect.

ရုတ်, (3) *v.* to be deficient, wanting.

ရုတ်ခနဲ, *adv.* immediately, instantly, ခြုတ်ခနဲ၊ ဟုတ်ခနဲ.

ရုတ်ချည်း, *adv.* do. ခြုတ်ချည်း.

ရုတ်ရုတ်ခြိ, or ရုတ်ရုတ်ခဖြည်, *v.* to be in a hurry, be in a bustle.

ရုပ်, *n.* a form, image, likeness, whatever has a specific form or shape, အဆင်း.

ရုပ်တရုတ်, *adv.* quickly, instantly.

ရုပ်တု, *n.* an image, form, shape.

ရုပ်နာမ်, *n.* the body and mind.

ရုပ်နဲ, (1) *n.* do.

ရုပ်နဲ, (2) *v. affix*, denoting probability.

ရုပ်နဲသေးပွဲး, *n.* a puppet-show, a comedy.

ရုပ်ရုပ်, *adv.* quickly, instantly, စုတ်စုတ်၊ ယုပ်ယုပ်.

ရုံ, *n.* a large shed, temporary house, ရုံး.

ရုန်း, (1) *v.* to jerk, extricate from the hold of another, twitch away.

ရုံး, (2) *n.* a court of justice.

ဂွမ်း, (3) *v.* to collect together, assemble, ခဲ့.

ဂွမ်း, (4) *v.* to pull, draw, as oxen.

ဂွမ်းဂွမ်း, *adv.* collectively.

ဂွိုင်ရင်း, *v.* to be stout, well, healthy; see ကျမ်း.

ဂွံ, (1) *(obsolete,)* is now written ဂွဲ့, which see.

ဂွံ, (2) *v.* to cover, overspread, as with clothes, ခြုံ.

ဂွံ, (3) *n.* a bower, a collection or clump of trees, ခြုံ.

ဂွံ, (4) *v.* see ဂွမ်.

ဂွံ, (5) *v.* to be enough, sufficient, လောက်.

ဂွံ, (6) *v. affix,* just, just enough.

ဂွံ, (7) *v.* to believe, credit, be confident in.

ဂွံကြည်, *v.* to believe, credit, be confident in.

ဂွံကျေ, *v.* to be satisfied, settled in mind, free from anxiety.

ဂွံတန့်ဂွံခဲ့, *adv.* sufficiently.

ဂွံသာ, *adv.* but just, only just, as ရောက်ဂွံသာ, but just arrived.

ဂွံး, or ဂွမ်း, *v.* to pull, draw, as oxen, ငင်; to pull, or draw out, as out of the mud, ဆွဲ.

ဂွံးထော်, *n.* a court of justice.

ဂွံးပထေ, *n.* ramtoory, the name of a plant.

ဂွံးရုင်, *adv.* (prefixed to words of doing,) confusedly.

ဂွံးရင်း, *v.* to be insolent, riotous, noisy.

ဂွံးရင်းခတ်, *v.* to become suddenly confused, tumultuous, noisy.

ဂွံးရင်းဆန့်ဖျက်, *v.* to become suddenly confused, confused in conversation.

ဂွံးရင်းဆော်ဖျက်, *v.* do.

ဂွံးရင်းထက်, *v.* do.

ဂွံးရင်းထက်ဖျက်, *v.* do.

ဂွံ, *v.* to swell, or heap up, ဝုံး ကြဲ ပုံ.

ရုပ, *(Pali,)* (1) *n.* materiality; (2) visibility, appearance.

ရုပကာယ, *n.* materiality.

ရုပက္ခန္ဓာ, *n.* see ခန္ဓာ.

ရုပဇ္ဈာယီဘုံး, *n.* the sixteen superior visible heavens, the abode of Bramhas.

ရုပဘဝ, *n.* a visible or material state.

ရူး, *v.* to be mad, insane, stupid.

ရူးကွဲနှိုင်, *v.* to feign madness.

ရူးမူး, *v.* to be distracted, confused mentally.

ရေ, *n.* water.

ရေအိုး, *n.* a water-pot.

ရေကန်, *n.* a tank, pool, pond, ရေကန်.

ရေကူး, *v.* to swim upon or in water, to cross water.

ရေကျိုးဝေး, *v.* to undermine with water.

ရေကြေး, *n.* a kind of water-fowl.

ရေကြောက်, *n.* a disease resembling the small-pox, ကြောက်ပြွန်.

ရေကြက်, *n.* a water-fowl; a duck, ဝန်း.

ရေကြည်, *n.* the fœtus.

ရေချိုး, *v.* to bathe.

ရေငှက်, *n.* a general name for water-fowls.

ရေစက်, *n.* a drop of water.

ရေစက်ချ, *v.* to drop or pour out water, as a religious ceremony, calling heaven and earth to witness the vows which are made.

ရေစစ်, *n.* a priest's water-dipper, ဓမ္မဒါန.

ရေစည်, *n.* a barrel.

ရေစုတ်, *n.* the stick on which is placed the rag or sponge of a syringe.

ရေဆိုင်, *n.* a pair of water-pots, as carried on the shoulder.

ရေညှိ, *n.* slime.

ရေတာကောင်, *n.* a goglet.

ရေတစ်ခွန်, *n.* a fall of water, a cascade.

ရေတွက်, *v.* to count, enumerate, value, esteem. Hence အရေတွက်, *n.* an enumeration, number.

ရေတွင်း, *n.* a well of water.

ရေထ, *n.* spring tides.

ရေပက်, *v.* see ရေဖြန်းကစား.

ရေပုံး, *n.* a water-bucket.

ရေပေါက်, *n.* a conductor of water, an aqueduct, spout, tap.

ရေပြွတ်, *n.* a syringe.

ရေပြွန်, *n.* see ရေပေါက်.

ရေဖရဲသီး, *n.* the water-melon.

ရေဗျည်းနာ, *n.* the dropsy, လေဗျည်းနာ.

ရေဖြန်း, *v.* sprinkle water.

ရေဖြန်းကစား, *n.* to play by spirting water, (particularly observed by the Burmans on the first day of their year,) ရေပက်.

ရေဗူး, *n.* a goglet, coojah.

ရေဘူးနှိုး, *n.* a water-bucket.

ရေမျှော်, *n.* a spring of water.

ရေမျိုချိ, *n.* the throat, gullet.

ရေမြောင်း, *n.* a canal.

ရေမြှုပ်, *n.* a bubble. Hence အမြှုပ်, *n.* do.

ရေယဉ်, *adj.* vapid.

ရေယုဒ်, *n.* a disease of the erysipelatous kind.

ရေရှိ, *n.* a kind of tree.

ရေရွတ်, *v.* to talk, speak, converse; to abuse, revile.

ရေလွှမ်း, *n.* a flood; *v.* to be a flood.

ရေဝဲ, *n.* a whirlpool, ဆေးဝင်းဝဲ.

ရေသန့်တ်, *n.* a bathing gown.

ရေသပ္ပယ်, *v.* to bathe.

ရေသဇင်း, *n.* the name of a tree.

ရေသပ္ပယ်, *v.* to bathe.

ရေဟောင်, *n.* a polite term for urine.

ရေး, *v.* to write.

ရေးကူး, *v.* to transcribe.

ရေးစား, *n.* an excelling, being better.

ရေးစားမယ်, *n.* one who is more prosperous, or better off than another.

ရေးထား, *v.* to write, compose, make, as a book.

ရေးမှတ်, *v.* to write, put on record.

ရေးရာ, *n.* an affair, business, circumstance, အခွ.

ရေးရေးစားစားရှိ, *v.* to be more prosperous, or better off than another.

ရဲအလံ, *n.* a flag, or standard.

ရဲထင်ရှိ, *n.* do.

ရဲရဲ, *adv.* an intensive to words of redness.

ရဲလှေ, *n.* a war-boat, တိုက်လှေ.

ရဲ၊, (1) *v.* to be fierce, bold, courageous, savage.

ရဲ၊, (2) *v.* to be red, light, brilliant, ထိန်၊ ပြောင်.

ရဲ၊စွမ်း, *v.* to be bold, fierce, savage, courageous.

ရဲ၊တင်း, *n.* a battle-axe.

ရဲ၊တင်းပေါက်ဆိန်, *n.* do.

ရဲ၊မက်, *n.* an army, စစ်.

ရဲ၊ရင့်, *v.* to be bold, courageous, bold, savage.

ရဲ၊ရဲ၊စူး၊စူး၊, *adv.* intently.

ရဲ၊ရဲ၊တောက်, *v.* to glitter, or glisten, as a burnished instrument of war.

ရဲ၊ဝံ့, *v.* to be bold, savage, courageous.

ရော, (1) *connective affix*, used for သော, before words of time.

ရော, (2) *v. affix, imp.* or *prec. mood ;* (see Gram.)

ရော, (3) *v.* to mix, mingle, ဆွေ.

ရောဂနွေရာဇ်, *n.* see ကပ်သိုးမှိုး.

ရောဂါ, *n.* disease, sickness, distress.

ရောဂါဝေဒနာ, *n.* do.

ရောရှက်, *v.* to wind, twist round, as vines, or creepers.

ရောရွတ, *n.* one of the states of punishment; see ငရဲ.

ရောယှက်, *v.* to mix, mingle, to sympathize with.

ရောယှက်ပေါင်းပေါ်, *v.* to have mutual feeling, to sympathize with.

ရောဟိနီ, *n.* a certain star ; see နက္ခတ်.

ရောက်, *v.* to arrive, attain, obtain, incur, ရ.

ရောက်ရက်, *adv.* confusedly, (prefixed to words of action.)

ရောက်ရက်ခတ်, *v.* to act mischievously, childishly, ဆော့ဆော့ကစား.

ရောက်ဦး၊ရောက်ရက်, *adv.* remissly, heedlessly, wanting in due respect, ကဗျောက်ကဗျက်၊ ဖိုးရိုပက်စက်.

ရောင်, (1) *v.* to be swollen, ဖော.

ရောင်, (2) *v.* to shine, glitter, emit a brightness, တောက်ပ၊ ထွန်း၊ ထိန်၊ ပြောင်၊ လျှံ.

ရောင်ခြည်, *n.* a ray of light, နေခြည်.

ရောင်တော်, *n.* a resplendence or glory emitted from deity, said to be in six streams of different colours, ရောင်တော်ခြောက်သွယ်.

ရောင်ထိုး, *n.* the knot of hair worn by Burman men.

ရောင်ရှန်း, *v.* to be swollen; to be proud, confused, vacant, heedless in mind, not to have one's thoughts about one.

ရောင်လျှိ, *n.* that part of a pagoda which is directly under the umbrella.

ရောင်း, *v.* to sell.

ရောင်းချ, *v.* to sell.

ရောင်းလွှဲ, *v.* to get rid of, or part with by selling.

ရောင်းဝယ်ခင်းဘက်, *n.* partners in trade, or business.

ရောင်းရင်း, *n.* do.

ရောင့်, *v.* to molest, trouble, worry, vex, မြောင့်၊ နှောင့်၊ ရွက်.

ရောင့်ရဲ, *v.* to be enough, be satisfied.

ရော့, (1) *affix*, denotes a slight uncertainty. It is sometimes used like the affix အောင်, which see.

ရော့, (2) *v.* to slip or slide off, &c. see ရွှော့.

ရော့, (3) *v.* to be lessened, diminished, abated, as the price of an article; see ရွှော့.

ရော့, (1) *v.* to crow, or make a *noise like a hen when her brood* is in danger.

ရော့, (2) *v.* to become old, as the leaves of trees, ရင့်၊ ယွန်း.

ရှိ, *n.* sweetmeats, ရှိမုန့်.

ရှိကျိုး, *v.* to reverence, respect, &c. see ရှိသေ.

ရှိခ, *v.* to attend upon, be in waiting, present one's self, pay obeisance, reverence.

ရှိဆွေး, *v.* to be partially spoiled, become ruined, destroyed.

ရှိသေ, *v.* to respect, pay regard to, behave in a becoming manner towards a superior, to reverence, worship.

ရှိသေစွာရှိခိုး, *v.* do.

ရှိး, (1) *n.* custom, habit, manner, precept, ထုံးရှိး.

ရှိး, (2) *v.* to be strait, upright, (applied to *either* matter or mind,) ဖတ်၊ ဖြောင့်၊ ဖွန်.

ရှိး, (3) *v.* to blame, charge with fault, စွပ်.

ရှိးစွပ်, *v.* to alledge a fault, blame.

ရှိးထုံးစံ, *n.* a custom, manner, precept, ထုံးရှိး.

ရှိးရွှတ်, *v.* to glitter, glisten, (commonly reduplicated and used adverbially,) ရှိး၊ ဖြတ်၊ အလောင်ထွတ်.

ဖြးရာ, *n.* a successor, the succeeding.

ဖြတ်, *v.* to strike, hit, hammer, beat, ပုတ်.

ဖြင့်, (1) *v.* to lean, incline, be incumbent, တိမ်း၊ ညွတ်၊ ကိုင်း.

ဖြင့်, (2) *n.* a coarse bamboo mat, used to line carts to prevent grain, &c. from falling through.

ဖြင်း, *v.* to be uncultivated, rude, be in a wild state, unpolished, untamed, unlearned.

ဖြင်းဖျ, *v.* to revolt, be stubborn, perverse, obstinate, ကျုတ်.

ဖြင်းမြှဲနှံ, (1) to divide, separate, make distinct, ခိုင်းခြား.

ဖြင်းမြှဲနှံ, (2) to rebel, be obstinate, သောင်းကျန်း၊ ပုန်ကန်.

ဖွ, *v.* to be brittle, be easily broken, to crumble, ပွ.

ရွက်, (1) *n.* a leaf; the sails of a ship.

ရွက်, (2) *v.* to carry, bear, (as an offering, or as goods, in any manner,) ဖို၊ ထမ်း၊ ဆောင်.

ရွက်, (3) *v.* to possess, have in charge; carry on, accomplish, transact business.

ရွက်, (4) *v.* to sustain, endure, as pain, or affliction, ခံ. (It is applied to things both of the present and future state.)

ရွက်ကြိုး, *n.* the ropes in the rigging of a ship.

ရွက်ခံ, *v.* to sustain, endure, as pain or affliction.

ရွက်တိုင်, *n.* the mast of a ship.

ရွက်နှာ, *n.* the edge, or border of a sail.

ရွက်နွယ်သွန်, *v.* to sprout, put forth leaves.

ရွက်ဒိ, *n.* silver, not pure, but less than 25 per cent. discount.

ရွက်ဖျား, *n.* the top of a mast.

ရွက်ထက်, *n.* the yards of a ship.

ရွက်ထမ်းကျင်, *v.* to undertake any business.

ရွင်း, *v.* to be withdrawn, lost, destroyed; to err, be void, vacant, ထတ်၊ ချွတ်; to be missing, absent, fall off, be wanting, ထွဋ်.

ရွတ်, (1) *v.* to read, peruse, pronounce, ဖတ်.

ရွတ်, (2) *v.* to be old, mature.

ရွတ်, (3) *n.* a lever.

ရွတ်ဆင်ချင်, *v.* to read, and consider upon, to commit to memory.

ရွတ်ထိုး, *n.* to apply a lever.

ရွှဲ, *v.* to move as clouds, waves, smoke, တွဲ၊ ယိမ်.

ရွှဲစည်, *n.* a kind of drum, စည်.

ရွှမ်းရွှမ်, *adv.* an intensive to words of quickness.

ရွှံ, (1) *v.* to dislike, abhor, be disgusted with, consider abominable.

ရွှံ, (2) *n.* a weaver's shuttle, ထွဲ၌.

ရွှံရှာ, *v.* to dislike, abhor, be disgusted with, ဆင်ဆုပ်.

ရွှံသီး, *n.* a weaver's quill.

ရွှံသီးလောင်း, *n.* the quill destitute of yarn.

ရွှံ့, *v.* to dread, fear, be reluctant, ကြောက်.

ရွယ်, (1) *v.* to aim, intend, design, ကြံ.

ရွယ်, (2) *v.* to dart as a spear, to threaten, ထောက်၊ ဆ.

ရွယ်, (3) *v.* to put water into a vessel, as a charm for the purpose of removing sickness.

ရွယ်, (4) *n.* age, time of life.

ရွယ်ဖွတ်, *v.* to have a purpose, to intend, design.

ရွယ်လတ်, *n.* middle age.

ရွံ့, *v.* to dislike, abhor, be disgusted with, ရွှံ.

ရွံ့ရှာ, *v.* to dislike, to avoid through disgust, to abhor.

ရွာ, (1) *v.* to threaten, make the appearance of striking, ရွယ်.

ရွာ, (2) *n.* a village.

ရွာစား, *n.* a village officer.

ရွာတည်သစ်, *n.* an astrological book, by which is determined the proper time to found cities, and by which their future destinies are known.

ဝှေ, (1) *v.* to associate, keep company with, ဖော်၊ ပေါင်း၊ တဝှေ.

ဝှေ, (2) *v.* to clear away, prepare; to plane, to hew and square timber; prepare bamboo for baskets, &c.

ဝှေ, (3) *v.* to carry, as a wallet, under the arm.

ဝှေစင်, *v.* to be clean, smooth, nice, (as any thing planed.)

ဝှေပေါ်, *n.* a carpenter's plane.

ဝှေဘဝ်, *v.* to be born at the same time, be adherents.

ဝှေလောင်း, *n.* a terrace, platform within a wall or fortification, whence missive weapons are discharged, ရင်းလျှောက်.

ရွေး, (1) *v.* to elect, choose, pick out, select.

ရွေး, (2) *v.* to purchase, ransom, (as a slave.)

ရွေး, (3) *n.* a small seed, used in weight.

ရွေးကောက်, *v.* to choose, pick out, select.

ရွေးချယ်, *v.* to choose, select, pick out.

ရွေးစယ်, *v.* do.

ရွေးဘွဲ့ဖိတ်, *n.* what cannot be got back, or redeemed.

ရွေးဖေး, *v.* to purchase, ransom, (as a slave.)

ရွေးလိုသင့်ခဲ့, *v.* to purchase a slave woman for the purpose of cohabiting with her.

ဝှေ့, (1) *v.* to change place, situation, or position; to die, ပြောင်း, (*act.* ရွှေ့.)

ဝှေ့, (2) *conj.* or *adv.* and, even, also, as much as, (generally contracted to ၍)

ဝှေ့ကျ, *v.* to fall, fall down.

ဝှေ့ပြောင်း, (1) *v.* to change place.

ဝှေ့ပြောင်း, (2) *v.* to die, ဒုက္ခ ၊ သေ.

ဝှေ့သွေ့, *v.* to fall, fall down.

ရွှိ, (1) *n.* a small black and red seed, used as beads and weights.

ရွှိ, (2) *v.* to be drawn aside, distorted.

ရွှိကြီး, *n.* a seed used in weight, one of which is equal to two ချင်ရွေး.

ရွှိတွင်း, *n.* to make beads.

ရွှိသမား, *n.* a maker of beads.

ရှ, *v.* to cut, wound, gash, lop off, ဖြတ်.

ရှက်, (1) *v.* to intersect, join ends, dovetail, စပ် ၊ ပူး ၊ ရှည်.

ရှက်, (2) *v.* to be ashamed, modest.

ရှက်, (3) *v.* to mix together, jumble, confuse, နှော ၊ ရှုတ်. Hence အရှက်, modesty, want of confidence; အရှက်ကွဲ, *v.* to put to shame, to disgrace.

ရှက်စနိုး, *v.* to be almost ashamed, appear to be ashamed.

ရှက်တင်, *v.* to mix, confuse; also to come together, cohabit after marriage, ပေါင်းဖော်. Hence အရှက်အတင်, *n.* a mixture, mingling, confusion.

ရှက်ရ, *v.* to be or feel ashamed.

ရှင်, (1) *n.* a young priest, or one who has taken the yellow cloth, but has not attained the full condition of a priest, သာမဏေ.

ရှင်, (2) *n.* life.

ရှင်, (3) *v.* to be alive, have life, have health.

ရှင်, (4) *n.* lord, master, ruler; sir, *(voc.)*

ရှင်ဆရာကြီး, *n.* a chief of hereticks, one notoriously mistaken in sentiment, တက္ကတွန်း.

ရှင်ခင်းရှင်းနာ, *n.* life.

ရှင်ခင်းရှင်ရှေ, *n.* life, sustenance.

ရှင်ဘော, *n.* lord, master, (used in addressing deity.)

ရှင်ဘုင်, *n.* king, monarch, &c. ဧကရှင်၊ ဘဝရှင်၊ မင်းတုံး.

ရှင်ဘုရင်ဘုတ်း, *n.* do.

ရှင်း, *v.* to clear away, make clear, or light, ထင်း; to disperse, remove, as rubbish, ပယ်ရှင်း; to become separate, go apart, (implying a previous union,) ကွာ; to be clean, pure, innocent, စင်ကြယ်၊ သန့်ရှင်း.

ရှင်းကွာ, *v.* to become separate, go apart.

ရှင်းထွင်, *v.* to clear away, disperse, as rubbish.

ရှင်းရှင်း, *adv.* wholly, entirely.

ရှင်, *n.* a squirrel.

ရှိရှား, *n.* the name of a certain tree.

ရှည်, *v.* to be long, (applied to time or distance.)

ရှည်လျား, *v.* to be long, (applied to time or distance.)

ရှဲ့, (1) *v.* to unite, put together, (edge to edge,) bring in contact, yoke together, စပ်၊ ရွက်.

ရှဲ့, (2) *v.* to resemble, be even, alike, equal, (applied to objects and sentiments.

ရှဲ့, (3) *v.* to be agreeable, suitable, proper, သင့်၊ ထော်.

ရှဲ့, (4) *v.* to compare, ပြိုင်ဆိုင်း၊ တိုင်း၊ ဆန့်.

ရှဲ့ပြည့်, *n.* boards for uniting edge to edge, thin planks, used in the sides of ships.

ရှိဒ်, *v.* to cut, destroy, hurt, ဖြတ်ခိုး.

ရှိန်, *adj.* Siamese, pertaining to Siam, ယွန်း.

ရွယ်, *v.* to stretch in a transverse manner, (as the strings of a drum.)

ရွာ, *n.* a wound, a gash.

ရွာ, (1) *v. affix,* indeed, alas! It conveys the idea of affection or regret in the speaker, as သွားရွာသည်, he goes, alas! သားခလေးသေရွာသည်, ah, alas! my little son is indeed dead.

ရွာ, (2) *v.* to seek or look after, make search for.

ရွာကြံ, *v.* do.

ရွာလွှေ, *v.* do.

ရွာဖွေး, *v.* do.

ရွှား, (1) *v.* to be scarce, high, dear in price, ကြုံ.

ရွှား, (2) *v.* to recede, drive away, တွင်ပါး.

ရွှား, (3) *v.* to be diffused, as odour, သင်း ။ မွှး ။ ကြဲ ။ ထိုင်.

ရွှား, (4) *n.* a kind of tree.

ရွှားဇေး, *n.* Japan earth.

ရွှားဆောင်, *n.* the medicinal oil-tree, ဇီဇောင်.

ရွှားဆောင်ကြီး, ရွှားဆောင်ခဲညို, ရွှားဆောင်မြင်းနား, ရွှားဆောင်ဝက်ဆက်, ရွှားဆောင်ဖြဴးဒ်, ရွှားဆောင်ဝက်ပတ်, ရွှားဆောင်သိင်္ဂနိတ်, *n.* varieties of the medicinal oil-tree.

ရွှားဆောင်း, *n.* a general name for the varieties of the prickly pear, or euphorbium.

ရွှားပါး, *v.* to be scarce, dear, high in price.

ရှိ, *v.* to be, have, become, ဖြစ်.

ရှိခိုး, *v.* to worship, pay homage, by putting the hands together, and raising them to the forehead.

ရှိတုံးခါ, or ရှိတုံးတွင်, *adv.* while; see ဆုတုံး.

ရှိန်, *v.* to be insufferably hot. Hence ဆရှိန်, *n.* insufferable or excessive heat.

ရှိန်ကော, *v.* do.

ရှိရှား, *n.* the name of a certain tree.

ရှိရှိ, *adv.* even with, like as.

ရှိလေဆဖျ, *adv.* all whatsoever, as much as there is.

ရှိသမျှ, *adv.* do.

ရှု, *v.* to look at with attention, see, behold, ကြည့်.

ရှုဆိတ်, *v.* to long to see, feel anxious to behold, not averse to, ကြည့်ချင်း ။ မည်းငွေ့.

ရွတ်, *v.* to be confused, jumbled together, ထွေး. Hence စာရွတ် ဆာတိး, *n.* a confused collection, a jumble.

ရွဆိုး, *v.* to reproach, defame, slander, disgrace; to lessen, in value, esteem, or height.

ရွှံး, *v.* to lose, as in a law-suit; receive or suffer loss, be defeated, overcome.

ရွှံးဒံ့, *v.* do.

ရွှတ်, (1) *v.* to smell, kiss, ရှူ • နှတ်.

ရွှတ်, (2) *v.* to swallow, inhale, as the breath, လေ • ရွှိ.

ရွှတ်, (3) *v.* to be diminished, contracted, (applied to the mind,) ထော့.

ရွှတ်ချ, *v.* to be diminished, contracted.

ရွှေ့ဖျော်, *v.* to look forward, behold at a distance, anticipate, expect, ဖျော်လင့်.

ရွှံး, *v.* to be unattainable, unequal to, (as means to the end;) to lose, (as a bet,) ဆုံး • ရှုံး.

ရွှင့်, *v.* to shrink up, shrivel, be contracted.

ရှုံး, *v.* see ရွှံး.

ရှိုံ့, *v.* to stick out, as the lips, to pout.

ရှိုံ့, *v.* to shrink, shrivel, be contracted.

ရှူ, *v.* to draw up, or in, as the breath, to respire, inhale, kiss, smell, ရွှတ် • နှတ်; to send out the breath with a hissing noise.

ရှူးပျံ့, *n.* a flying squirrel.

ရှေး, *n.* before time, ancient time.

ရှေးကခန့်, or ရှေးကခန့်ထား, *v.* to predestinate.

ရှေးကပြော, *v.* to predict, foretel.

ရှေ့, *adv.* or *prep.* forward, before, near, in presence of.

ရှေ့လေခံမှုး, *n.* a royal register.

ရှေ့ထိုး, *n.* the mark placed over ာ, thus ေ.

ရှေ့နေ, *n.* a pleader, a substitute, one who speaks for another.

ရှေ့နေစကား, *n.* a plea.

ရှေ့နေပြော, *v.* to plead.

ရှေ့ပေါက်, *n.* the mark း, tending to lengthen the syllable; see Grammar.

ရှေ့ဖတ်, *v.* to read onward.

ရှေ့ဆက်, *n.* the front side, the east side.

ရှေ့ဖျက်နှာ, *n.* towards the east, in an eastern direction.

ရှေ့မှ, *prep.* before, as အိမ်ရှေ့မှ, before the house.

ရှေ့ရှု, *adv.* before, (in presence,) strait before.

ရှေ့သွား, *v.* to go forward, go before (another.)

ရှဲ့, *v.* to shun, avoid, to put, or go on one side, လွှဲ။ ဝယ်။ လွှဲဝယ်။ ရှောင်။ ဗဲ့။ ရှောင်ရှား.

ရှောက်, (1) *n.* a citron.

ရှောက်, (2) *n.* an adulterer.

ရှောက်, (3) *v.* to walk or cross over, (as a road, bridge, or plank.)

ရှောက်ပြုံ, *n.* the name of a certain tree, the sweet citron.

ရှောက်းဒေဒ်, *n.* an adulterer, ဝင်စေဒ်.

ရှောင်, (1) *v.* to shun, avoid, go out of the way, err, လွှဲ.

ဝှောင်, (2) *v.* to conceal, secrete, cover up, ပုန်း။ လျှို့.

ရှောင်ကြဉ်, *v.* to shun, avoid, err, go out of the way.

ရှောင်ထင်, *adv.* immediately, quickly, ချက်ချင်း။ ရှောင်ထခင်ဆာပင်ပေါက်, to sprout, or spring up immediately or very soon.

ရှောင်ရှား, *v.* to shun, avoid, err, go out of the way.

ရှောင်လွှဲ, *v.* do.

ရှော့, *v.* to let go by degrees, to lessen, diminish, လျော့.

ရှော်, (1) *v.* to wash, as clothes, (commonly written လျော်.)

ရှော်, (2) *n.* strips of trees for the purpose of binding bundles.

ရှိုးရှိုး, or ရှိုးရှိုးရှိုးး, or ရှိုးရှိုးမှိုးးရှိုးး, *adv.* intensive to words of taste or colour.

ရှို, *v.* to hide, conceal, secrete, ဖွက်။ လျှို့.

ရှိုက်, *v.* to grieve, sigh. Hence ဆရှိုက်, *n.* a sigh.

ရှိုင်း, *v.* to be hollow, deep, concave, နိမ့်။ ချိုင့်။ ဟိုက်။ ဟောက်.

ရှင်, *v.* to rejoice, exult, be delighted, ဖြိုးထူး.

ရှင်ပ, ရှင်ပျော်, ရှင်ဖြိုး, ရှင်လန်း, *v.* do. မိန်းရှင်, *n.* a distinguished harlot.

ရှန်း, (1) *v.* to be bright, shining, ပြောင်။ လင်း.

ရှန်း, (2) *v.* to be wet, moist, ရှိ။ စွတ်; to shed tears, weep profusely, ငို.

ရှန်း, (3) *v.* to be full, luxuriant, as a tree with leaves or fruit; to be green and flourishing, ပြင်း။ စိမ်း.

ရွှဲနေ့ယို, *v.* to be wet, moist, shed tears.

ရွှဲရွှဲနေ့, *adv.* denoting clearness, free from confusion.

ရွှဲနေ့ရွှဲနေ့ကြည်ကြည်, *adv.* do.

ရွှဲနေ့ရွှဲနေ့ထွန်းထွန်း, *adv.* do.

ရွှဲနေ့, *n.* mud, mire, ဆွေး.

ရွှဲနေ့ရွှဲနေ့, *adv.* soft, muddy.

ရွှဲး, *v.* to be wet, soft, soaked, စွတ်.

ရွှဲ, *v.* to be soft, muddy, ဆွေး.

ရွှဲပွတ်, *n.* mud, mire.

ရွှေ, *n.* gold; *adj.* royal, (sometimes prefixed to proper names.)

ရွှေကဝ်, *v.* to gild, overlay with gold.

ရွှေကျင်, *v.* to sift earth in search of gold.

ရွှေကျင်ဦး, *n.* gold found in the earth.

ရွှေစက်ထေ, *n.* the golden or royal feet.

ရွှေထုံး, *n.* an image made of wood, and overlaid with gold; a bar, or log of gold.

ရွှေထောင်, *n.* a state of royalty.

ရွှေထောင်ထက်, *v.* to ascend a throne, or attain a state of royalty.

ရွှေတောင်ရ, *v.* do.

ရွှေထီး, *n.* a gilt (or what is termed a gold) umbrella.

ရွှေနှိး, *n.* a royal palace.

ရွှေပန်း, *n.* a royal flower; (figuratively, the male or female genitals, previous to puberty.)

ရွှေပန်းတိဆ်, *n.* a goldsmith.

ရွှေပလ္လင်, *n.* a royal seat, or throne.

ရွှေပြည်မိုး, *n.* a species of bird of a yellow colour.

ရွှေပဝါးထေ, *n.* the under part of the foot of a king, or of deity.

ရွှေဘဝါးတော်ကောက်, *n.* a royal footstool.

ရွှေဘွား, *n.* the under part of the foot of a king, or of deity.

ရွှေဘွားတော်, *n.* do.

ရွှေရွှေ, (1) *adv.* smoothly, handsomely.

ရွှေရွှေ, (2) *adv.* expressive of the sound made by pronouncing the word itself.

ရွှေလုံး, *n.* gold beads, or beads gilt with gold.

ရွှေလောင်း, *n.* a gilt or royal boat.

ရွှေလွှေ, *n.* a royal or gilt boat.

ရွှေ့, *v.* to cause to change place or situation, to move, shove out of the way.

လ.

လ, (1) *n.* the moon.

လ, (2) *n.* a month. The months have 29 and 30 days alternately, and every third year admits of an intercalary month.

လဆိုင်းပြဲ, *n.* the halo or disk of the moon.

လက်စ, (1) *num. affix,* as သေနတ်နှစ်လက်, two muskets; (see Gram.)

လက်, (2) *n.* a certain term used in astrology.

လက်, (3) *n.* the hand.

လက်အုပ်, *n.* the hands joined together, as in the act of worship.

လက်အုပ်ချီ, *v.* to join the hands as in the act of worship, and raise them to the forehead; to worship.

လက်ဦး, *adv.* before, previous, ရှေးဦး.

လက်ဦးတင်, *v.* to lift the hands to the forehead in act of obedience or respect.

လက်ကတိုး, *n.* the armpit, ကြိုးတွင်း ၊ ဆက်ကတိ.

လက်ကအုပ်ထိုး, *v.* to wear the upper garment over the left shoulder, and under the right arm.

လက်ကောက်, bangles, or rings for the wrist.

လက်ကောက်သက်သေ, *adv.* discreetly, (used with words of time.)

လက်ကောက်ဝတ်, *n.* the wrist.

လက်ကျည်း, *n.* the whole arm.

လက်ကျဉ်းလမ်း, *n.* a lane, small road.

လကဒ်, *n.* mortar, plaster.

လကုန်, *n.* the close of a lunar month.

လကူး, *n.* the change of the moon.

လကျပ်, *n.* a lunar eclipse.

လက်ျာ, *n.* the right hand side.

လကြေး, *n.* marble, or alabaster.

လကွင်း, *n.* a pair of brass plates played together.

လကွယ်, *n.* the disappearing of the moon, as at the change.

လက်ခ, *n.* wages for services or business in handicraft.

လက္ခ, *n.* do.

လက္ခဏာ, *n.* a sign, mark, token, a specific mark.

လက္ခဏာကျမ်း, *n.* works on physiognomy.

လက်ခတ်, *n.* a mallet, mall, ဆောက်ဒိုက်.

လက်ခဝှိ, *n.* the lathe of a loom.

လက်ခံ, (1) *n.* a copy of any writing.

လက်ခံ, (2) *v.* to harbour, protect, screen from justice.

လက်ခံ, (3) *v.* to agree, consent to, acquiesce in.

လက်ခုပ်, (1) *n.* the hand joined together, as in the act of holding water. Hence တစလက်ခုပ်, *n.* a handful.

လက်ခုပ်, (2) *n.* the name of a certain tree.

လက်ဆုပ်, (3) *v.* to catch, or lay hold of, with a striking motion.

လက်ခုပ်ခတ်, *v.* to clap the hands by way of derision.

လက်ခုပ်ဘီး, *v.* do.

လက်ခုပ်လက်ဝှိ, *adv.* turning over and over.

လက်ခုပ်သီး, *n.* the block of a ship.

လက်ခုံ, *n.* the back of the hand.

လက်ခေါက်, *n.* the knuckles.

လက်ချည်း, *adv.* empty handed.

လက်ချွေး, *n.* borax.

လက်ချောင်း, *n.* the fingers, လက်သြွး.

လက်ခြေကျည်း, *n.* the arm and leg.

လက်ငင်း, *n.* giving payment individually, ready money.

လက်စတင်းသင်း, *adv.* or *adj.* unfinished.

လက်စမ်း, *v.* to lift or feel of with the hand by way of trial.

လက်စမြှိုး, *adj.* unfinished, incomplete.

လက်စသတ်, *v.* to finish off, give the finishing stroke.

လက်စားချေ, *v.* to retaliate, revenge, take satisfaction.

လက်စွပ်, *n.* any thing worn on the hand; a ring.

လက်စွဲ, *v.* to take in the hand, to cleave to the hand.

လက်ဆစ်, *n.* a finger joint, wrist joint.

လက်ဆန့်, *v.* to stretch out the arm.

လက်ဆုပ်, *v.* to double up the fist.

လက်ဆောင်, *n.* a present, gift.

လက်ဆောင်ကာရ, *n.* do.

လက်ဆောင်ထိုး, *v.* to bribe.

လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ, *n.* a gift, present.

လက်ဆွတ်း, *n.* the hands formed into a cavity for the purpose of holding water, grain, &c. လက်ဖက်.

လက်ညှိုး, *n.* the forefinger, the fingers in general.

လက်တဆုပ်, (from လက်ဆုပ်,) *n.* a handful.

လက်တာဘိ, *n.* an artificer.

လက်တဲ, *v.* to join together, to join in marriage.

လက်တဖက်, *n.* (from လက်ဖက်,) the arms full, or a handful.

လက်တံ, *n.* an arm; an arm or limb of a tree.

လက်ထက်, *n.* the reign of; the days of.

လက်ထပ်, *v.* to marry, join together in marriage.

လက်ထပ်မင်္ဂလာ, *n.* marriage.

လက်ထိပ်, *n.* the tip of the finger.

လက်ထုပ်, *n.* the name of a certain tree.

လက်နက်, *n.* a weapon of any kind; see စက်.

လက်နက်ကိုင်, *n.* a soldier, one who holds weapons of war.

လက်နက်စုံ, *n.* an armour complete.

လက်ပုန်း, *v.* to strike the shoulders with the palms of the hands previous to fighting, as a kind of defiance, or for the same purpose that a person disposed to fight strikes his fists together.

လက်ပုန်းပေါက်, *v.* to clap the hands, လက်ခုပ်.

လက်ပုန်းပေါက်ခတ်, *v.* do.

လက်ပံ, *n.* the large cotton tree.

လက်ဖြင်, *n.* a shoulder blade.

လက်ပြန်ချည်, *v.* to tie the hands behind, ကျောင်.

လက်ပွေ့ *v.* see လက်ပုန်း, to strike, &c.

လက်ပွေ့ခတ်, *v.* see လက်ပုန်း, to strike, &c.

လက်ဖက်, (1) *v.* to fold in the hands or arms.

လက်ဖက်, (2) see လက်ဆွတ်း.

လက်ဖက်, (3) *n.* the tea leaf.

လက်ဖက်အိုး, *n.* a tea-pot.

လက်တက်ခြင်း, *n.* a slender basket for the purpose of packing tea leaves.

လက်တက်တင်, *n.* do.

လက်တက်ခြောင်း, *n.* a bamboo filled with tea, given as a present at funerals.

လက်ဖမိုး, *n.* the back of the hand.

လက်မို့, *n.* the arm between the wrist and elbow.

လက်ဖျောက်တီး, *v.* to snap, rub, or make a noise with the thumb and finger.

လက်ဖြန်, *v.* to rub the thumb and finger together.

လက်ဖြန်တီး, *v.* to make a noise by rubbing the thumb and finger together.

လက်စွဲ, (1) *n.* a charm bound upon the arm.

တင်ဖြဲ, (2) *v.* to bestow a portion, heritage, or dowry.

လက်ဖွဲ့စွာ, *n.* a heritage, portion, dowry.

လက်မ, *n.* the thumb.

လက်မတင်, *n.* about the length, breadth, or size of the thumb.

လက်မရှိ (သူ,) *n.* an executioner.

လက်မောင်း, *n.* the arm above the elbow.

လက်မှတ်, *n.* a certificate, signature.

လက်ယာ, or လက်ျာ, *n.* the right hand, or side.

လက်ယာခံတောင်း, *n.* the right side.

လက်ရ, *n.* what comes to hand, a prisoner, &c.

လက်ရမ်, *v.* to beckon with the hand.

လက်ရာခံတောင်း, *n.* the right side.

လက်ရာခုံပါး, *n.* do.

လက်ရုံး, *n.* the arm.

လက်ရေး, *n.* a manuscript.

လက်ရေးပုံ, *n.* the copy of a handwriting.

လက်ရှက်, *v.* to join the hands, intertwine the fingers.

လက်ရှုစ်က, *v.* to dance, that is, to move the hands with the feet, after the manner of eastern dancing.

လက်လည်, or လက်လယ်, *n.* the middle finger.

လက်လိမ်းလေးခိတ်, *v.* to retail, deal out by little and little.

လက်ဝါး, *n.* the palm of the hand.

လက်ဝါးအုပ်, *v.* to cover with the palms of the hand.

လက်ဝါးကပ်, *n.* a cross, or any thing to which the palms of the hands are fastened.

လက်ဝါးကပ်တိုင်, *n.* do.

လက်ဝဲ, *n.* the left hand, or side.

လက်သစ်, *n.* a finger's breadth.

လက်သည်း, *n.* the finger nails.

လက်သန်း, *n.* the little finger.

လက်သမား, or လက်သွား, *n.* a carpenter.

လက်သမ်း, *n.* the back of the hand.

လက်သာ, *n.* a barber, ဆံတွဲသည်.

လက်သီး, *n.* the fist.

လက်သီးနှင့်ထိုး, *v.* to box, or strike with the fist.

လက်သီးဆုပ်, *n.* the fist.

လက်သုံး, *n.* the arm of a chair, staircase.

လက်သုံ့, *n.* do.

လက်သူကျယ်, *n.* the finger next to the little one.

လက်သဲ, *n.* the finger nails.

လငပုတ်ဖန်း, *n.* the seizure of the moon by ပုတ်, or အသူရိန်, *i. e.* an eclipse.

လင်, *n.* a husband.

လင်္ကာ, *n.* any well-written piece of composition, poetry.

လင်္ဂွင်း, *n.* cymbals.

လင်ဖောင်, *n.* an adulterer, သဃောက် ၏ ကျွေး.

လင်ဖောင်ထား, *v.* to commit adultery, (as a man.)

လင်ဗန်း, *n.* a tray, or any flat vessel of metal.

လင်ဘိုင်, *n.* a kind of fish.

လင်မယား, *n.* husband and wife.

လင်း, *n.* light; *v.* to be light, bright, clear, ကြည်.

လင်းအား, *adv.* dawn of day, early in the morning.

လင်းအားကြီး, *adv.* do.

လင်းခါနီး, *adv.* do.

လင်းချွေး, *n.* the hanging bat, or flying fox.

လင်းတ, *n.* a vulture.

လင်းတင်, *n.* the membrane on leather, or skin previous to tanning.

ထင်ခို, *n.* the small mouse-sized bat.

ထင်းခြန်, *adv.* head downwards, upside down.

ထင်းခြိန်, *n.* a small black imitation bird, having a short bill, and long tail.

ထင်းယဉ်, (1) *n.* a sail of a ship or boat, &c.

ထင်းယဉ်, (2) *n.* the top of a ship's mast.

ထင်းခွ, *n.* a species of hawk larger than the kite, an eagle.

ထင်းခွန်း, *n.* a species of fish.

ထင်းထင်းခွဲ, *v.* to be enlightened, have a knowledge of a subject.

ထင်းလု, *adv.* dawn of day, early in the morning.

ထင်းလေး, (1) *n.* a bow from which arrows are discharged.

ထင်းလေး, (2) *n.* Sagittarius.

ထင်းလွန်း, *n.* the name of a certain tree.

ထင်ဝက်, *n.* the largest kind of bat.

ထင့်, (1) *n.* a stage, platform.

ထင့်, (2) *v.* to tarry, wait for, ငံ့၊ ဝန့်၊ စောင့်; to expect, anticipate, မျှော်.

ထင့်, (3) (with ဖ prefixed to the root,) *v. affix,* expressing prohibition, as မသွားထင့်, go not.

ထင့်ကစား, *v. affix,* though, as သွားထင့်ကစား, though he go.

ထင့်စင်, *n.* a stage, platform; *also* a watch-tower, watch-house.

ထင့်ဖြီး, *v. affix,* sign of the pluperfect tense.

ထင့်မည်, *v. affix,* sign of the second future tense.

ထစ်, *v.* to leave behind, forget, mistake, to be lost, missing, ပျောက်၊ ဈေး၊ သတိထစ်၊ သတိထစ်ဟင်း. (*act.* ထွစ်.)

ထစ်ယိုရွင်း, *v.* to be vacant, empty, opened, ရွင်း.

ထစ်ထတ်, *v.* do. (most commonly used.)

ထစ်လျူ (ရှိသည်,) *v.* to be doubtful, dubious, uncertain, at a stand about what to do or say.

ထစ်ဟင်း, (1) *v.* see ထစ်ထတ်.

ထစ်ဟင်း, (2) *v.* to be bewildered, stupefied, drunken.

ထဆန်း, *n.* the waxing of the moon.

ထဆန်းပက္ခ, see ဝက္ခိကဖတ်.

ထဆုတ်, *n.* the waning of the moon.

ထဆုတ်ပက္ခ, *n.* see ဝက္ခိကဖတ်.

လည်, (1) *v.* to turn, walk or move round, wander about, လည်လာ ၊ လှည့်ပတ်.

လည်, (2) *v.* to understand, သိ ၊ လယ် ၊ နားလည်.

လည်, (3) *n.* the secret parts of men.

လည်, (4) *n.* the neck, throat.

လည်ကုတ်, *n.* the bottom of the back part of the neck, ကုတ်ဆတ်.

လည်ချောင်း, *n.* the upper part of the alimentary canal, the gullet.

လည်ချောင်းရည်, *n.* do. ရေမျိုး.

လည်ခြိုင်, *n.* the bottom of the neck.

လည်ဆံ, *n.* down or hair on the neck.

လည်တိုင်, *n.* the neck, throat.

လည်ပင်, *n.* do. ချောင်း.

လည်ပင်စည်း, *n.* a neckcloth.

လည်ပြည်း, *n.* a dewlap.

လည်မျိုး, *n.* the throat, gullet, ရေမျိုး ၊ စားဝင်.

လည်ရွဲ, *n.* a necklace, of any kind.

လည်း, (1) *conj.* and, also ; သော်လည်း, though, notwithstanding.

လည်း, (2) *v.* to change, exchange, ထည်.

လည်း, (3) *int. affix,* (see Grammar.)

လည်း, (4) *adv. affix,* also, (applied to any part of speech.)

လည်း, (5) *v. affix, subj. mood,* if ; see လျှင်.

လည်း, (6) *v. affix,* sign of the second pers. imp. mood.

လည်း, (7) *v.* to lie, lean, be recumbent, ဆဲ.

လည်းကောင်း, *conj.* and, also, (by contraction ၎င်း, or ၎င်.)

လည်းလျောင်း, *v.* to lean, be reclined, low, in a recumbent posture, တိုးဝှေ့ ၊ လျောင်း.

လတ်, (1) *v.* to be fresh, good, new, beautiful, စိမ်း.

လတ်, (2) *v.* to be empty, vacant, exempt, without, ကင်း ၊ လွတ် ၊ လွတ်လတ်. Hence အလတ်, *n.* emptiness, vacancy, disengagedness. အလတ်ရွယ်, or ရွယ်လတ်, middle age.

လတ်တလော, *adv.* in an instant, in a moment, instantly.

လတ္တန့်, or လတ်တန့်, *v. affix,* sign of the indicative mood, future tense.

လတ်လတ်, or လတ်လတ်လန်းလန်း, *adv.* flushingly, gaudily.

လတ်လန်း, *v.* to be fresh, new, good, beautiful.

လထီးလောင်း, *n.* halo, or disk of the moon.

လန့်, *v.* to turn over, or round, capsize, ပြောင်းပြန့်.

လန်း, (1) *v.* to gape, expand, be open, &c. see ဖြဲ.

လန်း, (2) *v.* to be fresh, look beautiful, be verdant, လင်းထယ်၊ လှ၊ ဝိမ်း.

လန်းဖြတ်, *v.* to be fresh, look beautiful, be verdant.

လန်းလန်း, *adv.* gaudily, flushingly.

လဝ်, (1) *euph. affix*, mostly used before သော်.

လဝ်, (2) *n.* profit, any thing gained or obtained, a blessing, ဆုလဝ်.

လဝ်, (3) *an astrological term.*

လဝ်သဝ်, *n.* any thing gained or obtained, (as a present.)

လဝ်သဝ်ပကာ, *n.* an offering, a gift.

လဝ်သဝ်ပကာရ, *v.* to get gain, obtain profit.

လဝ်သဝ်ပကာရောက်, *v.* do.

လဲ့, *n.* a hermaphrodite, သဃောဒ်.

လဲ့, *n.* the hump on the shoulders of cattle.

လဖြည့်, *n.* full moon.

လဖြည့်ကျော်, *n.* the moon when past the full.

လမူသီး, *n.* a kind of fruit growing in salt-water ground.

လဒ်း, (1) *n.* a road, way, path.

လဒ်း, (2) *v.* to step, move, သွား၊ ဧ၌.

လဒ်းကျဉ်း, *n.* a lane, small road, ကွေ့.

လဒ်းခြောင်း, *n.* a road, path, way.

လဒ်းစဝိုး, *n.* do. ခြိုး.

လဒ်းဆိုး, *n.* the end of a way, a confluence of ways.

လဒ်းပြသည်, *n.* a guide.

လဒ်းမ, *n.* a main or principal road.

လဒ်းမွာ, *n.* a small road, or pathway.

လဒ်းဝ, *n.* a bye-path, lane, the opening of a road.

လဒ်းသေး, *n.* do.

လယ်, (1) *v.* to understand, သည်၊ ခံးသည်.

လယ်, (2) *n.* a field, paddy field.

လယ်ကွက်, *n.* rice fields marked out into parcels, an inclosure.

လယ်ခေါင်ရှဉ်း, *n.* a kind of flower, destitute of fragrance.

ထယိထွန်သမား, *n.* a ploughman.

ထယိဖြင်, *n.* an extensive field, or surface.

ထယိလုပ်, *v.* to plough or cultivate a field.

ထယိသည်, *n.* a husbandman.

ထယိသား, *n.* a countryman, in distinction from a townsman.

ထရောင်, *n.* moon-light.

ထဝန်းတော်, *n.* the rising moon.

ထသာ, *v.* to be moon-light, the moon is beautiful.

ဿာ, (*Pali,*) *n.* vacuity, emptiness.

ဿတာ, (*Pali,*) *n.* quickness, lightness, လျင်မြန်.

ဒီ, *v.* to grow long, become extended, ရှည်.

ဒီစား, *v.* to tie up with a long string; to be appointed to a remote situation.

ဒာ, (1) *v.* to come, arrive, ရောက်.

ဒာ, (2) *int. affix,* used in a familiar manner.

ဒါထဲ, *v. affix,* see ထဲ.

ဒါး, (1) *v.* to go, move, go from, depart, သွား.

ဒါး, (2) *n.* a mule, မြင်းဒါး.

ဒါးချင်း, *n.* a transition from one state of existence to another, ဂတိ.

ဒါးဒါး, *adv.* at all, as ဒါးဒါးမဖြို့, he does nothing at all.

ဒီ, *part. aff.* see တွင်.

ဒီင်, (1) *n.* a sort, kind.

ဒီင်, (2) *n.* a kind of turtle.

ဒီင်, (3) *n.* organs of generation, whether male or female.

ဒီင်သကတိ, (from ဒီင်, a shape, and သကတ္တ, self,) *n.* identity, or one's own shape or features, in distinction from that of others.

ဒီတိကူည်, *n.* the name of a certain tree.

ဒီတိထက, *adv.* glitteringly.

ဒီန်, *n.* the penis, ဦးတော်နိမိတ်.

ဒီဝ်, (1) *n.* a title, signature, address, (as of a book or letter.)

ဒီဝ်, (2) *n.* a turtle, tortoise.

ဒီဝ်, (3) *v.* to roll up, or fold, ခေါက်ရုပ်.

ဒီဝ်ပြာ, *n.* a butterfly, ပံလှ.

ဆိုပုဿိ, *part. affix*, see ဘုဿိ.

ဆိုဟုန်, *n.* frankincense.

ဆိန, *v.* to twist, wrench, twist round, to use deceit.

ဆိနဆိုး, *v.* to dissemble, deceive, (applied to trade.)

ဆိဗ္ဗာ, *v.* to be wise, cunning, prudent, knowing, ထက်.

ဆိမ္ဗေါ်သီး, *n.* a lemon, or orange.

ဆိမထစ်, *v.* see ဆိန.

ဆိနထည်, *v.* to dissemble, play the hypocrite, ကောက်ဆိန.

ဆိန်း, *v.* to spread, spread over, anoint, besmear, လူး ၊ ကျံ ၊ မံ.

ဆိန်းသန်, *v.* do.

ဆိန့်, (1) *v.* to roll over and over, ဆိန့်.

ဆိန့်, (2) *a euph. affix.*

ဆိစယ်, *v.* to ask, enquire, interrogate, မေးမြန်း.

ဆိဆယ်, *v.* to plan, scheme, design, စီစဉ်ဖြင်း ၊ ကြံစည်.

လိုး, *n.* the penis.

လိုးဥိး, *n.* the scrotum.

လိုးမွေး, *n.* the hair about the genitals.

လု, (1) *v.* to plunder, take by force, seize at random.

လု, (2) *v. affix, future tense infinitive mood*, as သွားလု, about to go. This affix retains the same meaning whatever affixes of tense may be superadded; see Gram.

လုဉ, *n.* an abbreviation of လုလဉ, which see.

လုဆို, *v.* to contradict, dispute, ငြင်းခုံ.

လုဘိ, *v.* to make, perform, do, ၍ ၊ ကျိုဉ.

လုဘိ, (2) *v.* to shake, tremble, တုန်; (*act.* လှုတ်.)

လုတ်ကတိ, *v.* to be difficult of performance, ဆောကတိ.

လုတ်ကိုဉ, *v.* to do, make, perform.

လုတ်ကျ, *v.* to fall, slip off, or away.

လုတ်ကျွေး, *v.* to serve, administer to, feed. Hence အလုတ်အကျွေး, *n.* a servant, attendant.

လုတ်သတိ, *adv.* tremblingly, shiveringly.

လုနီးပြီး, *v. affix*, about to be.

လုပ်, *v.* to do, make, perform, လုတ်.

လုပ်ကိုဉ, *v.* to work, do work, perform.

လုပ်ကျင်း, (1) *n.* a gargle.

ထုပ်ကျင်း, (2) *v.* to gargle the mouth.

ထုပ်ကြဲ, *v.* to destroy, kill, put to death.

ထုပ်ဆေး, *n.* a gargle.

ထုပ်ဆောင်, *v.* to work, do, do work, perform.

ထုပ်ထိုင်း, *n.* a burying place, သုသန်၊ သင်္ဂြိုဟ်း.

ထုပ်ရည်ကြဲရည်, *n.* skill, faculty.

ထုဗ်, (1) *v.* to cover, overspread, be concealed, covered.

ထုဗ်, (2) *v.* to be water-proof, air-tight, perfectly secure, ခိုင်၊ ထိုခိုင်.

ထုဗ်ထ, *n.* see လုလ.

ထုထက်, *v.* to plunder, take by force, seize at random.

ထုရုက်, *v.* do.

ထုထင်, *n.* an inferior officer, a sheriff, constable.

ထုလ, *n.* exertion, diligence, အားထုတ်. လုလဖြိသဖြင့်, by using diligence, by perseverance, by or through exertion.

ထုံ, (1) *v.* to be warm.

ထုံ, (2) *v.* to be tight, secure, safe.

ထုံဖြိ, *v.* to be tight, secure; to cover, overspread.

ထုံပတ်, *adv.* all round, the whole of, around the circumference of any thing.

ထုံပနီသီး, *n.* a kind of fruit.

ထုံထုံ, *adv.* tightly, safely, securely.

ထုံး, (1) a contraction of ဆထုံး, which see.

ထုံး, (2) *v.* to wind, twist round, as into a ball.

ထုံး, (3) an affix to nouns and verbs, and conveys the idea of wholly, entirely, all, the whole, &c. as တလျောက်လုံး, all along; သင်္ဘောတစင်းလုံး, the whole ship.

ထုံး, (2) *num. affix*, as ကိုးနှစ်ထုံး; two pots, (see Gram.)

ထုံးထွေး, *v.* to wrestle, နပန်းထုံး.

ထုံးပတ်, (1) *n.* a circuit, circumference, ပတ်ထုံး.

ထုံးပတ်, (2) *v.* to collect around, assemble, စု၊ ဝေး၊ ပေါင်း.

ထုံးရင်း, *v.* do.

လူ, *n.* a man, mankind; sometimes used in a vague sense to mean the three orders of rational beings, viz. Men, Nats, and Bramhas.

လူစု, *n.* a collection of people, a multitude.

လူငေးနဲ့, *n.* a miser.

လူထွက်, *v.* to renounce the priesthood, and become a common man again.

လူပု, *n.* a dwarf, a man short in stature.

လူဖြစ်, *v.* to perform the duties of a man, in distinction from those of a priest; to act like a man.

လူပြိုး, *n.* a young man.

လူပြိုးရာ, *n.* the venereal disease.

လူယောင်, *n.* the appearance of a man, လူရောင်.

လူရွှတ်, *n.* a mob, riot, confused collection of people.

လူဝံ, *n.* an ourang-outang.

လူသငယ်, *n.* a child, children.

လူသေကောင်, *n.* a dead body, a corpse, ဆင်လောင်း.

လူး, (1) *n.* one kind of paddy, barley.

လူး, (2) *v.* to turn over, remove from side to side.

လူး, (3) *v.* to anoint, rub over, besmear, ခြဉ်း သိဉ်း. Hence ဆလူးလူး, *adv.* dirtily, filthily.

လူးစပါး, *n.* one kind of paddy, barley.

လူးလာ, *v.* to go backwards and forwards.

လူးလာသွား, *v.* do. Hence တလူးလာလာ, *adv.* backwards and forwards.

လေ, (1) *n.* wind.

လေ, (2) *v. affix, imper. or prec.* (see Gram.)

လေ, (3) *euph. aff.* used with nouns and verbs; ဖြိုလေပြီး, or ဖြိုလေခဲ့ပြီး, having, or had done.

လေ, (4) *v. affix*, persistive, as ရှိသည်လေ, it certainly is.

လေခတ်, *v.* the wind blows, or strikes, လေပုတ်၊ လေတိုက်.

လေချွန်, *v.* to whistle.

လေဆာင်း, *n.* a moderate breeze, a zephyr.

လေထက္ကရ, *n.* the pleurisy,

လေတက်, *n.* wind rising in the stomach.

လေတံခွန်, *n.* a paper-kite.

လေတူလာ, *n.* a species of rheumatism.

လေတိုက်, *v.* the wind blows, or strikes.

သေထုကိ, *v.* see ဒီးပေါကိ.

ထေနာ်ခိုတိစက်, *n.* the colic, flatulence.

လေဖြင်း, *n.* a strong wind.

ထေဖြည်, *n.* a cool wind.

ထေဖြည်နာ, *n.* the dropsy.

တေဖြ, *n.* a gentle breeze.

ထေပွ, *n.* a whirlwind.

ထေမိုတိုင်း, *n.* a tempest, hurricane.

ထေရာဆု, *adv.* wherever, wheresoever.

ဂေထံ, *n.* an auction.

လေဆာ, *n.* a window, because it pleasantly admits the wind, ပိတင်း.

လေဆာတံခါး, *n.* do. ဖြတင်း.

ထေသွင်းတံခါး, *n.* do.

လေး, (1) *adj.* four.

လေး, (2) *v.* to fear, reverence, be in awe of, ထိ.

လေး, (3) *n.* a bow.

လေး, (4) *v.* to be heavy, ponderous. Hence အလေး, *n.* weight.

လေးချ, *v.* to discharge an arrow.

လေးဂိုင်း, *n.* the rim or wooden part of a bow.

လေးစား, *v.* to fear, reverence.

လေးဆွဲင်း, *n.* cloves.

လေးသို့, *n.* a bow-string.

လေးတင်, *v.* to draw a bow.

လေးထောင့်, *n.* four cornered.

လေးဒူး, *n.* the handle of a bow.

လေးနှက်, *v.* to be pleasant, satisfying, cheering, အရသာလေးနှက်.

လေးဖြစ်, *v.* to discharge arrows from a bow.

လေးမျက်နှာ, *n.* four points of the compass, four sides.

လေးဖြင့်, see အခါလည်, *v.* to delay, be distant in time, be a long time, အခါလေးဖြင့်.

လေးဖြတ်, *v.* to love, esteem, respect, ဖြတ်နိုး နှစ်သက်.

လေးမြား, *n.* an arrow, မြား.

လေးလန်, *v.* to be slow, to delay.

လေးသမား, *n.* an archer.

ကဲ့, *v.* to be acquainted with, accustomed to.

ကဲ့ကျွမ်, *v.* do.

ကဲ့ကျင်, *v.* do.

ကဲ့ကျနိုး, *v.* do.

ကဲ့ကျွမ်းဝင်, *v.* to enter into an acquaintance with.

ကဲ့လာ, *v.* to be industrious, diligent, be perfect, or versed in, (as in learning,) be instructed; to speak, order, direct.

ကဲ့လာကျွေးဖြို့, *v.* to be versed in, perfected, accomplished.

ကဲ့, (1) *v.* to change, exchange one thing for another. Hence ထကဲ့ဆဲ့, *adv.* interchangeably, by turns.

ဆဲ့, (2) *int. affix*, see Gram.

ဆဲ့ဒို့, *n.* a kind of soft woolly substance, used as stuffing for pillows, &c. ဒို့.

ဆဲး, *v.* to fall, slide down, ကိုင်း၊ ကျ၊ လည်း.

ဆဲ့ဆဲ့, *adv.* an intensive to words of colour.

ဆော, *v.* to repeat, do again, ဆင့်.

ဆော, (2) *v. affix*, *2d pers. imperative.*

ဆော, (3) *interrogative aff.* used in a formal or reserved manner.

ဆောက်, (1) *v.* to be enough, sufficient, တန်.

ဆောက်, (2) *adv.* about, nearly; သို့မျှဆောက်, about so much; အာဘယ်မျှဆောက်, so much; how much? အဆောက်, enough, so much, as much as, about so, or how much.

ဆောက်, (3) *n.* a maggot.

ဆောက်ဝေ, *n.* balls for a bow.

ဆောက်ပထိ, *n.* a sling.

ဆောက်လက်, *adj.* unsteady, moving, in motion.

ဆောက်လမ်း, *n.* a small insect that darts about in the water, ပျုံး.

ဆောက်လေး, *n.* a bow for discharging balls.

ဆောက်သွား, *n.* a sling.

ဆောက, *n.* this world, mankind, ကမ္ဘာ.

ဆောကတ်, or ဆောလင်, (from ဆောကဓမ္မ,) *n.* what befals or happens to a person in this life, enumerated as follows, လာဘော၊ အာလာဘော၊ ယသော၊ အယသော၊ နိန္ဒာ၊ ပသံသာ၊ သုခ၊ ဒုက္ခ; these collectively are called ဆောကဓမ္မ.

ထောကထိ, *n.* customs, manners, courteous behaviour, polite attentions, politeness, ယဉ်ကျေ.

ထောဏိ, *adj.* worldly, pertaining to this world merely, opposed to ထောကုတ္တရာ.

ထောဏိဈာန်, *n.* certain miraculous powers, possessed by deities and their immediate disciples.

ထောကုတ္တရာ, *n.* whatever pertains, or has reference to a future state.

ထောင်, *v.* to burn, consume, be in a flame, to singe, တောက်.

ထောင်ထင်, *n.* restlessness, perplexity, distress.

ထောင်း, (1) *v.* to pour out, pour over, into, or upon any thing, throw or cast water ; (*act.* လောင်း.)

ထောင်း, (2) *v.* to cast as a bet, lay a wager.

ထောင်းစား, *v.* to lay a wager, cast as a bet, &c.

ထောင်းတန်း, *v.* to guess, bet, lay a wager.

ထောင်းတန်းငွေစာ, *n.* goods or money, employed in a bet or wager.

ထောပန်, *n.* frankincense.

ထောသာ, *n.* passion, desire, တဏှာ.

ထောထော, *adv.* quickly ; twingeingly, as pain.

ထောဝါး, *n.* the pole or bamboo of a cage used to allure birds.

ထောဟာဂွန်, *n.* see under ဝဲ.

ထေဝ်မာ, *v.* to be unsteady, unstable ; also to do, or speak what a person ought not, လျှံပေါ်.

ထိ, (1) *v.* to desire, wish, ရိုးရှင်း ၊ အထိရှိ. အထိက်, of one's own accord.

ထိ, (2) *v. affix*, implying similarity or likeness, as သွားသကြိထိ, like going.

ထိက်, (1) *v.* to follow, accompany, ထဝ ၊ ဝါ ၊ ဆ.

ထိက်, (2) *v. affix*, sign of the imperative or precative.

ထိက်, (3) (from အံ့ and ထေ,) *a euphonic affix.*

ထိက်နှာ, (1) *v.* to sting.

ထိက်နှာ, (2) *v.* to attend to one's instructions, follow advice.

ထိင်, *n.* a cave ; niche, ဥမ္မင် ၊ ဂုတိ.

ထိင်မုတ်ထုတ်, *n.* a pyramid with one, or more long caves, or excavations.

ထိုးရိ, *affix*, signifies a little like, a slight similarity, as သွားသည် ထိုးရိ, a little like going.

ထိုး, *v.* to cause to enter, shove in and out, push in, ထိုးသွင်း.

ထို့, *v. affix*, because.

ထို့ထည်း, *v. affix*, do.

ထျွ, *v.* to become small, taper away, become thin, narrow, spin out, ထွယ်၊ ငှက်.

ထျွထျွခွပ်ခွပ်, *adv.* an intensive to words of thinness.

ထျွက်, (1) *v.* to suck, lick, taste, စုပ်.

ထျွက်, (2) *v. affix, subj.* as, ပြုထျွက်, if he have done, or was doing.

ထျွက်, (3) *v. affix, past tense*, as ပြုထျွက်, having done, or when he had done.

ထျွက်, (4) *continuative, v. affix*, as ပြုထျွက်, while he does, or is doing.

ထျွင်, (1) *v.* to be quick, swift, fast, မြန်.

ထျွင်, (2) *n.* a kind of sauce for rice.

ထျွင်, (3) *a euphonic affix.*

ထျွင်ခွာ, *adv.* quickly, swiftly.

ထျွင်ထဲ့, or ထျွင်ခဲ့, *adv.* do.

ထျွင်ထျွင်, *adv.* do.

ထျွင်ထျွား, *v.* to be quick of understanding.

ထျွန်ထျူ, (1) *v.* to be exempt from passion, to be in a state of indifference with regard to objects.

ထျွန်ထျူ, (2) *adj.* tolerable, moderate, middling.

ထျွပ်, *adv.* an intensive to words of thinness, as ပါးထျွပ်သည်, it is extremely thin, လွှာ.

ထျွပ်ထျွပ်, (1) *adv.* glitteringly.

ထျွပ်ထျွပ်, (2) waving about, as a flag.

ထျော, (1) *an affix,* all, the whole, (as တသက်ထျော, during life,) လုံး၊ ထိုင်ထိုင်.

ထျော, (2) *affix,* for, for the sake of.

ထျော်း, *v.* see ထျော.

ထျောကား, *n.* the upper transverse beams of a house.

ထျောင်, (1) *n.* the longitudinal timbers of a roof.

ထျောက်, (2) *v.* to be proper, fit, suitable, ထျောင်.

လျောက်ပတ်, *v.* do. Hence အလျောက်, *n.* according to the ability of any thing.

လျောင်း, *v.* to lie down, lean, be recumbent.

လျော့, *v.* to be loosened, enfeebled, exhausted; to become little, recede, subside, နည်း; to diminish in bulk, value, price, or quantity, ယုတ်; see ရှော့. Hence အလျော့, *n.* a fine, deduction, discount.

လျော်, (1) *v.* to pay damages, make up loss, repay.

လျော်, (2) *v.* to be fit, suitable, proper, beautiful, တော်။ သင့်.

လွင်, (1) *v.* to be flat, level, even, ညီ.

လွင်, (2) *n.* an extensive tract of land, fit for cultivation, ကွင်း.

လွင်, (3) *v.* to be glossy, fine, shining, beautiful, any thing new.

လွင်ကျင်း, *n.* any cleared, open, level spot, &c.

လွင်တထင်း, *n.* do.

လွင်တီးခေါင်, *n.* a soil or field, on which nothing grows.

လွင်မှိ, *n.* see ကဲ.

လွှင့်, (1) *v.* to be blown away, sailed, departed, as by the wind.

လွှင့်, (2) *v.* to go outside, or without, recede, depart, ဝါး။ ဖြင် လွှင့်; (*act.* လွှင့်.)

လွတ်, (1) *v.* to be free, exempt from, emancipated, delivered, ကျွတ်။ လတ်။ ကင်း.

လွတ်, (2) *v.* to be disengaged, unemployed. Hence အလွတ်ခေ, to be disengaged.

လွတ်, (3) *v.* to be unoccupied, empty, as a room, လတ်.

လွတ်နေရာ, *n.* see စနည်.

လွတ်လတ်, *v.* see လွတ်.

လွတ်လွတ်, *adv.* see ဆွတ်လွတ်.

လွတ်လွတ်ရက်ရက်, *adv.* generously, liberally.

လွန်, (1) *v.* to be exceeded, surpassed, gone by or beyond, to excel, ကဲ။ သာ။ ကျော်။ ကြိုး.

လွှန်, (2) *n.* a rope, ကြိုး။ ကြိုးလွှန်.

လွန်, (3) *n.* a gimblet, piercer, awl.

သန်, (4) *n.* a kind of tree.

လွန်, (5) *v.* to die, သေ။ သေလွန်.

လွန်ကြေး, *n.* a kind of bird.

လွန်ပြန်, *v.* to pass by, go from place to place.

လွန်ဘူ, *n.* a gimblet, or any thing of the kind.

လွန်သေ, *v.* is dead, (implying some distance of time.)

လွန်း, *n.* a weaver's shuttle.

လွှန်, *v.* to move, stir, twist about, လှုပ်။ လိမ်.

လွမ်း, *v.* to remember, recollect, reflect upon, regret the loss of, ထမ်း။ ဆောင်းမှဲ့။ တ။ ထမ်းတ.

လွင်းချင်း, *n.* a kind of song, ထေးချင်း။ သီချင်း.

လွင်းဆွတ်, *v.* see လွမ်း.

လွမ်းတန်း, *v.* see လွမ်း.

ထွယ်, (1) *v.* to hang over, swing, be suspended, ဆွဲ။ ဆိုင်း။ ဖြိုး.

လွယ်, (2) *v.* to be easy of obtaining or doing, မခက်.

လွယ်, (3) *v.* to carry, as a wallet, over the shoulder and under the arm, ဆောင်။ ယူ.

လွယ်ကူ, *v.* to be easy of obtaining.

လွယ်ဖြိုး, *v.* to suspend, as a burden from the head.

လွယ်ထင့်တကူ, *adv.* quickly, easily.

လွှေ လွ, *adj.* satisfactory, healthy, void of blemish.

လွဲ, (1) *v.* to err, to be incorrect, be passed by, or on one side, or over, to be inclined, move obliquely, to slip, backslide.

လွှဲ, (2) *v.* to suspend, hang up, ဝဲ။ ဆွဲ.

လွှဲ, (3) *v.* to be different, diverse, ကွဲ။ ဖတူ.

လွဲ, (4) *v.* to descend, as the sun from his meridian.

လှ, (1) *v.* to be handsome, pretty, beautiful, ဖွံ့.

လှ, (2) *v. affix*, very, as ကြီးလှသည်, it is very great.

လှိ, *n.* an abbreviation of လည်.

လှင်, *n.* a stick, cudgel; the shaft of a carriage or cart.

လှင်ကန်, *n.* do.

လှင်ထန်, *n.* the largest, or lowest part of a branch; a ruler, short stick.

လှစ်, *v.* to be, or make vacant, လပ်; to open, ဖွင့်.

လှည်း, (1) *n.* a carriage, or cart.

လျှိုး, (2) *v.* to put or lay down; to throw, cast, or cut down, သိတ်း ခုတ်; to strike, as colours, when an army is defeated.

လျှိုး, (3) *v.* to sweep, as a floor.

လျှိုး, (4) *v.* to feel uncomfortable, have a slight pain, လိုက်း ဆာ.

လျှိုးအိမ်, *n.* the body of a cart.

လျှိုးခွိုးဖွဝ်, *n.* a ring which secures the shaft of a cart to the yoke.

လျှိုးကုန်သည်, *n.* a cart-maker.

လျှိုးကြောင်း, *n.* a cart path or track.

လျှိုးရှိ, *n.* a wooden shovel, with the handle in the side.

လျှိုးချ; *v.* see လျှိုး, to put, or lay down, &c. to strike, as colours, &c.

လျှိုးစပ်ထိုင်, *n.* the sides or railing of a cart.

လျှိုးထား, *v.* to put or lay down, to throw, cut or cast down; to strike, as colours, when an army is defeated.

လျှိုးပေါင်း, *n.* the covering of a cart.

လျှိုးဘီး, *n.* a wheel of a cart, &c. တိန်း ၊ စက်.

လျှိုးရှု, *n.* the owner of a cart, a cartman, လျှိုးရှင်.

လျှိုးဝင်ဂွိုး, *n.* an axletree.

လျှိုးသမား, *n.* a cart-maker.

လျှိုဲ, (1) *v.* see ချေ, to pulverize, &c.

လျှိုဲ, (2) *v.* to turn, turn round, over, back, or upside down, လှန် ၊ ပြန်.

လျှိုဲ, (3) *v.* to walk, ဝတ်.

လျှိုဲ, (4) *v.* to encircle, encompass. Hence အလျှိုဲ, *n.* a turn; အလျှိုဲသင့်, to come to one's turn; အလျှိုဲအလျှိုဲ, *adv.* by turns; နွံရက်တလျှိုဲ, a turn every other day.

လျှိုဲစား, *v.* to deceive, impose upon, lie, မုသာဝါဒ.

လျှိုဲပတ်, *v.* to walk backward and forward, encircle, encompass, peregrinate, walk around, ဝန်း ၊ ရစ်.

လျှိုဲဖျား, *v.* to entice, excite, flatter, or promise with an intention of deceiving, ဖျားယောင်း ၊ တိုက်တွန်း ၊ ချော့ ၊ လျှိုဲစား ၊ လျှိုဲပတ်; to use false or flattering language.

လျှိုဲလျှိုဲ, *adv.* (from လျှိုဲ,) in an encircling, encompassing manner; round about, this way and that, upside down, &c.

လှည့်လှန်း, *v.* see လှည့်ပတ်.

လှန်, *v.* to turn over, as a leaf or fold, to open, ဖွင့်; to return, ဖြန့်.

လှန်း, *v.* to spread out, as in the sun; extend, as the hand, expand, lay out.

လှန်းထုံး, *an imperative termination.*

လှန့်, *v.* to frighten, make afraid, ခြောက်.

လှပ, (1) *v.* to open, or be opened, လှစ်.

လှပ်, (2) *v.* to be light, vain, unsubstantial.

လှပ, *v.* to be handsome, fit, proper, nice, သင့်လျော်ပတ်.

လှမ်း, (1) *v.* to reach out, stretch out the hand towards an object for the purpose of receiving it.

လှမ်း, (2) *v.* to step forward, advance.

လံ့, *n.* a spear.

လံ့သီး, *n.* the handle of a spear.

လံ့ထိုး, *v.* to throw as a spear.

လံ့ထိုးမိ, *v.* to throw as a spear, and hit the object.

လာ, *a euphonic affix.*

ကို့, *v.* to be small, dwarfish, ကျစ်.

လို့, *v.* to cut up, slice, pare off, သွား၊ ထွာ၊ နွှင်း.

လို့ဖြတ်, *v.* do.

လို့ဖောက်, *v.* do.

လျှပ်, *v.* to shake, tremble, တုန်.

လျှပ်ရှား, *v.* do.

လှို့, (1) *v.* to take refuge in, adhere to, မှီခို.

လို့, (2) *v.* to warm as by a fire.

လို့ခင်, *n.* the uvula.

လှို့, *v.* to rouse, excite, move to action, နှိုးဆော်.

လှူ, *v.* to give, bestow, (clerical,) ကပ်၊ ဝေ.

လှူဒါန်း, *n.* a gift, or offering.

လှူဒါန်းသည်, *n.* one who bestows a gift, or makes an offering.

လှူတန်း, *v.* to bestow a gift, make an offering.

လွှေ, *n.* a boat.

လွှေဦး, *n.* the prow of a boat.

လွှေဝမ်, *n.* the wash-board of a boat.

လှေတက်, *n.* a boat of any description.

လှေတိုး, *n.* any large clumsy boat.

လှေပဲ့, *n.* the stern of a boat.

လှေမှူး, *n.* the commander of a boat.

လှေလောင်း, *n.* an unfinished boat, the hull of a boat.

လှေလှော်, *n.* the paddle or oar of a boat.

လှေသင်္ဘော, *n.* a ship.

လျှော့, *v.* to be small, diminished, ငယ်၊ ကို.

လှေကား, *n.* steps or stairs, a ladder.

လှေကားထစ်, *n.* the steps of stairs, or of a ladder.

လွှတ်, *v.* to fly, or blow away, as chaff; recede, ဆွဲ.

လှည်း, *n.* a carriage, or cart.

လှည်းတိုး, *n.* the wheel of a cart.

လှည်းတိန်း, *n.* do.

လှည်းဝင်ရိုး, *n.* an axletree.

လှည်းသန့်, *n.* the shaft of a cart.

လှည်းသမား, *n.* a carter.

လှဲ့, *v.* to change, turn, &c. see လွှဲ.

လျှောက်, *v.* to increase, add to, ထပ်၊ ကန်း၊ သာ.

လျှောင်, (1) *v.* to secure, shut up, imprison.

လျှောင်, (2) *n.* a prison, ထောင်၊ နွှောင်အိမ်.

လျောင်, (3) *v.* to pour, pour into, or upon, to introduce, cause to enter, သွင်း၊ ထား.

လျှောင်အိမ်, *n.* a prison, place of confinement.

လျှောင်ထား, *v.* to secure, put into, shut up, imprison.

လျှော်, (1) *v.* to paddle, as a boat, stir up, stir about, as to parch rice, ကန်၊ နွှေ.

လျှော်, (2) *v.* to associate, keep company with, ပေါင်း.

လျှော်ကားလှေ, *n.* a boat of state, having a very high stern, the ornaments of which denote the owner's rank in office.

လျှော်လှေ, *n.* a boat which is propelled with oars, a row-boat.

လျှိုက်, (1) *v.* to excavate, hollow, or scoop out, ခါး.

လျှိုက်, (2) *v.* to pant, breathe quick, ဖို၊ ပု.

လျှိုက်, (3) *v.* to feel uneasy, uncomfortable, လွှတ်၊ ဆာ.

လျှိုက်လွှတ်, *v.* to feel uncomfortable, uneasy.

ထွေး, (1) *v.* to diffuse, or spread; as perfume; to perfume; to extend, ဖြန့်ကြဲ.

ထွေး, (2) *n.* a cave, ဥမင်.

ထွေးခေါင်း, *n.* do.

ထွေးဝ, *n.* do.

ထွေးဝှမ်း, *n.* do.

ထွေး, (1) *n.* a wave, or billow, တံပိုး.

ထွေးတံပိုး, *n.* do.

ထွေး, (2) *n.* a sheaf, bundle, as of grain, &c. ကောက်ထွေး.

ထျ, *v.* to be thin, not thick.

ထျင်, (1) *v. affix, past tense,* as သွားထျင်, having gone, or when he had gone.

ထျင်, (2) *v. affix, subj. mood,* as သွားထျင်, if he go, if he have gone, &c.

ထျင်ထန်, *n.* a hand weapon, a cudgel, stick, used for the purpose of driving, နှင်တံ.

ထျင်း, *v. affix,* as, while, as သွားထျင်း, while he goes.

ထျဲလူ, *adv.* a little, in a small degree.

ထျတ်ပေါ်, *v.* to do any thing improperly.

ထျုန်, *v.* to ascend, glide, as a flame, to roll, as waves or smoke, to overflow.

ထျုန်သွား, *v.* do.

ထျပ်, (1) *n.* lightning.

ထျပ်စင်, *n.* do.

ထျပ်စင်နွယ်, *n.* do.

ထျပ်ပြက်, *v.* to lighten.

ထျပ်စင်တပြက်, *n.* a flash of lightning.

ထျပ်, (2) *v.* to bring a person into trouble or distress for the sake of gain, ဖြတ်.

ထျင်စား, *n.* profit arising from thus bringing a person into trouble.

ထျပ်ဖြတ်, *v.* to bring a person into trouble for the sake of gain.

ထျပ်, (3) *v.* to be thin, like paper, လွှာပါး.

ထျပ်ထျပ်, *adv.* thinly, လွှာလွှာ; *also,* instantaneously, immediately, (prefixed to words of action.)

လျှော်, (4) *v.* to scorch, singe.

လျှော်, (5) *v.* to be worthless, vain, unsubstantial.

လျှော်ပေါ်, *v.* to be vain, worthless, unsubstantial, improper.

လျှံ, *v.* to ascend, glide, as fire or a flame, to flame, burn brightly, shine; to roll, as waves or smoke, တောက်၊ ထွန်း.

လျှာ, (1) *v.* to decide, fix or settle the mind upon an object.

လျှာ, (2) *n.* the tongue, *(pron.* ရှာ,) ဘိုဂ်ီ.

လျှာခေါင်, *n.* the uvula, ဆာခင်.

လျှား, (sometimes written လျား,) *v.* to be long, in regard to time or distance, ရှည်.

လျော, *v.* to slip, slide off, glide down, ရှော.

လျောက်, (1) *v.* to speak, utter, (as a petition,) to deliver a speech in a regular form, to address, ဆက်၊ ပြော.

လျောက်ဆို, *v.* do.

လျောက်စာ, *n.* a written address, or petition.

လျှောက်, (2) *v.* to walk or cross over, as over a bridge, plank, &c. (sometimes written ရှောက်.)

လျောက်, (3) *v.* to slip, or slide along.

လျော့, *v.* to make loose, diminish, abate; to fall, subside.

လျှော်, *v.* to wash, as clothes; to rub or scour, as the head in bathing, &c. ဖွတ်၊ ဆေး; see ရှော်.

လွှဲ, *v.* to pierce, thrust through, string, cause to enter, to weave, ဖောက်၊ ထိုး၊ သိ.

လွှဲဝင်, *v.* to penetrate, enter, go in, ဝှေး၊ ဝင်.

လွှဲ, *v.* to stoop, bow down.

လွှဲ, *v.* to hide, conceal, ဝှက်.

လွှဲဝှက်, *v.* do.

လွှ, *n.* a saw.

လွှင်, *v.* to be glossy, bright, beautiful, handsome, ပြောင်၊ တောက်၊ ချော.

လွှင့်, *v.* to cause to depart, leave, sail, as by the wind; to scatter, disperse to a distance, to scatter to the wind, လွှင်၊ လွှတ်၊ ကြဲ.

လွှတ်, (1) *v.* to emancipate, make free, deliver, send, save.

လွှတ်, (2) *n.* a house of lords, or where the ministers of state assemble, လွှတ်တော်.

လွတ်ံတော်, *n.* the king's supreme court.

လွန်, *v.* to cause to exceed, excel, surpass; to step, or cross over, pass by, go beyond bounds, transgress.

လွန်ကဲ, *v.* do.

လွှန်း, *v.* to cover, overspread, shut up.

လွှင်း, *v.* to cover, overspread, shut up, ပိတ်၊ ဆို့။

လွှမ်းမြှုပ်, *v.* to overspread, cover, overwhelm.

လွှာ, (1) *v.* to be thin, like paper, ပါး၊ လျှပ်.

လွှာ, (2) *v.* to shave, slice off, cut in slices, ထွာ၊ လှီး၊ ခွေး၊ ဖြိုင်း.

လွှာ, (3) *num. auxiliary*, as စာရွက်နှစ်လွှာ, two leaves.

လွှာလွှာ, *adv.* thinly.

လွှား, (1) *v.* to jump up, or over, as upon a horse, ခုံ၊ ကျော်.

လွှား, (2) *n.* a large square shield, ကာ.

လွှား, (3) *v.* to fan a person, ယပ်ခတ်.

လွှဲ, (1) *v.* to cause to pass by, or on one side, or beyond; to err, disobey, မှား၊ လွှဲဖယ်.

လွှဲ, (2) *v.* to transfer business.

လွှဲ, (3) *v.* to discharge a debt to another, by paying his creditor.

လွှဲ, (4) *v.* to swing the arms as in walking, or as a person on a rope.

လွှဲဖယ်, *v.* see လွှဲ, to cause to pass by, &c.

O.

o, (1) *n.* an entrance, opening; as တံခါးo, the entrance of a door; လမ်းo, the entrance of a road.

o, (2) *v.* to be fat, corpulent, bulky, တုပ်၊ ပြော၊ ကြီး၊ ပွဲ့.

o, (3) *v.* to be satisfied, have enough, sufficient, plenty, ဝန်၊ တော်၊ ပြည့်.

oပြော, *v.* to be plenty, abundant.

oတ်, (1) *v.* to divide into equal parts; (see ချဲ့း;) ထဝက်, one half, or one part.

oတ်, (2) *n.* a hog, swine.

oတ်ဆူ, *n.* a screw.

oတ်ဆူကျွေ, *v.* to turn a screw.

oတ်ဆူလိန်, *n.* a screw.

ဝက်ကွင်း, *n.* picked cotton, ဝါဂွင်း.

ဝက်ကြွဝ်, *n.* a kind of plant.

ဝက်ခြင်, *n.* a small kind of vermin, lying under the skin in different parts of the face.

ဝက်ခွဲညှပ်, *n.* a pimple.

ဝက်ခြုတ်, *n.* small vermin squeezed from the nose.

ဝက်စွယ်နဒးဝင်း, *n.* a boar's tusk which is solid, used as a charm.

ဝက်ဆွန်, *n.* the 12th year in a cycle of 12 years.

ဝက်ဖေါင်, *n.* the leg or thigh of a swine, a ham.

ဝက်ရူး, *n.* a species of insanity; under the influence of which a person makes a noise like a hog.

ဝက်ထက်, *n.* the leg or shoulder of a swine.

ဝက်သိန်, *n.* a screw.

ဝကဝန်, *n.* a bear.

ဝက်ဝံ, *n.* do.

ဝက်သက်, *n.* measles.

ဝင်, (1) *n.* race, descendant; history, (applied only to persons.)

ဝင်, (2) *n.* to penetrate, enter, go in, လျှိုး ၊ ဝှေ့.

ဝင်ဂါ, *n.* the mountain to which Wathandria was banished.

ဝင်ဂျိုး, *n.* an axletree, ရထားစုံး.

ဝင်ဆာ, *v.* to enter, penetrate, invade.

ဝင်ဆား, *n.* attendants on governors or kings, swordsmen.

ဝင်း, (1) *n.* a fence, enclosure, တံခွန်.

ဝင်း, (2) *v.* to shine, glitter, be brilliant, be yellow, ထိန် ၊ တောက် ၊ ပြောင် ၊ လျှံ ၊ ထွန်း. Hence တဝင်းဝင်းထိန်ထိန်, *adv.* brilliantly, glitteringly.

ဝင်းကာ, *v.* to arrange, as a fence.

ဝင်းခင်း, *v.* to arrange, put in order, as guards, troops, &c.

ဝင်းဒဝ်, *v.* to fence, make a fence.

ဝင်းရံ, *v.* to set or place around, place in order, as a body guard, &c.

ဝင်းဂျိုး, *n.* a fence, yard; a guard, suite.

ဝင်းသား, *n.* see ဝင်ဆား.

ဝင့်, *v.* to spin, draw out, extend, ဝိုက် ၊ ငင်.

ဝင့်ဂျိုး, *n.* see ဝင်ဂျိုး.

ဝစန်, (*Pali,*) *n.* a word.

ဝဋ္ဋနီ, *n.* an exordium, introduction, စကားအာဒေ.

ဝစနာဒေ, *n.* a word, speech, စကား.

ဝဉ္စကော, *v.* to deceive, လှည့်စား.

ဝဋ်, *v.* to rain ; *n.* rain, မိုးရွာခြင်း.

ဝဋ်, (1) *n.* transmigration ; passing from one state of existence to another, ဆံသရာစက်.

ဝဋ်, (2) *n.* situation or circumstances, in one state of existence, corresponding with the character formed in a previous state ; the influence of past good or bad deeds.

ဝဋ်, (3) *n.* a deed, action, ကံ၊ အကျင့်.

ဝဋ်, (4) *n.* a duty, or that which a man is naturally or morally bound to perform, such as a subject to his king, a slave to his master, children to parents, &c. ဝဋ်တရား.

ဝဋ်ခံ, *v.* to receive or suffer the reward of former deeds.

ဝဋ်စံဝား, *v.* to enjoy the happiness which results from the performance of former good deeds.

ဝဋ်ဆင်းရဲ, *v.* to be poor, destitute, indigent, as a consequence of former bad deeds.

ဝဋ်တရား, *n.* see ဝဋ်, a duty, &c.

ဝဋ်ကျက်ဖြို, *v.* to be habitual in the performance of duties, သောကတည်.

ဝဋ်ဖြို, *v.* to perform one's duty, be obedient, pay respect to.

ဝဋ်ဖြစ်, *v.* to become a duty.

ဝတ်, (1) *v.* to remain, stay, *(respectful,)* ကျိန်းဝတ်၊ နေ.

ဝတ်, (2) *v.* to sleep, lie down, *(respectful,)* ကျိန်းစက်.

ဝတ်, (3) *n.* business, employment, work, provision, articles, appendages, အကျင့်.

ဝတ်, (4) *v.* to dress, put on, decorate. Hence အဝတ်, *n.* clothes, dress.

ဝတ်, (5) *v.* to tie or bind on, ဘွဲ့.

ဝတ်ဖွဲနှီး, *n.* the border, or end of a garment.

ဝတ်ဆင်, *v.* to tie or bind on, ဘွဲ့.

ဝတ်ဆံ, (1) *n.* the stamina of a flower, ဆူးပန်း.

ဝတ်ဆံ, (2) *n.* an ornament of flowers, or of any kind.

ဝတ, *(Pali,) adj.* unstable, not permanent, အနိစ္စာ.

ဝတ္ထု, (1) *n.* a religious story or history.

ဝတ္ထု, (2) *n.* goods, things ; reason, cause ; an effect, ဥစ္စာ. This term is used by priests of Boodh, to signify gold, silver, &c. because they are obliged to look upon it as an inferior article, အသဖြာ.

ဝတ္ထုကာမ, see ကာမ.

ဝတ်ပြည့်, *v.* to worship, pay respect to, ပူဇော်ခိုးရိုး.

ဝတ်မိသ်, *n.* a spot of ground bestowed for religious purposes, မိသ်ဖြေ.

ဝတ်ဖြတ်, *n.* the end or border of a garment.

ဝတ်ဖြေ, *n.* see ဝတ်မိသ်.

ဝတ်သို့, *n.* a cloak, great coat.

ဝတ်ဆံ, *n.* a garment, robe.

ဝတ်သန့်ကောင်း, *n.* good things, good food and raiment.

ဝဒဉ္ဉု, (1) *n.* large offerings, အပေးအကမ်းမျှဘဒ.

ဝဒဉ္ဉု, (2) *v.* to be accustomed to use pleasant or agreeable language, သာယာစကားဆိုထတ်သည်.

ဝန်, (1) *n.* a burden, cargo, load, goods.

ဝန်, (2) *n.* an office.

ဝန်ကိုဖြိ, *v.* to commission, order, direct.

ဝန်ကျည်းသူ, *n.* one who sustains an office.

ဝန်ကြီး, *n.* a prime minister, of which there are eight, viz. ကွင်း ဝန်, four, and ဖြင်ဝန်, four ; or four internal, and four external : these ministers are frequently called မင်းကြီး.

ဝန်ခံ, *v.* to consent, agree to, comply with.

ဝန်ချ, *v.* to unlade, disburden.

ဝန်ချုပ်, *n.* an officer next in authority to the king.

ဝန်တင်, *v.* to load, place a burden upon.

ဝန်ထိ, *v.* to be of a little mind, unwilling to part with any thing, greedy, covetous.

ဝန္ဒာဓိ, (*Pali,*) *v.* to worship, bow down.

ဝန်ဒိ, *n.* a pelican, ဝန်ထိ.

ဝန်ထိ, *n.* a gatherer of taxes, a publican, ငွေထောဒိုဝန်.

ဝန်လေး, *v.* to be important, weighty, burthensome.

ဝန့်ထိ, *n.* a kind of bird.

ဝန်း, (1) *v.* to assemble round, go round, encircle, hem in, ဝိုင်း၊ ရံ.

ဝန်း, (2) *n.* a circumference, the horizon, ဝန်းကြင် ၊ အာဝန်း ၊ အဝိုင်း.

ဝန်းကြင်, *n.* a circuit, circumference ; a district, an adjacent country. Hence အာဝန်း, a circle ; အိမ်ဝန်းကြင်, round the house ; တာဝန်းတလျှာ, a division, part, portion ; (see ပတ်လည်.)

ဝန်းကား, *v.* to assemble round, hem in, go round, &c.

ဝန်းဆိုး, *v.* do.

ဝန်, *(Pali,)* *n.* a forest.

ဝန္ဒနာ, *n.* worship, reverence, respect, ရှိခိုးခြင်း.

ဝန္ဒီ, *n.* a panegyrist.

ဝနိတာ, *n.* a woman ; a servant.

ဝပ်, (1) *v.* to be prostrate, be recumbent, ဝပ်ငုံ.

ဝပ်, (2) *v.* to bow the body, in reverence, ပျဉ်.

ဝပ်, (3) *v.* to become fixed, steadfast, ထိန် ၊ ရိုင်ခန့် ; to become settled, quiet, သေဝပ်.

ဝပ်ငုံ, *v.* to prostrate, be recumbent.

ဝပ်ထိဝပ်ပါ, *adv.* disrespectfully, irreverently.

ဝပ်သွား, *v.* to creep, as on the belly ; be prostrate on the face, as before superiors, to do obeisance, be obsequious.

ဝပ်ဆိုးး, *v.* to enter under, stoop underneath.

ဝပြော, *v.* to be full, have sufficiency, be satisfied.

ဝမ်း, (1) *n.* the belly, abdomen.

ဝမ်း, (2) *n.* the fœces, ordure, ဝစ္စ.

ဝမ်းကျွဲ, (1) *n.* a looseness of the bowels.

ဝမ်းကျွဲ, (2) *v.* to have a looseness of the bowels.

ဝမ်းကြက်ကြက်, *v.* to be empty bellied, hungry.

ဝမ်းခေါင်း, *n.* the cavity of the belly.

ဝမ်းရိုင်, (1) *n.* costiveness.

ဝမ်းရိုင်, (2) *v.* to be costive.

ဝမ်းသွဲ, *v.* to purge, produce purging.

ဝမ်းဘွဲး, *n.* a midwife.

ဝမ်းတို, *v.* to be covetous, illiberal, ဆိုးဝါး.

ဝမ်းနည်း, *v.* to grieve, be dissatisfied, distressed, displeased, ဖြည်တမ်း.

ဝမ်းနည်း, *v.* to grieve, complain, be dissatisfied.

ဝမ်းနှုတ်, *v.* to purge, produce purging.

ဝမ်းပန်းသာ, *v.* to rejoice, be delighted, ရွှင်ပြိုး.

ဝမ်းပိတ်, (1) *n.* costiveness.

ဝမ်းပိတ်, (2) *v.* to be costive.

ဝမ်းဝဲ, *n.* a duck.

ဝမ်းဗိုး, *n.* the fœtus, ကုန်ဆီ.

ဝမ်းဖြစ်, *v.* to be inclined, disposed to, desire.

ဝမ်းမြောက်, *v.* to rejoice, be delighted, ရွှင်ပြိုး.

ဝမ်းရွှင်, *v.* do.

ဝမ်းဆက်, *v.* to have a looseness of the bowels.

ဝမ်းသာ, *v.* to rejoice, be delighted.

ဝမ်းသွား, *v.* to evacuate the intestines naturally.

ဝယ်, (1) *v.* to purchase, ယူ ခြင်း.

ဝယ်, (2) *n. affix*, in, within.

ဝရုဏ်, *n.* thunderbolt, မိုးကြိုးစက်.

ဝဲဗိုး, *n.* an uncle, mother's brother, ဦးဗိုး.

ဝဝတ္ထုန်, *n.* see ကဋ္ဌောန်း.

ဝဿာန်, *n.* the rainy season.

ဝသီ, *v.* to have a multitude of wives, be vulgar, obscene.

ဝသုန်, *n.* the earth.

ဝသုန္ဓရ, *n.* the earth.

ဝသုန္ဓရေ, (1) *n.* the earth.

ဝသုန္ဓရေ, (2) *n.* the Nat who watches over the earth, မြေစောင့်နတ်.

ဝဋ္ဋ, *(Pali,)* *n.* a division, bounded part.

ဝံ, *n.* applied to animals which resemble a bear.

ဝံခံ, *v.* to agree to, acquiesce in; see ဩဇံ.

ဝံပို, *n.* a wild cat.

ဝံဆက်, *n.* a kind of bird.

ဝံဆို, *n.* do.

ဝံ့, *v.* to be daring, bold, to be courageous, fearless, desperate, ရဲ. It is also used as an auxiliary, as ပြုဝံ့သည်, he dares to do.

ဝံ့စား, *v.* do.

ဝံ့ရဲ, *v.* do.

ဝါ, (1) *v.* to be yellow, ဝင်း.

ဝါ, (2) *n.* cotton.

ဝါ, (3) *n.* brass.

ဝါ, (4) *n.* a time, season, as တဝါ, a season; the season of lent, which continues three months.

ဝါ, (5) *n.* an opinion, belief, အယူ.

ဝါ, (6) *v.* to boast, brag, exult, be self-conceited, proud, foppish, ဝါကြွား ၊ ပလွား ၊ ထောင်လွား ; to speak bombastically, ကြွား.

ဝါကပ်, *v.* to perform the duites of lent, ဝါဆို.

ဝါကတိသိ, *n.* a mattrass or pillow used by priests, made of a kind of grass.

ဝါကရာ, (from ဝါ, 2; က, 1; and ရာ, 4;) *n.* the 214 orders of beings who inhabit the several states of happiness and misery.

ဝါကား, *v.* to be of a yellow colour.

ဝါကျတော်, *n.* one of the sacred books, သုဗောဓာလင်္ကာရ.

ဝါကျွတ်, *n.* October, သဃဒီးကျွတ်; the end of lent.

ဝါကြိတ်, *n.* a wheel used to refine cotton.

ဝါကြွား, *v.* to boast, brag, ကား.

ဝါခင်း, *n.* a field of cotton.

ဝါခေါင်, *n.* the fifth month in the year.

ဝါခြည်, *n.* cotton thread.

ဝါဂွမ်း, *n.* picked cotton.

ဝါစာ, *(Pali,) n.* language, စကား.

ဝါဆို, *n.* the fourth month in the year; *v.* to observe lent.

ဝါတွင်း, *n.* one season of the year, embracing the three months of lent.

ဝါဒ, *(Pali,) n.* an opinion, belief, အယူ.

ဝါဝင်, *n.* the cotton tree.

ဝါဝတ်ဆွဲ, *n.* a large basket used to bleach cotton in.

ဝါဝန်, *v.* to clean cotton previous to dressing it.

ဝါယာမော, *(Pali,) n.* diligence, exertion, ထုလ္လ.

ဝါယော, *(Pali,) n.* air, လေ.

ဝါရိဇ္ဈသီလ, *n.* a general term which embraces all those religious duties which consist in avoiding objects unfit to be

used, eaten, handled, and worn ; also those places where it is improper to go, and improper to remain.

ဝါဂျောင်, *v.* to fast, avoid food.

ဝါသ, (*Pali,*) *n.* a time, season.

ဝါသနာ, (*Pali,*) *n.* a desire, inclination, အကျင့်အထေ ; an effect ; an inclination of the mind towards any course of conduct, a natural aptitude to any thing.

ဝါသနာပါ, *v.* to be natural to, အကျင့်ပါ.

ဝါသီး, *n.* the cotton pod or fruit before it is opened.

ဝါး, *n.* a bamboo.

ဝါး, *v.* to chew, မြုံ့.

ဝါးကြမ်း, *n.* a bamboo floor or bridge.

ဝါးခွံ, *n.* a bamboo without thorns.

ဝိကာရ, (*Pali,*) *n.* existence, ဖြစ်ခြင်း ; mode of appearance, form, ထက္ခဏာ.

ဝိစရော, (*Pali,*) *n.* reflection, consideration.

ဝိစာရ, (*Pali,*) *n.* consideration, reflection ; see ဈာန်.

ဝိဆွာ, (*Pali,*) *n.* a term which comprizes all the words that are repeated from compound words, meaning all, the whole.

ဝိဇိကိဆွာ, (*Pali,*) *n.* dissipation, warding off thought, စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း.

ဝိဇိ, (*Pali,*) *n.* the tongue, or the organs of speech.

ဝိဇိဝဇ္ဇတိ, *n.* transgression or sin in speech, နှုတ်ဖြင့်ကျူးလွန်ခြင်း.

ဝိဇိဝဇ္ဇတိက်, *n.* the influence of sin in speech (committed in a former state,) upon one's circumstances in the present state.

ဝိဇ္ဇာ, (*Pali,*) *n.* knowledge, light, wisdom, understanding, ဆဿ၊ ဝဇ္ဇာ.

ဝိဇ္ဇာထိ, *n.* see ဝိဇ္ဇာမိရိ.

ဝိဇ္ဇာဓိရိုး, (*Pali,* from ဝိဇ္ဇာမိရိ,) *n.* one who possesses knowledge ; *also* an aërial spirit which guards the သုဂျောင် tree, which is said to produce fruit in shape like the human species.

ဝိညာဉ်, or ဝိညာဏ်, *n.* the spirit, soul, mind, စိတ်.

ဝိညာဏကွန်ဒွာ, *n.* see ခန္ဓာ.

ဝိတက်, (*Pali,*) *n.* thought, intention, design, purpose, အကြံ၊ အစဉ် ; see ဈာန်.

ဝိတက်သုံးပါး, *n.* a general term which embraces three particulars, viz. ကာမဝိတက်, cherishing lascivious desires, (ကိလေသာဧဝမည်ဖြစ်ကြောင်းချဉ်း ;) ဗျာပါဒဝိတက်, cherishing hatred or malice towards another, (ရန်ဉီးပွဲသောသူတို့ဖြစ်ကြောင်းချဉ်း ;) and ဝိဟင်္သာဝိတက်, meditating oppression or cruelty towards another, (သူဘေး ထိုးကားညှဉ်းဆဲချင်းဖြစ်ကြောင်းချဉ်း.)

ဝီထိသုံးပါး, (from ဝီထိ, a way, *Pali,*) *n.* the three grand courses of the planets around Myenmo mount, viz. အန္တောဝီထိ, the inner course ; ဗာဟိရဝီထိ, the outside course ; and မဇ္ဈိမဝီထိ, the middle course. The sun enters အန္တောဝီထိ in ထပေါင်းသဖြည့်, and continues in that course until ဝါဆိုထဖြည့် (July.) This is the hot season. It emerges from အန္တောဝီထိ on ဝါဆိုထဖြည့်, and enters မဇ္ဈိမဝီထိ on တဆောင်မုန်းထဖြည့်. This is the rainy season. On တဆောင်မုန်းထဖြည့်, it leaves မဇ္ဈိမဝီထိ, and enters ဗာဟိရဝီထိ, in which course it continues until ထပေါင်းထဖြည့် (March.) This is the cold season. These three courses constitute the three seasons of the year ; *see* ဥတု.

ဝိဒူရ , *n.* one division of the *Boodhist scriptures, (marked* ဝိ.)

ဝိနည်း, *(Pali,) n.* a division of the sacred books, which comprizes the commands of Gaudama for the observance of his priests.

ဝိနည်းစောင့်, *v.* to observe the command of the ဝိနည်း.

ဝိပဿနာ, *(Pali,) n.* the duties of a priest, ရဟန်းကျင့်ဝတ်.

ဝိပဿီ, *n.* one of the twenty-eight Boodhs ; *see* သိခင်ဘုရား.

ဝိဗယုတ်, *n.* disconnection, disunion.

ဝိပါက်, (from ဝိပါက,) *n.* a reward, an effect.

ဝိဘက်, *n.* the influence of former bad deeds or actions ; fate, destiny, (used only in a bad sense,) မကောင်းသောကံ.

ဝိဘတ်, *n.* the termination of a noun ; (from ဝိဘတ္တိ.)

ဝိဘတ္တိအပါဒါန်, (in grammar,). the ablative, when terminating in ဖောက်, or ထက်.

ဝိမတိဆွေဒနာပုစ္ဆာ, *n.* the act of making enquiries for the purpose of removing erroneous sentiments which may have been embraced, လုံဖြားသဿီဂ္ဂါဒိဒိဋ္ဌိသစ္စာကိဖောက်ထိုသောကြောင့်မေးခြင်း.

ဝိမံသိဒ္ဓိပါဒ်, *n.* the power of using means to attain any object.

ဝိမုတ္တိငါးပါး, *(Pali,)* *n.* the five great evils, viz. ဝဠိသင်္ခေ, birth; သေခြင်း, death; ဗျာဒုက္ခခြင်း, sickness; ရိုးဓ်ခြင်း, oppression; ဆင်ခဲခြင်း, poverty.

ဝိရိယ, *(Pali,)* *n.* exertion, endeavour, diligence, လုံ့လ.

ဝိရိယသံ, *n.* diligence, exertion.

ဝိရိယိင်္ဂြှ, *n.* a disposition to exertion or diligence, လုံ့လဖြိုတတ်ခြင်း.

ဝိရိယိဒ္ဓိပါဒ်, *n.* the power of arriving at an object by means of diligent exertion.

ဝိရူပက္ခနဂါး, *n.* the king or chief over one race of Nagahs; (see နဂါး.)

ဝိဝဋ်, *n.* one period in a complete revolution of nature; see မဟာကပ်. In this period the waters which deluged the universe disappear, (see သံဝဋ်,) and, according to the eternal laws of nature, the sun, moon, and stars break forth, every thing comes into sudden existence, and Bramhas descend and people the earth, but they can return to the upper regions when they please.

ဝိဝဋ္ဋဌာယီ, *n.* a period in a complete revolution of nature; see မဟာကပ်. At the commencement of this period the Bramhas, *(see under* ဝိဝဋ်,) commence eating a kind of earth, by which they lose the power of ascending, the period of life begins to shorten, and continues to do so until a person is old at the age of ten years, after which it begins to lengthen, and continues to do so until the system is destroyed by water; see သံဝဋ်.

ဝိဝေက, *(Pali,)* *n.* composedness, quietness: it is divided into three parts, viz. စိတ္တဝိဝေက, quietness of mind, freedom from passion; ဥပဓိဝိဝေက, exemption from instability, annihilation; and ကာယဝိဝေက, quietness of body.

ဝိဝေကငါးပါး, *n.* this term embraces five particulars; viz. ဝဒ်ဝိဝေက, the reward of passion, (ကာမကသိဏ;) စိတ္တဘာဝနဝိဝေက, see မဟဂ္ဂုတ်; ထမုဇ္ဈဒဝိဝေက, the four ways, (see မင်္ဂလေးတန်;) ပဋိပဿဒ္ဓိဝိဝေက, the four rewards, (see မြတ်လေးတန်;) and နိဿရဏဝိဝေက, absorption, annihilation, (နိဗ္ဗာန်.)

ဝိသဃဒေတ်, *n.* see ဒေတ်.

ဝိသယဉဉ, *(Pali,)* *n.* perception, sensibility, consciousness; the state of being affected by any object: it is divided into five parts, viz. ရူပါန်, seeing, ဖြင့်ချင်း သဒ္ဒါန်, hearing, ကြာ ချင်း ဂန္ဓာန်, smelling, နှင့်ချင်း ရသာန်, tasting, လျက်ချင်း ဖောဋ္ဌာ ဗ်, feeling, တွေ့ချင်း. By another division, it is divided into seven parts; see ဝရမတိကျဖ.

ဝိသယာ, *n.* an object of sense.

ဝိသယာဉဉ်နှစ်ပါး, *n.* the seven objects of sense, viz. ရူပါန်, the idea formed of a visible object, an object seen; သဒ္ဒါန်, the idea of sound, sound heard; ဂန္ဓါန်, the idea of smell, odour smelt; ဖောဋ္ဌဗ်ါန်, the idea of tangibility, an object felt; ပထဝီဓါတ်, earth; တေဇောဓါတ်, fire, heat; and ဝါယောဓါတ်, air.

ဝိသာခါ, *n.* Wethakah, a female mentioned in the Burman sacred books, who was famous for her beauty, religious character, &c.

ဝိသေသန, *n.* a word or sentence expressing or denoting the quality of a noun, an adjective, (a term in grammar.)

ဝိသေဿ, *n.* a word whose quality is expressed by a ဝိသေသန, (a term in grammar.)

ဝိဟာသ်ာဝိထက်, *n.* see under ဝိတက်သုံးပါး.

ဝိဓိက်ခ္ခာ, *(Pali,)* *n.* dissipation of mind, wandering of thought, စိတ်ပျံလွင့်ချင်း.

ဝုဇ္ဇိသုဇ္ဇါ, *n.* a general term which embraces three things, viz. ရာ တိဝုဇ္ဇိ, excellent pedigree, (အမျိုးမြတ်တည်;) ဂုဏဝုဇ္ဇိ, great by means of good qualities, (ဂုဏ်ဖြင့်ကြီးသည်;) and ဝယဝုဇ္ဇိ, great by means of age, (အရွယ်ဖြင့်ကြီးသည်.)

ဝေ, (1) *v.* to divide, set apart.

ဝေ, (2) *v.* to bubble, boil, ဆူ.

ဝေ, (3) *v.* to be giddy, intoxicated, ရှဒ်.

ဝေစု, *v.* to divide, distribute, set apart.

ဝေဏဝေယျ, *n.* one race of Galongs, (see ဂဠုန်,) whose king or chief is said to be of immense size, each wing being above 600 miles long, (ယုဂုနာဝါးဆယ်;) the distance between the wings the same; the length of the body above

6000 miles, (ယူဇနာငါးရာ;) the crest upon his head above 36 miles, (ယူဇနာသုံးခု;) and his bill, above 1800 miles, (ယူဇနာတရာငါးဆယ်.)

ဝေဒနာ, *n.* pain, anguish.

ဝေဒနာကျွန်ဘာ, *n.* the suffering pain or anguish; see ဒွန်ဘာ.

ဝေနေယျ, (1) *n.* a multitude, assembly, ပရိသတ်.

ဝေနေယျ, (2) *n.* a being capable of receiving instruction, an intelligent being, ဆုံဖွယ်ဩဝါဒသောဝေနေယျ.

ဝေန်, *v.* to be close, niggardly.

ဝေဝေး, *v.* to disperse, divide among, hire, ငှါး ပေးဝေ.

ဝေဖန်, *v.* to distinguish, discern.

ဝေဖန်စီခန်ထုံးဖွဲ့, *v.* to perform, execute.

ဝေဝိဓိ, *n.* a device, means, artifice, expedient.

ဝေဝိုက်, *n.* do.

ဝေသဟက, *(Pali,) n.* a kind of fabulous horse that dwells in the regions of air.

ဝေသာန္တရာ, *n.* one division of the Boodhist scriptures (marked ဝေ.)

ဝေဿာဇီ, *n.* Wathallee, the name of a country mentioned in the sacred books.

ဝေဿဘူ, *n.* one of the twenty-eight Boodhs; see သိခင်ဘုရား.

ဝေဠုဝန်, *n.* a bamboo jungle.

ဝေး, *v.* to be far, distant; ဘယ်လောက်ဝေးသလဲ, how far is it?

ဝေးချင်းဝေးဟိန်း, *n.* the four things which are far distant from each other, viz. from one shore of the great ocean to the other, မဟာသမုဒ္ဒရာထိပ္ပါဘက်နှင့်ဩဇာတက်လည်ဝေး; from the rising to the setting of the sun, နေထွက်တောင်နှင့်နေဝင်တောင်လည်ဝေး; from the earth to the top of Myenmo mount, ဘဝက်နှင့်မြေနှစ်လည်ဝေး; and above these, the distance between a wicked man and one who is religious, ထိုထက်ကဲသူယုတ်နှင့်သူတော်ကောင်းနှင့်လည်ဝေး.

ဝေးသ်, *v.* to be far distant.

ဝံ, *n.* a whirlpool.

ဝံး, (1) *n.* the roof of a house of distinction, the hinder part of which projects over the front.

ဝဲ, (2) *v.* to be low ; see နွဲ့.

ဝဲ, (3) *v.* to fly without moving the wings, to soar or sail, as a bird.

ဝဲချောက်, *n.* the itch.

ဝဲခွဲ, *v.* to be mangy, have the itch.

ဝဲနာ, *n.* the itch.

ဝဲယောနာ, *n.* do.

ဝေါ, *n.* a large kind of palanquin, borne by 40 or 50 men, used only by kings.

ဝိုက်, *v.* to spin, turn round, ဝဲ့.

ဝိုင်း, (1) *v.* to help, aid, assist, ဆိုး ထိ ၊ ကူ.

ဝိုင်း, (2) *v.* to go or move round the circumference of any thing, ဝန်း. Hence အဝိုင်း, a circumference or horizon.

ဝိုင်းဝိုင်းကွင်း, *v.* to encircle, make a circle or circumference.

ဝိုးဝါ (ရှိသည်,) (1) *v.* to be doubtful, uncertain, not able to assign a reason, ဝိစိကိစ္ဆာ.

ဝိုးဝါ (ရှိသည်,) (2) *n.* twilight, dusk, not light enough to distinguish objects.

ဝိုးဝင်း, *adv.* glitteringly, brilliantly, ဝင်းဝင်း.

ဝှက်, (1) *v.* to steal, ခိုး.

ဝှက်, (2) *v.* to hide, conceal, keep back ; to be obscure, ထိန် ၊ ထိန်ဝှက် ၊ တိမ်ဝှက်.

ဝှန်, *v.* to rise up, burst up as water, to explode, ထွက်. It is also applied to news or fame, သတင်းဝှန်တက်.

ဝှန်ဝါ, *n.* glory, excellence, fame, အဝှန်အဝါ.

ဝှမ်, *v.* to be declivious, deep, ရှိုင်း.

ဝှမ်း, *v.* to be level, flat. Hence အဝှမ်း, a surface, a flat, level place.

ဝှေးစေ့, *n.* the testicles.

ဝှေ့, *v.* to push, propel, drive along or against, တိုက်.

သ.

သ, (1) *v.* to make anew, do afresh, make over again.

သ, (2) *v.* to bring with, to offer, present, ဖြဆောင်.

သ, (3) an abbreviation of the connective and verbal affixes, သော and သည်.

သိ, an abbreviation of သည်.

ထက်, *v.* to descend; to drop or fall down, ဆင်း ; ဆင်းသက်.

သင်္ကယ်, *n.* a kind of grass used for thatch.

သက္ကရ, *(Pali,)* (1) *n.* sugar, sweetness, သကြား.

ဓက္က, (2) *n.* a race of kings, သာကီဝင်.

သက္က, (3) *n.* patience, forbearance, သည်းခံခြင်း.

သက္ကစ္စဒါန်, *n.* see under သဗ္ဗဒါသဒါန်.

သက္ကယာ, *(Pali,)* *n.* a disposition to covet the goods of others, covetousness.

သက္ကရ, *(Pali,)* *n.* worship, homage paid.

သက္ကရာဇ်, (from သက္ကရာဇ,) (1) *n.* an era, a date fixed upon by the king, era of a monarchy.

သက္ကရာဇ်, (from သက္ကရာဇ,) (2) *n.* a written engagement, as a slave-bond.

သက္ကလတိ, *n.* woollen cloth of any kind.

သက္ကလတိကျက်နဒး, *n.* fine woollen cloth, broad cloth.

ဆက္ကလတိပတ္တူ, *n.* flannel.

ထက္ကလတိဗုံမိုင်, *n.* a coarse kind of flannel.

သက္ကာရ, see ဈာန်.

သက္ကော, *(Pali,)* (1) *n.* a deity who has descended from a race of kings, သာကီဝင်မျိုးဖြစ်သောဘုရား.

သက္ကော, (2) *n.* strength, power, စွမ်းအား.

ထက်ခံ, *v.* to descend, as an office or employment, from father to son; to be hereditary.

သကတိ, *(Pali,* သကတ္တ,) substance, or that to which a quality belongs.

သက်တန်, *n.* a rainbow, (in the east.)

သကဒါဂါမိ, *n.* the second state attained by an Areeyah, (ဓရိယာ.)

သကဒါဂါမိဓရ်, *n.* the duties of said state.

သကဒါဂါမိဖိုလ်, *n.* the rewards of performing the duties of said state.

သကဒါဂါမိမဂ္ဂဿာန်, *n.* one who has performed the duties of said state.

လက်ပန်း, *n.* wormwood.

သကန်, *n.* a form, pattern, rule, ပုံစံ.

သကဝံ့, *(Pali,)* (1) *n.* a quarter, fourth part, ဆဒိတိ.

သကလံ့, (2) *n.* all, the whole, အလုံးစုံ.

သကလံ့, (3) *n.* a small stone, a pebble, ကျောက်စရစ်.

သကတော, *(Pali,)* (1) *n.* all, the whole, ဒဝိသိဒ.

သကလော, (2) *n.* a half, ထက်တက်.

သက်သက်, (1) *adv.* empty-handed.

သက်သက်, (2) wholly, entirely, only, nothing but, applied to nouns and adjectives, as မေတ္တာနှင့်သက်သက်ပြုမည်, I will do it from affection merely; အနက်သက်သက်ရှိ၏, it is entirely black.

သက်သာ, *v.* to be tranquil, enjoy quiet, to be pleasant, သာဒိ.

သက်သေ, (1) *n.* a representation, pattern, ပုံ, စံ.

သက်သေ, (2) *n.* a witness, testimony.

သက်သေခံ, *v.* to bear witness, give in testimony.

သကာ, *n.* the hardened sediment of molasses.

သကုဏိ, *(Pali,)* *n.* a bird, ငှက်.

သကုဏ္ဍော, *(Pali,)* *n.* a bird; a bird that can talk, စကားဆိုတတ်သောငှက်.

သကဲ့သို့, or ကဲ့သို့, *an affix,* in the same manner, like as, as if.

သကော, *(Pali,)* (1) *n.* a drinking-cup, သောက်ခွက်.

သကော, (2) *pron.* own, one's own, one's own self, မိမိ.

သက္ကသီးဟာ, *n.* deity, who is more excellent than the race of kings, သာကီဝင်မင်းတို့ထက်မြတ်သောဘုရား.

သက္ကမုနိ, *(Pali,)* *n.* deity, who is descended from the race of kings, သာကီဝင်မင်းမျိုးမှဖြစ်သောဘုရား.

သက္ကော, *(Pali,)* *n.* a race of kings, သာကီဝင်မျိုး.

သကြည်, *n.* embroidered or carved work.

သကြား, *n.* sugar.

သကြား, *n.* a kind of sweetmeat.

သကြားခဲ, *n.* sugar-candy.

သကြားပွင့်, *n.* do.

သခင, *n.* lord, master, ruler, husband, အရှင်.

သခါ, *(Pali,)* *n.* a friend, one who seeks the prosperity of his companion, စီပွါးရှာဘက်.

သခိ, *(Pali,)* *n.* a friend, a companion, ခင်ပွန်.

သဂွတ်, *n.* a kind of tree.

သဂွးသီး, *n.* a cucumber.

သခွားခင်း, *n.* a cucumber field.

သခွားကြီး,
သခွားကြောင်,
သခွားချည်,
သခွားငပြိတ်,
သခွားဆစ်,
သခွားဆပ်,
သခွားနို့,
သခွားပြိတ်,
သခွားဖြူ, } *n.* varieties of the cucumber.

သဂ္ဂဝေါသိနော, *(Pali,) n.* a person who resides in the Nat country, နတ်ပြည်၌နေထွေ့ရှိသောသူ; the name of a Nat, နတ်အမည်.

သဂ္ဂေါ, *(Pali,)* (1) *n.* giving alms, ဒါန်ကြဲခြင်း.

ထဂ္ဂေါ, (2) *n.* nature, disposition, သဘော.

သဂ္ဂေါ, (3) *n.* the act of forming or creating, ဖန်ဆင်းခြင်း.

သဂ္ဂေါ, (4) *n.* the place where happiness or enjoyment continues permanent for a great length of time; the Nat country, စည်စိမ်ချမ်းသာတို့ကြီကြာမြင့်စွာတည်ရာ.

သင်, (1) *pers. pro. mas. or fem.* thou, (used in writing.)

သင်, (2) *v.* to learn, receive instruction.

သင်, (3) *v.* to make clean, press, prepare, clear away, as a forest, ထုတ်၊ ရှင်း၊ ပျဉ်.

သင်, (4) *v.* to peel, skin off, ခွာ၊ နွာ၊ နွှဲ.

သင်ဆာမထေ, *n.* a charm, found in certain plants.

သင်ကန်း, or သင်္ကန်း, *n.* a priest's garment, the yellow cloth. There are four articles belonging to a priest, viz. သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး, collectively called ဝတ္ထုလေးပါး.

သင်္ကန်းပွဲ, *n.* a feast in the month တဆောင်မှီ.

သင်္ကန်းလွှာ, *n.* a kind of petso or cloth worn round the body.

သင်္ကီတော, *(Pali,) v.* to be narrow, close, strait, confined, crowded, ကျဉ်းမြောင်း.

သင်္ကပ္ပေါ, *(Pali,) n.* thought, consideration, design, အကြံ.

သင်ကာ, *v.* to doubt, fear, dread, ရွံရာ; to suspect, be suspicious.

သင်္ကိုဠ်, (*Pali,*) *n.* a thorn, ဆွာဒဲ့ ; a peg or stick driven into the ground to fasten any thing to or upon, တံသင်း ; a weapon, ထက်ခုက်.

သင်္ကျန်, *n.* a feast ; an assemblage or concourse of persons, ဝဲ့ပွဲသဘင်.

သင်ကြိတ်, *n.* an ornament worn by officers of state.

သင်ကြား, *v.* to learn, receive instruction.

သင်ကြိုတ်, (1) *v.* to preach, give instruction from the sacred books.

သင်ကြိုတ်, (2) *v.* to support, maintain, relieve, &c.

သင်ခန်, *n.* a garden, grove, hermitage, အရိတ်.

သင်္ခန်း, *n.* a temporary building for priests to inhabit during the performance of those ceremonies which require their being away from their regular places of abode.

သင်္ခါရ, (*Pali,*) *n.* liability to change, instability, ပျက်တတ်ခြင်း ၊ မောက်ပြန်ခြင်း.

သင်္ခါရတရား, *n.* the principles or law of *mutability.*

သင်္ခါရကွဲခြာ, *n.* will, disposition ; see ခဲ့ခြာ.

သင်္ခါရလောက, being produced and reproduced.

သင်ချာ, *v.* to enumerate, count, ဂဏန်းသင်ချာ; *n.* an inconceivably large number.

သင်ချေ, *n.* a number beyond enumeration, but less than သင်ချာ.

သင်ခွေချပ်, *n.* a kind of animal.

သင်္ဂ်, (*Pali,*) *n.* associating together, being in company with, ပေါင်းဖော်ခြင်း.

သင်္ဂဟ, (*Pali,*) *n.* do.

သင်္ဂဟ, *adv.* accurately, minutely.

သင်္ဂဟော, (*Pali,*) *n.* the act of lifting up, helping, giving assistance, exalting, ချီးမြှင့်ခြင်း.

သင်္ဂါမော, (*Pali,*) *n.* coming together, as antagonists, fighting, စစ်ထိုးခြင်း.

သင်ဂြိုင်, *n.* a burying place, သုတ်သန ၊ သုသာန်.

သင်ဂြိုတ်, (1) *v.* to help, aid, assist, ထောက်ပင့် ၊ ထောက်နှံပ.

သင်ဂြိုတ်, (2) *v.* to burn a dead body, or deposit it in the ground ; to perform funeral ceremonies.

သင်္ဃာ, or သင်္ဃော, *n.* a general name for all manner of religious mendicants, or devotees ; a society, assembly.

သင်္ဃာဝါတ, *n.* one of the states of punishment ; see ငရဲ.

သင်္ဃာဒိန်, *n.* an assemblage of priests, collected for the purpose of performing pontifical duties, ဝတ်လျှင်သင်္ဃာဒိန်ဖြားဖြားရဟန်းဘုန်းကြီး.

သင်္ဃာနာယာ, *n.* the chief of a kyoung, (ကျောင်း.)

သင်္ဃာပို့, *n.* a collection of priests who live in one kyoung.

သင်္ဃာယနာ (တင်သည်,) *v.* to utter or repeat in concert, as an assembly of priests, (properly in the presence of deity.)

သင်္ဃာတိုး, *n.* a razor, ဝါးခွပ်.

သင်္ဃာတိုင်း, *n.* a kind of jacket, made so as to cover the head.

သင်္ဃာခွဲး, *n.* verdigris.

သင်္ဃာဒါန်းလျှင်ရသောအကျိုးငါးမျိုး, the five rewards obtained by the person who makes a religious offering of a razor, viz. numerous good friends ; perfection in diligence ; patience ; wisdom ; and purity.

သင်္ဃာဝင်, *n.* the rattan of which a kind of mats is made.

သင်္ဃာဝိတ်, *n.* a pot in which the priests receive the offerings made by the people to them.

သင်္ဃာပူတ်, *n.* the offerings which the priests receive in their pots.

သင်္ဃာပုံး, *n.* a term used for all the Burman characters and compounds ; a lesson, or pattern for learning.

သင်္ဃာဖြင်, *v.* to reprove, chastise, correct, ဆုံးမ.

သင်္ဃာဗျာ, *n.* a kind of mat.

သင်္ဃာဖြူး, *n.* a kind of mat.

သင်္ဘော်, (1) *n.* a ship.

သင်္ဘော်, (2) *n.* the papaya tree.

သင်္ဘော်သစ်ဖား, *n.* the papaya tree.

သင်္ဘော်အော်ခုာ, *n.* noona, the custard apple.

သင်္ဘောကျစ်, *n.* black myrobalans.

သင်္ဘောဆိတ်, *n.* a harbour for shipping.

သင်္ဘောသရက်, *n.* custard apple or nut, တရုတ်သရက်.

သင်္ဘောမုံလာ, *n.* cabbage, radish, lettuce, &c.

သင်္ဘောသီးဂျို, *n.* a sort of sweetmeat.

သင်္ခိုး, *v.* to imitate, mock by means of gestures.

သင်ယူ, *v.* to learn, receive instruction.

သင်္သရာ, *n.* the future world or state.

သင်္သရာတာဝ, *n.* do.

သင်း, (1) *adj. pro. mas. fem.* or *neut.* this, that: it is generally used substantively.

သင်း, (2) *v.* to unite, associate, collect in one, ဝေါင်း.

သင်း, (3) *v.* to emit a pleasant odour, နွေး၊ ကြိုင်.

သင်း, (4) *n.* the organs of generation.

သင်း, (5) *v.* to geld, castrate, အသိုးထုတ်.

သင်းကြက်တူငွေး, *n.* a species of turtle whose head resembles a parrot's bill.

သင်းငြာ, *n.* a large brown shining lizard.

သင်းကြွဝ်, *n.* the earth which peels off the surface of land after an inundation.

သင်းချော, *v.* to be all of one sort or substance, all the same.

သင်းချော, *n.* see သင်းငြာ.

သင်းခြင်း, *n.* a place of interment, burying ground, သုသာန်၊ တဖြင်.

သင်းဂို့, *n.* do.

သင်းစင်, *n.* a castrated bull, an ox.

သင်းဝင်း, *n.* an attendant, an assembly, အသင်းအဝင်း.

သင်ဖိုင်, *n.* the lower garment of a priest, which is secured by the ခါးဝန်း, or girdle.

သင်းပေါင်း, *v.* to unite, associate, collect in one.

သင်းလဝ်, *v.* do.

သင်းဖက်, *v.* do.

သင်းမွဲ့, *v.* do. အသင်းမွဲ့၊ စည်းကြွဝ်.

သင်းဗျူး, *n.* the head, or chief of an association of people.

သင်းဇိဝ်, *n.* an animal resembling a turtle, (native of China.)

သင့်, (1) *v.* to be suitable, fit, proper, consistent, တဝ်; to agree together; to be ready, finished.

သင့်, (2) *v.* to be, become, hang about or over, as fogs or frost.

သင့်, (3) *v.* to unite, cement, ဖိုဝ်; to unite, marry, cohabit, as man and wife.

သင့်တင့်, *v.* see သင့်, to be suitable, &c.

သင်္ဃန, *v.* to live with a woman as a mistress.

သစ်, (1) *v.* to be new, just made; to be fresh, not stale, not old, ဟောင်.

သစ်, (2) *n.* timber, wood.

သစ်, (3) *n.* an astrological book.

သစ်ကျွဲနီး, *n.* cinnamon, cassia lignea.

သစ်ကျား, *n.* a leopard.

သစ်ကျွတ်, *n.* a small kind of leopard.

သစ်ကြီးနီး, *n.* a cinnamon tree.

သစ်ကြား, *n.* a walnut.

သစ်ကြောင်း, *n.* a forked branch.

သစ်ကြောင်းခြိုး, *n.* the base of a forked branch.

သစ်ခက်, *n.* the branch of a tree.

သစ်ခင်းတဲ, *n.* a tent, a temporary place of residence

သစ်ငတ်, *n.* a fabulous tree, (in Athoora.)

သစ်ချ, *n.* a Burman nut, a Malay chesnut.

သစ်ဆွ, *n.* a parasitical plant.

သစ်ဒွတ်, *n.* see သစ်ခဝတ်.

သစ္စ, *(Pali,) n.* see the definitions of သစ္စာ.

သစ္စာ, (1) *adj.* true, right.

သစ္စာ, (2) *n.* truth.

သစ္စာ, (3) *n.* an engagement, oath, promise.

သစ္စာစောင့်, *v.* to keep one's word, fulfil an engagement, keep an oath, perform one's vows.

သစ္စာဖြိ, *v.* to make an agreement, make a vow; imprecate evil on one's self, if he speak not according to truth, and to desire good, if he do speak the truth; to take an oath, to swear.

သစ္စာဆို, *v.* do.

သစ္စာတရား, *n.* true precepts, righteousness.

သစ္စာမှ, *v.* see သစ္စာဖြိ.

သစ္စာပန်, *(Pali,) n.* believing, crediting; acting according to truth, အမှန်ဖြစ်ခြင်း.

သစ္စာရေ, *n.* water drunk when the oath of allegiance to the king is taken, or when any other agreement is made.

သဗေ, *(Pali,) conj.* expressing doubt, conditionality, or probability, if, အတွေ့နိုပါတိ.

သစ္ဆန္ဒော, *(Pali,) v.* to act according to one's own will or disposition, အလိုအလျောက်ကျင့်တတ်ခြင်း.

သင်ဆင်, *n.* a leopard.

သင်ဆိန်, or သင်ဆိန့်, *n.* a kind of tree.

သင်တတ်, (1) *n.* a wall made of wood, as round a city or town, a wooden stockade.

သင်တာ်, (2) *v.* to measure with the breadth of the finger. Hence ထက်သင်, *n.* a finger-breadth.

သင်တတ်, (3) *n.* a leopard.

သင်တင်းထည်, *v.* to encamp, pitch a tent, &c.

သင်္တာ, *n.* a chest, box, trunk.

သင်္ဘောသီး, *n.* an apple.

သင်္ဘောက်, *n.* a wood-pecker.

သင်္ဘိုင်, *n.* a post.

သင်္ဘနဂါး, *n.* an omen, prodigy, နဂါးပတ်.

သင်္ဘနက်, *n.* a kind of tree from which cloth or paper is sometimes made.

သင်္ဘပင်, *n.* a tree, any large tree, timber.

သင်္ဘပင်ရေ, or ရည်, *n.* the juice of a tree.

သင်္ဘပုင်, *n.* the name of a certain tree.

သင်္ဘမင်း, *n.* the name of a certain tree.

သင်္ဘသား, *n.* timber, wood.

သင်္ဘသီး, *n.* fruit of any kind.

သင်္ဘသီးဝတ်, *n.* fruit of any description.

သက္ခေါ, *(Pali,) n.* an acquaintance, friend, အသွေး ကိုယ်သို့.

သခိဝါ, *(Pali,) n.* an intimate of a king or governor, a king's counsellor, မင်းတို့တိုင်ပင်အမတ်.

သခိဝေါ, *(Pali,) n.* a person who lives with a king or governor; a royal counsellor.

သဏ္ဍ, *(Pali,) n.* a moment, an instant, ခဏ.

သဏ္ဍုလသော, *(Pali,) n.* the gum of a tree, ပုံရက်.

သဏ္ဍ, *(Pali,) n.* silver, ငွေ.

သည်, (1) *adj. pron.* this, ဤ.

သည်, (2) *n. affix*, sign of the nominative case ; သည် is sometimes used for ၏သည် ; see ၏.

သည်, (3) *connective affix*, (by contraction သ,) used to connect nouns with adjectives, and frequently is construed like the relative who, which, and that.

သည်, (4) *v. affix*, sign of the assertive or indicative mood, as သွားသည်, he goes, or is going.

သည်, (5) *n.* a post.

သည်, (6) *n. affix*, denoting the profession of a person, as ကြက်သည်, a fowl-seller ; အရှုံသည်, a claimant ; မုန့်သည်, a baker, &c.

ထဲသည်က, from this, hence, from this place.

သည်ကလောက်, so much, as much as this.

သည်ကား, *affix*, as to, concerning or in regard to this.

သည်ကဲ့သို့, thus, like this.

သည်ကြောင့်, therefore, on this account.

သည်ဒို့, *adj. pron.* this (thing.)

သည်တိုင်, *n.* a post.

သည်တွင်, here, in this place ; ထိုတွင်, there, in that place.

သည်ပြင်, besides this, besides ; ထိုပြင်, besides that.

သည်မှကား, relative to this, concerning this.

သည်မှ, from this, hence, from this place.

သည်မှာ, in this, in this place.

သည်လျှာ, *n.* a person beloved.

သည်သို့, *pron. adj.* such, of this sort, thus.

ထဲသည်သို့က, from this manner, from this method.

သည်သို့ကြောင့်, or ထဲသည်သို့သောကြောင့်, because it is thus, because of this manner.

သည်အိုဖှ, from this manner, from this method.

ထဲသည်သို့မှာ, in this way, in this manner.

သည်း, (1) *v.* to roar, be excessive, violent, cry from anguish or pain, as an infant, or any one in distress, to make a loud piercing noise, ထဲသည်းထန်း ပြင်းထန်.

သည်း, (2) *n.* sand, သဲ း သဲလဲ.

သည်း, (3) *n.* the liver.

သည်းဦးဆက်ကပ်, *v.* to give to a superior out of fear.

သည်းခံ, *v.* to be forbearing, endure with patience, be quiet under injuries and abuse.

သည်းခံ၏အကျိုးငါးပါး, *n.* the five rewards of patience or forbearance, viz. the universal love of mankind, ဝဇ်ဆိန်းသောသူတို့နှစ်ထို့သည်; peace, ငုံငြိမ်းသည်; few faults, အပြစ်နည်းသည်; peace of mind in death, မတွေဝေသေသည်; and deliverance from the four states of punishment after death, အပါယ်လေးပါးမထားရသည်; on the other hand there are five rewards of impatience which are directly the opposite of those just named.

သည်းချာ, *n.* the gall-bladder.

သည်းခြေ, *n.* the gall.

သည်းညဲ, *v.* see သည်းခံ.

သည်းထန်, or ထဓ, *v.* see သည်း, to roar, &c.

သည်းသန်, *v.* to become severe, excessive, as pain or sickness.

သဏ္ဌာယော, *(Pali,) n.* a collection, a whole, အပေါင်း.

သဏ္ဌာတိဒေသ, *(Pali,) n.* the place where a thing is, or where an event occurs, scene of action, ဖြစ်ရာ.

သဏ္ဌာနဉာ, *(Pali,) n.* knowledge, perception, သိခြင်း.

သညာ, (1) *n.* perception.

သညာ, (2) *v.* to know, perceive.

သညာ, (3) see ကဇ္ဇဂ္ဂာန်း.

သညာနက္ခန္ဓာ, *n.* perception.

သဒ္ဓေး, *v.* to be rich, opulent.

သဒ္ဓံ, *(Pali,) n.* using artifice or deceit, စည်းလုံခြင်း.

သဏ္ဌာန်, *n.* likeness, shape, form, as အိုသည်သဏ္ဌာန်, to have the appearance of old age; ငယ်သည်သဏ္ဌာန်, to have a youthful appearance.

သဏ္ဌာန်, *(Pali,) n.* a mark, sign; see also သဏ္ဌာန်.

သဏ္ဌာဘော, *(Pali,) n.* nippers, snuffers, shears, &c. ဓာဒ်.

သတ်, *v.* to kill, fight, destroy, cut off, quench, or extinguish, as fire, or a candle; to decide, order, command, as a king; to strike, beat, တိုက်၊ ခြိတ်၊ ပယ်၊ ထိုး၊ ပုတ်ခတ်၊ ကွပ်၊ ကွပ်မျက်၊ ဆိုဖြတ်. Hence အသတ်, a sentence, a mute letter.

သတင်ကျတ်, *n.* October.

သတင်း, *n.* news, tidings, သတင်းစကား.

ထင်ပြန်, *v.* to be notorious, talked about, acquire fame.

သင်္ကန်း, *n.* the seventh month in the Burman year, that is, October.

သဏ်, *v. affix*, denoting supposition.

သတ္တဋ္ဌာန်, *n.* the seven postures in which Gaudama is said to have been found.

သတ္တမ, *(Pali,) ordinal adj.* seventh.

သဏ္ဌိတ်, *(Pali,)* *n.* permanency, stability, အခြ.

သဏ္ဌေ, *(Pali,)* *v.* to continue, be permanent, တည်နေ.

သတ္တရတ်, *n.* the seven ranges of mountains which surround Myenmo mount, and which separate the seven rivers in regular succession.

သတ္တလောက, *n.* being, a state of being, a living being.

သတ္တဝါ, *n.* a general term for all intelligent beings.

သတ္တဟ်, *n.* the space of seven days.

သတ္တဟ်စောင့်, *v.* to keep or observe a fast of seven days.

သတ္တံဒရုကဝ်, *n.* see ကဝ်သုံးပါး.

သတ်ပုံ, *n.* a sort of dictionary, or spelling book.

သတ်မျဉ်, *n.* the mark ˚, which shows a letter to be final.

သတ်, *(Pali,)* (1) *n.* strength, ability, အား.

သတ်, (2) *n.* a subject, matter, principle, law, အရာ၊ တရား.

သတ်, (3) see သက္ကာန်.

သတ္တိ, *n.* strength, might, power.

သတိ, *(Pali,)* (1) *n.* a woman who is entirely under the control of her husband, သင်္ချိအာဇိုဖြင့်သာဖြစ်တတ်သောမိန်း; one who endeavours to please her husband, သင်ကိုဖြိမ်းစေတတ်သောမိန်း.

သတိ, (2) *n.* recollection, care, attention, determination.

သတိရွှေ, *n.* an attentive, thoughtful disposition, free from forgetfulness, မမေ့မလျော့တတ်ခြင်း.

သတိထောင်, *v.* to use caution, take heed, perform with attention.

သတိနှင့်, with or by means of care, attention, &c.

သတိဖြ, *v.* to use caution, take heed, &c.

သတိပဋ္ဌာန်းလေးပါး, *n.* the four subjects of attention and care; ကာယနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်, (ကာယ, the body; နုပဿနာ, to observe, watch,) one that watches over the body; စိတ္တနုပဿနာ, one that

watches over the mind; ဝေဒနာနုပဿနာ, one that attentively considers the miseries of life; and ဓမ္မာနုပဿနာ, one that attentively observes the duties of religion.

သတိဝေါဿဂ္ဂါ, *(Pali,)* *n.* being destitute of knowledge or perception, သိထွတ်ခြင်း; being forgetful, မေ့လျော့ခြင်း.

သတိရ, *v.* to recollect, call to mind.

သတိလစ်, *v.* to forget, not to remember, မေ့လျော့.

သတိလစ်ဟင်း, *v.* do.

သတိလျော့, *v.* do. မိန်းမော ၊ တွေဝေ.

သတိုးသမီး, *n.* the daughter of a king or other great personage.

သတိုးသား, *n.* the son of a king or other great personage.

သဒ္ဓါ, *(Pali,)* *n.* making religious offerings; giving stability, စာဖြင့်ပေးခြင်း.

သဒန်, *(Pali,)* *n.* a house, place of habitation; a sheath, ဖိနပ်.

သဒ္ဒါ, *n.* sound, articulation; grammar; a noun.

သဒ္ဒါယတန, *n.* the sense or faculty of hearing.

သဒါဒါန, *n.* see under သဗ္ဗဒါသဒါန.

သဒ္ဒါဂုဏ်, *n.* the idea of sound.

သဒ်မာန်, *n.* one kind of pride, viz. feeling an equality with superiors, ထိုသူကားငါနှင့်အတူတူသာတည်းဟူမာန်မူခြင်း.

သဒ္ဓါ, (1) *v.* to will, feel a pleasure in doing any thing; to do any thing from pure motives; to confer honour or favour, be gracious, ကြည်၊ ကြည်သင်၊ ကြည်ဖြ.

သဒ္ဓါ, (2) *n.* a motive, an excitement to action, strong desire.

သဒ္ဓါဓဏ, *n.* intensity of application.

သဒ္ဓိဇန္ဒြ, *n.* a disposition to habitual kindness, or cordiality, ကြည်ညိုထိုက်ခြင်း.

သန်, (1) *n.* the rainy season, ရိသီး.

သန်, (2) *v.* to be strong, luxuriant, thriving, flourishing, healthy.

သန်ကြွင်း, *v.* do.

သန်စွင်း, *v.* do.

သနင်း, *n.* a king, governor, မင်းကြီး.

သန်, (3) see သန်စေတော်မူ.

သန်စေတော်မူ, *v.* to void urine, or fæces, a term used by the best authors, when speaking of this act in great personages.

သနစ်, *n.* state, circumstances, affairs, အခြင်း အကြောင်း.

သဿဋ်, *n.* the period of a man's life, length of life.

သဿဋ္ဌာန်, *(Pali,) n.* a decision, a resolve, ဆုံးဖြတ်ချင်း.

သင်္ဂေ, *(Pali,) n.* pregnancy, a state of pregnancy; *v.* to connect with, unite.

သင်္ဂိဋ္ဌာနချ, *v.* to come to a decision, make a resolve.

သင်္ဂေဒဇ, *n.* one of the four ways of generation, viz. as worms in filth.

သင်္ခဉ်, *n.* a coral.

သင်္ခန်း, *(Pali,)* the month of October, သတင်းကျွတ်.

သနပ်, (1) *n.* pickles.

သနပ်, (2) *n.* the name of a plant.

သနပ်ခါး, *n.* the name of a certain tree, the bark of which is fragrant.

သနပ်ခါးမှုန့်, *n.* the bark of do. pulverized, used by women to rub upon their faces.

သနံကယ်, *n.* a field cultivated in the rainy season.

သနယ်, *n.* state, circumstances, affairs, အခြင်း အကြောင်း.

သန့်, *(Pali,) n.* sex, whether male or female.

သန်း, (1) *v.* to be strait, make strait, ဖြောင့်; to cross or pass over from one place to another.

သန်း, (2) *n.* a gape.

သန်း, (3) *n.* a louse.

သန်းခေါင်, *n.* midnight.

သန်းဖျာ, *n.* a net.

လန်းမ, *n.* a large kind of louse.

သန်းသန်း, *adv.* straitly, in a strait line.

သန်းသန်းဖြောင့်ဖြောင့်, *adv.* do.

သန့်, *v.* to be clear, intelligible, plain, ရှင်း.

သန့်ဖျန့်, *v.* do. to be pure, free from fault.

သန့်ရှင်း, *v.* to be pure, perfectly clean, free from any fault or blemish, စင်ကြယ်.

သန့်သင်္ကြေ, *n.* water used by kings after an evacuation of nature; also by priests.

သန့်သန့်, *adv.* purely, clearly, innocently.

သနား, *v.* to be merciful, gracious, kind, to show favour or kindness, ကျင့်ခြာ.

သန္ဓန်, *n.* state, circumstances, affairs, အခြေန ၊ အကြောင်း.

သပ်, *v.* to smooth, rub down, stroke gently, ချော ၊ ပွန် ၊ သုံးသပ်.

သပင်, *n.* a kind of mat, သပြေ.

သဗ္ဗကာ, *(Pali,) n.* a favour conferred by a superior.

သဗ္ဗညူ, *adj.* divine, belonging to deity.

သဗ္ဗညုတ, *adj.* omniscient.

သဗ္ဗညုတဉာဏ်, *n.* a perfect knowledge of the five general principles or laws, အသုံးရှိသောဥယျဓမ္မတရားတို့ကိုသိသောဉာဏ် ; see ဥယျဓမ္မထရားငါးပါး.

သပ်ပယ်, *n.* beautiful, comely, divinely elegant, applied to deity, ထင်ထယ်.

သပရ, *(Pali,) v.* to be near, (so as to touch.)

သပ်သပ်ရှင်းရှင်း, *adv.* perfectly clear, free from confusion.

သဗ္ဗိယ်, (1) *v.* to bathe, (applied to a priest.)

သဗ္ဗိယ်, (2) *v.* to be handsome, suitable, elegant, လှ ၊ တော်.

သဗ္ဗ, *(Pali,) adj.* all, the whole, ခပ်သိမ်း.

သပ္ပိနံဃ, (*Pali,*) butter, ghee, ထောပတ်. The priests are allowed to use three kinds of butter or ghee, viz. that made from the milk of cows, goats, and buffaloes.

သပိတ်, *n.* an open-mouthed pot, in which the priests receive their rice.

သပိတ်မျှော်, *n.* a certain place in a pagoda, where relics are deposited.

သပိတ်အိတ်, *n.* a kind of bag suspended from the neck, in which the သပိတ် is carried.

သပိတ်ခြေ, *n.* a stand or pedestal for a သပိတ်.

သပိတ်လှူရသည့်အကျိုးဆယ်ပါး, the ten rewards which the person obtains who makes an offering of a သပိတ် ; viz. dishes ornamented with precious stones, &c. ; the necessaries of life at all times ; deliverance from evil ; freedom from oppression ; the reverence of mankind ; easily obtaining food, clothing, a place to sleep, and a place of habitation ; happiness and enjoyment which shall not be de-

stroyed ; a settled and contented mind; a love for the divine law; few sexual desires, and complete freedom from anxieties.

သပေါင်, see သံဝင်.

သပြာ, (a contraction of ဆသပြာ,) (1) *n.* money, whether gold or silver.

သပြာ, (2) *n.* a clam.

သဖြေ, *n.* the Eugenia tree ; Jomboo fruit in general.

သဖက်, *n.* the day after to-morrow.

သဖန်း, *n.* Myrobalans.

သဖြင့်, *affix*, by means of, by.

သဖွယ်, *affix*, like as, ကဲ့သို့.

သဗ္ဗ, *(Pali,) adj.* all, the whole, ခပ်သိမ်း.

သဗ္ဗဒါသဒါန, *n.* five particulars relative to offerings ; viz. သဒါဒါန, making an offering in expectation of the reward, (ကံ၏အကျိုးကိုယုံကြည်၍သွားခြင်း ;) သဒ္ဓာနုဒါန, making an offering of proper materials, and which are free from blemish, (သူအပ်သောဝတ္ထုကိုသန့်ပြန့်စွာသွားခြင်း ;) ကာလဒါန, giving to travellers the best of flowers and fruits in a time of famine, (ဒေသည်ခရီးသွားတို့အားလည်ကောင်းရှားပါးတတ်မှတ်သောကာလ၌လည်ကောင်းပန်းဦးသစ်သီးဦးတို့ကိုသွားခြင်း ;) အာဒုဂတဒါန, making offerings when one is in very indigent circumstances, (မိမိစည်းစိမ်ကိုခတတ်မစွမ်းရက်ချာတ်သွားခြင်း ;) the fifth is not mentioned.

သဘင်, *n.* an assembly, congregation, gathering of people ; the place of assembling.

သဘော, *n.* the mind, disposition, nature.

သဘောချ, *v.* to overcome a person's disposition or resolution, to resolve, determine.

သဘောကျမိ, *v.* to be acquainted with, or know a person's mind or disposition.

သဘောငြောတိ, *v.* to feel favourably disposed ; to fall in love with a woman ; have lustful feelings.

သဘောသက်, *v.* do.

သဘောမေတ္တာ, *v.* do.

သံ, *v.* to be of a dull colour, dim, cast down.

သမက်, *n.* a son-in-law.

သမင်ညို, *v.* to be of a dull colour, dim, cast down.

သမင်, *n.* a large kind of deer.

သမတိ, *adv.* before, formerly, perpetually.

သမိး, (1) *v.* to gape, yawn, ဟဲ.

ထမိး, (2) *v.* to cut or strike across, ကူး ၊ ခြစ်.

သမိးဥဒေါင်း, *n.* the head of a louse; a measure of distance, seven of which make ဝါးတလုပ်း, or one rice-kernel.

သမုန်း, *n.* mud in rice fields, တမုန်း.

သမ္ဗုဂုဉ်, *n.* wisdom, learning.

သမ္ဗုဒ္ဓ, see ပုဒ်.

သမ္ဗန်ဒါန်, (in grammar,) the dative case, terminating in အား and ငှါ.

သမ္ဗတ္တိစက်လေးပါး, *n.* a general term, embracing four particulars; viz. the privilege of living in an elegant and delightful place of abode; having an old stock of merit for good deeds performed in previous states of being; doing well for one's self; and the privilege of associating with upright and religious persons.

သမ္ဗန်, *n.* a boat, လှေ.

သမ္ဗန်, (in grammar,) the possessive case, two terminations, ၏ and တွင်.

သမ္ဗယတိ, *n.* union, agreement, ရှည်ချင်း.

သမ္ဗဇာသီး, *n.* a lemon or lime.

သမ္ဗပဓာန်လေးပါး, *n.* a general name which embraces four things; viz. using exertion to prevent demerit, while as yet the person has done nothing blameworthy, မဖြစ်သေးသောအကုသိလ်ထရားတို့ကိုမဖြစ်အောင်လုလ္လဖြိုခြင်း; using exertion to prevent the increase of demerit after the person has already done that which is sinful, ဖြစ်ပြီးသောအကုသိလ်ထရားတို့ကိုမပွားများအောင်လု လွှဖြိုခြင်း; endeavouring to do that which will procure merit, while the person is yet destitute of it, မဖြစ်သေးကုသိလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားအောင်လုလွှဖြိုခြင်း; and endeavouring, after a person has a stock of merit, to excel in meritorious actions, ဖြစ်ပြီးသောကုသိလ်တရားတို့ကိုအလွန်ပွားများအောင်လုလွှဖြိုခြင်း.

သဗ္ဗော, *(Pali,) adj.* good, right, just.

သဗ္ဗာဇီဝ, *n.* the right way of supporting life.

သဗ္ဗာကုသလကြော, *n.* right actions.

သဗ္ဗာဒိဋ္ဌိ, *n.* good stability, being established in good sentiments.

သဗ္ဗာဒိတိ, *n.* good continuance.

သဗ္ဗာဓိ, *(Pali,) n.* embracing good sentiments, holding sound doctrine.

သဗ္ဗာဓိဉာဏ်, *n.* a disposition to embrace good sentiments or sound doctrine, ကောင်းသောအယူပဋိဘာဏ်ခြင်း.

သဗ္ဗာဝါစာ, *n.* proper language.

သဗ္ဗာသင်္ကပ္ပ, *n.* right intention.

သဗ္ဗာပါဟ်, *n.* a kind of trance, in which evil cannot affect the person.

သဗ္ဗာဝါယာမော, *n.* intelligence rightly directed.

သဗ္ဗာသတိ, *n.* proper care or attention, good heed.

သဗ္ဗာသမာဓိ, *n.* composure, serenity.

သဗ္ဗာသဗ္ဗဉ်ဳ, *n.* one of the four classes of Boodhs; viz. the highest class, or a divine being, သဗ္ဗညုတဉာဏသိခင်သည်သဗ္ဗာသဗ္ဗဉ်ဳမည်၏.

သမ်ိဳ, *v.* to be of a dull colour, dim, depressed, cast down.

သမား, *n.* an artificer, one skilled in any business, as ဆေးသမား, a physician.

သမားဟူရာ, *n.* do.

သမားဆရာ, *n.* an astrologer.

သမားဖြူ, *n.* an astrologer.

သမိတ, *(Pali,) v.* to consume with fire, မီးစာ.

သံမိတိ, *(Pali,) n.* an assemblage, collection, the place of assembling, သဘင ၊ အပေါင်း.

သမိးတာ, *(Pali,) n.* peace, comfort, ease, pleasure, ငြိမ်သက်ခြင်း.

သမီး, or သျီး, *n.* a daughter.

သျီးကညာ, *n.* the daughter of a king, presented to another king.

သျီးကညာဆက်, *v.* to present a king's daughter to another king.

သျီးအိမ်ရှင်, *n.* husband and wife.

သျီးခင်ပွန်း, *n.* husband and wife.

သမီးမောင်နှံ *n.* do.

သမီးဖြောက်သား, *n.* cousins, by affinity.

သမုခါ, *(Pali,) n.* the present time, things present, မျက်မှောက်.

သမုဒ္ဓေဒဝေဏ, *n.* see under ဝိဇေဏငါးပါး.

သမုတိ, *v.* to give or bestow, as a title or name.

သမုဒ်, *n.* a command, a law, ပညတ်.

သမုဒံ, *(Pali,) n.* a house, place of residence, အိမ်.

သမုဒ္ဒါ, *(Pali,) n.* sea-salt, သမုဒ္ဒရာဆား.

သမုဒ္ဒါ, *(Pali,) n.* the sea or ocean, သမုဒ္ဒရာ.

သမုဒ္ဒရာ, *n.* a sea, an ocean, ဝဠာထဲ.

သမုဒ္ဒရာဒွိက်ဆိုဖွယ်ရှစ်ပါး, *n.* the eight wonders of the sea; viz. the water's continually rising into swells, and sinking into vallies, အစဉ်အဆက်ဝဲရှိုင်းဖွဖြဲးသည်; that the waters do not overspread the shores, ကမ်းကိုမလွှမ်းသည်တပါး; that it throws dead bodies upon the shore, အကောင်ပုတ်ကိုကမ်းသို့ ပြစ်တင်သည်တပါး; that the five great rivers lose their names when they reach the sea, မြစ်ကြီးငါးစင်းသမုဒ္ဒရာသို့ရောက်လျှင်အမည်ကို စွန့်သည်တပါး; that its waters never are diminished or increased, ယုတ်ခြင်းတက်ခြင်းမရှိသည်တပါး; that the salt is so mingled with the water as to become but one, ထဒုထည်းသောဆားငံရေရှိသည်ထပါး; that it is the repository of precious stones, &c. ရတနာတို့၏ တည်ရာဖြစ်သည်ထပါး; and that it is the residence of Nats, နတ်တို့၏နေရာဖြစ်သည်တပါး.

သမုဒ်သဆင်, *(Pali,) n.* a priest of Boodh.

သမုတိယ, *(Pali,) v.* to call or distinguish by name.

သမုတိယသဒ္ဒါ, *n.* the giving of arbitrary names.

သရိက်, *v.* to measure, take the measurement.

သရိုင်း, *n.* an ancient record.

သဖြတ်, *n.* a polite name for the breasts of a female.

သယ်, (1) *v.* to remove from one place to another.

သယ်, (2) *v.* to perform, transact business, ပြု.

ထယ်, (3) *v.* to carry, bear away, ဆောင်ရွက်.

သယ်, (4) *int.* indicative of surprise.

သယ်, (5) *adv.* an intensive to other words.

သယ်, (6) *affix,* denoting the profession or business of a person.

ထယ်နှယ်, *adv.* how? ဘယ်နှယ်.

ထယ်ပြီး, *v.* to perform, transact business.

သယောက်, *n.* an adulterer.

သဃောင်, *n.* a hermaphrodite, ဃပုံး.

သဃိဃေ, *int.* indicative of surprise.

သရ, (1) *v.* to remember, to call to mind.

သရ, (2) *n.* a vowel.

သရက်သီး, *n.* a mango; သရက်, *n.* the mango tree.

သရက္ခန်, *n.* the sanders tree, of which there are many varieties.

သရဇယ်, *v.* to repeat, rehearse, စီးဖြန်း၊ ရွတ်၊ ဝတ်.

သရဇ္ဈာယ်, *v.* to repeat mentally or vocally, စီးဖြန်း; to worship.

သရဏာဂုဏ်, *n.* the three objects of worship, viz. deity, law, and priests.

သရဏ်, *(Pali,) v.* to injure, cut off, destroy, သတ်၊ ဖြတ်းဆဲ.

သရဖူ, or ဘူ, *n.* one of the five great rivers.

သရဘူ, *n.* a crest, an ornament for the head.

သရီယ, *(Pali,) n.* the body, ကိုယ်.

သရီယ်, *n.* do.

သရီရိ, *(Pali,)* *n.* rational beings, သတ္တဝါ.

သရီရ, *n.* a relic of Boodh, ဘုရားတော်.

သရုတ်, *n.* nature, character.

သရုပ်, *(Pali,)* *n.* nature, character, သရုပ်၊ သဘော.

သရေ, *n.* skin, leather.

သရေအိတ်, *n.* a leathern bucket, bag, or purse.

သရေစာ, *n.* luncheon, any kind of food except rice and curree.

သရေစာစား, *v.* to eat do.

သရဲဘော, *n.* courage, valour.

သရော, *(Pali,)* (1) *n.* a collection of water, a pond, lake, ကန်အိုင်.

သရော, (2) *n.* a sound, an articulate sound.

သရွဲင်, (1) *n.* a wild uncultivated field.

သရွဲင်, (2) *n.* a large kind of basket.

သရွဲင်ရုက်, *n.* a wild uncultivated field.

သရော်, *v.* to provoke, excite, stimulate, ပျက်ရယ်ပြုံချင်း.

သရွတ်, *n.* mortar, clay.

သင့်ရှိ, *adv.* as much as there is, all, whatsoever, whosoever, whatever, ရှိသမျှ၊ တူသည်၌.

သလင်း, *a contraction of* တော်သလင်း, *n.* September.

သလွဲ, *(Pali,) n.* a thorn, sharp stick, ငြောင့်.

သလ္လဓော်, *(Pali,)* *n.* sociable conversation, သန့်ကျင်ခြင်းမှကင်းလျက်အချင်းချင်းပြောဆို ခြင်း.

သဏာဠု, *(Pali,)* *n.* unripe fruit, စိမ်းသောအသီး.

သဏိလ်, *(Pali,)* *n.* water, ရေ.

သလ္လာဝတီ, *n.* the name of a river, a branch of the Irawaddy, also called ခြင်းတွင်းမြစ်.

သဏာပ္ပေး, *n.* scurf, a ring-worm, ပွေးသင်္ကေ.

သလိပ်, *n.* phlegm, ချွဲကဖ.

သလုံး, *n.* the calf of the leg.

သလုံးသား, *n.* do. ခြေသလုံး.

သလေး, *adj.* small, childish, ခလေး ၊ သူငယ်.

သလေးဆီ, *n.* a small sort of rice.

သလဲး, (1) *n.* sand, သဲ.

သလဲး, (2) *n.* a pomegranate.

သလွန်, *n.* a king's bed, a sofa.

သလွဲ, *n.* lead.

သဝ, *n.* being, a state of being.

သဝိညာဏက, *n.* an animate substance, opposed to အဝိညာဏက.

သဝဏ်, *(Pali,)* (1) *n.* the ear, နား ; hearing, ကြားခြင်း.

သဝဏ်, (2) *v.* to offer sacrifice, worship, ပူဇော်.

သဝဏ်ကော, *(Pali,)* *n.* an eel, a kind of fish, ငါးဖြိုး.

သသက္ကံ, *(Pali,)* *adv.* verily, truly, certainly, စင်စစ်.

သသဏ်, *(Pali,)* *n.* abuse, severity, injury, ညှဉ်းဆဲခြင်း.

သသမိယ, *n.* an ungrateful person.

သဟဒယတ်, (*Pali,*) *n.* the mind.

သဟနိပတ္တ, *n.* flannel, သက္ကလတ်ပတ္တ.

သဟ ဒိးယောဂ, (in grammar,) the instrumental case, when ending in နှင့် ; with, together with.

သဟာယ, *n.* an association of people.

သဟဲ, *(Pali,)* *n.* strength, force, means, အား ၊ စွမ်း.

သံ, (1) *v.* to be determined, resolute, have the mind bent upon any thing, ချည်သံ ၊ ချည်မှတ်.

သံ, (2) *n.* sound, a fine gentle sound, အသံ.

သံ, (3) *n.* iron.

သံ, (4) *n.* a musical instrument.

သံဆိုးကင်း, *n.* a frying pan, any flat iron pan:

သံကောက်, *n.* a hook of any kind, a fish-hook.

သံကံပွေ, *(Pali,) n.* a good intention, a good thought.

သံကြပ်, *n.* a gridiron.

သံကြေး, *n.* rust, iron rust.

သံကြိုး, *n.* an iron chain.

သံချပ်, *n.* a coat of mail, မိန်ခိုး၊ မိန်ချပ်၊ ဝတ်လုံ.

သံချေး, *n.* rust, iron rust.

သံချောင်း, *n.* a piece or bar of iron.

သံခြေခြင်း, *n.* fetters, iron bangles.

သံခြေခြောင်း, *n.* iron fetters.

သံဆွဲ, *n.* a pointed iron, a nail.

သံဆွဲငင်း, *n.* a tonjan, an uncovered palanquin.

သံဆွဲသောင်း, *n.* a fine gentle sound, သံလွင်.

သံဒါ, *n.* a precious stone.

သံတမန်, *n.* a messenger.

သံတောင်, *n.* a large cubit-measure from 4 to the breadth of 8 fingers.

သံတော်, *n.* a royal mandate or order: the voice of God; eight particulars are mentioned as distinguishing marks of the voice of Deity; viz. it is clear or intelligible, သန့်ရှင်းသည်; agreeable, pleasant, သာယာသည်; easy to be known, သိလွယ်သည်; worthy to be heard, နာခြင်ဘွယ်ရှိသည်; infrequent, ဖြစ်သည်; full, လုံသည်; deep, နက်နဲသည်; and produces an echo, မဲ့ဆင်ဆဲသည်.

သံတော်ဦးတင်, *v.* to petition, address a king or great personage.

သံတော်ချ, *v.* to issue a royal order.

သံတော်ဆင့်, *n.* a register of royal orders.

သံတွေး, *n.* a red-hot iron.

သံပုရာသီး, *n.* a lime, or lemon.

သံပိုး, *(Chinese,) n.* a ship's boat.

သံပုရွိတော, *(Pali,) n.* a flower-tree or plant, ပွင့်လောသစ်ပင်.

သံပူထိုး, *v.* to cauterize.

သံပြား, *n.* a plate of iron.

သံဝက်, *n.* the day after to-morrow, သဖတိ.

သံဝန်း, *v.* to entangle, catch in discourse.

သံဝဇိ, *n.* steel.

သံဝဇာသီး, *n.* a lemon or lime, သံမျှသီး.

သံဝိ, *n.* a nail.

သံဝိ, *n.* do.

သံမျှားကောက်, *n.* a hook, a fish-hook.

သံမျှားချိတ်, *n.* do.

သံယုတ္တ, *n.* one division of the Boodhist scriptures.

သံလေး, *v.* to be crazy, insane, ရူး.

သံလုံး, *n.* an iron ball.

သံထိုက်ကျောက်, *n.* a loadstone.

သံလွှဲက်, *n.* a sword, a sabre, a two-edged sword.

သံလျင်, *n.* a tonjan, an uncovered palanquin, sedan chair.

သံသျော့, *v.* to lessen, diminish, become small.

သံလွင်, *n.* cymbals, a fine gentle sound.

သံလွင်, *n.* the olive tree.

သံလွင်သီး, *n.* the fruit of the olive tree.

သံလွှေ, *n.* a royal despatch boat.

သံဝရ်, *(Pali,) n.* using watchfulness, care, attention, affording protection, စောင့်ရှောက်ခြင်း.

သံဝဋ်, *n.* one of the four grand divisions in an entire revolution of nature; (see မဟာကပ်.) This period, it is said, commences with rain which deluges the four great and all the small islands together with Myenmo mount, and destroys all that exists therein: after this, seven suns successively break forth, dry up the waters, and consume the system.

သံဝဋ္ဋဌာယီ, *n.* another of the four grand divisions in မဟာကပ်. This period continues, from the time the general conflagration ceases, through another deluge, whose waters, by continual motion and dashing together, congeal and harden, and thus form the substance of a new system; see သံဝဋ်.

သံဝဏ္ဏနာ, *(Pali,) n.* an opening, commencement, စတင်.

သံဝါသ, (1) *n.* the genitals ; sexual intercourse.

သံဝါသ, (2) *v.* to associate, to have sexual intercourse.

သံဝေဂ, *n.* fear, dread.

သံသာရ, *n.* the world, လောက ; a state of existence.

သံသိတ်, *n.* the name of a certain tree.

သံသေဒဇ, *n.* that which is produced by filth ; see under ဝဋ်သွေ.

သံသော့, *n.* sulphur, fire.

သံဟတိ, *n.* a collection, whole, အပေါင်း.

သာ, (1) *v.* to increase, exceed, surpass, မိုး ၊ လွန် ၊ ကဲ ၊ ဖို.

သာ, (2) *v.* to be agreeable, pleasant, ဖြည်းညှင်း ၊ ပျံ့နှံ.

သာ, (3) *adv.* only, (applied to any part of speech, and in any position ;) as တခုသာ, only one.

သာ၍, *prefixed to adjectives,* the second degree of comparison.

သာကီ, *(Pali,)* *v.* to be excellent, မြတ်.

သာကီဝင်, *n.* a race of kings, ဓဇနွယ်.

သာခါ, *(Pali,)* *n.* the branch of a tree, သစ်ခက်.

သာခဲ, *(Pali,)* *n.* a tree, သစ်ဝင်.

သာဂရော, *(Pali,)* *n.* the sea, ocean, သမုဒ္ဒရာ.

သာဓု, *(Pali,)* *v.* to be good, righteous, excellent.

သာဓုခေါ်, *adv. a term of approbation,* well done, that is right.

သာဓုသာဓု, *adv.* do.

သာမ, *n.* one book of the Vedas.

သာမဏိ, *(Pali,)* *n.* an associate, a companion, အပေါင်းအဖော်.

သာမည, *(Pali,)* *n.* common, middling, not distinguished, နှိုင်းနှိုင်.

သာမဏေ, *n.* a probationer for the priesthood.

သာမိ, *n.* an owner ; *in grammar,* the name of the possessive case, terminating in ၏.

သာယော, *v.* to be pleasant, agreeable, joyful.

သာယာ, *v.* to be pleasant, agreeable, joyful.

သာရဏ်, *n.* a certain star ; see ခုက္ခတ်.

သာရကမ္ဘာ, *n.* a world, in which but one deity makes his appearance.

သာရမဿကမ္ဘာ, *n.* a world, in which four deities make their appearance.

သာရထိ, *(Pali,)* *n.* a charioteer, coachman, ရထားထိန်း.

သာဒုနိယာ, *(Pali,)* *n.* an object of love or delight, that which gives pleasure, နှစ်သက်ဖွယ်.

သာဓီ, *v.* see သက်သာ.

သာလိကာ, *n.* the black-bill Mina.

သာဝကဗုဒ္ဓ, *n.* one of the four classes of Boodhs; the whole assembly or priests of Boodh collectively considered, တပည့် သာဒေါသံဃါအပေါင်းသည်သာဝကဗုဒ္ဓမည်၏.

သာသနာ, (1) *n.* power, authority, (applied to deity;) the time in which the divine power or authority is displayed, သာသနာတော်.

သာသနာ, (2) *n.* religion, instruction of a religious nature, doctrine, အဆုံးအမတော်.

သာသနာပ, *n.* the time in which there is no display of the deity; a time when religion or religious instruction is neglected or forgotten.

သာသနာထွန်း, *v.* to promulgate religious instruction, to advance or promote religion.

သာသနာဝိဇ်, *n.* the chief or head of the priests appointed by the king.

သာသနာပြုဆရာ, *n.* a religious teacher, one who propagates a religion.

သား, (1) *n.* a son, offspring.

သား, (2) *n.* the inmates or inhabitants of any place, as of a house, town, or country.

သား, (3) *n.* a line, mark.

သား, (4) *v.* to extend or draw a line, ငင်း ချား.

သား, (5) *n.* the name of a certain animal; see သားဖြူးယပ်.

သား, (6) *n.* flesh, အသား.

သားရွယ်, *n.* the young of any thing before weaned, so called from their needing protection.

သားချင်း, *n.* blood relation.

သားစိမ်း, *n.* raw flesh.

သားညှင်း, *n.* long slices of dried flesh.

သားတော်, *n.* the grandson or daughter of a slave; applied also to young trees, which sprout from the roots of the parent tree.

သားတော်, (1) *n.* a royal son, or the son of a great personage.

သားတော်, (2) *n.* a distant relation.

သားတစ်, *n.* the fœtus in its fourth stage.

သားနှံရည်, *n.* the water of a blister or other sore.

သားနှံရေ, *n.* do.

သားနွား, *v.* to mark, draw out, as a line, road, or circle.

သားပေါက်, *n.* the son or daughter of a slave.

သားမွေး, *n.* an adopted son.

သားမိန်း, *n.* a daughter.

သားမြိတ်, *n.* a female's breast, နို့၊ နို့အုံ.

သားမြီးထင်, *n.* a chowree, or long brush, made of the tail of a wild cow, or the animal called သား; used by the higher classes to drive away flies: that used by the poor is called ရှင်ခြေဆင်.

သားယောကျ်ား, *n.* a son, a male child.

သားရင်း, *n.* an own son, in distinction from an adopted son.

သားရေ, *n.* skin, leather.

သားရေအိတ်, *n.* a leathern bottle or bag.

သားရေခြယ်သမား, *n.* a dresser of leather, a tanner or shoemaker.

သားရေသမား, *n.* do.

သားခဲ, *n.* any wild or ferocious animal.

သားလတ်, *n.* the middle son, (of three sons.)

သိ, (1) *v. affix*, sign of the imperative or precative mood.

သိ, (2) *v.* to know, perceive, understand, တတ်.

သိ, (3) *v.* to be grateful, have a sense of favour bestowed, ကျေးဇူးကိုသိတတ်သိ.

သိက္ခမ်, *n.* a female who is disposed to become a religious mendicant, and observes the six duties belonging to that class of persons.

သိက္ခာ, (1) *n.* a duty, religious observance, virtue, good work; applied particularly to the priest, သီလ၊ သိတင်း၊ အကျင့်.

သိက္ခာ, (2) *n.* a general term applied to sins of priests, of which two hundred and twenty-seven are enumerated.

သိက္ခာပုဒ်ငါးပါး, *n.* the five general precepts or commands enjoined on priests by the Burman religion.

သိက္ခိတာ, *(Pali,) v.* to be wise, cunning, prudent, knowing, ထိန်းသ.

သိကျမ်း, *v.* to become acquainted or familiar with. Hence အသိအကျွမ်း, *n.* an acquaintance, familiar friend.

သိကြား, (1) *v.* to know, understand, have a knowledge of things.

သိကြား, (2) *n.* one of the higher orders of intellectual beings, of which there are said to be thirty-two classes.

သိကြားပြည်, *n.* the country inhabited by do.

သိကြားမင်း, *n.* the king of Nats. There are however said to be three Nats who excel him in glory, viz. စူဠသေတ်, အနေဝဏ္ဏတ်, and မဟာသေနတ်: they obtained this transcendency on account of certain offerings, made in the time of one of the incarnations of Boodh.

သိကြားဖြင့်မြွေ, *v.* to know, receive information, အကြားအသိအမျှ အင့်ဝ.

သိခင်, *n.* see သခင်.

သိခင်ဘုရား, (from သိခင်, lord, master, &c. and ဘုရား, God,) *n.* this term is applied to great personages, particularly to Boodh, or deity; the whole number of absolute or distinct Boodhs is twenty-eight, viz. တဏှင်္ကရာ, မေဓင်္ကရာ, သရဏင်္ကရာ, ဒီပင်္ကရာ, ကောဏ္ဍည, အနောမဒဿီ, ပဒုမ္မုတ္တိုရ, နာရဒ, သုမေဓ, သုဇာတာ, ပိယဒဿီ, ဗုဒ္ဓ, ဓမ္မတ, သေဿဘူ, ဝိပဿီ, သိခီ, ကောဏ္ဍသံ, ကေဟာဂုဏ်, ကဿပ, ဂေါတမ, and အရိမိတေယျ: only the five last belong to the present system or မဟာကပ်, and the last of these has not yet appeared. The first twenty-three made their appearance in different successive worlds previous to the present world; (for the different worlds, see မဟာကပ်,) တဏှင်္ကရာ, lived eighty thousand years; မေဓင်္ကရာ, ninety thousand; သရဏင်္ကရာ, eighty thousand; ဒီပင်္ကရာ, ကောဏ္ဍည, အနောမဒဿီ, ပဒုမ္မုတ္တိုရ, အတ္ထဒဿီ, ဓမ္မဒဿီ, သိဒ္ဓတ်, and တိဿ, lived each a hundred thousand years; မင်္ဂလ, သုမန, သေဝတ်ထ, နာရဒ, သုမေဓ, သုဇာတာ, ပိယဒဿီ, and ဗုဒ္ဓ, lived each ninety thousand years; ရေဝတ, and သေဿဘူ, lived each sixty thousand years; ဝိပဿီ, eighty thousand; သိခီ, seventy thousand; ကောဏ္ဍသံ, forty thousand; ကေဟာဂုဏ်, thirty thousand; ကဿပ်,

twenty thousand ; and ဂေါတမ, the last Boodh, lived only eighty years : ဒီပင်္ကရ ၊ မင်္ဃ ၊ ရေဝတ ၊ ဓညဒဿီ ၊ and ဝိယဒဿီ, were each eighty cubits in stature ; ကောဏ္ဍည ၊ နာရဒ ၊ ပဒုမ္မ ဣရ ၊ သုမေဓ ၊ and ဝိဿဒဿီ, were each eighty-eight cubits ; သုမန, ninety cubits ; သိခ္ခိတိ ၊ တိဿ, and ဝေဿဘူ, were each sixty cubits ; သောဘိတ ၊ ဧကာမဒဿီ ၊ ပဒုမ္မ ၊ and ဖုဿ, were each fifty-eight cubits ; သုကာတ, fifty cubits ; သိဒ္ဓိ, seventy cubits ; ကောဏ္ဍသိ, forty cubits ; ဂေါတမဒုဏ္ဏ, thirty cubits ; ကဿပ, twenty cubits ; and ဂေါတမ, the last Boodh, was eighteen cubits in stature. (A full account of these different Boodhs will be found in a book entitled ပုန္နာပကိဏ္ဏက, 3rd part, from the 51st page.)

သိဒ္ဓိ, *n.* one of the twenty-eight Boodhs ; see the different Boodhs under သိခင်ဘုရား.

သိင်္ဂီတံ, (1) *n.* a kind of gold, သိင်္ဂီတံရွှေ.

သိင်္ဂီတံ, (2) *n.* a four-horned antelope.

သိင်္ဂါရော, *(Pali,) n.* enjoyment, pleasure ; delight in an object, စံပါယဿာဒ ; amusement and pleasure enjoyed with women, မြူးထူးခြင်း.

သိင်္ဂါလော, *n.* a jackal, ခွေးခွေး.

သိင်္ဂေါ, *(Pali,) n.* a kind of fish, ငါးကြဲ.

သိဃာဋကံ, *(Pali,) n.* the end of a path or road, ခရီးလမ်းဆုံး.

သိဃာနိကာ, *(Pali,) n.* mucus, the mucus of the nose, နှဖျဉ်.

သိဉ္စိုဒ္ဓ, *n.* one of the states of punishment ; see ငရဲ.

သိတ်, *v.* to lay down gently, put to rest, as a child upon a couch.

သိတ်ထား, *v.* do.

သိတင်း, (1) *n.* news, intelligence of any circumstance or event, စကားသစ်.

သိတင်း, (2) *n.* a duty, performance, work, practice of religious duties, သီလ ၊ အကျင့်.

သိတင်းငါးပါး, *n.* five general precepts or duties binding on all mankind, ပဉ္စသီလပါး ; see သီလငါးပါး.

သိတင်းစောင့်, *v.* to practise religious duties, to observe worship days.

သီတင်းနေ့, *n.* a day which is set apart for the particular observance of religious duties, a worship day. N. B. In each month or moon there are four days devoted to the particular observance of religious duties, viz. the eighth day of the waxing of the moon; the day of the full; the eighth of the wane; and the day of the change.

သီတင်းသုံး, *v.* to meditate upon and observe religious duties, to think upon the three objects of worship, viz. deity, the commands of deity, and assembly; (see under ရတနာ.) Hence those who attend strictly to their devotions are called သီတင်းသုံးဒိုးသူတော်, if men; and သီတင်းသုံးမ, if women.

သီဇက်, (*Pali,*) *n.* wax, bees wax, ဝေယျာဝိ.

သီတဇ္ဇာ, (*Pali,*) camphor, ဝဂ္ဂဒ်.

သိတ်, (*Pali,*) *n.* smiling, the act of smiling, ပြုံးခြင်း.

သိဒိသ, (*Pali,*) *adv.* fewish, neither few nor many, ဝေါဝေါ။ နည်းနည်း.

သိဒ္ဓတ္ထော, (*Pali,*) *n.* mustard, the mustard plant, မုဆာဝိ.

သိဒ္ဓန္တော, (*Pali,*) *n.* any thing received, doctrine, opinion, sentiment, ဓာတ္ဒ.

သိဒ္ဓိ, (*Pali,*) *n.* fulness, completion, perfection, ပြည့်စုံခြင်း.

သိန်, (1) *n.* a building, in which the ceremony of initiation is passed on those who are received into the priesthood.

သိန်, (2) *n.* Leo, the fifth sign of the zodiac.

သီဟိုဠ်ကျွန်း, *n.* the island on which the Burman sacred books (ပိဋကတ်သုံးတဲ့) were first written, said to be Ceylon. It was four hundred and fifty years after the death of Gaudama, in the reign of Wootetmane, (ဝဋ္ဋဂါမဏိဘယကြီး,) that these books were first committed to writing, in doing which all the priests were employed. Nine hundred and thirty years after this event, in the reign of the great king Nammah (ဓမ္မာနာမဘယ,) they were translated out of the သိန်ဟိုဠ် language into Magada by Bokedah-Gauthah, a great religious ascetic, and brought to the island of ကဒ္ဒူ, or, as expressed by the Burmans, our island; see the four great islands under ကျွန်း.

သိန်း, (1) *n.* a kind of kite, (different from ဓွန်.)

သိန်း, (2) *adj.* hundred thousand, as တသိန်း, 100,000; နှစ်သိန်း, 200,000, &c.

သိန့်, *v.* to shake, totter, quake, ထွတ်၊ နွဲ့.

သိန့်နှဲ့, *v.* to shake, tremble, as with weakness.

သိန့်ထွတ်, *v.* see သိန့်.

သိန့်သိန့်, *adv.* tremblingly, totteringly, moving backward and forward.

သိန္ဓု, (*Pali,*) *n.* the ocean, သမုဒ္ဒရာ; a river, မြစ်; a place of that name, သိန္ဓုမြည်သောဧရပ်.

သိန္ဓော, *n.* a kind of flying horse.

သိဒ္ဓေါ်, (*Pali,*) *adj.* slow, easy, gentle, ဖြေဖြစ်ချင်း; soft, pleasant, agreeable, သိမ်မွေ့သည်.

သိနေဟော, (*Pali,*) *n.* affection, regard, love, ချစ်ခြင်း.

သိန္နင့်, *v.* to know, be acquainted with.

သိပ်, (1) *v.* to stuff, cram, pound down or press together, as earth, for the purpose of hardening it, or as a charge in the barrel of a gun.

သိပ်, (2) *v.* to become numerous, thick, close, crowded, ထူ၊ ထပ်၊ များ. Hence အသိပ်အနှက်, any thing close or compact.

သိပ်, (3) *v.* to hunger or thirst, be famished, မွတ်၊ တိ; (seldom used alone.)

သိပ်မွတ်, *v.* do.

သိပ်ဆို့, *v.* to cram, stuff, squeeze, press down, crush, stop up by stuffing, &c.

သိပ်ထိုး, *v.* do.

သိပ်နယ်, *v.* do. (most commonly used.)

သိပဒ်, *n.* a certain disease, seated in the feet, ခြေထိုင်သောဆာနာ.

သိပ္ပ်ိ, (*Pali,*) *v.* to confine, bind, tie, secure, shut up, cut off, terminate, ပြတ်.

သိပ္ပံ, (*Pali,*) *n.* a knowledge of arts and sciences.

သိမ်, (1) *v.* to be little, diminutive, inferior, ငယ်၊ လွှဲ၊ သေး.

သိမ်, (2) *n.* a spot of ground or building devoted to certain religious purposes, a holy place.

သိမ်, (3) *v.* to be gentle, soft, flexible, pleasant, agreeable, ညှ.

သိန္ဒ, *v.* do.

သိန္ဒ်ာ, *v.* to be suitable, good, excellent, beautiful, mild, pleasant, meek, gentle, နွဲ့.

သိန်း, (1) *v.* to seize, snatch up, to take away, carry off.

သိန်း, (2) *v.* to gather, collect, take, as taxes; take in possession, confiscate, ဖိုး.

သိန်း, (3) *v.* to lay aside, put into a secure place, sheath, as a sword.

သိန်း, (4) *n.* a bird which seizes its prey as a hawk, or as birds which live on fish.

သိန်းဂို, *v.* to gather, collect, as taxes, &c.

သိန်းဆည်း, *v.* to gather up, take away, lay up for future purposes.

သိန်းထား, *v.* to collect, gather up, put into a secure place, lay aside; sheath, as a sword, &c.

သိန်းမိုက်, *v.* to take a woman on account of debt, and cohabit with her.

သိန်းယူ, *v.* to gather, as taxes, take in possession, confiscate, &c.

သိန်းရိတ်, *v.* to reap, cut down, gather, as grain.

သိန်းခွတ်, *v.* to gather, collect, as taxes; take into possession, confiscate.

သိန်းခွံး, *v.* do.

သိန့်, *v.* to shake, totter, tremble, quake, တုတ်၊ နွဲ့.

သိန့်သိန့်, (2) an intensive to words of motion.

သိန့်သိန့်, (1) *adv.* shakingly, totteringly.

သိမဏ္ဍာ, (*Pali,*) *n.* a female, a woman, မိန်မ.

သိမာ, (*Pali,*) *n.* a separation, boundary, division, district, part, section, အဝိုင်းအခြား.

သိဖြင်, *v.* to know, perceive, understand, be acquainted with. Hence အသိအဖြင်, knowledge, information.

သိဝင့်, *v.* do.

သိဿိ, (*Pali,*) *n.* deserved reputation, excellence of character, အာဇာရေး ကြက်သရေ.

သိသိ, *adv.* small, fine, powder-like.

သိသိညာဏ်ညာက်, *adv.* do.

သိ, (1) *v.* to be dim, as the eyes from dazzle or weakness, ဖြာ, ရှိုင်း, ရှဲ့.

သိ, (2) *v.* to string, put in order as upon a string, place in a continuous row, ကုံ, လှိုက်.

သီချင်း, *n.* a song or hymn; *also*, a particular kind of verse.

သီချင်းဆို, *v.* to sing, as a song.

သီချင်းသီ, *v.* do.

သိတ, (*Pali,*) *n.* cold, အေးမြန်း.

သီထဝေါ, (1) *n.* do.

သီထလော, (2) *v.* to be cold, ချမ်းသည်.

သိတံ, (*Pali,*) *n.* see သိတ.

သီတာ, *n.* a collection of water, or an imaginary river, of which there are seven which run between the mountains around Myenmo mount, မြစ်.

သီရိ, (*Pali,*) (1) *n.* elegance, beauty, တင့်တယ်ချင်း.

သီရိ, (2) *n.* happiness, enjoyment, ဘုန်းဓိဇ.

သီရိဓမ္မာသောက, *n.* an ancient king, who, for his great merit, obtained authority over the whole of ဇမ္ဗူဒီပ, or the great south island, and to the extent of twelve miles above and below it.

သီလ, *n.* duties, precepts, religious austerities, ပဉ္စိပါတိ, သိတင်း.

သီလဂုဏ်, *n.* the praise or reward due to the practice of religious austerities.

သီလဝင်းပါး, *n.* the five duties binding on all mankind, viz. to refrain from taking the life of another, that is, murder, သူတပါးရဲ့အသက်ကိုမသတ်အပ်; to refrain from stealing the goods of another, သူတပါးရဲ့ဥစ္စာကိုမခိုးမယူအပ်; to refrain from committing adultery, သတပါးမယားသားအိမ်ရာကိုမလွဲကြူးအပ်; to refrain from drinking intoxicating liquors, သေရက်ကိုမသောက်အပ်; and to refrain from every evil deed, မမြဲတ်သောအကြင်ကိုမကြင်အပ်.

သီလဗုတ္တပါဒါန်, (1) *n.* one of the sacred books.

သီလဗုတ္တပါဒါန်, (2) *n.* an evil passion or affection.

သီလပျက်, *v.* to act contrary to duty, to break one's word, သစ္စာပျက်.

သီဆံ, (*Pali,*) *n.* religious observances, အကျင့်သီလ ; သီဆင်း; good actions or deeds, ကောင်းသောအကျင့်.

သီဆံ, (2) *n.* disposition, nature, သဘော.

သီလာ, (*Pali,*) *n.* a rock.

သီဆာပထဝီ, (from သီလာ, a rock, and ပထဝီ, the earth,) *n.* the great rock on which the lowest state of punishment is said to be situated.

သီထိုး, *v.* to string, arrange on a string, as pearls.

သီဝံ, (*Pali,*) *n.* the termination of evil, that is, annihilation or absorption, တေးမရှိခြင်းကို ပြုတတ်သောနိဗ္ဗာန်.

သီသွင်း, *v.* to insert, put in, as in stringing beads, &c.

သီဟ, (*Pali,*) (1) *n.* a lion, ခြင်္သေ့.

သီဟ, (2) *v.* to be good, excellent, မြတ်သည်.

သီဟဒ္ဓာဖြို, *v.* to come in conjunction, as the heavenly bodies; see ဗျတ္တိဿဒ္ဓာဖြို.

သီဟိုဠ်, *n.* the island of Ceylon ; see သီဟိုဠ်.

သီး, (1) *v.* to bear fruit, ကင်း ; ပွား. Hence အသီး, *n.* fruit ; also applied to any thing which has the form or appearance of fruit.

သီး, (2) *v.* to divide, separate, put a space between, make different, ခြား. Hence အသီးအခြား, *n.* a division, separating line. Hence also အသီးသီး, *adv.* distinctly, individually.

သီး, (3) *v.* to sneeze, feel an irritation in the throat or nostrils.

သီးပင်, *n.* a fruit-tree.

သီးပွင့်, *v.* to open or appear, as fruit in its first stage, to produce fruit, ကင်းပွား.

သီးမှည့်, *v.* to ripen, as fruit.

သီးရွက်ကျ, (1) *v.* to fall off, as fruit or leaves, to shed leaves as trees.

သီးရွက်ကျ, (2) *n.* the time of shedding leaves or fruit.

သူ, (1) *pers. n.* another, (in distinction from one's self.)

သူ, (2) *(Pali,) v.* to be good, well, easy, ကောင်း.

သူ, (3) *adv.* very, exceedingly, အလွန်.

သုကတော, *(Pali,) n.* a good deed, the merit of good deeds, ကောင်းခြင်း.

သုခ, *(Pali,) n.* bliss, happiness, ချမ်းသာ.

သုခဓိန်, *n.* a wise man, a person of understanding, one fit to be of the king's council, ပညာရှိ.

သုခမျှာ, *adv.* pitifully, distressingly; see ခမျှာ.

သုခိ, *(Pali,) n.* the enjoyment derived from pleasurable objects, ချစ်ဖွယ်သောခံစားတတ်ခြင်း.

သုဂတိ, *n.* a good state, state of enjoyment; a happy transition from one state of being to another.

သုဂ္ဂတိ, *n.* do.

သုဂတင်္ဃဟိတပုဂ္ဂလာန်, *n.* persons who are deficient in any of their powers or faculties, whether of body or mind; such are said to have စိတ်ထေးဆယ်ထဲ့.

သုဇ္ဈဓိန်, *n.* an astronomical term, a division of the day and night according to astronomical calculation.

သုစရိုက်, (from စရိုက္ခ, a deed, *Pali,)* a good deed; opposed to ဒုစရိုတ်, a bad deed.

သုဒ္ဓာတာ, *n.* one of the twenty-eight Boodhs; see the different Boodhs under သိခင်ဘုရား.

သုညကမ္ဘာ, *n.* a world in which no Boodh makes his appearance, and all existence remains at rest or quiet.

သုတ်, (1) *v.* to rub, rub on, as oil; to wipe, clean.

သုတ်ဆေး, *v.* to clean by washing, &c.

သုတ်ပျင်, *v.* to put in order, or prepare by cleaning.

သုတ်ပွတ်, *v.* to rub, clean, wipe, rub on, as oil.

သုတ်သိမ်း, *v.* to anoint, rub over, as ointment, &c.

သုတ်သင်, *v.* to rub, make clean, &c. သိမ်းကြုံ.

သုတ်, (2) *n.* an aphorism or rule in grammar.

သုတ်, (3) *n.* an auditor, one who hears.

သုတ်, (4) *v.* to hear, hearken.

သုတ်, (5) *v.* to seize, snatch away, ဟူး ထိုး.

သုတ်ချည်း, *adv.* suddenly, instantly, ချက်ချည်း ၊ မြန်မြန်.

သုတ်သုတ်, *adv.* do.

သုတ်, (6) *n.* one grand division of the Boodhist scriptures, containing three books, viz. သုတ်သိဓက္ခိ၊ သုဘမဟာဝါ၊ and သုတ်ပါဠေယျ.

သုတ်, *n.* (7) semen, ကာမဇရဒ္ဓ.

သုတ်စဉ်, *n.* an aphorism or rule in grammar.

သုတ္တန်, *n.* one division of the Boodhist scriptures, the same as သုတ်, which see.

သုတ်ပါဠေယျ, *n.* a subdivision of the sacred writings; see သုတ်.

သုတ်မတာဝါ, *n.* a subdivision of the sacred writings; see သုတ်.

သုတ်သီလက္ခ, *n.* another do. see သုတ်.

သုတမဟု ဒ္ဒ, *n.* a kind of semi-Boodh, a person of extensive wisdom and knowledge, အကြောင်းဖြစ်မျှားမျှပညာရှိသောသူသည်သုတမဟုဒ္ဒမည်၏.

သုဒ္ဓသုက်, *n.* the food of Nats; see ဩဇာ.

သုဒ္ဓဒိန်, *n.* a certain division of the day and night, according to astronomical calculation.

သုဒ္ဓါဝါသဘုံ, *n.* one stage of the Bramha country, consisting of five divisions, viz. အဝိဟာ, in which the inhabitants live throughout a thousand complete revolutions of nature, (for a revolution of nature see မဟာကတိ;) အာတပ္ပာ, the inhabitants of this division live through two thousand revolutions of nature; သုဒဿာ, in this they live through four thousand revolutions of nature; သုဒဿီ, in this, through eight thousand; and အက္ကနိဋ္ဌ, in this, they live through sixteen thousand revolutions of nature.

သုဒဿန, (1) *n.* the name of a city in the Nat country, in which the king of Nats resides.

သုဒဿန, (2) *n.* one of the mountains around the lake အနဝတ္တတ်; (see the seven lakes under ဟိမဝန္တာ.) This mountain is said to be made of gold, and is above two thousand four hundred miles in height.

သုဒဿာ, *n.* the third division in the highest stage of the Bramha country; see သုဒ္ဓါဝါသဘုံ.

သုဒဿီ, *n.* the fourth division in the highest stage of the Bramha country; see သုဒ္ဓါဝါသဘုံ.

သုန်, *v.* to be discouraged, dejected, ခွန်း ၊ ညှစ်.

သုန်ထေး, *v.* do.

သုန်သဝ်, *v.* to be smooth, nice; see သဝ်.

သုနန္ဒာ, *n.* a famous garden in the first stage of the Nat country, situated east of the city ထာဝတိံသာ; it extends above

12,000 miles, and is the scene for recreation and pleasure to the inhabitants of တာဝတိံသာ.

သုဝ်သုဝ်, *adv.* quickly, instantly, ဖြန်ဖြန်.

သုဘကိန္နိကာ, *n.* the third division in the third stage of the Brahma country; see ဗြဟ္မာတို့.

သုဘကိဏ်ဟတို့, *n.* do.

သုဘချာရာ, (from သုဘ, a dead body, *Pali,*) *n.* a person whose employment it is to burn dead bodies, ဌာပနာကျွမ်းသူ. Hence ဓာသုဘ, *n.* short sentences concerning the human body, of which there are ten, (see ကမ္မဋ္ဌာန်း.)

သုဓံးသောင်, *v.* to use, make use of, support, as one's life; take nourishment.

သုမေဓါ, *n.* one of the twenty-eight Boodhs; see the different Boodhs under သိခင်တုရား.

သုရ, *n.* spirits, intoxicating liquors, လေ.

သုဝဏ္ဏဘြု, *n.* a division of the Boodhist scriptures, (marked သု.)

သုသိ, *n.* a place of burning dead bodies or of interment, a burying-ground, သင်္ချိုင်း.

သုသိစောင့်, *n.* a person who has the care of a burying-ground.

သုသဓာ, (*Pali,*) *n.* a good appearance, elegance, ဖြတ်တင့်ထယ်ချင်း.

သုသာ, (*Pali,*) *n.* a daughter-in-law, a son's wife, ချွေမ.

သုသိ, (*Pali,*) *n.* a summit, top, highest part, chief, အခေါင်.

သုသိရုံ, (*Pali,*) *n.* an instrument of music, any wind instrument, အခေါင်းရှိသောစည်.

သုဟဇ္ဇော, (*Pali,*) *n.* a friend, associate, ခင်ပွန်း.

သို့, (1) *v.* to turn over, turn on one side, ဗယိ.

သို့, (2) *v.* to be bad, few, little, inferior; to be empty, desolate.

သို့ဉာကမ္ဘာ, *n.* a world in which there are no incarnations of Boodh, and the inhabitants are without any religious system.

သို့ဖြင်း, *v.* to be destitute of proper qualities; be few, bad, little, desolate or empty.

သို့း, (1) *v.* to use, spend, make use of, as money or any article.

လို့း, (2) *v.* to be empty, destroyed or desolate as a city.

သုံး, (3) *adj.* three, (marked ၃.)

သုံး, (4) *v.* to practise virtue, perform duty, သီလသုံး.

သုံးဆောင်, *v.* to use, spend, make use of; to support, as one's life, take nourishment. Hence အသုံးအဆောင်; *n.* any article of use, furniture, provisions, &c.

သုံးဖျင်း, or သုံးပြင်း, *v.* to be empty, desolate or destroyed, as a city.

သုံးလုံးထွတ်မြတ်ဗြာဟ္မဏား, *n.* the supreme or most high God.

သုံးသပ်, (1) *v.* to examine as a book or science previously studied.

သုံးသပ်, (2) *v.* to feel as a mark of affection, particularly when a person is ill or dying; to soothe.

သုံးသ, *n.* a messenger, person sent.

သို့, (1) *v.* to shut up, secure, imprison, လှောင်ထား. N. B. this root is frequently written with the heavy accent.

သို့, (2) *n.* a captive, prisoner of war, ဝတ်ရ.

သို့ကျွန်, *n.* do.

သို့ခပ်, *v.* to attack, go against, take, as prisoners.

သို့ပန်, *n.* a captive, prisoner of war.

သို့ပန်လူ, *n.* do.

သို့လူ, *n.* do.

သူ, *pers. n.* a person, he, she, or it.

သူဇိနခ္ခ, *n.* another's wife, (in distinction from one's own wife.)

သူကောင်း, *n.* a good or respectable person, an excellent man; this term is particularly applied to persons of a religious character, those of high descent, and those who possess wisdom and riches.

သူကြီး, *n.* a chief, head-man, person of consequence, any great personage.

သူကြွယ်, *n.* a rich man, a person in opulent circumstances, of whom there are said to be five different classes, သဒ္ဒး.

သူခပ်သိန်း, *n.* all mankind, mankind collectively or generally, လူတကာ.

သူခိုး, *n.* a thief, robber.

သူဖြတ, *n.* proper name.

သူငယ်, *n.* a small person, a person of little consequence, a child. A child when first born is supposed to have its mind deeply impressed with the past: if it came last from hell, or a state of punishment, it reflects upon what it there suffered, and weeps; but if it came last from the Nat country, it reflects upon its late enjoyments, and smiles.

သူငယ်အိမ်, *n.* the pupil of the eye (or the child's house,) so called because the image or form of a small person is always to be seen by a person looking into the eye.

သူဌေး, *n.* a rich man, person in opulent circumstances, သူကြွယ်.

သူတပါး, *n.* another person, (in distinction from one's self, or some particular person named;) a neighbour.

သူတောင်းစား, *n.* a person who obtains support by asking it of others, a beggar.

သူတော်, *n.* a just, upright, or religious person.

သူတော်ကောင်း, *n.* do. (most commonly used.)

သူဘုန်းစား, *n.* one who lives on the good fortune or bounty of others, a beggar.

သူမိုက်, *n.* an ignorant or foolish person; သူမိုက်လက္ခဏာသုံးပါး, three things or signs by which foolish or ignorant persons may be distinguished, viz. though destitute of property, they desire to marry, ဥစ္စာမရှိဘဲထိုက်လာမဂုတ်ကိုအလိုရှိခြင်း; though destitute of strength, they delight in fighting and contention, အားနွဲ့ရှိဘဲထိုက်ရိုက်ရာနှိုင်ခြင်းကိုအလိုရှိခြင်း; and though destitute of a knowledge of the sacred books, they have a wish to dispute about the subjects which they contain, ကျမ်းဂန်အကြားအမြင်နည်းလျက်အခြင်းအရာကိုအလိုရှိခြင်း.

သူမြတ်, *n.* an excellent person; chiefly applied to priests.

သူယုတ်, *n.* an inferior or mean person; သူယုတ်လက္ခဏာသုံးပါး, the three marks or signs of an inferior mean person, viz. he goes into the house or place of another without being invited; he has a great many remarks to make when no questions have been asked him; and he boasts of his own fame and importance.

သူရင်ကဲ့, *n.* a glass which collects the rays of the sun into a focus, a focus-glass.

သူရင်း, *n.* a person who is accustomed to receive wages for labour, a hired person.

သူဝုပတော, (*Pali,*) *n.* open space, the sky, ကောင်းကင်.

သူဝုရိပု, (*Pali,*) *n.* Athooyah, or the enemy of Nats, နတ်တို့၏ရန်သူ, အသူရာဆမည်.

သူရာ, (*Pali,*) *n.* pleasure, delight, enjoyment, applied to pleasure derived from sensual objects, as in eating, drinking, ဖြုးထူး.

သူရာ, *n.* a happy Nat, ဖြုးထူးထက်သောသူ, နတ်ဆမည်.

သူရိယာ, (*Pali,*) *n.* the sun, နေ.

သူရိယာကဲ့, *n.* a precious stone, said to produce fire from the rays of the sun.

သူရိယာမဏ္ဍလ, (from သူရိယာ, the sun, and မဏ္ဍလ, a circle, *Pali,*) *n.* the circle or circumference of the sun.

သူရဲ, *n.* a soldier, brave man.

သူရဲရှိ, *n.* a champion, ယောကျ်ားကောင်း.

သူရဲဖြူး, *n.* the surface of a wall or fortress.

သူရဲသူခက်, *n.* a soldier, an army, စစ်သည်.

သူလာ, *n.* the pupil of the eye; see သူငယ်အိမ်.

သူလျှို, *n.* a secret messenger, a spy, an informer, တံလျှို.

သေ, (1) *v.* to die; to be extinguished as fire; to depart, pass by, အသက်ထွက်, လွန်. Hence သေရုပ်လောသည်, is dead, &c. သေချင်းအကြောင်းလေးပါး, *n.* the four causes of death; viz. though the influence of good deeds performed in a previous state is not exhausted, yet the period which is the established term of human life being past, the person will die,—this is called အာယုက္ခယ; though the established term of human life is not yet passed, the influence of good deeds performed in a previous state being exhausted, the person will die,—this is called ကမ္မက္ခယ; when the term of human life is past, and the influence of former good deeds exhausted, the person dies,—this is called ဥဘယက္ခယ; in the last case, though the established term of human

life is not past, nor the influence of previous good deeds exhausted, yet on account of some evil deed performed in a previous state, the person dies suddenly without previous illness, and without changing his position,—this is called ဥပက္ကေဒကံ.

သေ, (2) *n.* spirituous liquor, သူရာ ၊ အရက်.

သေ့, a contraction of သေဒ်.

သေက္ခ, see အသေက္ခ.

သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်, *n.* a general term, embracing seven classes of persons; viz. သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌနပုဂ္ဂိုလ်, or a person who has performed the duties of the first state of an Areeyah; သကဒါဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌာနပုဂ္ဂိုလ်, or one who has performed the duties of the second state of an Areeyah; အနာဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌာနပုဂ္ဂိုလ်, or one who has performed the duties of the third state of an Areeyah; အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌာနပုဂ္ဂိုလ်, or one who has performed the duties of the fourth state of an Areeyah; သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌာနပုဂ္ဂိုလ်, or one who has obtained the rewards of the first state of an Areeyah; သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌာနပုဂ္ဂိုလ်, or one who has obtained the rewards of the second state of an Areeyah; and အနာဂါမိဖလဋ္ဌာနပုဂ္ဂိုလ်, or one who has obtained the rewards of the third state of an Areeyah; see အရိယာ.

သေကောင်, *n.* a dead body, အကောင်.

သေက္ခာ, *v.* see သေချာ, to remain, &c.

သေခင်း, *n.* death, မသာခင်း.

သေခင်းသေနာ, *n.* do.

သေခင်းသေချေ, *n.* the business or act of dying.

သေချ, *v.* to order, put in order, perform minutely or with precision, ဧ့ ၊ ဖြေ. ၊ သတ်ဧ့ ၊ အပြီးသေ.

သေချာ, (1) *v.* see သေချ.

သေချာ, (2) *v.* to remain unchanged, be permanent, durable, not easily destroyed, ခိုင်.

သေဇွေ, *v.* to remain in quietness, be unruffled, calm, serene.

သေတော်, *n.* a swoon, fainting fit, or any thing of the kind, when for a short time life seems extinguished.

သေဒေါ, *n.* spirituous liquor.

သဒ္ဓမာန်, *n.* one kind of pride, or ostentation, viz. that which acknowledges no superior, ငါသာမြတ်သည်၊ ငါထက်မြတ်သောသူမရှိဟူ မာန်မူခြင်း.

သေကိ, (*Pali,*) (1) *n.* a company of artists, a name applied to artists in general, အာတတ်ထူတို့ကိုအမှည်ပေါင်း.

သေကိ, (2) *n.* a row, a continued series, အစဉ်.

သေတူရှင်တက်, *n.* one who will live and die with his partner or companion.

သေဒဏ္ဍာ, *n.* a term applied to animals or insects which are engendered by dampness.

သေနတ်, or သေန္ဒတ်, *n.* a musket, small gun.

သေနတ်ပြောင်း, *n.* the barrel of a musket.

သေနတ်ပစ်, or ဖြစ်, *v.* to discharge a musket.

သေနတ်မောင်း, *n.* the lock or trigger of a musket.

သေနတ်မောင်းတင်, *v.* to cock a gun.

သေနှံ, (*Pali,*) *n.* a bed, mattress, အိပ်ရာ၊ အိပ်ရာခင်းရာ.

သေနာ, (*Pali,*) *n.* soldiers, an army, စစ်သည်၊ စစ်သည်ရိုင်းပါ.

သေနာဓိ, (*Pali,*) *n.* a military officer, a general, စစ်သူကြီး.

သေနာပတိ, *n.* do.

သေမင်း, *n.* the king of death, also called ယမနတ်.

သေယျထာဒိ, (*Pali,*) a particle of resemblance, ဥပမာနိပါတ်တို့.

သေရက်, *n.* spirituous or intoxicating liquor.

သေလော, (*Pali,*) *n.* a mountain, တောင်.

သေလွန်, *v.* to be dead, be extinguished, passed away.

သေဝကော, (*Pali,*) *n.* the suite or guards of a king or governor, မင်းခယောက်ျား.

သေဝန, (*Pali,*) *n.* being, a state of being, ဖြစ်ခြင်း.

သေဝ်, *v.* to fix, make steadfast or binding, as an agreement, or any thing to prevent its moving.

သေသတ်, *v.* to be proper, be in due order; to be well finished, well performed, beautiful, သေချာ.

သေသေချာချာ, *adv.* properly, in proper order, completely, minutely.

သေးသေဝ်ဝ်, *adv.* an intensive to words of fixedness, and quietness.

သေသော, (*Pali,*) *v.* to remain, be fixed, steadfast.

သေဆောက်, *v.* to drink intoxicating or spirituous liquor; သေသော က်ချင်းအပြစ်ခြောက်ပါး, the five particulars in which consists the sin of drinking intoxicating liquor;- viz. it occasions loss of property, ချက်ချောက်ခိုဥစ္စာယုပ်းသည်; it occasions a quarrelsome disposition, အငြင်းအခုံရိုက်ခုံပွားသည်; it produces sickness and disorders in the body, ဇနုဟောင်းအနာသစ်ဖြစ်သည်; it causes a person to do things very discreditable, and to lose his reputation, မဆပ်သောအရှုံးကျင့်ကိုကျင့်ဝံ့ဖြစ်ကောင်းသောသတင်း ရှိသည်; it makes a person shameless and impudent, အကြောက်အရွံ့ကင်းမဲ့သည်; and it destroys the understanding, ပညာ အဆင်းအချင်ကင်းသည်.

သေး, (1) *v. affix,* denoting present continuance, yet, still; as ပြုသေးသည်, he is still doing; မသွားသေး, he is not yet gone.

သေး, (2) *n.* urine, ရေဟောင်း.

သေး, (3) *v.* to be small, fine, slender, လွှဲ၊ သွယ်၊ ငယ်၊ သို့.

သေးအိမ်, *n.* the bladder, ကျင်ငယ်အိမ်.

သေးချောင်း, *n.* the urethra, ကျင်ငယ်ချောင်း.

သေးပေါက်, *v.* to evacuate urine, ဆီးသွား.

သေးရေ, *n.* urine.

သေးသေး, *adv.* very small, very minute, &c.

သေးသေးတင်, *n.* the mark ˚, placed over a letter, which has the power of final ဝ.

သေးသေးနုတ်နုတ်, *adv.* denotes being cut or broken into fine or small particles.

သေးသွယ်, *v.* to taper away, become long and slender; see သွယ်, to branch off, &c.

သဲ, *v.* to make a loud, mixed, or confused sound; to be clamorous, like the sound of a multitude.

သဲသဲ, *adv.* clamorously.

သဲသဲသိုသိုန့်, *adv.* clamorously, thunderingly; applied to loud confused sounds, ဟစ်ကြွေးကြော်သောအသံ.

သဲ, (1) *n.* sand, သဲလဲ.

သဲ, (2) *v.* to be unwell, exhausted, faint, out of breath, as a person dying.

သဲခုံ, *n.* a sandbank, စည်းခုံ.

သဲနာရီ, *n.* a sand or hour-glass.

သဲပုံ, *n.* a heap of sand, a sandbank.

သဲပျဉ်, *n.* a sandy, barren plain.

သဲမြေ, *n.* sand.

သဲ, *v.* to skim, take off scum.

သဲဝင်, *v.* do.

သဲယူ, *v.* do.

သဲထင်, *n.* see သထေး.

သော, (1) *n.* the genitals, whether male or female, လိင်၊ နိဋိတ.

သော, (2) *a connective affix*, nearly equivalent to who, which, and that, as ခိုးသောသူ, a person who steals; ရောက်သောသင်္ဘော, the ship that arrives, or the arriving ship; but frequently it is merely connective; (when contracted, it is ၀, ၆, or ၎.)

သော, (3) *v. affix*, sign of the assertive or indicative mood; sometimes contracted to ၀.

သော, (4) (*Pali,*) *n.* a thing, goods, property, ဥစ္စာ၊ ဓနဥစ္စာ.

သော, (5) (*Pali,*) *n.* a companion, associate, friend, အဆွေခင်ပွန်း.

သောက်, *v.* to drink, smoke; as ရေသောက်, to drink water; ဆေးသောက်, to smoke tobacco; ဖွိသောက်.

သောက်ကြာ, *n.* the planet Venus; the sixth day of the week, Friday.

သောက်စုပ်, *v.* to suck, sup up, drink in, စုပ်ထုပ်.

သောက်ထုပ်, *v.* do.

သောက, (*Pali,*) *n.* distress, sorrow, grief, oppression of mind, anxiety, ဗျာပါ၊ ဒိုးခိုင်ခြင်း.

သောကော, (*Pali,*) *n.* do.

သောင်, (1) *v.* to be shrivelled, withered, သော့.

သောင်သွတ်, *v.* do.

သောင်, (2) *n.* a sandbank, a shoal.

သောင်သာ, *v.* to be well, healthy, in a healthy state, ကြွယ်၊ ချိုသာ.

သောင်း, (1) *v.* to cry aloud, be clamorous, ဟစ်.

သော်င်းသဲ, *v.* do.

သောင်း, (2) *v.* to rebel, revolt, ပုန်.

သောင်းကြိမ်း, *v.* do.

သောင်း, (3) *adj.* ten thousand, as တူထသောင်း, ten thousand men; လူနှစ်သောင်း, twenty thousand men, &c.

သောင်းလေးခုပိ, (from သောင်း, 10,000; လေး, 4; and ရပ်, a place,) *n.* a term used to designate four distinct places or countries, viz. ဇမ္ဗူပိုပါကျွန်း, အဒီဓိဝဲ့, အသူရာပြည်, and တာဝတိသ်ာနတ်ပြည်, because each of these places are just 10,000 ယူဇနာ, or above 120,000 miles, in extent.

သောင့်, *v. affix*, for, in order to, for the purpose of.

သောစနိ်, (*Pali,*) *n.* oppression of mind, anxiety, grief, sorrow, စိုးရိမ်ချင်း.

သောဠကော, (*Pali,*) *n.* a tailor, အပ်လှိုသမား.

သောဏ္ဏ, (*Pali, n.* gold, ရွှေ.

သောတိ, (*Pali,*) *n.* a row, a continued series, အစဉ်.

သောတ, (*Pali,*) *n.* the ear, နား.

သောတယတန, *n.* the faculty of hearing.

သောတာပ်, *n.* a person who has attained the first state of an Areeyah, ရဟန္တာ.

သောတာပတ္တိ, *n.* the first state attained by an Areeyah, the state of an Areeyah.

သောတာပတ္တိမဂ်, *n.* the duties of that state.

သောတာပတ္တိဖိုလ်, *n.* the rewards due to a person who has performed those duties.

သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌန, *n.* a person who has already performed the duties of that state.

သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌန, *n.* a person who has already obtained the rewards of those duties.

သောတာမနသာ, (*Pali,*) *n.* joy, delight, pleasure, ရွှင်ချမ်း, ဖြိုးထူးခြင်း.

သောတာမနသာဖြိ, *v.* to rejoice, be delighted, pleased, ဝမ်းသာ.

သောဏိ, (*Pali,*) *n.* a broom, တံမြက်.

သောဒ, (*Pali,*) *n.* sleep, taking rest in sleep, အိပ်မွေ့ချင်း.

သောမနသိ, (*Pali,*) *n.* comfort, enjoyment, pleasure, သာယာတတိချင်း

သောဘိတ, *n.* one of the twenty-eight Boodhs; see the different Boodhs under သိခင်ဘုရား.

သောသော, (1) *adv.* all together, all at once.

သောသော, (2) *n.* an intensive to words of sound, as သောသောည်, a very great noise, a very confused sound.

သောသောဆူ, *adv.* or *adj.* tumultuous, noisy.

သောသောဆိုးဆိုး, *adv.* do.

သောဠသ, (*Pali,*) *adj.* sixteen, တဆယ်ခြောက်.

သော့, (1) *n.* a key, a lock.

သော့, (2) *v.* to be silly, weak, foolish, သွပ်။ ဝညာခဲ့.

သော့, (3) *v.* to be light, in regard to weight, shrivelled, destroyed, သွတ်။ သွန်ပေါ့.

သော့အိမ်, *n.* a lock.

သော့ကျင်, *n.* a bolt or spring, used to fasten a door or any thing of the kind, the bolt or spring of a lock.

သော့ကြောင့်, *affix,* because, on account of.

သော့ခတ်, *v.* to lock, fasten with a lock or bolt.

သော့သဖွယ်, *affix,* as, like as, similar to.

သော့ပေါက်, *n.* a key-hole.

သော့ခလောက်, *n.* a padlock.

သော့သော့, *adv.* lightly, of no weight, of little consequence, destitute of proper qualities.

သော့သွပ်, *v.* to be silly, weak, foolish; to be shrivelled, light, decayed, သွတ်.

သေ်, (1) *v. affix,* sign of the subjunctive mood.

သေ်, (2) *v. affix,* when, as သွားသေ်, when he went or had gone, having gone.

သေ်ဘ, *n.* the moon, ဃ.

သေ်ဇာ်း, *affix,* though, although, notwithstanding, as သွားသေ် လည်း, though he goes, went, or had gone.

သို, (1) *n.* the penis, လိန်။ လီး.

သို, (2) *v.* to secure, keep back, deposit, lay up, take care of, for the purpose of concealment or preservation.

သိုက်, (1) *n.* a nest, place of rest, depository, &c. as ငှက်သိုက်, a bird's nest; မြေသိုက်, an excavation, or place in the ground for depositing treasures, as gold, silver, &c.; သိုက် is also used figuratively to signify any abode or place of rest; see အသိုက်.

သိုတူး, *n.* an excavation, or place dug out for the purpose of burying or concealing treasures, &c.

သိုတ်, (2) *n.* a prophecy, sign, omen.

သိုတ်ဂိုဓိတံပေါင်, *n.* a sign, omen, common saying, proverb.

သိုတ်ဖြိုတ်, *v.* to be beautiful, agreeable, suitable, proper.

သိုတ်သိုတ်ဖြိုတ်ဖြိုတ်, *adv.* delightfully, beautifully, very suitable, ထင်ထယ်း လျောက်ပတ်၊ ဆိမ်းမွှ.

သိုင်, *n.* a cudgel, rod, or stick used in a certain play, ကြိုး.

သိုင်းကစား, *v.* to play at do.

သိုထား, *v.* to lay aside for future or occasional use, take care of, secure, ဆည်းတူး.

သိုမှီး, *v.* do.

သိုသွင်း, *v.* to put into a secure place, treasure up for the purpose of concealment or preservation.

သိုး, (1) *n.* a sheep, ဆိတ်သိုး.

သိုး, (2) *n.* a hat, ခမောက်.

သိုး, (3) *v.* to ferment, rot, become rancid, ပုတ်း နှံ့း ဟောင်း.

သိုးခမောက်, *n.* a hat.

သိုးမွေး, *n.* wool.

သိုးရေ, *n.* leather made of the skin of a sheep.

သိုးသား, or သိုးအမဲသား, *n.* the flesh of sheep, mutton.

သိုးသိုးသန့်သန့်, *adv.* scarcely audible, particularly applied to distant sound, အနည်းငယ်မျှကြားသောအသံ.

သို, *affix*, to, towards, at, unto, according to.

သိုက, or အသိုက, *affix*, hence, from this, applied to place or manner.

သိုကြောင့်, သိုသောကြောင့်, *affix*, wherefore, on that or this account.

သိုစင်, *affix*, as, as much, about as much.

သိုတမင်, *affix*, therefore, (obsolete.)

သိုတပြီးကား, *affix*, therefore, being thus, though, although.

သိုတမှန်, *affix*, as, as much, about as much.

သိုထမှုကား, *affix*, therefore, for the above reason, but.

သိုပြီး, *affix*, if so, being so.

သိုဖြစ်၍, *affix*, therefore; *adv.* if not so, (used in conversation.)

သိုလို, *affix*, therefore, if so, ခိုရှိ.

သို့မှ, *affix*, whence, applied to manner or place.

သို့ဘာ, *affix*, herein, therein; applied to manner or place.

သို့သော်ကဖြင့်, *affix*, though it is thus, notwithstanding that or this.

သွက်, *v.* to be reduced, weak, as paint which has too much oil, spirits too much water, &c. သွက်သွက်မပျစ်.

သွက်ချာပါတလေ, *n.* a term used for the palsy.

သွင်, *n.* a form, image, likeness; see အသွင်.

သွင်း, *v.* to put in, cause to enter, insert.

သွင်းထား, *v.* see သွင်း.

သွင်းထိုး, *v.* see သွင်း.

သွတ်, (1) *v.* to be introduced, inserted, put in, as into any vessel, ထည့်.

သွတ်, (2) *n.* pewter, zinc.

သွတ်, (3) *n.* to snatch, seize, carry off, as a bird its prey, သူတ်.

သွန်, (4) *v.* to be shrivelled, contracted, dried up, သွန့်၊ သောင်၊ သေ့.

သွတ်ထည့်, *v.* see သွတ်, to be introduced, &c.

သွတ်သောင်း, *v.* to pour into; as water, rice, or any thing of the kind into a vessel.

သွာ်သူတ်, *v.* to seize, snatch away.

သွတ်သောင်, (1) *v.* to be shrivelled, dried up, shrunk, &c.

သွတ်သောင်, (2) *v.* to be silly, foolish, out of one's senses, not to know what one is about, စိတ်မကောင်း.

သွတ်သေ့, *v.* to be shrivelled, dried up, shrunk, &c.

သွတ်သွင်း, *v.* see သွတ်, to be introduced, &c.

သွတ်သွန့်, *v.* see သွတ်သေ့.

သွမ်, *v.* to be bad, corrupt, rotten, decayed, light, of little value, ပေါ့.

သွန်သင်, *v.* to instruct, teach, give instruction, show, point out, ဖြ၊ ဆ.

သွန်း, (1) *v.* to be spiral, rise in a spiral form, သွယ်၊ ဖြင့်.

သွန်း, (2) *v.* to pour out, upon, or into; to sprinkle, scatter upon or about, ဆွမ်း၊ ဖျန်း.

သွန်း, (3) *v.* to make, form, lay out, ထု.

သွန်းထု, *v.* to make, form, lay out, ထု.

သွန်းဖျန်း, *v.* to sprinkle upon, scatter about.

သွန်းဖြိုင့်, *v.* to rise in a spiral manner.

သွန်းလောင်း, *v.* to pour out, upon, or into.

သွန်းသွန်းသွယ်သွယ်, *adv.* spirally, in a spiral form.

သွန်းသွယ်, *v.* to rise in the form of a spire.

သွပ်, *v.* to be silly, foolish, out of one's senses, not to know what one is about.

သွပ်နှန်း, *v.* do.

သွပ်ရူး, *v.* to be insane, crazy, mad.

သွပ်သောင်, *v.* see both definitions of သွတ်သောင်.

သွဒ်, *v.* to be empty, silly, foolish, void of understanding.

သွင်ဖြင်း, *v.* do.

သွဒ်မှား, *v.* to err through folly, or want of understanding.

သွမ်းလွယ်, *v.* do.

သွင်း, *v.* to ridicule, treat with contempt, ကဲ့ရဲ့.

သွင်းသွေး, *v.* do.

သွဉ်, *v.* to be shrivelled, withered, contracted, useless, သော့.

သွဉ်ခြော့, *v.* do.

သွဉ်သောင်, *v.* do.

သွဉ်သွတ်, *v.* do.

သွယ်, (1) *num. affix*, applied to things which are long and slender, as မြစ်နှစ်သွယ်, two rivers; see Gram.

သွယ်, (2) *v.* to string as beads, file on a string.

သွယ်, (3) *v.* to branch off, as a river; to taper, run in a regular course, spin out, သေးသွယ်. Hence အသွယ်, a branch, as of a river.

သွယ်, (4) *n.* a ray or stream, as of light; a branch, as of a river, &c.

သွယ်လျ, *v.* to be long and slender, taper away, spin out.

သွယ်ဝိုက်, *v.* to be long or drawn out in a winding manner, as a meandering stream.

သွယ်ဖြောင်း, *v.* to be long and narrow, run on in a regular course, as a road, a stream, &c.

သွား, (1) *v.* to go, proceed, depart; သွားလေ့ရှိင်း, to be going.

သွား, (2) *n.* a tooth, of any description.

သွား, (3) *n.* the edge of a knife or other instrument; see အသွား.

သွားကျိုး, *v.* to set on edge, as the teeth.

သွားကြားထိုး, *n.* a tooth-pick.

သွားချည်ထားချည်, *adv.* going backward and forward, repeatedly going and coming.

သွားဖြဲ, *v.* to show the teeth, to grin.

သွေ, (1) *v.* to shun, turn off or aside, to avoid, neglect, as the observance of a duty or command, ဖဲစောင့်.

သွေ, (2) *v.* to be changed, become different, ကောင်းပြန်.

သွေချောင်, *v.* see the first definition of သွေ.

သွေလွန်, *v.* to be repaired, become different, be reproduced.

သွေလွဲ, *v.* see the first definition of သွေ.

သွေး, (1) *v.* to rub, as a knife upon a stone; to grind, whet, sharpen, ပွတ်၊ ထိုက်.

သွေး, (2) *v.* to pulverize, reduce to powder, make fine.

သွေး, (3) *v.* to cause to do, excite to action, whether good or ဖြစ်ဆေး.

သွေး, (4) *n.* blood. Hence အသွေး, *n.* do. အသွေးအသား, *n.* an own child.

သွေးအိမ်, *n.* the placenta.

သွေးကြောင်း, *n.* a blood-vessel, a vein or artery.

သွေးခုတ်, *v.* to let blood.

သွေးခဲ, *n.* clotted blood.

သွေးငှဲမ်း, *n.* fresh blood.

သွေးဆောင်, *v.* to tempt, entice, draw away by temptation, excite to action, whether good or bad.

သွေးတက်, *v.* expresses the rising of the blood into the face, as through anger or any sudden emotion.

သွေးတူရာ, *n.* one kind of rheumatism.

သွေးထိုက်, *v.* to rub, as any thing upon a stone, to grind, whet, sharpen.

သွေးထိုး, *v.* to let blood.

သွေးဖျဉ်ခြာ, *n.* a disease, species of dropsy.

သွေးပွတ်, *v.* see သွေးထိုက်.

သွေးရှာ, *n.* an excitement, temptation; the object of do.

သွေ့, *v.* to dry, become dry, evaporate. Hence ဆသွေ့, *n.* dryness, (opposed to ဆစိုတ်, moisture.)

သွဲ့, *v.* to shove, push, as an elephant.

သွဲ့ဝှေ့, *v.* do.

သွန်ဘုရင်, *n.* a chief disciple, ဆရာသာဝက.

သွား, *n.* the tongue, (*pron.* ရှာ.)

သွားး, *v.* to be scarce, not plenty, (*pron.* ရှားး) ငတ်.

သွိုတ်ပြိုးသွိုတ်ပမ်, *adv.* uneven, irregular, up and down, မညီမညွတ်.

သွူး, *v.* to hiss, as a serpent, (*pron.* ရူး,) ဖြဲ.

သွေးဉ်ပန်, *n.* charms found on the head or in the hair.

ဟ.

ဟ, *v.* to open, make wide, as the mouth, ပိုကန်းပွင့်းလွှစ်.

ဟက်, (1) *v.* to roar, as a lion.

ဟက်, (2) *v.* to cut horizontally, or in a slanting direction.

ဟင်း, (1) *v.* to be vacant, open, empty, mere space, မရှိ.

ဟင်း, (2) *n.* curree, vegetable or animal sauce.

ဟင်းခင်း, *n.* a bed or garden of vegetables.

ဟင်းဆီး, *n.* a kind of medicine.

ဟင်းဇွန်း, *n.* kind of spoon or ladle.

ဟင်းစျိုးး, *n.* food of any kind, victuals.

ဟင်းဆုံးး, *n.* see ခူဒိကာ.

ဟင်းရည်, *n.* broth.

ဟင်းရွက်, *n.* greens, vegetables for curree.

ဟင်းထင်း, (1) *n.* empty space, vacuity, ကောင်းကင်.

ဟင်းသင်း, (2) *v.* to be empty, vacant, be mere space.

ဟင်းလင်း, (3) *adv.* entirely open, as a door, &c. entirely vacant, as space.

ဟင်းလင်းပွင့်, *v.* to be entirely open, as a door, &c.

ဟင်းလျာ, *n.* victuals, food, ဟင်းစျိုး.

ဟင်းသပတား, *n.* a kind of red paint, vermilion, red lead.

ဟင်းသာ, (1) *n.* a kind of fabulous bird, a wild duck.

ဟင်းသာ, (2) *n.* a certain star or constellation; see တာရာ.

ဟစ်, *v.* to make a loud noice, cry out, halloo, အော်ကျွေးအော်.

ဟစ်ကျော်, *v.* do. (most commonly used.)

ဟင်ကျေး, *v.* see ဟစ်.

ဟည်, *adv.* yes, an affirmation.

ဟည်း, *v.* to roar, as an elephant when irritated.

ဆဒ္ဒိုးထွော, *(Pali,) v.* to rejoice, be gratified, delighted, ဝမ်းမြောက်သဘော်ထည်.

ဟဒ္ဒော, *(Pali,) n.* pleasure, delight, satisfaction, နှစ်သက်မှု.

ဟတ္ထ, *(Pali,) n.* the hand, လက်.

ဟတ္ထိ, *(Pali,)* (1) *n.* an elephant, ဆင်.

ဟတ္ထိ, (2) *n.* a certain star or constellation; see ကာရော.

ဟတ္ထိဂန္ဓ, *n.* a certain harp which by its sound allures and overcomes elephants.

ဟတ္ထိဃဋာ, *n.* a herd of elephants, ဆင်လိပ်း.

ဟတ္ထိနီ, *n.* a female elephant, ဆင်မ.

ဟတ္ထိမေထော, *n.* an elephant driver, a person who has the care of elephants, ဆင်မြီးဆင်ထိန်း.

ဟဒယ, or ဟဒယ်, *(Pali,) n.* the mind, spirit, soul, စိတ်နှစ်သိုက်.

ဟဒယဂါန်ဆ, *(Pali,) n.* the breath, ဝင်သက်.

ဟန်, *n.* an appearance, pretence, show, a feigned appearance.

ဟန်ပန်, (1) *n.* do.

ဟန်ဗန်, (2) *n* strength, valour.

ဟန်ဖြိ, *v.* to make an appearance, pretence, show, feign, dissemble.

ဟန့်, *v.* to stop, prevent, interrupt, hinder, ဆီး၊ ဖြစ်၊ ထား.

ဟန့်ထား, *v.* do.

ဟပ်, *v.* to unite together, join, cement, bring into contact, စပ်၊ ရှည်၊ တွဲ.

ဟဗ္ဘော, *(Pali,)* a vocative particle, ခေါ်သျင်း.

ဟဗ္ဗ, *(Pali,) n.* boiled rice, which is offered as an act of worship or merit, ထန်ပူဇော်ဆောင်သောထမင်း.

ဟယ်, (1) see ဟဲ.

ဟယ်, (2) *v.* to produce a sound, as in yawning, &c.

ဟယ်ဖြည်, *v.* do.

ဟယော, *(Pali,) n.* a horse, မြင်း.

ဟရိ, *(Pali,) n.* a green colour, စိမ်းသောအဆင်း; also a yellow or gold colour, ရွှေသောအဆင်း.

ဟရိတော, *(Pali,)* *n.* a green colour, စိမ်းသောအဆင်း.

ဟဒို, *n.* a person employed in filthy work, as a mater.

ဟရေ, *(Pali,)* a vocative particle, ခေါ်ခြင်း.

ဟဝေ, *(Pali,)* *adv.* truly, verily, certainly, really, စင်စစ်, အကယ်, အထပ်, အမှန်, ဧကျတိ.

ဟဝေါ, *(Pali,)* *n.* worship, making offerings, ပူဇော်ခြင်း.

ဟသ, *(Pali,)* *n.* smiling, laughing, ရယ်မျင်း.

ဟသန်, *n.* do.

ဟသိတ, *n.* do.

ဟိ, *n.* an appearance, pretence, deception, feigned appearance; see ဟန်.

ဟိဆောင်, *v.* to assume an appearance, make a false show or pretence; as သီလရှိသည်ဟိဆောင်သည်, he pretends to piety, that is, makes a hypocritical pretence; see ဟန်ဖြ.

ဟာ, (1) *n.* a thing, subject, matter.

ဟာ, (2) *v.* to open, be hollow, gape, ဟောက်, ပွင့်.

ဟာထီးထီး, *n.* an expression of anger.

ဟိ, *v.* to be, ရှိ, (sometimes used in writing.)

ဟိတိ, (from ဟေတု,) *n.* a cause, reason, origin of action, motive; *also*, one name for the instrumental case, when terminating in ကြောင့်.

ဟိတိခြောက်ပါး, *n.* the six universal causes or origins of action, viz. လောဘဟိတိ, riches, worldly pleasures, &c. ဒေါသဟိတိ, malevolence, ill-nature, &c. မောဟဟိတိ, ignorance, folly, want of understanding; these three are called the origin or cause of all sin or demerit. The other three are, အလောဘဟိတိ, အဒေါသဟိတိ, and အမောဟဟိတိ, which are directly the opposites of the former three, and are called the origin or cause of all good works or works of merit.

ဟိတိစာခလေး, *adv.* little, very little.

ဟိန်, (1) *v.* to be insupportable, applied to heat.

ဟိန်, (2) *v.* to be unequalled in glory, power, or authority, တန်ခိုးဘုံး.

ဟိန်ရော်, *v.* see both definitions of ဟိန်. Hence အဟိန်အရော်, *n.* an insupportable heat; an irresistible power, &c.

ဟိန်း, *v.* to snarl, growl.

ဟိန်းဟိုး, *v.* do.

ဟိန်းဟိန်းဟိုးဟိုး, *adv.* in a growling or snarling manner.

ဟိန်းဟိန်းဟဲးဟဲး, *adv.* do.

ဟိန်းဟဲး, *v.* see ဟိန်း.

ဟိန, *(Pali,) adj.* small, mean, insignificant.

ဆိနမာန, *n.* one description of pride, an envious feeling toward superiors, ထိုသူကားငါထက်သာထေဖြို့ ငါတို့ကားယုတ်ညံ့သသူဟုမာန်မူခြင်း.

ဟိမဝန္တာ, (from ဟိမ, snow, and ဝန္တာ, a forest, *Pali,)* an immense but imaginary forest, in which are seven large lakes, viz. အနဝတ္တိတ်, ကဏ္ဍမဏ္ဍ, ဆဒ္ဒန်, ကုဏ္ဍာလ, မဏ္ဍာကိဏိ, သီတဂပါထ, and မုဉ္ဇ လိန္တာ; the width of each is about 560 miles, and the depth the same. It is in this forest that most of the wonderful things mentioned in the Boodhist scriptures are said to be.

ဟိမဝန်, *n.* (from ဟိမဝန္တာ,) a famous mountain mentioned in the Boodhist scriptures.

ဟီ, *v.* to neigh as a horse, or to make any similar noise.

ဟီစားစား, *int.* denoting shame in the person uttering it.

ဟီရိ, *(Pali,) n.* modesty, shame, ရှက်ခြင်း. Hence အဟီရိက, *n.* shamelessness, want of modesty, မရှက်ခြင်း.

ဟီရိဇ, *(Pali,) n.* great shame.

ဟု, a kind of connective, nearly equivalent to the conjunction that, or to the adverb, to wit, namely, &c. as သိသည်ဟုပြောသည်, he says *that* he knows; မင်းရှင်ဟောဟုဘွဲ့ကိုပေးသည်, he gave (him) the title, *namely*, Menshenzau; sometimes it takes a verbal affix, but ought then to be written တူ, and parsed as a verb.

ဟုတ်, (1) *v.* to be distant, far off, ဝေး.

ဟုတ်, (2) *v.* to be true, right, မှန်. အဟုတ်, *n.* truth, အဟုတ်အမှန်.

ဟုတ်ကဲ့, *adv.* yes, truly, it is so.

ဟုတ်ကဲ့, *adv.* yes, truly.

ဟုတ်ခနဲ, *adv.* immediately, instantly.

ဟုတ်ချည်, *adv.* do.

ဟုတ်ဟုတ်, *adv.* truly, very true, yes yes.

ဟုတ်ဟုတ်ပြီးပြီး, *adv.* do.

တုန်, *v.* to be quick, vehement. Hence အတုန်, *n.* swiftness.

တုန်ဖြင်း, *v.* do.

တုန်ထွန်, *v.* to be exceedingly swift, move with great velocity, pass by with rapidity.

တုန်တုန်, *adv.* swiftly, rapidly.

တုန်း, *v.* to make a sound like a tiger, or like the rush of water, to make any violent or thundering sound. Hence အတုန်း, any loud thundering noise.

တို, *pron. adj.* that, (colloquial.)

တို့မာ, see တို့မှာ.

တို့မှ, *adv.* from that, applied to matter or place.

တို့မှာ, there, in that place.

တူ, *v.* or *adv.* to say, that is to say, viz. see တဲ့.

တူရာ, (1) *n.* the Vedas, ဝိဇ္ဇိကဝ်.

တူရာ, (2) *n.* astrology, ဇေဒင်.

တူရာ, (3) *n.* an astrologer.

တူရာဉီ, *n.* do.

တူရာတတ်, *n.* one who is acquainted with the Vedas or astrology.

တူရာပြိ, *n.* do. ပုဏ္ဏား.

တူရာသမား, *n.* an astrologer.

တူလျှ်, and also, likewise, furthermore, &c.

တူသည်လျှ်, all there is, all whatsoever, whoever, whatever, ရှိလေသမျှ သင့်ရှိ.

တူသမျှ, see တူသည်လျှ်.

တူးတူး, *adv.* the manner of sound expressed by pronouncing the word itself.

ဟေ, *(Pali,)* a vocative particle, ခေါ်ခြင်း.

ဟေတု, *(Pali,)* *n.* a cause, reason, origin, &c. see တိတ်.

ဟေတိ, *(Pali,)* *n.* a weapon, လက်နက်.

ဟေမန္တ, *n.* the cold season, ဆောင်းကာလ.

ဟေဟေ, *n.* a sound uttered to attract the attention of a person at a distance; also used in calling goats.

ဟေ့, see ဟဲ.

ဟဲ, *v.* to gape, yawn, သင်း.

ဟဲး, *v.* to snarl, growl, တိန်း.

ဟဲ့, used in commanding persons quite inferior, and in speaking to beasts; a term of contempt.

ဟော, (1) that, there.

ဟော, (2) *n.* to repeat, utter, or preach, as the priests, ပြော ၊ ဆို.

ဟောပြော, *v.* do.

ဟောမြွက်, *v.* do.

ဟောက်, (1) *v.* to gape, be hollow, open, တိုက် ၊ ခွက်; to be sloping, uneven, concave, တာ ၊ ပွဲ့.

ဟောက်, (2) *v.* to snore, breathe loud, as in sleep, ဝှဲ့ ၊ တိုက် ၊ မော.

ဟောက်, (3) *v.* to roar, as a lion, တက်.

ဟောက်, (4) *pron. adj.* that.

ဟောက်မှာ, there (the object at a distance.)

ဟောင်, (1) *v.* to stink, be fœtid, smell offensive, နံ.

ဟောင်, (2) *v.* to bark or howl, as dogs, &c. တစ်.

ဟောင်း, *v.* to be old, not new or recent, decayed, spoiled, ဆွေး ၊ ဆို့.

ဟောင်းခွက်, *v.* to be old, faded; to be worn out, be out of use.

ဟို, *pron. adj.* that.

ဟိုက်, (1) *v.* to be hollow, concave, deep, ရှိုင့် ၊ ရှိုင်း ၊ နိမ့်.

ဟိုက်, (2) *n.* a hollow, concavity.

ဟိုက်, (3) *v.* to pant, breathe loud, be exhausted, ဝန် ၊ မော ၊ ဟောက်.

ဟိုက်, (4) *v.* to make wide, gape, as with the mouth, ဟ.

ဟိုင်း, (1) *n.* an elephant without tusks.

ဟိုင်း, (2) *v.* to be destitute of some natural part or member.

ဟိုင်း, (3) *v.* to be destitute of the ability to acquire what is for one's support or comfort.

ဟိုင်း, (4) *n.* a woman who is unable to procure a husband, or a man who cannot obtain a wife.

ဟိုင်းကြိုး, *n.* the little Negrais.

ဠ.

ဠကြိုး, *n.* the last letter in the Burman alphabet, not used as an initial.

THE END.

00050103

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 02 January, 2016